

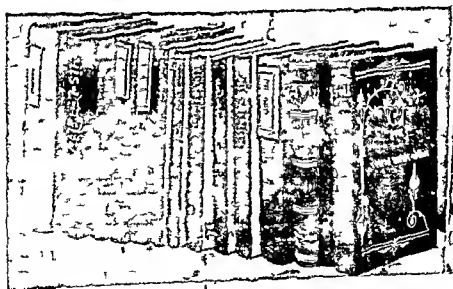
સ્વચ્છ અને નિરોગી લોહી એજ  
મનુષ્યની જીવનદોરી છે

અગ્રેજ ચારી વિરેટક ખસ પૂ રવા  
મ મુમ સધી । કદમાળ કમગો લખા  
જુના ઝીણો તાવ દગતની કનજયત ખાસી  
દમ અને છતીના દ દો તર નમ ડગા  
બર્કા દ દોમા આ રસમાળુને સારસા રસા  
અ ત્વજવી દવા છે

કિમત—રૂા ૧૫૫ વી પી થી રૂા ૧૫૫  
૩ શાશી વી પી થી રૂા ૫૫  
૧ શાશી વી પી થી રૂા ૬૫—

લગો—જસમાઈત એજ મી

નંબર ૧, (મુખશાળી)



# આતંકનિગ્રહ ઔષધાલયનાં અમૃતતુલ્ય ઔષધો.

- ૧ દુદ્ધપ્રુદી અભિભાસન—દાયજ્વલા અથ દર વ્યાધિને મટાડવાનાં આ ઔષધની દુધે શાલ્ય બાને અનુભવ એ નુષ્ટે પ્રમાણથી સિદ્ધિ મેળવે છે ઉપરસ—દમ, અસ્થિત વગેરેને તે તે તરત મારી દેવાય છે કિંમત તોલા ૧ ના રૂપિયા ૫૦ પચાતન
- ૨ દુધી કિમતનો દેવો મુગનો—આખરું નામ તેવાં દરીયાં દરેકને પશુ દરેકને આખિને રોગદિન અને તે તરીકે નુકસાન તેના ૧ ના રૂા મેલીસ
- ૩ લોહસરન—લોહીને નુકા છે, લોહીને વધારે છે અને દરીરને લોહાને પશુન બનાવે છે તરીરને ધસાઈ જવું પ્રત અગ્રાઈ પ્રતિદાર બનાવે છે કિમત તોલા ૧ ના રૂપિયા ૫ પાંચ
- ૪ આદિ ધ અવલેદ—દરીરમાં તાકાત મળી રુદિતિ આપે છે પાંચતર કિતને સુધારે છે મદુમતતા અને પથરીને મગારે છે દુલ્લતા દુસ્સને શાન પ્રેસે અને પ્રત્યક્ષર પાળા વાળ થઈ જવા તેત અદમવે છે કિમત તોના ૨ વીશમ દના ૧ ના રૂા ૨-૮-૦
- ૫ દુધીતકી અવલેદ—દરીરમાં કામરોગનાં બીજરૂપ ગણાતી ઉપરસ આ અવલેદના સેવકથી નાશુદ થાય છે તેનાથી રત બાધુમાને છે કરનો મરિય નુકે છે અને અખ આરોગ્ય તથા બળ દર્શી વે છે કિમત તોલા ૨૦ ના રૂા ૨૫ના રૂા ૨ સે ૧
- ૬ અમૃતાલુપ અવલેદ—પિત્તરોગપુત્રી સુતને ચર્મેલ મોદી નેયો વીરને સુધારી દરીરને સમિતનાળ તથા તેનરવી બનાવે છે વાદ્યકિતને સતેજ કરે છે સંચદથી નેવાં દુદ્ધ દર ગેનો નાશ કરે છે અને ધરિયુને દર તમે ૩ કિમત તોના ૨ ના રૂા ૧ ના રૂા ૨ મે લોહકરણ તેવ—કમપુરુદન મટાડવાયારે હારથી વેશાવનાનાં ધસાઈ રૂપે આ તેલ અદિતીય—અમામરિક છે કિમત તોલા ૧ ની વાળની ૧ ના રૂા ૫ પાંચ
- આશામિત્ર—માખોમને પ્રફુરસ, તેવરવી વર્ષા તાકાતવાળાં બનાવવાને આ ગોળાએલુ મેનમ કરાવેલુ એમ છે એમણે લોકાં ૬૦૧ ગોળાની ૩ખી ૧ નો રૂા ૧ એક
- આતંકનિગ્રહ ગોળાંમિત્ર—દિગુની પુમામ ફવાઓમાં—અખ સતા ધરાવનારતરીકે અથમ્ય મેળવતી આ ગોળાએ અખ કોવત આપનારી ગ્યમદેશિક ગોળાએ છે
- કિમત ગોળાં ૪૨ તી ૩ખી ૧ નો રૂા ૧ એક

વધાને ફવાઓની વિગત જાણવાને અમારૂં પ્રાકૃષ્ઠલિપિ મગોવે

વેવશાસી મલિશક ગોવિંદજી

જામનગર-મહીઆવાદ



# ATANK NIGRAH PILLS

@ Re 1

VAIDYA SHASTRI

Jamnagar



અમિની ધાસ્તી વગરના, ગજવામાં રાખવાના

## વિજળીના દીવા ELECTRIC POCKET LAMPS

તેન કે દીવાસળીની જરૂરવગર ફક્ત એક આપ ખરીદ  
તાજ રોશની થાય છે કિંમત - રૂ. ૨૦, ૩૦, ૪, ૫, ૬,  
૭ અને ૮ પૈસાના, સ્પેર મેથરીના રૂ. ૧  
ટેકાણ - સી ગોવિંદ એન્ડ કંપની - અમદાવાદ

### સ્વર્ગીય આશિર્વાદ

હરસની જગત । જેના કે વાજ દુઃખ હ સેની પડુ ને ખમી રાકાય તેવી  
અગ અને વેદના તેમજ હરસને લગતા તમામ દરદો મગાડવા માટે અમારો -

**હુમનો મલમ** — તથા — **આવાની દવા**

કિંમત ૧ રૂપિયા - ૮ -

૮ -

વાપરો ઉ રના તથામ દરદો માટે બને દવાઓ સ્વર્ગીય આશિર્વા સમાન છે એક વખત  
જાવમાર્જ ખાતી કરો રો મિ સતોય આપી તરત આરામ આપે છે

લખો - દી જે દવે - વાજળી - જામનગર



To advertise in the "ANKUSH"



It an more business & profits for you. Ask any of our advertisers &  
you will be convinced

Rates Rs. 48 per page per year and proportionately

Manager - **ANKUSH** Jamnagar (India)

— જાહેરાતના ભાવ —

વાર્ષિક - એક પેજના રૂ. ૪૮ અથવા પેજના ૧ રૂ. ૨૪

એજન્ટ - "અનુગ" જામનગર (કાઠીઆવાડ)

# Special Notice

DR S K Burmans Renowned patent Medicines

Name of medicine	Rs	as	Name of Medicine	Rs	as
Camphor	—	0 6	Plague Prev Pills (S)	—	0 12
Asthma Cure	—	1 8	Purgative Pills	—	0 9
Ague Cure (L)	1	0	Oil Peppermint	—	1 2
Ague Cure (S)	0	10	Peppermint Flower	—	0 12
Sarsaparilla	2	8	Ess of Pudra	—	0 12
Samhva	1	8	Chlorodyne	—	0 8
Chr Gonorrhoea Mixt	2	0	Do	12 Phials	5 8
Anti Syphilitic Mixt	2	0	Sample Box	—	2 0
Kola Tonic	1	4	Skin Cure	—	0 12
Goutre Liquid	0	6	Pink Syrup	—	1 0
Goutre Mixt	1	0	Female Cure	—	1 8
Goutre Ointment	0	10	Tooth-ache Cure	—	0 6
Pain Healer	1	4	Pure Castor Oil	—	0 12
Cough Cure (L)	1	4	Oil Santal	—	0 14
Cough Cure (S)	0	10	Oil Ajwan	—	0 8
Ear Drop	0	6	Oil Ginger	—	0 12
Ring worm Oint	0	6	Oil Anisi	—	0 6
All Heal Oint	0	8	Oil Cinnamon	—	0 12
Washing Table	0	2	Oil Cloves	—	0 8
Tonic Pills	1	4	Oil Lemon	—	0 6
Anti Malarious Pills	0	10	Oil Lavender	—	0 14
Anti Dyspeptic Tablet	1	8	Oil Cayput	—	0 12
Quinine Tablet	0	14	English Ther	—	8 0
Antalgic Tablet	0	12	Urdu Ther	—	7 0
Plague Prev Pills (L)	1	2	Hindi Ther	—	3 0

Dr S K BURMAN Post Box No 504 CALCUTTA

## અભગીયા સિરીઝના ખેતીવાડીના પુસ્તકો

૧ દળીયા વાવવાની રીતનું બગીચાનું પુસ્તક (પાક પુ.)	રૂ ૨-- ૦
૨ પાણીની શોધ તથા તેના ઉપયોગી સાધન ,	રૂ ૧--૮-૦
૩ દિ દુરયાનમાં ચતાવાવેતર કરવાની રીત.	રૂ ૧--૪-
૪ ખેતર, ખે તથા તેના હથીઆર જોગર વિગેરે	રૂ ૧--૪-૦
૫ ખેતીવાડીના ધધામાંથી પૈસા કમાવાની કુચી (તમામ જાતના ખાતગી દળીકત સાથે)	રૂ ૨--૮-૦
૬ ગાય બેસ, બળ નીડા ઉછેરવાની તથા ઘી દુધ વધારવાની રીત	રૂ ૧--૮-૦
૭ રેશમનાડીડા ઉછેરવાની રીત તથા કેતકીનું વાવેતર કરી રેશા બનાવવાની રીત	રૂ ૦--૬-૦
૮ કુવામાં પાણી વધારવા નાટે ખોલગ કરવાની દળીકતનોરખાસ અક	રૂ ૦--૪-
૯ 'લેતીવા' વિજ્ઞાન' માસિક-માસિક લવાજમ	રૂ ૨--૮-૦
લાયબ્રેરી માટે ખાસ જોખુ લવાજમ	રૂ ૧--૮-

- દુલેરાય સી અભગીયા, કરમપુર-૯ મુરત



દાસના આ કાળા મહેરના સમયમાં  
નિરાધાર થયેલાં



૮

અને આ મહેરો નહાનમો બાલ

ફેમેજ શ્રીમત નહિ

૫૫

લિના એ શ્રીમતના

મરી

હવાનની ગણના પૈસાએ

કરેલા દાનધીજ

ઉગયાં છીએ

૩૧૭

ધનનાજ શ્રીમત નહિ

૫૬

દિવના મરણ શ્રીમતો

૭૨૮

નિની પ્રાચી શ્રીમતાઈ

ખતારી

અમારા જેવાં અનેક અનાથોને

ખચાવો

રોજની જ જલસા હાનને

શૂલતા ના

તેમણે ૭૨૨ લખે—

મત્રી-હિંદુ અનાથાશ્રમ,

મડીઆદ

## AKADEMI

Is the organ of the "Academy of Aryan Sciences" published monthly containing articles in art, science, Literature, Industry and novels etc, in the three Languages of Tamil, English and Sanskrit Annual subscription is Rs 6/- for Inland, 2 Dollars for America 8 Shillings for England and Rs 7-12-0 for Penang, South Africa etc

Best medium for advertisers

---

## ACADEMY OF ARYAN SCIENCES

It teaches by correspondence method both modern and ancient science and other technical subjects such as Book-keeping, Correspondence Banking, Accountancy, Ayurvedic Medicines Yogism, Mesmerism etc, to make the recipient earn and lead an independent life

---

## MEDICINE

Ayurvedic medicines prepared as per Shastric recipes (modifying to suit present day conditions wherever necessary and so stated in the same Shastris) with genuine articles can be had for cost price in the medical department of the Academy Free treatment for members for the ailments affecting during the year can also be had —

---

For details apply to—

### THE MANAGER OF

*The Academy of Aryan Science to the Department  
concerned (Journal Academy of Medicine Dept)*

with one anna postage stamp for reply,  
Tiruvendipnam South Arcot District  
South India

— વિધ્યાનુક્રમ —



વિષય	પૃષ્ઠ
(૧) મતલગતર (કવિતા)	૨૮૧
(૨) જસના ભવમપી બચવાની ચેતવણી	૨૮૨
(૩) શ્રીમ ગાદસહરા રતવન (કવિતા)	૨૮૧
(૪) ખરો ધર્મ	૨૮૨
(૫) ગુલાબવત જિન્દગી (કવિતા)	૨૮૫
(૬) બાળપોથી વિચાર	૨૮૬
(૭) શુભ વ્રતમાં અશુભ આચરણ (કવિતા)	૩૧
(૮) મુબમની અવસ્થા મહત્ત્વ	૩૦૨
(૯) ધર્મભાગ (કવિતા)	૩૦૭
(૧૦) માસિત્રાય સ્તીકાર	૩૦૮
(૧૧) પુણ્ય ધર્મ પ્રમથ	૩૦૯
(૧૨) ગુનો નિવાસ ઉંઝા મુકી (કવિતા)	૩૧૩
(૧૩) પાપામિકુલ	૩૧૪
(૧૪) મિત્રોને (કવિતા)	૩૧૭
(૧૫) કેળવણીવિરૂદ્ધ વચરનામની મોસાચલી	૩૧૮
(૧૬) સુદાયેલી કળી નાનુ (વાર્તા)	૫૭ થી ૬૪

આહુકોને વિનતિ કે વામા આવેલે કે તેઓએ ચાત સવાજમ તુરત  
મોસલી આવવા મહેરવાની કરવી કે જોથી કરી આવતો અ  
ની થી થી મોસવો ના પડે

જેનેગર—‘અ કુશ’ જામનગર

# અંકુશ.

ANKUSH

પુનઃકથા

જ્યેષ્ઠ ૧૮૭૮

અંક ૮ મો

## મતલબસર

૨૦૦૦૦૦

દુબાઈ કેન્દ્રે

મતલબસર સર્વે ગાંડે—મતલબસર સર્વે દાંડે,  
 કેંડે જાયછે પાળા લેમજ, કેંડે ચાયા છે ચોડે—મતલબ  
 લોલલોલથે જોડે લાલા, ધૂળધગમા કોડે,  
 ગળપણરગિયા ગોળગળથી, કરડાતા મકોડે—  
 અવરતણા વર ફૂલોને પળ, અવનપલે અનખોડે  
 ધન મનાવડા નિજ રજને પલ, વળ-નારડા ખોડે—  
 ફેવફિલુરમા ફેવે ફરદા, ફેન-ફાડા ફોડે,  
 તડ તાડે તાણી લેવાની, ત્યાસુવી તન ત્રોડે—  
 નંભ ગ ન કે વરે ગરમ એ, સધળું સ્વાસ્થ્ય મોડે,  
 ગળ્યા કે ફટ ગળ્ય ચુકીને, તનત તમાથો થોડે—

ગોકુળદામ રામદાસ—ભામનગર



# જલના બચમાથી બચવાની ચેતવણી

આપુલે દેનો સિદ્ધાંત કે જેમાં સ્વાસ્થ્યનું સંરક્ષણ કરતું એ મુખ્ય વિષય છે એમને પદ્ધતિ ન બરનો છે તથા પ્રતાપરાખતોરે દે પ્રત્યેથી રોગની ઉત્પત્તિ થઇ જાય તો તેની ચિકિત્સા કરની એ બીજા ન બરનો વિષય છે એઓમાં પદ્ધતિ ન બરનો વિષય જેમ દીન મિત્થા અને અતિપોષના સબધમાં શાસ્ત્રાકાર નિયમથી વસવાને લીધે શરીરના વોમાં રોગોત્પત્તિના સકારનેજ ઉભો ન થના દેવાર છે તેમ આરોગ્યવાળા શરીરને બહારના દુષિત્વાદિ પદાર્થોની સાથે અયોગ્ય સબધથી થની આચરણમાથી મુખ્ય રહેવા માટે અડચણો થતા ન પામે એવા પ્રકારે ગેની બેનરણી આપવી એ વિષય પણ સ્વાસ્થ્ય સંરક્ષણના પેદામાંજ નમોજી જાય છે તાલનરવો રૂઢી જલ તેજ વાયુ અને આશ એમ પાંચ જાતનાં છે તેઓનાંથી જલનરવનો સબધ પ્રાપ્તિમાત્રને છે તોપણ નતુ પોને નિજ છે કારણકે મનુષ્યોને જેમ શરીરનર દાણની અપેક્ષા હોય છે તેમ ધર્મનરદાણની પણ અપેક્ષા હોય છે શરીરસંરક્ષણમા

પ્રાણન જીવન પર એ વૃક્ષથી જલ પ્રજ્વલનરવનું તથા ચેન પનરવનું સંરક્ષણ કરનાર છે અને સ્નાન સંપાદેવ ન તનંજી, તાલવ આચમન વગેરે શુદ્ધિ હરતશુદ્ધિ પાશુદ્ધિ મુખશુદ્ધિ શરીરશુદ્ધિ અને આશ સંરક્ષા કરમાંથી સ્નાનવાશુદ્ધિવગેરે અસ

ખ્ય સાચીવશુદ્ધિ તથા લોકિકશુદ્ધિદ્વારા થતું પાવિત્ર તથા તેને લીધે થતું ધમ ૧ સમય એ પણ જલવિના થતું નથી એમતામાટે જનની બધી આવશ્યકતા છે જલની સાથેનો અજબ મનુષ્યાકિ પ્રાણીઓનો સંતત છે તથા આવશ્યક છે તોપણ તેમાં જો તે સમયે રહેલો અને જેવી રીતનો રાખવો જોઈએ તેટલો અને તેવી રીતનો રાખનામાં ન આરતા પ્રમાણથી કે મૂર્ખતાથી અયોગ્ય અથવા ગુણના ધાય તેવો રખાત જા કે રાખનામાં આવે તો મોગી દાનિ થઇ જાય છે જલથી સબ થવાનો સબબ મુખ્યતાથી બે પ્રકારનો કદથી થાય છે એક તો વારીપવગેરે જતાથેથી સાથે અયોગ્ય સબધ કરવાને લીધે કરાવવાને લીધે કે થઇ જવાને લીધે થાય છે અને બીજો અયોગ્ય જનના પીવા વગેરે ઉપયોગથી થાય છે પ્રથમનો બાલકો ગીમાં આવે છે અને બીજો અતરકોગીમાં આવે છે પ્રથમ બાલકોગીવાળા જલસાથેના અયોગ્ય સબધારે વિચાર કરના જે જે જલાસાથે છે તેઓમાં રૂપ એટલે કુવાનામના જતાથવામાંથી પાણી બેચવાના સમયમા થલેબી સીઓએ તથા પુરોએ લપ પ્યાન રાખવાનું છે કારણકે કુવાઉપર ઉભીને શરીર નમાવી ધણવગેરે પાત્રને દોરીવગેરે સાધનોની પ્રથમ કુવાની બદર દાખલ કરતાં કે જલથી ભરેલા પાત્રને બહાર ૧ તીવખતે પૂરતા

આવચેતી રાખવામાં ન આવે તો કુવાની અ  
 નર પડી જવાય છે કુવાઉપરનો ભાગ પગને  
 મુકનાવેન ઘપટાવી દેનાર સેવાજ-કે તેના કી  
 અડથી ઘેરાએનો હોય છે તેનો પ્રથમથી વિ  
 ચાર કરી પગનું ભરણુ એ વિષયનું જ્ઞાન ન  
 રાખવામાં આવે તો અચાનક કુવાના કાંઠા  
 ઉપર અથવા તો કુવાની અંદર ગોચુ ખવાય  
 જાય છે પાણી ભરવાનું પાત્ર જો માગીનું હોય  
 અને તે નીચીને બહાર કાઢતી વખતે અથ  
 ડાવાથી અધનમ્ય તુગીઅય તો સીંચનાર મા  
 જુસ આંચકોખાધ વખતપર કુવામાં પડી જ  
 ન છે માટે તે બાજતનું પણ ધ્યાન રાખવાનું  
 છે કુવામાંથી જમણી, ભરપૂર પાત્ર બહાર  
 કાઢતી વખતે જો દોરકુ જૂનું નબળું હોય  
 કે સાધવાળું હોય અને તેના કારણથી જો  
 ત્રુટી જાય તોપણ દોરકુ ખેંચનાર માણુન  
 કુવામાં ઉછાની પડે છે તેથી તે વિષયનું પ્રવ  
 જ્ઞાન રાખવાનું છે એટલે દોરની માનતમાં  
 જરાપણ તોલ ન કરતા જેવું જોઈએ તેવું  
 વેણ અને પ્રથમથી તેને તપાસીને તેનો ઉપ  
 ચોગ કરવો પાત્રના મળામાં બાંધવામાં આ  
 વેણું દોર, બરાબર સબલ થયું છે કે કેમ  
 એ ધ્યાનમાં પણ તપાસ કરવો જોઈએ જો તે  
 આવડતી તપાસ કર્યાબગર પાત્રને કુવાની અ  
 નર ઉનારેન હોય અને જો દોરકામથી પાત્ર  
 નીકળી નાય અથવા છટકી જાય તો પાત્ર  
 કુવામાં પડી કુખી જાય છે અને સીંચનાર મા  
 જુસ તે કારણથી ગોચુ ખાધ જાય છે કુવા  
 માંથી શરે તપાત્રને બહાર ખેંચી કા નાર મા  
 જુસ ખેંચી કાઢવાનું પાત્ર મોડું હોનાથી ખેંચી  
 કાઢે તેની નાશતવાયો ન હોય તે પાત્રના

આંચકાથી માણુસ નુકસાનમાં ઉતરી જાય છે  
 એ માટે તાકાતનો વિચાર કરી પાણીનું પાત્ર  
 કુવામાંથી ખેંચનામાટે પ્રવૃત્તિ કરતી કાઠિયા-  
 ના દેહના કે ગુજરાતવગેરે દેશોના કુવા ઘ  
 એવાએ બહુ ઉંચા હોતા નથી, તેથી તેમાં  
 કાંઈ જાતના પ્રમાણથી કે મૂખતાથી કાંઈ મા-  
 જુસ પડી ગયો હોય તો કાંઈપણ યોગ્ય ક  
 મનોથી તેને બહાર કાઢાડી રાખાય છે પણ  
 મારવાક દેહના કુવા કે જેઓમાં પાણી એ-  
 ટલે બધે નીચે હોય છે કે ઉપરથી બહુ પાત્ર  
 દબને જોતા અંદરના ભાગમાં આકાશના તારા  
 જેવું દેખાય છે, તેથી જો કાંઈ માણુસ  
 જીવને લીધે તેના કુવામાં પડી જાય તો તેના  
 અવિતખાંટે આશ્ચર્ય રાખ્યાનેવું રહેતું નથી એ  
 પ્રમાણે જલાશયોમાં કુવાના સબલમાં પથુ  
 ચારચેતી રાખવાની જરૂર છે

પ્રાણીઓના સરસોજમાટે તે કુવાઉપર  
 ફરતી જળી બંધારતી જોઈએ તથા અંદરના  
 ભાગમાં મનુષ્ય કદાચ પડી જાય તોપણ છુટી  
 ન મરે, એનામાટે પાણીમાં વચમાં લોગની  
 જળી નાખી રાખવી જોઈએ તથા એક મો  
 ટી લોકાની સાંકળ પણ બાંધી રાખવી જો  
 ઈએ કે જેથી પ્રાણીનો અચાચ રાય જો જો  
 કુવા તમામ ઉધાગ તથા અંદરના ભાગમાં  
 જળી-સાંકળવગેરે પ્રાણીના બચાવનાં સાધન  
 વગરના હોય કે તે કુવા ઉપર તથા અંદર  
 ઉપરના પ્રાણીઓનું સરદાણ કરનાર સાધ  
 નોથી મુક્ત કરવા જોઈએ એ પ્રમાણે ક  
 નાર માણુસ આખી દુનિયાનું સરદાણ કર  
 નારતરીકે માનનું તથા ધ પવાદનું પાત્ર રાખે

ને પ્રમાણે નાખી-વાવ નામનું જલાશય કે જે ૧૧૨વાડજેવા દેશમાં પાણી બહુ થીવું તે જાતી દોનુંજ નથી, તેના સબધમાં પણ તેના માણીથી પાણીના અચાવમાટે પૂરતો વિચાર કરાવી જરૂર છે કેટલીક વાવ ધણી ઉડી દોષપ્રક અને કેટલીક બહુ ઉગી દોની નથી હુનાગ જેવા કેટલાક પ્રદેશોમાં ધણી ઉડી દોષપ્રક વાવમાં પાણી ભરવામાટે જનાર લોકોએ અદરના પત્રધિયા ઉતારતા તથા ચાના દરમિયાન રાખવાનું છે કારણકે ૭ વાવમાં ધણી લોકો પાણી ભરવામાટે આ વત્તા જતા દોષ તેના પાણી ૫૩ વાથી અને તમાં લોકોના પગની રજ ૫ વાથી પત્ર ધણી જાય તેવું ધણી જાય છે માણીનાં ડુબી રહેલા પત્રધિયા કે ૭ ઉપર ઉનીને માણસ પાણી ભરી શકે છે ને પત્ર ધિયાઉપર સેવાળ જતી અપેલો દોષ જ કયા તો પત્રધિયા બહુ લીસા દોષ તરીકે ધણી ધણી મહુત અદર પડી ત્યજે માટે તે વિપવમા તારમેન રહેતું કેટલીક વાવમાં પત્રધિયાની કાના માં કે જલમા જલના સપાં પણ દોષ છે તેવિરે પણ જાન રાખવાનું છે તેમાં રનાનમાટે કેટલા લોકો પડે છે અદર ડુબી મારતા અદરના જાગમાં કોઈ જખોલ હોય અને તેમાં જે કસાઈ જાય તે મુગાકને તરવ મળી જાય છે એવા ધણી દાખલા નીચાં માટે તેમ કરવું નહિ કોઈ જાતનું પણ ૭ પારે દોરી કે લોટાવગેરે સાધન ન હોય તેવા માણસ પણ અદર ઉતરી જલપાન કરી તુપાની કાનિ તથા જલસાધ્ય અને ખીળ પણ ૫

વદારો કરી શકે છે તેથી વાવ એ કુવા કરતાં વધાર લોકોપકારક છે કેટલાક કામો હુવાનીવાળા લોકોએ દોરતેલોકોમા જાનીરીતે વાવમાં નાવા જાય છે તેઓ ઉપરથી કેટલાક મારી અદર પડે ધણી વખત ઉપરાઉપર ૧ થી કે અદર એખવગેરેમા કસાવથી અજણ્યા કાકનો મકો લાગવાથી મુગાઈ મરી જાય છે એવા સેકો ખલ જાને છે માટે તે વાતનો પૂરતો અંદાજરત રાખવો જોઈએ કુવાની પેઠે વાવમાં પણ જલની અદર જાણીવગેરે અચાવના સાધનો રાખવાં જોઈએ

એ પ્રમાણે નદીઓનાં જલથી પણ લોકોએ ચોતાના અચાવનું ધ્યાન રાખવાનું છે ચોમાસાના વખતમાં કે ખીળ પણ નદી પૂર આવી જાય તેવા સમયમાં નદી જલ વાળી કે જલચગરની દોષ તોપણ ઉપરના પ્રદેશમાં વરસાદ થયો હોય તો એકદમ પૂર આવી જાય છે તેથી ધણી લોકો જલમા ડુબી મરે છે તથા તણાઈ જાય છે કેટલીક સ્ત્રીઓને એવી ટેવ હોય છે કે જ્યારે હુમ પાડ્યા નદીકિનારે જાય છે ત્યારે ધોવાના લોભમા કરી જાણુ જાન રાખ્યાવગર નદીમા જમી રહે છે તેથી ધણી વખત જાતના પૂરથી તણાઈ જાય છે ધમ ધામનું અને આયુરેદનું એકમાત્ર સાધન એમાં છે કે જે પ્રમાણે ધમ ધામે જે વર્ષાકાળમાં અધિક વખતમુધી નદીઓને રજરજા એટલે રજરજા સ્ત્રી પેઠે અરજરજ માની છે અને તેથી તેઓનાં જલને અપવિત્ર માને છે, તે ઉદ્દેશથી

વર્ષાઋતુમાં નદીઓની કાંઠા રીતે સેરા કરવી નહિ નદી જ્યારે ધોડાપૂર કે આધારણ પૂર આવેલી હોય ત્યાર કેટલાક જુવાનીઓ પોતાના મલને તથા તરવાની શક્તિને દેખાડવામાટે નદીમાં પડે છે અને તરતા સામે છે એ પ્રસંગમાં ઘણા લોકો છુટ્ટી જોઇ જાય છે માટે તેમ કરવું યોગ્ય નથી જ્યારે ધોડાપૂર આવે છે ત્યારે ઘણા પ્રાણીઓ તથા જાનવરો ઝટનાક વટેમાથું લેડો નદીમાં ઓમાચાણે તે લીધે પાણી ધણી તાણવાળું કે પૂરવાળું હોય છે ત્યારે મિશ્રશક્તિમાનથી નદીને ઉતરી જવા અદર દાખલ થાય છે તેઓ પોતાનાં જીવિતને મોતના મોંમાં આપ્યાજેલું કરે છે તેવા પ્રસંગમાં દોડી પડે સાધનોથીજ અતિ આવશ્યક હોય તે પેને પ્રાદુર્ય ગંગા, યમુના, નર્મદાવગે અને આપણા દેશમાં બાદરજેવી કેટલી નદીઓ દમોશા પણ ઈંડા પાણીવાળી હોય છે તેઓમાં આન કરવામાટે જતા અદર તથા જવાપ નહિ અથવા ડુબી જવાપ નહિ એ માટે પૂરતું ખાન રાખવાનું છે નીતિશાસ્ત્ર પણ ઉપદેશ કરે છે કે—

નરીના નસિના ચૈવ ગાળિણ શણપાનિનામ્ ।  
વિનાયો નૈવ કર્તવ્ય સ્ત્રીપુ રાજુલેષુ ચ ॥

નગીઓનો નખવાળા સિદ્ધાંતિ તથા સીંગ-જાવાળા ગાદિ જનરતોનો સંજ્ઞને દાયમાં લઈ ઉમેલા લોકોનો, અસતી ઓચિતો અને અનીતિથી ચાલનાર હોય એવા રાજકુલનો વિશિષ્ટ ન કરવો એ નીતિસત્ત્વમાં અવિચાર્ય સ્વપ્રત્યેમાં પડે તે નખર નદીને મણેલી છે

તે ઉપરના કારણથી ભોતાં મથાથ' છે ન મંદાજેવી મદાનદીઓ અને શોથળેવી મદા નદીમાં જ્યારે પૂર આવે છે, એટલે પોતાના પ્રયત્ન વેગમાં આવી જાય છે ત્યારે પ્રવળ પ્રવતોથી ધણે વખતે લાખો રૂપિયાના અશ્વથી અધિસા પોતાઉપરના મદા મજાનુ પુતોને એક શાશુમાં પોરી નાખે છે, કે જેનો પતો પણ મનતો નથી કારણ કે જમનુ જળ અપુષ્ક છે ત્યારે નદીઓ બીજા પ્રાણીઓને ઘસી જવાવગે જે કારણ કે છે તેમાં આશ્ચર્ય ધર નદીઓની અદર કેળાએક ગત નરેશ હોય છે કે જેઓમાં માણસો દસાઇ વાય છે કેળાએક જગેએ દેતી અને કેટલીએક જગેએ ચીકણી મારી હોય છે કેટલીએક નદીઓ સમુદ્રમાં જાય છે જતી હોય છે અને કેટલીએક થીજ નદીમાં મળીને સમુદ્ર માં મળે છે

સરાર કે જે તમામ મેનાય છે તેના સમયમાં પણ મનુષ્યોએ પોતાના અચાવમાટે પૂરતું ખાન રાખવાનું છે તમામમાં જ્યારે પાણી વરપૂર હોય, સારે અદરના ભાગમાં પાણી લગનાર માણસ જામેલા સેરાગનાળી પશ્ચિયાઉર ઉભરા જાય છે તે સપરતી અદર પગી લાય છે અને જો કાલને લગના જલમાં મોજાઓના ઉછળનાથી કેટલોક કે ચોથે સરાઇ વાય છે તેને દૂર ધસેલી રવચ જનની સાક્ષ્યથી જ રના ભાગમાં આપા જવાની જો કોઈ ખાણનેરે કે કિચ્ચવગેરે ખરાબી હોય તે માણસ દુર ન પડે થી જાય છે બાધેલા કે

ઉપરથી અદર નખીને જોતાં માથેનાં બળી  
 ચાર નીચી મરેલે કેટલાંએક જલને તરવાના  
 કામમાં મિથ્યામિમાની લોકો સામેકાઠિ જ  
 વામારે અદર પડેલે તેઓ વખતપર અધ  
 વચ જતાં યાકીજીમ મુઝાધ જલપછે અને જે  
 અચરાં કંઈ મધન ન મળે તો નીચી મરેલે  
 કેટલાંકે તળાવમાં અ ર સપ રંગેરે ઝેરી  
 નાંરો દોખરે તેજોની પજુ અપર રી  
 જલમાં પુરાવજેર સુખ રથન છી જો દોષ  
 કે કોષ જલને ભર નગેરે ઉપયોગ ન કરવા  
 દોષ તેના તળાવના પજુ પછી ઉપયોગમાં  
 લેતું હિ મગ્ગા રેવા કે રાએક દેવમતૃક  
 વસ્તો ઉપરજ વપનારો રોમાં દુષ્ટીમાં પાણી  
 ધણુ ઉડ દોષથી તળાવો ધણા દોષછે  
 તેઓ ચોમાસામાં પડતીરથી આવના વર્ષા  
 દના પાણીની ભરાયછે તેઓ ધણા ઉડ  
 દોષને તથા નિ નીજુ પડ રધારે દોષછે  
 તેથી તેઓના અ રમ અધ ન યરામારે  
 ખાન રાખવું

જે પ્રમાણે ઝરમ નામનું જલાશય કે જે  
 ધણે ભાગે નદીના માંમની ઉતરની કે લગતી  
 ભૂમિમાં એક ધણે હડો તથા વિરતીજુ  
 ખાડો કાવામાં આવછે નદીના આશ્રયથી  
 તેમાં દુષ્ટીનું પાણી હોયછે અને વર્ષાથી પજુ  
 ભરાયછે ચોમાસામાં તદીમાં જણાઈ જવાના  
 લયથી અને ઉતાળામાં જે નદીમાં આવતો  
 જવાદ ન દોષ તો આ જલાશય જરૂરનો  
 છે અદર પત્રધિવાં અથવા તેના જેવો ઉવ  
 રવા ચડાવો જોગર દોષછે તેમાં નારા  
 ખોવા ધણા લોકો જલપછે ઉપરથી અપેક્ષ

ન દોવાથી કોષ મનુષ્ય તથા પશુવજેરે પ્રા  
 ણીઓ વખતપર અદર પડી નયછે અદર  
 ઉડ પ્રાણી દોવાથી કોષ બાળકવજેરે પડી  
 નયછે તેથી તે સબધમાં પ્રાણીના જમાવ  
 માટે દુરુદ્ધ ખાન રાખવાં છે

એ પ્રમાણે કેટલાંએક પાણીના ધુના દો  
 રછે કે જેઓ ધણે ભાગે નગીના પે મા  
 મદોરો ગત દોષછે અને તેમાં દુમેશાં પાણી  
 ધણુ ઉડ તથા ભરપૂર રહેછે તેની અદર  
 ધણુ ભાગે મગરમનુષ્ય વજેરે મદાદિ સક ના  
 ખીઓ રજુ રહેતાં દોષછે જેઓ આ જ  
 લાશય સાથે નારાધીવાવજેરે સબધ રનારા  
 જોડાને પગમાં પકડી પાળીમાં ધસડી જ  
 વછે અને મારી ભગ કરી જલપછે ધુનાની  
 જામનમાં ખીજ સવ જલાશયોકરનાં  
 રજી સમાગ રાખવાની છે ધુનામાં પાણી  
 અગાધ દોવાની જોખમી દોષછે તેથી  
 તેમાં નારાધાવા જતાં સારથેની રા  
 ખવાની છે કે કીએક નદીમાં મોરેમા  
 વીજળી પડવાથી પાતાની ધુના પડી નયછે  
 તેથી તેના ધુના વીજળીઆ ધુના તરીકે  
 જોગખાવ છે આમાં જલાશયોની બાજ  
 તમા કાદસિ થતું નહિ

એ પ્રમાણે કુડ નામનું જલાશય કે જે  
 કે કીએ જોએ અમુક વખતે નિજ લ  
 થઈ જતાં તળાવમાં દોષછે અને કેટલીએક  
 જગેએ રવનત પૃથ્વીમાં પજુ દોષછે ચારે  
 દિશાએ માં પગથીઆ બાધિલ દોષછે જલથી  
 મધ્યસ્થાનમાં ભરપૂર દોષછે કેટલાંએક તીથ  
 રૂપે પજુ હડો મનાયછે દારાપાસે પિડ

તારક નામનું એક તીર્થ છે ત્યાંના કુડમા  
આદના પિંડા તરેછે એ પ્રત્યક્ષ છે તુલસી  
સ્વામી નામના ગિરના પ્રદેશમાં આવેલ કુડમાં  
દુર્ગેશ્વર સ્પર્શ કરતાં ત્રાસ યામ જોડાઈનું  
પાણી રહેછે ગિરનાર પર્વતપાસે દામોદર કુ  
હનીપાસે રેવતી કુડ છે તેમાં અમાલ પાણી  
કહેવાયછે આજ વિસ્મય સુધી તેનો અત  
કેાઇપણ ઇં શક્ય નથી એમ મના છે  
એ કુડમાં નાનારોવા વગેરે પ્રસંગોમાં  
પરથીના ઉપરથી અદર પડી ન જવા  
તે સબધી સાનચેતી રાખવાની છે કેના  
એક મિથ્યાચિંતાની લાપ્સ ઉત્તરના તથા  
છોકરાઓ અટક્યાળાં કરવાથી કે તરવા  
વગેરે કારણથી અદર પડી મરેછે એ કામ  
બીજા મનુષ્યોની દાનવી દોષ તો વખત  
અચી જાયછે

એ પ્રમાણે કુમ નામનું જનાશય કે જે  
નદીઓમાં ઉનાળાના સમયમાં પાણીમાટે  
ખોદે હોયછે અને નાધિત હોયછે, તેઓવા  
પાણી વખતે ઉપરથી રનાન માટે ધુમકા મા  
નતા છોકરાઓ કુળી મરેછે

કેટલીએક ખાઇ કે જેઓ ગામના  
સરસાણુમાટે પૂરું કાલમા કિ નાને ફરતી  
કરેશમાં આવતી જે દાસ પશુ કેટલા  
એક પ્રદેશમાં દેખાયછે અને તેમા પાણી  
બરેનું હોયછે તેનું જલ રવાનાવિક નીતે  
નલો ભાગે સાર હોવુ નથી તે અમુક પ્ર  
માણુમાં ઉકુ પશુ હોયછે ચોમાસામાં વ  
યાદનું જલ તેનાં જરાય છે દાસમાં તેવી  
ખાઇનું સ્વરૂપ જોવુ દોષ તો પ્રસાસ પાટ

જુના કિ નાને ફરતા કેટલાએક પ્રદેશમાં છે  
તે દસ માથેડાજેટલી ઉડીછે વખતે પાણી  
વગરની પશુ રહેછે અદર દમરો માણુસ  
સમાપ્ત જાય તેવી છે અને વિષમ પ્રદેશોમાં  
મદાસય કર દેખાવવાળી છે પાણીથી ભરપૂર  
એ ખાઇમાં જો કાઇ માણુસ પ્રમાદથી પડેછે  
તો મરવા પામતો નથી તેથી તે બાજતમાં  
પશુ સારચેતી રાખવાની જરૂર છે

પાજ કે જે નદીમાં અમુક પ્રદેશમાં  
દુર્ગેશ્વર પાણી ભરેનું રહેવામાટે બાધવા-  
મા આવેછે જે ચોમાસામાં પાણી વધી  
પડે, તો તે પાજ ઉપરથી ઘસ નીચેના ભા-  
ગમાં પડેછે પાજમાં પાણી ઉડુ હોયછે  
તેમાં નાવાપોવા વગેરે પ્રસંગોમાં જલભય  
ન થવામાટે પુરતુ ધ્યાન રાખવાનું છે

એ પ્રમાણે નદી એ નામથી કહેવાતા જ-  
લાદય કે જે ચોમાસામાં યપેલા પુષ્કળ વ  
ર્ષાને નીચે જે કાંઈનીયા પ્રદેશમાંથી લાંબી  
નથા પિંચીણું પૃથ્વીમાં પાણી ભરાઇ રહેત  
હોયછે તે એક જાતના ખાઇ જેવા પ્રદેશરૂપ  
હોયછે અથવાતો કાઇ જગથી પરિપૂર્ણ ત-  
ળાવમાંથી નીકળતી જતની સરવાણીથી કે  
નીચેની પૃથ્વીમાંથી નીકળતા જલથી ભરાઈ  
રહેનાર નાખી તથા મોટોની ખાઇ જેવા જે  
જલાદય હોયછે તે ન કહેવાય છે તેનો  
ઉપયોગ રોસાએ કેટલાએક ગામમાં ખીજા  
નદીવગેરે જલ યોગે ન હાય ત્યા સ્વસ્થતા  
ઝીવગેરે અનિવર માણુસો રનાન માટે તે  
મળ અત્ય કપર્ણ વોરેતે પોતામાટે કર  
વામાં આવેછે તેરે પ્રસંગે ઝી તથા ખાલક

વગેરે તેના પાણીમાં પ્રમાણથી કુખી ખરેછે  
માટે તે વિશે પુરતું ખ્યાન રાખવું જોઈએ

એ પ્રમાણે વોઢળા તથા ખાતરવગેરે અ  
કૃત્રિમ જલાશયો કે જેઓમાં કેટલાએક ચો  
નાસામાં છુદ્દ નદીજેવું કામ કરેછે અને કે  
ટલાએક જીવતી જમીનવાળા હોવાથી ખીજા  
સમયમાં પણ પાણીથી ભરપૂર હોયછે તે  
ઓમાં કાંઈની તમા નીચેની પૃથ્વી બહુવિધમ  
હોયછે એમ ઠેકાણે થોડું પાણી હોય અને  
તેની પાસેજ ખીજા જગ્યામાં ઘણું ઉંડું પાણી  
હોયછે એમાસામા જ્યારે વોઢળો પૂર આ થો  
હોય ત્યારે નદીની પેઠે ઉતરવો સુરક્ષ પડેછે  
ઉંચુંવાળો હોવાથી તેમાં પાણી ઉંડું પણ  
હોયછે તેને શુદ્ધ જલાશય જણી તેના સળ  
ધમાં અનાદર તથા જેવું નથી

જેવીજ રીતે કૃત્રિમ જલાશયરૂપ હોજ ય  
શુભેને પાણી પીવામાટે કરવામા આવતા અ  
વાડા ધરની બહાર અમવા અદર પાણીથી  
ભરાય રહેતી મહોટી કુડીઓ નળનાં ટાકાઓ  
ધરના નીચા ભાગમાં બાંધીને તપાર કરેલા  
ટાંકાં કે જેમાં એક વધ સુધીનું પાણી ભરેલ  
રહેછે અને મહોટાં જલના પાત્રો જેવા કે  
માણીથી ભરેલા હાંડા રંગા પવાણા કે  
કાચા તથા પ્રચપાત્ર વગેરે એઓમા ધણેજા  
અટકચાળાં બાળકો માતા-પિતા વગેરે અ  
બાળીઓના પ્રમાણથી વખતપર પડી જાયછે  
તેમાંથી મહોટાં અન્ય યાયછે એગલામાટે તે  
અન્યથા બાળકોને જલભયમાંથી મુક્ત રા  
ખવાને તેવાં સાધનોની ચોક્કસી રાખવી  
જોઈએ

સર્વ, જલાશયોના ચક્રવર્તી રાખધિ  
રાખ અમુ કે જેમા હમેશાં તે પૃથ્વી-  
ના સાંસનિક દોષથી ખારપાણી રહેછે,  
તેના સબધમાં સર્વ પ્રાણીઓએ બનતા પ્ર  
માણસથી પ્રમાણનો ત્યાગ કરી પોતાના બચાવ-  
માટે આવશેની રાખવી સાબિમાં પણ  
જલમાન ધલ નિષિદ્ધ છે જલરસ્તે નાકા-  
વગેરેથી કરવામાં આવતું પ્રયાણ મનુષ્યોને માટે  
મહોટા મરણાત લયનું કારણ બનેછે માટે  
બને ત્યાંસુધી અમુદમાર્ગે દેશ-દેશાંતરોમા  
જવાનું કરવું નહિ એ કે હાલમાં અમિતોકા-  
(આગબોટ) વગેરે સાધનોદ્વારા સમુદ્રમાર્ગે  
નયાણ એક સાધારણ નયાણ જેવું થઈ પ  
ડેવું છે તથા પૃથ્વી ઉપરના પ્રયાણ કરત  
અધિક પ્રમાણનાળુ ચાતુ થએવું છે તેમ  
ગ્રામીન કાલમા પણ નૌકાદ્વારા સમુદ્રમા  
ચાતુ હતી અને કાલમાં પણ ચાતુ છે તેમ  
પૃથ્વીયાત્રાકરતા જલયાત્રામાં ધનનું ખરચ  
પણ ઘણું ઓછું યાયછે તોપણ જલમાર્ગે  
જવું તથા જાવવું એમાં કોઈવખતે જીવનો  
જોખમ યાયછે તેનો વિચાર કરતાં બીજો  
કોઈ વિચાર લાગુ પડતો નથી જે કોઈ વ-  
ખતે સમુદ્ર માર્ગે જતાં આવતા જીવુઓને  
નાણુંકાચ હાજર યાયછે તે વખતે તેઓની  
કુ રિથિતિનો અનુમાનદ્વારા વિચાર કરતા અ  
પણનાં ફાંડાં ઊંચા યથ જાયછે ત્યારે તેઓ  
પોતે કેવી કુ રિથિતિનો અનુભવ કરતા હશે  
એ વિચરતો ખ્યાલ કરવા જેવું છે કદાચ  
સાદુસિદ્ધ વૃત્તિનો આનંદ કરી નૌકાવગેરે સા-  
ધનોદ્વારા સમુદ્રમાર્ગે જવું આવવું પડે તે  
નીમમાં અડવાના સમયમાં તેમણી ઉતરવાન

સમયમાં તેમાંથી બહારના પ્રદેશમાં પેલાજ વગેરે કરવાના સમયમાં, રાત્રિ સમયમાં અને બીજાં પણ તે તે પ્રસંગોમાં શરીરના સંરક્ષણ માટે પ્રમાદ નહિ કરતા પૂરતી સાચવેલી રાખવાની છે જે કોઈ મનુષ્ય નાકારગેરે સમુદાયને તરવાના સાધનોના સબધમાં કે કોઈ બીજા પ્રકારથી જરાપણુ પ્રમાદ મૂખતા બૂલ કે સાદસિકૃત્તિનો આશ્રય કરે છે તે મનુષ્યને સમુદાય અપરાધના પ્રમાણમાં દંડ દેવામાટે પોતાના કર્મોલ્લેખ મોઝરૂપ દાગોને વારંવાર ઉઠાવ્યા કરતો હોય અને પોતાના મન તથા શક્તિના લાખલાથી (ભરતી તથા ઝોળાં) સ્વર્ગને સપતિ તથા વિપતિ અતુકમથી આગ્રહ કરે છે એમ દેખાડેતો હોય એવું જણાય છે

જે પર નિર્ણય કરેલા હું । જુદા ૩ વિષય તથા અકૃત્રિમ જલાસપોષણથી જાણના લાયકમાંથી પોતાના સંરક્ષણમાટે અનેક પ્રકારના સાધનો મનુષ્યોએ કાઢે । છે તેઓમાં બીજા સર્વ સાધનો પતન કે ઉપદ્રવ એક જલને તરવાની ડાંગર સાધન છે એટલામાટે જેમાં શરીરની તથા ચર્મરક્ષિત નીજ જરૂર પડે છે એવી જનતરણ કરા એ જલભયમાંથી બચવાનું મુખ્ય અધ્યયન સ્વતંત્ર સાધન છે કોઈ પ્રેરકરૂપ કે જે જનને તરવાની કળામાં સપૂર્ણ જ્ઞાનવાળો હોય તે દ્વારા પ્રથમ થોડા પાણીમાં પડાવી તે કરતાં કંઈક વધારે પાણીમાં એ પ્રમાણે જલ તરવાની ક્રિયા શીખવી જેટલે અથવા જલ તરવાની ક્રિયા આપણી હોય તેમલે અથવા તેના જલભયને પ્રસંગે પોતાનો બચાવ કરી શકે છે

જે મનુષ્યને વિનમ્ર તરવાનું કામ ન આપણું હોય તે મનુષ્ય જ્યારે અકસ્માત જલમાં પડે છે ત્યારે તુરત બહુજ મુજાબ બચે માણી આંધ નાક કાન અને મુખમાં એક-દષ પેલી જાડે અને બે બીજી તરવાનું કામને જણનાર માણસ દાગરૂપ હોય અમવા તો દાગરૂ છતાં તેને બચાવે નહિ તેને તે તુરત મરણને ચરણ ચાથકે માટે જલને તરવાનું કામ અવરય શીખવું જોઈએ મનુષ્યે દેશકાલ કાય અને પોતાની સક્રિય વગેરેના વિચાર કરી અતિ સાદસિકૃત્તિનો આશ્રય ન કરતા જલાસપોષના જલથી પોતાના તથા પોતાના શરણાગતનો બચાવ કરવો જે મનુષ્યમાં જલ તરવાની અસાધારણ ક્રિયા હોય તથા શરીરનું સામર્થ્ય પશુ અસાધારણ હોય અને જલાસપ કોઈ પ્રકારની પણ ચોખ્ખતાવાળો હોય તેણે તેવા સમયમાં એટલે તપારે જલમાં કોઈ કુશળ જતો હોય તે સમયમાં એક ક્ષણ પણ ચાલો જાગ તો મોઢોટો પ્રાણીત બચ થઈ જાય એમ હોય તેવે વખતે જલમાં પડી બીજા પ્રાણીને બચવો જોઈએ મરણમાંથી બચવાસમાન બીજો કોઈ પરાપકાર નથી

જો પ્રમણે વિશ્વદર્શનમાનથી જલભયમાંથી મુક્ત રહેવામાટે આ સચના કરવામાં આવી છે જે જલમાંથી જનતાકુળતા જ ને । માણસને આરે વમાટે અમિતો શેધીમે ધીમે વચાદિદ્વારા કરાવવો તથા નિવના તેલથી શરીરને ધીમે ધીમે મર્દી કરાવવું જલનો સ્વભાવ છે જે પદાર્થ પોતા



સાથે સયોગ સજ્જથી જોડાયેલે તે પદારને  
 પોતાના દ્રાવક સ્વભાવથી દ્વંતાથી છુટે  
 પાડી દહ પોચો કરવા મડિલે જેમ જેમ  
 વધારે વખત જતો જાય છે તેમ તેમ તે પદારને  
 વિરૂપ નિસ્તત્ત્વ અને દુર્બંધના સાથે સડી  
 નાખે છે તેથી જનમાં વિરોધવાર ગદે ગ્દ  
 હોય તો તેનથી કરેલું મદન શરીરન વજો  
 દ્વારે કરે છે જલમા કુળવાવગેરેથી શરી  
 રમાં ઘણી શરદી થઈ જાય છે તેને દર ક  
 રવા માટે ત્રિફલુ-પ્લહ મરી પીપ્પળા ચૂ  
 જીને, ગોલ તથા ઘીની સાથે ઉખ્યુ કરી ક  
 મયોગમાં લેવાથી જલવાસ ૮૫ શરી ની  
 આદરની વિકૃતિજ ૫ હોવાથી પ્રતિકૂલ  
 શીતજતા કે જે શરદી કહેવાય છે તે દર થઈ  
 જાય છે અને શરીર જમત થઈ જાય છે કોઈ  
 કોઈ વખતે જનમાં કુલેલાને બદાર કાગી  
 પેટમાં બરાઈ ગએલા પાણીને બદાર કાઢવા  
 માટે ઉધે માથે લટકાવે છે પાણી નીકળી  
 ગયા પછી જે તે માણસ ડાલો હોય તો  
 સાવચેત થાય છે પણ જે નિશ્ચય થઈ ગયો  
 હોય તો કશો ઉપાય લાયક પડતો નથી કે  
 ડાહીએકે સ્ત્રીએકે આઘાતથી કોઈ ન કર  
 વાનું કામ કરી દુઃખાઈ જવાની ધરસળથી  
 દુઃખેશનાં અપાર કનેસાંકિ કુખથી કે તેવ  
 બીજા કારણેથી મુઝાઈ બધ કુપાકારે  
 જલાશયોમાં પડી પ્રાણનો લાગ કરે છે તે  
 કોઈ કોઈ પુરષો પણ ઉપરનાજ દાહણથી  
 જલાશયોમાં પડી પ્રાણનો લાગ કરે છે તેઓ  
 અપાર પાપનું કામ કરે છે કારણકે આત્મ  
 દલા એ મોહાટામાં મોહોદુ પાછે જીવનનો  
 અત્રંગાત્રાગિ પદ્ધતિ મનુષ્ય જે અવતો હેઈ  
 જો કોઈ વખત પણ સુખનો સમય આવે

પણ જેણે સાદ્યિક વૃત્તિથી પ્રાણનો લાગ  
 કરી હોય તેને સુખનો સમય ક્યાંથી આવે  
 માટે જે તેણે કષ્ટ આપી પડે તો રથાત  
 લાગ દેહલાગ ધનલાગ અને કોઈ ન્યાય  
 નિષ્ઠ સમય માણસને શરણે જવાવગેરેથી  
 પોતાના શરીરનું સંરક્ષણ કરવું નહીજેવો  
 જલાશયોમાં પડેના કેટલાએક પરુઓ પો  
 તાના જાતિસદ્ સ્વભાવથીજ જલને તર  
 વાની કિનાર પરી કાઢે છે જેના કે મય  
 બેસ જળક ઘોડા અને કુતરાં વગેરે એઓ  
 જલમાં બસે પૂર નદીમાં પડીને જલને તરીને  
 સામેપાર નપો તેઓમાં શરીરથી સમય  
 અને બચવાનું માય પે અને બચવું પૂ  
 છું પડીને કોઈ માણસ કષ્ટ પોતાનું પણ  
 જામદા મલાવે તો તે પણ નદીને ઉતરી  
 શકે પણ બેસની બાજતમાં તેવો બૈસો  
 રાખવાજેલું નથી કારણ કે તે પોતાના  
 અનિ વનાવમસાણે તથા જલ અતિમિત્ર  
 હોવાને લીધે બહુ ધીમે તરે છે તથા તરતા  
 તરતા કુપડી મારીને દૂર નીકળે વચમાં  
 પાણીની અદર ૫૫ ઉભી મારે છે તેથી તેના  
 પુછાને આધારે જે કોઈ ત વા ધારતો હેઈ  
 તો તે કુખી મરે કે કેટલાએક મોહોટાં તુખ  
 માત્રની સદયનાથી લોતરે છે તે કિયામાં  
 પણ બહુ સ્થાયેની માત્રની જ રહે કાર  
 કે કિદવગેરેમાં બાધેલાં તુખાએક જે બાં  
 ધરાની બુનથી કે ખરી જાણી ઉપા અ  
 વળા થઈ ૧૫ તો તેઓ પાલકને બદલે  
 ધાતક થઈ જાય છે, એટલા મટે જલાશયો  
 ના સંધમાં ફરતું ધ્રાન રાખવા પડે

# શ્રીગંગાદશહરા સ્તવન



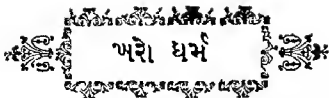
(પદ-પિંજી)

“કત્ત તન યાત્રી ઝન બ્રહ્મ” — એ રાહ

સુરસરી ગંગા વેદની વાણી,  
પતિત ઉદ્ધારણી માત પ્રમાણી-સુરસરી—૨૬  
નિજ રૂપ આપ ગીતા ગ્રથે,  
જનની ૧ ગા શ્રીકૃષ્ણચરિત્ર—સુરસરી ૧  
તન મનના દારૂ કોપ નિનારે,  
બલમાનથી પાદ ઉતારે—સુરસરી ૨  
બૈતિક રૂઢિચર આદિમુકુટ ગંગા,  
સમજિ નિરૂપને કર ગત નગ—સુરસરી ૩  
“ગંગાસદરી” જગ નાથ ગા  
ગંગા નગવેદ મા મ મનાઈ—સુરસરી ૪  
રનાન કરે કો પા ૧ કરે  
રુઢિજન નિસ દિન પ્યાન ધ-રે—સુરસરી ૫  
દશ દિન નન દદ અવવાસ મરિ  
ભગીરથ સમ કરી વતન સુધારિ—સુરસરી ૬  
ગંગા દશા નન એ રિચારે  
વાને વિષુ સદુ ઠાજ સુધારે—સુરસરી ૭

કવિ જીવનજી ધમસિદ્ધ (રાજકોટ)

૧ નદીઓમાં જન્મી ગંગા હૃદય — સમ દુગતા અપાય ૧૦ મોક ૨૧  
૨ દશ રૂપ તેમા ત્રીશરીરના (એ — આપ્યાવગ પાત્રી સુ લલ લેવી બીજો-દિસા  
ત્રાજો— વલિનાર) આપ વાણીના (એક કરેર લાલણ બીજે અલપ, ત્રીજો આડી  
ચુમતી ને ચેથો ખાતી બાપકાટ-વવારો) નજી મનના (એક મારા વ-તુતી ધ-છા,  
બીજો કોળું પણ છુર ચઢાવ ત્રીજો દુરાનદ-દક) ૩ દાર અભાવવાળુ એટલે વધમદ  
ચના મગજનું રૂપ ને આધિભૈતિક ૪ તેતુ દિમાનવતી પુત્રીરૂપે વજુવેતુ તે અધિદેવિક  
૫ યોગયાત્રીના રાવેતુ તે આધ્યાત્મિક ૬ જેઠ શુભિ એકમથી દશમ સુધીના દશ  
દિવસો તે ગંગા શરા અથ ૧ ગંગાદશહરા ૭ દિમલય ઉપ થી ગંગાને ત્રીજે ઉતારવાનો  
અદાન ધત્ત રાજ ભગીરથે કયાં તેથી તે ભગીરથી કહેવાય તેના અવરદ ર્મા કેષ  
કેકળુ કામ માટે જે કમ પડેછે, તેને ભગીરથઅમ અથ ભગીરથય ત કહેવા મા આવેછે



લેખક--શ્રીયુત મગનલાલ વિ પ્રાણલાલ મહેતા--પૌરબર

એક ડાન સન્યાસી અ ૫૪માં ઇતપ  
નયા યોગાધ્યાસમાં પોતાના હૃદયે અનેક પ્ર  
કારનાં ઇષ્ટ આપતો હતો. બારી રીતે બાર  
વર્ષ સુધી તેણે અખડ તપ કયું હવે પ્રસન્ન  
ગોવો બે થોડાં અમુક નિદાશમાં તેને દે  
શા તરે જવાનો વિચાર ઉદ્ભવ્યો. આશનાં  
પાનના ઘાડેથી અને એક ક્ષીતળ પૃથ્વીની  
છાયાળે વિશ્રમ લેવા બેઠે બેઠાં એકાએક  
તાના અખ તપવિત તે વિચાર અસાવતો  
હતો અને અવારનવાર તેને પ્રસાદ હોતો  
છે તે અજમાવી જોવાસાથે ઉત્ક્રાંતિ કરાવતો  
હતો. રાત્રી આગવખતે તેના જટાધારી  
મસ્તક ઉપર કેનાંક મુદર પાદ પડ્યાં બા  
જોઈ તે વિમલ થયો. ઉપર નજર કરી તો  
તે પક્ષીઓને નડતાં જોયાં હવે પોતાનું થો  
મખળ કેડું છે તે જોવાનું તેને મન થયું  
પુરતળ તે પક્ષીઓ સારું તેણે કોપિત દષ્ટિ  
ફેરવી તેવાજ તે જિજ્ઞાસુની પદ સળગુલ્ય  
થઈ પડ્યાં બે તે પમર આત્માઓ ઇશ્વરના  
દરબારમાં ગયા અને મહાત્માને પશુ પો  
તાના યોગજનની આવી થઈ અને તથી  
તેઓ મનમાં મચકારા લાગ્યા

ચોડા માળ પછી એક સમયે તે જિજ્ઞા  
સુતિમાં રહેતાં ગયા એક ધરના દ્વારમાં  
જઈ જોઈયા મથા ભિન્ન દેહિ બદ  
રથી જવાપ મળ્યો મહારાજ સમુદ્ર કરે

માત્ર કોપિતદષ્ટિ પક્ષીતરફ કરતા પક્ષી  
એને સ્વધામ પહોંચાડી દે એવા યોગજન  
વાળા મહામાને સમુદ્ર કરે. એમ દુક્રમ  
દરનાર વળી કોણુ પુરતળ મનમાં કોઈ  
ખળડવા લાગ્યા અને વળી કોઈપણ સાદસ  
કરતું કે નહિ તે વિષે જરા વિચાર ચલાવવા  
લાગ્યા એટલામાં ધરમાંથી ફરી રતર નીક  
ળ્યો અને નાદાન સ ધારી શામાટે પુ  
રથા કોઈ બને છે વિચારવખળમાં તાત્કાલ  
ગોધા આપ છે બદો કાંઈ પક્ષીઓ નથી  
કે તાગ કોપિત દષ્ટિપાતથી અવનિપર દળા  
પડે

આ સમયે કણુ જોયર ચર્તાજ મહાત્મા તથી  
તો રતપ્ત થઈ ગયા ચાંન થયા પુરતળ  
અદથી બી બહાર બારી નીકે તરત  
મહારાજ તેને પગે પડ્યા પો જોઈયા  
મથા બા તે ક્યાંથી બાળ્યું પેક્ષી  
સાપી રહી તેને ઉડાડનાં જોઈ મહારાજ  
હું કાંઈ તમારા જેવું તપ નથી કરી  
જાણતી છું તો એક સાધારણ સ્ત્રી છું મરા  
સ્વધર્મનો પ્રકૃતિ મદ હોવાને લીધે તેમની  
સેવામાં હું મુલાપેક્ષી હતી અને તથી મે  
બાપને સમુદ્ર કરવાનું કીધું હતું તો હવે  
દશા કરે

યોગી-- નહિ મૈયા તમે કયા પ્રકારનો  
યોગ સાધો છો

શ્રી—“મહારાજ, યોગ કે જોગ વિચારમાં  
હું કાંઈ ન સમજું” તેવું જણ મારામાં કાંઈ  
નથી તોપણ જો તમારાથી મારામાં કાંઈ  
જોવામાં આવે તો તે કદાચ મારી સ્વામી  
સક્તિ પરમાત્માએ મને આપેલ હશે નું  
નિરૂતર મારા સ્વામીની સેવામાં મગ્નજન  
રહું છું અધ્યાપિયન મેં કદાપિ તેમની  
આજ્ઞાનું ઉત્તર પત્ર કર્યું નથી જ્યારે હું કે  
મારિકા હતી ત્યારે મેં પુત્રીતરીકે મારો  
ધર્મ બજાવ્યો હતો અને સગન થયે મૃદુથી  
જતી પત્ની અને મૃદુથીનું કંઈ પણ બજા  
વવામાં હિંમત રહીને હુલસીલી હું તેમાં પા  
છળ પડી નથી અરે, સન્માસી! આજ પ્ર  
કારનો યોગ હું કોણ છું અને આ યોગનું  
અંતિમ પરિણામ શું આવ્યું છે તે જાણે  
પોતેજ અત્યારે પ્રત્યક્ષ લેખ છે પાતો અ  
નુભવ્ય છે” જો હુનિપામાં મારે કાંઈપણ  
અનુભવ હોય તો તે સ્વામી છે જો પૃથ્વીમાં  
કાંઈપણ વિચાર કરવાનું મારે હોય તો તે  
સ્વામી છે જો પૃથ્વીમાં કાંઈપણ મારી નીજ  
દેખવામાં આવતી હોય તો તે સ્વામી છે  
જો પૃથ્વીનાં કાંઈપણ મારી અભિનાય હોય  
તો તે સ્વામી છે અને તેને અનુભવિત રહે  
કેમ છે જો ટ્રાઈ વેળાએ સ્વામીના પ  
રમા કારા ભોકાયેનો દેખતી તો વિચારતી  
કે મેં એને (કારાને) છાતી ખાયરીને કેમ  
શીયો નહિ સ્વામી મારી છાતીઉપર પગ  
મૂકીને કેમ ન થયા હું કામ સ્વામીજી મારે  
તપ છે સ્વામીજી મારે યોગાવવાનું છે  
આહુતી બેલી તે સામી સ્ત્રી ગતબ્ધ બધ  
નહ

મહારાજ—“મૈયા, દેવજી દે, તારા  
દેવ તોલે જોય આજ અદકારી રહેતો કે  
નજવાળેલા તપના ઉન્માદથી મને કેટલે  
મર્મ મધ મયો હતો આદ્ય શબ્દોનાં  
સત્યજ્ઞ કહી ગયા છે કે—

“યદા કિંચિજ્ઞેહ દિવ દય મદાન્ત હમમ  
તથા સર્વેભ્યસ્મીત્યમવદવચિત મમ મન ।  
યદા કિંચિરિકિવિદ્ મુષજનમકાશાદવગત  
તદા મૂર્છોત્સીતિ જ્વર દય મદો મે વ્યવગત ।

શ્રી—“મહારાજ, હું કાંઈ તમારીમાફક શા  
અનુ અપયન કરી વિદાન મધ નથી કેવળ  
જે મારે “યોગમળ” કે જે તમે  
નામ આપો તે સર્વ માન સ્વામીની સેવાનું  
મુતાપથીજ થયું છે તો પણ આ વિષે વ  
ધારે જાણવા આપ ઉત્સુક હો તો કાશીનું  
બુખરમાં એક કસાઈ તમોને મળશે અને  
તેની પાસેથી તમો વધારે જાણશો.”

આરજી સંભળ્યાબાદ બિશ્વા કાંઈ તે ત્યા  
થી સ્ત્રીની મનની અંદર રહીને કરતો કાશી  
તરફ ગયો બુખરમાં જતાજેતણે શું જોયું  
તેણે એક રૂઝપુટ કસાઈને પોતાના વ્યાપાર  
માં નિમગ્ન થયેન જોયો જોતાજ મહારાજ  
વિચાર કરવા લાગ્યા હે પ્રભો! શું હું  
આજે આ દ્વિસ્રકપારોથી શિક્ષણ મદ્ય  
કરવા આ યોગુર શા ત પાપ કાન પાપ  
મહારાજને જોતાજ જાણે કેમ તે પરિચિત  
હોય તેની રીતે કસાઈ બોલ્યો— મહારાજ!  
શું આજેજ તે જાણ્યો અદિક મોકલ્યા છે  
જરા ભેમો, જ્યાંસુધી હું મારે કામ કરી

જાઉં ત્યાંથી જરા જાંઠ વિખાંત લો આ  
ચાંકળી તે ગાંડાની આફક ત્યાં બેઠો થોડી  
વાર પછી તે કસાઇ બોલે ચાલો મદા  
રાજ માટે ઘેર

તે જને કસાઇને ઘેર, ગયા પરત્તુ રૂ  
ઘેર ગયા પછી તે કસાઇ કાંઈ મદારાજને  
મેલ્યાં પોતાં ઉવડી ઉપદેશ દેવા બેઠો? નહિ  
થો કે તરતજ પોતાના વડિતોને પગે પ  
ગે આપવી ખરા લાવથી એવા રી  
તેમને જમાડ્યા ત્યારમાઠ તેમની આવાજ  
તે મદારાજ પાસે આ થો

રવામાજીએ તેને આત્મા તથા કંધારસ  
બધમાં કેટલાંક પ્રશ્ન પૂછ્યાં ત્યજે કસાઇએ  
તેનો બરાબર જવાબો ક્યો આ કસાઇનું  
લાંબુ બ્યાખ્યાન ચાંચીતા ને નામે  
સિદ્ધ પુરુષમા વધુ વતુ

મદારા / બોલવા— જાણી તમે આવું ઉ  
ત્તન જાન કરાવો છો છતાંપણ આવા ચા  
કાલકૃપો સામારે દરો છો? આવું મનુ  
ષિજારવાન કાણુ કૃત્ય તમે કેમ કરો છો?

કસાઇએ જાનો જવા દેલસતા દસનાં  
વાળો— મદારાજ! મેં પણ કાંઈ કું ।  
શુદ્ધ નથી હું જ નથી જ એ કાંઈ શીખ્યો  
હું અને તેને વળગી રહેવામાજ તથા તે ક  
રવામાં મારો ધર્મ સમજી તે ધર્મ સાજા  
પાળવા બનવું કે હું હું ધર્મધર્મીતરીકેની  
મારી ફજ બરાબર મદા કરું છું મારા વદ  
આતાપિતાનું અદર્શિત પ્રમભાવથી પાલન  
કરું છું તથા તેમનું નિત્ય જગન કરું છું ત  
મારી પેદા એ કસારા છેડ્યો નથી સંપાડી

થયો નથી અને ચોગ તથા તપ પણ શીખ્યો  
નથી પરત્તુ આ જે જાન મને પ્રાપ્ત થય  
છે તે મને માત્ર મારી ફજ બદા કર્યાંથીજ

સ્વયમ નિયત થય

એ સૂત્ર સમજી હું તેથીજ હું મારી  
યોગ્યતા સમજી હું અને તવદા તેમ પ્ર  
માજમાજ પરમેશ્વર પાસેથી ફજ માગી છું

અદા! ખર કશું છે? Forward  
till you see the highest Human  
nature is divine (Tennyson)  
અર્થાત્ દેવ મનુષ્યની પ્રકૃતિ પાસુધી  
દેવી ન જુઓ ત્યાંસુધી આગળ ધરે જાઓ  
આ સુષ્ટિમા આગળ વધવાનો મરબ અને  
સીકે મારું જોજ છે કે ૭ સિધ્ધિ આપ  
જુને પ્રાપ્ત થઇ દોષ તેમાં રહીને સદૃષ્ટ  
ગીતે કર્તવ્ય કરવું

આ મનુષ્ય મોટ અથવા તો અર કામ  
કરે છે અને જેમો માજસ આવું નીચ કામ  
કરે છે એમ પરીમા કરવાની કદાપિ મા  
જુસ જાર તો કામ ઉતરતા જાગરતો ચ તા  
દર જના યતાં નથી કામની પરીમા કાજિ  
એમ ધાર્યાથી થતી નથી તેમ મનુષ્યની  
પણ વાર્તાથી થતી નથી પરત્તુ તે કાંઈ કેવી  
રીતે જાર ઉતારી પોતાની ફજ બદા કર  
છે તે ઉપરથી જણાય છે ૧૫ કર  
વાની રીતિ અને પૂજા કરવાની ક્ષમ્તિ એ  
મનુષ્યની ખરી કમોટી છે

એક સાધારણ મનુષ્ય ૨ એક ઉદાગી  
મોની પણ એક દાંધિક આગસુ વિના

કરતા હજાર કરોડો એવું છે, આપો દા  
શિક્ષા મનુષ્ય સર્વદા ગપાટા મારવામાન થો  
તા ॥ અમૂલ્ય વસ્તુઓ વ્યય કરે છે, દેશને તેવા  
મનુષ્યથી કશુંપણ ફાયદો થતો નથી અને  
દુઃખમાં આતા મનુષ્યો તો હિલટાના આરૂપ  
છે વળી તેઓ તો પોતાના જ રિષ્ટ છે, ઝા  
રણ છે—

“પાની ઉત્તમ ને બન્ધ, સરીએ પ્રજા હોય છે  
ન જાણે નિજુ એવ, આત્માના કહેવ તે

હું મારા અંદરમાં આગળ વધવાનો મારા  
એવું છે કે પોતાનો ખરો ધર્મ અમળવો

અને જોડે રહેને ચલામમાન ન થવું મોં  
એજ સિદ્ધાંતનો માર્ગ છે અને એજ નિશ્ચય  
અનિમિત્ત એજ પદ્ધતિને પહેલું છે હું  
મોમાં ધર્મ—ફરજની શ્રદ્ધામાં સર્વદા મનુષ્યો  
તત્પર રહેવું જોઈએ કારણ ‘Duty is  
dearly’ અર્થાત્ ફરજ તેજ ઈશ્વર પરમાત્મા  
પરબલ છે

ઉપરોક્ત ઉપદેશથી સન્માનીત થઈને ન  
તોલ થયો, તેજ પ્રુતીથી તે ગદગદ કર્યો, તે  
પ્રમાણે સર્વદા વલ્યો અને આખરે ૧૫  
લીને પ્રાપ્ત થયો

અત્રેજ કવિ શેલી ગદ્યાર્થ બોલી ગયા છે કે—

“Arise man to a sense of what he is  
And he will soon be what he ought”

## શુભાશ્રવત્ નિદગાની

(હરિગીત)

લાલી મનોરમ ભાગી માનવ મોઢી મનકાવડે  
પીયૂષની પી પાણી પેળી —ગર બદલાવડે  
સરસિ મધુર ફેલાવ ત્યા કરમાઈ દુન વિજીગવડે  
જો નય વા ય શુભાશ્રવત્ શરણિ ગાત્રી લાકડે

# બાળપોથી-વિચાર

લેખક—શ્રીયુત ન બકવાલ દેવાશંકર ધોળકીયા-૨૧મી,

(અનુસંધાન ૧૪ ૨૬૮ થી)

‘હળ’ માં ‘હ’ - ‘ળ’ બનેલો યોગ કે સંયોગ ઉપયોગ હીક સાંપે છે એવીજ રીતે નળ, દરણ, બળદ’ વગેરે નો યથા શકે (જુઓ મદારી સચના અને આનંદારિક યોજના અકુશ માસિકમા ચેત્ર અને પછીના અઠકા) જગત સરમ વખત મદન ઝરણ અજગર બળતણ આદ્યમદનગર આ પે દરેજના એ મદાવરાત સુખોની પસંદગીનરફ એક કે બીજા વિચાર મદારો અજુગમો છે જ ત ના સુયોગ્ય ઉદાહરણોની તુટી સમજ તે બીજા કેટલાક ઉદાહરણોની માફક-ઉદાહરણ ચિત્ર ત્રિનાજ આપેલ છે એ સહેલુક છે તેમા પણ તેની મુરકેલી જોમા વધારે તેન તે અક્ષરનો નજર પાછળ એવો જમ જોષ સ કારો-અ જત ત ને મારે દંદુ સ બદ સારો નથીજ પરતુ અખતુ રેવો સરસ સ પ્રણ કૃપાથી મુલમ છે સ બદ સમ્રદ પાંડ તરીકે નહિ લેતાં મતિ અદેશમા-એમજ રાખવાનું હ યોગ્ય ધાર પોહોની ગ્યનામા પ્રવેશ કરતાં મદજ કે મદારી રકુરણને ધુનિરૂપ જોરામા આવે છે પાંડને મથાલે રસર ચિત્રને મારે પ્રાપ્ત છે

તેમજ સાથે સાથે સ્વરોનું જ્ઞાન આપવાનું રાખતુ પાંડ ૫-૬-૭-૮ ના ચિત્રો છેક હાના આવશે એટલે નકામા પડશે બ મડી અને પતંગ અતુસ્વાર શિક્ષણને માટે ઉત્તમ ઉદાહરણ છે પતંગ નર કે મારી જાતિ મદારી નકલ (આ લેખ લખતાં છેને મજેથી) માં સારપછીનાં ધણા ખર્ચ પાંડનાં ચિત્રોના ખરોડો દલુ આવેલ નથી એટલે તેવિરે શુભ આશા શાંખ્યા ઉપરાંત કષ કહી શકાય તેમ નથી પાહોની જામતમાં દકીકત નાધા ર પાડુ છે અને બહુસિમક જોલે છે—તે પણ વળી (તા. oct leobhang) સીધી રીતે-એ શિક્ષણ યુક્તિનમાણથી વિરુદ્ધ છે બાળવય માં તો ખાસ indirect informal વિષય સિ ક્ષણ રહેવુ જોષએ આપુ અપ્રતક્ષ કલા પડી પ્રસંગોપાત્ત એમ પણ કહેવુ જોષએ છે કે દકીકતનો મદોટો લાગ બાળકને ન મકજ છે ‘એકુત નો પાંડ તેમજ’ તીક વિશેષ સમજુતીની જાખતો આગળઉપજ રાખવી જોષએ પતીરી, જડેલો મોતી કા મોઠો એ સુખો લોકો કહે છે કે ‘શાંક્ર પ્રાંક ધર ઉપર પતરા હોય છે’ ‘ધણી દુકાનો

જોડે હોય તેને બહાર કઢે છે " (આખ્યા) ' રાજ્યવડે પેયત, રેયત વડે રાજ્ય " (વિવરણ સહિત) જેવા વાક્યો અમારા-દોષરૂપ-મણાપ પુસ્તક ॥ પ્રયોજકે અગાઉ પ્રસિદ્ધ થયેલ વસ્તુઓનો લાભ હાંસલ કરી અન્ય સમગ્રી વડે અભૂત કરી એક સારો પ્રયાન સમાજને રજૂ કર્યો છે, કવિતાઓ બહોળી ગણીતી છે, પણ તેની પસંદગી નક્કર છે પાંના નયાળામાં સંપાદકનું અભિપ્રાય રૂપ આ પવાનો જેટલો આગ્રહ જણાય છે તેટલાજ અસ્થિરતા પણ આવત નિરીક્ષણમાં આવે છે સાદા અખ્યાતે જ હોય તો તેમાં કંઈ નવ નવા જણાતી નથી સુજરે પ્રબલે ' પ્રવેશિકા અને આ ' પહેલી ચોપડી જેવા બિન બિન પ્રયાસોની અપેક્ષા છે જેમ્મ સ રચયે હતા વિનંદિ રસાવિકાસિ કા ।

ઉપસંહારમાં અમુ ખાતો નિવેદન કરતું આવશ્યક છે "આટલે સમયે જુના પુસ્તકોનો અવલોકન થા માટે એ અન્ય કેટલાંકના અનર્માં રસાવિકાસ રીતે ઉપરિચિત થાય તેનો જગ્યા અંદોજ કે તે તે પુસ્તકોપર અભિપ્રાય આપના એ ના લેખનું પ્રયોજન નવી ' આળખાથી ' ના અન્યના આજ વિસ મુખી પ્રસિદ્ધ થયેલાં પુસ્તકોનું સિદ્ધાન્તોકન કરી તરસવધી વિચારો પે હન કે જુલનાતમક અવધાન જ હાલ્યો છે અમિતગત મર્ચાનો અનુ સ્થાય નહિ ધાલતા પુસ્તકોઉપર વિસ્તૃત વિચારનિરૂપણ કરવાનું દુસ્તર ધાર્યું છે તે પણ લીકા કે રવાની દૃષ્ટિથી નહિજ ' જેની સમગ્ર લેખ આદી પૂરશે લેખના ટિંકા બિન આવેલી વસ્તુઓનો પુનરાવર્તનનું કામ વાચકદ્રષ્ટને આટલે સમગ્ર આ ને પ્રતિનિધિપ્રદેશ

ચાહી, પવિત્રિષ્ટ સિદ્ધા તાદિ વિચારો અન આપવામાં આવે છે

આળખાથી કાચકમમાં મૂળાક્ષરનું સિદ્ધાંત એ મુખ્ય છે તે સિદ્ધાંતની દૃષ્ટિએ કદ પદતિ પ્રેષ ગણાય? આ એક મહાન ગણીર પ્રશ્ન છે દોષની પહેલી ચોપડીમાં 100th કાવે—say 11 અંગે પદતિનું અપુરણ રૂપ છે, અરકારી આળખાથી ' માં ' ખડો ' પર મૂળાક્ષરો રચા અવ નળી રહેલી છે, સર્વે 1 બ કમળાસક રમાઈના પુસ્તકમાં બળી Phono-Analytic ( ઉચ્ચારણ અને ટપકરણ મિત ) જેની પદતિનો ઉડા બામ છે મોન્ગીયોરી પદતિ તો કાચ પાએલ કાગળના આગેાર આગળી ફેરવાવી મૂળાક્ષર સિદ્ધાંત આપનાનો ઉપદેશ કરેક આમાં ખડો ની નવી આળખાથી ની રીતિનું ખડન—અને કાચ માચીન છુટવાની પદતિ પુનરાગમન છે આવી બિન બિન મૂળાક્ષર સિદ્ધાંતની પદ તિઆ ' પર વારિવાનો વિષય છે અો કાદ ચાદે નાવે તાવેલ અન-અન ૭ પદપદ્ધતીના તથામ વિચારો દ્રષ્ટે પહેલાંના સિદ્ધાંતમાં પદતિનો છેક અભાવ હતો તેન ઉકારો દ્વામાં સિદ્ધાંતમાં પદતિ વિચાર પુષ્કળ અવધાન થાય એવો પરાધ વધા આવતા આવત સામ્બાધમને કાચ કરી સિદ્ધાંત દૃષ્ટિ—એટલે નરતના, સુમમતા સ્થિતતાવગેરે ઉદ્દેશોપર લક્ષ ગળી મૂળાક્ષર સિદ્ધાંતનો અમુક કમ થો થો છે આળખાથીને કમ વેદવાકર—મીજ રાગેશા કહીએ તો અમુક ચોક્કસ કમજ ગણે એમ માનવાનું નથી જો ને કમ રૂપે તેણે તે લેવો આ આળખાથીના કમને માં રાજક ઉપરાંત પ્રતિ બંધક નહિ સનજવો ખાતો ' Formula



Teaching રીતસર શિક્ષણ-અસ અક્ષર  
 રચનાતુ પૂર્વજામી રાખવું તેમાં , ખડ  
 પોતે શિક્ષણનો નિયમ હોય એ શાસ્ત્રીય વિચાર  
 માં બસે આવતું હોય પણ મદને યુક્ત બાસતુ  
 તથા સામાન્ય રીતે આકારો. Teachers  
 વાંચી દાથમાં ગતિ ચપળતા કે વક્ષણ આવે  
 અને તે અક્ષર માત્રમાં સદાયશૂન નીવડે  
 એ હેતુ છે આખા અક્ષરો ખડો નહિ  
 પરંતુ તેના મુખ્ય અવયવો અર્થાત્ વ  
 ત્ત્વ અમાણે વગેરે કરી બીધા હોય તમા  
 શિક્ષણનો મુદ્દા ખરા ર રહેલો છે અને ખ  
 ડના શિક્ષણની શાસ્ત્રીયતાની અતિરિક્ત  
 કાવના ઉગી જાય છે યુક્તિની યુ  
 તિમાજ શિક્ષકની ખરેખરી કળા જમાણેલી  
 છે-એટલે કે છેદનાં એ પ્રસિદ્ધમાં આવેલાં  
 પુસ્તકોની યોજના અને આધુનિક મોડિ  
 સોરી શિક્ષણપદ્ધતિમાં સદમદદિએ જોતા  
 આમ્મલાવ છે અને જુની રીતિના ઉ છેદમાજ  
 ઉત્તમતા સહવે છે એ એક નવીન જમાનાનો  
 કુતક છે એવી મહારી માયતા છે ખડો  
 ની મા ક અધુર અક્ષરને અનુલપી અમુ  
 કજ ૧૦૬ મિત્ર લેવાતુ પણ બધન સનજતુ  
 નહિ પ્રયેક પ્રાત્ કે રથગ માટે અનુકૂળ  
 મળે શોધી કા વા જોઇએ સ્વર ની  
 ગાગતમા શાસ્ત્રીયના વચ્ચ છે તેની વાદીમાં  
 પણ તેનું ધ્યાન પડી હોય તો તેથી ક છ  
 દ્વાનિ થવાનો સહન નથી એ કમ તો વેચા  
 કર્યુએ અને શાસ્ત્રીઓને માટે છે બાળક  
 શુભમાં સ્વર-યજનની રપટના સાત્રી  
 એ અનુચિતજ કહેવાય માત્ર મૂળાક્ષરના  
 અવયવો અને સ્વરચિતો બરાબર જોઈને

તથા યોગ્ય પ્રમાણમાં અને વક્ષણથી લખ  
 વાની શાસ્ત્રાતથીજ દેવ પાઠવી સુદર ને  
 સુસ્મિત બાળક બનાવે તેની પુગતી જલાળ  
 હોવી જોઇએ

હા ના મુદ્દ ઉચ્ચારણમાટે જો  
 પાકે રીકજ દત્તી અને અસહના કમના  
 દિમાપતિઓની લીલ જોખા અને બેદર ર  
 બાળકોના ઉચારણમાં આ કમ કે ખરમાં  
 અશુદ્ધિ રહેવાનો લખ છે એમાં સત્ય છે પ  
 રત્તુ હાલની પદ્ધતિઅમાણે મૂળામ શિક્ષણને  
 જાતે અસહનો કમ લાઇ તેવી અશુદ્ધિ દૂર  
 કરી શકાય કેળા નો કે ખા  
 નો ખ માયનો મ એવા સદજ  
 મળી આનતાં ઉદાહરણોનો અમુક અસવીખર  
 કે વો કે ખ મ વગેરેનો નિ  
 ર્ભાત વોષ કે ધ્વનિ મેળવવાના ટુકાં ઉ  
 દાહરણો જતાં કરવાં એ સવ થી હ દ છે  
 મુ ર સ્વર યુક્ત અક્ષરનું બળ ને કરાં હા  
 નજ છે ૨ એ તો શિક્ષકના મનની યોગી  
 ભતિ છે આમ હોવા છતાં કાના માત્રા  
 વિનમ્તા સુપરિચિત ઉદાહરણો લેનામા શિ  
 ક્ષણમાં વિશેષ નરતા આવતી હોય તો તે  
 યોગ્ય / જણાય બહુ ઉ । જના । તો તેવાં  
 ઉદાહરણોના બધા / અક્ષરો કાનાં માત્રા વિ  
 નાના લેવાની વાત બાળક કર છે જેથી  
 તેમણાં શિક્ષણમાં જાતે તે તે ર દો મહાવરા  
 માટે પણ ઉપયોગમાં મળે આ અવયવમાં  
 વ્યાખારી શુદ્ધિ વિશેષ અને શિક્ષણતત્ત્વ  
 યોગ્ય દીસી આવે છે

દવે પુસ્તકમાં આવતા સંખ્યાની જોડણીનો

વિષય સાદિ પનો છે, પરંતુ “કાઠિયાવાડી” “શુન્દરાતી,” “આર્ય” શિષ્ટ” વગેરે જોના શબ્દોની વિષમતાનો વિચાર બાળ શિક્ષણમાં કરવો જોઈએ. ગામમાંના અને એકાદા રાહદોના જીવન-સસાર વાતાવરણ એક જ હોતા નથી તેા અનેક માત્ર કે રચ જાની પરિસ્થિતિને અનુસરતા શબ્દો કે બાળપોથી જોના જોઈએ બાળવર્ગના બાળકોની સમજા હમેશાં બેસમાર હોય છે, એટલે બાળપોથી શુદ્ધિથી કિમત વધી જ પાનો પ્રસંગ લાગેજ આવે.

ઉપરોક્ત વિચારપ્રમાણે બાળપોથીની રચેલા કહક આવા પ્રશ્નોની હોડા રાખે.

મૂળાક્ષરના પૃષ્ઠોની રચનામાં ચિત્ર અને તેમથી નિકળતા અક્ષરનાજ આના blocks આવે ચિત્રનું નામ, ચિત્રની નીચે (માત્ર નેજ શબ્દો-ચારણ થાય તેટલા માટે) આ પછુ અક્ષર’ પિનકુલ કાઢી સાધજમા ચિત્રની માધ્યમો લાપવે આ ખાતું સા સજ પિક્ચર પોલકાર્ડનું થાય.

મૂળાક્ષર ક્રમવાડ

(ચિત્ર)

અક્ષર

(ચિત્ર)	અક્ષર

પચત ૧૪ને આવે ખાસ નહિ, પરંતુ બધારે શબ્દો આપવાનું સુગમ બધાજ તમારે વાચો અને બનાવો” કરીને થોડો અભ્યાસ

આપવા મૂળાક્ષરો, પૂરા થયા બાદ મનોમન માટે વિશેષ શબ્દો ‘વાચો અને લખો’ કરીને લેવા—તેની સમજા પછુ રચ જેટલી બસ થશે કુદરે પંખી અર્થાત રાખવી જોઈએ ક્રિતિવિભાગમાં મૂળાક્ષર (માત્ર બ-જન) ની પાઠી આવે તેમાં પ્રત્યેક રચાનતુ પચાક્ષરી બૂધ પૃથક્ પૃથક્ રચમાં લાપવુ “ક, ઝ” ના રચાન વિશેષે ખાલી રાખર્ષા ખીજ લાગમાં—અના=આ અને બના=પા મધ્યે આપી ‘રચ’ અને રચર ચિહ્ન તુ ગાન બાપવુ-પાઠોનો ક્રમ નીચે પ્રમાણે—

૧	૧	} બાળાક્ષરોનો અસન ક્રમ રાખ્યો છે એ ખુદનુ જ-ણાશે પરંતુ રચર ચિહ્નનું ઠાલ જે રીતે શિક્ષણ આપવામાં આવે છે તેમ જોઈ હમણા નથી ઉકે-
૨	૧ ૧	
૩	૫ ૫	
૪	૫ ૫	
૫	૧ ૧	

Phono-Analytic method રીતરતા બાળકોમાં અભ્યાસસ્થિતતા આવી બપોનો લાય કે સજન રહેછે રાજ્યકુટુબના ઉત્તરોત્તર પાઠોવિષે જેમ એકી સાથે નહિ લેતાં તે વચ્ચે સમયનુ અતર રાખ્યું છે તેમ એ ત્રણ રચરચિહ્ન પછુ સાથે લેવાં શિક્ષણવિચારે છપ્પ નથી, એ મુદ્દો પછુ બીજો નો પદમાં આવેછે ‘અનુરવાર (તેમજ “વિ-સમ”) રચર તૃતી, અને તેનો ઉપયોગ મુશ્કેલી પ્રમાણે ૫ પાઠો માંના બહેતર (પાછળના) કાંઈ પછુ પાઠમાં કરી સમય બુદ્ધિ પાઠ પછુ રાખવો આવશ્યક નથી બા પાઠો અમુક વિચિત્રતા હિ જનાવતા, વાક્ય અ

મુ થો—અવળત, અને તેટલા મુમળદન  
ની લેવા પાઠનાં મયાળાંએવડે અમુક એક  
બારાફરી કરી એ વિચાર એકરીતે સારો  
પરંતુ 'સ્વર' ચિહ્ન શિક્ષણનો સાચી રીતે  
નહાવે ત્યાં પૂરું થાય છે ત્યારે તે કંઈ  
ચિહ્ન હાલરજીના અર્થમાં તે પીંચે આ  
પ્રવામાં આવતા અર્થ માં અને તે સ્વર ન  
સાચાના પાઠમાં રાખી—જ્યાણામ્ જનૈત્મ  
સાધવુ

ચિત્રો અમુક નવીન શબ્દો અનુવર્તી  
અને તે સ્વર પાઠમાં આવેલા હોય તેની  
પ્રાસેજ આપવાં આવે કરતાં ચિત્ર સાદિત  
અથવા પુષ્કળ રમુ થયે—? બાળકોનાં  
સ્વર ચિહ્ન યિદ્વં યિનયુ પૂણ્ ધર્ના (વિસજનુ  
વિસજન રાખવુ) જુદા જુદા ધારની કને  
કે । એ બાળકની બારાફરીના નમુનામાં  
એ પાત્ર રાખવુ હવે સાચી રીતે વિચાર  
સ પાઠા ૧ કે ૧૨ થી વિશેષ નદિ રાખવા  
પાળેની પસંદગી ઉપર પૂરું લખ આપવ  
જોઈએ વિચારના સમયમાં સામાન્ય  
ચનાજ આપી સામાન્ય ધર મુદ્દાવન (ન  
જીકના કર્તા) નક્કાળ માય—એક  
કુળી રમુજ વાર્તા જવાદ—માખળેને કે  
જોહીઆ વ-એ-દુકાન ચિત્રાવરી (બાળ  
નદિ) કાળે કે પાપા કેરી (આક

ના વિચાર તરીકે નદિ) સખ્યાપર (સચિત્ર  
ચ સુધીના ચિત્રાણુપર) એ પાઠો ઉત્તમ  
અથવા કવિતા પદી હોવી જોઈએ એ પ્રમત  
સમયમાં કહેવાનું વિશેષ કવિતાએ  
સતે છવાય પરંતુ તેમાંથી ૩-૪ પસં  
કરી સાખવામાં—જવ નવામાં આવે હોય  
પ્રમાણુ કરિ દલનરામ જેની સરળ આ  
ચોક્ક નવીન-પણ છે ઉચ શુદ્ધ રંગીત  
જેનું નદિ એ—તર

ચોક્કારો મત્સરપ્રરતા પ્રભવ સ્મયદયિતા ।  
અનોખાવદતાશ્ચયે જીજ્ઞાસુ સુમાધિતમ્ ॥

મદારાજ ભટ્ટદરિની ઉમિત જમાના વહી  
મયા છતાં આજ પણ તેનીજ ખરી જ  
ચુતી નથી શું ? અચકાર મત્સર કરેલા  
ગ્રીમતરજ મનથી નિત પ્રાકૃતવર્ગ અ  
સાનતા અધકારમાં મેના—એવી પરિ  
સ્થિતિનો પણ અનુભવ થતો હોય તો સાજ  
સિમચુનો ઉદાર હવે દિગ્ગમી નથી  
નખની ભાગિ કરતા આવ નિરાપવાદ  
હિ રીતરના શુભાચારો પાળે કેમ નદિ  
કરોર ચાલે આજે ૧૧—માવતા  
અવધાસમાં ૭૧૧ ગાળીએ એ ખાલ  
વન ઉદારતા મળે, સુધારક મેલેલું વ  
ચન ૧૨ મધુ ઉચ્ચકોગી ૧૧ ચરજન  
પાતો—૧૬ ધમ સમજ દિગ્ગમ  
ચોક્કાર એ સાચ વન શિંષોમાં કરી  
૧૩—તેનો શુભ ચોક્ક સાધે એ પ્રવૃત્તિ યુ  
જની નવીન સાવની મલિનદન મલિન  
અપાય ના છે

# શુભવ્રતમા અશુભ આચરણ

( રાગ ગોરમાનો )

- એનિ આ પા જેના આ દિતાર, અનુષ્ઠાં વ્રતે આદનાંરે લોલ—ટેક૦
- ગૌરી-માયત્રીનાં તેજ, (તે) તપે મુજ મન ક્યારે લોલ—ગેનિ ૧
- સખી સગ ગાય રૂપાગા રાગ, ફરે કાંઈ દુહરીરે લોલ
- બહેકે અપમ જાણ ગુલામ એરા ચિર સુદરીરે લોલ—ગેનિ ૨
- નિર્મળ આછા અશુ વ નીર, ખિલી લીંગોતરીરે લોલ
- સુનેરી વાદળિયો ગલીર જણે સુર સુદરીર—લોલ ૩
- દીપે બહાગિયો કેનાસ આકારો કુમરાર લોલ
- ગોરખ-ગૌતમ-શુધા વાસ શુદ્ધ જળના અરતે લોલ—ગેનિ ૪
- એનિ આ સખિ સગ કરતી સ્નાન રૂવે જળ દેવને લોલ
- કરે મારા બધવનુ દરયાણુ, સકળ સુખ સાધનેરે લોલ—ગેનિ ૫
- સખિ જણે નદયાનિતી રેલ, સર-રતિ શારદારે લોલ
- નિર્મળ નયણે વરમે નેલ કીર્તન કુમારિકા રે લોલ—ગેનિ ૬
- એવો રૂડા વ્રતમા જોઈ કપક, ચડે ચિત ચીતથીરે લોલ
- જોલે બાળા શમ અભદ્ર, ચાલ એ જગતી રે લોલ—ગેનિ ૭
- કૂટે ઝાતી શીશ કર્પાળ (કે) રડતી રાશથી રે લોલ
- લાગે વેશ વદા રિંશણ એવા બહુ જોશથી રે લોલ—ગેનિ ૮
- અગે ખાંસી ૭ દુષ્ણ થાય ધમાધન કૂટતા રે લોલ
- ઝટપટ જમને દારે જાય નાડ નસ લુગ્તા રે લોલ—ગેનિ ૯
- જોઈ મરણતી મરડરી નેક પિક પિક ઉચરે રે લોલ
- કહે બહા અમળાના આચાર ક્યારે એ મુધરે રે લોલ—ગેનિ ૧૦
- ગેનિ એને વન કે ધર્મનું નામ કદી પશુ ના ધરેરે લોલ
- ધરે જ્યો સદ્ગુણિ ને સે । મનુષ્યપણ મટેરે લોલ—ગેનિ ૧૧
- બમડે બાળા કામગ વેન કુસંગ પ્રમગથી રે લોલ
- જાકણ બીખારણના ઢગ, સિખે ઉમગથી રે લોલ—ગેનિ ૧૨
- છોહોહો ભારતના બડીર (કે) માતા ભારતી રે લોલ
- જોઈ જોઈ દુહિતા દુષ્ટારીન, લાગે કંઈ જગતિ રે લોલ—ગેનિ ૧૩
- જગો જગો જગો લુગતી જાત, પ્રગાત થયુ દરે રે લોલ
- બુડા જોન એ કાળો ફર નાડીરી જે રવેરે લોલ—ગેનિ ૧૪
- જાન હરિ જતરના આધાર પધારો મામદિ લેલ
- કરજો વ્યાજ અનીતિ અન, હરન ધાત્રી સિરે રે લોલ—ગેનિ ૧૫

કવિ કહાનણ ધર્મસિંહ (રાજકોટ)

# મુ અઈની જીવદયા મ ડળી

આ સરચાતરફથી જે આજી મસાલાપાન  
ન્યતોના થઈ રહાછે તેનું દિગં સંન કરાવવું  
એ તે સરચાની ઉપયોગિતા બતાવવાની સાથે  
રથને રથને તેના બહોળો ફેલાવો થઈ મનુ  
પ્રમાનમાં એ પરમક શાશ્વતારક વૃત્તિ ઉદભવે  
એ મહુ બરુડ છે એમ અમો માનીએ છીએ  
અને તેથી તેના તેના ન્યતોના યોગ્યએક ન  
શુનાએ. અહીં આપીએ છીએ આશા છે કે  
વાચનકારાઓ તે પાન પૂરક વાંચશે એટલું જ  
નહિ પણ શુભ લાગણીથી તે ખીજીએને  
પણ વચાવી સમજાવી એ નૃત્તિને સફળ  
કરવાના પુખ્તના ભાગીદાર થશે

અધિપતિ-“ અ કુડા ”

## ઔરક્ષા કમ્પની

દિલ્લીખાતે ઘડી કાઢવામાં  
આવેલી થોડાના

આપણા દેશમાં ખારની રા રવાનું તો  
ભાર મેલીને જણાવવાનાં આ પું છે કારણ  
ગાયનો ઉપયોગ કેટલો મધો અને કે સો  
મોટો છે તે જણાવવાની નર નહિ હોય  
પ્રાથમિક, આર્થિક તેમજ નૈતિક દૃષ્ટિએ  
એતી ગાયનું રક્ષણ દરેક હિંદીવાન શુ પણ  
જગનનાં દરેક ઇન્દ્રાનમાટે અવશ્યનું જ

થઈ પડે પણ આપણે કમલાગે આ વ  
રુ બૂનના થઈ ગયા છીએ એટલે આપણને  
સહ શુ છે એ સંજોગ નથી મનુ પાલન  
કરવું એ તો આપણો મૂળ ધર્મ છે ગાય છે  
તો દિવનું પાનનજ ચાલે એમ જણાવવામાં  
આપણે અનિશ્ચયોક્તિ કરતા નહિ હોઈશું  
પારે વેદનો કાળ હતો ત્યારે દરેક ધરધર  
માથો પાળવામાં આવતી હતી ત્યારે લોકો  
દુધ દહિ અને ઘી નોંધતે એટલું ખાતા  
અને લોકો રક રીને મુખી અને સતોરી  
રહેતા હતા ગાયને આહવી અને તેનું પાલન  
કરવું એ નાનાં તેમજ મોટાં અને ગરીબ  
તેમજ શ્રીમંતોનું કર્તવ્યજ હતું પાછળથી  
મનુષ્યની વૃત્તિ બગડી અને આજે ગાયનું  
પાલન કરવું તો આજીએ રજુ પણ સામી  
તેના દલા કરીએ છીએ અને કેટલાકો તેનું  
માંસ પણ ખાય છે આ સિતિમાં આપણો  
દેશ બહુ દરિદ્ર અને દનકો પનો જાય છે  
એમાંથી એની મુક્તિ કેમ કરવી એ ઉપર  
જ્યારે આપણે વિચાર કર્યે છીએ તો આ  
પણને સચના ઘણાં નિંદા રહેતી નથી કે ગા  
મનું રક્ષણ કરવાસાર આપણે દરેક પ્રયત્ન  
કરે આનું કરવો નોંધતે ગાયના રક્ષણથી  
દુધ અને દહિ ઘી છતાં સસ્તો મળશે  
અને એતીને માટે બગદો સસ્તા અને સારા  
મળી શકશે

આ નયતમાં દિલ્લીખાતે રચાવેલ થ

મહી Cow Protection એટલે કે ગાય રક્ષા મહળી આપણુ અરવપુત્ર પનાત ખે ગેછે, એમાં અનેક વર્ગના લોકો સાથે જોડાયા છે અને તેઓનો મૂળ આશય ગાયને તેના કિંપર અચારે પડતા જીવનથી હોડાવાને લગતો છે આ મહળી ખે વખુઓ જળવાય છે એક તો એ કે ગાયનું પાલન થઈ શકે છે અને બીજી એ કે આ મહળ દ્વારા લોકોમાં આશયતાનું નવ આવી શકે છે એવાં મહળની આપણા દેશના દરેક પ્રમા કામાં જરૂર છે આ મહળનો હેતુ ગાયોને બચાવવાનો છે અને વળી એથી દેવસેવા બળવવાનો છે જો સદાનુભૂતિ ધરાવનારાઓ આ કામમાં ઉત્તરબેરી લાગ લેરા ઇચ્છતા હશે તો તેમને આમારી છવથા મહળી બ નવી મહત્ત્વ આપવાને ચૂકો નહિ

આપણા દેશમાં તો ગાયની પૂજા પશુ ડરવામાં આવે છે જના અદિર્ષા ગાય દેર બનાવવાનું રૂઝ કામ ચુરોપના બીજા દેશો જેટલુ કમમાગે આજળ વધારવામાં નરી આવ્યુ એ દિવગીરીલયુ છે અમેરિકામાં ૧, ૩૫, ૨૬૧ તો દયાનાં મહળો છે ત્યાં જી બાગકાથી માડીને તે મોળાઓસુધી નાંજોતમાટે કામ કરવાસાર દરેક પ્રકારનાં મહળો સ્થાપિત થઈ રહ્યાં છે જવારે હજી આપણે આંખો મોત્પા કરીએ છીએ જવારે આપણી તાગતમાં શીખતા બાગકાથી માંગીને તે મોટાંજોતુધી એટલીજ સખ્યાનાં દયાનાં મહળો અને ગૌરક્ષ મહળો સ્થાપતા થઈ જઈશુ સારે ફરીને આ દેશ તેનાં હન્ય સ્થાનઉપર એકવાર પાડે ભાગી જઈ ૨

દેશે હી તીવાળા સાધજોને ધન્યવાદ આપીશુ અને બીજા ઇનાકાંજોના મુખાંજોને તેની સોસામટીઓ પોતપોતાના ઇલાકાઓમાં ગય પવાને આપદ કરીશુ.

લખુભાઈ દીપચંદ ઝવેરી

સોદરી

મુબરની ગ્રી છવથા મહળી

વિવાદિઓ! તમે શુ ખાઓ છો?

અને તમારે શુ ખાવુ જોઈએ?

ગદાર જીવાન મિત્રો! તમારી છદ્મી વિ વાર્થાતરીખતી દોષ છે, મટે તમને મુજબત મન નરમાદનાણુ જીવર અને તનુરસન શરીર જોઈએ છે જરા તમારી પોતાની તપાસ તમે કરો કે તમને આ સર્વે નજેકુ છે કે? તમારે શરીર તપાસશે તો માલુમ પડશે કે તે ધા તો બહુ પાતળુ હશે થા તો બહુ જાડુ હશે તમારે મન તપાસશે તો માલુમ પડશે કે તેમાં બહુએક ભુરા વિચારો અને તરજો હુમતા હશે તમારો આત્મા જોશે તો જણાશે કે તે સ્વચ્છ તો નહિજ હશે ત્યારે કહો કે જો બધાં કારણુ શુ? તમે નિર્દોષ છો અને બહુ દુવાદારી જોઈ નથી એનું ખર કારણુ એ છે કે જેને આપણે સધારણુ રીતે શુ ખાવુ અને શુ નહિ ખાવુ એ સબંધીની ચલાણી કહીએ છીએ તેનો ચોક્કસ અભ્યાસ કરતા નથી તમે ખાતા તો રોજ હશે અને એક દિવસમાં કેટલીક વખત ખાતા હશે ત્યાર

હુ ખાતુ એ તમારે વિચારુ ધનુ નથી ?  
 હુ ખાતુ એ જાણવાની તમારી ફરજ છે અને  
 આ ફરજ જાળવવાને ચૂકતા નહિ તમારા  
 મહિના ધણાએક એમ ધારે છે કે માંસ માઠની  
 આ મર્યાબતકાં રોજીદા ખાઈ એ તો  
 જરૂરનુંજ છે આમ વિચારુ મૂખાંબલયુ  
 છે તમે આમ વિચારો. એવું કારણ એ  
 છે કે તમને એવો માંસાહાર કરવાની ટેવ  
 થઈ ગઈ છે પણ તમને ખબર છે કે માંસ  
 દ્વાર કર્ણથી તમારી હકિતઓનો ધર્મ થ  
 થાય છે ?

મોટા વિચાર કે દિ. ૬. ૧. ૬ વિદ્વાનો  
 કે જેઓમાંના તમે પણ ભવિષ્યમાં કેટલાક  
 થશે-તેઓ પણ પક્ષીઓને મારીને ખાવાથી  
 પરહેઠ રહેતા હતા હુ તમે ખાઓ છો ? ના  
 તમે તો માત્ર તમારી જાતિ પેદાશનાં આ  
 મગ, હાલકા અને માંસના લોચાઆ ખાઓ  
 અને એવી રીતે તમારી હોજરી લોહીની  
 ખાવડોની હલકી વસ્તુઓથી ભરેલો આ  
 તમારા શરીરનો તમારાં મનનો અને તમારા  
 જ્ઞાતમાનો નાશ કરે છે

માંસાહારકદી પલ શક્તિ

આપતો નથી

દયાના સાગરમાં રહો અને ધખર તમારા  
 હૃદયે દયાળુ રહેશે જે વિદ્યાર્થી દયાળુ ૭  
 દર્શી ગુજારે છે તેજ એક ખડો વિદ્યાર્થી છે  
 તમારે પોતાને આનીવો કવિ શેક્સપીયર ૭  
 હે છે તે સંભળો —

આથી ભેવડો આથીવાંદ પધરાય છે જે  
 દયા દર્શક છે તે આથીવાંદ પામે છે અને

જે ૧૧ તરફ દયા દર્શાય તે પણ આથીવાંદ  
 પામે છે

જાણવાનો સર્વોત્તમ જાણ દયામાં રહેતો છે  
 શાહેનશાહનો શણગાર તે દયા છે

x x x

દયા ખુદ જગતકર્તાનો ગુણ છે

તમને તો વિવારતાની શક્તિ હોય છે માટે  
 માંસાહાર છોડી ૧૧ જીવનરંગેની ૭ દર્શી  
 નહિ લેતા અને તેની રીતે પરિવર્તાના માર્ગે  
 માણવાને વિચારો

કસાઈખાનાની કતલો !

સુગા પ્રાણીઓની ચીસો સાલજો

જગતમાં સર્વે યજ્ઞો અન્યાય અને રૂગ  
 પ્રવરતી રહી છે પણ જે ત્રાસ સાધખાના  
 ઓમાં પ્રવરતી રહ્યા છે તેનો તો વિનાશ  
 નથી તેમ વળી તે ત્રાસનું પ્રમાણ પણ બહુ  
 બહોળું છે મારે તમે ત્રાસ ખાઓ છો  
 સારે જરા એમ વિચાર કરો છો કે ? જન  
 વરતું ત્રાસ હુ આદિયુ તેજો મરતીજ  
 જીવી કેવી જરાગે મારી હશે ? તેને ધાતકી  
 ખાઈએ છે ૫૦૦ ની તાંખુ હશે ? તેન  
 હિપર સારપણી જીવી છરી ફરવામાં આવી  
 હશે ? તેના ગળામાંથી લોહીની કેની રેને  
 આવી રહી હશે ? તેનું ધ ૭૫ હુદ ૫૧ ગયુ  
 હશે ? અને મરતા મરતા પણ તે છેલ્લું ખુ  
 દની આખોએ પેના દૂર જાત કરજુતા  
 આખીરફ તેજો જોઈ ક્યું હશે ? તમે તે  
 વેળા વિચાર કરો છો કે સારપણી તેના ધ

રીશ્વરથી ચામુ કેવુ કાની લેવામાં આવ્યું હતું? અને લોહીના ગગગગતા પ્રાણો-આમાં લારપછી તેનું ગપેનું સ્વીર કેવું મૂકવામાં આવ્યું હતું?

વધારે, પણ માન આજો લા કાપેલાં જનન મોતની કેની ચીસોભારી હતી તેનો વિચાર કરજો—વિચાર કરજો કે તેમનાં પ જોને મારી નાખીને તેના ધાતકી રીને જા ધનામાં આ યા હતું? ની આખર તુટેના અગરસહિત કે સાનપર પ્રાપ્ત નાખી તે આ જગત કેવુ ઊંચી યુ હતું? જો તમો તેનું જાન યાચ તે તમે જગતકતાના આ જોકો હો તો એવું વાતકી જામ કહી કરો નહિ જો કાછને કરવા કિયો નહિ જો ત આશામાંથી જગતેત્તાતો સર્વે અવાજ મદ પડી ગયો હોય તોજ તમે આવું જાન યાચ કરતાં પણ માસનો ધોરાક કરશો.

કસાઇખાનાના જા જાઓ અને જુઓ-કે જનવરોની કેમ અને કેની હસા મારછે? કસાઇખાનાના હાપરાઉપર, ગીયો અને કાગડો જો કામેછે? લા જનવરી રૂપ વાળા માણસો જે કસાઇતરીકે જોગપાચ છે તેઓ લોહી તરસ્યા વરૂની માફક કેના આમ તેમ કામેછે!

શુ કસાઇખાનાના વર્ત્તા કોઝખજેવાં નથી જણાતા?—જો સુઆપછી જગતકતાને દાર જતુ હોય તો આ અવર્તારોઝખને બધ કરાવો

જો આપજો માસ ખાઈએ નહિ તો કે કાછઓ જનવરોને મારે નહિ મારે આપજો આજેજ સર્વ મકારનો માગાદાર ઊડી જો

ભસા કર ભસા હોમા  
નેહી કરો, નેહીમે જીવો,

પીર, પરાગમર, લાનાવો અને-રીશ્મ ફોજો આપજો લીખ યુ છે કે ભવાઇમાં જતુ આપજો એવી ભવાઇકરી જાગી કેમ જીવી રાખીએ આપજો ભલાઇ કરીને ભલાઇકરી જ ગી ગુજરી ગયાએ વધર ભતો છે તો જો કે સાન જતુ વિચાર, જાણ મોલે અને સાથી વધારે તો જાણ કે તો ભલાઇ પોતાના જાનમાં એક કરી નાખે ભલાઇમાંજ જીવતુ એ દાન આપજોને મારે બહુ ભારે કાર્ય યજ પડ્યું છે જતા તેવી જાગી આપજોને મારે બહુ સહેલામાં સહેલી અને સાદામાં સાદા યજ મટેછે જો કે જાગીનો કાયદો બહુ સહેલો અને સરલ છે જતા આપજો આપજો દાથે તેને બધુ બિ કટ જનાવી દીધી છે ભવાઇમાંજ જીવવાસરે દયા ધરો અને યા કરો

દયા મવેત્તમ રમ' છે

ગૌદ મદારાજ વાળુ હતા, મદમિન્દ દયાળુ હતા તેજ પ્રમાણે ઝરથુએ પપગ મર સાહેબ અને મોદમ્મદ હંઝરત સાહેબ સર્વે દયાળુ હતા તેઓ સાથી વધારે દયાળુ હતા એટલે જુદાએ તેમને પોતાનાજ કરી લીધા હતા

શુરાઇમાં કેમ જીવીએ છીએ આજે મ સાનનેજ દુખી કરીને નહિ પણ વળી એ તરતાં જનવરોને જો હવામાં ઉડતાં પક્ષી-



એને મારીને આપણુ જીવન સુરાષભયુ  
અને અપવિત્ર બનાવીએ છીએ જાલામ્બરી  
જીદગી એજ રીતે સર ન બની શકે  
અને તે એ ૧

### હવેને મારવાધી પરદેષ રહેા

જીદગીની મધુરતાને ખડો નહિ તમારી  
દલકા વૃત્તિએને સતોષ આપવા હવેને  
મારી ખાવાનો જુસ્સો પારથુ કરીને ખુદાની  
સરખી મોહવશુમાં આ દુનિયામાં કહો  
કાસ મારામારી દુખ અને સકટા  
ખીજ રાપો તા

### માસ ખાવાધી શુ થાયછે ?

દુકમાં કહીએ તો—

- ૧ તેથી મનોમગ્નનો બગાડો થાયછે
- ૨ આત્માનો ઇમાડો થાયછે
- ૩ શરીરનો બકારો થાયછે

આ સ્થિતિ આખી દુનિયામાં થાયછે  
એક મજશુન આત્મા એક સારો આત્મા છે  
એક બળવાન શરીર એક સારું શરીર છે ખુદા  
પોતાની સ્વચ્છતાવાળી દુનિયામાં રેક સારૂ  
આદેછે માટે—

જાલામ્બરી જી ગી શુ તરવાજાર મલિને  
ખોરાક છેડો

### સાદી જીદગી કેમ શુભરવી ?

વનસ્પતિ ખોરાકના કાયદાએ

યો ! ખુશમાં તારી અને તારી અને  
સ્વચ્છ જીદગી કેમ શુભરવી તે પ્રશ્ન આજે  
બહુ ચર્ચા રહ્યા છે છતાં આપણે કામચલા  
માર્ગ અને બવદાર છેવટ ઉપર આ સુધી  
જારી રાખ્યા નથી તેપણુ આવી જીદગી  
શુભરવાનોજ મયત્ન કરવો કે નેથી આપણે  
સવે સંખ ભોગવતા વધ જામએ એ તો  
આપણો માત્ર પ્રવાસ રહેવો જોઈએ પુરોષ  
અને અમેરિકામાં સેડો બહુ મોજશીખની  
જીદગી શુભરવા લાગ્યાં પણ પાછળથી એ  
મને માનુષ પડ્યું કે તેથી તો ઉલટા રોજ  
વધેછે દેશમાં ગરીબાઈ વધી પડેછે અને  
એવા નકારના ખીજ અવશુણો દાખલ થઇ  
જાયછે માટે તેઓએ હવે સદી જીદગી  
શુભરવા પાછળ પોતાનું વધારે ને વધારે  
ધ્યાન રાખવા માંડ્યું છે તેઓમાં એક વધ  
એવાની નીકળ્યો છે કે જેઓ દયાવ કરેછે  
કે બહુક દુક કાષ્ઠનોમાજ જીવન શુભર  
વાની એ પાઠવી અમેરિકામાં 'મહાજનન  
નામનો ટોળો છે જેઓ સુસ્ત વનસ્પતિ  
હારીઓ છે તેઓ પોતે બહુ સુખી અને  
સંતોષી જીદગી શુભરી શકે અને પોતે  
લીધ ત હોતા છતાં ગરીબાઈ ભોગવતાઓની  
બહુ દરકાર રાખેછે તેઓ હવે એક પત્ર  
આમળ જારી રાખાછે અને શરીર પોતે કે  
દહુ જલન કરી શકે તેના એક વધુ દા  
ખસો દુનિયાને પુરો પાડી રાખ્યા છે તેઓ

નકલે એવું કરવા માગ્યા છે કે એક બાંધવાડે  
માત્ર એજા ડોકર પડે એવું ખાનાની વા  
ચીએના હીરટ થીપલવી કાદવું ચીકાએ ખાતે  
એવાં સંદી છદ્ગી ચુભરનારાં માણસો જ  
આરસુધીમાં બે ડોતરનુંજ ખાવાનું બનાવવું  
એટલી હદે તો કિતવાં છે પણ કિત રેળો તો  
એથી પણ વધુ આગળ વધ્યો છે

એ તેઓ કેમ ચુભરે છે ? તેઓ માત્ર  
વનસ્પતિઓનોજ આહાર કરીને ચુભરેછે  
તેઓ ચોડુકમાં પોતાનો અનુભવ આજેર  
પાડનાર છે અને તે કુનિયાને બહુ તાલ કરી  
જાકો આપણા રેશમાં મને એટલી મરી  
માઇ છતાં સંતોષનો ગુણ મોઢામાં છે માટે  
એઓ તો મોડા પેસામાં ઉપર મુજબ બહુ  
જારી અને કિતમ છદ્ગી ચુભરી રહે તે  
આટે સર્વેએ વનસ્પતિઓનોજ આહાર કરવો  
માત્ર, માણસી મદિરા ઇસારિ આપણી  
છદ્ગીને તુકસાન કરેછે અને વળી આપણ

દમ પણ હુદી નવપછે, છતાં આપણે મરી  
ખાઈના ડખથી જુઓ પાડવે છીએ આપણી  
મરીજાઇ ટાળવાનું આ સાધન બહુ હલ  
ચોગી થઇ પડે એમ છે માટે આપણે બધાએ  
સાદી છદ્ગી ચુભરવાનાં એક આપનદાખલ  
મસાહારનો એકદમ આગ કરી નાખવો  
એમએ

આ વસ્તુ ગુચ્છકાર નથી અને વળી મોઢી  
કેટલી છે ? મરીજાઇ ટાળવાનો, અનુભવ  
હર કરવાનો અને સાદી રવરઠ અને ગુણી  
છદ્ગી ચુભરવાનો અખતરો આપણી પામે  
તેવાર છે અને તે એકે વનસ્પતિઓ જેમ  
અને એમ ખાવી અને માંસ છોડવું

ગયાલકા હો આખવાળા

સેકેટરી

સુબશની શ્રી સુવદયા મહાળી

## છટમાળી

—

ઉદવગ્ન

રીળા ધસાય ધગાય જમાવ સાથ,  
ખાડોપરે ખચિત ખૂન ચડે ચડાય,  
એવી તરેલ દસવાય જરાય સર્પ,  
ક્યારેય દીન ન થવું પરવો ન ગર્વ

ગોરુકાસ રામકૃષ્ણ-જીમનમર

# સાહિત્રાચ સ્વીકાર

દૃઢચરણનાર—હાજર્ના માસિક પત્રમાં  
પોતાની પદ્ધતિનાવી વિશેષ જાણીતા થયેલા  
રા રમણિક ર મહેતાનો હૃદયશાળ શ્રી  
વતી ષ્ટલીએક કવિતાઓ પોતાના રમવામી  
મિત્ર મિત્રિવર કે જેનાં પદોસખધે શરવા  
તમાજ યોગી પણ અસર કરે તેની દૃષ્ટિ  
આપી છે તેને અપણુ પ્રાયેની આ પુસ્તકમાં  
જેનામાં આવેછે એ ઉચ્ચતી અસ્થાનો  
સ કુચિન ચતન ધનેવાગે હોવા છતાં વિશાળ  
હ નાવનાવારે રનેલી સહવાસી દુનિયા  
ટોળી આ પો જન ત્યારે તેનીજ ભાવનાનાગુ  
છે તે અત ક્રમણુ કેવી નરતિ કરવા આગળ  
પડે છે પ્રતનું સ્નાધાન આ નાનુંસરણુ  
પુસ્તક કરી શકેછે

શ્રીમુખ પલ (માસિક) તારી રીને  
ઉપદેશ આપવાની શૈલીથી આવતુ આ મા  
સિક જેમ સીએને માટે ખાસ ઉપયોગી છે  
તેમ તે વાચકાથી પુરતને પણ થા નહુ  
વાનું મગે તેવુંછે અમે તેની દરેક કસ્ટ  
પ્રચ્છીએછીએ

શ્રી હક્ષિણમુક્તિ વિવાદાભવન—  
આખા કાઠિયાવાડ ખાતે વિશેષ જ્ઞાન બે  
ચતારી આ ઉપયોગી સ્થાનો ધરતી ૧ ૧૮  
૩ નો આક્રમે વાપિક વર્ત્તાન એએને  
મળેલછે આ સસ્થા નહાતમા મીનયુરામગમા  
તરફથી જ મ પામી છે સંવત ૧૯૬૭માં  
આવનગર રટેટના નાયગર્દિનાન રા ત્રિશુર

નદાજ મની સના દાપથી ખુ તી મુકાઈ  
આપ્રજના પુત્રેને ઉત્તમ મનુષ્ય બનાવવા  
એ તેને ઉદ્ગ છે અને એને અનુસરતું ધા  
મિક મૈતિક અને પૌષ્ટિક શિક્ષણ આપ  
નાની તેમાં થોડા છે

મુદ વિદ્યાનન તથા બાલમદિર એ તથુ  
વિભાગમાં તેનું કામ ચાલેછે ૨ ત્રાન વિદ્યા  
પીઠનું અસ્નાસ પરીક્ષાનુ ધોરણુ મીકાવાર્થ  
મુ ૧૬ યુનિવર્સિટીમાંધના સજધની તે મુ  
ક્ત થયેલછે ભવનમાંરાખન થનાર વિદ્યાર્થી  
પાસેથી અગાઉ વારિક ૮૪ રપિયા લેનાતા  
પણુ ચાતુ મેધનારીના કારણથી વારિક  
૧૨ રૂપે લેવાય છે કવિવર શ્રી નાથ  
રાગેર ૭વા પુરવો પણ તેનું નિરીમણ ક-  
રવાને તેમાં આવી ગયેલા છે આ રીપોર્ટમાં  
૫૬ વિદ્યાર્થી તથા બાનમદિરની ચોજના  
સમ નજીને છેવટ બ તે વપનો વિષતવાદ  
દિસાન દેખાડ્યોછે દિસાન જેરાથી જણા  
યછે કે ૧ થા સારા પાયાઉપર છે અને  
વિશેષ નાહા વનું પાત છે ૧૯૨૧ની આખરમાં  
જૂદા જૂદા દિસાનોમા મગીને રા ૪૫૮૩૧  
-૨૫-૩ સિલક દેખાડવામાં આવીછે મદા-  
તમા માધીની જયતી સ મોખતેની જ  
યતી તથા રામજમતી, મુજુ જયતી વીરે  
ઉત્સવના દિવસે ઉજવાયછે અમે આ  
સ્થાની વિશેષ વિશેષ કસ્ટેદ કંઠીએ  
છીએ

# પુરાણ ધર્મપ્રબંધ

લેખક—શ્રીયુત શાસ્ત્રી હેરાવદાન ગેવાતાકર—જામનગર

(અનુસંધાન ૫૪ ૨૭૧ થી)

વેદાંતમા આત્મા વિશ્વ પ્રાણ, તજસ ચો  
 યુગીય આમ ચાર બેદ કહેલ છે અને જે  
 પ્રીયતી સુખતા કહેલ છે તે પણ વધુ  
 પણના 'નિયમો' લખેલ વધુ  
 એ હોય ગુણરૂપ માનો તો એનો સર્વ  
 શક્તિમતામાં સમાવેશ છે બાકી બાકી  
 સમજણવાળાઓએ અને આત્માઓ માનેવ છે  
 તે પણ જીવી રીત પ્રમાણે વાજબી છે ગમે  
 તે રીતે માતો અથવા ચાનો પણ સાગ ન  
 કારા મણાના જ્ઞાન અને કમનું ફેલ અવસ્થ  
 ભોગવતું પડે છે એવી વસ્તુસ્થિતિની ખબર  
 છે કે જે ચાથી ચનાવી 'સારથીજ' માયા  
 (પ્રકૃતિ) કંઈક, પુરુષ તે સ્ત્રી, એવા ચાર  
 નિયમથી પ્રાપ્ત પરાધીન ચાથી આવેલે  
 આ વાતને લખેલ તત્વવેત્તાએ સઘળું નિ  
 લ છે સઘળું અનિલ છે અને જનનું અનિ  
 લનિલ છે આમ માનેલ છે પણ વ્યવહારમાં  
 વર્તનારા માણસે એતન જરૂર અર્થ નિ  
 લ્ય-અનિલ સર્વ માનવો એ પ્રેમગર છે કે  
 એ સુખાદિ પ્રકૃતિ દેહાસપયન ખજતી  
 નથી અને તેજ શુદ્ધ વાનપ્રસ્થ, દલયારી,  
 સંપ્રાપ્તિ (દહી) ને પરમહંસધી તત્વમાં

દેખાય છે જેમ રાત્રિમાન ને દિનમાન સરખા  
 તથા નદિ સરખા થયા કરે છે, જે રીતે દેશ ને  
 પાણીની સમતા-રિખતા થયે છે તે રીતે  
 સ્ત્રી પુરુષના દેહની પણ સમતા-રિખતા થયા  
 કરે છે આથી જે ધર્મશાસ્ત્રારોએ અનેક  
 ભાતની વિનાશની વ્યવસ્થા બાધેલ છે તે  
 કપોલકલિત નથી પણ દેશકાનને બધ  
 એસતી છે કાઠ પૂડો કે તે બધાની મરખી  
 કેમ નથી! તો એનો જવાબ એ છે કે દેશ  
 કાષ્ઠના ઘણા બેદને લખેલ અનેક બેદની છે  
 તે દેશમાત્રું પણ ઇંધર તથા માયાપણ હો  
 વાથી વ્યાજબી છે, જેમ સૂર્યમાં અધિક પ્રકા  
 શ યુગ એન પર પડે છે તેમ ચંદ્રમાં ગતિરૂપ  
 વિશેષ યુગ છે જે રીતે ચંદ્રમા રીત (જડ)  
 પણનો યુગ પ્રકાશથી ઉતરે છે તે રીતે  
 તે સૂર્યમાં રતબધ (રિપર) પણનો યુગ  
 ગતિથી (ચલ નથી) હનટો છે ને તે સૂર્યનો  
 યુગ હોવાથી ભાગ્યવતતા માહાત્મ્યમાં ગોઠે  
 સૂર્યનું ગતિબાન કરેલ આ વાત કાંઈક કરી  
 છે માટે શુભ-અશુભોની દેશકાનને અનુસ  
 રતી વ્યવસ્થા કરતાં પોતપોતાના ધર્મમાં  
 સર્વ નિર્જોએ વળવું તેમજ તેઓનું આ

લોક તથા પરમોક્ષમાં પરમ સ્થિતિ આપીજ  
અમે અનંત જ્ઞાન જે ગણાય છે તે સર્વનું  
મૂલ એક બ્રહ્મજ્ઞાન છે અને ૭ સસારમાં  
સંકળેા કર્મો કરવામાં આવે છે તેઓનું મૂલ  
એક બ્રહ્મ ક્રમ જ સમજવું આ અભિપ્રાયથી  
વેદ દ્વારા વિનાશન સર્વ વિનાશ નવતિ ॥ એક  
બ્રહ્મ જાણવાથી સર્વજ્ઞ એથી વિશ્વ જણાવું  
જડ પદાર્થોનું મૂલ જણાવું એમ ક  
હેવું છે

તે પ્રમણે જેને પ્રહરકમ તે મુખ્ય માત્રી  
જ્ઞાનને જાણુ મજેન છે તેને પણ સારા ક્રમની  
સારી આરના હોવાથી અનંત સ્થિતિ યનુ સાર  
ક્રમ મળે છે એ રીતે કેટલાક આનંદથી  
અધ્યયન થયેનું માને છે તે બીજાઓ જ્ઞાન  
(ચૈતન્ય) થીજ સર્વજ્ઞ તેલુ સમજે છે  
આ બે મતોને કેટલાક દુરામિદવાળા ગળી  
ચૈતન્ય અને આનંદ એ બેના મતવાથી  
સર્વ સદૃષ્ટિ વળેલી સમજે છે તેઓમાં સા  
ખ્ય મતવાળા મુખ્ય છે તે તેઓએ સંદેહને  
જેમ આધના તથા પાંગળા બે નજી મળેલા  
કાષ્ઠ દ્વારે જુડેલા તે જ સદે તેમ  
પ્રકૃતિ તે પુરુષ એ બેના મતવાથી ચોક્કસ  
માની છે અને તે બ્યાજખી છે તે બેના વધવ  
બેદને લીધે ૮ અદ્વૈત દ્વૈત અને દ્વૈતાદ્વૈત  
વગેરે અનેક મતભેદો થયેનું છે અને તે પણ  
ઉપધા તથા નીચના પ્રાણીઓના વધવ  
ઉપકાર થવાને વારતેજ છે જેટલો આકાર  
વાળા પદાર્થોની સાથે ક્રમ તો સખ્ય છે તે  
ટલોજ આકાશ વગેરે નિરાકારની સાથે નહી  
તો અખ્ય છે એમ જણવું

આકારવાળામાં પણ વધવટપણાને સ્વ  
ભાવ મા પો છે તે છતાં તેઓમાં એવી ખુશી  
બનેલી છે કે જે કામ મોટાથી થાય છે તે જિ  
ટાથી નથી થતું અને જે ઊંચાથી બને છે  
તે મોટામાં નથી બનતું ઉદાહરણ કે રૂપ  
કામ કરે છે તે અગિરી નથી થતું અને અગિ  
રે કાચ કરે છે તે મૂલ્યથી નથી બનું તિરા  
કાર વસ્તુના ઉદારણમાં જે કામ પાના  
પોનાથી થાય છે તે ધરના પોનાથી નથી  
થતું અને ધરના પોનાથી જે બને છે તે ધરના  
પોનાની નથી બની શકે આથી એવેધર  
વાદનું જડ ચેતનવાદનું સખ્યબલપરમજ  
વાદનું પ્રકૃતિ પુરુષવાદનું અને કુકામાં કહીએ  
તો જેટલા સખ્ય તરો અને રપાંરોના ફેર  
ફારથી પેતાના બને પરાયા સાલબલાન  
કાળે માર્ગો થયા છે તે સર્વનું સાધક્ય થા  
ય છે અને તે સર્વની શાંતિ મદા પ્રત્યક્ષિવા  
મદા મોક્ષમાં થાય છે અને તે ૮ વાત આપણા  
વચ્ચે અનેક દુનિ વચનોથી અને પુરાણે  
એ બોધના વચનોથી સિદ્ધ કરેલ છે

પ્રકાશ, રૂપ ક્રમ મુખ્ય આનંદ વગેરે  
સખ્યથી કહેવાના પદાર્થો એક લોકાતીત  
જ્યોતિર્મા પચ વસ્તુના પામે છે તે રીતે જ્ઞાન  
તપ ચિંતન દુષ્કા, નામ તે સિર વગેરે ચ દથી  
બોલાતો બોલ લોકાતીત સખ્યમાં તાત્પર્ય  
વૃત્તિથી મને છે આ અભિપ્રાયને લક્ષનેજ વેદ  
આસન્ન એ રાજ્યદ્વરજ્ઞ મનોમે નાશતી તનુ  
નાર્મી (મુખ્યની) સખ્ય બ્રહ્મ તે પર (સાકાર) બ્રહ્મ  
આ બે નિલ શરીર છે એમ ભાગવતમાં લેખ  
છે અને પતજલિએ સર્વ દુઃખમેવ વિવેકિનો

(વિવેકવાળાને અર્થ દુ ખરૂં છે) આમ કહી  
એક ચિન પદ્માચ સહ છે, તે તે પરિણામે  
(હેવટ) અનિર્વચનીય માનેલ છે

અદમદૃષ્ટી જોએ તો શબ્દ અને  
અર્થનો જોતો ધાટો સમઘ છે કે તે જો  
કેલટપાલટ હોવાથી ન્યૂનાધિક્યપણે મિ  
લિતજ રહે છે અને મદ્દાપ્રત્યમા સમરસ  
થાય છે, તે સિરામ થોડે અરો પણ વૈરાગ્ય  
રહેછે ને એમ છે તોજજ મ જ માત્ર દે  
ખાતુ નહિ દેખાણુ વગેરે અનુદાર ને પરમાર્થ  
વગેરે સર્વ માલેછે જે સારિસાત અને અ  
નાદિઅનત વસ્તુ કહેન છે ને એકજરૂપે  
રહેછે ને જો અતેક રૂપે મનાય તો તેની  
વિશ્રાંતિ મદ્દાપ્રલયમાંજ થરી રાં ભાગ્યવતમા  
નિત્યલય ને નિત્ય જ મ કહેન છે તે નિયત્ય  
ને નિરાકારરૂપ મહાના અભિપ્રાયથીજ કહેલ  
છે મિદસ્તુ ચિત્પણમાં પ્રજા છે અને જ  
વસ્તુ જડપણમાં પ્રજા છે એકગીજના  
ભાગો મનવાથી કે પરસ્પર મેળવવાથી વિ  
વિધ વિચિત્રતાઓ પેદા થઇ છે અને અતે  
જેમાંથી થઇ છે તેમાંજ મળેછે સૃષ્ટિને જોજી  
અમરૂપ (ચલ) માનેલ છે તેજી અચલ  
સ્વભાવની સુખ્યતા માની છે અને જોજી બાર  
રૂપ (જડ) રિયર કહેવ છે તેજી અરિયર  
સ્વભાવની સુખ્યતા માની છે એ મિદ્ધ છે  
જે રીતે સુગમિતો જ્ઞાનદ મનાય છે તે રીતેજ  
અમાધિતો જ્ઞાનદ મનાય છે જેતુ જ્ઞાનચાનું

સુખ-દુ ખ છે તેવુજ રસનું પણ સુખ-દુ ખ  
ગરુ છે તેથી નમસ્તુએએ સમારતા વિ-  
પયોમાં નહિ મેળવતા વસ્તુ ત્રિપિતિનાજ એ  
ધર્મ છે એમ ધારી સતોય અમતોર મા  
નવો એ સર્વનું દિત કરનાર કામ છે પ્રજા  
કામને ઇચ્છા થવી થટી નથી ને વેદમાં કુ એ  
પ્રુ તે અનેક રૂપે થાઈ એમ લખ્યુ છે તેનો  
અભિપ્રાય એ છે કે ચેતન (ધર) ને  
શક્તિ (જડ) એ બે પોતપોતાના રૂપમા  
પ્રજા ને કલિષ્ઠ રૂપમા અપૂર્ણ હોવાને કારણે  
સપણુ વિચિત્ર (આશ્ચર્ય) ધરી રહેછે અને  
આથીજ ગીનામાં ધરને અનેક જાતના  
આશ્ચર્ય યુજવાળા વર્ણવેલ છે કાષ્ઠકાણે  
શક્તિને ચેતન માનેલ છે પ્રજાને જડ કહેન છે  
તે પણ પ્રકૃતિથી ધરેછે કેમકે એમ બાનત  
સર વચનીય અને અનિચ્ચનીય છે અને  
આથીજ વેદવ્યાસે સર્વ જ્ઞાન સુક્ષિપ્તસાદ્ વિ  
દુષા ક્ષિમશોભનમ્ ॥ વિદ્વાનોનુ અધુ નાય-  
વાણુ હોયકે કેમકે પ્રકૃતિને (યોજનાને)  
જન્યનાર હોવાથી તેઓનુ શુ નહર હોય  
(કશુ નહિ) આ પ્રમાણે કહેવ છે

પુરુષ-પાપ એજો પણ પ્રકાશ આ પ્રકાશરૂપ  
સ્તુની સાથે સજ્જ રાખનાર હોવાથી બી  
સુખરૂપ અને દુ ખરૂપ થાયકે જોમ મરુપનુ  
જલને ત્રિપ લાગવાથી અનુજ સુખરૂ  
છે છતાં પરિણામે દુ ખરૂપ થાયકે અને પ  
થ આરુપ કશુ હોવાથી જલને અણુચાણુ

ત્રિલોક કુખ જેવું જણાતા હતા છેવટમાં  
 સુખરૂપ થાય છે આથી સર્વ એક વસ્તુ કહે  
 કે ભેરપે કહે પશુ વધવટપણાથી અશુદ્ધ  
 અને પાપ-પુણ્યની અનેક વ્યવસ્થાઓ થયેલી  
 છે એ જેમ સાક્ષસિદ્ધ છે તેમ અનુનરથી  
 સિદ્ધ છે આથી વિશેષ જણાવવાની જરૂર  
 નથી અમને અમની એવી તો વિચિત્ર શા  
 કિત છે કે તે પોતાને લાજ પતા ખીખો  
 મજુ લાજ પડે છે જેમ રૂપ શબ્દ આદિ  
 અર્થને સુખ્ય કહેનાર મધ જાણુપણે જ્ઞાન  
 શા ના અર્થને કહેનાર થાય છે તેમ ચિદ  
 રૂપ શબ્દ સુખ્યપણે જ્ઞાનના અર્થને કહે  
 નાર મધ જાણુપણે રૂપના અર્થને કહે છે  
 જાણી રચનાને લીધે સધળું એક ને વિષયપર  
 રૂપે જુદું પશુ કહેવાય છે એ વાત સૂક્ષ્મ  
 વિચારવામાં આવીએ તે રહાયવેલાઓ જાણે છે  
 ચિદવસ્તુ જ્ઞાનરૂપ છે ને જડ વસ્તુ મરૂપ છે  
 મજુ તે બેના લોક (નકાશ) અલોક (આ  
 કાશ) રૂપે સાથે રહેવાથી નિલ સુધ છે  
 માટે વધારોપદાડો સુખકુખ સધળું સાચું ને  
 એક એ પશુ તુતિને દહિઉપરજ આધાર  
 રાખે છે તુતિ ને માનનારા ત્રાત અને દહિને  
 સુખ્ય માનનારા ત્રાત કહેવાય છે અને આ  
 જાજ કમથી વાણિવાના લોકામરૂં છે ને તથા  
 ગુરુજના બેઠ મયા છે

વધતુ ને વટતુ દેખાવુ ને નહિ દેખાવુ,  
 ને જ ને પાતળ મજુ તથા કુક  
 ને લાજુ યતુ આ ધર્મો પારથી પ્ર  
 તર્થા ત્યારથી સસાર થયો કહેવાય છે અને  
 તે મહા સમાધિ ને નકા પ્રલયમાં નહિ હો  
 વાથી કેવલ્ય (એકતા ૫) ક પાશુ સર  
 આચાર્યેએ ઠરેલ છે જેમ જડચતન શ  
 ધી યોગખાની વસ્તુ ધિતિ શબ્દની જુ  
 ધિને મરૂજુ કરે છે તેમ રૂપની જુ ધિને  
 મજુ પકડે છે આથી સુખ-કુખો સ  
 માનતા ને વિનમના જલવાઇ રહેવામાં કરી  
 અવ્યથુ ખાનની નથી શુદ્ધમુનિએ લાવ  
 અને અભાવ ને પદાર્થ માની તેઓનું મધ  
 વટપણુ ખતા યુ છે ને મોખ પશુ માનેલ  
 છે તેનું કારણ એ કે એકમાં જુદી જાતની  
 પૂજતા છે અને ને મળવાથી જુદો નવની  
 વિશેષના થાય છે તે રીતે સ્વરૂપને ખીખના  
 સમવી દાનિ પશુ પહોંચે છે તેથી હલકાઇ  
 માની છે ને ખીખથી જાન થાય છે એમ  
 વે માં વજુવેલ છે તેનું કારણ પશુ કણાદ  
 મુનિના અગિપ્રાપ્તેનું હોવાને સકાર છે  
 એ આ રીતે

અપૂણ

# રડતો નિશ્વાસ ઉડા મુઠી ।

ગાદ લવિહીહિત

આપ્યો અમન પૂણું હાય અલુએ ખોયો લાડ ના કયું  
શાણુ મર્દન દર સર્વ ફરીને મૂર્ખોડુ ટોડુ ભયું  
જાતા અમન પશ્ચિ-પૂર પાંચી સહારિ થાતો દુખી  
ગાને ટેકરિ વામ દસ્ત રડતો નિશ્વાસ ઉડા મુઠી ।

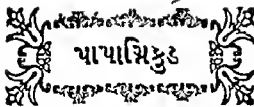
સદ્દા મે મળિ શુભ પ્રેમા પ્રમ । રાતિ અતિ આપતી  
સુગારી ગૃહને સુખિ મદિમા સસારનો રનાપતી  
લાગી બ્લેમયર્ષી જ્યા સતિ પતી સહારી છદુ-મુખી ।  
ગાને ટેકરિ વામ દસ્ત રડતો નિશ્વાસ ઉડા મુઠી ।

11 દીધું દિન 11 ન કે નહિ કયું સાદિસનું કાળ રે ।  
'દેડી દુર ના કિધો અલુમિનો દ્ર વેથો 'ઉદાર ।  
'જોખ ન્ય પંરણ ના સુડ હવે જેમે થડ નો સુખી  
ગાને ટેકરિ વામ દસ્ત રડતો નિશ્વાસ ઉડા મુઠી ।

એકાન્તે ધરિ દસ્ત કેનિ કરવા કે સુદરી પ્રેમથી,  
ઉતારી ન જણાય કાય જરિએ । ના ખલયથે મકી  
ખોને શાણી કામા કરો સુખતણી ગણે ન આશા લુખી,  
ગાને ટેકરિ વામ દસ્ત રડતો નિશ્વાસ ઉડા મુઠી ।

અન્યાસી નિ જાન સુદિયકિ જોયા ન નિદા કરી,  
કૂના વ્યથ વિતાવી દુર્વસનને વેશ્યામદી તો ફરી,  
પસ્તાઇ પછિ જોતો જદ્દ યતાં આયુ । દુખી ના થતી ।  
ગાને ટેકરિ વામ દસ્ત રડતો નિશ્વાસ ઉડા મુઠી ।





લેખક—શ્રીયુત ધ્વજુત

૧ તિલિદ મહારાજ મશવતસિદના પુત્ર  
 હત ૫ ગુણ અને વિદ્યામાં નિપુણ હતા  
 ડરાન મિત્ર આમ આદિ દેશોમાં પરિ  
 મમણ કરી ચુક્યા હતા તેઓ ૩૬લીક  
 જાણના પદિન ગણના હતા તેમને એક  
 બહેન હતી તેનું નામ રાજનિની હતું તે  
 જેથી અશ્વપાન તેથી ૮ મુદુભાષિણી ગુણ  
 સુખના અને પ્રસન્નવદના હતી કહી વાત  
 કહી ગણનો એવ દુખાવે તેને મમતો ન  
 હતો પાપને તો તેની પાસે પણ બારવા  
 દોતી દેતી તે વાતપાટે મહારાજ યશવ  
 તસિદની સાથે પણ વારવિવાદ કરતી હતી  
 અને જો અયોગ્ય કામ રતી દેખે તો તે  
 કવાને યથેષ્ટ ચલન રતી હતી તેનો વિવાદ  
 હવર ધર્મસિદસાથે થયેલ હતો તે એક  
 દાન ડી જાગીરનો જાગીરદાર હતો તથા  
 મહારાજ યશવતસિદજીનો સેનાધિપતિ  
 હતો ધર્મસિદ બહુ ઉદાર અને કમ  
 વીર હતો તેને યોગ્ય પાત્ર દેખીને મહારાજ  
 યશવતસિદે રાજનિનીનો વિવાદ તેની  
 સાથે કર્યો હતો અને તેઓ બંને વૈવાહિક  
 જીવન અર્થે ૫ પ્રમથી વીતાગતા હતા ધ  
 મસિદ અધિક સમય જોષપુરમાં રહેતો  
 હતો પૃથ્વીસિદ તેનો મા મિત્ર હતો, તેમ

નામાં એવો પ્રમ હતો કે જેવો લાભજોમા  
 પણ હોવો અસંભવિત હતો જેથી રીતે બંને  
 રાજપુત્રોને મિત્રના હતી તેનીજ રાજડુમા  
 રીએ પણ એકબીજાપર જાન દેતી હતી  
 પૃથ્વીસિદની બી દુર્ગાકુવર બહુ સુશીન  
 અને ચતુર હતી નજીદ જોગમમાં અધુ  
 જનાવ દોષો એ સોઠ રીત છે પરંતુ બા  
 બનેમાં એવો રતેલ હતો કે એકબીજા  
 વિના નેન રજુ પડતું ન હતું બંને શ્રીઓ  
 સરકૃતઉપર પ્રમ રાખતી હતી  
 એક દિવસ બંને રાજડુમારીઓ બાગમાં  
 પવિત્રમણુ કરી રહી હતી તેવામાં એક  
 રીએ રાજનિનીના હાથમાં એક પત્ર મૂક્યો  
 રાજનિનીએ તેને જોયો તો તે સરૂન  
 માલમ પડ્યો, તે વાંચીને તેણે ઘસીને  
 કહ્યું મોઝલીદે થોડીવારમાં માથાથી પત્ર  
 સુધી ચાલુ જોતી એક બી દેખાઈ તેની  
 હિમ્મર રૂપ વધ થી અધિક ન હતી પણ તેનો  
 રમ પીણો હતો વિશાળ આંખો મુઠક જો  
 જો તથા ચાલમાં કામળતા હતી તેનાં  
 શરીરનું બધારણ મજાસુત હવ તેથી દેખાતુ  
 હતું કે સમયે તેના આવા દાલ કરી નાખ્યા  
 છે તે બી બાશીવાંદ હમને દશ પર બસી  
 મધ રાજનિનીએ તેને નખશિખાન નિ

દાણી અને પૂછ્યું "તમારું નામ શું છે?" તેણે ઉત્તર, આપી 'મને પ્રજાવિશ્વાસિની કહેશે'

૧ "ક્યાં રહેશે?"

"આદિથી ત્રણ દિવસના રસ્તાપર વિક્રમ નગર નામનું એક ગામ છે ત્યાં મારું નર છે"

"સરકૂત ક્યાં લાવ્યા હતા?"

"મારા પિતાજી સરકૂતનો પતિ હતા તેમણે મને શીખવ્યું છે"

'તમારા વિવાહ થયા છે કે નહીં?'

વિવાહનું નામ સાંભળતાજ પ્રજાવિશ્વાસિની આખેથી આંસુ પાડવા લાગી તે અવાજ સંભળીને બોલી—

'આનો જવાબ હું કાંઈ દિવસે આપીશ મ્હારી કદાશી બહુ દુઃખદાયક છે એ સાબળીને આપને દુઃખ થશે એથી કરીને આ સમય મને ક્ષમા કરો" આજથી પ્રજાવિશ્વાસિની ત્યાં રહેતા, લાગી સરકૂત સંદેશમાં તેનો ઘણો જ પ્રવેશ હતો તે રાજકુમારીઓને પ્રતિદિન રાયક કવિતાઓ સંભળાવતી હતી તેના રૂપ ગંગ તથા વિદ્યથી ધીરે ધીરે રાજકુમારીઓના મનમાં પ્રેમ અને પ્રતિષ્ઠા ઉત્પન્ન થઈ એટલે સુધી કે રાજકુમારી તથા પ્રજાવિશ્વાસિનીનું ઉચ્ચનીચપણુ બૂલ્યાવળાવ થયું અને તેઓ સાહેલીઓપ્રમાણે રહેવા લાગ્યા

(૨)

કેટલાક મહિના વીતી ગયા કુવર પુત્રીસિદ્ધ તથા ધર્મસિદ્ધ મહારાજની સાથે

અશ્વમનિસ્તાન ગયા હતા અને રિરદની ધડીઓ મેખૂત તથા રધુવરા શીખવાર્ગા ગાળતાં હતાં પ્રજાવિશ્વાસિનીને કાલીકાસની કવિતામાં બહુ પ્રેમ હતો અને તેની કવિતાઓની એવી ટીકાઓ તથા પારિકોઓ કાઢતી કે રાજકુમારીઓ ચકિત થઈ રહેતી એક દિવસ સંખ્યાસમયે બને, રાજકુમારીઓ કુલવાડીમાં રહેવ કરતી હતી, તે વખતે પ્રજાવિશ્વાસિનીને લીલા ધાસપર પડી પડી રતી દીધી રાજકુમારીઓનો તેની સાથે સ્નેહપૂર્ણ વર્તન તથા વિલાસો દેખીને તેની યુવસુગતીમાં કાંઈ વધારો થયો હતો આ રાજકુમારીઓની સાથે આ પછુ રાજકુવરી જેવી દેખાતી હતી આ પ્રમાણે સુખ છતાં પછુ તે બિમારી બાદમાં રહ્યા કરતી હતી, તેના દિવસપર એક એક એવી ખટક હતી કે તેને ઘડીબર પછુ એન લેવા દેતી નહોતી રાજકુમારીઓએ તેને રાતા દેખી કે તેઓ પછુ પાસે બેસી ગઈ રાજનિનીએ તેનું મરતક પોતાના બોળામાં રાખ્યું અને મીઠી મનુષ્ય કરીને કહ્યું—"સખી! હું તારા સ્થિતિ લાવ દજી નાંદ બતાવે ? હજી પછુ અમે પારકા છીએ ? તને એકથીને દુઃખની આગમાં બળતી અમે નથી દેખી શકતાં" પ્રજાવિશ્વાસિની અવાજ સંભળીને બોલી બહેન ! હું અભાગિની છું મ્હારી કથા ન સંભળો !

રાજ—જે બોલું ન કમરોડો નો એ વાત મૂકું !"

પ્રજ—"શું ? કહે ?"

રાજ— જો મેં તમને પહેલાં પૂછ્યું હતું તમારા વિદ્યાર્થીયા છે કે નહીં ?

મજ— એનો જવાબ હું કેટલે દુર્લભ નથી થયો

રાજ— શું કોઈ પ્રશ્નની કમગી દરમ્યાન પૂછાય છે ?

મજ— ના બહેન ! ઇશ્વર સાક્ષી છે

રાજ— તો બહેન એટલી બધી ઉદાસ કેમ છે ? શું પ્રેમનો આનંદ ઉદાસનારી ઝવડેલાં મરે છે ?

મજ— હું પાપાનાય પ્રેમને પાન ત્યાં

રાજ— હું નમનુ રચાવ પાંડી

મજવિલાસિની પ્રશ્ન કરી સમ— મધ્ય તે મોતી— બહેન ! તે વાતોની ચર્ચા બધાં કરી

રાજ— હું તમારા વિચાર કરીશ તમે વિનાય જમવાનું દીઠ છે

મજવિલાસિની— રાજકુમારી હું નતધારણી છું તમારો નતને પૂછ્યું હતું તે આજે જ નોંધાય છે

આ પ્રાણને નિભાવવામાટેજ હું જીવું નહિ તો જીવવાની કાંઈ ઇચ્છા હવે નથી રહી મારા પિતાશ્રી વિક્રમનગરના જાગીરદાર હતા ના સિવાય તેમને બીજું કાંઈ સંતાન નહોતું તે મને પ્રાણથી પણ વધિક આદરતા મારામાટેજ તેઓ સરકૃત બળ્યા હતા તેઓ શુદ્ધવિદ્યાના નિહુજ દત્ત— કે લોકવાર લગાઈએમાં પણ નતા હતા

એકવાર 'સમ્પ્રદાય' બધી ગાયો જ મનમાંની પાછી ફરી રહી હતી કે મારા દારપર હબી હતી, એનામાં વાંકા પાનડી

પહેરેલો તથા હથિયાર સજેલાં એવો એ જીવાન ત્યાં દેખાણો મહારી પ્યારી મોહિ જગલમાંથી આવી હતી તેનું જમ્યુ બરા પાગી રથુ હતું સચોટવશાત્ તે જીવાનને કેમ વાળવડાને લાગી ગાય તે જીવાનને દોગી રાખત સંલક્ષિક હતો તેને વિચાર્યો કે જો બાકીયુ તો કલક હોટ છે છુરત તનવાર ખુરા કરી ગાય પીળપી તો હતી તેથી કાંઈ રી નહિ મહારી આંખ સામે મહારી દાવી માપને તે રજપને મારી ના પી જોતાજોતામાં સંકોચ આદર્શોના દહ ગયા અને આમતેમ જોનવ સાંજ્યા એવામાં મારા પિતાજી આ પા તેઓ સંજ્યા કરવા ગયા હતા તમણે જોડું કે દારપર સે મોડોની બીક લાગી રહી છે ગાય ત ફરી રહી છે જમ્યુ રાડો પાગી રથુ છે પિતાજીનો સાદ સાંભળીને ગાયે તેમના ત ર જોડું દાંડ એવી દરાજનક હતી કે તેથી મહારા પિતાજીને કાંઈ ચ થો તે ગા તેમને પણ મહારી હતી તે તાણીને જોયા મારી ગાય કાણે મારી છે ? નવજીવાન સૂચ્યા સિર ખુરાની જોડ્યો— મે

પિતાજી— તમે દાનિય ખા ?

રજપૂત— હા

પિતાજી— તો કહો દાનિયની સાથે દાપ મનાવો ?

રજપૂત તપી ગયો— કોઈ દાનિય આવી જાય

હજારો આદર્શો ઉભા હતા કોઈની હિમત ન ચાલી એ દેખી પિતાજીએ પોતાની કમમાર એવી બેરતી તવવારો આ

લવા લાગી, પિતાજી છુટા હતા ઉઠી જ  
અમ પડ્યો પડી ગયા, તેમને લગવીને લેફેડા  
ધર નાખ્યા, તેમને ભહેરે પાળે પગ મળે  
હતો, "આખેથી કોમળી ચિતામિ નિકળી રહી  
હતી હુ ગતી રાતી તેમની પાસે ગધ મને  
રૂખીને મધા માણસેને દર અસવાને સંકેત  
કર્ગો જ્યારે અમે એક ના રહ્યા ત્યારે તેમણે મને  
કહ્યું "એમ! તું રજપૂતની કન્યા છે"

હું—"હા"

પિતાજી—"રજપૂત વાતના જાણી હોય છે"

હું—"હા"

પિતાજી—"આ રજપૂતે મારી ગારને  
જાન લીધી છે, એવો જાણો ત્યારે લેવો પડશે"

હું—"આપની આજ્ઞાનું પાલન કરીશ"

પિતાજી—"ને મારો પુત્ર જીવતો હોત  
તો હુ આ વાત તમારા ઉપર ન નાખત"

હું—"આપની જે જાણ છે તે હુ માથા  
ચાટે પૂરી કરીશ"

પિતાજી—"તુ પ્રતિજ્ઞા કરે છે"

હું—"હા"

પિતાજી—"એ પ્રતિજ્ઞાને પૂરી કરીશ"

હું—"જ્યાં સુધી મદાર આનશે ત્યાં સુધી  
નહી આ પ્રતિજ્ઞા પૂરી કરીશ"

પિતાજી—"આ મદારી ત્યાર ને જ્યા  
સુધી આ તત્તવાર તે રજપૂતના કનેજા  
ન મારે ત્યાં સુધી ત્યારે જોગવિનાસ ન  
કરવો"

અપૂર્ણ

## મિત્રોને

મદાકાન્તા

જાશે ત્યારી જુનસુરતી, સૌને જાશે અનેર  
જાશે ત્યારી વચનપદુતા ને વળી દિલ ખ્યાર  
દે! દે! મિત્રો મુજપર કહી વેરશે ના સુપુષ્પે  
જો વેરશે તો કુદરતતણા, ના શું હેગાર ધારો  
તે ધધરની પ્રતિકૃતિ મળે માપ એ નાસ રહેતો,  
મદારો, બોલ્યા સહી નહિ નો નાસ એ પુષ્પકેરો  
મદાર મિત્રો! મુજપર કહી અશ્રુઓં જેરશે ના  
એ તો બહાવા પ્રણયરણુમા હોય સહુ અપવાના  
બહાવા મારા ચરણુ પેછી, મને નહીં લાસ મજશે  
તે તો અશિલપર દહશે, તે પગી ખાકે ચાશે  
જો જાને એ મુજમરણુથી માપ ક શોક દિલે  
તો એ! દાના, પ્રયત્નવનથી ચિત શાંતિ ભરી લે

અદલુત-નહવાણુ

# કેળવણી વિરૂદ્ધ વગનામની સોસાયટી

લેખક--શ્રીયુત "સ્નેહધામી" હુલીઆ-ખાનદેશ

( ઇડિયન-રિવ્યુ નામક માસિક પ્રગટ થતા માસિકના જુનાઈ સને ૧૯૧૮ ના અઠમા એક વિનોદી લેખ પ્રગટ થયેનો છે આ લેખના લેખક મિ સૈયદ મહમદ શાહ નામના મેરિટર છે લેખ અતિ મનન પૂરક વાચવા લાયક છે એક વખતાની વસ્તુ તાતરીકે લેખની કદના યોજવામાં આ વેલી છે તેમાં ક પના કરેલી છે કે આ દેશમાં એક સોસાયટી છે અને તે સોસાયટીનો મુખ્ય ઉદ્દેશ શિક્ષણ-પ્રચાર નિર્દા ॥ ઉપાયો ઉપરિચિત રવા આ મોઆવગીએ એક રથને પોતાની લીગના અગજૂતાની સલા કરી પોતાના ઉદ્દેશને સાનુશ્ન એક મહારાખને સ આપતિતરીકે ધાપિત કરી દેના આ સલા પતિએ પોતાના વ્યાખ્યાનની એક પીચ વડી 1 ની તે રીચ રટેજ ઉપર વાંચી ખતાવી હતી શ્રીયુત સૈયદ સાહેબના લેખમાં આ સલાપતિના વ્યાખ્યાનનો 12 પોટ ચુકવા માં આવેલો છે મિયવાચક 1 તે રિપો 1 નો દિ 1 ભાષામાં સરસ્વતી નામક માસિકના અનુવાદ શ્રીયુત દેવીદત શુક્લના હસ્તથી થયેલ છે તો ચુજરાતી ભાષાના સાહિત્ય પ્રે મિખ પુએ 1 તમે પણ ઉત્ક્રાંધી આ ચુ જરાતી અનુવાદતરફ પોતાનું બક્ષ દોરશો )

મહારથો !  
આજની મત્રાનું પ્રમુખસ્થાન તમે લાઇએએ મને પ્રદાન કરી ગદાર ને સ માન કરેનું છે તે ખાતે તમે લાઇએએ હું અત કરણપૂર્વક આભાર માનું છું હું સારી રીતે નમનુ છું કે આજની સમર્પ મનેજ શામટે સલાપતિનું ધ્યાન પ્રદાન કે રવામાં આ પુ 1 પ્રત્યુત્તરમાં એટલું જ કહેવું બસ થશે કે મારા નામની પાછળ વિ વ વિદ્યાજયની એક પત્ર ડિમીનું પૂછકુ લાગેલ ની આજકાનના અધિકારી વગ ના લોકોના નામની પાછળ ઇંગ્રજી ભાષાના મ્હોટા મ્હોટા અપરો લગાડેલા નેવામાં આવે છે તે ઉપ રથી ગદારી ખાતી યાય છે કે તે લોકોએ વિશ્વવિદ્યાનયની ડિમી પ્રાપ્ત કરેલી છે ઉ પરોક્ત છએજ અમરોની ડિમી મ્હારા નામની પાછળ એક પશુ લાગેલી નહિ હો વાંચીજ આપ સવ ભાઇઓનું લક્ષ મ્હારા તરફ આકર્ષાયેતુ હોતુ જોઇએ અન એ સ્ત્રગજ કારણને લીધેજ આને હું આ સમાના સલાપતિનું માનનીય પદ પ્રાપ્ત કરવા બા યશાળી નિવડયો છું જ્યારે હું મારી જીવન માયાના પરિવત ન-ચકનું સ્મરણ કરું છું ત્યાર તે મ્હારી વિગત જીવનમાયાના પરિવત ન

ચક્રમાટે મારા દુર્ધાનની સ્તીમાજ રહેતી નથી કારણ કે તે જીવન-યાત્રાના પરિવર્તન-અંદોજ અને એ વિશ્વવિદ્યાતપના મહાન ખાડામાં પડવાનો યોગ આવના દીધો નથી—પડવા બચાવી લીધો છે, મદારી પક્ષી ખાત્રી છે કે ને કદાપિ એ વિશ્વવિદ્યાતપની મે એકા કિમી મેળવી હોત તો આજની આ સભાના સભાપતિતરીકેનું માન મને મળવા પામ્યું હોત નહિ, આ સિવાય એક અથવા પશુ કારણ છે તે એજ કે તમારામાં પ્રશ્નસતીય સ્વાભાવિક ભૂખતા ડગેલે ડગેલે વારતી દૃષ્ટિ જોત્યર થાય છે આ બે કારણોને લીધેજ આ જની સભાના સભાપતિતરીકે હું તમારી સમક્ષ અસારે ઉપરિચત થવા પામ્યો છું ખરૂં પુછો તો આ મહાના સભાપતિનું સ્થાન સ્વીકારવાથી મદારા શિરઉપર એક જતની બારિ જવાબદારી આવી પડેતી છે તે જવા મદારીનો ભાર એજ છે કે, આ સોસાયટીના મુખ્ય ઉદ્દેશને તમે સાધારણ વ્યક્તિસમૂહ સામે મદારે ઉપરિચત રહીને સમજવો જોઈએ આ જવાબદારી ઉપાડવામાટે મદારા જેવી અગાન વ્યક્તિ અસકત હોય તે નિસરદ મારે કશું કરવું જોઈએ પરંતુ એટલું તો હું કશું કરીશ કે, ને કદાપિ આ કામ મારા કરતાં કોઈ વધારે અગાન વ્યક્તિને સોંપનાર્માં આ મુ હોત તો તે ધણી સફલાકથી પાર જિતારી શકત મારે દન પ્રિયાસ છે કે, તમે બાધઓ તમારી સોસાયટીના મુખ્ય ઉદ્દેશના ખરેખર પ્રજ-પોષક છે, જેની સિદ્ધતાને માટે આ સોસાયટીની સ્થાપના થયેલી છે આવી

દશામાં તમે લાઇઓ મારા શિક્ષણ સમજ નથી જણાવતા તેમજ મારી અલ્પ શુદ્ધિતરફ દૃષ્ટિપાત્તરજો નહિ કરો અતએવ હું ઉત્સાહિત બનીને મારા શિરઉપર આવી પડેતી જવાબદારીનો ભાર ઉપાડવા તૈયાર થઈ છું

મારા શિરઉપર આવી પડેના કામની અ મુજબ અસારે ધણીખરી વવી ગયેલી છે કારણકે વિશેષ શક્તિઓએ આ દેશમાં ચારે દિશાએ આપણા વિદ્ય ગરબડ મચાવી દીધેલી છે અને તેડું પરિણામ એટલે સુધી આવના પામ્યું છે કે, દેશની પ્રથેક વ્યક્તિ આધુનિક શિક્ષણપ્રચારની વૃદ્ધિને વારને એક પગે તૈયાર થઇ ગયેલ છે જરા બાગળ વધીને મું તો આ આખો દેશ આધુનિક શિક્ષણપ્રચારની વૃદ્ધિને માટે ઉપયુક્ત સ્થાન બની ગયેલ છે આ બાબતની અગાઉની હું સમાલોચના કરીશ કે, જેનાથી આ દેશમાં શિક્ષણપ્રચારના પક્ષપાદીઓએ ઉપરોક્ત મુમ્મક મચાવી દીધેલી છે—આધુનિક શિક્ષણપ્રચારની ગરબડ ઉપરિચત કરેલી છે હું આ સથળે એક અમલની બાબત જણાવના માગું છું કે આપણી આ સોસાયટીના જેવીજ “જનતા-અગાન વદક” નામની એક સભા આ દેશમાં સ્થપાયેલી છે તે સમયા અને આ સોસાયટી જન્મેનું સાન્ય એટલે સુધી છે કે, જાણે આ બંને એકજ બાબતી દીકરીઓ ન હોય આ એક મા-બાપની હાક રીઓનો ઉદ્દેશ એજ હોય તે નિર્વિવાદ છે “જનતા-અગાન-વદક” સમયા આજ કેટલો કમય થયો પ્રતિષ્ઠિત થયેલી હતી કે લોકો મે

કાને સ ૧૮૩૫ માં શિક્ષણ-રિાયક 'ચો  
તાનો' મંત્ર તથા સિદ્ધાંત પ્રસિદ્ધ કરી બખ્ષો હતો  
તેમાં આ સંસ્થાનો ઉદ્દેશ્ય કરવામાં આવેલો  
હતો. ૧૮૪૭, ૧૮૫૪ માં સરદેનરીના અરજાથી  
ઉપરોક્ત સંસ્થાની ઉત્પત્તિ થવામાં આગળો  
આવવા લાગી. સારથી લોકો કમ નના શાસન  
કાળસુધી તેની રિયતિ યથા સ્થિત રહી શકી  
નહિ. કિંતુ હા, તેના સમયમાં-શાસન-કા  
ળમાં તે સમાજે પુનઃવનના ચિંતા કરી  
કરવાનો આરંભ કર્યો હતો, અને સારથી  
તે સંસ્થાએ સમુદાયિક સંસ્થાઓની બની  
ગયેલી છે. આ દેશમાં તે સંસ્થાના અનેક  
શાંતિશાળી સરક્ષક પથ જાણે છે તે સ  
માજ અને આપણી સમજના રૂપ બન્યા  
મહત્વનો ફરક છે. આપણે આપણી સમા  
જના અગ્રગણ્ય શાંતિશાળી શિક્ષકોની  
આંક આવવાનું કામ કરીએ છીએ અને શા  
ંતિશાળી શિક્ષકો ઉપરિચિત થવાનો અમમ  
ગ્રામીએ છીએ અર્થાત્ આપણી કામ પ્ર  
જ્ઞાલી એજ છે કે શિક્ષણવૃદ્ધિને માટે  
જે ઉપાયો યોજવામાં આવે છે તે સિવાય  
નાઓનો સમૂહો નાશ કરવાની કોઈપણ આ  
પણે કશુંક રહીએ છીએ આતો આપણા  
કામની પ્રકૃતિની વાત થઈ હવે આપણા ઉ  
દ્દેશ્ય સામ્ય ધરાવતી સંસ્થાનો કંઈક ઉદા  
પ્રેરણા સંજોગો તે સંસ્થાના અગ્રગણ્ય શાંતિ  
શાળી રિયતિ છે-અર્થાત્ તેનું અર્થક રૂપ

મ છે તેની સમુદાયિક કરવા માગે છે તેમાંની  
કામ-પ્રજ્ઞાલીઓ એ અમોદય છે આ પ્રમાણે  
આ જમ સંસ્થાઓના પ્રયત્નનું અર્થક પ  
રિણામ એકજ આવે છે. નના-અગ્રગણ્ય-અવ  
રૂપ સમાજ આપણી સંસ્થાકરતા પ્રથમ  
જ મેલી છે અર્થાત્ કામલી છે અત્યેવ તે  
સમાજનું કારણ આપણી સમાજકરતા વધુ  
પ્રમાણમાં છે, તેનું આપણી સમાજે કામ  
પણ ન માની લેવું એ આદર્શને નજરસામે  
રાખી આ આ દેશને પૂરતા નામ કર  
વામાં આવેલી છે અને શિક્ષણની ઉત્પત્તિમાં  
અડચણ પડેલા અને માટે આ સંસ્થાએ જે  
સંસ્થાના રૂપને ધારણ કરે છે એ જ ને  
સાકાળથી અદિ આ શુધી કે અસત પ્રા  
ચીન સમયમાં પણ અમારે યાનોદ્યરપિણી  
અદ્યક્ષક જાણના પ્રાચીન/સમયની અદા  
નતાના નિ પલ અગારોમાં પણ છુપાવેલી  
હતી માન જાતિને ડિવિન બનાવી રહેલ  
હતી

।

ભારતના પ્રાચીન ઐતિહાસિક દૃષ્ટાંતોથી  
અમેને ધણો ઉત્સાહ-પ્રાસાદન મળી શ  
કે છે તે ઐતિહાસિક દૃષ્ટાંતોથી એ વાત સિદ્ધ  
થાય છે કે સાક્ષાત્-અરેખર લોકનેતાઓએ  
પણ ધણા પ્રાચીન સમયમાં પણ શિક્ષણ  
વિસ્તૃત પ્રચારથી પે. યતાર હાનિઓને પૂરું  
પણે સમજ લીધેલી હતી

જાતાન યનાની આ દવાએ થહેનો નબર મેળવ્યો છે

## — ગર્ભછવન —

ગર્ભછવનથી પ્રવર લોહીવા અતિભિત રહુ દુખાવો દિરગીરીઆ છેડ, સોમો, પેસામ, બળતરા મગી ગર્ભ રહે છે કિમત—રૂા ૩

ગર્ભ નક્કથી રતવા સુવારોગ કમુવારોડા થતી બધ નહી પુરા માસે દુખવગર લાના આયુધવાળો માળક જ મે છે કિમત—રૂા ૪ ત્રીસ વરસના અનુભવની આજ્ઞતિની અનુવ શોધની દવાથી આરા મુલોલી મોગી ઉમ્મરની દબારો સીએના ઘેર ઘોડીઆ બધાયા છે

**સદી ફીકેટો—**રા તુલનારામ સુ ખાવાલા એન એમ એડ એસ તમારી દવાઓ અકસીર છે ડા હી બી પડ્યા એવ એમ એન્ડ એસ નનસારી ગર્ભછવન એ એક અતિ ઉત્તમ ઔષધી છે આજુદરામ દેવે બી એ એવ એવ બી ખામદ દવા વાપરી સતોન થયો છે મણીલાન નજીઆટ બી એ નહીઆ દવાઓ ધણી સારી છે માણે લાવ બી ચાણુદાર દાંતા તમારી દવાથી બી નો જ મ થયો પૃથ્વીસીદજ સુ લમણ તમારી દવાથી કુવર જનમ્યા દા સા વડાગામ, કુવર જનમ્યા કુશલ કર મી દાવેદોન મુખાઇ, જાહેરખજારથી દુઃખેલાએ તમારી નાનો અનુભવ લેવો જોઈએ યારીનમીઆ બી એ કાસોલ તમારી દવાથી ઠોડરી જ મી છે બવાનીય કર છે એ ઇ સા જમન ર તમારી દવા દસ માયુસને આપી તેમાં એકે રેસ નિરૂદ્ધ થયો નથી દોનાજી રા મુખાઇ એક પુના, હીરદીરીઆ લોહીવા ને પ્ર રના ત્રણ દરરી રત કલાકમાં સાળ થયા વડીન વિદ્યાશકર પાટણ-ગર્ભછવન દવામાં માઇ વી ફક્તિ જણાય છે રોક અબદુલહુસેન-કરંચી બધ પડેતુ ર/૫ ર વિસમાં સાદ થયુ જહેન પારોગા ન યુ પ્રાટન મીન અમદાવાદ મેદ મદાડવામાં પહેલો નબર ધરાવે છે પહેલેજ મદિને દસ રતલ વજન ધરેમુ આવા ધણી સર્વિશીકેગ છે

ગાગાબાઈ પ્રાણશ - ૨, દે મી વિક્ટોરીઆરકુલ મુા માણસા-ગુજરાત

## હું કેમ ખૂબસુરત દેખાઉછુ ?

મ્હારા લગ થયા તેના બીજે દહાડે મ્હારા પ્રાણપતિએ મ્હો પુછ્યુ ત્હારે શુ જોઇએ ? આ સવાલનો પ્રતિ-ઉત્તર આપતાં અયમ તો હુ સરમાઇ પજુ છેવટે કમતા કમપતા મે પ્રત્યુત્તર આપ્યો કે અમેા સ્ત્રીએને શુ જોઇએ ? પતિ એજ અમારો દિગતો દાર અને મોઆપનો સુગાર અને તેમની વતનજી સુચવાર સૌઆગર તિતમ ને અમેા સ્ત્રીએને ગોળ-આરપડી મુખ્ય ગગાર છે તે તરતજ મ્હારા પ્રાણ-પતિએ જામનમગમાં રાટેન્દ્રેશ ઉપગ આવેતી મમ્મસ ધીરજ અગરમત્તી વડગમાંથી મનદર સુસાસીત શુ હીજી કકુની ડની લાવી આપી જેનો નિયમિત ઉપયોગ કરવાથી મ્હારો ચહેરો સુલાલ જેવો સુદર દેખાયછે ત્હારપડી મ્હારી કેટલીક સદીવરોએ તેનો ઉપયોગ કયો આ જોઈદબારો રહેમોમા તેનો ઉપયોગ થઈ લા છે તેજ માનની માગી છે

**અપૂર્વ-અમલકાર ?**

**લીલા ગાધી ઇચ એન્ડ એક્ઝીમા**

**ઓઈન્ટમેન્ટ**

આ જોઈટ ટમે ટ ગમે તેવી દુઃસાધ્ય ખમ તથા દાર અને લીલાં થા સુકા ખરજનાને કેવળ રફ કલાકમાં નાશુદ કરી જો છે એ જેવો તેવો અમલકાર નજ કહેવામ

**કિમત ડબી ૧ ના રૂા ૧-૧૨-૦ આતી માટે લખ્યો—**

તા ૬-વધારે વિાતમાટે કેવળ એક આનાની ટીબીટ બીજાથી લિવાને ટાપવાડુ ચાપ સાવતુ સુન્દર કેનેન્ડર છુકેલે રતયા તદુરસ્તીનો ખર પૂરનો ખખનો તત્તન મદત મોઢલીયુ

**વૈષ લીલા ગાધી ફામસી. જામનગર-મહિલાવાઠ**



# દેવીજીવન-મામિકપત્ર

સપાદક—પતિ શ્રી માધવરામ

ઠગને પરમ સુખમય અને શ્રીમદ્દેવ જનાવનારા ત્રિવિધ લેખો શ્રીભગવદ્ ગીતાનું નવચન શ્રીભગવદ્ ગીતાનો ઉપદેશ મદદમાઓની પ્રમાણી બહુતોના ચરિત્રો અને સનાતન ધર્મના સિદ્ધાંતોનું સ્પષ્ટિકરણ કરનારા લુદા લુદા વિદ્વાનોના લેખો આ માસિક પત્રમાં સકટ થાય છે સપાદક પોતે સનાતન ધર્મ ભારત માત ક હકિત વૈશ્ણવધર્મ પતાકા વગરે માસિકોના નયમ તત્ત્વીય કુરુ છે અને સનાતનધર્મના પોતે ઉપદેશક હોવાથી ભારતના કિત કિત પ્રદેશોમાં કમણ કયુ છે અને સરકૃત જગતની મરાળી નિદી અને શુભરાતી ચાર ભારાઓનું જ્ઞાન અને ત્રિપુલ વચન હોવાથી આ પત્રને લેખો ઉત્તમ નકારનું બનાવવા નય તનથીત છે ખજાનિયાની શ્રીભગવદ્ ગીતા વિદ્યાલમના અધ્યક્ષ છે અને શ્રીભગવદ્ ગીતાના પાતે ખાસ અધ્યાયી અને અનુરાગી હોવાથી આ માસિક પત્ર શ્રીભગવદ્ ગીતાને આધારે જ લખાય છે તેથી દરેક સમય યવાળાઓ આ માસિક પત્રને પ્રેમી વાંચે છે ૧ ૭૭ના આ પાત્રથી નર્પરિલ થાય છે પાઠના અકેની નકત દલુ મીની છે તો નવીન નાદકેતે તે મગી ચકશે વારિય મુદ્ધ મનિઓ રથી મો સતા ૩-૦-૦ વિરેશમજે વા મુ ૫-૦-૦ વનિક મુદ્ધ વી રી થી મોકનતા ૩-૪-૦ પોષ્ટેજ કાથે



## શ્રીમક્તચરિતામૃત

પ્રયોજક—પતિ શ્રી માધવરામ

શ્રીભગવાનના બહુતોના ચરિત્રો ત્રિવિધ તાપને દૂર રે છે શ્રીભગવદ્ બહુતોના ચરિત્રો શ્રીમદ્દેવ પ્રેમને વધારે છે શ્રીભગવદ્ બહુતોના ચરિત્રો ત્રિવિધ માધ્યમ પ્રદાન કરે છે શ્રીમદ્દેવ બહુતોના ઠગને આ સ રદ બનાવે છે અને શ્રી ભગવદ્ બહુતોના ચરિત્રો જલુ સથ સનધ લેકાવે છે તેથી તેના ચરિત્રો વાંચવા વચાવવા સાંભળવા અને મ સગાવવા તે જીવે માં દિતકાગી સમજ અમોએ અનેક લાભચરિત્ર સમધી નથોનું દેવન કરી નીતન પદ્ધતિ પ્રમાણે વત માન જાણામા તૈયાર કર્યા છે જેની સમ્યા ધણી મોટી છે

આ ચરિત્ર સમદર્શી ભક્તચરિતામૃતને પ્રથમ બિદુ શ્રીમાન ભક્તરાજ ગોડ વાવજી ભાણજીની ઉારતા અને પ્રધાન અધ્યાયતાથી પ્રમ્ત કરનાનો નમ્મધ કર્યો છે આ પ્રથમ બિદુના પ્રથમ આદ યનાગ ભક્તજનોના નામો અથમાં પ્રકટ કરવા વિચર છે તો તેમજે જેટલી નકનની જરૂર હોય તેગે તે ના રૂપિય પ્રથમથી મોકલી આપવા પ્રથમથી આદ યનાર માટે મુદ્ધ રૂા ૧-૦-૦ પાઠગથી ૧ ૮-૦ ન લો આદ ૫ તીજ ૭નાશે તેથી માદક થવા છ ઠનારો મા નોએ સર્વેર ૦ જાવવુ

સર્વ પ્રકારના પત્રચરિત્ર પ્રવાનું દેશાડ—

વ્યવસ્થાપક “દેવીજીવન”

મુ ખલાશિઆ—(તમનગર)

— ઘેર ઘેર વિતરણ પામેલ —

## અમીરી અમરઅત્તી તથા અમીરી દગ્ગામ ધૂપ

ક્રન્દેદ્યુએન્ડા અને પ્લેગના—જનુ નસાવા માટે કે'વામાં છેલ્લા સોપ-ટીરીટ પ્રોત્તેમથી બનાવેલ—  
અમીરી દગ્ગામ ધૂપ

ધૂપ નીમા દેવતા વહી જાત માલસને કુધા-સાથી નયા નેના બીજના અને વપરાશની સર્વ વસ્તુની આસપાસ ધૂપ ની ફેવરાથી ડેરી જનુ રહેવા પામતાં નથી તથા નદમાં તાત્કાલિક પીમદ્દનું કામ સાર છે

જે મદીરમાં પવિત્રતા ભગવવામાં પવિત્ર જાપ જપવામાં તથા દેવતા દેવીઓનાં સા-  
ન્નાદર્શન ભગવવા આ ધૂપ એક અત્યુત્તમ સાધન છે

કિમત-રતનના રૂ ૧૦ તથા ૩ મહત્ત-૬૪ વર્ષનું સુદર દેત-દર મળાવે

મેમર્મ ધીરજ અગરઅત્તી વર્કમ-નમનગર

અમીરી અમરઅત્તી—દિ-રતનના રૂ ૫, રૂ ૧૫

## LOOK AHEAD

Science is making new discoveries every day and old methods of Drug healing are being consigned to oblivion

Medical treatments of all sorts have ever proved a complete failure in the cure of Night Pollutions or Nocturnal Seminal Discharges. All the world knows it. Patients spend hundreds of rupees in vain on doctoring but this infernal trouble is over on the increase

Our POLLUTION RING a recent German discovery widely used in the Continent of Europe is the surest and easiest check against this trouble and stops these Emissions effectually from the very first day of use. Price with full directions of use P 5/- only plus p & v p charges

Correspondence invited in English alone. Send in your orders to—

R. B. S. BHANDARI and P. O. BATALA (Ank India).

એક નવો સુર્ય ઉદય થયો

## શ્રી ગીરીરાજ કાર્મસી

અમારી કાર્મસીમાં ગીરીરાજની શુ વનસ્પતિઓમાંની ગંભીર બનાવવામાં આવેલે મોટા કયાલોગ મળાવે મન મોકલોશુ

વિરુત પ્રમા યાને વીર્યનો ઝંડો

આ દવાથી ધાતુકીચના તમામ દરેક તેમજ અમર અત્તી દમ ઉધરસ, શ્વાસ અને મુત્રક્રમ વીગેરે તમામ દરોને નાશુ કરી વીર્યજાત કરાવતી માલક ધાતુને તેજ બનાવેલે તેમજ સ્ત્રીઓનાં ગુણ બાગના તમામ રોગોનાશુ કરી સતતી આપવામાં મરાદુર છે

કીમત ગાળી કર ના ફક્ત રૂ ૧ ) પોસ્ટેજ શુદ્ધ સેમ્પલના રૂ ૧-૪-૦

વી થી માલવાણી બીલખા-કાલિવાલા

અગાધની ભર્યું કામ!!

સસાર સુખમા હેરત પમાનાર

મરદ મિત્ર લેખ

ઐક્ય દીવસમા મરદાશી મદાન ચમત્કાર

કીમત શીશી ૧ ના ૧૦) અધી શીશી ૨ા ૫) સેપ્ટેમ્બર ૨૧ ૧)

વિષ વિહારના તમામ દરો નાબુદ કરી રત્નનગરી ખરી લેહેજત સાથે મદમરત  
જનાવનાર.

મરદ મિત્ર યાદતિ

માનુની મોહક થવાને કાવ્યમની અપુટ શક્તિમાટે ઐક્યવળત જરૂર વાપરે.  
કીમત શીશી ૧ ના ૩૧ ૧૦) અધી શીશી ૩ા ૫) સેપ્ટેમ્બર ૩૧ ૧)

તુરતજ મગાની ખાતી કરો

નાડી વૈદ્ય નરભેરામ ગામજી

મ દરસ મસા અને ગરમીના રોગોના ખાસ રોશિયાલિય

મરદ મિત્ર ઓપધાસય

હેઠ ઓશીસ-કાફીરદવાર તુ હાલ નીત ના "સરકારી તબેવાની સામે"

કાંવ ઓશીસ માવખાવી પોરે પાસે

પ્રખ નં-૨

## ઓલિયા પારદાશ્રમ કારખાનુ

આખા હિંદુસ્તાનમા સાડુ અને વેદ હજીમ કિમીશનર એએ પારાને અગ્નિમા જુઓ  
સાડુ જનાવવાને અધુને દલા મયો અને વનસ્પતિને સાધનોની રસ કારખાના રસસાધા રસ  
એકજ સ્થાપનારા અને રામ તામ પાવ દેનારા વવાના હાથનીપણી સીનર પારો પશુ લધાતો નથી  
તેમ તેની ભરમ થતી નથી પણ તેએનો અદકાર હોતો હી હજી દુશ્મનો નથી અને પારો  
અગ્નિમા રહેતો નથી. આનું કારણ એજ છે કે આ જન્મિધાનો હી તેએને હોતો નથી

આ પારદાશ્રમ આલિયાની દયાની અગ્નિજ્વ પારાનિ । પારદાશ્રિ । પારદાશ્રમ એ  
રંગ માયા હો રંગે કાયા એ પ્રમત્તા રાજ-નવાજ નીમત અને ગરી । હો માટે-રો । હરનાર  
વાહકરણ તથા રસાયનરૂપ ત હાવરયાના સાત્તાત્ત્વિ મુખે મે । દેનાર થાય

ઓલિયા પારદાશ્રમ કારખાનુ એ ચમ કારખાની ખાતી કનાર રવાય સાથે પરમાય સાધી  
દેનાર અને આખા હિંદુસ્તાનમા ભવકાદાર દલા મોઠા કારખાનાએનો હી દ નારી એક સાચો સરથાકો

એ આનાની દીકર મોઠની સચિત્તવાર મહિલીનું હેટા । મગાવી ખાતી રો પનચવહાર મરાહી  
કમેજ દિદી, કે હજીમીમા રપ્ત થ રી કી

દવરથાપક-ઓનિયા પારદાશ્રમ

સમયનેર ૭ અદમદનમર-દાણુ

# ચુંટાચેલી કુળી

લેખક—શ્રીયુત પ્રભાશંકર મમળાણ દિવેદી.

અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૫૬ થી

ચા—મહાશય! મારી એ પ્રિયતિ સહજો  
મે નીરળનો ઉદાર કયોં છે તે આપ જૂવી  
જાઓ, અને નીરળને પણ એ વાત જૂવી  
જાણો પ્રપત્ન મેં પરવું—

બોલતાં બોલતાં સ વાસીના ચતુરમા  
લોગ પડી, બો મે— પરવું વિના અપરધે  
અને અપરાધી ધારસો નહિ

ચ—આ શું કાંડો યામિનીનાય! ઉદા  
હિમ

ચા—મહાશય, જો મનકંથી પણ તમ  
હરવું હોય તે ઇશ્વરના સ્વરૂપનો નિષ્કલ  
ચલ ગયો હોત પાપડીઆવાંડા શું મેને છે  
આપનો સાચાના નિષ્ઠ પુત્ર આપને વખા  
શું કહેવું?

ચ— ॥ હું તમને અપરાધી ધારી દૂક  
તો નથી નીરળને તમે હુદારાના હાથમાંથી  
છેા પી ઘેર રાખી બેનની માફક રહા વ  
રી છે તે માટે હું તમારો આભારી છું અને

એ આભાર વાળનામા જે તમને જે ક પાઠાન  
શ્રીશ

એજ સમય નીરળને અતપૂર્વમાંથી  
બહાર નીકળતી જોઈ મને સુખ મધ ગયા  
નીરળ પોતાના હાથમાંના કામ ઠાંચાને દે  
આડતી દેખાડતી બોની 'પિતાજી હું મારા  
કામ ઠાંચાને લઈ આવી છું સ યામી જો  
મે 'આન હવે જમણ રહેજો પહેાચતાર  
હજી વાર લાગશે યામિનીની ઘડની માડી  
તેવાર હતી તે જણા માડીમા મેં જતી  
વેળા યામિનીનાથે દગવાનના કાનમાં ચુપડી  
થી કહ્યું 'પણજીને જલદી પાછો જોનાર  
તને જે કામમાટે મેં મેં જો છે તે માન  
કરવાની હવે જરૂર નથી જનની જા  
આ પ્રમાણે આજ્ઞા કરી યામિની બનેને  
માડીમાં બેસાડના ગયો ઘેર આનનાજ રવાને  
ખખર આપ્યા દે 'પણજીને શેવ લગી  
નથી

## નિશ પરિચેડ.

ગુરુ શત્રુ

તે નિસે સધ્યાસાજે પ્રમોદ પગપાળો  
ચમિનીપાથના ધરત દે આવતો હતો ધીમે  
ધીમે ચોરગીનો દીપમાતાશોભિત રસ્તો  
છોળી ભરાતીપુરમાં પ્રવેશ કર્યો દાવરમાં  
ટટ કરના આદના દેશોરા થયા

ગરિ દીપમાગથી ઉચ્ચિત નથી ના  
જપથ લગભગ મલિઓનોજ બનેતો છે મ  
લીમાં દર દર કાનસો બને છે પથુ તેનો  
પ્રાશ ગતીના અધકારને દશવી સકતો  
નથી રસ્તાની બાબુપર એવો ન મોટી હ  
વેલીઓ અને નાનાં ઘરો અધકારથી ન કાઢ  
અર્થ છે ફક્ત આકાશમાં નમવ નકાશે છે  
અને ધીમે એકમે આગિઆ પોતાની પાખે  
અગકાતી રવ છે અદાલિકાની હિમી મારિ  
ઓમાથી ધરમાં બગાતા દીવાઓનો પ્રકાશ દે  
આપડે એ અધારમય ગસ્તામાં માહે માહે  
કુનરઓ ત્રાસ પાગી શાંતિનો લાગ કરી  
પ્રમોદની પાસે યમદોડમાં જનાં હતા વખતે  
માથાપરથી નિશાયર પક્ષી કકશ અપાજ  
કરના થોડીદારને માગે ચિતામગ્ન પ્રમોદની  
ચિતાને કોઢી ચડ્યાં જાય છે રસ્તામાં થોડા  
કોકોનો અવરજવર ચાય છે પરંતુ અધકારમાં  
તેને ઓળખતો એ મુશ્કેલ થઈ પડતુ-હવે  
વળી પ્રમોદ પથુ તેઓને ઓળખવા ઉત્સુક  
હતો નહિ તે અધકારમયી રજનીમાં મધ  
પથુ દિશાનરૂ નજર ન તાખતો આશ્ચર્ય  
જતો હતો એકાએક તેના વિચાર અટ  
કવા પિરતોલના શબ્દથી ચમકી તે ઉભો

હતો દે દુરત બે માણુઓ તેની પાછળ  
થઇને દોડ્યા ગયા તેથી તેને સમજાયુ  
દે ભાગનારાઓએ પોતાના તરફજ ગોલી  
ચલાવી હતી તેઓ અધકાર હાવાથી  
ક્યાં ગયા તે સમજાયું નહિ પરંતુ તેને જ  
જાણુ દે એક મોગ ધર પાછળ દુઓ છુ  
પાછ ગયા હતા તે ચોક્કીદાર પેકી  
શબ્દ કરી ઉડ્યો

તે વખતે ચોક્કીદાર સાહેબ રસ્તાવેગ  
હિમા ઉભા રવનમાં સતન સાહેબની હુમ  
મૂર્તિ નેતા હતા પ્રમોદ આતી તેને ધકકો  
માથો દે દુરતજ તે મારથી કડી ઉડ્યો  
અને સતતમ કરી આખો ચોગતો ચોગનો  
ધડીજ બદાદુરીથી લાકડી ઉપાગી પ્રમો  
દો થો દેખના નહિ દો કાન હમકો આ  
રેકો પિરતોલ ચલાયા ચોર દુમ દિવા  
નિદ કરને હો

ચોક્કીદાર ગરથી બો થો તેજ શણુસાજ,  
ઓ કાઢ લડકા પટકા ચનાતા હ હ  
તેજ

પ્રમોદ—તેજ તેજ ઓ પિરતવશ અ  
વાજ હમને શુના—અતી જતલી હનરી  
સાથ આઓ પિરતવશા ભાગે ઓ બડા  
કોળીજી અદર ધુમ ગયા હોયા જલરી હ  
મારી સાથ આઓ

ઓ—ચલિયે સાજ લેકિન ઓ કોઢિશ  
લિતર એ—અલા! અલા!—આપતો  
ચલિયે

જલરી હમારી સાથ આઓ બોલી  
પ્રમોદ હમને મુખે ચાલ્યો ચોક્કીદાર પથુ

આજ્યો, પરંતુ કોનકે, 'કોનકે કરતો કરતો  
નામકા કાલી હાધીમે પગલે પ્રમોદની  
પાછળ આયો

જે ધરતી પાછળ વાગનારાઓ હાથમાં  
રહ્યા હતા પ્રમોદ તેજ રયાને દોરી ગયો  
ત્યાં નજર કરતાં તેને જણાયું કે તે જગ  
લાનો પાછળનો ભાગ છે પ્રમોદે કોઈને  
જોયું નહિ, પરંતુ ત્યારે પણ ફરીથી બહુ  
કનો જવાજ થયો અને થોડેદૂર એ મનુ  
ષ્યો ભાગી જતા હોય તેમ જણાયું ભાગર  
વચાત્ આ વખતે પણ ગોળી પ્રમોદથી એ  
ગ્રહ કુટ ફરતી ચાલી ગઈ અને તે જગલાની  
કિંમત સાથે જોરથી અથડાઈ પરંતુ પિસ્તોલ  
એને માટેજ ઇલાયજી તે બાનતર્ફ પ્રમોદને  
જરા પણ શક રહ્યા નહિ આથી પ્રમોદ  
આશ્ચર્યચકિત થઈ ત્યાંજ મળી ગયો પણ  
ચોડીવાર પછી પાછો ભાગનાર મનુષ્યોની  
પાછળ પડ્યો આમ તેમ જોનાં કાંઈક જોઈ  
સકયો હિ વળી ફરીથી તેજ જગલાના પા  
વાડના સાગતરફ આ રો ત્યાં પણ કોઈને ન  
જોનાં જગલાને ચાકર મારી તેના મુખ પર  
પાસે આવી ઉભો રહ્યો ત્યાં આવતા તેણે  
જોયું કે જગલામા હોવા બગેરે પરંતુ દાર  
બધ છે, બારણાં કોંકવાથી એક એનીઆવાસી  
એ હાં ખેલી જવાળ આપ્યો બાહુજી  
આહેમા જગતાનું સાધુ પાં રૂપીઆ પામે  
અમોદે એના મિત્રથી જગલામા ચારતરફ  
જોયું પરંતુ કોઈને ન જોતાં 'ધર કહ કા  
મનું નથી' એમ કહી ધરમાંથી નીકળી  
ગયો આલતાં આલતાં જરા દર ગયો ત્યારે

તેણે એક પિસ્તોલ પકડેન વ્યક્તિને એક  
ગલીમાં જતી જોઈ, તે વ્યક્તિના ઉપર  
ગલીના ફાનસનો પ્રકાશ પડવાથી પ્રમોદે  
તેને જલદી ઓળખી લીધી દ્ર ખીજી કોઈ  
નહિ પણ હિરણ્યકુમારજી હતો ઓળખનાજ  
તે ચમકી ઉઠ્યો આ શુ! હિરણ્યકુમાર હા-  
યમાં પિસ્તોલ રાખી આમ દોડાદોડી કરી  
જલ્દીમા સામાટે આવ્યો ગયો! હિરણ્યકુમાર  
શુ પ્રમોદને મારી નાખવાનો પ્રયત્ન કર્યો  
હતો? અવગ્યાના ઇદ્રમળથી પ્રમોદના મનમાં  
આસક્તિ પ્રવેશ કર્યો પરંતુ તે વિચાર કરવા  
લાગ્યો- 'પરંતુ તેમ કેમ બની શકે! હિરણ્ય  
મને સામાટે મારે? મે તેનું શુ બગાડ્યું  
છે? અને મારવાથી તેને લાભ શુ? હું જાણ્યું  
કે હિરણ્યકુમાર મને જોઈ ખુશી નથી, તે મા  
ટેજ તેણે મુઠ્ઠામાં અન્યાયી રીતે મારો  
હડ કર્યો છે, પરંતુ તેથી મારો પ્રાણ લેવા  
તેવાર થાય એ તો અસંભવિત છે, હું પણ  
તેને જોનાજ શુરમે થાઉં છું-તેને જોનાજ  
મારુ આજુ શરીર સળગી ઉઠે, પરંતુ  
તે માટે તેને પ્રાણવશ કરાવની હુમ્મણ તો  
દરજ રહી પરંતુ તેનું જરા પણ અનિષ્ટ  
કરાવની હુમ્મણ પણ મને તો થતી નથી  
ના ના, તેમ થઈ શકે નહિ આવો નુકામે  
સદેહ લાજુ કાળ પણ લાવવો જોઈએ નહિ  
તેના હાથમાં પિસ્તોલ હોવાનાં હજારો કારણ  
છે એમ પણ હમે કે જે વ્યક્તિએ પિ  
સ્તોલ જોડી તેજ વ્યક્તિના હાથમાંથી તેણે  
પિસ્તોલ છિનવી લીધી હોય શુ તે સભ  
વિત નથી? આટલી ચોડીવારમા શુ તેણે  
સુનેહ્યારને પકડ્યો દરો? ત્યારે મારાતરફ

જોળીનાર ચપો લમળમ તમારે જ દિરજી  
ગીર્માં દોહતો દોહતો છુપાયો ? ખરેખર વાત  
વિચારના જેવી છે ખરી ?

અહિ પ્રમેદે બૂલ કરી અપેક્ષા કરતા  
મ દમતિ સમયને તેના મનથી નુનમતિની  
સાથે મેળની દીવો

વિચાર કરતા કરતા પ્રમેદ યામિનીનાથના  
તરફ આવ્યો તેણે કોણ બમાવ્યું છે જે તે  
આવે વખતે તેનો ઇર લેવા ચાહેછ એવો  
તેનો શુભ શત્રુ તે કાણ છે આ ની રાત  
તેના પર જોગીનાર કરી તેનો ડર લેરા ચાહે  
છે ? કામ રખાસ માણસ દોષ તે એમ પણ  
નાની શકાય કે હાનીમાલ અને અદેશોલો તેમ  
આ મામ કયુ હો પણ દિરજીકમાર વા  
મોઢા માણસનો આવો ઉદ્વેગ હોઈ પ્ર  
બીજી કારણ સભરી શકવું નથી તારે  
તેણે તેને મારવાની પેરવી શામ ટે કરી હજો  
આ નમાણે વિરમખર્માં કુતા ખાતાં સાંધે ચિ  
ત્તથી તેણે યામિનીનાથના મરમાં પ્રવેશ  
કરો તેને જોનાજ વ્યમલાવે યામિની ને મો

આ શુ ? તુ અહિ । આપણી રાત્રે ।  
ત્યારપછી નમેદે રત્નાનો વાધો જગત કયા  
યામિની સાંભળીને ભોલ્યો કેતુ ભરાનક

એકાએક યામિનીના મનમાં એક બીજો  
અભિપ્રાય સિદ્ધ કરવાનો વિચાર લેલ્ય પા  
ન્યો—તેણે આ વખતે એક કિરે લે ખજા  
આસ્વાનો સકલ કવેદ પૂર્વ પચિઠદમાં  
અને ની મટનાથી યામિની દિરજીતર અ  
કિશ્નપ ગુપ્તે ધરો હતો, દિરજી મારે તેને

સ વાસીપાસે દોપિન દરા પો હતો, દિરજી  
કુમારથી નીચાની સાથે વિવાહ થાય તે  
બધ રખાવી પ્રમેદનો પણ લીધો હતો આ  
બમાત્ર વેર વાળવાનો આ સુયોગ અર્થ્ય પ્ર  
મેદની વાન સાંભળી તે કુની છાયો લા  
ભયોળે ભેગ કરી બોલ્યો

વા ખરેખર દિરજીકમારને પિત્તોલ  
સથે ગલીમાં સતાતો જોયો કે ! હવે ખરી  
માન શુ છે તે સમજી ચુક્યો હુ તે બધુ  
સમજી મરો

પ્રમેદ—૨ મધ પામી બોલ્યો

શુ તમારી વાતપરથી તો હુ કંઈ  
સમજી શકતો નથી તમને પણ મારી પક  
કઈ સદેહ થાય છે કે શુ ?

મા—સદેહ નહિ પણ નિશ્ચય એજ પા  
ખલીવું આ કાલ છે

પ્રમેદ 'તો પો' કયુ કામ ? મને મારી  
નાખવાનું ? પરતુ—તેણે કારણ નથી

મા—કારણ નથી ? મેજ નીચ માણસનું  
આ કાલ છે

પ્રમેદ કપી બોલ્યો—દિરજીકમારપર  
જાહેતે મે કિંકાર બનાવતો હોઈ પણ આ  
પણ તેણે કયુ તે માની કહતો નથી  
વર્ણ તેને આથી લાભ તુ ? જોના જોના  
તો તેને દારી મનનાનુ થાય છે તે ખર  
પરતુ તે કલ સદેહ છે અસંભવિત  
એક સારો માણસ આનુ કામ કરે તે બ  
કુલપિન છે એ પણ કાળજીવિના

યા—તું જાણતો નથી મારે જ આમ કહે છે તું જાણે છે કે દિરશ્વકુમાર સ-વાસીનો સખધી છે ?

પ્ર—ના

યા—તીરજીને નમ જતા વખતે સંન્યાસી દિરશ્વકુમારને સાથે લા. યો દોઢો તે વખતની વાતચીતપરથી મેં જાણ્યું કે દિરશ્વકુમાર તને કેટલો પિનારે છે પ્રમો નીસામે નાખી બોલ્યો ' ત્યારે શું થ પાસી તીરજી લખ મરે ?

યા—હા હું હમણાં તો એકલે મર્યાબ્યાબો

પ્ર—ત્યારપછી ?

યા—દિરશ્વની કમરમાં સ પાસીએ તારી પ્રથમ સા કરી એટલું જ નહિ પણ તને યો જાનો જમાણ કરાવતી બધા જાણતી આ થી હું બોલ્યો કે હા પ્રમોદ સર્વપ્રકાર ની રળને યોગ્ય છે આ વાતથી દિશ્વ સુરમે યહ ગયો બને તારા અસ્તિત્વપર કેટલીએ અપમાદ મુકવા લાગ્યો તે કેટલુંએ યો યો હું તો તેથી વણોજ ગુસ્સે થઈ ગયો, અમે જે જુદા મારામારીપર બાધી ગયા હોત પણ ઉરે તકરાર વધતી જોઈ દિશ્વ આલ્યો મયે આ વાતપરની હું જાણી શકું છું કે નેહુર આ કામ કરેતું હશે તે પછી સંન્યાસીને મોડે સાલબુ કે દિરશ્વ તીરજીની સાથે નિવાહ કરવા ધારે છે આ પરથી તું ધારતો નથી કે તેના રસ્તામાં હું કદ નેવો થઈ મર્યો છે, માટે તે તને મારી નિ કટક થવા આરે છે

પ્રમોદ આ વાત સાલગી સ્તબ્ધિત થઈ ગયો. ઇરળ મળનાથી તેના મનમાંતે સશ્વદ યહ ગયો. કાશ્વનિના કોઈપણુતેને મારે એ વાત તેના મનમાં ઉતરતી નહોતી તે વાત હવે મળે ઉતરી ગઈ તે દિરશ્વને સ પૃથ્વી યુદ્ધેગાર ધારી બોલ્યો A Scoundrel તે તો મેં કેમ જ બખાસુ નથી પરંતુ તે નામપણુથી જ મારી સાથે થયુવા કરતો આ બો છે

યામિની બોલ્યો— મારૂ ગરીર તો કે પથી કપે છે મરે તો એમ લાગે છે કે કધારે જખુત આવે ને તે પાખડીને સખ કરે ખુનનો આરાપ મુખી તેનાપર દરિયા ક

પ્રમોદ બો તો— ' અધી વાતમાં દરિયા કરવા જાઉં તો હુંજ દલકો પડું હું તેમ તો નહિ કે '

યામિનીનાથે ઘણી યુક્તિ કરી ' પરંતુ પ્રમોદ દરિયાદ માડાને તેનાર થયો નહિ પરંતુ યામિનીનાયતો ધણાજ આચર્યો છે વટે પ્રમોદ બો યો દિરશ્વકુમારની નિઃક્રમાં જોયું એક પણ પ્રમાણુ નથી કે જેથી દરિયા થઈ શકે તેના દાથમાં પિસ્તોલ હતી તેમ કરી સકાય પરંતુ તે નખને કોઈ સાક્ષી ન હોતો તેથી તે વાનનો અનીકાર કરી રાકે

યા—વધારે પ્રમાણુ ન મળવાથી તો સગ ન થાય તે ખરી વાત, પરંતુ શું કરવાના આરોગ્યપરથી તેને કોઈમાં જલુ પડે અને તે સખે અરામર થશે

પ્રમોદ બોલ્યો—ના તેમ કરવું નથી, તેના અપમાન સાથે માફ પણ અપમાન થાવજ



ગી હું દારી જાઉં તે તો ઘણી ખરાબ  
વાત આ કરતાં દિશ્વને આગળ તો  
સાથે કામ ન પાડવું એ સારું છે

કાષ્ઠપણ રીને ન ફાવી ચક્રવાથી મામિની  
નાથે તે પ્રયત્ન પડતો મૂક્યો. ધોમે ધોમે  
ખીંજી વાનો થતા લાગી પ્રમોદના દનમાં  
નીરજની વાત રમી રહી હતી તે નીરજની  
જ નત કરવા ત્યાં હતો હતો. પરંતુ નીર  
જનું નામ મોંપર આવતાં જ સરમાઈ જો  
નીરજની સાથે મેળાપ કરવા તે એક દિવસે  
સંપ્રાકામે મામિનીનાથને ઘેર આ પો. હતો  
પરંતુ મામિનીનાથ ઘેર ન હોવાથી તેને હ  
નાથ મઠ આડું જવું પડ્યું હતું. પ્રમોદ તે  
વાત પણ મામિનીને કહી ચક્ર્યો નહિ. મરે  
ખરી વાત તો એ હતી કે તેને અતરત્તમાં  
તેના હૃદયમાંથી પોકારી ઉઠતો હતો કે  
મામિનીનાથે નીરજનો ઉકાર કયો છે  
નીરજ મામિનીનાથે પરણ્યો તેમાં તાર  
કંઈજ અધિકાર નથી તેને ત્યાં હો તો  
તે વાત મનમાં રાખી રાખી કરી નહિ  
ચોડીતર રહી પ્રમો. જો રો—

સ યાસીયો મારાપર સદેહ નાં છે તે  
વાત સાંભળી મારા પરથી જાણે મોટો ભાર  
હૃદયે દેવ નહિ તેમ નાં છે

મામિનીનાથ તેને જે ખબર દેવાનો અવ  
કાર જોગનો હતો તે આ વાતમાં સુધોગ  
જાણી જોડ્યો—કાષ્ઠ તને અત્યારસુધી એક  
વાત મ્હી નથી સ યાસી પ્રત્યુપકાર સ્વરૂપ  
નીરજને મારા કાષ્ઠમાં સોંપવા ધરિ છે  
મે તેને કહ્યું કે હું નીરજને યોગ્ય નથી

પ્રમોદને તેને યોગ્ય છે તોપણ તે તો મ  
નેજ પોતાના જમાઈતરીકે પસંદ કરે છે

આ વાત સાંભળી પ્રમોદ કંપી ઉઠ્યો  
આ વાત તેના હૃદયમાં તીરની જેમ ખુડી  
ગઈ પરંતુ પોતાનું દારીર સંભાળી લેવાનો  
પ્રયત્ન કરી વિચારવા લાગ્યો. મામિની નીર  
જનો સ્વામી થો તે તો સારી વાત છે  
જો પ્રમો. નીરજને ખરાબ ત્યાં હતો હૃદય  
તો આના તેને જાતદળ થવો નોંધ્યો આ  
પ્રમાણ મનને મુક્તિવાસ સમજવાનો પ્રયત્ન  
કરી મનમાં નહીં કહ્યું કે મને તેટલું કુખ  
યાય પરંતુ લવિષ્યમાં તે પોતાની ત્યાય મય  
કુચ્છાનો ત્યાગ કરી નીરજના મુખમાં  
મુખી રવાનો પ્રયત્ન કરશે પરંતુ હૃદય અને  
આકાંક્ષા બંને સ્વતંત્ર વસ્તુ છે લગભગ  
ખેડે મળે તે બંનેમાં વિરોધ થાય છે અને  
ઉભયની તાકનાથી હૃદય ક્ષતવિમત થઈ  
જાય છે આ વાત સાંભળ્યાપછી તે એવો નિ  
સ્ત થઈ અમનરક નિઃસલાવાપત થઈ  
પડ્યો કે હજારો પ્રયત્ન છતાં તે આગળની  
માફક વાતથીત કરી શક્યો નહિ એક ત  
રફ મનને સમ વલવાનો પ્રયત્ન અને ખીંજી  
તરફ હૃદયના હજારો ઉચ્છ્વાસના તરંગ  
વહેવા સાચ્યા પ્રમોદની અધિષ્ઠા મળીર  
વિચારનો કાવ જણાવો હતો છતાં હોઠપર  
કષ્ટથી નિકળતા મુખ દારવનો આભાસ જ  
ણાવો હતો જો કે તે હૃદયનો કાવ કાકવા  
તરેથી હતો હતો પરંતુ અનિચ્છાના તે  
આધિક દારવથી તેનો વિશાલ કાવ દિયજ  
પ્રકાશિત થતો હતો અને પ્રયત્નો કરતાં

જનાં તેનો તે મોનભાવ ખમ્યો નહિ ત્યારે  
તેણે તે સ્થળે વધારે વખત રહેવાનું યોગ્ય  
આવું નહિ યામિનીનાથ પાસેથી, રત્ન લઈ  
તે આદ્યો.

અદાર આવી પ્રમેદે ચારેતરફ જોયું, તેની  
આંખ બંધે અધકાર જોના લાગી પૃથ્વીપર  
જાણે માણસો નથી, આકાશમાં જાણે ચંદ્ર  
નથી, તારા નથી, વાદળા નથી સ્વર્ગ-મૃત્યુ  
અને લોકમાં જાણે શુ ધમધ અધકારસિંચાવ  
ખીલુ જણાવું નથી, પ્રમેદ હવે બદિર્ગમ  
તમાથી અતરના અતરતમ પ્રદેશમાં જોના  
લાગ્યો. તો તેને જણાયું કે હવે યમા પદ્મ  
લેજ શુ ધમધ અધકાર સિંચાવ ખીલુ કે  
કળ નથી.

આ વાત બનાવડી ત્રણ ચાર દિનમે કનકના  
ઝોક પત્રપરથી પ્રમેદે જાણ્યું કે સુશીતા સંધાના  
રોગથી પટકાઈ પડી છે આ ખબર સાંભળી  
પ્રમેદ તેજ રાત્રે રેનગાડીમાં અલાદગાદ જ  
વાંતે તૈયાર થયો. ગાડીમાં યામિની નાથની  
સાથે તેનો મેળાપ થયો, તેની પાસેથી તેણે  
સાલગ્યું કે સ યાગીએ યામિનીનાથને કાન  
પૂર બોલાવ્યો છે તેણે યામિનીનાથને ઝોક  
દિવસ અનાદયા માં રહી જવાનું કહ્યું મા  
મિનીનાથનો નિર્ણય હતો કે સંપાસી પોતા  
સિંચાવ ખીજા કાંઈને તીરજાને પરણાવવાનો  
નથી તેથી તેણે પ્રમેદનું નિમનણ સ્વીકાર્યું.

## ઝોકવિશ પરિચ્છેદ

લય.

સુશીતાના મ વાપરહેલા જે વાત બની  
હતી તે અમે આ પ્રકરણમાં કહીએ છીએ  
કનકની સજના ૧૨ દિવસ પૂરા થયા ન  
હોતા રાત્રિ અધકારમયો છે આકાશ વાદ-  
ળાથી ઘેરાઈ ગયું છે અવિશ્રાંત દૃષ્ટિ પડ્યા  
કરે છે અને માંદેમાદે મેઘની મજાના પૃ  
થ્વીને કપાવી મૂકે છે એ વખતે દીવાનગ  
રના એક અધારા ઝોરડામાં બાલિકા કનક  
સૂતી છે ઝોકાએક વજનનાજેવા શબ્દનીએમ  
અમઝી જાગી ગઈ અધકાર હોવાથી બીની  
જરા અજવાણુ આવે એમ વિચારી બિઝા  
નાકિપર બેઠાં બેઠાં પોતાનો હાથ લાંબાવી  
જીતપરની બારી ઉઘાડી તરતજ તેના કા  
નમાં સુમધુર સંગીત બનિએ અવેશ કર્યો  
તેણે સાંભળ્યું—

ઝરમર ઝરમર દૃષ્ટિ વરસે—સખીરે,  
નિરતી નયન પ્રાય મળે છે આવણુ-ધારે  
કેવી જવળે મમજવાળા હોજાવું કેમ તે  
શરશર મજાને મજા નરીનદાન,  
ચળકે શમિતી વિકાસે

એજ વખતે વંળી ઝોકવાર વજનના  
જેવો જયકર શબ્દ થયો તરતજ સુશીલાએ  
ઝોરડામાં અવેશ કર્યો આવા લખ કરે તોફા  
નના વખતમાં કનક ઝોકહી તેના અધારા  
ઝોરડામાં સૂતી છે તે વિચારથી સુશીતા  
ડુખી થઈ હતી, પરંતુ તેણે મનને એમ  
સમજાવ્યું હતું કે કનકના પોતાના રોગની  
આ સજ બોગવવી પડી છે તેમાં હું શું

કર પછી જ્યારે એકવાર વજ્રધનિથી ઘર  
કપી ઉઠ્યું ત્યારે સુશીલાના મનના પાપા  
જુનક વ્યકરમાત્ ગુણસંહિત મી ગયા  
સુશીલાને ખીક લાગી કે કદાચ આ વજ્રધન  
કનકના ગૃહમાં જ થયા હોય તે ચાકુળે  
ચિત્ત દોડી મનમાં વિચારના ધા । દુજ  
કનકની દત્તાકારી હુ મા । મિત્તથીજ  
વજ્રધને કનકનું મૃત્યુ થયું । રહાર આવી  
આવતા આવતા તેણે જોયું કે વનને તે  
વીજળી વીજળીની મધ્યમાં ન ની મા ઉઠી  
લોકી રહે છે કે તમેજ આ ? કનકને મારી  
ગાળી તમારી કોરતાથી તે તેનું જવન વિ  
નષ્ટ થયું સુશીલાએ તે તરફથી ચોક  
રવી લીડુ જ્યને કનક કનક પેલતી જોતલી  
તેના ધરતરફ દોગી થી જઈ જોયું તે ।  
કને પધારીપર જોતી જોઇ તેને નની  
જો તેના જવમાં જ ના તે । બધા દોષ  
જુની ની તેણે હપવી કાનિમાને સુ ન  
કેતુ । રાગર તે વખતે વળી ગીનધનિએ  
તેના કણ મા પ્રવેશ કર્યો

સમજ સળી તે આ પો નહિ

ગાયન સાબળવામાટે સુશીલાએ કાન  
મા ના પરતુ ગાન બધ થયું મધુ ગાય  
કોણ ગય છે તે જોવામાટે તે બારી આગળ

આવી પરતુ કંઈ જોઇ સળી નહિ  
સ મુખરમ જાગીરી નહીના તદમ હ દ્વાસ  
તે અધકારમધ્યે પણ તેના અનને જણાયા  
કાંકે મનુષ્યનું ચિહ્ન પણ જો । સળી નહિ  
પરતુ તેને લાગ્યું કે બીંતની પડીત ત રા  
ભીતધ્વનિ ઉત્પત્ત યાથ છે યોગીવાર પછ  
તે સાંભળના લાગી

ચિરંતિ ચિ નિશિ જાગરણે મધ્ય હુ મિદિ  
તેના વિરહનાંકે ધરીને આશાની રિયુ

ગાયન સાબળના સુશીલાનું માયુ કરવ  
લાગ્ય તેના મનમાં કે રીએ જૂનકાળની  
વાતો આવી મધ તે । પકાગ ાગપણુન  
મુખકુળ પધા તેના મનમાં હિ મ પામ્યા  
લા ધા 'સુશીના આશ્ચર્ય પામી તે ગાયનો  
પરેપર સાબળવામાટે વાજ જોઇ રહી ।  
રતુ દોહએ ગાયન ગાયુ નહિ પરતુ તેજ  
રાતની પાને એક માણુસને આનને ગેયો  
ધીમે ધીમે તે પાસે આસનો ગયો એ  
સમયે વિદ્યુતના આજવાણામાં તે યજ્ઞિતે  
તો પૂરેપૂરી ગેઇ સહીજા પણ તેને પૂરી  
રીતે જોઇ સળી તેજોના નયને મર્યા તે  
વીજ સુશીના મૂળિત યજ્ઞ પાણુના ઝપા થી  
દમ પગી જાત તેની માફક ભૂમિપર પગીત

## રાજ્ય મહારાજાઓ,

નવાઓ, નામદાર સરકારના ધારાસભાના ઓનરેબલ મેમ્બરો મેશ સ જજને કનૈયા, મેજર કેપ્ટન, નામદાર વૉઇસરાયના ઓનરરી એ ડી સી લેફ્ટેનન્ટ પોલીંગિક્લ એજન્ટ, સરકારી સીવીલીયન ઓફીસર યુરોપીયન સીવીલ સરજન એમ ડી ની ડીગ્રી ધરાવનારા મોટા ડોક્ટરો તથા દેશી અને યુરોપીયન અમલદારો અને ગૃહસ્થોમાં ખાદશાહી યાકુતી નામની જગલહેર દવા ખદ્દુ વપરોય છે એજ તેની ઉપયોગિતાની નિશાની છે—ગવન મેન્ટ લેમોરેટરીમાં આ રજવાડી દવાએનાલામ્બઝ થયેલ છે

## ખાદશાહી યાકુતી.

ગમે તે કારણથી શુભાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે, પુરુષાતન કાયમ રાખે છે આ રાજ્યની યાકુતી વીર્યવિમાનતા તમામ બ્યાધિ મટાડે છે અને વીર્ય વદ જનાવી ખરૂં પુરુષાતન આપે છે ખરી નહાઈ આપનાર અને નજવા માણસને પણ જુવાનની માફક જોરાવર મનાવનાર આ વાનો લાભ લેના અમારી ખાસ ભલામણ છે આ દવાવાપરવામાં કોઈ પણ જાતની પરેડની જરૂર નથી જ ગોળીની ડબ્બી એકના રૂપીયા દર

## ખાદશાહી યુનાની લેપ

કિમ્બા દવાઓમાંથી આ લેપ જનાવેલ છે ખરૂં પુરુષાતન લાવવા માટે આ લેપ દરેકમદ પ્રલાજ છે આઉસ એકની ડબ્બીના રૂપીયા આઠ  
કામરે મલી 1મ ચેતી રાન-રાજકોટ-કાઠીયાવાડ

## THE EAST & WEST TRADE DEVELOPER.

Will be glad to assist you in getting in closer touch with  
Manufacturers Merchants Exporters Importers and Buyers  
throughout the world

Can we help you to get an Agency?

Manufacturers and Merchants

Desiring to extend their foreign trade connections are invited  
to file particulars of their requirements and references with us

The East and West Trade Developer

Represents no special interests and is unbiased in every respect

It is not connected with any commercial house

Exporters Importers and Dealers

Will find it to their advantage to keep in close touch with  
the late & information about world trade

The East and West Trade Developer

Which enables business men Import Merchants Dealers and  
others interested to know what to buy—from whom to buy

Members and Advertisers

Are invited to utilize without charge our Services in acquiring  
information as to any line of trade in any part of the world

SUBSCRIPTION

Rs 10 or £ 1

THE EAST & WEST TRADE DEVELOPER

Rajkot, India

# શ્રી 'કૃષ્ણ'નો સંદેશો

અને

## ગુજરાતની કસોટી

૧૯૧૧

૦૦૦૦૦૦

મેધવારી પતનતા હાડમારી નિર્ધનતા અને વિપતિના પગમાં  
જકડાઈ ગભરાઈ અહાં તહાં નહાસતા વારત બાળકો અને સ્ત્રી પુરોને એ  
ઝેલી અવાજ

ગભરાઓ નહીં કુખલનનો સરવ ઉપાય એક / છે કે તમે તમારા  
બાળકોને અભ્યાસપાત્ર તરી નાખીક નાતક આધ્યાત્મિક સામાજિક અને  
આગ્રાગિક શિક્ષણ આપો

### ગુજરાતમાં સૌથી પહેલું સાહસ

તમ દા નીના પરિવાર નારાડિપર બૃહપુર નિનિવાસ જમાનાને  
જ રતું ઉપયોગી આનમ

સાંઠ અભ્યાસીઓને રહેવાની વીસ ઓરડીઓ આનમની મધ્યમાં  
હો. સડકપર પરુઓને પાણી પિવામાટે ઓરડા અને મેનુબ્યોમાટે નળ  
તથા ઓરીસ લાગનાં બાધકાયના નામે નોંધાઈ પાછે છાપર તમને શક્તિ  
આપી હોય તો આ સોનેરી તક તમે ઠરીપણુ ગ્રાપણો નહી

ધન નિત્ય હેતુ નથી તેથી નેનો સદુપયોગ કરી નીચેના જરૂરના  
સાવનોમાથી આપ મુ કામ પરમાય દૃષ્ટિથી રી શકશો એનો વિચાર  
રી સત્વર નીચેને ટેકાએ પત્ર પવહાર કરો

મુખ્યાચાર્ય ભવન

ઉપાચાર્ય ભવન (મે)

વ્યાયામશાળા

સંગીતશાળા

સરસ્વતી મંદિર

ઠાઠારી ભવન

સાહિત્ય ભવન

પાઠશાળા

બોજનશાળા

કુતરહ

ઠાઠાર

કુશાનું બોતલ

ઉપર મુજબનાં સાધનોની જરૂર છે આશા છે કે ગુજરાત ધનિદો  
પોતાનો ઉાર હાથ લાગાવી આ સરવાને મજબૂત બનાવશે

મની, 'બૃહપુર નિનિવાસ

ભરૂચ.

# કમ દામ! કમ દામ!!

કેવળ એક જ માસ માટે



અમારે ન્યુ મોડીની ફુલ જો દે  
સાથુનની લાકડીનું બનેલ મણુજ સુંદર  
અને મજબુત હોવાથી સર્વે રેશોની  
રાગણી - અને આમોદવા સાર અનુકૂળ  
છે ગેર ટી નણ વરસ ગ્રુપ સીંગલ  
ટીક ૫ ૧૦ હમણાં ૨૫-૩૦ ૬૫-૧  
રીક ૮૦ ૮ હમણાં ૪૦, ૫૦ દાથને  
પગથી વગાડવાનું ૬૫લ રીક ફેલ્ડાગ  
રયાતી દામ ૬૫ ૮૦ ૧૨૫ આરડર  
સાથે ૩ કીમત, અગાઉથી મોકલવી અને  
પામેના રટેશનનું નામ સાફ લખવું  
પતો—પરથીવન કંપની પોસ્ટ બોક્સ  
૪૧૬ (J J) કલકત્તા

કમ દામ!

કમ દામ!

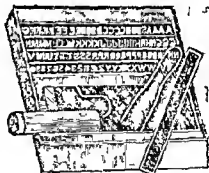
કેવળ એક જ માસ માટે

અમારે તપાના નવ  
તરતના ઘડિયાલ વજુ  
સુ ૨ અને મા જુન ૫  
ગર ક તા ૫ જુ સરતા  
આપીએ છીએ પાંચ  
કરવા મુકવનદિ નિમ્મ  
સિ ૧૦ વેચ કિમત  
શાલ રહે રેગ્યુલેટર



૩ ૧૦ નીકલદાકની ૧૨ વોચ ૧૨ આ  
દીનું ન્દાના સામગ્રીના વોચ ૮૫ ૧૦ ગિ  
લ્ટ બોપિન ફેસ વોચ ૧ હટી ગો ૩  
ગિલ્ટ ૧૧, નિટલ રિસ્ટ વોચ આમડાર ૮,  
ચાદીનું રિસ્ટ વોચ ૧૮ આડેશી વોચ ૧૫  
દરકોષ ધડિયાલ સાથે ૧ સાકડી સારે લે  
નારને એક વડિયાલ મફત આપાએ છીએ

પોકેટ પ્રેસ



વેર એકે પોતાના લેટર કાગળ બિન વગેરે  
લખવા લખવાને જોઇએ તો અમારા પોકેટ  
પ્રેસ અપ્રેલમા છે તે મગાવવું જોઇએ છ  
પાતું સમાન સાથે કી ૩૫ ૪૫

પતો—સેચુરી વોચ એવન્સી,  
૨૫ મદનમિત્ર લેન(A)—કલકત્તા.

# તમામ દરદો ઉપર જર્મનીની જીત

૧) ૧

જર્મની, સાથ સર્મા કેટલુ આગળ વધ્યું છે એ જાણે એક નાનું છોકરું જણાયું છે, થોડા વખત ઉપર તેણે 'જીવન રસાયન વિજ્ઞાની' એવી શોધ કરી છે કે જેથી કોઈપણ મનુષ્ય કોઈપણ રોગને દાક્ટર કે વૈદ્યની ચરજ વિના પોતાની મેળે મટાડી શકે છે લાખો મનુષ્યોને આ વિદ્યાથી લાભ થયો છે આ સ્વખર્ચમાં 'જીવનરસાયનવિદ્યા' અથવા પ્રત્યેક મનુષ્ય સ્વતઃ વય એ નામના શુભરાત્રી મરાઈ તથા હીદી (મૂલ્ય ૧૧-૦- ) તથા અગ્રેજી (મૂલ્ય રૂ ૨- - ) પુસ્તકો અમે બહાર પાડેલા છે વૈદ્ય અને દાક્ટરોને પણ આ શોધ ધણી ઉપયોગી છે પુસ્તક ખસદ ન પડે તો ખીજે કિલો પાંચ મોકલના પૈસા પાછા આપીએ છીએ 'જીવન રસાયન (Bio chemistry) ના સ્વખર્ચમાં તમારે જે કંઈ જોઈએ તે સર્વ અમારે તૈયારીજ મળી શકશે

જીવન રસાયન દવાઓ—તમામ પાવરની લુટ તથા જરૂરનાં અમારે તૈયારી મળી શકે છે એજટોને સાર કમીશન મળે છે

જે પી. પડિત એન્ડ કુ. —વડો ૨૧

## તાવીએ અને મત્રો

તમામ આફતોમાની દર રહી ફતેહ મેળવવી હોય તો વાંચો —

પેનો તથા વિદ્યા મેળવવા માટે—	રૂ ૭-૮-	આશુમા લાભ મેળવવા માટે—	રૂ ૧ - -
આર્થિક તદુરસ્તી માટે—	રૂ ૭-૮-	ગેમીંગ Germaning માં ફતેહ માટે રરપ -	
આપણની છટા મેળવવા માટે—	૧ ૭-૮-	દરે કામમા ફતેહ માટે રેખીસોનોમનનું	
કોઈપણ સાહસમાં ફતેહ મેળવવા માટે	૧ - -	આસ તાવીજ—	રૂ ૧૫- -
ફિ ૧૨ની રમતોમાં ફતેહ માટે—	રૂ ૭-૮-૦	દરે ફતેહમાં હેતુએ પહેરેનું તાવીજ—	
વેપાર ઉદ્યોગમાં ફતેહ માટે—	રૂ ૧ - -	પહેસો ન રૂ - -	
પુ પેનો સ્ત્રીઓ ઉપર પ્રેમ માટે—	૧ - -	ખીજો ન ૧૨૧- -	
ખેતીવાગીમા સારા પાક માટે—	રૂ ૭ ૮-	આર્થ ૭૬ગીનું લખિય—	રૂ ૧૫- -

નોટ—વી પી થી મોકલાશે નહિ માટે પુરી રકમનો મનીઓ ર કરવો લખો

D A Pam Duth Astrologer Cheku Steal  
COLOMBO (Luglon)

हिन्दी शिખवु होय तो—

शुभ

हिन्दी भाषामा नवीन पुस्तक  
राष्ट्रीय भाषा प्रचारमा એક  
साहित्य रत्न

गुजराती हिंदी गणदोरा

देशी भाषा अधी नदरीणातोमा એકમોની  
નદરીઆત હિંદી રાષ્ટ્રી ભાષા હોય અને  
પ્રત્યેક દિવસના વતની તેને જરાબર જોની  
સમજ અને લખી શકે એ ખામ નદરી છે  
મહાત્મા ગાંધીએ પણ પ્રત્યેક દિવસનાની  
હિંદી શિખવુ નદરતુ બતાવ્યુ છે કોઈ  
પણ ભાષાનું સાર સાર મેળવવા સાર તે  
ભાષાનો રાખડોપ અધુવે રવચશિકરતું  
કામ આપે છે શખડોપ સાહિત્યનું એક  
મોટુ અંગ છે એના વગર સાહિત્ય પુર કહી  
શકાત નથી હિંદી ભાષામાં ખીલ બધા  
કામો છે પણ ગુજરાતી હિંદી શબ્દકોષ  
ની એક મોની ખોટ હતી તે હવે દુર યઈ છે  
૫ સ ૩૨૦ પ્રથમ ભાગની કિમત રૂ ૦) તથા  
છે ૮ ૫ સાથે ૫૦) મોકલવાથી પુસ્તક યેર  
ખોલોયાડવામાં આવે છે

જયદેવ બ્રદર્સ—વડોદરા

Advertising is an investment  
Before advertising you should  
refer to experts in the line Don't  
waste your money in adds that  
don't pay Let us guide you, where  
and how to Advertise your line

JAIDEV Bros Baroda

Hindi Publishers to The Educational  
Dept of  
H H THE GAEKWAD  
ADVERTISER.

હિંદી, ગુજરાતી, મરાઠી, English ને  
નિઝાપદ—જાહેરખબર આપનારઓમાટે  
આ પત્ર મહાજ ઉત્તમ સાધન છે કેમકે  
આ પત્રના વાંચનારાઓ હિંદુસ્તાન આફ્રિકા  
તેમજ યુરોપ—અમેરિકામા છે

શું તમે તમારી વસ્તુઓનો પ્રચાર ચાહો છો?  
શું તમે તમારી આવક વધારવા ચાહો છો?  
શું તમે તમારો ચાપાર કેનાવા માગો છો?  
— તો —

તમારે જ રચીજ પોતાની જાતનું એકજ  
માસિ—

નિઝાપદ the Advertiser  
મા જાહેરખબર આપવી જોતીએ જા ખ ના  
ભાવ થી સુધી છે નમુના વિગેરે  
એક આનાની દીખા મોટી મળાશે

આ આપ હિંદી ભાષા પ્રેમી ૮૧  
અગ્ર આપકો હિંદી ભાષાની ઉત્તમોત્તમ  
પુસ્તકોથી આવશ્યકતા હો તો આપ હમે  
લિખે હમ ખેડોશ શખડે રિયે હિંદી  
પુસ્તકે છપતે હે

હમારી ૧ થમાવાયે ૫૬ હ—

- ૧ માં મચાવ સાહિત્યમાલ
- ૨ થી સવાતી શાલગમમાલ
- ૩ વદિક વિજાન પ્રયમાલ
- ૪ આરોગ્ય પ્રયમાલ વિગેરે

સગ પ્રેમી પુસ્તકો મિનતેકા પતા —

જયદેવ વ્રદર્સ—વડોદરા



# Arya Chemical Works Limited

Homoeopathic Chemist Druggists, Publishers & Manufacturer  
 Este 1606 Incorporated 1907  
 2 Well sley Street CALCUTTA

Ordinary dilutions annas 4 to 12 per dram. Mothe Tinctures annas 1 to 12 per dram. Family Boxes and nice country made medicine bags of various size and all other accessories and Books always kept in stock. Catalogue sent on request. This well known High Potency Homoeopathy of Calcutta Dr P. C. Chatterjee is the Editor of the world renowned monthly *Homoeopathic Medical Review* specialt in chronic ailments and diseases of women and children who treats thousands and thousands of patient every month with great credit and is regularly in the library. He also treats chronic and given up case in the most skillful through correspondence. Special concessions to all charitable Institutions throughout India and the Company's shareholders (Share till available at par — Populus on request)

## HOMOEOPATHIC DIRECTOR

The only high class English monthly of its kind in the East conducted by the best Physicians of the world. Language very plain and simple. Not only the Doctors but also the laity should reap the benefits through the medium of this grand Journal. Subscribe it just now and help towards your getting well. Full particulars from the Homoeopathic point of view. A useful subscription price — monthly Rs 1/- Royal postage annas — 6/-

27 & 29, WELL SLEY ST CALCUTTA

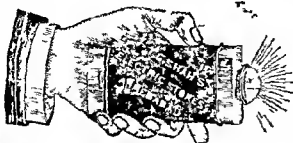
## ગાહીની-ટીકડીઓ



ગાહીની-ટીકડીઓ એક સાદી ટીકડીઓ જેના દરેક યુક્તે જાણી તથા તેની રેક ૧૪૪ નો આના પ એ તથા લાત દરે ૧૪૪ નો રૂ ૨-૬- નો ખોદોડો રેકોડો કરવા એજેડો જે એ ટીકડો કરના તથા આના પીળા માલની વધુ વિગતમા જો — માટે નાવ જીવનના એ સરોજ અને ઇમ્પોરન્ટ મુદત માન સુખા

૨૭ બેરગી રોશની આપે તેરા

# વિજળીના દીવા



નાના ગજવામાં  
રાખી શકાય છે

અમિની પિત્તુન ધારતી નથી

કિ—શ્રી ગા ના ૫ પોરટેજ ૮ આના  
પેર મેટરી (અર્થેન નાનાર) રા ૧- - પોરટેજ -૪-

દી ૭ શાકડાં, ઇલેક્ટ્રિક રોસ

નારનું શીરનામું — "TIGISHAH Broomy"

દેવ આશીસ—ગોળાપીઠા મુ મધ ન ૪

અમ આશીસ—આગ રસત—પાય કુના—અમદાવાદ

એક ચાપ દવાવતાજ સફેદ

કામપકાર રોશની થાય છે

મીઠા ચાપ દવાવતાજ "

જેની લાલ અને ત્રીજા ચાપ

દવાવતાજ મુદ્દાલીલી રોશ

ચાય છે

વાપિક વચાજમ દિ મારે રૂ ૨-૮-૦

" " દેશાવર મારે રૂ ૩-૦-૦ પોરટેજ સહિત

આમનગર—કાઠીઆવાડ

## કમતાકાતનો કટ્ટો શત્રુ

શક્તિ સ રધિ ની ગુટિકા

— અને —

શક્તિ સ નધ ક લે ૧

કિ—ગેળા ૩ ના રા ર

કિ—તોલા ૨ ના રા ર

ઉપર લખેલી ન્હાન દવાઓને સાથે ઉપયોગ કરવાની જામે તે કારણને લધને ઉત્પન્ન થયેલી કમજારી દુક મુદતમાં નજીક થવા પામે છે. જુને કાવમની શક્તિ આવતા નવીન જીવન સ પ્રાપ્ત થાય છે. આ દવાઓમાં કેવો અજમ ચમત્કાર રહેલો છે તેની ખાતરી એક વખત વાપરી જોવાથી થઈ શકશે.

ધુ વિવતમ કે અમારી તરફ એક આનાની રીકે મીડી તર વચાકાર કરવો. પોતાના કામપણ દરબની જરિતર હાકલ લખી મોકલનારને સતેષકારકરીતે થોડાજ સલાહ આપવામાં આવે છે.

રેથ કહિલિ સ વિ પોપરસ ધ શાસ્ત્રી

આરોગ્ય આપવા

આમનગર—કાઠીઆવાડ

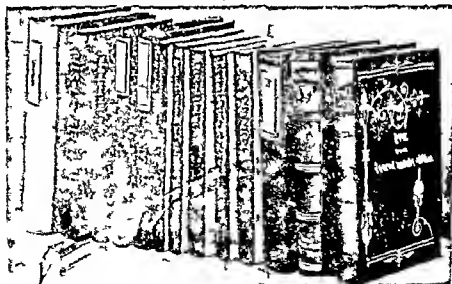
સ્વચ્છ અને નિરોગી લોહી એજ  
મનુષ્યની જીવનદોરી છે

પ્રમેદ ચાલી વિરેન્દ્ર અસ ખજના  
મહાગુપ્ત સધી । કદમાળ કમળો લાગા  
જ્યોતી ગીરો તાવ દરનની કમળન ખાસી  
દમ અને છાતીના દરદો તમા નમજાઇના  
બધા દ દોમાં આ જ સમાધિનને સાર સારેન  
અજબની દવા છે

પ્રિમિત—૩૧ ૧૧૧ વી પી થી ૩૧ ૧૧૧  
૩ શીશી વી પી થી ૩૧ ૫૦  
૬ શીશી રી રી થી ૩૧ (૮)–

લભો—જમમાઈન એજ સી  
નાડિયા, (ગુજરાત)

**જમમાઈન**  
**આપણા હૃદય**  
**માર સાપરવા**  
ખગડલા લોહીને મુધારો  
શક્તિ આપનારો  
સૌથી સગમ દવા  
**જમમાઈન એજ સી**  
**નાડિયા**



પ્રખ્યાત

આત કનિચ્છ આપધાયયના

ઉપયોગી પુસ્તકો

# આતંકનિગ્રહ ઔષધાલયનાં અમૃતતુલ્ય ઔષધો.

૧. લઘુઅપુટી અવલેહ—ફળજેવા બધા કર્યા પછીને મદાદવામાં આ ઔષધની કોઈ સાથે અને અનુભવ એ બંને પ્રમાણથી સિદ્ધ થયેલ છે. ઉપરના દર્મ, અશ્મિત વગેરેને તો તે તરત મારી દેવાય છે. કિંમત તોલા ૧ મા રૂપિયા ૫૦ પચાસ.
૨. ઉચ્ચી કિંમતનો ઉચ્ચો સુરો—અર્થમાં નંદો તવા દરીયા દરેને પૂણ્ય દર્શાવીને આગિને રોગરહિત અને તેજસ્વી કરે છે. કિંમત તોલા ૧ ના રૂ. ૨૪ ચોવીસ.
૩. લોહલકરમ—જોડીને સુધારે છે, લોહીને વધારે છે અને શરીરને લોહાગ્રસ્ત બનાવે છે. શરીરને ધસાદધનું તરત અગ્રવી દાખલ કરે બનાવે છે. કિંમત તોલા ૧ ના રૂ. ૫૦ પાંચ.
૪. અરોચ્ય અવલેહ—શરીરમાં તાકાત અને સૂચિ આપે છે, પચનશક્તિને સુધારે છે, બહુમૂલતા અને પથરીને મગાડે છે, દુર્લભ દરેકમાં કાંત કરે છે અને વર્ષિતવર્ષે પોળા વાળ થઈ જવા તેને અટકાવે છે. કિંમત તોલા ૨ પોચા ૩૫૫ ૧ ના રૂ. ૨-૮-૦.
૫. દુરીતદી અવલેહ—શરીરમાં કાષ્ઠરોગના બીજરૂપ મળ્યાતી ઉપરના આ અવલેહના સેવનથી નાશ થાય છે તેનાથી રક્ત આદિ આવે છે, કાનો પ્રકોપ મટે છે અને અખડ આરોગ્ય તથા બળ ટપી રહે છે. કિંમત તોલા ૨૦ ના રૂ. ૧ ના રૂ. ૨૦ જે.
૬. અમૃતાક્ષુષ અવલેહ—પિત્તપ્રકોપથી સંતપ્ત થયેલ લોહી તથા ધોળને સુધારી શરીરને રક્તિવાળું તથા તેજસ્વી બનાવે છે, મંદશક્તિને સતેજ કરે છે, સમદર્શીને વાંકું દરેકોના નાક કરે છે અને ધડપણને દૂર રાખે છે. કિંમત તોલા ૨૦ ના રૂ. ૧ ના રૂ. ૨ મે.
૭. વાલકરુષ તેલ—કમપુરવાન મગવામાટે બેદારેથી લગાવવાના છલાજરૂપે આ તેલ અત્યંતિયુગ્મકારક છે. કિંમત તોલા ૧ ના રૂ. ૧ માટલી ૧ મા રૂ. ૫, પાંચ.
૮. બાળમિત્ર—બાળકોને તદુરત, તેજસ્વી તથા તાકાતવાળું બનાવવાને આ ગોળાઓ સેવન કરાવવું જોઈએ. કિંમત અઘરાળ ૬૬૦ ગોળાની ૩૫૫ ૧ ના રૂ. ૧ એક.
૯. આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ—શક્તિની, તમામ ક્ષેત્રોમાં અંજન સત્તા ધરાવનાર તરીકે પ્રથમપદ ગણવતી આ, ગોળાઓ અખૂટ કૈવલ આપતારી અમતકારક ગોળાઓ છે. કિંમત ગોળી, ૩૨ ના રૂ. ૧ ના રૂ. ૧ એક.

વધારે દવાઓની વિગત જાણવાને અમારૂં પ્રાઇસલિસ્ટ મગાવો.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિરામ ગોવિંદજી

જામનગર-કાઠીઆવાડ



કદ ખાસી દમ દોલેરા સમદણી અતિસાર વગેરેની ૨૮ વર્ષ થયાં પરીખોત્તીજી  
ચયેલી દવા કિમત-શીશી ૧ ના આના આર દપાલખચ ૧ થી ૨ શીશી સુધી તથા આના



દા રની ૫૧

ખગતરા કે વેદના વગરજ દા રને જામુશી નાચ ખમાનારી  
કિમત-શીશી ૧ ના આના આર દપાલખચ ૧ થી ૨ શીશી સુધી તથા આના



કુખર્ગા અને નખર્ગા બચ્ચાએને કદાનર પુખ અને બળવાન કરનારી મીઠી દવા  
કિમત શીશી ૧ ના આના આર દપાલખચ ૭ આના વિશેષ વિગત બલુવાને  
અમાર મોહોડુ પ્રાણસલિસ્ટ મ પાવે. મુખસ ચારક કું પની—મથુરા

## શું તમો કરકસર કરો છો!

જન્મનો ખારીક છે કરકસર રતી થીષો જો તમારે તમારાં  
મકાન રજર્વા હોય તો કરકસર કેમ કરવી તે અમો તમોને ખતાવશું

અમારા જનાવેના રોગાન મેનતેલ વારમીદ બલે- જાપાન  
વિદેશીમાલ કરતાં કિમતમાં સરતા અને વાપરવાથી ધણા ઉત્તમ છે  
એ તમો વાપરો તો તમને તે જર્ફ કર સર કરાવશે

દરેક જાતના પેટ જોડતેલ નારનીશ ડીસ્ટ પર

મદ્રે ભખો—

ધીર્ધાઓનીયર ઇન્ડીઅન પેન્ટ

એન્ડ ઓનલ વર્ક્સ, લીમીટેડ.

ભયખાલા-મુખર્ધ

ટેલીફોન ૪૮૫૪

તારુ સરનામું—બ્રહ્મકેટ પેટ

## AKADEMI

Is the organ of the 'Academy of Aryan Sciences' published monthly containing articles in art, science Literature, Industry and novels etc in the three Languages of Tamil English and Sanskrit Annual subscription is Rs 6/- for India, 2 Dollars for America 8 Shillings for England and Rs. 7-12-0 for Penang, South Africa etc

Best medium for advertisers

## ACADEMY OF ARYAN SCIENCES

It teaches by correspondence method both modern and ancient science and other technical subjects such as Book-keeping, Correspondence Banking, Accountancy, Ayurvedic Medicines, Yogism, Messmerism etc to make the recipient earn and lead an independent life

## MEDICINE

Ayurvedic medicines prepared as per Shastric recipes, (modifying to suit present day conditions wherever necessary and so stated in the same Shastras) with genuine articles can be had for cost price in the medical department of the Academy Free treatment for members for the ailments affecting during the year can also be had —

For details apply to—

### THE MANAGER OF

*The Academy of Aryan Science to the Department  
concerned (Journal Academy or Medicine Dept)*

with one anna postage stamp for reply,  
Tiruvendipuram South Arcot District  
South India



# ATANK NIGRAH PILLS

@ Re 1

VAIDYA SHASTRI

Jamnagar

અમિની ધાસ્તી વગરના, ગજવામા રાખવાના



## વિજળીના દીવા

### ELECTRIC POCKET LAMPS

વેલ કે નીવાસળીની જરૂરવગર ફક્ત એક આપ ખસેડ  
તાજ રોશની આપછે કિમત - રૂ. ૨૫, ૩૫, ૪, ૫, ૬,  
૭ અને ૮ પાસ્ટેજ ૮ આના, સ્પેર બેટરીના રૂ. ૧  
કેશ - સી ગોવિંદ એન્ડ કંપની - અમદાવાદ

### સ્વર્ગીય આશિર્વાદ

હરસની બળતરા દુઝતા કે વગર દુઝતા દરસ લોહી પડવું ન ખમી રાખ તેવી  
એળ અને વેદના તેમજ દરસને લગતા તમામ દરદો મટાડવા માટે અમારો—

હરસનો મત્રમ

— તથા — આવાની દવા

કિમત ૧ રૂપીયા -૮-

-૮-

વાપરે. ઉપરના તમામ દરદો માટે બને દવાઓ સ્વર્ગીય આશીર્વા સમાન છે એક વખત  
અજમાવી આત્રી કરો. રાત્રિ સતોષ આપી તરત આરામ આપે છે

લખો—દી જે હવે—વાઘણી—જામનગર

### To advertise in the "ANKUSH"

Means more business & profits for you Ask any of our advertisers &  
you will be convinced

Rates Rs. 48 per page per year and proportionately

Manager—ANKUSH Jamnagar (India)

— જાહેરાતના લાવ —

વાપિક—એક પેજના રૂ. ૪૮ અરધા પેજના રૂ. ૨૪

મેનેજર—“અંકુશ” જામનગર (કાઠીઆવાડ)

દાલના આ કાળા કહેરના સમયમા  
નિરાધાર થએલા

૫

અને આ મ્હારો ન્હાનકડો બાક

પૈસેજ શ્રીમત નહિ

પણ

દિલના એ શ્રીમતના

ખરી

દુવાવની ગેજના પૈસાએ

ડેવા દાનથીજ

ગયા છીએ

કેવળ

ધનનાજ શ્રીમત હિ

પણ

દિલના ખરા શ્રીમતો

જરૂર

નિની ચાલી શ્રીમતાઈ

ખતારી

અમાગ જેવા અનેક અનાધોને

ખચાવે

રોજની જાનમા દુખને

ખૂલના ના,

તેમટ જરૂર લખો—

મંત્રી-હિંદુ અનાયાશ્રમ,

મડીઆદ



— ઘર ઘર વિજય પામેલ —

## અમીરી અગરબત્તી તથા અમીરી દશાગ ધૂપ

જે દેવ્યોએ જા અને પેગના—જતુ નસાવા માટે ૮ વાર્મા છે ના સાથ દીરીકે પ્રભાચથી જનાવેલ— અમીરી દશાગ ધૂપ

ધૂપદાનીમાં દેવતા લગ્ન પાંત્રી માતા માનુસને સુધા વાથી તથા તેના ખીજાના અને વપરાશની સવ વસ્તુની આસપાસ ધૂપદાની ફેરવવાથી ઝેરી જતુ રહેવા પામના નથી તથા દર્માં તાત્કાલિક દૈવીમદદનું કામ સારે છે

દેવ મંદીરમાં પવિત્રતા જાળવવામાં પવિત્ર જાપ જપવામાં તથા દેવતા દેવીઓના સ દાહતાન મેળવવા આ ધૂપ એક અત્યુત્તમ સાધન છે

મિતલ-રતનના રૂા ૧૦ તથા ૩ મફત—૬૩ વર્ષનું મુદ્દર ફેલ ૩૨ મમાવે

મેસર્સ ધીરજ અગરબત્તી વર્કમ-જામનગર

અમીરી અગરબત્તી—મિ-રતનના રૂા ૫ રા ૧૧

## LOOK AHEAD!

Science is making new discoveries every day and old methods of Doctor healing are being consigned to oblivion

Medical treatments of all sorts have ever proved a complete failure in the cure of Night Pollutions or Nocturnal Seminal Discharges. All the world knows it. Patients spend hundreds of rupees in vain on doctoring but this infernal trouble is ever on the increase

Our POLLUTION RING a recent German discovery widely used in the continent of Europe is the surest and easiest check on this trouble and stops these Emission effects from the very first day of use. Price with full directions of use Rs 5/- only plus postage charges

Correspondence invited in English alone. Send in your orders to—

R B S BHANDARI M A P O BATALA (Ank India)

એક નવો સુર્ય ઉદય થયો

## શ્રી ગીરીરાજ ફાર્મસી

અમારી ફાર્મસીમાં ગીરીનારની શુદ્ધ વનસ્પતિઓમારી દવાઓ બનાવવામાં આવે છે મોટું ક્ષાત્કલેખ મમાવે મફત મોકલીશુ

વિનુત પ્રભા યાને વીર્યનો ઝરો

આ દવાથી ધાતુખીણના તમામ દરો તેમજ આ પાસી દમ ઉધરસ આમ પ્રમેદ મુતક્રન્ધ વીરે તમામ દરોને નાશ કરી વીજળીકે ઝડપની માફક ધાતુને તે બનાવે છે તેમજ સ્ત્રીઓના શુભ લા નાતમામ દરોને નાશ કરી સતતી આપવામાં મદદ છે

ફાર્મસીમાં ૩૨ ના ફક્ત રૂા ૫) પોસ્ટલ જુદું સેમ્પલના રૂા ૧-૪-૦

વી પી આવવાળી બી નખા-કાપિવાલ

## શાહીની ટીકડીઓ

ફેન્સી ટીનની ઝીમીમાં પેક કરેલ શાહીની ટીકડીઓ જેના દર બ્લ્યુ બ્લેક જાળથી તથા લીલી દરેક ૧૪૪ ના આના ૫૬૨ તથા લાલ દરેક ૧૪૪ ના રૂ ૧-૬- નો બોદોગો ફેલાવો કરવા એજેટી બોધએ છોએ યરનો તથા અમારા ખીજ માવની વધુ વિવિધતા છે — માલેકવાલ જીવલનાલ એકસપોરટસ અને ઇમપોરટસ સુતાર ચાલ મુબાઇ

# Special Notice

Dr S K Burman's Renowned patent Medicines

Name of medicines	Rs	as	Name of Medicines	Rs	as
Camphor	—	0 6	Plague Prev Pills (S)	—	0 12
Asthma Cure	—	1 8	Purgative Pills	—	0 9
Ague Cure (L)	1	0	Oil Peppermint	—	1 2
Ague Cure (S)	0	10	Peppermint Flower	—	0 12
Sar aparilla	2	8	Ess of Pudsua	—	0 12
Sandline	1	8	Chlorodyne	—	0 8
Chr Conorrhoea Mixt	2	0	Do 12 Phials	5	8
Anti Syphilitic Mixt	2	0	Sample Box	—	2 0
Kola Tonic	1	4	Skin Cure	—	0 12
Goitre Liquid	0	0	Pink Syrup	—	1 0
Goitre Mixt	1	0	Female Cure	—	1 8
Goitre Ointment	0	10	Tooth-ache Cure	—	0 8
Pain Healer	1	4	Pure Castor Oil	—	0 12
Cough Cure (L)	1	4	Oil Santal	—	0 14
Cough Cure (S)	0	10	Oil Ajwan	—	0 8
Ear Drops	0	6	Oil Ginger	—	0 12
Ring worm Oint	0	6	Oil Anisi	—	0 6
All Heal Oint	0	8	Oil Cinnamon	—	0 12
Washing Tablet	0	2	Oil Cloves	—	0 8
Tonic Pills	1	4	Oil Lemon	—	0 6
Anti Malarious Pills	0	10	Oil Lavender	—	0 14
Anti Dyspeptic Tablet	1	8	Oil Cassia	—	0 12
Quinine Tablet	0	14	English Ther	—	3 0
Antalgic Tablet	0	12	Urdu Ther	—	3 0
Plague Prev. Pills (L)	1	2	Hind Ther	—	3 0

Dr S K BURMAN Post Box No 554 CALCUTTA

## તમામ દરદો ઉપર જર્મનીની જીત

જર્મની સાથે સર્વા ક્ષેત્ર આગળ વધેલું છે એ આજે એક નાનું છોકરું પણ જાણે છે, થોડા વખત ઉપર તેણે જીવન રસાયન વિજ્ઞાની એવી જાણ કરી છે કે જેથી કાષ્ઠપણ મનુષ્ય કાષ્ઠપણ રાગને કટ્ટર પદ્ધતિ મજબૂત વિના પોતાની મેજે મટાડી શકે છે લાખો મનુષ્યોને આ વિજ્ઞાની લાલ થયો છે આ સનધર્મા પાવનરસાયણવિદ્યા જપવા પ્રત્યેક મનુષ્ય સ્વતંત્ર રીતે એ નામના યુજ્જરાતી મરાઠી તથા હિંદી (શ્રુ.ય. ૧૧-૦- ) તથા અંગ્રેજી (શ્રુ.ય. ૨-૦- ) પુસ્તકો અમે જાહેર પાઠશાળા છે પૈદા અને દાકતરોને પણ આ ગોધ ધણી ઉપયોગી છે પુસ્તક પસંદ ન પડે તો બીજો દિવસે પાઠુ મોખના પેમા પાઠ આપીમે છીએ— જીવન રસાયન (Bio chemistry) ના સનધર્મા તમારે જે કંઈ જોઈએ ત સર્વ અમારે ત્યાંથીજ મળી રહેશે

જીવન રસાયન દનાઓ—તમામ પાઠશાળા તથા જરૂરિયાત અમારે રવાની મળી શકે છે એજરોને તાર કચીદન મળે છે

જે પી પડિત એન્ડ કા.—વડોદરા.

# — વિપયાતુકમ —



વિષય	પૃષ્ઠ
(૧) કુટુંબ ચત્ર (કવિતા)	૩૨૧
(૨) સમગ્ર ૧ થી ૬ વાણ્યુસુધ ૭ ભાષા બક્ષીના ગ્રંથનો સક્ષિપ્ત અહેવાલ	૩૨૨
(૩) સસંગતિ (કવિતા)	૩૨
(૪) નગની યોગ્યતા	૩૩૩
(૫) બાલતા પાનર	૩૩૫
(૬) ઉપવાસ	૩૩૬
(૭) મગાતર શિષ્ય	૩૩૭
(૮) મેળો વિજ્યા (એ કી કથા)	૩૩૮
(૯) ગ્રાણ્ય ધર્મ નમ્ર	૩૩૯
(૧૦) ગ્રાણ્યવિરૂદ્ધ ગરનામની મોક્ષાયત્રી	૩૪૧
(૧૧) માનનિક વ્યાધિઓ	૩૪
(૧૨) નગરોની જાણ આતુ (વાર્તા)	૩૫ થી ૭૨

ગ્રાહ્યમેતે વિનતિ : ગ્રામી આયોજકે તેઓએ ચ ત લવાજમ તુ ત  
મોક્ષી આપવા મેલે બાની કરવી કે જેથી કરી આવતો અન  
વી થી થી મોક્ષવો ન પડે

મેતેજર—<sup>૧</sup>અ.કુશ ભામનગર

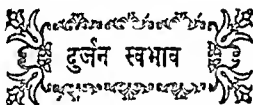
# અંકુશ.

ANKUSH

પુસ્તક પાત્રમુ

અપાડ ૧૯૭૮

અંક ૮ મા



ઉપલભિ છદ

દુષ્ટ યના ભુત્ય બની રહેલા, વિક્રમના વેનવિષે વહેલા  
 મુક્ત્યહેરી સહી ન ગાણે આનેપ થૈને નજી કયાયે ૧  
 ભક્તિ કામા આર્જવ આર્દ્રભાવ, પવિત્ર પેદારાપરે નિભાવ,  
 ભલાગુણો એ દિતરૂપ જાળ્યા તેથી નહે દૂર કૃતાતતાળ્યા -  
 દામની દાનત દાડકેલી પાળી ન રહે પરપેટ પેદી,  
 મજે સદા સ્વાસ્થ્ય ગમ્મ પાપી નહી નહે પરમાર્થ દાપી -  
 પ્રયથમયા ચક્રવે ચક્રવી, લે પારા છનનને પડાવી  
 વિચારસચાર અમુદપારે કાઢે અંગે દુષ્ટપાવ વધારે ૮

ગોકુળદામ ગમ્મપાણી—જામનગર

# સદ્ગત રા રા કલ્યાણુરાય જેઠાભાઈ બક્ષીના જીવનનો સક્ષિપ્ત ઐતિહાસ

મેખા—શ્રીયુત વસતરાય હરિશંકર વછગજીની એમ એ એમ એમ બી—જામનગર.

આ પ્રભાવશાલી પુરુષનો જ મ મેત્રીમાં  
માતાપિતાની સને ૧૮૫૮ માં થયો  
જોળખાણ હતો પ્રખ્યાત રૈષ્ટ્રીય

રમન મહેતાના તેઓ મીષા વ રાજ દત્તા અને  
તેમના પિતાએ મેરણી રાજકોટ, મંગરોળ,  
વ વાણવગેરે રાજ્યમાં સારી નોકરી બ  
ળવેલી હતી એટલુજ નહિ પરંતુ મેરણીના  
દિવાનપદે નીમાયા હતા જે કે એ દિવાન  
પદઉપર હાજર થયા પહેલાં તેમનું અવસાન  
થયું હતું સદગતનું મોક્ષાળ નદનાજીના ઝાના  
કુટુંબમાં છે જે કુટુંબ સમી મુદતથી  
વ વાણ રોડની નોકરીમાં પેઢીદરે પેઢી નોકરી  
કરતા આવે છે આમ તેમના બને પત્ર  
કુળવાન અને આગ્રહાર હતા

નોકરીને અંગે તેમના પિતા તદ્દ  
અતની રોડ વપની ઉમ્મરે  
બાળપણ રાજકોટ આવ્યા એ  
હશે અનાયાસે રાજકોટમાં તેમની તે વખ  
તની ઉચ્ચ કેળવણીનો સાલ થયો યુવનો  
લક્ષ્ય પારણામાંથી જણાય એ કહેવત  
તેમના સ બધાં સાચી ઠરી હાની ઉમ્મરમાં  
પણ તેમની ડાખ બીજાઉપર પડતી અને  
તેમની હાજરીથી વડીતવત્ર પણ દયાતો

તેમના બાળપણના એકાદ એ કીરસા બણ  
વા યોગ્ય છે તેઓ પોતેજ આ વાતો કહી  
સ શળાનના

સાત વપની ઉમ્મરે એક વખતે તેમને  
આગાઉપરથી કેરી ત્રાડવાની વૃત્તિ થઈ મા  
ચીએ આ બેય બને એક તમાચો નગા પો  
બીજાએની બામતમાં આ સાધારણ પ્રસંગ  
જણાય પરંતુ સદ્ગતની બામતમાં તો ને  
વિરસ પ્રસંગ નીવડ્યો તે ક્ષણથી તેમને  
જીંદગીપથત ચેરી કરવાનો વિચારસરખો રણ  
નહિ કરવાની દ પ્રતિજ્ઞા લીધી તેઓ કે  
હેતુ કે તે જી માગીનો દુ દમ્પેશા ઉપ  
કાર માનું હઈ જ્યારે એ માગી સામે  
મળે છે ત્યારે દુ ધરમથી માથું નીચું ન  
માત્રુજી જે કે તે માગી તો મને જોગ  
ખતો પણ નહિ હોય ખાસ ઉચ્ચ સરકાર  
વગર માત્ર સાત વપની વયે બનેલા એ-  
કેવળ સાધારણ પ્રસંગની આવી હાડી ગપ  
પડે અને તે જીંદગીપથત મકમ રહે એ  
સદ્ગતના ઉચ્ચ અતરાતમાનું સૂચન કરી  
સકે છે

એક બીજો બનાવ પણ નેધિવાસાયક છે  
એક વખત રા રા નાં પ્રવચન સાંભળ  
પધારેલા ત્યારે તેમના મનમાં એ સૌ બાળે

સત્યપ્રિય  
શ્રીયુત વલ્યાલુરાય જેઠાભાઈ બક્ષી



૨૨ મ  
મ ૧ ૧૪ પાપ મુદ્રિ ૧૫

૬ થા ૧  
સ ૧૯૭૦ ગુગાળ વરિ ૧૧

સદ્ગત રા રા કલ્યાણરાય જોઠાભાઈ બક્ષીના

જીવનનો સક્ષિપ્ત ઐતિહાસ

સેખા—શ્રીયુત વસતરાય હરિશંકર વછરાજીની એમ એ એલ એલ ખી—જન્મનાગર

આ પ્રભાવશાલી પુરૂનો જ મ મોરખીમાં  
માતાપિતાની સને ૧૮૫૮ માં થયો  
ઓળખાણ દત્તો પ્રખ્યાત વણીવ

રમન મહેતાના તેઓ મોઘા વ રાજ દત્તા અને  
તેમના પિતાએ મોરખી રાજકોટ, મુન્નરોળ,  
વ વાણવગેરે રાજ્યમાં સારી નોકરી જ  
જાવેલી હતી એટલું જ નહિ પરંતુ મોરખીમાં  
દિવાન જે નીમાયા દત્તા એ કે એ દિવાન  
પદઉપર હાજર થતા પહેલાં તેમનું અવસાન  
થયું હતું સદ્ગતનું મોસાળ ન રાખના આ ના  
કુટુંબમાં છે જે કુટુંબ લાંબી મુદતથી  
વ વાણ રોડની નોકરીમાં પેઢીદરે પેઢી નોકરી  
કરતા આવેલે આમ તેમના બને પમ  
કુળવાન અને આમરદાર હતા

નોકરીને આ તેમના પિતા નદ  
મતની રોડ વધની ઉમરે  
માળખણ રાજકોટ આ યા એ

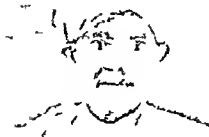
લે જનાયાસે રાજકોટમાં તેમની તે વખ  
નની ઉચ્ચ કેળવણીનો લાભ થયો પુરૂના  
લક્ષણ પારણામયી જણાય એ કહેવત  
તેમના સ બધા સાચી દરી હાની ઉમરમાં  
પણ તેમની હાપ બીજાઉપર પડતી અને  
તેમની હાજરીથી વડીલવગ પણ દનાતો

તેમના બાળપણના એકાદ એ કીરસા જાણુ  
વા યોગ્ય છે તેઓ પોતેજ આ વાતો કહી  
સ શજાવતા

સાત વયની ઉમરે એક વખતે તેમને  
આનાં પચીસેરી ત્રાડવાની વૃત્તિ થઈ મા  
જીએ આ જોડુ અને એક તમાનો નગા પો  
બીજાઓની બાજતમાં આ સાધારણ પ્રસંગ  
જણાય, પરંતુ સદ્ગતની બાજતમાં તો ને  
વિરત પ્રસંગ નીવડ્યો તે ક્ષણથી તેમ  
છાંચીપપત ચોરી કરવાનો વિચારસરખો  
નહિ કરવાની દ પ્રતિજ્ઞા લીધી તેઓ  
હેતા કે તે છુ માળાનો દ હમેશાં ઉપ  
કાર માનું જઈ જપારે એ માગી સામે  
મળેલે ત્યારે દુ ઘરમથી માધુ નીચુ ન  
માડુણ એ કે તે માળી તો મને ઓળ  
ખતો પણ નહિ હોય આસ ઉચ્ચ સરકાર  
વમર માત્ર સાત વયની વયે બનેલા એક  
કેવળ સાધારણ પ્રસંગની આવી હડી હાપ  
ધંડે અને તે છાંચીપપત મકમ રહે એ  
સદ્ગતના ઉચ્ચ અંતરાત્માનું સૂચન કરી  
કે છે

એક બીજો બનાવ પણ નોંધવાલાયક જે  
એક વખત રાજકોટ માં પ્રવર્તે સાદે  
પધારેલા ત્યારે તેમના મામાએ સૌ બાળો

સત્યપ્રિય  
શ્રીયુત કન્યાશુરાય જેઠાભાઈ બક્ષી



૨ મ  
સ ૧ ૧૮ પાપ કુતિ ૧૪

૬ થા  
સ ૧૯૮ નગાબ વદિ ૧૧



જોને મેલાવડો જોવાની તક મળે તેટલામાટે રાજકુમારોનેજમા સહુને લઈ જવાનું માન્યતાને ફરમાવ્યું સહુએ કહ્યું કે આમ ત્રણ વગર તો હું નહિ જાઉં કાંઈએ કહ્યું કે આવો મેલાવડો જોવાનો પ્રસંગ તમને કયારે મળશે જવામ મળ્યો કે બ્યારે મારી બાપ કાતમુજબ હું રીનિસર આમ ત્રણનો હકદાર નહય ત્યારે હું તેવા મેલાવડા જોઈશ તેઓ મેનાવડાના ગયા તે નજ ગયા પ્રમાણિકતા અને આત્મધિક્ષાના અકુરો તે વગે પશુ આમ પ્રત્યક્ષ કુળી નીકળ્યા હતા

અગ્રેજ ત્રીજા ધોરણસુધી તેમનો અભ્યાસ મહા ચાલતો હતો અભ્યાસ તેઓ તોફાની વિદ્યાર્થીઓની ગણનામાં હતા અને તેમના પિતાને તેમના અભ્યાસમાટે મદદ ચિતા રહેતી આનામા તેમને એક એના શિક્ષકાએ યોગ થયો કે તેમનું વિદ્યાર્થીવન પલગણ ગયું તેમના પિતાની લલાગણથી આ શિક્ષકે તે અને સુધારવાનું માથે લીધું તે શિક્ષકે જોયું કે બાપીને કામ લેશુ તો અધો પાટ નજ ડશે, તેથી તે એમનો મિત્ર બ પો અને એ વસ્તે તેણે આ વિદ્યાર્થીનું ચિત્ર અભ્યાસમા ચોટાડ્યું એક વખત એક બાબતમાં મન ચોટાડે ત્યારે તેમાં હેવટસુધી અને ચ ચિત્તથી વળગી રહી આરપાર જવાની કેસીય કરે એ સહુતનો વાકાવિક ગુણ હતો અને તે પ્રમાણે તેમના અભ્યાસમાં પશુ થયું નસ એક વખત ચિત્ર ચાટ્યું તે ચોટર ત્યારથી તે મેટ્રીકની પરીક્ષા કરી ત્યાસુધી વ

જમા તેમણે પ્રથમજ સ્થાન રાખ્યું અને ધ સ ૧૮૭૭ માં મેટ્રીકની પરીક્ષામા આખા ગુજરાતમા તેમનો નવર પહેલો આવ્યો તે વખતના હેડમાસ્ટર રા રા ઉત્તમરામ-ભાઈએ તેમની લામકાતમાટે હવો મત દ-આવ્યો છે

## તોફાની ગરબાત,

અભ્યાસ પૂરો કરી તેઓ પ્રથમ મોરબીમાં એડમીનીસ્ટ્રેટર રાવજહાન મોરબી, રાજપ્રસાદ લક્ષ્મીલાલના કાય નીને માસિક રા ૩૦ ત્રીજના પગારથી ધોરણ કમાકર્તરીકે અને ૧૮૭૮ મા ની-મામા તારીખ ૧૫-૧૨-૧૮૭૬ સુધી આ કામ કર્યું આ કામ દરમ્યાન ૩૨૭ મોરબી આ ધોષ સીમામાં કમીશનમા તેમણે સાર કામ જાળવ્યું તે બદલ સર હોરમજી વાડીયાએ બહુ હવુ પ્રમાણપત્ર આપેલ છે સર હોર મજી વાડીયા જોરેતો સબ ધ આ તારીખથી સર થયો તે છાત્રગીપત'ત ચાલે

આ અરસામા તેમના પિતાનું મત્તુ થયું જેથી મોટા કુટુંબની જવાબદારી તેમના ઉપર આવી પડી ધૈર્યથી અને સાધજોના બ નુકરણીય સમયથી આ મુજલીમાંથી તેઓ પાર ઉતર્યા

પિતાનાં અવધાન પછી મોરબીનું વાતા વરણ પ્રતિકૂલ થવાથી રાજકુમાર કોલેજ તે મોરબી છાત્ર તેઓ રાજકુમાર કોલેજમા અને ૧૮૭૬ મા એડવા આર્ટી નખ્યાત સાધુ ગેરિત થી ચેરટર એ નેગન સાહેબની તેમણે નધી સારી સાદના

મેળવી આ સાહેબ દરદમેશ તેમના આખા કુટુંબ ઉપર આસ મમતા રાખતા રાજકુમાર કોલેજની નોકરીમાં તેમના ઉચ્ચ દરજ્જાના બીજા શાખામાં આવી તેઓ માગરોલના ના નદાર શેખ સાહેબ ગોલના નામદાર ઠાકોર સાહેબ છઠ્ઠ મદારા ના નામદાર કેસગીસિદ્ધ વિગેરેના પ્રસંગમાં આયા આ રાજવીઓ ઉપર તેમણે સારી છાપ પાડેલી એમ લલિત વ્યંગ સાબીત થયું

રાજકુમાર કોલેજમાંથી તેઓ માગરોલની નોકરીમાં અને ૧૮૮ માં આગરોળ બોધાયા તે ની રાજ્યની

નોકરીનો પાયો આવીથી ન આવે એ કામ માથે લે તેમાં તદ્દત્ત બની જવાનો તે મનો સ્વભાવ પહેલ વહેણે આસ કરીને આવી પ્રદર્શિત થયો જુનાગઢ-માગરોળની ગામોની વહેચણી બાબતના હ ટર કમીશનમાં તેમણે મે સીતારામ પડિત બાની ટર સાથે નામરોળતરફથી કામ કયુ આ કામમાં તે નજીક ૭ શ્રમ પડ્યાં થયા અને ૭ કાચ દફતા બતાવી તેની સાક્ષી અત્યારે પણ માગરોળ રાજ્યની હદને એકે એક પત્થર પૂરી રજા છ મે હ ટર સાહેબે પણ તેમને માટે ધણે સારો અભિપ્રાય દર્શાવેલો આ પ્રસંગમાં સ્થિતિ એટલે સુધી ગબાર બનેલી કે કમીશન પૂરું થવા વખતે એલોટમેન્ટ મજુર રાખવામાં વાધો પડ્યો છેવટે તેમણે પોતાના બેજમ ઉપર રાહી કરી એલોટમેન્ટ માગરોળમાં ટેલીફુ આ બાબતની હદ નામદાર મરદમ શેખ સાહેબને કેમીક મુલત પાદ મારી માર

સને ૧૮૮૬ મા તેઓ ગોલન રાજ્યના

ગોલન

ગોલન વડીલ રા ૨ ૦ ના

પગારથી નીમાયા મે

બેજન મહેરવાન તે વખતે ર્ષા ફિયાન પડે હતા એકાએ બે મોટા કેસમાં તેમણે કામ કયુ તે બાબતની મે બેજન સાહેબે વધારી તારીફ કરી છે આસનોંધ લેવા જેવા કરમાં કોટડાનો કેસ છે જેમાં સદગતે સતત બે માસસુધી ઉજમગ કરીને તે કામ તપાસ કરેલુ અને છેવટે તે કેસ ગોલનના બાબમાં મથેલ છે

સને ૧૮૮૮ ના અક્ટોબરમાં તેમણે

સ્વતંત્ર વડીલાતો ધધે સ્વતંત્ર વડીલાત શરૂ કર્યા અને બેતમ

તામાં તેઓ પહેલી પકિતમાં આવી ગયા આ અરસામાં તેમને મે સીતારામ પડિત બોડે વધારે-પાટો પરિચય થયો જે હમેશને માટે કાયમ રહ્યા આ વખતે શરૂ શીરાજ શાહ મહેતાના પણ સારા પરિચયમાં તેઓ આવેલા હતા અને આ મહાન પુરોહિત સદગતની શક્તિમાં તે ધણો ઉચો મત બધાયે હતો નામદાર જરગીસ બદરૂદીન તેમજ બીજા બેજનના પણ વડીલાતના ધધે દરમ્યાન જ થઈ ગયા ધધેમાં તેઓએ કે નાકે સિદ્ધાંત રાખેલા ૭ તેઓ બરાબર પાળતા અસીલને તેઓ તેના કેસમધ્યથી નોખો અભિપ્રાય આપી દેતા ૭ કામ માથે લે તેમાં અર્સ લેને મોટકા ખાત્રી રહેતી કે રા રા કે દલાજુરાયમાઇ આપણુ કામ પોતાનુ કરી શકીને કરશે

સને ૧૮૮૪ મા તેઓ જુનાગઢ મા રા ૫

જુનાગઢ પાંચસેના પગારથી બે  
ડાયા આ પ્રસંગે તેમણે

જુનાગઢ રાજ્યનેકે એવો કરાર કર્યો કે  
માગરોગી રાજ્યવિરૂદ્ધતા ઘેલપણ કામમાં  
હું લાગ નહિ લઈ આ ટેક તેમણે છેવટ  
સુધી જાળવી હતી આ રાજ્યમાં તેમણે  
રાજ્ય એજન્ટ, લાયાલી ટ્રાઈના જજી એ  
શીપન ફેમીન ઓશીસર અને રેવ યુ કમીસ  
નરના દરજ્જે કામ કરેતુ હતુ દુષ્કાળ  
કાળે તેમણે અસાધારણ કહેણ સજ્જેમાં  
જાળવ્યુ હતુ મોરદનાં જાખીના સ્થળોએ ધાત્રી  
સુદતપહેલાં ત્રીનીક વક્રેસ શરૂ થઇ ગયેલા  
છીનામાં કોલેરા ભેરથી ફાગી તીકેતુ શી  
રસ્તે ૧૨ કારકુનો બધા બીમારીથી પટકાઈ  
ગયા તેમના રસોયાનું તો મૃત્યુ થયુ લોકો  
બધા નાશલાગ કરતા હતા બાત્રી અટપી  
સ્થિતિમાં છુતને જોખમે અડગ નદા તથા  
મનોગળથી કામ પાર પાડ્યુ જેથી તે વખ  
તના કામીયાવાડની ફેમીન ઓશીસરે તેમના  
કામની ખાસ પ્રશ્નસા કરેલ છે

તારીખ ૧૦ ફેબ્રુ ૧૯ થી ૨૫

ધર રાજ્ય સ્થાનક રનાદીનાનતરીકે  
શ ૮૦ ના માસિક

પગારથી તેઓ નીમાયા આ નખતે તેઓને  
જુનાગઢ રાજ્યે ફીયા ૧૦ એકસોનું મા  
સિંધ પે રાન બાધી આપી તેમણે દુષ્કાળ  
સમયે કંગેલ કામની કદર કરી કમનસીમે  
તારીખ ૨ ફેબ્રુઆરી સને ૧૯૦૧ ના રાજ  
મહારાજા કેસરીસિદ્ધાંત દેવ યશ બીજો

હુકમ થતા સુધી સ્વચાનનો આજ્ઞ તેમણે  
સભાળવો એવો હુકમ નડીકામ પોલીની  
કન એજન્ટ કરનલ ફેરીસે કાન્યો હતો  
મહારાજાજીના રાણીછને આધાન હોનાથી  
દરનો રાજ્યકારભાર કની રીતે ચાલવો  
તે યાગત કનલ ફેરીસે સરકારમાં રીપોર્ટ  
કરેનો તેમાં સ ગતના મકકમપણી, ચાનાખી  
અને વિચારવીનપણીસજી વે તેમ ર રાજ્યની  
અને ધ સાશી કામકાળે તેમની સારી સ  
મજસાએ રનન દોવાસાધ ધાલ સ્થા  
લખેતુ હતુ

રાણીછને કુવરનો જ મ થયો ત્રાસુધીના  
સમયમાં તેઓએ ચતન કારખાગ ચના યો  
અને કુવરના જ મપત્રી કનલ ઓનલ  
સાહેબના હાથનીયે કામ મ્યુ આ વખ  
તમાં તેમણે જે જહેમત ઉઘાવેલી અને  
ખટપટો ફાની રા ૫ અને પ્રજાની મેરા  
જાળવી તેનો રિગતવાર હેવાન આપનાનું  
આ સ્થળ નથી કનલ ઓનલ સાહેબે  
પોતાના રીપોર્ટમાં જે ઉચ અભિપ્રાયો  
સાંચાએ અને આજ્ઞસુત્રી ધ ર રા ન્યના સ  
વ રો અને પત વગ મા તેમની જે જાનના  
છે તેજ તેની પૂરતી સામેતી છે

કમનસીમે તારીખ ૭ મી નવેબર ૧૯૦૧  
ના રાજ મહારાજા કુમારજી કૃષ્ણસિદ્ધાંત  
ચનોમ યથા અને તે પત્રી મહારાજાજી  
પ્રતાપસિદ્ધાંત બહાદુર ગાદીવેપર અન્ના  
તેઓજીએ સ્વયંતને પોતાના દીવાનનરીકે  
મજતા પગારથીજ બદાલ રાખ્યા છે રીત  
કામ મળતા દરમ્યાનમાં તેમને મદવાડ લાય

ઘણે ખીમારી ધણી ગભીર દની છતાં તે વખતે  
તેમણે ને મનોખાગ ખતા યુ તેથી મહારાજ  
શ્રી પ્રતાપસિદ્ધાન્ત ચક્રિત યએન દતા મ  
દવાડના રણે તેઓએ ૮ રની આખરમાં  
ન લીધી અને પછી રોતાની તોપરીનું રા  
નામુ મોઠી આપ્યું મહારાજ શ્રી પ્રતાપ  
સિદ્ધાન્તે તેમને ખીલ નણુ માગ્યો પગા  
નિસનરીકે આપ્યો ખો વિશેષમાં જણા  
કુ છે ધારે રા યમે જરૂર પડશે ત્યારે તે  
દની ૮ મદદ લેના પોતે ધારે છે યયુ પણુ  
તેમજ અને ૧૬૦૦ ના મે માસમાં સદ્ગત  
દવા નદસમાટે મથિરાગ મુખમે દના લાં મ  
દ રાખથી નનાપસિદ્ધાન્તે તાર આવતાં  
તે ૬૬૨ મવા અને ફરી તો રીમાં લેડાવા  
અરસામાં તેમની સારી નોકરીની ૬૬૨  
કરી પગમા ફરણુ પટેરવાનુ મોડુ માન  
આ યુ અને તે સાથે મેવગી તાજમ હના  
યત રી (એટલે કે તેઓ જ્યારે દર શરમાં  
જન્ય ત્યારે તેમ ૮ પાછા ફરે સારે મદા  
રાખ રી રોતે હોતે માન આપે)

જુનાગ ધી તેઓ ૬૬૨ દીવાનપદે આ  
૧૫ ધારે તે રા યમા  
ફરી જુનાગઢ તેમનો હજી રાખવામા  
આવેલો તે મુદ્દ તો પુરી થયેલી હતી પરંતુ  
એક વખત જ્યાં નોકરી કરેલી હોય લાં  
જરૂર પડે તો તેઓ પોતાના સિદ્ધાન્તને આ  
ધ ન આવે તેમ હોય તો-ખડે પડે તેઓ  
તૈયાર દતા તેથી જ્યારે જુનાગઢથી તેમને  
૧૬૫ માં બોલાવવામા આ પા સારે ૬૬૨  
મહારાજની પરવાનગીથી તેઓ લાં હજુર

સમાસદતરીકે ગયા ૧૬૦૧ સળેગોમાં  
તેમણે ૧૬૦૮ ના મેમેવરમાં જુનાગઢ રા  
જ્યની તો રી છાડી

આ અરસામાં નામદાર મોરખી દોકોર  
સાહેમે તેમને તેમની  
મોરખી જ મ શ્રમિમાં ખાના

ખા મોઝમી રાજ્યમાં તેમણે નસાદકાર  
તરીકે નોકરી બજારી અને સતોડકાર રીતે  
કામ લાવના દતા તે દરમ્યાન નામદાર  
સરકારે પોરખદરમાં દેશી એડમીનીટ્રેશન  
સ્થાપેલુ લાં ૧૮૧ માં તેમને જુનીયર  
એડમીનીટ્રેટરની જગ્યાઉપર નીમવા ના  
મર દોકોર સાહેબપાસે માગણી કરી ના  
મદાર દોકોર સાહેમે ખુશીથી પરવાનગી  
આપતાં તેઓ પોરખદર આવ્યા

પોરખદરમાં જુનીયર એડમીનીટ્રેટરના  
દોકોરપર સને ૧૮૧૭  
પોરખદર ની સતસુધી તેઓ

રખારની વાતસુરવાળામાથે રેલા આ  
દેશી અમલદારોનો રા પકારોત્યાર નદો  
સગીનપણે આલ્યો તે ખાનનની નસાસા મુ  
ખાના તે વખતના ગવનર સહાય સર  
જ્યોજ કન્યા (લુડ સિડનદામે) ધારે પો  
રખદરમાં પંધારેલાં સારે સુવિશેષ કંપની  
હતી તેમની આ કારખીદીદરમાન પોર  
ખદરમાં મુસલમાનો અને ખારવાઓનું હુડ  
સએનુ તે લણુ થો ૧ વખતમાં દાખી દેનામા  
આ યુ હતુ આ અરસામાં ૬૬૨ની ગાદીએ  
મહારાજ દોલતસિદ્ધાન્ત સાહેબ બદાદુર  
આવતા તે પ્રસગની ખુશાલીમા સદ્ગતને

તેમની નીમકહતાત નોકરી તેમજ તે પછી  
ની આનુ સનાદના બદલાતા હાથેના કુરબી  
નાવત કરવામાં આ પો દેશી એકમીનીરહે  
અન સને ૧૯૧૭ માં જ્યારે બધા ધર્મપારે  
તેઓ નોકરીમાંથી મુક્ત થયા આ વખતે  
પોતબદલી પ્રગળે તેમજે રાજ્યની અને  
પ્રગળની જે સેવા ગળવેની હતી અને ખામ  
કરી કુપ્રાણ વખતે સગીન યોજના કરી  
મરીમોનાં અને મુર્ગા પ્રાણીના કુખ નિગરમાં  
હતાં તેની કદર મરી માનવન અર્પણ  
કરેલુ હતું

આ સમયથી તેમના જીવનનો પ્રવાહ ૫  
નોકરીમાંથી લગી જઈ જાહેરસેવાની  
નિવૃત્તિ દિશામાં વળ્યો રાજ્યોની  
નોકરીમાં જમાઈ રહેલો તેમનો આક્રમા વ  
આરે વિશાળ અને નિસ્વાય પ્રદેશમાં સચ્ચો  
અને નિશેષ જીવન જાસમાની થયેલ  
કિત સેવા ગળવવામાં ગાગવાનો તેમજે હવે  
સહદય કયો એક વખતે તેમજે નિશ્ચય કયો  
કે મારે હવે નોકરીમાં જોડાવુ નથી તે પછી  
તેમાં નજ રજા પછા રપજેથી તેમને આગ્રહ  
પૂર્વક મોગી જ વા ઉપર જોલાનવામાં આ  
વેલા પરતુ તેઓએ વિનયપૂર્વક નાજ ક  
હે હતી

આ નિશ્ચયમાં તેમને નામદાર મહર મ  
મુકદ મહારાજાજીની દારાગળથીએ અચુધા  
અસાધારણ કદર રજી રીને મદદ કરી  
અને ૧૯૧૫ના ગ્રામમાં પોતાની જુરીથી  
મદારાગળ દોલનતિક્ક સાહેબે તેમને પો

તાના રાજ્યના પહેલા વજના સરદાર ગતા  
બાં અને રા ૫૦ તુ માસિક પેન્શન બાંધી  
આધુ કારણ મહારાજાની એવી મજબૂ હતી  
કે પોતાના વિાન પોતાનો નિર્વાહ બરાબર  
કરી શકે સજતે પાંતીસ વર્ષ સુધી પ્રમાણિ  
કપણે અને એક નિબળથી અનેક રાજ્યોની  
નોકરી બજાવેલી તેનો સામટો બદલો પરમા  
ત્માએ નરેલપાયે અપાળ્યો એમ કહી શકાય  
પાછળથી શ્રીમાન મદારાગળએ આ માસિક  
રા ૧૦૦ તુ પે જન જાગીર બદલ નસપર-  
પરાતુ કરી આપેલ કે

આ વખતમાં તેમના ઉપર કૌટુંબિક  
કૌટુંબિક આત આક્રોષ પડી તેમની  
મોગી પુત્રી તેમના  
ધર્મપત્ની તેમની માથી તાની પુત્રી તેમ-  
ના પુત્રનો જમાઈ અને તેમના પુત્ર બાઈ  
દરીલાત ઉતરોતર મરણ પાગમાં ગાની  
અને મનોજરાળા દોવા છતાં આ દુખદ  
પ્રતયોજે તેમના સારી અને મનઝિર  
પણી કોર અસર કરી અને પછાઓનું  
એવુ માનપુણે કે આ આક્રોષ તેમનાઉપર ન  
આવી હોત તો તેઓ વધારે જોશથી અને  
વધારે જાણ કાળપર્ષત જાહેર સેવા બ  
જારી રાકેત

જમે તેમ પછુ તેમજે તો જાહેર સેવા  
જાહેર સેવા જાહેર સેવા નિશ્ચય કે  
જાહેર સેવા જોડો અને તે તેમજે  
વયાશકિત પાગમાં મોટા હંત્રમાં પડ્યા છતાં  
તેઓનાનાં હંત્રને હુલતા નદિ આવ પો મોટા  
કુટુંબની સેવા બજાવવાઉપરાંત તેમને યજ્ઞ

તિની જેવા જીવવાનો સમય કેમ મળતો  
સાતિની સેવા જીવ વાઉપરત મહીરાવાડના  
જહેર કાષ્ઠામાં ભાગ લેવાનો સમય કયાથી  
શોધતા ઉપરાંત ધાર્મિક તથા આધ્યાત્મિક  
જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ સંધ્યાસીઓનો સમાગમ અને  
સેવા દિલ્હીસ્તાનના જહેર પ્રતોનું ચિત્તવન  
જને મનન આપી તેઓની રીતે સાધી  
સકતા તે એક આશય પર પરા છે

આમ તેમની પ્રવૃત્તિઓ અનેક રીતે હતી  
દ્વારકાથી હતી પોતાની પ્રવૃત્તિઓનો  
ગાદીની તારામાં વિસ્તાર તેમણે મેકો  
લા લેવાનો હેતુ હતો વધારાથી અને  
જે જે પ્રથમા તેઓએ ભાગ લીધો તે તે  
પ્રથમા તેમની નવૃત્તિઓનું નિરીક્ષણ કરતાં  
તેમના સ્વાભાવિક ગુણો ઉપર તરી આવેલ  
જે કામ માં પોતે ભાગ લે તે પોતાની જ  
તનુજ છે તેમ સમજીને અન્ય હિસાબથી  
તેમા પ્રેરાઈ સ્વતંત્રપણે તેમા સત્યનું સંશોધન  
કરી ની રપણે તે સત્ય બહાર લાવે અને  
ગમે તે જોખમે પણ છેવટ સુધી તે સત્યનું  
પ્રતિપાલન કરે આ ઉક્ત બધુના સદા  
ગુણો હતા અને તે હોય દ્વારકાથી હતી ગાદીની  
તકરારમાં વિશેષત જ્વલત મયા દારકા  
થી હતી જીવનનું સકારાય ની ગાદીની જાજતમાં  
તેઓને બારીક તપાસને પરિણામે સત્યની  
ખાત્રી થઈ ત્યારે કષ્ટ અગત હેતુ નહિ છતાં  
માત્ર સત્યના પ્રતિપલનની ખાતર અને જ  
નસમાજની સત્ય સેવાની ખાતર પોતાની  
નૈસર્ગિક દિમત સ્વતંત્રતા અને બદાથી  
જોડાય અને પોતાની અવસ્થામાં પણ અનેક

મુશ્કેલીઓ ઉપની વધ અવસાનપર ૧ પી  
હની સેવા કરી ઉક્ત કામ મા ભાગ લેવાનો  
સમયનો હેતુ એવોજ હતો કે પ્રત્યક્ત  
યોગ્યમાણે વળે શક્ષોક્ત આચારનો પ્રત્યક્ત  
લાભ મળે અને સકારાય ની ગાદીઉપર  
નીમનામા મુદામનાય કે પ્રત્યક્તની અવગણના  
ન થાય

જનસમાજની સેવા જીવવામાં પણ તેમને  
ઉમગ અવસ્થા થતી ગઈ તેમ વધતો ગયો  
એકતરફથી તેઓ પોતાના અનુભવના કિંદ  
ગારા લેખરૂપે નમદ કરવા લાગ્યા અને  
રીતરક્ષી જહેર લીનયાસમાં મધારાકિત  
ભાગ લીધો તેમના પ્રસિદ્ધ યજ્ઞેલા લેગો  
નીચે પ્રમાણે છે —

(૧) આશ્રમ અવસ્થા (૨) વજ્ર અવસ્થા  
(૩) દિલ્હી (૪) નીતિપર ૧૫૬૬ નિ  
ચારો (૫) વેદાનું અવદાર ૨૨૫ તે સિવાય  
તેમના ટેટલાક અપ્રસિદ્ધ લેખો પણ છે

જ્યારે સામાય અભિપ્રાય એવો હતો કે  
કાઠિયાવાડ રાજકીય કાઠિયાવાડમાં હજી  
પરિપક્વની હીલચાલ રાજકીય પરિણામ  
રસાનો યોગ્ય સમય નથી ત્યારે રાજા મ  
નુજબલાલ જીવનની જાણમાં રહી આ  
મામ નમ કરી પ્રત્યક્ત કેમ પોતે જેને પરિ  
ણમે પરિવર્તની સરખાત કાઠિયાવાડમાં મધ  
ગુણી જે કે અમુક મતભેદને લીધે પોતે  
પરિવર્તમાંથી અલગ પડી ગયા તોપણ બધ  
પણનો તેમનામાં વિશ્વાસ હતો અને તેમન  
નયે માન હતું

ત્યારે જરૂર પડે ત્યારે મધા પક્ષના લેખા  
સવં પક્ષના વિચાર તેમની સલાહ માગતા  
અનુભવસાક્ષી સ્થાન અને તેઓ ખુશીથી  
સલાહ આપતા એટલું જ નહિ પરંતુ જો  
પોતાના અભિપ્રાયથી વિરુદ્ધની આમત ન હોય  
તો મુશ્કેલ પ્રસંગોમાં પણ તેઓ જાહેરમાં  
ચરાવ મૂકવામાં કે પ્રમુખસ્થાન લેવામાં પાછી  
સાની ન કરતા એ મેકાનીક આહેબે રાજ  
કોઠની સલાહ વીએરી નાખી તે પછી જ  
જાજની હતું, એ હરાવ તેમજો જ રજુ કરેલો  
અદાલતમાં ગાંધીજી પકડાયા ત્યારે શરીર તદ્દન  
અસહ્ય હતો સજામાં હાજરી આપી તેમજો  
પોતાના વિચારો નિષ્કર્ષરૂપે દર્શાવેલા હતા

રાજકોટ કહેરમાં પ્રજામંડળ સ્થાપી  
પ્રજામંડળની તે મંડળના પ્રમુખન  
સ્થાપના રીકે હવાતી સુધી કામ  
ખાલ્યું અને તેમ છતાં રાજ તથા પ્રજા  
બંનેનો તેમાં વિચાર હતો દરેક શહેરમાં  
આવા પ્રજામંડળ ઉભા કરવા અને તે સા  
ચનદારા લોકમત કેળવવો એ તેમનો ખાત  
આમદ હતો ધન્યવંશીથી જો તેમનું ૮  
ચનચરિત્ર વિનારથી બખાશે તો તેમાંથી  
અનુભવનાં ધણાં રતો મળી આવશે અને  
કારિયાવા ના ઇતિહાસના પ્રસંગો જાણવા મ  
ળશે એમ અનેક રીતે જાહેર પ્રજાને આ  
જીવનચરિત્ર થઈ રજવાઈ નીચરી એમ  
બાંધવામાં આવે છે

આ બધી પ્રવૃત્તિઓદરમ્યાન તેમની  
ખીમરી તો વધતી જ જતી  
અવસ્થાન હતી આ માસની પહેલી તા  
નીએ તેઓ પોતાના પ્રિયસ્થાન નાગરોજમાં

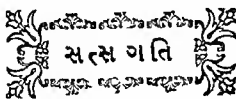
આયા અને તે સ્થળે કુટુંબીઓની વચમાં  
મધ્યજ્ઞ સાંતિથી તેમજો પોતાનો દેહધામ  
તારીખ ૨૨ મી મે સોમવારના રોજ સાંજના  
પાંચ વાગતા ક્યો તેમનાં મરણપાટ દીક્ષ  
ગીરી દર્શાવનારા અને સૌરાષ્ટ્રને જે ખોટ  
પડી છે તે આમતની બાગણી દર્શાવનારા સ-  
ખ્યામય તારો તમા પત્રો તેમના કુટુંબીઓ  
ઉપર આવેલ છે

આમ પરાસ્વી પરાપારી અને ઉચ્ચ છ-  
વન તેમજો માન્યુ-  
તેમની વિશેષતા તેઓ શુદ્ધિમાન હતા  
પરંતુ તેમના કરતા વિરોધ શુદ્ધિમાન ધણા  
હોઈ રહે તેઓ અનુભવી હતા તે ખરૂં, ૫-  
૨૬ ખીજા પણ અનુભવીઓ હશે પણ તે-  
મની વિશેષતા તો તેમની સ્વતંત્ર વિચાર-  
શક્તિમાં રહેલી હતી મને તેવી મહાન બ-  
ધિના તેજમાં તેઓ તણાતા નહિ બધી  
જામનો ઉપર નવોજ પ્રકાશ પોતાની નૈમર્ગિક  
શક્તિવડે પામતા શીમત ભગવદીતા વેદાન્ત  
વિશેરનો અભ્યાસ તેમનો ધણો આગળ વ  
ધેલો હતો, જે કે તે જાનનો લાભ લેખદારા  
પ્રજાને આપવાનો મમમ તેમને રહ્યો નહિ  
પરંતુ તેમના ખાસ અમાગમમાં આવનારા  
કહે છે કે આ વિધોમાં પણ તેમની સ્વતંત્ર  
વિચારશક્તિ જળજી ઉઠતી તેમનાં ચરિત્રનું  
રહસ્ય તેમજો ભોગવેલી રાજ્ય પદવીઓમા ન  
હતું પરંતુ તેમના નગદ સદ્ગુણો અને શુદ્ધિ  
સ્વાતંત્ર્યમાં હતું કે જોના પ્રસાવવડે તેઓ  
હાજીસારૂપ હવન બાધી સહવા કુશાન છ  
કિતો સ્વતંત્ર ઉપયોગ, સમનું સંશોધન

ધ્યાન વધતો ગયો તેમ તેમ શાંતિનાં ગદન  
 સત્યોનાં તેઓ ત મય જની ગતા શાંતિનું  
 રહસ્ય કેવી રીતે સમજવું અને પવહારમાં  
 તેની કેવી રીતે ઘટના કરવી એ તેમનાં જ  
 વનના સંધ્યાકાળમાં એમને પરમ આનંદનો  
 વિષય થઈ પડ્યો હતો તેમના હૃદયના ઉપ  
 દેશો તેઓ કે વિચારો એ બધામાં શાંતિની  
 નિયતા અને તેનું રહસ્ય સમજવાની આપ  
 રચકતા એ નિયમ થતા હતાં તેમનાં રોમે  
 રોમમાં નહીં ભક્તિ અને સ્વયં જાત્રાન્ય  
 એજનનાં તેમનાં જીવનમાં ધમ અને સ શા

જની જીવનાઓ પથરાઈ રહી હતી જોન-  
 જોતામાં તેમનો આત્મા સત્સાથી વિમુખ  
 થઈ યોગસાધનાતરફ વળ્યો હતો અને એ  
 સાધનાથી સર્જી થઈ શક્યા ભક્તિ અને નિ  
 ધ્યાન એ પાસથી તદ્દીન થયેલા તેમના આ  
 ર્માંએ પરમાત્મામાં ધ્યાન મેળવું શક્યા  
 સત્પુરુષને માટે કાલિયાવાડ મગરર દોષ તેમાં  
 નવાઈ નથી પ્રભુ તેમના આત્માને પા  
 ત્રાપ્તિ આપે

ૐ શાંતિ !



હરિગીત

આપે અબીષ્ટ અનિષ્ટ કાપે દોષદોષ પ્રભાગની  
 મનમહિનતા અળજાવતી અતર અરસ અજવાળની  
 દોષલક્ષ દિલના દર રે કુખલણ પડેપણ તે દગી  
 સત્સંગતિ સસારમાં જે કલ્પલેલ અરેખરી

આ પ્રા }

અ દ્રકા ત મ ગળજી એજા



# લગ્નની યોગ્યતા

અનુવાદક—મગનલાલ સગવાનજી જોશી—જોડિયા

સ્વાર્થપરાયણતા—બાહ્ય આ-બર પ્રતિ  
પ્રેમ અને વિલાસમય વિષયવાસના—જેને  
લીધે આપણી સામાજિક વ્યવસ્થામાં દુરાચાર  
ચરા પામ્યો છે, તે દુર્ગુણ વિકાસ પામ્યા  
પહેલાની સ્થિતિમાં લગ્નને આપણે અત્રે  
બાળલગ્ન કહીશું

બાળલગ્ન એ યુવકના સુખની ખરેખરી  
ખાત્રી છે એટલું ચોક્કસ છે કે તે વાસના  
નિયંત્રણની સામે તેનું ઉત્તમ રક્ષકરૂપ અને  
તેને સોંપી શકાય તેવા પ્રમાણિક અને સ્વા-  
વનબી ઉદ્ધમ કરાવનાર એક જાતિ પ્રગટ  
ઉત્તેજનરૂપ છે એક સુશીલ શ્રી પ્રત્યે પ્રેમ  
ધરાવવો તેમાંજ સુદૃઢ કેળવણી સમાવેલી  
છે તેનું પાણિયદહણ કરીને તેના સુખની  
ખાતર કત્ત વ્યપરાયણ બનવું તેમાંજ  
ખરા સુખનું મૂળ રહેતું છે બાળલગ્ન કાષ્ઠ  
વાર ખગમ નીવડે છે, પરંતુ કેટલાંક મોટી  
વયમાં કરેલા લગ્નનું પણ તેમજ શાવડે  
તેનું શું ? મતબબ કે જે લગ્ન અયોગ્ય  
આવેશમાં અથવા અધમ મનોવૃત્તિને પોષવા  
ખાતર કરવામાં આવે તે બધાનું તેમજ  
સમજવું એવાં બંને હાર્દિક, આત્મિક અને  
માનસિક હોતાં નથી, પરંતુ સાસારિક પ્ર

યોગ્ય ખાતર કિંવા બિલકુલ વિનાપ્રયોજને  
જોડેલો મેળાપ છે એક સન્નિવૃત્ત શોધતા  
જેટલો વિચાર કરવો પડે, તેટલો તો વિચાર  
પત્ની પસંદ કરતા માણસે કરવો આવશ્યક  
છે તેણીના સ્વભાવ ચરિત્ર અને વૃત્તિનો  
કેટલોક બરા જાણવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ  
તેનો સ્વભાવ પોતાના સ્વભાવને મળતો થશે  
કે કેમ અને તે સ્વભાવને પોતે માન આપી  
પ્રસાસા કરી શકે કે કેમ તે નક્કી કરવું  
જોઈએ જે મિત્ર આપણા પોતાના ધારણથી  
નીચ પડે તેના મિત્રને પસંદ કરવો તે  
જો મુખાંધિયારેણુ હોય તો જે પત્ની સ  
માનતાના દરજ્જે આપણી સહચરી બની  
રાહે નહિ તેવી પત્નીને પસંદ કરવી તે  
તેના કરતાં પણ ઘણું વધારે મુખાંધિયાર  
રેતું છે

ધારો કે કાષ્ઠ યુવકને જેના ઉપર તે પો-  
તાના અવિશ્વના સુખનો સંપૂર્ણ વિશ્વાસ  
રાખી રાહે એવી કુમારી મળી આવી, તે  
જેમ જલદી તેને પત્નીતરીકે સ્વીકારે તેમ  
તેમાં જાનનું કલ્યાણ છે તેમની યુવાવસ્થાના  
ઉદ્ધોગ અને પ્રવૃત્તિમય વર્ષો મધુર અને  
આનંદાચક સમયમાં વ્યતીત થાયો

જો જ્યારે સસારરૂપી ક્ષેત્રનું યુદ્ધ વિનમ્ર  
 પામે અને જાણા છે કે તેમાં વિજય મળે  
 ત્યારે તે ઝવનરૂપી સરદારશુના સમયમાં તે  
 મૌવનપુષ્પ વર્ષોની જાલદાદક સ્મૃતિઓનું સ્મ  
 રણ થતાં તેમને અનહદ જ્ઞાનદ મળશે  
 દગ્ધતી એકે ૮ જૂતકાગનું પુન સ્મરણ કરના  
 સામ્યશાળી બને એ જ્ઞાન દદાયક વાત છે  
 હવે જે પુરે પોતાનું પક્ષ પુરપત્ત અધ્યમ  
 ભોગવિતાસમ શુભા યુ દોષ તે પોતાની  
 પાપમાન પતિત જો પરાસ્ત બનેલી પ્રકૃતિ  
 મન અને હૃદય ઉપર વસતના તાજ તા  
 રૂપવાળી યુવતીને અપ તેના કરતાં મીઠુ  
 તથા અધુકત શરૂ કરણ કે જોરાનું એ  
 છે કે જેઓ બાગમનને ધિક્કાર છે તેઓ  
 માત્ર પુરુષને માટે જ તેને ધિક્કાર છે અને  
 માટે નહિ તેઓ એમ નથી કહેતા કે ચાળીસ  
 ૧૧ નો પુરુષ તેટલીજ વયની સ્ત્રી સાથે લગ્ન  
 કરે ના ખરેખર તેમ નહિ તેઓના મતા  
 યુક્ત સસારની ઉપાધિથી ખિ ન બનેલા  
 હૃદયવાળા અને સારી મિલકત વળી પોતાની  
 તો તદન યદુલતા અને તદન નિર્દોષતા  
 વાળી કુમારીને અપ વા તને છુટા છે જાવી  
 બાબતમાં પતિપત્ની વ એ ૫૨૨૫૨ જાગે ૮  
 કોષ જાતની સપુષ્પ સદાનુજીતિ અને કોષ  
 જાતની એ દીસ સમજુલી થક શકે તેમની  
 વયનો તદ્દાવતજ નહિ પરંતુ જે જૂતકાળનો  
 તેઓ સાથે ઉપજો ૧ ક્યાં ન દોષ જા  
 યાથી જ નવમા જન પદના જનુવન પતિના  
 ખમાલમાં પુષ્પ આવી ન શકે એવી પત્ની  
 પદની જાણા અને અજિતાના — એ તેનાં  
 કારણ છે

૭ લોકો વિજયની સમજૂતી ૪ પારણ  
 એથી ઝવનરૂપી સરતમા ઉતરે તેઓએ  
 ચાલીસ પત્ની પ્રથમથીજ મેળવવાનું મૂલ્ય  
 નહિ કારણ કે પોતાના આત્માની ઉ નનિ  
 ખાતર તેના વગર તે ચલાવી શકે નહિ પશુ  
 ત્યારે તેણે તે લગ્નને ઉશ્વરદત્ત વરદાન  
 રીકે મળ્યું જોઈએ — જે વરદાન ખરી બ  
 કિત સદૃશ પશ્ચાત્તાપ અને યુવાલીમા  
 રેલા પાપની સપુષ્પ કષ્ટભાતથીજ મેળવી  
 શકાય છે મનુષ્ય એ ઝવાતમા છે અને ૫૨  
 મતમાના સ્મરણસદવાસથી તેને એમ માન  
 વાને હક મળે છે કે પોતાનો પ્રમ તે પદમા  
 તમાની મતાનીએ છે અને તેથી રીતે જગથી  
 જોઈએલા શુદ્ધ નથી દગ્ધતી પોતાનો પ્રેમ  
 વળી છે તેથી રીતે મારે તેને કાષ એ  
 કજ સ્ત્રીપ્રત્યે એવો પ્રેમ હૃદયવેતો જણાય  
 ત્યારે (માત્રાપ અને દેશ પ્રાપ્તિની ૬ ૮ જાદ  
 કરતાં) તેની ૬૨ ૮ છે કે તેણે બાળ ના તેની  
 સરસતા અને સ્વાધ્યાયથી અને તેની  
 સાથે મજીર ના તા અને નમનાની પો  
 તાના પ્રેમમાં મશગુલ બનવું જોઈ કે એ  
 રીતે તે પ્રજાના નદનવનમા પુન પ્રવેશ કરશે  
 હોવા — જ્યા

આ મા અને સ્થુતદેહનું એકપ યાથે  
 મુક્તિ મળેલ મનુજો મનગ્ની જામાથે  
 વક્ર વાળી વસ્ત્રા શુષ્ક એ જૂમિના  
 લગ્ન તત્ત વિચરે વચ્ચે વિહીના

# બોલતા વાનર

લેખક—શૈ. મણીબાઈ અમરાઈર કવિ—વાકાનેર.

કેઈ વનમાં એક ઝાડ ઉપર એક વસાનો  
આજો હતો એક ચોમાસાની સતુના દિવસેમા  
સાજને વખતે વધુ અને વધી પોતાના આ  
ખામાં ગેદાં હતી એટલામાં અચાનક અ  
ધારી મન થડી બાવી વીજળી ચમકવા  
લાગી અને મોટાં મોટાં ફેરા પડવા લાગ્યાં  
તે બંને પોતાના માળામાં બેઠાં બેઠાં અરસ  
પરસ વાતો કરી રહ્યાં હતાં પછી પશુજ  
નગેચી આકાશમાંથી પડવા લાગ્યું પશુ તેથી  
નેઓને કંઈપણ ભય નહોતો

એટલામાં વિપત્તિને માર્યા એક વાંદરા  
આ આવી આવ્યો વરસાદથી દુખી થઈને તે  
તેજ આ પર ચડીગયો પશુ તે ઝાડની કેઈ  
પશુ ઝાળમાં એટલાં ખાટાં પાનડાં ન દોતા  
કે જેની હાથમાં તે દુખી વાંદરાની રક્ષા માથ  
નેથી વાંદરા હુદી-હુદીને ક્યારેક આ ઝાળ  
ઉપર તો ક્યારેક પેલી—સામેની ખીણ ઝાળી  
ઉપર ચઢતો એમ કૂદા-કૂદ કરી રહ્યા હતા  
જ્યારે મોટી ધારથી વરસાદ પડવા લાગ્યો  
ત્યારે તે શબરાઈો ફૂક ફૂક કરવા લાગે

આવું જોઈને માળામાં બેઠેલા વપાથી ન  
ચડી શકાયું તેણે પેલાં કરીને તે વાંદ  
રાને કહ્યું કે 'અરે વાંદરા' હથેરે તને મનુ  
અ જેવા હાથ પગ, તરીર આપેલ છે જેથી  
એ કદી તું ચાહે તો પાણી ખરે કામ કરી  
શકે અને અરે' ખીણું કાઢ નો ન કરી  
રચ્યો તો ખેર પણ થોડામા થોડા કાંઈ નહિ  
તોપણ દાંડ, તકાથી અને વરસાદથી પેતાનું  
ચરીર જાળવવા જેટલું એક નાનું મરણુ ધર  
તો જરૂર જનાવી શકત તું મને જો કુ  
એક નાનું મરણુ પડી છુ તોપણ મેં મારા  
જીવનમારે અને મારા બન્નાનાં રક્ષણમાટે

એ કેટલું સાફ સ્વદર ધર બનાવ્યું છે આ વ  
ખતે જ્યારે તું વ્વાકુળ થઈને ઉઠીગીને કે  
દહા મારી રહ્યો છે ત્યારે હું ખુબ આનંદથી  
વગરખગેથી બેસી છુ અને હથેરને ખ મ  
વાદ આપી રહ્યો છુ

વાંદરા એકતો પહેલાંથીજ ખિન્નાઈ રહ્યા  
હતા તેની ઉપર વધાની આ વાત સાંભળીને  
તો એકદમ વધારે ચિંતાઈ ગયો ખુબ કોલથી  
હભરાઈને તેણે એક હાથની ધપડ મારી  
અને માળાને તોડી મચાવી કકા કકડા કરી  
નાખ્યો બિચારું વધુ અને તેની વધી ઉડીને  
એક ઝાળ ઉપર જઈ બેઠાં તેણે પોતાના તક  
દારની ખુબ પ્રશંસા કરી અને કહ્યું કે ત્રીક  
છે મારો તો ગયો તોપણ સાઈં મધુ કે મા  
ણુ તો ખુબ પશુ વડીથી ન રહેતાઈ ચકાકુ  
તેથી દુખ અને બગતરાની મારી બોલી ઉઠી  
કે જાણું તમારું કાઠાપણુ—

શીળ તો તેને આપીએ, જેને હાગી ભય  
વાનરને રું આપવી? ધર નેવાનું ભય

જેના અંતરમાં શીખામણને સ્થપવા  
રદાન નથી તેને શું આપવી? શીખામણ  
તેને આપવી નેહએ કે ને માને અને તેને  
અનુસાર કામ કરે વરતપુક સુધારે વાંદરાને  
શીખામણ આપી તો જેમ વધાનું ધર મધુ  
તેમ તેના માથા જેવા મરખ માણસને શી  
ખામણ આપીએ તેનું પણ તેજુજ પરિણામ  
આવે કે પોને મુઠ્ઠા તો નહિ પણ ઉતરો આ  
પછી છાં રાખી આગે આવે અને ખ આપે

વધો કહે દા એવો ખરું પણ ત્યારે જે  
કાઠની શીખામણથી પણ ન મુઠ્ઠા તે જાગે  
કેવા? વધી કહે મોટા વાનર, બોલતા વાનર

અને જ્યારે સસારરૂપી ક્ષેત્રનું યુક્ત વિનમ્ર પામે અને જ્ઞાણ છે કે તેમાં વિનમ્ર મળે ત્યારે તે જીવનરૂપી શરદ્-નિવૃત્તિના સમયમાં તે ગૌરવપૂર્ણ વર્તોની વ્યાવહારિક સ્મૃતિઓનું સ્મરણ થતાં તેમને અનંત જ્ઞાન દ મળશે દગ્ધતી એક / જૂતકાળનું પુન સ્મરણ કરના સા યશાળી બને એ જ્ઞાન દદામક વાત છે હવે જે પુરૂષે પોતાનું પકવ પુરૂષદત્ત અધમ મો વિદ્યાસમ ગુમા યુ હોય તે પોતાની પાપમાન પતિત અને પરારત બનેલી પ્રકૃતિ ચમ અને હૃદય ઉપર વસતના તાળ લા રૂપવાળી ધ્રુવતીને અરે તેના કરતાં બીજી પદારે અધુકત રૂપ કારણ કે જ્ઞેનાનુ એ છે કે જેઓ બાગસગને ધિક્કાર છે તેઓ માન પુરૂષને માટેજ તેને ધિક્કાર છે અને માટે નહિ તેઓ એમ નથી કહેતા કે ચોખીસ નાનો તુરૂં સેટનીજ વળતી સ્ત્રીસાથ લગ કરે ના ખરેખર તેમ નહિ તેઓના મતા નુસાર સસારની ઉપાધિથી જિ ન બનેલા હૃદયવાળી અને સારી મિ ક્ત વળી પોતાની જાતને તદન પ્રકૃતલતા અને તદન નિર્દોષતા વાળી કુમારીને અપવા તને છુટછે / જાણી બાબતમાં પતિપત્ની વચ્ચે પરસ્પર બા યેજ કોષ જાતની સપૂજ સદાનુભૂતિ અને કોષ જાતની એ દીક્ષ સમજીતી રૂપ રાકે તેમની વચનો તદ્વાવલ નહિ પરંતુ ા જૂતકાળનો તેઓએ સાથે ઉપભોગ કર્યો ન હોય બા યાંથી જાગળવા ભાવ પદાના જનુભવ પતિના અમાલમાં પશુ આતી ન રહે એવી પત્ની પદાની જ્ઞાણ અને અભિલાષા—એ તેના કારણ છે

જે લોભ વિજયની સમજપૂનક ધારણા એથી જીવનરૂપી ચરતમા ઉતરે તેઓએ આશીસ પત્ની પ્રયમથીજ મેગવવાનું શૂલનું નહિ કારણ કે પોતાના આત્માની ઉ નનિ આતર તેના વગર તે ચવાતી રહે નહિ પશુ ત્યારે તેણે તે લગને ઇશ્વરદત્ત નરદાન રીકે મણ્ણુ જોઈએ—જે વરદાન ખરી લ કિત સહ વ પશ્ચાત્તાપ અને ધ્રુવાતીમા રેબા પાપની સપૂજ કણ્ણુલાતથીજ મેગવી શકાય છે મનુષ્ય એ જીવતમા છે અને પર મદ્રમાના મરણસહવાસથી તેને એમ માન વાને હક મળે છે કે પોતાનો પ્રમ ત પરમા ત્માની મતાનીચે છે અને જે રીતે નગ્નથી જોડાએલા શુદ્ધ રૂપી દગ્ધતી પોતાનો પ્રેમ વણુ વે છે તેવી રીતે યારે તેને કોષ એ જજ ઓખાયે એવો પ્રેમ હૃદયભરેલો જણાય ત્યારે (માનાય અને દેશ નાપેની ફ / ખાદ કરતાં) તેની ફ / છે કે તેણે બાગકના જેવી સરલતા અને રમણત્યાગથી અને તેની સાથે ચબીર ના તા અને નમ્રતાની પેા તાના પ્રેમમાં મશગુલ બનું તો કે એ રીતે તે પ્રણના નદનવતમા પુન પ્રવેશ કરતો હોય /— યા

આ મા અને રચુનદેહનું એકપ યાયે સુક્રિત મુલેશ મનુજે મનરૂપી ભક્તિયે પકુકં વાણી વરતા ગુણ એ જૂમિના લગ ન તજ વિચરે વસે નિહીના

# બોલતા વાનર

લેખક—શ્રી. મહીપાલ અમરાસર કવિ—વાકાનેર.

કોઈ વનમાં એક ઝાડકેપર એક વપાતો આળો હતો એક ચોમાસાની ઋતુના દિવસોમાં સાજાંતે વળતે વસુ અને વધી પોતાના માળામાં મેઠા દર્તા એટલામાં અચાનક અચારી ધટા ચડી આવી વીળળી ચમકવા લાગી અને મોટા મોટા ફોરા પડવા માગ્યાં તો બંને પોતાના માળામાં જોઈ જોઈ અરસ ધરસ વાતો કરી રહ્યાં હતાં પાણી ધણી જોડેથી આકાશમાંથી પડવા લાગ્યું પણ તેથી તેઓને કાંઈપણ લાભ નહોતો.

એટલામાં વિપત્તિનો માર્ગો એક વાંદરો આ આવી ચડ્યો. વરસાદથી દુખી થઈને તે તેજ ઝા પર ચડીગયો પણ તે ઝાડની કોઈ પણ ઝાળમાં એટલાં ઘાટાં પાનડાં ન હોતા કે જેની ઝાળમાં તે દુખી વાંદરાની રક્ષા થાય નેથી વાંદરો ઝુડી-ઝુડીને ક્યારેક આ ઝાળ ઉપર તો ક્યારેક પેલી—સારેની બીજી ઝાળ ઉપર ચઢતો એમ કુદા-કુદા કરી રહ્યો હતો. ક્યારે મોટી ધારાથી વરસાદ પડવા લાગ્યો ત્યારે તે ગભરાઈને કૂક કૂક કરવા લાગ્યો.

આવું જોઈને માળામાં બેઠેલા વપાથી ન ત્રહી શકાયું તેણે પોઠાર કરીને તે વાંદરાને કહ્યું કે અરે વાંદરા! છત્રે તને મનુષ્ય જેવા હાથ પગ, ગરીર આપેલ છે જેથી જો હી તું આદે તો ધણું ખર્ચ કામ કરી રાંદે છે અને અરે! બીજું કાંઈ જો ન કરી રહ્યો તો ખેર પણ ચોમાસા ચોડ કાંઈ નહિ તોપણ રાત, ત કાંધી અને વરસાદથી પોતાનું સારીર જાળવના જેટલું એક નાનું સરખું ધર તો જરૂર જનાવી શકત તું મને જો, હું એક નાનું સરખું પક્ષી છું તોપણ મેં મારા કહેવામારે અને મારાં બચ્ચાંનાં રક્ષણમાટે

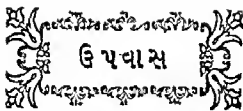
જો કેવું સાફ સુદર ધર બનાવ્યું છે આ વળતે જમારે તું વ્હાકુળ થઈને ઉઠીને કુંદકા મારી રહ્યો છે ત્યારે હું ખુબ આનંદથી વગરખટકેથી બેઠો છું અને છત્રરને ધર વાદ આપી રહ્યો છું.

વાંદરો એકતો પહેલાંથીજ ખિન્ન રહ્યો હતો તેની ઉપર વધારી આ વાત સાંભળીને તો એકદમ વધારે ચિંતા થઈ. ખુબ કોપથી ગભરાઈને તેણે એક હાથની ચપ્પા મારી અને માળાને તોડી મસળી કકડા કકડા કરી નાખ્યાં થિચાર વધુ અને તેની વધી જીને એક ઝાળકેપર જઈ જોઈ તેણે પોતાના તક ધીરની ખુબ પ્રશંસા કરી અને કહ્યું કે ઠીક છે માળો તો મયો તોપણ સાફ થયું કે માણુ તો અચવા પણ વધીથી ન રહેવાઈ શકાયું તેથી દુખ અને બળતરાની મારી બોલી કરી કે બધું તમારું કાલપણ—

શીખ તો તેને આપીએ, જેને હાથી જાય વાનરો થું આપવી! વર વેધાનું જાય

જેના અંતરમાં શીખામણો અપવાડ રચાન નથી તેને શું આપવી? શીખામણ તેને આપવી જોઈએ કે જે માને અને તેને અનુસાર કામ કરે વરતાલુકે સુધારે વાંદરાને શીખામણ આપી તો જેમ વધાનું ધર મધુ તેમ તેવા ગાંઠા જેવા મુશ્કેલ માણસને શીખામણ આપીએ તેનું પણ તેજુજ પરિણામ આવે કે પોતે સુધર તો નહિ પણ ઘસેલો બા પછી છપ્પી રાખી આડો આવે અને ખ આપે

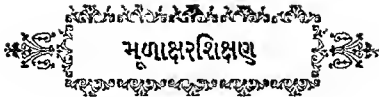
વધો કહે હા એતો ખર્ચ પણ ત્યારે જે કાંઈની શીખામણથી પણ ન સુધરે તે આગકો કેવા! નથી કહે મોટા વાનર બોલતા વાનર



## ઉપવાસ

વારવાર લાંબી મુદત સુધી ઉપવાસ કરનારાઓના જે હેરતભર્યા બનાવે આ પશુ કાને અધઘાતા રહ્યા છે તેઓ ખારીક તપાસ પછી ખોટા માન્ય પડ્યા છે મુખ્ય વસ્ત્રે પશુ આવા દાખલા અને તેના સ્વભાવના ખોટારાથી ખાલી નથી તોપણ એટલું તો સાબિત થયું છે કે કેટલાં બહુ જોરે ખોરાક લેવા છતાં ૭૬ગી જળથી રાખવાની શક્તિ ધરાવી શકે છે એક તખીબ પોતાના જળ અનુભવને આધારે જણાવે છે કે શરીરને કાંઈ પણ હેરાનગતિમાં નાખવાવિના લાંબી મુદત સુધી ખોરાકવગર રહેવાની શક્તિ મોટા પ્રમાણમાં દીનાતાઓમાં જોવામાં આવે છે આ સમ્યાષ્ઠી એવો સાર કાની શકાશે કે અગરજો ચોક્કસ પ્રકારની મનશક્તિવાળાં લોકો લાંબી મુદત સુધી ખોરાકવગર પોતાની ૭૬ગીના આતશ રોશની રાખી શકતાં હોય તો બીજી રીતે બગડેલી મનશક્તિવાળાંઓ તેમ કરે એ સ્વાભાવિક લેખારી જેઓ આવા ખીવામાં હાથી જ્યાં જ્યાં હોય છે તેઓ માટે ઉપવાસ સણુગી અને સતોની હા રરી લાવવાનું એક અણુ સાધન છે લાંબો વખત સુધી ખોરાકવગર ૭૬ગી નીભારી રાખવાનો આધાર તેમ કરનારની દરરોજની ટેવ શરીરનો બાંધો દેશની બાબોદલા વિગેરે ઉપર રહે છે પ્રગલ્બની ભૂમિઉપર અગર જો એક કાપસ આખા દિવસમાં માત્ર

બેજવારના ખાણાથી સતોન પામતો હોય તો બેઠક એક અસાધારણ માણસતરીકે જ તેને લેખવામાં આવશે આવો કુરતનો સમ-શકાય એવો નિયમ છે કે આવી રીતે લાંબો વખત સુધી ઉપવાસ કરવાથી શરીરનો બાંધો સામાન્ય રીતે લયડી જાય છે અને હોબગીનું જોર એટલું તો નબળું પડી જાય છે કે તે પછી કાંઈ પણ ખોરાક પચાવી શકવાની શક્તિ તેનામાં રહેતી નથી અનુભવ ઉપરથી આ તો સિદ્ધ થયેલી બીના છે કે ગરમ મુલકમાં રહેનારાઓ પોતાના શરીરનું ગરમ નુકશાન કાઢવાના ચોક્કસ વખત સુધી ખોરાકવગર જેટલી સહેલાઈથી રહી શકે છે તેટલી સહેલાઈથી કાઢી દેશના વતનીઓ રહી શકતા નથી બાકિના ખડના લોકો લાંબો વખત સુધી લાંબી લાંબી મજલો આસાનીથી કાપી શકે છે જનવરોની બાબતમાં પણ એ મજા જોવામાં આવે છે અરબી પોડાઓ છગરાની ભૂમિઉપર જ મ પામેલા ઘોડાઓ કરતાં બહુજા આસાનીથી પોતાની ગમે એવી કકડતી ભૂખત વશ કરી શકે છે અરબ ઘોડાઓએ ઘાસના એક ઝણુ તણુખર્ચા વાપણીના એક પણ ધુટ વિના લાંબી લાંબી મજલો કાપવાના દાખલાઓથી આપણે હેરત થયા છીએ જેના સમયે ઉપવાસ કુદરતી કાવચથી સહેલાઈથી સમ-શકાય છે



લેખક—શ્રીચુત્ર ત્ર રે ધોળકીઆ—કરાચી

જાગવર્ગને મૂળાક્ષરો શીખવવામાં દાક્ષની  
જાળપોથીમાં દીધેલા કૃમપ્રમાણે આરભ  
કરવો એ હવે સર્વ શિક્ષકોના સમજવામાં  
આવી ગયું છે આ લેખમાં દરેક અક્ષરકષ્ટ પ  
દ્વિતીએ શીખવવો તે કહેવામાં આવ્યું છે

રેડ મૂળાક્ષર શીખવનાં તેના ૩ ભાગ  
કરવા (૧) અક્ષરની ઓળખ એટલે અ  
ક્ષરનું વાચન (૨) અક્ષરની રચના અને  
(૩) અક્ષરનું લેખન સામાય રીતે કર  
જાતમાં અઠવાડિયામાં એકજ અક્ષર શીખ  
વવો આમજ વધતા રચનામાં બિનકુન  
યોગ્ય તદ્દાયતવાળા એ અક્ષરો અઠવાડિયામાં  
લેવામાં આવે તો દરકત નહિ

અક્ષરની ઓળખ યમા પછીના અઠવા  
ડિયામાં તે અક્ષરની રચના શીખવની અને  
તે પછીના અઠવાડિયામાં તે અક્ષરનું લેખન  
કામ ખતમવું

**અક્ષરની ઓળખ**

(અ) જે અક્ષર શીખવવાનો હોય તે જે  
વસ્તુના નામને આરભે આવતો હોય તે વસ્તુ

(જાળપોથીમાં બતાવેલી) જાળકોને પ્રસક્ત  
જતાવવી જાળપોથીમાં બતાવેલી વસ્તુ ન  
મળે તો જાળકોના પરિચયની તેવીજ અથ  
વસ્તુ\* જતાવવી તેવી વસ્તુ પશુ ન મળી  
શકે તેમ હોય તો પછી તે વસ્તુનું ચિત્ર  
જતાવવું ચિત્ર પણ ન મળે તો પાનીઆ  
પર તે વસ્તુનું ચિત્ર દોરી જતાવવું

(આ) વસ્તુ બગર ચિત્ર જતાવ્યા પછી  
આ છ છે ? આવો પ્રશ્ન કરવો જાળકો  
કનેથી ઉત્તર મળે તો આદ ઉત્તર ન મળે  
ત્યારે મુશ્કે પ્રશ્નોપડે ઉત્તર કાનવો તેમાં  
પશુ સદગતા ન મળે તો ત્યાર પછી વસ્તુનું  
નામ શિક્ષકે કહેવું

(ઇ) શિક્ષકે વસ્તુના નામનો સ્પષ્ટ ઉ  
ચ્ચાર કરવો, પછી પહેલા અક્ષરઉપર બાર  
હા ઉચ્ચાર કરી કરવો પછી જાળકો  
કને ઉચ્ચાર કરાવવો ઉચ્ચારહોય તરતજ  
સુધારવો

(ઈ) શિક્ષકે ઉચ્ચાર કરી જતાવો પ્રશ્ન  
કરવો—જા શા માં આવો બધું અક્ષર છે,

\* ટીપ—જાળપોથીમાં જતાવેલી વસ્તુ સિવાય જે વસ્તુ વારંવાર જતાવવામાં આવે તેનું  
સ્મરણ તાલુ રખાવવાખાતર તે તે વસ્તુઓના ચિત્રોમાંથી તેના અક્ષરો કે  
કે હોવાનો એક ચિત્રપટ વગમાં રાખવો

તેમાંથી આવા ઉચ્ચારવાળો કયો અક્ષર છે ?  
ઉત્તર ન મળે તો શિક્ષકે કહેવું

(ઉ) શિક્ષકે તે અક્ષરનું નામ લઇ કહેવું  
અથવા અમર કેમ બને છે તે બાબતે આપણે  
શિખીશું

[ઉ] અક્ષરનું પદ બાળકને જતાવવું  
પછી આ (અમુક) અક્ષર છે એમ કહેવું  
બાળકોપાસે કહેવડવું ચારપછી બનાવેલ  
અક્ષરપરથી હાના કે મ્હોરા અક્ષરે લખેલા  
પત્તા જતાવવા ફરીની આ અક્ષર (અમુ  
કજ) છે એમ કહેવું અને બાળકોપાસે  
કહેવડાવવું પછી રગીન અક્ષરનાં પત્તા બા  
ળકોને જતાવવા અને આ અમુક અક્ષર છે  
એમ કહી બે-ત્રણ વાર બાળકોપાસેજ ક  
હેવડાવવું (આ વખતે આ અક્ષર કયો છે ?  
એમ પૂછવામાં ઉરકંત નથી.) આવી રીતે  
એકજ અક્ષરનાં ત્રણ-ચાર પત્તા શિક્ષક  
પાસે હોવાં જોઈએ

[એ] તે અક્ષરનું ચિત્ર શિક્ષકે પાટીઆ  
ઉપર બમણીથીજ કાગી રાખવું અને ચિત્રનું  
નામ લખવું નામમાં પહેલો અક્ષર મ્હોરો  
કરીને લખાવે

[એ] શિખવવાનો અક્ષર તેના અવયવો  
(અડો) રખાઈ જણાવ એવી રીતે ફરીથી  
પાટીઆઉપર લખવો પછી આ કહે

અમર છે ? એમ બાળકોને પૂછવું જવાજ  
ન મળે તો શિક્ષકે કહેવું વગી ફરીથી એક  
વાર લખવો અને પાટી પ્રત્યેક કરવો ત્રીજી  
વખતે ફરક બાળકોપાસે નહિ થોમતાં સીધે  
સીધો—અક્ષર પાટીઆપર લખી જવો પછી  
આ કયો અક્ષર છે ? એમ પૂછવું વળી  
એકવાર અગાઉની પેઠે મ્હોરો અને હોર  
કરી બાળકોને પૂછવું આથી બાળકોને તે  
અક્ષરની જરાબર ઓળખ થશે

[એ] અગાઉ શીખી ગયેલા અક્ષરોથી  
નવો અક્ષર બે-ચાર ઠેકાણે પાનીઆપર  
લખવો અને તે અક્ષર જતાવવા બાળકોને  
કહેવું પહેલા થઇ ગયેલા અક્ષરોના પત્તા  
કાઢે નવા અક્ષરવાળું પત્તું સેજલોગ કરી  
કઇ બાળકોને તે પદ્ધતિ શીખાવવું

(ફરક બાળકોને મૂળાક્ષરનાં પત્તા રાખ  
વાનું બને તો મધ્ય આ પત્તા ક  
લાખા અને ૨ પહેલાં બધાં પૂર્ણાં જોઈએ  
ફરક પતાપર મૂળાક્ષર યોગ્ય વલણ પ્રમાણે  
લખેલો હોવો જોઈએ પરંતુ તેપર ચિત્ર  
વગેરે કઇ ન હોવું જોઈએ) આ પ્રમાણે  
પાંચ સીખવવાથી અક્ષરની ઓળખ થશે નવા  
ક્રીષ્ણવાણેશ અક્ષરનો જેમાં ઉપયોગ આવતો  
હોય તેવા સ્પષ્ટ અગાઉ રીખેલા અક્ષરનાં  
પત્તાપરથી બનાવી લેવાનો તથા તે વાંચી  
લેવાનો મહાવરો બાળકોપાસે કરાવવો



# જેમી વિજ્યા

(એક દુહી કથા)

સપાદક—શ્રીશુભ વામનાથજી,

સંખ્યાકાળનો સમય હતો મહિલાલ વ કીલના ધર્મધની વિજ્યાગૌરી પોતાના દિ વાનખાનામા દિગિગાયર થાયછે તેના મુખમ ડગપર પત્ર વાંચી સેતાજી ગુસ્સા અને શેઠાનું વાતાવરણ પ્રકરી ગયું કોપથી તેનું મુખ ન્યાસ બિખજેલું બની ગયું તે મનથી

શુ એઓ મને બેવડા નીવડ્યા હશે ?

હા—હા અમાગી વિજ્યા ! એઓ એવજા છે એમાં સદેહ શે ? નહિતર આ પ્રેમી પત્ર કેના પર લખે ? અક્ષર તો એમનાજ છે બહુઓ ! શુ કરું ? પીપર જાઉં ? પણ હાં જવાથી મને શે લાભ ! મદા ! હૃદયમાં સળગતો જામિ પીપર જવાથી ચી રીતે ચાન્ત થશે ? હાથ !—વિજ્યાગૌરીએ જાતરી હાથ મારી તેણીના અધુમાથી બહુ અવાઠ પ્રમળ વેગે વહેવા લાગે

જરે ! આ હું શુ વચ્ચિયું ? શુ મદારા ન્દાગ પ્રાણેશ બદલી ગયા ? પ્રેમના પુનરી અજિલાલ પવિત્ર સ્નેહ લગ્ન વ્યભિચારથી નરકની ખીણત હ નીચ દવસને વચ થઇ રસ્યા ? ના ! ના ! એમ તો બતેલ નહિ

સારે જા શુ ? આ પત્ર, એઓ બેવડા વ્યભિચારી અને દુરાચારી છે તેની

ખાતી છે, સચોટ પુરાવો છે—હાથ ! હાથ ! એ વાક્યો મદારેમાટે વાપરતાં તે એક પરખી માટે વાપરતાં—નખતાં એમની કલ્લ કેન ! આથી દુરો ! અરસોસ ધનારી થઇ ગઈ— હાથ !—’ તેણી કપાળ કુટી બેતી

ગયા બદવાઈ ગયા ! પ્રેમજાન મહિલાલ મદારા પ્રેમી પ્રાણનાથ દાયથી ગયા ! તેમના હૃદયની જગ્યા કોઇ ખીણએ લીધી બધાપડે ! હાથ ! જેમનું સર્વસ્વ આજસુધી હૃદયની તેમણે મને ત્યાગી છે—વિચારી છે—છેડી દીધી છે ! મને જેઓ પોતાનું હૃદયનસાવ મથુતા હતા તેઓ આજે મારા તથી ! મારા પ્રેમને મટે જેઓ જન્મવિનાનાં માગતાજેમ ટળ વળતા હતા, એક દિવસ ન મળુ તો પત્ર પર પત્ર લખતા હતા તેમણે મને વિસરી છે—હાથ ! આ પ્રાણેશ ! શિવ પ્રતુ ! મારા પ્રાણધાર ! જાપને આ શુ સજ્જુ ? સુધા ત્યજ દળાદળ નીડને મૂઠણ ક્યું ? શુ ભેષ આ ડીનદારનો આપે સાગ કીધો ? મહે એવો તે શે અપરાધ કર્યો ? જેથી આપે મદારાપરનો પ્રેમ ઓછો કરી તે પ્રેમની અધિચારી કોઇ ખીણને ખતાવી ? હાથ ! હાથ ! મદારા પ્રાણધાર પતિ જેઓએ એક પત્નીવત પામવાની મદારી નજરમમ્મ પ્રનિતા લીધી

હતી તે એમણે આવી રીતે પાગી કેડે શુ  
એ બધુ મહેને ફગવાળ કે ? મહેને પરણવાળ  
કે ? પરણ્યાપછી શુ સવે પુરો આવાળ  
બની જતા હશે કે ? હા—હા—તેમજ હોવુ  
જોઇએ કારણ કે પોતાના હાથમાહેના ર  
દનની મનુષ્યને કશી કિંમત હોતી નથી  
પારથી પત્રાવળીમાં મોઢક મહોટાળ જણાય !  
હાય ! મહારા પતિની પશુ તેવીજ દશ  
મઠ—પોતાની બી સગ પરબીતરફ તેમણે  
નજર નાખી અભિચારૂપી એરી નાગને  
દૂધ પાષ ઉછેરવા માંડ્યો ! અરસોસ ! વિ  
જયાગૌરીના શોકનો અવધિ યો ! આસુઓનો  
એક સરખો પ્રવાહ રહેતી આખોમાંથી વહો  
જતો હતો અને તેના તોણીના ચુનાની  
ગાંધને જળસિંચન થતું હતું !

તેણીએ ટેબલ ઉધાડુ—પતિના પરણ્યા  
અમાઉના એકેએક પ્રેમ-પત્રો કાપ્યા-વચી  
જોયા ફરી ફરીને વાંચ્યા દરેકે દરેક પત્રો  
વિજયાના અંધુઓથી ભીંજ્યા અહુરો છે  
કાયા એકેએક પત્રમાના વાક્યો પ્રમથુ  
હતા પ્રિય હૃદયેશ્વરી પ્રિય હૃદયવલ્લભે  
મહારા ચિત્તની ચોર અખોની યાગ આર્વા  
સ જોધનોથી વિજયાને મણિલાને સજોધેલી  
હતી તે પત્રો વાચતા વિજયાના હૃદયમાં  
એકાદ પળ આગનો પ્રમ ઉમરાઇ આ થો  
-પશુ દસ્તમહેના લવલેટરપર દષ્ટિ પડતા  
તે ઉમરો હૃદયમાં / સા ત ચત મથો તેની  
જગ્યા નિરરકાર અને ચુરસાએ લીધી

આજ તેઓ કે ? ત્યારે શુ આ સખ  
- ખોગ કે ? એ બધા મહેને ફગવાળેજ

કે ? એમનાં સવે વાક્યો વચનો આદિ  
સર્વ ખોગાળ કે ? હા-હા-હેમાં શકા થાતી ?  
નહિ તો એઓ પત્ર સખે શમાટે ?  
ત્યારે હવે મહારે તેમના આ પ્રેમ-પત્રો  
શમાટે સાચવવા જોઇએ ? મહારા  
હૃદયમાં અમૃત-બિંદુ રેકનારા પ્રેમીન  
દશ ન જોટલો લાભ આપનારા નમ-સદેશ  
આણનારા મહારી અખની કીકીજેવા  
એકવારના મહારા બહાતાના પ્રમપત્રો ! જાઓ-  
ત્વમારો આ ? છેલ્લો દિવસ છે ત્વમારું  
આયુષ્ય પૂજુ થાય છે-જાઓ જાઓ-મહારા  
કાળજને ધ કાવનારા-મહારા ચિત્તને ચનાવ  
નાર-મહારા દિલમાં હોળી સળગાવનાર બે-  
વજા પતિના પ્રમપત્રો ! જાઓ-મહારી દૃષ્ટિથી  
દૂર થાઓ કહી તેણીએ તે સવે પત્રોના  
ચીરીને ઢુકડે ઢુકડા કયાં અને બારીવાટે  
ફેંકી દીધા અરસોસ ! એકવાર વિ ત્યાએ  
જે પત્રોને છાતીસરસા ચાંચા હતા જેને  
નમાવેશમાં જે વિજયાએ અનેકવાર ચુનનો  
કયાં હતાં તેજ વિજયાએ પોતાના પ્રિય  
પતિના પ્રમપત્રો સાકારીત જતી ચીરી  
નાખ્યા— ૨ કર્વાં !

હાય ! હવે મહારે શુ કરવું આ  
હામા પતિ ! ત્વમને આ શુ સુઝ્યુ ? એક  
વારના ક્ષમદેમા દુરાતમા કેમ થયા ? મહારા  
પ્રાણાધાર ! ત્વમારો હાય આ પત્ર સખર્તા  
કેમ ન અ ક્યો ? કલમ કેમ ભાગી ન ગયું ?  
ખડીઓ કેમ ન ઢળી ગયો ? હાય ! આ પત્ર  
સખર્તા ત્વમાર હૃદય હું ત્વમને જરાપશુ  
કષ્યુ નહિ ? શુ આપ મહેને પરણ્યા તે

આમ મેવશા બનવામાટે? હવે તું સુ  
કર' હાય! ૨૧ રડીને વિજયાએ  
આખો લાનચોગ કરી ખૂબી મોકળૂં હોય  
તેણી કાચપર પડી—પડી પડી કુરેકે કુરેક  
રવા નાની ધડીમા પેનુ પ્રેમપત્ર તરફ  
નજર કરતી, ધડીમા તે ફાગી નાખવાની  
ધં-જ કરતી તો ધડીમા આ એમી બેર  
ફાઇ મંગીત કરનાર અગલ્યો આફી છે  
એમ ધારી, લેને મોનાની પાએ સાચી મ  
ખવાના નિશ્ચયપર આવતી, દહેમી વિજયા  
પ્રિનિની બેવશાધી દુખી થઈ પોતાનો એક  
ધર્મ અમાલિતો સુખનો છવ દુખી કરી બે.

ફદનમા તે ફદનમાં તમજમ મે કનાક  
વિજયાએ પસાર કર્યા ૨૧ દીને તેની  
આખો લાનચોગ બની મધ હતી વિજયાનું  
સુ કર અને મોદક વ ન શોકને લીધે મેડાગ  
બની મધુ હતું મથિનાની બે કલાકમ  
માલિની પ્રેમાગ પત્નીના સુમાકાસપર રમ્ય  
તાને બે બે ખિન્નતાની છગ ન્યાપી રહી હતી

૬ હાય—આજ દાયથી મઠ ત્વારા મનની  
સુત મનમાં રહી દું ખારતી હતી કે  
મથિલાલ મને પરણી સુખી કરશે નહીં બ  
લાગણી વિજયા! ત્વારી તે ધારણા બ્રહ્મ  
ભરેતી હતી તેનો આજે નસક અનુભવ  
થયો. અરુમેસ! '—વિ ધા જાડી તે  
ણીના નયનમાંથી અશ્રુનો પ્રવાહ એકસગમો  
વહા કરવો હતો શોકથી તે આકુળચાકુળ  
બની મધ હતી પોતાનો પતિ બેવશ છે  
એવું ખેડા લવનેરથી માની લઈ તેણીના  
હૃદયમાં દોખા મગમી હતી અને તે બિચા

રીનો સુખી હવ દુખી બે પો હતો શોકથી  
વિજયાનું મન ત નજ અમિત થયું હતું

ધડીલાલમા પાંચનો ટોરો થયો વિ  
જયાની કણ્ઠિયને તે અયડાયો તેણી ચોક્ક  
પતિના આગમનનો સમય થયો જાણી મનમાં  
મનકાવાને બદલ પોતાના ઉમમાં છાણાજેવા  
દુખરામવા મોએ જઈ બેગી પોતાના પતિ  
માટે તેણીને અસત શકા પ્રાપ્ત થઈ હતી  
અને તેથી જે પતિ એક પણ મોડા આવતાં  
તેણી દિનાની બની જતી તેજ પતિતરફ  
આજે વિજયા તિરસ્કારની દૃષ્ટિએ નેટી  
હતી

તેણીએ પોતાના રમણ બાગલું બધ કર્યું  
અને પનગર પડી હસેકે હસેકે રવા લાગી  
ખરેખર તેણીની રિયનિ વાજનકજ હતી

મથિલાલ આ પો દરરોજ વિજયા લેના  
સામી દાદરઆગળ આવતી તે નિયમનો  
આજે ભગ થયો નેષ તે આશ્ચર્ય પામ્યો  
તથા મોકર આકરને શેમણીરો પૂકવા  
સાચો સતોરજનકે ખુનાસો ન મગતા  
નાનાની માર્ગ તે વિજયાના ઉમતર  
ગયો પણ તે બધ હતો બારણુ ડોકતાં  
તે પ્રમાણ રવરે બો પો વિજયા! તું કમા  
હેર—પરણુ ખોલ મથિલાલનો પ્રમાણ  
મગ સાબગતા વિજયાએ એકાદ પણ અ  
લગ સુખ ભોમન્યુ અને તે સુખનય લહે  
રમાં બારણુ ખોલી દીધું પણ બીજા પો  
તેણીને પથા લવનેરની દુખી માદ આવી  
અને પોતાનો પતિ તેણીને મીઠા વાક્યોથી

હતરે છે એમ સારી હૃદયમાં ખિન્ન થઈ અને  
દુઃખી થઈ અને દુઃખ સદન ન થવાથી  
મજિલાતના દેખતાજ રોષ પડી

મજિલાસ પ્રથમથીજ તેણીની સારચોળ  
આખો જોઈ જાણી ગયો હતો કે કંઈ પણ  
નવાણુની છે મરી અને ત્યારે તેના  
ખના તેની દાથી પત્ની રહી પડી ત્યારે  
તો ત્હને અન્યત્ર સાંપી આ યુ ત્હેનું કામગ  
હૃદય બરાબ આડુ અને પોતાની ત્રિધાને  
દિસાસો દેતો તેણીના માથાપર હાથ ફેરવતા  
તે મો થો

વિજયા! કેમ આજે તું આમ બાળકની  
પદ રહે છે? આપણાં લગપણી આજ  
જુલાઈગી દિવસ છે કે? રિવમે ત્હારી  
આખમાં કમનસીબે પડી તેટલું—અહ  
મોસા!—

વિજયા શો ત્યાજ આપે? તેણી શું બોલે?  
શું તેણી મજિલાસને તરછોડી કાઢે? શું સર  
વાત તેની આગળ જાહેર કરે? તેણીના  
વિમાં તો અત્યારે કંઈ કંઈ થઈ હવે પછી  
તેણીની જીભ તે નહેર કરી રાખી નહિ તે  
ણીના મનનો આવેગ મનમાંજ લા તેણીએ  
મોનજ રહી મન રડયા કહ્યું

કેમ દાસી! કંઈ બોલતી નથી? ત્હારી  
આવી રિયત જોઈ માફ દિસ જાગીતે આખ  
થઈ જાય છે કૃપા કરી ત્હને સત્ય દર્શાવતી  
કેદ કર—

‘મજિલાસે ગળદ કહે કહ્યું

ત્હને ના મતાવો—મહેરબાની કરી  
ત્હને અદોજ પડી રહેવા દો વિ યા ખી-  
જવાતને બોલી

વિજયા! વિજયા! તું દરૌનની વિ  
જયા છે કે કોઈ ની?—આજે તું ત્હારા  
મુખમાંથી આવા શુરસામય વચનો સાસઝ  
ધુ—વિ યા! મારી દાની વિજયા! આ  
સર્વ શું છે? શું ત્હને કાંઈએ કંઈ નહીં કરી  
દીવાની નાની છે?

હા—આડકતરી રીતે એક વકર  
નહી પ્રયોગ મારા પર કરવામાં આ ગો છે  
તેના પરિણામે મારી આ રિયત થઈ—  
વિ યા બોલી

દાની! જેવું બે મધુ બોલવું ત્યા  
કે એ હાથકોટમાં કેસ લાવી વેળા કામનું!  
મને રપજી જણાવી કે—

ત્હમે વકીલ છો—બેદશરમ!! જુલા  
ગા અને ધારધુ કે તમે તે જરગ સમજ  
પણ યુગ્યા દરો—

નહિ—મિલકુલ નહિ

ત્હમે મને જાણો છો ઉતરા છો  
જાણીએ છો જાણતીને જાણો છો—જાણો છો જતા  
અજાણ્યા થાઓ છો પાણી પીને ઘર પડો  
એમાંના ત્હમે ત્હને જણાવો છો—

વિજયા! વિ યા! આ ત્હારું જેવું ના  
થઈ? તું ત્હને જેવો સમજે છે?

શું ત્હમે ખાતે ત્હમને પીછાનતા નથી?  
નહિ—તું ત્હારી રિયત સમજી રાહતો  
નથી

“પિયાર કરો—

‘મને કંઈ જ સુખ તુ નથી—

‘કંઈથી મુઝે ૧ હાથ ૧ તુ મોઢ અભા

તણી— કરી વિજ્યા પલમપર ઘુટી પગી  
અણિતાત અમકયો તેણીની સારવાર કરવા  
માટે કાલનનાનર વગેરે લેવા ગયો નોકરો  
દોગી આ યા શકટરને પણ બોલાવવામાં  
આયો પણ વિજ્યા શુદ્ધિમાં આવી નહિ  
કાંઈ કારી જખમને લીધે એકાએક બેમાન  
અપાછે એવું ડાકારે જણાવવાથી મણિલાલના  
દુખમાં જોર વધ્યો થયો તેણે પોતાની  
સ્ત્રીને સુખ આપવામાં કરી પણ કયાંય  
નાખી નહોતી તેણીની મરજીમાં કંઈ  
નામા તે એક જાતની મોજ સમજતો હતો વળી  
વિજ્યાને બદલતી કાંઈપણ કોઈપણ નહોતી  
જતાં પણ તેણીને શો કારી જખમ લગ્યો  
હશે તે માટે મણિલાલે પોતાના મનને પ્રત્યે  
પૂજ્યા પણ મતોપકારક જવાબ નહોતો  
નહિ અને અતે નિરાશ થયો અડધા કનાઈ  
વિજ્યા શુદ્ધિમાં આવી

હાથ ૧ અડધોસા

હતા જે ને નથી દમજા

રહેતા—તા રહેવારે—

તેણી મજાગણી મણિલાલ કંઈ નમજ  
અકયો નહિ દુઃખપૂર્ણ હાથે તે તેણીની પાસે  
જેસી રવા

યોગી વાર વિજ્યા શુદ્ધિમાં આવી અને  
તેણીએ આખો ઉપાડી પોતાની પ્રાણપત્નીને  
પેશુદ્ધિમાંથી મળ્યો થયો જોઈ મણિલાલ

કોઈક ખુશ થયો તેનું શોકથી બચત બનેતું  
મુખ કંઈક મતમયુ તેણે વિજ્યાનારફ મને  
બગી દૃષ્ટિએ જોયું પણ તે વિજ્યાસામે  
વધુવાર જોઈ શક્યો નહિ વિજ્યાની આ  
ખોમાથી જાણે ગુસ્સાનો અગ્નિ નીકળતો  
હયની તેરી તે લાતચોગ મની રહી હતી  
તેણીની સ્થિતિ દિવાનાને વધુ મગતી આ  
વતી હતી પોતાના પ્રાણપતિતરફ તેણી તિર  
રકારબરી દૃષ્ટિએ ગુસ્સાભરી આંખે જોઈ રહી  
હતી—વિજ્યાની આવી લવબરી સ્થિતિ  
જોઈ—આગગરતા આર પ્રમારની વિજ્યાને  
જોઈ મણિલાલ કંઈ થોડો નાબુદ થયો નહિ  
તેમ તેવું હવે પણ પોતાની પ્રાણેશ્વરીની  
આવી ભેગી તથા દુખી હાલત જોઈ થી  
સાચિતા રહ્યું નહિ

ત્રિપે ૧ શુ યાવછે—

વિજ્યા આ પ્રમ સાલગી વધુ ગુએ  
યજ આટલું આટલું બન્યા જતા પણ પો  
તાનો પતિ જાણે કરામા નથીજ તેમ જો  
કહેજે વિજ્યાને શુ યાવડે એમ પૂછતો જોઈ  
તેણીની અજવળીમાં પણ વધારો થયો તે  
ણીનું વ્યાકુળ ચિત્ત વધુ વધુ બન્યું  
મેરેર વધુ બલકર થયો ગરીમ પિયારો  
મણિલાલ ૧ પોતાની પત્નીમાં આ જૂત કપાથી  
ભરાયુ તે નિલકુલ અટકળી શક્યો નહિ

તે પુન બોલ્યો—

હાથી ૧ મને શુ યાવડે ૧

‘કારો શુ જાવછે— પુનાથી વિ  
જ્યા પોશારી હી મણિલાલની આંખે માયી  
પાંથી પડવા લાગ્યા, તે મેરેરો—

પ્રિયે ! ત્હને શી વેદના યાચછે ? ડાક  
રને બોલાવું !

નહિ-નહિ—ડાકટરને ખોતાવવાનું કશું  
પ્રયોજન નથી—મારૂં દરદ ગમે તેના બાહોશ  
ડાકટરથી પણ સમી જવાનું નથી—

એટલે ? વિજયા ! આજે ત્હારું ચિત્ત  
કેકાણું છે કે કેમ ? તું આ શું બોલેડું ?  
બહારી વિજયા ! ત્હારી હૃદયધાર ! ત્હારી  
પ્રાણાધિકારી નિર્જયા ! તને શું યાચછે ?  
તારી આંખી કુબદ સ્થિતિ ત્હારાથી જો,  
નની જતી—જણાવ—ત્હારી મધુર મ  
જીભ ત્હને જલહી જણાવ—

કંઈ નથી-હાર !—તેણી હવે કુ  
મેએ રોષ પડી હેમી વિજયા ગાત્રી પિયા  
પોતાના દીનથી વાત પતિને જણાવી સજી  
નહિ પોતાના દિલનો ઉત્કરો આવી કરી  
સજી નહિ અને તેથી નાહક કુખી યાચછે  
જો તે મજિલાસને પોતાના શોકતુ ખર કા  
રણ જણાવે તો લવલેટરનો ખરો બેદ  
ખુલ્લો યાચ પણ તે તેણી બોલી શકી નહિ

મજિલાસ આખરે યાકયો અને મોઢી રાત્રિ  
પોતાના રૂમમાં જઈને ખીજાના પર ચિત્તામ  
સ્થ વદને પડ્યો ત્હેની સાથે નિદ્રેની પણ  
રીમાઈ બધ પોતાની પ્રિયાને આ એકાએક  
શું થયું હશે એ ખ્યાલથી તે ખિચારાતું લ  
કંઈ કુખી થવા લાગ્યું

આ બાબુ વિજયા પોતાના ખિજાનામાં  
પડી પડી રમ્યા કરતી હતી તેણીએ સવ  
મોઢર-ચાકરોને આવી જવા કહ્યું અને તેણીના

કુકમને તેજોએ ઘુરત માન આપ્યું વિજયા  
એકની હતી અનેક લખાનક વિચારા તેણીના  
અસાત મગજમાંથી પસાર થઈ ગયા પણ  
તેમનો એક પણ વિચાર કામ લાગે એવો  
! હતો

એવેન સ્થિતિમાં જ પતિ—પત્નીએ રાત્રિ  
પરી કરી અને પ્રભાત થયું લગવાન સૂય  
નાતાલજીનો ઉદય થતાં અધિકારો શીદા પ  
ડ્યો મીરાઈ મ્યેલ વિજયાની તબીબતમાં કંઈ  
સુધારો થયો છે કે નહિ તે જોવા સવારના  
ત્હારમાં જ મજિલાસ ઉઠ્યો તેવો જ વિજયાના  
રૂમમાં દોડી આ યો અને જો ઉમંગ અને  
શોકના મિશ્રણમાં તે આ આ યો હતો  
તેની જગ્યા તદ્દન એકના શોકજ લીધી વિ  
જયા તદ્દન રોલાન હતી

હાથ—ખડકોસ ! ત્હારું હૃદયનમાં એટ  
રેડાયું !—તેણી કેટલી વારે મળી

પ્રિયા ! આમ શું કરે ? તું શાણી છ  
ધીરજ ધર—શીખા !—

૭ સાહેબ—

જા-ડાકટરને બોલવી લાવ—

હા ૭ સાહેબ—

નહિ-નહિ બીખા ! આમ આવા ત્હો  
કા દર શું કવાનો હતો ? ત્હારૂં દરદ તેનાથી  
મટશે નહિ—

વિજયા ! હારી વિજયા શા તથા—  
ત્હને જણાવ કે ત્હને શું યાચછે ?—

‘કંઈ નહિ—હાથ !— મજિલાસે કયા  
કુદરતે તે વિજયાને દિવાની સમજવા લાગે

પોતાની પ્રિયાની માઠી તપ્પીવતને નમને  
એ કે મણિલાલ આજે કોર્મમાં જવામા  
નાખ્યા હતાં પણ એક ઘણો અગત્યનો કેસ  
તેણે હાથમાં લીધેલો હોવાથી તેને નામ  
છે જવાની ફરજ પડી ટાઇમ થતા તે  
કોર્મમાં ગયો અને તેથી વિજયા—હેમી  
વિજયા! હવે ચોર વધુ ગુસ્સે થયું  
એ પોતાનો પતિ તેણીની આવી કુખ સ્થિતિ  
એક ખરેખર કુખીજ થતો હોય તો આ  
જતો વિચાર કેમ ન રહે? એ તો  
એમો મહેન જવામાટેજ આપા પેતર કહે  
આવા આવા ખાખો વિજયા—અરિયાગી  
વિજયા કરવા લાગી

‘હાથ! ને એમો મને ન ચાહતા હોય  
તો સામાટે મને ઉપવહીયો ત્રપ બતાવી કે  
જતા રહે?’ વિજયા બમડી

હાથ—આ મહાગી શી કરા? એવી તે  
કહ વિદ્યનનોપી આ હશે કે જોણે મારા  
સુખનું સસાનાથ વાળ્યું? હાથ! એ કાચુ  
હશે? અફસોસ!—’

એવેનીમાં ને એવેનીમાં વિજયાએ આખો  
દિવસ પસાર કર્યો? મણિલાલ ટાઇમસર ૫  
આવ્યો અને વિજયાપાસે સુવાના સમય  
સૂધી બેસી રહ્યો લગભગ અગીઆર વાગે  
તે જિજ્ઞાસે ગયો અને વિજયા એકલી પડી

\* \* \* \* \*

મધ્યરાત્રિના એક વાગ્યાનો સમય હતો  
નવત્ર શાંતિનું સામાન્ય વ્યાપી રહ્યું હતું

એવા સમયે વિજયા—હેમી વિજયા—પો  
તાના ઘરમાથી ગુપ્તગુપ્ત બહાર નીકળી, તે

પ્રીની આજોમાથી અશુ પ્રવાહ એકદમ  
આ પો જતો હતો ઘરની બહાર નિકળ્યા  
પછી રોડબરી નજર તરફ ગોઠી ભરેલા  
હથે તેણીએ વિચાર બગલાતરફ દૃષ્ટિ  
નાખી, અને આવી ભારી દિને આગળ વધી

તેણી ચોપાગીના મધુદેવિનારા નજી  
આવી પહોંચી ચુકન ભની ચલુદેશી હો  
વાથી ચત્રમા પોતાના પુરમહારમાં પ્રકાશી  
રહ્યા હતો અને ચાહીનો લાભ લેવા આવેલા  
શાખીન નર-નારીઓ પણ લગભગ વિખરાઈ  
ગયા હતા કોઈ રહ્યું નહોતું દૃષ્ટિએ પકડ  
હતું અને તેથી વિજયાએ કદાપિ કોઈ પોતાને  
જોશે એવા કસથી વાલકેખરતરફનો માર્ગ  
નીચો એ માર્ગમાં સમુ તરફ પાળ પાંધી  
લીધેલી છે અને રાત્રિના સમયે એ રસ્તો  
બહુધા ઉજ્જડ હોયછે તેથી વિજયાને પો  
તાની ઇચ્છા પાર પા રામાટે એ સ્થાન યોગ્ય  
જણાયું તેણી સમુ ની પાળઆગળ આવી  
ઉભી સમય બરતીનો હતો અને તેથી વિ  
જયાની ઇચ્છા પાર પા તમાર વાધો આવે  
એમ ન હતું

‘હાથ! એ પ્રશ્ન! મહારો આ વાંક  
માફ કરજો શું કહું? પતિ-પ્રેમરિના ભીનું  
અવન જ્યા છે! મહારા પતિએ મહેને  
છેતરી દાખ! અફસોસ! એમણે મહારો  
લાગ કરી પરારાસાયે પ્રેમ સાખ્યો હવે  
આ જગતમાં કુ શી રીતે અવી શકું?  
અનુ અવન તેણીનો પતિ છે અને જવારે  
મહારો બરથાર મહારો મગી જ પનો થયો  
તો કુ શી રીતે અવન ટાકવી શકું?—  
પ્રશ્ન! મહેને માફ કરજો, ક્ષમા કરજો હું ખી

ધુ—આ જગતમા મ્હાઈ કાઠ નથી પતિ  
દત્તા તે પશુ દવે અન્યના ચલા દાપ અફસોસા  
લેજે—ઓ ઇલાહુ કિરતાર ! મ્હને તારે આ  
ચરે લે ? ઓ ગબીર સમુ ! મ્હારી જગ્યા  
કર મ્હને આશરો આપ દાપ ! પ્રણામ ! પ્રણુ  
નામ ! અતિમ પ્રણામ !— ફરી જેવી તેણી  
અપલાવવા જતી હતી તેવીજ તેણીને પાછ  
ળથી કાઠએ પકડી વિજયા વિદ્યુત્તો કાઠે  
લાગ્યો હોય તેમ ચોટી તેણીએ પાછુ ફરી  
જેણું તો તેણીની દૃષ્ટિએ કાણ પડ્યું ? હોનો  
સ્વામિ મણિલાલ !

જેએન સ્થિતિને લઈને મણિલાલને ઉદગ  
આવવાથી તે આદમીનો લાભ લેવા નિકળ્યો  
હતો અને મોડી રાત્રિએ પોતાની પત્નીને  
એકઠી જોવાથી રાહ આવતા તે તેણીની  
પાછળ પાછળ ચુપચુપ આ પો દત્તો વિજયા  
તો હોને જોતા આશીજ ખતી ગઇ

વિ પા ! આ સવે થુ છે ?—

ત્હમ્હારી જેવકાઠ ! મને હાડો મને  
મરવા દો—

કાઠ આનીતી ? તું થુ જોઇ મ્હારાપર  
આગ ચલાવે છે ?

મ્હારીપાસે પડી સાખીતી છે અને  
ત્હમારા પોતાના હરતામર !

ક્યા છે ?—

આ જુઓ—

ફરી તેણીએ એક પત્ર મણિલાલનાર  
ફેક્યો ને વાંટી મણિલાલથી હરમાલજર  
રહેવાયુ નહિ

કેમ હસોછો ? થુ ? આ કાઠ ત્હમ્હારી  
બહાલીપર પ્રમપત્ર રખ્યો હતો ?— મ  
ણિલાલ વધુ દરો વિજયા નિદ્રી—  
હેકાઠ

ત્હને હસોછો ને મ્હાંગે છવ જાવે—  
જોસો એ થુ છે ?

ત્હારો ખમ છે બહાલી !

આ થુ ત્હમારા હસ્તાફર નથી ?

છે તે હ ક્યા ના પાડુ છું ?

સારે ?

પશુ એ કાઠ આપર લખાયો નથી—

અરે ! થુ ફાકટ ફનીલ લાવોછો ? અ

દર બહાલી હરેશ્વરી વગેરે લખોધનો છે  
તે આને નહિ સારે પુરપને કે ?

ગાંડી ! એ કાઠ આપર મ્હે પત્ર લખ્યો  
નથી પશુ દાલમા મ્હે જે નવલકથા લ  
ખવા માંડી છે હોમા નાવિકાઓપર લખેનો  
પત્ર છે—

હે—

હા—મ્હે એની ધણી રોષ કરી પશુ  
કમનસીબે તો ત્હારા દાપમા આવેલો દો  
વાથી મ્હને મળ્યો નહિ અફસોસ ! કે એક  
હાના પત્રે જે દું વખતસર અરે આ પો  
ન હોત તો આનાખરાખી કરી નાંખી હોત !  
વિજયા ! બહાલી વિ ન્યા ! આ તારી ફરી  
બૂલ ? ત્હારા જેવી ચૈત્ત્વ આને અતુ હા ?  
કે ?

વિજયા સરમાઠ શો ઉતર આવવો તે  
સમય નહિ તેણીનું માયુ મણિલાલના ખસા  
પર જઈ પડ્યુ મણિલાલે તેણીના મોઢક  
કપોળપર પ્રેમસુખન ક્યુ અને માંડી કરી  
ધરે આન્યો

વિજયાએ—દેમ—દર—કર્વો—હવે તેણીને  
રહેજ પશુ ચકા પાતા પતિને ખુલાસો પૂ  
છે અને તેથી તેઓનો અચાર સુખમન નિ  
વડ્યો છે \*



# પુરાણ ધર્મપ્રબંધ

તેખર-શ્રીયુત શાસ્ત્રી કેશવલાલ રેવારાકર-જામનગર.

અનુસંધાન પદ્ય ૩૧૩ થી

જે રીતે પાણીને જતાવનારો જલ શબ્દ  
જુડ ગુણનેજ જણાવનાર થાયછે તે રીતે  
જલને જીવન શબ્દ ચેતનગુણને જતાવનાર  
છે જેમ જમીનને કહેનારો સ્થિરા શબ્દ  
પૃથ્વીના સિંધરગુણને જણાવેછે તેમ પૃથ્વીને  
કહેનારો જગતી શબ્દ જમીનના અસગુણને દે  
ખાડના છે જેમ રાકરે સમગ્રુ ચિદ્રૂપ  
આનેક છે તેમ શીવદત્તે બધુ જ્ઞાન દર્શ્ય  
આનેક છે ઉપદ્રુમા પશુ દર્શ્ય અદર્શ્ય  
અંધરના ગુણો જાણવા તેની શક્તિ તેની ક્ષા  
રેજ રહેછે આથી કાષ્ઠએ કૃષ્ણને વિરહ  
ધર્માત્રી માનેક છે તે કાષ્ઠએ મહામાયાને  
બધુ તેવીજ માનેક છે આથી જેવાં ક્રમોં  
હોય તેવાં તેનાં ફળ મળેછે તેવી રીતે  
જેવી જેની સમજણો હોય તેવા તેવાં ફળો  
જણુ મહાવારિના રહેતાં નથી ક્રમારે દર્શ્યની  
સુખ્યતા મનાયછે ત્યારે અદર્શ્યની ગૌણતા  
મનાયછે અને જે વખતે તે દેખાવની દલ  
કાલ મનાયછે ત્યારે નદિ દેખાવવાગારી ગો  
રાઈ મનાયછે

જેઓએ ચિત્ત અને જ્ઞાનને સર્વમાં  
પદ્યપદ રહેત માનેક છે તેઓએ સુખને દુ

અને જ્ઞાન તથા કર્મને પણ સર્વમાં જુદા  
શબ્દો કહી ઓછાં વધારે માનેક છે જેમ  
જાણુ સૂર્ય અને ચંદ્રવગેરે મહોદિપરથી  
કાલની ગણના અને જમીન તથા પાણીઉપરથી  
દરોની ગણતરી યથેક છે તર્વ રેણી (અથેઈ)  
જેમ ઉભી બાડી ચાતથી મળેલા છે તે રીતે  
સમયો સધળી ઉભી બાડી શબ્દોની પ્રવ્ર  
તિથી આખા જગતમાં મળી રહેલા છે  
ભડી નજરથી જો કે વધારો લોકોમાં સુખરૂપ  
મનાયછે અને ધરાડો દુખરૂપ મનાયછે  
તેમ છતાં જ્યેષ્ઠ અને સુખરૂપ હોવાને લીધે  
મહિતોએ જિદિ નાશરૂપે સતત પાલવાની ગ  
ણનીમા ગણેલ છે આથીજ મહામાયો  
સુખદુખમાં ઉદ્ભવ નદિ જનવા તથા રુમ  
રિચિતિમાં રહેવા બસામણ કરેછે જેમ ભડાં  
ખાતાજા ને લાંબા-ટૂંકાં શરીરો છે તેમ  
મનો પણ હોવાને લીધે ઉભી-બાડી ગતિ  
વાગા માણસ પશુ પક્ષીવગેરેને જલચર જીવો  
જનવા છે ને તેઓ જન જુદા જુદા જીવન  
મરણના નિયમોને ભોગવતા રહેલ છે અ  
રૂપને (અભાવને) ઉપાદેક ને સદાકે મ  
નેલ છે તેવી રીતે દર્શ્ય (માન) વસ્તુને  
પણ સદાકે અને ઉપાદેક માનેલ છે આથી

શિવ અને વિષ્ણુ એ બે દેવો જગતના  
 પાપકે નાશક મનાય છે આ ત્રિમાણુ બેટલા  
 પદાર્થો ને શબ્દો છે તે સવ ભાવાભાવ શુ  
 ક્ષુધી વધધમ્પણે મળેના છે ને પારે વ  
 ધધમ્પણ રહેતુ નથી ત્યારે સુખદુઃખપણ  
 પણ હોતુ નથી આથી જોએએ ગોળને  
 આદેશ છે તેઓએ સુખદુઃખ બનેને છડેલા  
 નવી શરીરો તથા મિનતી હોઈ આડી ત  
 વૃત્તિને લીધે જે સુખદુઃખો બનેના છે તે  
 એનો અત મહાપ્રાપ્ત (મોક્ષ) સિવાય  
 આવતો નથી મારે મહાત્માઓએ ભક્તિ  
 માર્ગને સુખ્ય મા યો છે તે એવી રીતે કે  
 જ્ઞાનની સુખ્યતામાં કમવાદી ભક્ત બને છે  
 ને કમની સુખ્યતામાં જ્ઞાનવાદી ભક્ત બને  
 છે આથીજ શાસ્ત્રમાં ભક્તનાધીન હથ અને  
 મરમેશ્વરશિવ ભક્તને મા યો છે આશ્રય  
 તથા આનંદવાળાને શુશ્રુષાવરૂપ હેલા છે  
 તે ઉત્પત્તિભટ વરુના ભાવને લઈનેજ જે  
 વખતે સ્ત્રી-પુરૂષ એકબીજાને આનંદ કે  
 છે તે વખતે ૧૬૨થાશ્રમ કહેવાય છે અને  
 જ્યારે ત્યાગ કરે છે ત્યારે સંન્યાસાશ્રમ ક  
 હેવાય છે અને તે સવ ઁવેમાં છે જે  
 જરૂર કમને ચેતન કહે છે તે સમ  
 રૂપ જ્ઞાનને (ચેતનને) જા માને છે ને  
 અવરૂપ જ્ઞાનને ચેતન માને છે તે કમરૂપ  
 જડને ચેતન યોડુ માને છે ત બનેનું ક  
 હેવુ શતિ-દિનતા નિયમની પેઠે વારાફરતી  
 સાચાખોટાશ્રમ મનાય છે ને જ્યારે મિતતાશ્રમ  
 વ્યવહાર રહેતો નથી ત્યારે પરમાશ્રમ સ  
 ત્વજ મનાય છે આથીજ થાસે વેદ સ્તુ  
 તિમાં આદિ અતની સત્વતા જતાવી મખ્યને

મિથ્યા માની વ્યવહારમાં ભગ્નિ કરવા કાયા  
 મણુ ગી છે જેમ પુરૂષના અવધવાળી  
 સ્ત્રી પુત્ર તથા પુત્રીને પ્રત્યક્ષ ઉત્પન્ન કરનારી છે  
 તેમ ત આકારના સવધવાળો ત શ આ-  
 કાર ને તેજ બનેને પેદા કરનાર છે એમ  
 યો ડી લોડા માને છે અને આ મગ્ધુધી ત  
 વિરાટ પ્રભાથી સજની ઉત્પત્તિવસિષ્ઠ પાસ  
 વગેરે વિદ્વાંસોએ માને છે અને એક છથ  
 રના સ્ત્રી-પુરૂષરૂપ એ શામ થયેલા વણુ વેલ  
 છે વળી પ પ્રજાથી આકાર તેથી વાયુ વા-  
 કુથી અગ્નિ તેથી ત્વ અને પાણીથી પૃથ્વી  
 થઈ આગ જે વે મા કહેત છે તેની અત  
 લગ પણ ઉપર જતાવેલાં કારણમાં સમાપ્ત  
 રહે છે જેમ જ્ઞાન છ જાદહિ સ્મૃતિવગેરે  
 યોડા યોડા બેદવાળા પમાય શરૂ છે તેમ  
 કમ કૃતિ ગતિ ઉદાગવોરે મળતા પર્વા  
 અથને જગ્યાવનાર છે નહેર છના પદાર્થો  
 મૂળથી જુદા-મેળા હોવાને લીધે સુખદુઃખો ને  
 અહિત-હિત પણ ઉલટપલટ માનવામાં  
 આવે છે ને લાભ ગેરલાભનો પણ પ્રલય  
 સુધી અત આવતો નથી જ્યારે દેશ કાલ  
 જ વ જ્ઞાન અને કર્મોનું વધમ્પણી  
 જાય છે ત્યારે અત્ય અલ્પશિયનિ બની સમ-  
 નાય છે

તો પુરૂષ પરમેશ્વર સવરૂપ થયેલ છે એમ  
 માનીએ તો શેકાકાલમાં શકિન માયા પજ  
 સવરૂપ થઈ સર્વનો પોતામાં ચદાર કરે છે  
 એમ માનવુ જોઇએ અને એ વાત માકડયે  
 ચડી-સપ્તશતીથી દેખાડેલ છે પરાશરના  
 પુત્ર થાસે ભાગવતમાં સ્વરૂપમાં અવરિશતિ

મવી તેને મોક્ષ માનેલ છે, તો જ્યારે સ્વ રૂપની કિંમત રિચતિ ત્યારે બધ એ જ્ઞાન સિદ્ધ મધ તો વ્યવહારમાં લુહાઈ દરી અને પરમાર્થમાં એકતા માની જે સમતા વખાળી છે તે લુહાઈમાં / ઘટે છે એકમા સમ શુ ? ને વિષમ શુ ? આનુ છતા એક સખ્યાને વિષમ સખ્યા માની છે, તે સખ્દ વાદીના મતપ્રમાણે બ્યાજી છે પણ અર્થવાળી એક સખ્યાનેજ સમ સખ્યા કહે છે આથી જેમ કાષ્ઠ દેશોને તે કાષ્ઠ વખતે મુણ દોપરપ થાયજ તો વિધિથી દોષ પણ રાજ રૂપ થાય છે આવી વસ્તુ રિષિને લીધેજ સમગ્ર સુખરૂપ દુઃખરૂપ, દુઃખતા પેગમાં સુખરૂપ અને સુખતા પેગમાં દુઃખરૂપ આમ મુખ્ય ચાર બેદથી માનેલ છે તે યોગર છે જે દરનના લગ અદગર્ભમાં થાય તો કમા રેક અદ વનો લગ વશમાં ઘટે છે આજ વાત વારતવ છે ને એથી સત્કર્મલલિત જ્ઞાનવાળા જનક, અબરીનવગેરે રાજા ઉત્તમ પદને પામ્યા છે અને જ્ઞાનની વિરોધતાવાળા કર્મ (લકિત) થી શુદ્ધેવ નાર વગેરે ઉત્તમ મદ મેળવી ગયા છે આથી / જ્ઞાનવગતની લકિત (કર્મ) ને શુદ્ધ (લુપી) માની છે અને ભક્તિ (કર્મ) વગરની રાતને શુદ્ધ ગમ્ય છે

ગીર્મામકોએ પ્રકાશ અને અધકારને જૂદા કહેવ છે તે વ્યાજી છે કણુદે અધકારને દગલી અભાષ નામે જુગે પદાર્થ માથે તે મુખ્યા નદિ ને પાજા થયા એ કહેવતની આશક બીજા સખ્દથી અધકારનોજ સ્વીકાર કર્યો છે, આને સજ્જનોએ પુરામણી નદિ યતા

સમુણ નિર્ગુણ આ સાકાર-નિરાકાર સ્વ રૂપને સમય દેતાને અનુસરી માતવા તેમાં જ્ઞાનું નવ સમાચેત છે શુદ્ધ જાહેર પણ ઉલ્લખાત મેળા ને તોખા ગય્યા છે ઉત્તરજી ન્યા પાણી જાહેર છે લા જમીન છુપી છે અને જ્યા જમીન જાહેર છે લા પાણી છુપુ છે એવા મેળને લીધે કણુદ મુનિએ પંચમહાભૂતના શુભોને પ્રસક્ષ માનેલ છે તે છતાં જે તે શુભોને અતાદિય વસ્તુના મુણ માને છે તે હિચિને ઉઘાડનાથી પ્રયક્ષ નથી માનતા આ બંને વસ્તુના અથવા જે રૂપની અતમ્પ શક્તિને લીધે / દેશ ને સમય ચેતન ને જડનું વધવપથ માનવજ પડે છે અને તેથી પુણ્ય ને પાપ પણ સાથે રહે છે તે એનો અત મદાપ્રિયમાં થાય છે કે જેમાં કણુ હેવાનું કે કરવાનું મનાતું નથી જે પનિનતાના ધર્મ ઠી મદતા ભારતવગેરે પુસ્તકોમાં જણાવી છે તે રૂપની કથરતાને ખતાવે છે અને પત્નીનવ ધર્મનો જે મદિમા રામચંદ્રવગેરે મદાપ્રિયોએ માને છે તે પ્રકૃતિ (માયા) ની મોગધને / સિદ્ધ કરે છે આથી રાત્રિમાન સમયમાં જેમ દિવસાં માનની દતકાઈ હોય છે તેમ દિવસે રાત્રિના માનની ઝોઝાઈ થાય છે

લીતવીપ દેગમાં ઉજવીપ મુલકની કુખ્યાનાથી અને ઉજાધિક દેશમાં યીનમુલકની મુયતાર નથી હોતી જેમ સરખા રાત્રિવસ જવતે હોય તેમ સરખી દી ગે તાપવાનો કાકાજ દેશ હોય આથી સ્ત્રી ને પુરો પદ્ય ધને સાથે ચરખા હોતા નથી તેને સીધ સત્તાગમ્મા એવ અને મેકાનો જાવ મનાય

કે જે આમ ન હોય તેો તે સદા ચાકર હૃદય  
 શિષ્ય નાનામોટા મગેરે માનવાની જરૂર ન  
 રહે અદ્ભુત નામાયણમાં તે હાર મુખવાળા  
 સવચ્ચનો સીતાદેવ કાલીથી નાચ કરાવે તે  
 પત્નીનલની રામે મોટામ જનાની છે તે તે દિ  
 નસરાતિના નિયમને ધાજતી છે જે પ્રમાણે  
 મૌનિક સરીરને દિનન કરનાર માતા તે પિ  
 તા મનસા યોગ્ય છે તે પ્રમાણે અનૌનિક  
 (દલિક) સાત નારા શિવ તે પાવતી તથા  
 વિકર્મને સમજનારા વિષ્ણુ ને લક્ષ્મી  
 પણ સનને પૂ. ય છે જે ગુરુ ને ગુરુના  
 સ્ત્રી પૂજાય છે તે પણ સત્કર્મ ને જાનવો  
 ઉપદેશ દેવાને લાધે પ્રકટ એટલેજ બેદ છે  
 કે જે સાવંતિક ગોધ આપે છે તે સવ  
 ત્વજના ગુરુપ શિવ કહેવાય છે તે જે સાવ જ  
 નિક મનો ઉપદેશ દે છે તે સર્વ શુદ્ધ બલ  
 નિ પદ વિષ્ણુ એવા નામથી ઓળખાય છે  
 આમ જના જેમ પરમા અતિ સિવાય આ  
 સત્ત્વ નથી અને સ્વયં વોરથી રસોષ પાકતી  
 નથી તેથી તેની જેમ ઓછી મા યતા રહે છે  
 તે અગ્નિવનાની વધારે યતા છે તેમ  
 એક દેવના દુરની પણ વિરોધ મા યતા  
 દુર નેત્રિ વિદ્યુતી તેથી મા યતા નથી રહે  
 તી જવા મા જો લઈનેજ કોષએ કહેલ છે  
 નિવે રૂપ ગુરુગ્ગુ ગુગ રૂપ ન કચ્છ ૫  
 આપે તે પ્રમાણે પણ ગુરુ  
 ૧) જગાવી રાકતુ નથી

લીધે એવી વાત છે તે પણ આવા લાવને  
 નહ કહે છે સ્વરૂપમાં નિરાકાર વસ્તુ  
 એક અદ્વિતીય અને પૂર્ણ છે તેજ રીતે  
 પ્રકાશ બલ એક પૂજ્ય ને આત્મચિતિમા  
 અતિ દ છે આથી જે અત્યંત દૈત અને  
 દૈતાત્મ મનો છે તે જૂના કાલથી છે ને  
 તેઓના લાભઅનામ પણ વસ્તુ ચિત્તિમાની  
 થતા રહે છે, માટે પદિતોએ પણ સ્વધર્મમાં  
 આનંદાત રહેવું યોગ્ય છે જેમ શબ્દ બલનો  
 રૂપબલનો જીવનબલનો અને ક્ષમાબલનો  
 અત નથી તે રીતે આબલ્ય ક્ષત્રિય વરુ ને  
 શ્વ વચ્ચનો પણ અત નથી તે જતા જેમો  
 ચરે વચ્ચિને તોડી પાડવા ધારે છે તેઓને  
 કેવા કહેવા? એ લખતા મારી કનમ કહિત  
 માત નથી પણ પરમે વર તેઓને સુમનિ  
 દેવા સમય છે તેથી ધીરે ધીરે તેઓ પણ  
 વચ્ચ પરથા સમ થશે

માતમ લૈમિનિ કથાદ પત જતિવોગ સા  
 ય સને સમજનારા નવિઓએ દક્ષ વરુની  
 મુખ્યતા મળી તેના પેગમાં બદલ વરુનો  
 સ્ત્રીકાર કર્યો છે તે રીતે વસિ વા  
 સ્ત્રીમાં વાસ નારક સનક સનદન વગેરે  
 રીતોસોફર વાવેતાઓએ અદ્વ વરુને મુખ્ય  
 માની તેના પેટામાં તમામ પાવિતિા સ  
 આવેશ કરેલ છે આથી પોતપોતાના જાન  
 માનુસાર પુણ્ય ને પાપ તથા દુષ્ણ ને સુષ્ણ  
 સવ ને લાગી પડી રહ્યાં છે તે એ રીતે શા  
 જમાં નહ રામ મુખિદર વગેરેને કુ ખાદિક  
 વધુ વેલ છે

(અપૂર્ણ)

માં સમુદીટીટીની ખચ્ચાઓને  
 ત્યજ મનોબલ કે તોજા પક્ષીની  
 રીતમાં આદિ અતની સત્વતા

# કેળવણીવિરૂદ્ધ વગરનામની સોસાયટી

લેખક—શ્રીયુત “સ્નેહયોગી” ધુલેશીઆ—ખાનગર

અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૩૨૦ થી

તેઓએ જોયેલી પરંતુ અપૂર્ણ પ્રવૃત્તિ વધુ તે હાનિગ્રસ્ત શિક્ષણ-પ્રચારને ગંતવ્યતા આપે છે. ભારતી ઇતિહાસના પ્રત્યક્ષ વાચકોના સક્ષમા આ વાત મણી અરસ ગતિ આવેલી છે કે પ્રાચીનકાળમાં આપેલું દરેક રીતનું સાહિત્ય સરકૃત ભાષામાં જ લખાયેલું હતું અને સરકૃત ભાષાનો કાલજોએ મુજબ ગીતોનો હતો આલોચ—તેર શુદ્ધગતિ જે નેઓનાયી આનાદીમાં વધુ પ્રમાણમાં હોવા છતાં કાલજોની સરકૃત ભાષા શિખવા પા મતી નહોતી કોરણકે કાલજોએ તેનો સ્વભાવે નહ કે આ કૌર્યો દોરે કે શુદ્ધગતિ ને સરકૃત લખવાનો અધિગ્રહ નથી, કોષ્ટકજી નિર્ણયગતિની કોષ્ટકજી વ્યક્તિ કાલજીસમાં ગતી જોવી જોલે તો તેને દડ કરવામાં આવતો હતો—શિક્ષા કરવામાં આવતી હતી મનોવિચાર નમ્ર પ્રવા સિવાય ભાષા અન્ય ઉપયોગમાં આવતી નથી કેવળ દરનકારનું જ્ઞાન નમ્ર કરવામાટેજ ભાષાની આવરણકતા હોય છે અત્યેવ આ જાગત સમજવામાં પરિક્ષિત પણ અડચણ આવતી નથી કે સરકૃત ભાષાનું પંડન-પાંડન સ્વ

સાધારણ વ્યક્તિઓને માટે વર્નિત કેમ રહ્યું સર્વ સાધારણ જનસમાજમાં શિક્ષણનો પ્રયાગ થવાથી જેના કેનાં પુર્વા પરિણમે ઉત્પન્ન થવા પામશે તેમજ સાન-ઓળા મનુષ્યોઉપર કેટલી વિપત્તિઓનું વાદળ આવી પડશે આ પ્રકારની સર્વ જાન્યોતો નિશ્ચય તે સમયના ખરેખર લોકનેતાઓએ અવરજ કરી રાખેલો હતો તેઓએ શિક્ષણ-પ્રચારની ઉત્તિ પૂર્ણતયા રોકવાને માટેજ એ પુરા મુજોનાં મૂળઉપર મોરે આધાર કર્યો હતો અત્યેવ, શિક્ષણ-પ્રચારનું એક સાધન માત્ર સરકૃતભાષાનું પંડન-પાંડન, સર્વ સાધારણને માટે નિષિદ્ધ કડી ગામાં આવેત હતું

મદાશયો! નત્યેક ભારતીયને આપણા પ્રાચીન ઇતિહાસમાં આ વાત—દૃષ્ટાત વાંચના પ્રસતતા થતી હશે કે તેઓના બાપ-દાઓ પ્રાચીન સમયમાં પણ શિક્ષણ-પ્રચારને હા ત પહોંચકવામાં અત્ય ત કહિન તેમજ મદત્વના કાર્યમાં આમળ પતા દતા તેઓ પોતાનાજ બાપઉપર સંતુષ્ટ દતા તેઓના સમય આજકાલના સમયથી હજાર ગગને સરસ હતો તે લોકોએ એની સુખ-શાન્તિ

નો ઉપભોગ કર્યો હતો કે, આ નવા યુગમાં દાષપણ વ્યક્તિના નસીબમાં એ ઉપભોગ નહીં સમાય પામ્યો નથી આ નામતમાં કાંઈને પણ સ દેહ રહે તેમ નથી આ બાબત તો ઐતિહાસિક સાચી બનેલી વાત છે એટલે તમો ભાષ્યો તોએના અપ્રમેય ઉ ન સ્થિતિનાં કારણોઉપર વિચાર કરશો તો નિ વિવાદસ્પદી આ પરિણામઉપર આવી પહોંચશો કે તે લોકો સારી સ્થિતિમાં એ દલામાટે હતા કે તેઓ સિલ્લિત નહોતા તેઓ સારી સ્થિતિમાં તેમ જ બસા એટલા માટે હતા કે તેઓ અગાની હતા કે તેઓ ઉચ્ચ તેમજ નેષ્ટ સ્વભાવના એટલા નાટે / હતા કે તેઓને સૂરો તથા કેમેમેનું શિક્ષણ મળવા પામ્યું હોતું હતું વાતો તો એવા પ્રકારની છે કે આપણા દેશનો સૌભાગ્યનો સ્વ જેમ જેમ સિલ્લિ-પ્રચારની સાધારણ જનસમાજમાં પ્રદિ હતા લાગી તેમ તેમ નિરંતર થતો ગયો શિક્ષણ-પ્રચારની અપેક્ષા કાંઈ અ ય ભારી આપણે તે જાતિઉપર નિ સદેહ આવવા ના પામી હોત કે પ્રાચીન સમયમાં જે જાતિ અગાન પ્રચારના સમયે અત્યંત ઉચ્ચ-સ્થાન ભોગવતી હતી કેવી રીતે શિક્ષણ-પ્રચારથી ચાલુકથી અમારી જાતિ ઉભવતી રીતે આસે આસે તોડી પા પાને આરબ કર્યો કે તે વિષયને મુદ્દ કરવામાટે ઇતિહાસનાં પાનાં બાવવાની મુખતા હું કરીશ નહિ કારણ બાવવાને મુદ્દ કરી દેવામાટે મદારે

અતિહાસિન દર્શિતાના ઢગને ઢગલા રવા થશે તેનું પરિણામ એ યત્ન પામશે તમો ભાષ્યો જાનસપત્ત બનના પામરા બને તે એક એવી વાત બની રશે કે તેના પ્રત્યક્ષી મારે સદેવ ર રહેલું એજ મદારે પ્રથમ ક્ષત્રવ્ય છે અથવા હું આ સમાના અગમ્યોની સ મુખ વિધાસધાત કરનાર અ પરાધીતરીકે પ્રમાણિત થવા પામીશ

આપણી લીંગના પ્રત્યેક અગમ્યનું કે જે આવી મહાન સમાનું ક્ષત્રવ્ય છે તે પોતાની પ્રતિષ્ઠાઓનું પાલન કરે—અર્થાત્ દરક ન કરના શિમણુ-પ્રચારમાં દરકતો ઉપધિત કરીને અગાન-પ્રચારના કામમાં રચાય પા રહે મારે મારાનરથી તમો ભાષ્યોને આવા પ્રકારનો સદુપદશ દોવાનું જણાવવામાં આવે છે તો પછી તમો ભાષ્યો મદાતતરથી એવી આશા રવખે પશુ કરી શકનાર નથી કે હું મદારા કાલકમથી તેના મુખ્ય મિ-ત્રાતથી એક રતિમાર પણ અલગ થઈ શકીશ શિક્ષણ-પ્રચારના સાથીદારોને મમે તેવો ઇતિહાસ જણનામાટે મને નોશન કેવા નકારતું કયા ન મને-આપનામાં આવે તોપણ હું મારી ક્રાંતિઅનુસાર જીવનપત્ત તેની વિદ્યજ ઉતરીશ એક તો માર ૧૫ પત્રિય છે અને જીનું આજકાલના શિમણુ પ્રચારના દિમાપતીઓનું આ પેલન સમગ્ર પ્રમાણમાં છે

# માનસિકે વ્યાધિઓ

નિદાન, ચિકિત્સા તથા ઉપચારમહિત

લેખક — શ્રીચુત કરમચાલી રહીમચાલી નાનજીયાણી, બી એ — દેરા-કલ્હ

મગરરી, અભિમાન કે બદાદ — આ ગેગ  
બદ્ધ વિસ્તારાળો છે વગી તે ખીજન દ્વેષને  
જ મ આપેછે માટે પ્રથમ દાઘ ધવો છે

સ્વચિ તથા વિદાન

(૧) ખાનદાન (૨) દોનત (૩) અ  
ધિકાર (૪) શુદ્ધિ કે જ્ઞાન માટે દિવ્ય  
વિચાર

રૂપ, લક્ષણ તથા મુસલ્લા જયવા ચિકિત્સા

(૨) તમારા બાપદા ઓએ પ્રતિ મેળવી  
તેમા તમે શી બાધુર્મા તરનાર મારી ? તમને  
શે દુક છે કે તમારા વડવાઓએ મેળવેલી  
નેકનામીમાટે તમે ? બીજાઓના તરફ તિર  
સ્કારની દૃષ્ટિથી જુઓ ? તમારા વડીલો પો  
તાની પાછળ સારું નામ મૂકી ગયા તે માટે  
તમે ખીજઓ તરફ તોછડાવથી વતો એ  
શુ તમને પોતાને કે તેમના નામને ખોટું  
લગાડના જેવું દૂસ નથી ? તમે બડાઇ કરો  
તેથી તમે મદા પુરુષ કે કુનીન કરતા નથી  
પથ પોતાને દલકા ખાનદાનના પ્રતિપાદન  
કરોછો

બડા બડાઇ તા રે,  
ઓર બા ન જોને જોન

હીરા મુખસે કયુ કરે  
લાખ દમેરા મોઢા

રૂપીએ પોતાની વિમત ખજુખણાટ કરી  
જાહેર કરેડે પણ પોનો જાપેશો પદાય  
ખજુખણુ કે અજુજ્યુ કશુએ જાણુનો નથી  
તોજાઇ તજ ન વિનય તથા નનતા  
ધારજુ કરો વરીકરજુની ખરી વિદા એમા  
સમાવરી છે

' સામળ વિદા વરીકરજુની વિનયનિદ  
વાઓ વને ' અખ્યાન કરિ વુગમી સ કહ  
છે કે —

વુનરી મીઠ મયનમે સુખ ઉપજત કડુ ઓર  
બ પીકરન એ મ ન દય, તજુએ બયન કહોર

મનહર છદ

જગત આ જુડુ જથ  
માયા જયા સમજીતે  
ખ્યાન દ' રાખી જુન,  
મજ ભગવાનને

શર ચાર દાગનું છે  
ચળકવુ ચાદરુ

જૂને કેમ વિદાવાન,  
તજ અભિમાનને

(૨) લક્ષ્મી બહુ ચંચળ છે. શુ તમે જાણતા નથી કે અનેક લક્ષ્મીપતિઓ અણધારેથી રીતે નાશ પામી જાય છે અને તેમની જાણનાથી હાજીરમાં નાહક થાય છે જેના રા. પલાડરમાં કરોડો રૂપિયા દત્તા એવા દીડીઆના રાગ કીમસને જ્યારે ધન્ય ગતિ ચિતામાં હામેની દેવા લઈ જવામાં આયો ત્યારે રા. કારણથી તેણે સોલન સોલનનો પોદાર મ્યો હતો એ ઇતિહાસનું જણાવું દર્શાવેલા કરી છુઓ તમારી રમરજુશકિત જરા સનેજ કરો. શુ તમારા પોતાનાજ વખતમાં અ. ગૃહ યજ્ઞાના લોકો અ. પ. કાગળમાં બિખારી બની ગયેના એવા કામના અ. પા નથી? તમારી વખતે કદાચ કોની હોય તો બીજાઓને પૂછી ખાતરી કરો. માલ મકાન ખાજનો બહુ અહીંજ ગહેવાનું આ લી હાયે આ પા અને ખાલી હાયે જનુ છે

મુલકો મકાન ખાજના

લરકર હુઆ તો શીર કયા હય

કિતને દિનેયે જુન થા

નવાન હય ચે આ હય

ચે પજ દહારી

ચે આની ખાનદાન હય

દેખા તો એક છડીમે

નહિ નામ ના નિયાન દેખ

(૩) તમારી સત્તા કેટલા દરદાટ દરો તેનો કંઈ વિચાર કર્યો? કંઈ વાર એમ બને છે કે ધોરી રસ્તે પ્રમાણિકપણે નાલતાં એકધોઈ છીનવી લેવાય છે તો પછી જુનનુક કે કુમાર નથી બોલવાનું શુ રહ્યું?

Depend not on fortune or might  
For either may change in a night

અર્થ — સમૃદ્ધિ કે સત્તાઉપર આધાર રાખશો નહિ કારણકે એકજ રાત્રિમાં બને ફેરફારને આધિન છે

૪ અમુક વિષય કે વિષયોમાં તમારું નાન કદાચ વખાણનાળેનું હશે પણ શુ એ રા કંઈ નથી કે તમે જે રાખસપ્રતિ તેને છેક અચાની મમ્ તિરકારપુરક અભિમાન દર્શાવો તેનું જાન બીજા વિષયોમાં અ. ધરા એકદરે તમારા કરતાં પણ મનીખાતું હોય? નીચેનો નોંધ જરા ખાનપૂર વાંચશો!

યદા કિંચિજ્ઞોડદ

દ્વિષ દ્વિષ મદાપ ઇત્યમશ્નુ

તદા ઇવજ્ઞોડદી

યમદદનલિપ્ત મમ મત ।

યત્ કિંચિત્કિંચિદ્

મુપજનસકાસાદ્વગતમ્

તદા મૂર્છોડસ્વીતિ

જ્વર દ્વ મરો જે વ્યવગત ॥

અર્થ — જ્યારે કંઈ શોડ બપોયો ત્યારે મ. ત. હાથીના જોવા ગર્વિષ્ઠ બ. પો. અને કંઈ સ્વ. ય. શુ એનું મારા મનવિરો અભિમાન થયું ત્યારે કંઈ કાલો લોભા પાસેથી ગમ જેમ જરા જરા વધારે જાણતો ગયો ત્યારે એ મારી જૂન જોઈ અને મારું અભિમાન નાવની પેઠે ઉતરી ।યુ. ગમતે બન કે મોની થ. વી. એકદમ પ્રાપ્ત થાય છે તેમના મનમાં



અહાર ઉભરાઇ જાય છે જેઓ પાપરીદર  
પાપરી ચઢતા જાય છે તેમનામાં એ પણ  
અવલેજી દીકામાં આવે છે

અહારનો ઇષ્ટ મિત્ર દુરાચર છે અને બ  
દુધા તે રોગીને બહેકાવવા અર્થે તેની સ  
મક્ષજ ગ્રહે છે સન્ની રોહી નો મનને કહી”  
મે કહ્યું તેજ સાનુ

સીમા જે હૃદ — તમાર પોતાનું માન જ  
જવવામાટે તમે પ્રયાત કરો ત્યાંસુધી તમે  
વાળખી છો, પરંતુ ખીજાઓને તુચ્છ ગણી  
તેમના તરફ વિચાર કરાવો એ અચેત્ય ક  
હેવાય, તમે યોડુ બોનો તેમજ કમુરમિના  
કોઇના કાલાવાલા ન કરો એ કહ્યું કપકાને  
પાત્ર નથી કમસુખનીનો ખોટો અર્થ કરી  
નમને કોઇ મિજામી ધાર તો લેતીજ બૂલ  
ગણાય

અભિમાન એ પાપનું મૂળ ગણાય છે  
અંગ્રેજીમાં ગણીતી કહેવત છે કે *Pride*  
“*as an ill horse to ride*” એટલે કે  
રવારી કરવામાટે ગર્વરૂપી યોડો નહીં છે  
અર્થાત્ એના ઉપર રવારી કરશે તો તમને  
નટકી નાખશે

‘તુજ મન હવે અભિમાન બહોત,  
મન તેરા ઉપ પીછે જાવે  
અભિમાન સપતાન દોનું દુરીજન,  
તેરે મનકો બહોત દોઝાવે  
જો અપની કાતાઇ આદો,  
તો તુમ અભિમાન હોઠ બમદો’  
(મવજકે કનાથ)

અથવા —

રવેશાભિમાન એ દુર્યુધ નદિ પણ સ  
દુર્યુધ સમજવો

ગુસ્તો જવવા ક્રોધ,

કોથી માણસ પોતાનો શત્રુ કે, પોતાનું  
લોહી બાળ્યા પછી તે ખીજાનું બાળે છે એ  
રામ બેટુ દહીનો છે કેટલીકવાર તો રોગીજ  
સારી રીતે સમજે છે કે હું અપોજ્ય કામ  
કર્યું છતાં મનની ભળાઇને લીધે પોતાના  
ઉપર અકુશ રાખી શકતો નથી વળી એ  
રામ હ માલથી ભરપૂર છે થરસામાં  
આવેલું મનુષ્ય કોઇ વાર લાટડી કે  
ગમે ને હાથમાં હોય તે છુટે હાથે  
સામા ધણીને મારે છે અને તે એટલી  
હદસુધી કે કોઇવાર સામાનો છવ જતો  
રહે ત્યાંસુધી પણ પ્રચડ ક્રોધ પાછો હોતો  
નથી જેમ સખ્ત ધરતીકપથી ચહેરાનો  
નાસ ચાપછે તેવીજ રીતે અધમ ક્રોધ પો  
નાની આમપાસ પાવમાણી ફેલાવે છે સાધા  
જુ ક્રોધને આધીન તો આ મનુષ્ય છે અને  
તે હ મા હોય ત્યાંસુધી રામ ગણાય નહિ

ક્રોધ આગ વિકરાળ છે,

જુદિ બાજે ખાસ,

અતુર હોય તો ચેતીને,

કરને એને રાસ

(કરમશબ્દ)

લવણિ તેમજ નિદાન.

પ્રચડ ક્રોધ અભિમાનને પેટ અવતરે છે  
આવું બેઅર્થી ભરેલું વાક્ય એ બોલ્યોજ

હસતે વોદ જલતા રહેવે  
જયુ આગસે દેખો જલે કુવાળ  
હસદx કીનાઈ હોગે ભાઈ  
દિલસે નિકાલો હસદ કીના  
હસદ કીનેસે કાહેડો જલને  
કાતક હય ટુગરહે દુનિયામે છના '

લાનચ — ધનપ્રાપ્તિમાટે અસાધારણ વ  
ખામાયી એનો જ મ થાયછે અને તે મા  
નથીને બનકે અપરાધોમાં હસેલી રહે કેટ  
લાકનો તો સિદ્ધાંતજ એ છે કે પમો એજ  
અમારા પરમેશ્વર લાવ લક્ષ્મી આવ લક્ષ્મી  
એજ તેમને સવદા અખના રટેછે સત્ય  
અજ્ઞાત કાય કે અન્યાયનો તેમને વિચારજ  
આવતો નથી

### નુસલો કે ચિકિત્સા

મહાત્મા નાગરજી ગેહસપીઅરે અમૂલ્ય વ  
ચનો કહ્યા હ તે એ રોગનો રામચાણુ ઉપાધ  
છે Poor and content is rich and  
rich enough મરી । અને સતોષી ધના  
હય છે એટલુજ નહિ પણ તે પૂરતી રીતે ત્રી  
મતછે શખસાદીના ખોષ પી જરણમાયી પણ  
એજ ઔષધ મગી આવેછે અવધિનાઅથ  
તવાગરમ એ ન કે વરાવતો હીચ ન આ  
મત નીરત હે સતોષ ! તુ મને તવગર  
ખનાન કેમકે તારા કરતા વિશેષ કલ્યાણકારી  
વરણ એકે નથી સતોષનો ખોટો અચ  
લેવો નહિ પોતાના કે પારકાના કલ્યાણ  
અથ દેશપરહિત ન્યાસ તો ચાતુ રાખવો

ચંદ્રિનું મકાણુજ નવતઉપર છે માટે ઉલ  
મ તો અવરમ છે

કન્યા ૧૨ સળમન દુખી  
કનાજ એ હય જો લાલચ હોડા  
દિલકી કિરતીકાઠ તોફાન લગા  
નિારેવરક મુખ મોડો

જિસને પકડા કિનારા ખરા  
ઔર હોમ સળ લેલ જળગ  
ઉમ મનમે દુખ કળી ન આવે  
પલપન ત્યારે હોવે ખુશાલ

લાલચ તજ દીધા વિના સુખ સપાદન  
રી સકાય નહિ સો રૂપિયા હોય તો બમે  
માટે તુ જા યામ બમે ઉપથી પાંચસે  
પાંચસે ઉપરથી દળર અને દળર ઉપરથી  
નાખતરક મન લલ રાખને દાડેછે

કચન કચન કચમ ચહે  
પારકનો કર સગ

પારસમણિ જતોર છે  
ધર ખેડે છે ગમ

તમાઈ સળ છેડો  
તો દોલે છોકો આતમ

કે દુનુયામી તંધરા  
કળી ન દોગા તમામ

### બક્સોસ કે વઢાપો

૧૭ ધારેલી વરણ પ્રાપ્ત ન થય કે પેન  
તાની વરણ શમ થય તેને માટે બળાપો ૩

તેવો વ્યાજબી મણાવે વિચારી લુઓ બ  
જાપો બે રીતે નિર્મલક છે કેમકે જો  
વાયલો 'પદાર્થ' ફરી મેળવવામાટે ઉપાય  
હોય તો તે ચોજવા જોઇએ અને દેખીતું છે  
કે તેમ હોય ત્યારે મળાપો કરવા મશુ કા  
રણ રહેતું નથી વળી જો તે મેળવવા નિ  
લકુલ ધનાજ ન હોય તો તેને માટે પણ  
અહા બે કરવો એ મિથ્યા છે અંગ્રેજીમાં  
કહેવત છે કે — What cannot be re  
medied is not to be regretted  
જોનો ધનાજ નથી તેને માટે દિલગીરી હો  
વજ નહિ પૂરે હે વેહી મદજો દુર દા  
નમે ખુશ હે આ રચન પ્રમાણે દુનિયા  
નારી માનવી દરેક પ્રસંગે વરતી શકે એ બ  
નતુ લગભગ અશક્ય છે પરંતુ જો મન  
હિપ્ત બરાબર અકુશ રાખવામાં આવે તો  
અજાપો તમા પ્રવેશ કરી શકે નહિ પોચા  
અનના માણસો વાર વાર મોનેછે કે અમારા  
ઉપર જે સકટ આયુ છે તેનું વર્ણન થઇ  
શકે નહિ અને તેનું ભારે અકાળીજ કોઇકપર  
આ ખુજ નહિ હોય આવી રીતે લાળા સ  
અપસુધી તેઓ હાય અદ્રસોસ કરતા રહેછે  
તેમને આગલી ખર નથી કે એવો કોઇ  
દુખનો ભાર નથી કે જે કાળતા પ્રભાવવડે  
જીવેકા ન થાય પદાર્થના કરવાથી દુખનો  
મોજો દુનિયા થાયછે જગતમાં જન્મ પામ્યા  
એટલે કેટલુંક દુખ તો અનિવાર્ય થઇ પડે  
છે કોઇવાર એમ બનેછે કે પુત્ર અથવા  
જોના ઉપર અત્યંત વદાસ હોય તેનું બીજું

કોઇ સચુ મરણ પામે ત્યારે મનવિરે એનું  
કઇ ઉદ્ધારણે કે હવે મારાથી છવાય નહિ  
મારી જીવનદોરી પુત્રી પરતુ ઘણા દાખ  
લાગા એમ બનેનું છે કે માત્ર થોડા મહિના  
પછી મોરે તેવો વિકટ જણાતો વિચોગ સ  
હેનથી વીસરી જવાયછે વેપારમાં મોટું  
તુકસાન થય અથવા ધરને આગ લાગે ત્યારે  
જાળા મનના માણસો જાતી કુત્રી રૂપ  
કરેછે

હાય વોય દુન્યા કહે

ધરકો નમ મમ આગ

કરમ કહે ના ન નર

સમ રત લે લાગ

આને પ્રસંગે સજુરી અખત્યાર કરવી એજ  
ખરો માર્ગ છે મતલબ હોવાના નાસ્તિ એટલે  
કે જે કઇ થઇ મશુ એને માટે શોનના ક  
રવી નહિ એક વેપારી તોટો આવે તો  
બીજામાં નફો થાય એ કઇ અસંભવિત  
નથી ઇશ્વર ઉલાગીને સહાય થાયછે વળી  
એમ પણ વાદ રાખતુ કે સકટમાં કેટલાક  
નાલા સમાવલા છે મિત્રમહાજમાંથી ખરા  
અતરણથી આપણને કોણ આહેછે અને  
તાળી મિત્ર કોણ છે તે સકટ સમયે  
પારખી શકાયછે Sweets are the  
proof of adversity સકટમાં સમાવલો  
અનુભવ શુજીકારી છે એવડે અદ્યારનો  
છેદ થાયછે પરમેશ્વરના સમરણતરફ વધારે  
લક્ષ અપાયછે

જેણે સાચુ જ્ઞાન સપાદન કયુ છે તેને  
કની બળાપો થયો નથી લવસાગરનાં મો ન  
જમે એટલાં ઉછળતાં હોય તોપણ તેને દર  
કાર રહેતી નથી

અપાર સિદ્ધ મહાજળ ઉડા

મમતિ મન સેલ જો

અતિને ઉધેષ નહિ લાગે,

મહા મજિને મેન જો

મોતનો સોપ કે ઠર

મરણથી આપણે ક્યાં જઈશું આપણે શા  
લાલ થશે એવી રીતના સ પાનક પ કપાંથી  
તે માટે જીનિ ઉપગ્રે મોતનું ખડું લયણ  
શું છે તે વિષેની સમીપી દૂનતાથી વારતી  
ઉત્પન્ન થાય છે જાળકને આપણે અધારામાં  
લાઇ જઈએ તો તે ડર છે તેની રીતે મોત  
તે શું તેની ખરી અમજના અભાવથી મ  
નુષ્પ તેને માટે ડર રાખે છે પ્રથમ મનુષ્યની  
વ્યાખ્યા આપણે તપાસીએ

જે પ્રાણી બોલે છે, વિચાર કરી શકે છે  
મોતની શક્તિનો ભયો કે છુટા ઉપ  
યોગ કરી શકે છે અને જો મરણને  
શરણ થયું છે, પરંતુ જેના દેહમાં ર  
હેલું અનૌકિક તથા અમૃત્ય તત્ત્વ અ  
મર છે તે પ્રાણી મનુષ્ય

ઉપલી વ્યાખ્યા પૂરી કરવા મરણ તો અવ  
શ્ય છે તોપણ કરવાથી શો લાભ થવાનો  
હતો ? ડર કોને હોય ? દુષ્ટ કામ કરનારનેજ  
કોઇ શકે

નુસસો અથવા ચિકિત્સા.

મરણના ડરને બે લે પરમેશ્વરનો ડર રાખે  
કોઇ પણ કાષ્ટ કરતા પહેલાં મનવિષે એમ  
દ સિદ્ધાંત સ્થાપિત કરો કે જે હું કરવા  
ધારું છું તે પરમાત્મા જીએ છે અને શા હેતુથી  
હું કરવા ધારું છું તે તમામ તે જીએ છે મારો  
અરેખરો રક્ષક તેજ છે

The Lord is my shepherd

I shall not want

My mind on Him is stayed

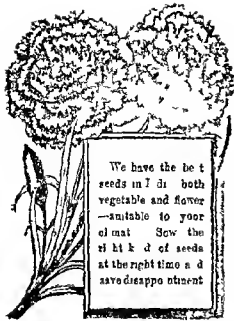
And though through the valley

Of death I walk

I shall not be afraid

અર્થ — મારો રક્ષક પ્રભુ છે મને કોઇ  
ડરથી ડરાર રહેતો નહિ મેં મારું ચિત્ત  
તેનમાં પરાંડું છે અને જો કે હું મોતની  
ખીજમાંથી આ ધો જાઉં તોપણ મને લય  
લાગશે નહિ

પ્રુદ્ધનો બોધ રાખો એ નાનુંસરણ પણ  
જલુ વિપવમાદી ગારવવાળું વાક્ય છે સ  
મમ નીતિક્ષાઓ પામે એની ઉપર રચી  
ચક્રાવળ લેગિન ભારામાં એને માટે સૂચ  
Time Doom (Fear God) છે અને  
અરમીમાં અતલકુલ છે કોઇ કામ કે  
રતાં પહેલાં કે કોઇ યોજના રચતા પહેલાં  
એ ડર તમારા અતલકુલિરે તમી ગ  
એટો હોય તો તેનું પરિણામ એ નીપડું કે  
તમે અપ્રમાણિકપણે વર્તો નહિ બળા  
લાર કે કરતારી દૂર રહો જાણી જેમ અ  
સુચ બોલો નહિ તેમજ અથો પ વિચારોનું  
નિક્કલન કરો (અપૂણ)



We have the best seeds in India both vegetable and flower—available to your climate. Sow the right kind of seeds at the right time and save disappointment.

# GOOD SEEDS

AS GOOD AS CAN BE GROWN  
BEST SEEDS FOR INDIAN CLIMATE

Large descriptive catalogue  
with numerous illustrations free  
on application. Mention this  
paper when writing.

PESTONJEE P POCHA

& Sons

Seed Merchants,

POONA

વાડી નજીકનારે બી.

અમે તરફથી મોજામ અને તાજ તર

કારી તથા ફલજા ના બીજ મની શકશે

પેસ્ટનજી પી પોહ્યા એન્ડ સન્સ

ના ૬ નેપીઅર રોડ પુણા

અહીં આપણે જાણીએ છીએ—

મરદુમ લિસાનુલ-અસે જનામ સૈય અબ્બર હુસેન સાહેબ  
“અકબર” આલમખાદીની આદમા

૦૦૦૦૦૦

મુજરાતના સુવિખ્યાત ઇસલામી લેખક-વતનાબ નિજામુદ્દીન એ.  
કુરેશીની દેખરેખ નીચે દર પ્રમાણે મહીનાની ૫ રૂબી તારીખે પ્રસિદ્ધ  
યતુ નૈતિક સમારિખ, અતિદાસિક અને પાર્શ્વિક લેખો તથા મરદુમ અકબર  
માહેનના ગણિત કાવ્યોથી સરપૂર માસિક ચોપાનિદુ—

## અકબર.

માહે ગાખાનથી ગ્રગટ થવા માડયુ છે—

પાષિક લવાજમ હિંદુસ્તાન મારે રૂપિયા નણ પોસ્ટેજ સાથે

” હિંદુસ્તાન બહાન ગીવી ૧૫) પોસ્ટેજ સાથે

હુરુક અગ્ની કીમત પાચ આના પોસ્ટેજ સાથે

પાચ આનાની ટીકીટો મોખી નમુનો મગારી જુઓ અહર ખમરો  
મારે પછ આ માસિક એક સાઠ અને જરુ સાધન છે

શાકિર કે જિયાહ

બાકાવાલાની આલી રજુ કરી મુબ્બ ના ૬

— મધુર મુગ ધથી ભરેલી —

## પવિત્ર અગરબત્તી

અગરબત્તી કર્સ્તુની રતલ ૧ ના રૂ ૪-૦૦

ગુલાબ

૨-૮-૦૦

ધુપ

દશામ

૨-૮-૦૦

ઉત્તમતામાટે ચાંદ તથા સદીશીકોટ મળેલાં છે, વધારે વિગતમાટે અરધા આનાની ટીકાટ મોકલી પ્રાપ્તસતીર મંગલો

શાહ પોપટવાવ કર્સ્તુરચદ જૈન

જામનગર—કાઠિયાવાડ

## ઉદ્ધાનત પ્રેમ

જાતી સાહિત્યના અભ્યાસી શ્રીયુત્ત સાધનાન નરબેદ કરે ઉદ્ધા તપ્રેમ એ જાતી અનુપમ મથનો સાદી સરલ અને મધુર ભાષામાં કરેલ અનુવાદ

અચકર્તા અને પ્રકાશકની ખાસ પરવાનગીથી ઉપાધ તૈયાર થયેલ છે  
કિમત ૦-૧૨-૦

લખો

અકુશ ઓદીસ—જામનગર

તાવની રામબાણુ દવા

## રૂ ૧.૦૦ ઇનામવાળી

ફાયદો ના થાય તો પૈસા પાછા

ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા દહાડે એકાતરીનો ચોથીએ ઉમેરા દાખાએ તેમજ ચાલતા જમાનાના નવી નવી જાતના ઉડતા તાલે ધ કુએ જા અને રેગના તાલે અમારી દવાથી ઉતરે છે અને રેગીને આરામ થાય છે અમારી દવાથી તાવ નથી ઉતરતો એવું સા પીત કરનારને લીધેલા પૈસા પાછા આપીશું તેમજ અમારી દવાથી ચોથીએ તાવ નથી ઉતરતો એવું સાખીત કરનારને રૂ ૧ સો ઇનામ આપીશું કબી ૧ ની કિમત રૂ ૧- -

ઘણા ફરદોને તાકીદે તારા કરનાર -

રાકિત-સજવન યાને વીર્યનો ઝરો

ધાતુને લગતા તમામ રોગો દોષો અને નિમોનો નાશ કરી શરીરમાં શક્તિ અને વીર્યનો વધારો કરી શરીરના તમામ અવયવોને પુષ્ટિ આપી મજબુત બનાવે છે

કિમત કબી ૧ નો રૂ ૦-૮-૦૦

ધાતુવિકાર

ધાતુને લગતા રોગોથી બચાવવા માટે આ પ્રસૂત અમુક છે જતાં એક પોરટકાઈ મજબુત કરનારને મહત્તમ મોકલાય છે દયાલ અચ પલ લેવાતું નથી લખો—

વૈદશાસી ગિરધરવાવ કઠાનજ,

સુ ધોળકા—૯ અમદાવાદ

## — ગર્ભજીવન —

ગર્ભજીવનથી પ્રારંભ લોહીવા અનિયમિત રૂઠું દુઃખો દિરંગીરીઆ હો, સોજો પેસાન, બળતરા મગી ગર્ભ ગદે છે કિમત—૩૧ ૩

ગર્ભ રક્ષકથી રતવા મુવારેમ કસવારકો થતી બધ રહી પુરા માએ દુઃખગર લક્ષના આયુષ્યવાળો નાજક જન્મે છે કિમત—૩૧ ૪ ગ્રીસ વરસના અનુભવની આગતિની અપૂર્વ શેષની વાંધી આસા મુકલી મોગી હિમરની હાથે ઓચોતો ધેરધોડીઆ બધાયા છે

**સ્ટીડીકેટો—**૧. પુત્રનારામ સુ ખાવાવા એ. એમ એ ૩ એસ તમારી દવાએ અમસીર છે ૩૧ ડી બી ૫-૫ એલ એમ એ ૩ એસ નનસારી ગર્ભજીવન એ એક અતિ ઉત્તમ આપથી છે આયુરારા દેવે બી એ એન એલ બી રાગકોટ દવા વાપરી સતોષ થયો છે મણીલાન નજીભાષ બી એ નડીઆ દવાએ ધણા સારી છે માએ લાલ બી ચાણદાન દાતા તમારી દવાથી ચી નો જ મ થયો પૃથ્વીસીંહજી સુસણા તમારી દવાથી કુવર જનમ્યા હા' સા વડાગામ વર જન્મ્યા કુશલ કર ગી હામકોટ મુખામ જાહેરખજારથી હમ એનાએ તમારી દવાનો અનુભવ લેવો જોઈએ યામીનમીઆ બી એ કાલોચ તમારી દવાથી ડોકરી જ મી હ લવાનીચ કર ૩ એ ધ સા જામન ૨ તમારી દવા દસ માણસને આપી તેમાં એકે કેસ નિરૂદ્ધ થયો નથી દોરામજી ૧૧ મુખામ મેક પુત્રા હીરંગીરીઆ લોહીવા ને પ્રદરના ત્રણ દરદી ૨૪ મ્લાકમા શાળ યયા વમીલ વિદ્યાચકર પાટણ-ગર્ભજીવન દવામા કાઠ વી ચકિત જણાય છે શેઠ અખિલસુસેન-કરાચી મધ પડેલુ ૨૨ પદર દિવસમાં સાર થયુ જ્ઞાન પોરોગ ન સુ કાટન મીલ અમદાવાદ મેઢ મગવામાં પહેલો તબીબ ધરાવે છે પહેલેજ મદિને દસ રતલ વળન થતુ આવા ધણા સ્ટીડીકેટો છે

૧૧ ગાંધીજી પ્રાણુર કર, હે ની નિકટોરીઆ રુલ સુ માણસા-ગુજરાત

## હું કેમ ખૂબસુરત દેખાઉં છું?

મ્હારા લગ્ન થયા તેના બીજે દહાડે મ્હારા આયુષ્યપતિએ મને પુછ્યું તારે શું જોઈએ? આ સવાલનો પ્રતિ-ઉત્તર આપના પ્રથમ તો હું ચત્રમાધ્ય પશુ છેવટે કમ્પતા કમ્પતાં ને પ્રત્યુત્તર આપ્યો કે જ્યોત્સના જોઈએ શું જોઈએ? પતિ એજ અમારો દિવાનો હાર અને સાબાગનો શગર અને તેમની કુશળતા મુચવનાર સામાગર-તિલક ને જ્યોત્સના જોઈએ શાળ-શામરપેકી મુખ્ય શગર છે તે તરત જ હારા પ્રણ-પતિએ જામનગરમાં રાગેન્દ્રોદ્ધ લિપર આવેલી મેક્સસ ધીરજ અગરખત્તી વાચ્યમાધી મનદર સુસારીત ગુટીકે ક કુની બી લાવી આપી જેનો નિયમિત ક્રયચોય કરવાથી મ્હારો ચહેરો ચુતાબ જેવો સદૃશ દેખાય છે ત્યારપછી મ્હારી કેટલીક સગીવરોએ તને ક્રયચોય કપો અને બાજે હાથે કુડોમા તેનો ક્રયચોય દસ લો છે તેજ માલની ખાતો છે

**અપૂર્વ-અમત્કાર? લીલા ગાંધી ૪૫ એન્ડ એકઝીમા ઓર્થોન્ટમેન્ટ**

આ જોઈએ એન્ડ એ તેની દુ સાધ્ય ખસ તમા દાર અને લાલા યા દુઃખ ખરજવાને કેવળ ૨૬ કલાકમા નાજુદ દરી ચકે છે એ જ્યોત્સના તેવો નમત્કાર નજ કહેવાય કિમત ૩બી ૧ ના ૩૧ ૧-૧૨-૦ ખત્તી માટે લખો—  
તા ૬-૧૨-૧૯૩૨ વિજયપાટ કેવળ એક આત્મી દીકરી મી કાંથી વિચારે રામવાનું નાન સાલનું મુદર કેલે ૩૨ શુક દેલે ૨ તથા તદુસ્તીનો હર પ્રહનો ખગતનો તદ્દન મદત મોડલીયુ  
વૈવ લીલા ગાંધી કામસી. જામનગર-કાઠિયાવાડ

## રાજ્ઞ મહારાજાજી,

નવાનો નામવાર સરકારનું ધારાસભાના આંદરેયન મેમ્બરો મેથ સ જન્મને કન લો મેન્જર, કેપ્ટન નામવાર વૈષ્ણસરાયના આંદરેરી એ ડી સી લેફ્ટેનન્ટ પોલીંગલ એ ૧૨ સરકારી સીવીલીયન ઓફીસર યુરોપીયન સીવીલ સરજનન એમ ડી ની ડી. ધરાવનારા મોટા ડા ટરો તથા દેશી અને યુરોપીયન અમલદારો અને મુલ્કોમાં આ ગાળી યાકુતી નામની ટગલ્હેર હવા બહુ વપરાય છે એજ તેની ઉપયોગ તાની નિશાની છે-અર્થમે ૨ લેબોરેટરીમાં આ રજવાડી વા એનાલાઈઝ થયેલ છે

## બાદશાહી યાકુતી

ગમે તે કારણથી યુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે પુરાતાન ૧૫મ રાખે છે આ રાજવણી યાકુતી વીય વિહારના તમામ બ્યાલિ મટાડે છે અને વીધ હર બનાવી બર પુરાતાન આપે છે ખરી મરહિ આપનાર અને ન હા માણસને પશુ સુવાનની માફક જોરાવર નનાવનાર આ હવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ લવામણુ છે આ હવાવાપરવામાં મોટું પણુ નતની પરેડી જરૂર નથી ૪ ગોળાની ડમી એ ના રૂપીયા ૬૬

## બાદશાહી યુનાની લેપ

ઉમદા હવાઓમાંથી આ લેપ બનાવેલ છે અર પુરાતાન લાવવા માટે આ લેપ રૂતેદમ ૬ પ્રમાણ છે આઉસ એ ની ડમીના પીવા આઠ ડામર મહી ૧૫ ઘોલીરામ-ગાજેડ મહીલાયા

## THE EAST & WEST TRADE DEVELOPER

We be glad to a st you a getting n cle r touch with Manufacturers Merch to Exporters Importers and Buyers through out the world

Can we h lp you to get n Agency?

Man facturers and Merchants

Desiring to ext nd th ir fo ings t ade conn ct ons are invited to file part culars of th ir requirements and references with us

The East and West Trade Developer

Represents no percl int o ts nd is und aged in e oiy respect.

It is not connected with any commercial house

Exporters Importers and Dealers

Will find it to th ir advantage to f e a close touch with the latest information about world trade

The East and West Trade Developer

Which enables busi n Imp rt M re uts Dealers and others interested to know what to buy—from whom to buy

Members and Advertis

Are invited to utilize wifout charge our Services in acquir ing information as to any line of trade in any part of the world

SUBSCRIPTION

Rs 10 or £ 1

THE EAST & WEST TRADE DEVELOPER

Rajkot, India



# ચુંટાયેલી કળી

લેખક—શ્રીયુત પ્રભાસકર મગળજી દ્વિવેદી

અનુસંધાન મુદ્ર ૬૪ થી

દાનિશ પરિચ્છેદ

દોષી-નિર્દોષ

તે મૂર્ખાપણી સુચીલાને તાવતો આરભ થયો નાળપણીની દુખ વેડેલુ દાવાથી સુચીલાના શરીરમાં હવે કાષ્ટ રહ્યું નહોતું તેનું નજીર ભાગી ગયું હતું તે એક કાળા વખતની રોગીના જેવી યમ મમ હતી છતાં તે મર્યાપણી પ્રમેા અને કનકને મલાગનાર પ્રાપ્ત નથી એમ વિચારી એટલા દિવસ અતિ નયતનથી છવન-રક્ષા કરતી હતી પણ હવે શરીરપર તેની સત્તા રહી નહિ

કનકના દુખની સીમા નહોતી તેની નિદ્રા પનાયન કરી મહા આળો દિવસ કનક સુચીલાની આકરી દરવા લાગી તેની આ દલીખથી સેવા જોઈ સુચીલા આશ્ચર્ય પામી વિચારવા લાગી 'કનક મારે કનક મિથ્યા નાવી કનકનું મન હશ્વરમાં નથી તે પછી કનક દેવીની માફક આટલી બધી સેવા કે

વાનુ રીખી પ્રાપ્તી આ પ્રમાણે રમેક રા ખવે, તેવા કરરી એ તો દલી મુશુ છે જ્યા કનકની વિપાકમથી પી પ્રતિમાતરદ તેની દષ્ટિ પતી ત્યારે તે મુગ્ધ યમ તેના તરફ જોઈ રહેતી તેના આમતેમ પગતા વાળથી 'દકાઈ મયેલ સરલ-મુદર મુખકાન્તિને જોઈ તે મુગ્ધ યમ જોઈ રહેતી

કેવું કયાનક! આ મુક્તિની પ્રશાન્ત સર સતા જોઈ તેને કોણ દોષી ધારે આમાં કે કાચ દોર દોષ તો તો દુ એમજ સમભુ કે પૃથ્વીપર કોષ નિર્દોષીજ નથી અને પૃથ્વીપર કોષનો પણ વિશ્વાસ કરી સકાપજ નહિ આ પ્રમાણે જિ સત્તા વિચારતા સુચીલાની આખોમાંથી અશ્રુધારા પતી અને તેનું ઓ મીડુ જોઈતું જવું બાલિકા કનક આનું ખ કારણ ન વિચારતા વ્યાકુળચિતે રુથી માન સાથી આટલું વધુ દુખ યાવશે તેનું કારણ સોધવા અશક્તી

આ પ્રમાણે વિવગ્રાપર દિવસો જવા લા

આ કનકે પ્રમોદને આ મદવાડની ખબર તારથી આપી હતી પ્રમોદ જામિનીનાથની સાથે ઘેર આ થો

તેને જોઇ સુશીલા આનંદિત થઇ આડી અવળી વાતો આં પછી તે બોલી તુ આ બો તો સારૂ થયું મરવાપહેલાં તને કેટલીક વાતો કહેવી છે

તે વખતે કનક તે ડરમાં નહોતી કંઈ કાંઈ હોવાથી તે બદાર ગયેલી હતી સુશીલાની વાતથી પ્રમોદની આંખમાં આંસુ આયાં તે અશ્રુસિકત નેત્રે બોલ્યો એ વાત કેવી ? એ વાત કોણ નહિ

સુ - ના હું હવે વધારે ખબર કાઢીશ નહિ મારા દિવસો બરાબ ચુંકવા છે અને બધાં બોલાવેછે તે દિવસે ત્રે જાણે પહે નને જોઈ તે પછી-તે પછી-

બોલતા માનતા તેની વાત અમી ગઈ તે તાતી ધમ્ના વિચારમાં આવતા સુશીલા કંપી ઉઠી જાણે તેજ પ્રમાણે ધનધોર મેષ વૃદ્ધિમયે ઝોકાઝોક વિદ્યત પ્રકારા ચયો જાણે તેજ વખતે તે મુર્ચિ તેની દૃષ્ટિએ પગી સુશીલા બોલી ઉઠી આ જો હું પ્રસન્ન જોઈ છું મોક્ષતાં બોલતાં તેનો ભય દૂર થઈ ગયો આનંદનાં ચિદ્વા તેના મુખપર જણાવા લાગ્યાં તે પેતાના મનમાંજ અપરિચિત બોલવા લાગી આપણા દિવસ પછી અને મનમાં શું આ હું આજ તમે અને રૂપા દીધી ? આજ મરણને વખતે ?

સુશીલાની વાતથી પ્રમોદ બી જઈ બોલ્યો આ શું કહેછે ?

સુશીલા અમી ગઈ તેણે જોઈ કે તે મુર્ચિ કયાં ? તે તો ક્રૂરત વિકારના અસ નદ પ્રમાણે થયે થઈ જતી હતી સુશીલા બોલી-

આ શું મેં કંઈ રચન જોઈ કે શું ? ખરે જાણે એ રચન કેવું છે ? પ્રમોદને એવાન કહેવામાટે હિતાવળી થઈ ગઈ છે

પ્ર - શું બોલો છો ?

સુ - હું તો મરણ પધારીપર છું હવે કંઈ નહીં સંભાળજો તેનો રચના આજકાલ લજો જગદી ગયો છે

કનકે કેવી રીતે મોટા દોષ કહ્યો છે તે વિચારથી કહેતાં સુશીલા દીધ નિશ્ચય સાથે થણે કહે બોલી પ્રમોદ કનકનો વલાવ સારો કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં બૃથ કે રીશ નહિ

અધી વાત સાંભળી પ્રમોદનું હૃદય પાકુજ થઈ ગયું અનુભવ અને કૃતચનાથી તેનું હૃદય પૂરું થઈ મરણ પ્રમોદે વિચાર્યું કે કનકે તેને મારેજ આટલું કંઈ અવિચલિત ભાવે સદન કયું છે ત્યારે પ્રમોદે રતબધ નેત્રે ખુલા છદ્મની પોતાનો દોષ સુશીલાપાસે કણુવ કયો પ્રમોદેજ સુશીલાની સંભાળપૂર્વક રા બોલી નોપડીઓ ફેંટી દીધી હતી પ્રમોદ મારેજ કનકને પેસાની જરૂર પગી હતી પ્રમોદેજ તે વાત છુપી રાખવાનું કહેવાથી જાણીશજો તે વાત કોણને કદી નહિ પ્રમોદ આ અધી વાત સુશીલાને કરી

કનકને નિર્દોષી જાણી સુશીરાના આન  
ની સીમા રહી નહિ તેની ગતીપરથી  
જાણે મોટા બારા ખસી ગયો

## અયોનિ શ પરિચ્છેદ

દેવ કે માનવ ?

આ તરફ યામિનીનાથ એ દિવસમાટે અ  
લાદ્યા થાં આવી કનકના રૂપથી મોહિત  
વધ્યું ગયો તેના હૃદયમાંથી નીરજ નીકળી  
ગઇ, સચરાચર આ રા હલકા લોકનું જે પ્ર  
માણે બને છે આ રૂપે પણ તેમજ મધુ  
નીરજને છોડી દેવે કનકની તરફ તેની આખ  
પડી, નીરજ વનકૂલ જે રચાને ધીજી કૂલ  
નૂટે નહિ તેજ રચાને નીરજનો આદર  
નીરજ અરવપદ્મા એકબીજા ફરી તેને શો  
જિત કહે પરંતુ કનક તો ગુલામનું કુલ છે  
સાકળ રચાને સકળ સમયે તેનું માન રહે છે  
ત્યારે હમણાં પુણ્યોવાળાં વનમાં ગુલામ થો  
તાની બાન થાડે છે, ગુલામ પુણ્યનાં સર્વોપરિ છે  
એ ગુલામને જોઇ તે નીરજને ખૂસી ગયો તેમા  
આશ્ચર્ય શું ? વળી જોડણ દિવસ નીરજને  
મેળવરાની આરા હલી તેટલા દિવસ તેની  
ને લાલસા નમળ હતી તેને મેળવીયજ એમ  
જાણી તેની પાસે નીરજની મપાઈ ધણીજ  
ઓછી મધ્ય ગઇ હતી દેવે તેનાં નયને તી  
વળ તે મત્તજાત કુસુમ અને કનક તે  
સ્વર્ગજાત પારિજાત થઇ પડ્યું તેથી યામિની  
કનકના રૂપમાં મુગ્ધ થઇ ગયો

દેવે તેનું મન નીગળમાં રહ્યું નથી દેવે તે  
વિવાહના નિમિત્તે મલપુર જવાને કિત્તજ

નથી, ફક્ત એ દિવસમાટેજ અહિં આ  
વ્યો છે છતાં પાંચ દિવસ થઇ ગયા, તોપણ  
યામિની કાનપૂર જવાની વાત પણ કરતો નથી  
યામિનીને દેવે ફક્ત એકજ ચિંતા રહી કે  
કનકને કયા ઉપાયે મેળવી શકામ ? યામિની  
જાણતો હતો કે પ્રમોદ નીરજને, ચાહે છે,  
તેણે વિચાર્યું કે જો તે નીરજનાથે પ્રમોદને  
પરણીવી શકે તો પ્રમોદ અનાપાસે તેની બહેન  
તેને સમર્પણ કરશે, આમ વિચાર કરી તે  
એક દિવસ પ્રમોદને કહેવા લાગ્યો— 'પ્રમોદ !  
મેં દિવસને બદલે ચાર દિવસ આલ્મ્યા ગયા,  
દેવે જલદી જલુ પડશે પરંતુ યામિની  
એકાએક અટકી ગયો પ્રમોદ મોઢ્યો દા,  
ચાર પાંચ દિવસ તો ગયા, મારી ઇચ્છા  
એવી છે કે હજી વધારે દિવસો જીવ, પરંતુ  
તે અનુગ્રેષ કેવી રીતે કરી શકુ ?

પાઠ—મારામા સાદસ નથી કેટલાક દિ  
વસ મધ્ય તને એક વાત કહેવામાટે તલ  
માન થઇ રતો છુ પરંતુ કોઇપણ પ્રકારે કહી  
શકતો નથી

પ્રમોદ હસતો હસતો બોલ્યો— આજ  
તો કહી ગઈશો ને ? કઇ વાત ? બોલો જોઈ

યામિની ગંભીર લાગે બોલ્યો, તું નક્કી  
જાણે છે કે નીરજની સાથે વિવાહ કરવા  
સંન્યાસીએ મને કનપુર જોલાવ્યો છે પરંતુ  
મારી ઇચ્છા નીરજનાથે વિવાહ કરવાની  
નથી તેથીજ ત્યાં જવાની ઇચ્છા મની નથી.  
સંન્યાસી પાસે જઇ તેને અતિથિ વાત જો  
શકી એ, થયજી ચુરપેલીબરેલ કાંઈ છે.

ભાષા આ બાબતમાં તારી સાથે પ્રથમ એક વાત કરવાની છે એ વિચાર્યું હતું કે તું તે ડોકાણે પ્રથમ આ બાબત કહી પછી તને ઠીક, પરતુ—

પ્રમોદ મામિનીની વાત પૂરી થતાં મહેલાં બોલે ત્યારે નીરમની સાથે વિવાદ કરવા તમે ઇચ્છતા નથી ?

યા—ના

આ ઉત્તરથી પ્રમોદ વિસ્મય પામ્યો નિ રતબધાએ વિસ્ફારિત નેત્રે મામિનીનર નોંધ રહ્યા મામિની કામળ રચ થી ફરી બોલ્યો તેની સાથે વિવાદ કરવાની મારી રજા નથી ખરી વાત છે કે આ વાત આશ્ચર્ય કારક છે—પરતુ તેનું પશ્ચ કા ન્યું છે —

તેનું પશ્ચ કારણ છે ? તેના ઉપર કાંઈપણ નબળાનો પ્રેમ ન દેખે તેમ તમે માનેછો ?  
યા—તે તો હી છે તું એમ વિચારીશ નહિ કે હું તેને આહતો નથી પરતુ હું તેને માટે અયોગ્ય છું તેની સાથે વિવાદ રીક નહિ

પ્રમોદ—તમે નીર નમારે અંગે ૫૨ ? હું બોલોછો મામિની ! જો તેમ છે તો તેને નાટે ચોગ્ય કાણુ છે તે હું જાણી શકું તો નથી.

યા—તું જેમ કહે તેમ કાદ નું અરેખર તેને માટે અયોગ્ય છું ની ન' મને આહતી નથી

આ વાતથી પ્રમોદ તેની જાનિ જાનું કારણ સમજી ગયો. તેના શોકદામન ક્રબ્દમાં તે તેના હૃદયની મજીર વાતનાનો અનુભવ

કરી શક્યો. સમજીને તે નિશ્ચય રહ્યો મામિની ચોરીવાર પછી પાછો જોતવા લાગ્યો પ્રમો ! તને શું કહું ? નીર ન કોના પ્રતિ અનુરક્ત છે ? સંભળીશ ? નીરમ તનેજ આહે છે

સંભળીતા લગ્ન આવી પરતુ આ વાત સંભળી મિત્રના મજીર હુ ખમા પશ્ચ નમોહતુ હૃદય એકાએક આન થી કપી છે તું પરતુ પોતાનેજ મામિનીનાયના ક્રબ્દનું કારણ માની તે આન હ અદરને અદર સમાવી દીધો મામિની બોલ્યો—

તું પશ્ચ કાંઈ સમજતો નથી એમ જાણે છે ? તું પશ્ચ અદરખાનેથી નીરમને આ દેહે અહિ આ પા પછી મે તે સારી રીતે જાણ્યું છે આ વાત જાણી મે શી પ્રતિજ્ઞા કરી છે તે સંભળ—હું તારા ૨ તાપરનો કાટો ધણ નહિ હું પોતે તારો અને નીર નનો સંબધ કરી આપીશ આજ મારી પ્રતિજ્ઞા છે

મામિનીના નિસ્વાધ બાવથી પ્રમો રત ભિત થઇ ગયો. મામિની દેવ કે માનવ તે ન છો કરી શક્યો નહિ છેવટે બોલે યા મિની ! તમે મનુષ્ય નથી પશ્ચ દેવતા છો તમારી મિત્રતા સ્વર્ગાધ છે વા નવિક રીતે વારથી નીર નો જોષ લારથી તું તેને આ હુકુ તે છમી હલુકુથી આ હૃદયમાંથી તુછી શક્યો નથી પરતુ જે કહ્યું તેમા વિશ્વાસ રાખો હું તેને ગમે તેમની આહતો હોઈ નીરમ ! મળતાં મને ગમે તેમનું ક્રબ્દ થાય પરતુ તમને વેવાથી વચિત રાખી તેની સાથે લગ્ન કરવાની હું છ છા કરીશ

નહિ તે લાકથી નુ કહી સુખી ચરય નહિ'

યામિની જોડયો-સાંભળ, જો તું વિવાહ નહિ કરે તો હુ પણ તેની સાથે વિવાહ નહિ કરું નીરંગ અને ચાહતી નથી તે જાણવા છતાં હું કેની ગીતે વિવાહ કરી રહુ ? વગી તારીસાથે વિવાહ ચવાથી નીરંગ સુખી ચશે એ જોઇને ન હુ ખુશી ચરય.

પ્રમોદ યામિનીની વાત સમજ્યો તેણે વિચાર્યું કે યામિનીના જેવી અવસ્થામાં પડતાં તે પણ તેમજ કરત આપ એવું જગ માની પ્રમોદ પણ યામિનીની વાત સમજ્યો છતાં યામિનીની વાત ધેરવા તેને વણજ સમજાવવા લાગ્યો પરંતુ યામિનીએ કશું માયું નહિ છેવટે તે અટક સાવે જોયો હું હજી સુધી અને મારી ગીતે જોળખી શક્યો નથી આગ્રેનો બપો નીચ મને ધારતો નહિ લાગે' નવારે હું પોતેજ આ વિવાહની વાત કરેછું આરે હું નિશ્ચય જાણુજે કે તેથી તારો સસાર સુધરશે જો આમા અસમત ચર્ચા તો મને કષ્ટ થશે'

પ્રમોદ નિસ્વચ્છતાથી પોતાના મનમાં વિચારવા લાગ્યો, જુદી જુદી લાવનાથી તેવું મન તરંગિત થઈ ગયું તેણે યામિનીની વાતનો ઉત્તર આપ્યો નહિ યામિની સમક્ષ લક્ષ્યમ ધારી જોયો આગ્રેજી કાનપુર જઈશું હું પોતેજ સન્યાસીની સાથે તારા વિવાહની ખાબત નડી કરી આવુશું

બધી વાત-ચિત્ત ધયા પછી યામિની તેજ આત્રે કાનપુર ગયો પ્રમોદ આજો દિવસ વિ

વાદમન આદ્યનારે વિચારવા લાગ્યો, નીરંગ તેની થશે તેજ તેનો આન હતો જે તેણે મ્યમમા પણ ધાર્યું નહોતું જેની આશા પણ નહોતી તેની આશા લાગના લાગી તેજ તેનો આદ્યના વગી વિવાહ એ કે તેના પરમ મિત્ર યામિનીને તેને લઈ નિરાશ થઈ પડ્યું

પ્રમોદે વિચાર્યું કે યામિનીનાથના જેવા નિઃસાર્થ માણસો આ જગતમાં નથીજ

## ચતુર્થ પરિચ્છેદ

### મન્યાપથાની

ધીમે ધીમે દિવસો જવા નાન્યા સુલી જાના આરોગ્યલાભની સ્થિતિ નથી જેની પીઠા બે દિવસ વધેજે તો ખીજા બે દિવસ સમા ધીમે જનરે હજી પ્રમોદ કેટલાક દિવસ કાલેજ છોડી આવી રહી શકે ? તેની પીઠા પામેજ આની હતી, થોડા દિવસ રહી તે કલકત્તા જવા તૈયાર થયો પ્રમોદ કહ્યું કત્તા થયો લારપછી મે-ચાર દિવસે સુલી જાનો મદવા વધી ગયો ધીમે ધીમે ઉમાદ થવા લાગ્યો કુલીતા તે નિસની વરસાદ યાજી રાત્રિ અને તેમાં તે શ્રુતિને જેવા લાગી તે વિચાર્યું તે ગીત તેના કાનમાં અવાજ લાગ્યું એક પછી એક શબ્દ સાંભળવા લાગ્યો

સમજ સખી તે આ યા નહિ

ચિન્દન ચિર નિશા, અગરજો ગઈ છું મિથિ રહેતા નિરહ માઢે ધરીને આશાની શિથિ

પાસે કનક બેઠી હતી તેને કહ્યું કનક  
કેવું સુદર ગાયન ? અદા, એ ગાયન તે ગાના  
હતા હું તે ગાયનને સમજી છું ખોસતી  
ખોસતી સુશીલા આંસુ વહેવડાવતી થોડીવાર  
થોભીને વગી બોલી અદા આ ગાયન એક  
વિસ મને । વરાવવામાટે તેણે કેમલાનધા  
નપત્ને ક્યાં હતા ? કનક આજ એ ગાયન  
। બુ ગાયછે ! આ અનાજ કેનો ?

સુધીયા તે સ્વર ઓગળવામાટે ધરીજ  
। ગની થોડીવાર માન રહી પછી માથું  
કેરી બોલી—

ના-ના ઓળખી શકતી નથી તેને એ  
જાણુ છું પરંતુ કનક ! આ ગાયન કેણું  
ગાયછે તેને તો ઓળખી શકતી નથી ?

નક સુશીલાની વાતનીન સાંભળતી હતી  
આખનાં આંસુ છુટી બોલી હું કેમ છું  
સાંભળતી નથી ?

સુ — સાંભળી શકતી નથી ? મન ધને  
સાંભળ કન ! કેવો સુ ર અવાજ !

આ વખતે ઘેઘ આ યો બધાં સદાજો  
જોઈ અતરત દિવગીર થઈ ગયો તેણે જાણુ  
કે હવે બચવાની આશા નથી જાલદી આ  
પધની થવ થા કરવાને બદલ ગયો વધ  
આત્મા ગયા પછી સુશીલા વિરમવધી કનકને  
પૂછવા લાગી એ કેણું ? કેમ આ યો હતો ?  
નકે ઉતર આપ્યો નહિ તેથી સુશીલા ફરી  
પોલી કનક આ સાંભળ આ સાંભળ

સ રનિ, સ્વામ ના આ યો,  
આવે છે અનત નિ ।  
હજી પછી તે ના આ યો  
આ અભાગી નારીની ગેપ દિને  
છે સી આજ ન પૂણ ચઈ  
ત રનિ સ્વામ ના આ યો  
આ વેરમૂળા આ માલાગાયા  
સકળ વિકળ ગયુ સ રનિ  
મારા હૃદયનું આન મનક ।

સાંભળ સાંભળ

એકાએક એ ર વખતે એ અનુભવ તે  
ઓરકામાં પ્રવેશ કરી સુશીલાની પ એ આની  
ઉભો રહ્યા ત્યારે અપરાધજી કાળ થયો હતો  
જારીવાટે લોહિત વણ નો પુછજૂન તડકો  
મુદમા નવેશ કરી પયારીની એક ખાલુ ઉ  
જળવળ કરી મૂકતો હતો નવેશ ક નારની  
મુક્તિ તે તડકાથી સ્વયં જણાવા લાગી તેને  
જોઈ સુશીલાની આંખો મિચાઈ મઈ, તે એ  
લાન થઈ ગઈ થોડીવાર પછી આંખો ક્રિષ્ણી  
ત્યારે તેમજ ઉ માદ જનો રહ્યા તે નવેશ  
કરનારતરફ જોઈ બોલી અત્યારે મૃત્યુકાંડે  
મને મળ્યા કે ?

પાસે રહિ ! સુશીલા શુ મુખ લઈ ત  
મારી પાસે આવુ એમ કહી અન્યાસીએ  
સુશીલાનો દાય પોતાના હાથમાં લીધો તે  
રોવા લા યો સ્વામીના મુખતરફ જોઈ  
સ્વામીના હાથમા હાથ રાખી સુશીલાએ  
પ્રાણત્યાગ કર્યો.

## પ્રથમ પાઠ

પ્રથમ-પાઠના

સુધીના વિષય છે એવા વાચકને પહેલેથી જાણ થયો છે જતા એકાએક મુશ્કેલીને તેનો સ્વામી કેવી રીતે સંપરિપત થયો? આ સ્થાને એ સંસારનું નિવારણ પ્રવાસાદે કહ્યું પૂર્વ જ્ઞાતાત કહેવાની આવશ્યકતા છે તારામ ન્તની મોની કન્ધા આશિષાને પરજીવના પછી તેનો પતિ મુખ્ય ભક્ત થયો તે પછી ક્યારે પણ તે અલક્ષ્યા આવી નહોતી તારાકાત થયા તેડા મોરલેલો કાગલો લખતો પશુ વિનો ભાજ તેપર કષ્ટ ને કષ્ટ બાનુ બ તાવતો વાન્તવિક્ષવાત તો એ હતી કે આશિષા સિવાય તે એક દિવસ પશુ રહેવા ઇચ્છતો નહિ આ જોઈ તારાકા તે નાની ક યા સુ ચીલાને એક નાના ઊંચાસાથે-જે વર જમાઈ રહે તેની સાથે પરજીવવાનો નિમાર કર્યો તારાકા તને પુત્ર નહોતો તેથી સુચીલાને પોતાનાથી સુધી પાડી શકતો નહિ ઉપરે એક ધરજમાઈ રહે તેવા મુશ્કેલીએ સુ ચીલાનો વિવાહ થયો પરંતુ દુર્ભાગ્યે વિવાહ પછી થોડા દિવસે જમાઈના રસાવના એક વિનશ્ચ દોષ ઉત્પન્ન થયો દયાનંદ કાચુ જાણે કેવીરીતે મહાપાન કરતા શીખ્યો સુ ચીલાએ તેને સુધારના થયા ઉપાય કર્યા, પરંતુ તે ફૂટમાય થયો નહિ એક દિવસ દયાનંદ મહાપાન કરી બેઠા આ પો જતા આકરને ફરીથી રાજ ભાવવાની આજ્ઞા કરી સુચીલાએ આકરને મર લાવતા અટકાવ્યો

તેથી દયાનંદ ગુસ્સે થઈ તેજ અવરમાર્મી સુચીલાને મારી આ વાન તારાકાન્તના જાણવામાં આવી તે જમાઈનાં આ આચરણથી બલોજ ગુસ્સે થઈ તેને કહવાં વચન સહ જા પા દયાનંદે આ કડખા વચનોથી પોતાનું અપમાન થયું માન્યુ તેણે વિમાર્ગ કે હું સસરાના ધરમા રહી તેનું અલ ખાઉં છું મારેજ સસરા મને આકરની પેઠે મલો છે અપમાન થયેલું હોવાથી તેણે તેજ દિવસે અગુરાલજ લખ્યું આમ થવાથી સુચીલાને ઘડજ દુખ થયું જતી વખતે દયાનંદે સુચીલાને કહ્યું સુચીલા! મે તારીસાથે નિશાહ કરી આ પાપ કર્યો છે હું અને તું અરખા નથી હું દરિદ્ર છું તું ધનવાનની ઠીકરી છે તું નામથી તો તારો ભત્રિય ક દેવાઉં છું પરંતુ ખરેખર રીતે તો તુંજ માર અરજીપોષણ કરેછે મો ની વાતે હું તારો પ્રભુ છું પરંતુ ખરી રીતે હું તારો આકર છું પુરખને પહે બાવુ જીવન જેટલું થયા ૨૫૬ તે આજમા દિવસે મે અપશુ છે હું જાઉં છું તું પિમરમાં સુખી રહે” આ વાતચિતથી સ્વામીનાં બધા ખરાજ ચરિત્ર જુની સુચીલા રાતી રાતી ખોશી તમે દરિદ્ર છો તો હું શુ દરિદ્ર નથી? હું પશુ નિ ની પત્ની છું પિતાનું ધન ભલે તેની પાસે રહું હું પણ તમારી સાથે શિક્ષા માગી છું! જાણીત તમારીસાથે વનવાજ રવો એજ માર સુખ છે તમે જે અદ્ધિ ન રહો તો મને તમારી સાથે સો’ પત્નીના પ્રેમમય વાક્યથી દયાનંદ જરા નરમ પડ્યો પરંતુ સસરાનું ઘર તજવાનો દ સમય હતો-

તેથી તેણે તે મતથી દૂર થવાનું યોગ્ય થાયું  
નહિ તેણે તેજ દિવસે સમરાણું ધર લીધું

દિવસો જવા જાગ્યા માસો જવા જા રા  
પરવું થાનદ કયાં ગયો તેની જાણ જાગી  
નહિ સુશીલા માતકિનીની માફક તેના પ  
ત્રની વાટ જોવા જાગી દરેજ વિચારતી  
કે આ? તેમનો પત્ર જરૂર આવશે પરવું  
રાત્રિ પતા દતાથ યપ આસુ પાડી મનની  
જવાબા છુગાવતી હતી આ દુખમય પૂત્રી  
માધવ જે આપણને આપુ ન આપ્યા હોત  
તો આપણુ શું થાત? તેમ કહે એક વપ-મે  
વરી માદમાં ગમા લેપણુ અનર આવી નહિ  
છેવટે તથુ વરસા રૂા થયા ત્યારે હોતી  
અનર આવી કે તે કલકતામાંથી જાનાવા  
તરફ જતો હતો પવનના તોફાનથી  
વહાણુ કુખી જવાયા તેનું મુકુ થયું છે આ  
અનર સાંભળતાજ સુતીલા અધમુદ્ર મધ  
મધ ત્યારથી તેણે વિધવાવેષ પારણુ કયો

આ તરફ દયાનદ સાસરાસો છોડી  
કાનપુરમાં આ જો ત્યાં તે સ જાસીના ટો  
ળામાં ધુસ્યો જે વિજન મંદિર આ રે તેની  
અપત્તિ હતી તે મંદિરનો જૂતપૂર અ  
ન્યાસી એક અરફત પદ્મિત હતો અરફત  
ભણવાના અભિપ્રાયથી દયાનદ તેનું દ્વિષ  
પણુ રચીકાયુ ધીમેધીમે તે ગુરુ પ્રિયપાત્ર  
યમ પાયો છેવટે રૂ મત્સ્યકાગે તેને પો  
તાનો વારસ દેરાવી ગયા

દયાનદનું બાળવારનું વિવાહનું વિવરણ  
આ પ્રમાણે હતું કાનપુરથી કોઇવખતે ગુર  
આથે આક્ષેપયાત્રાકાળે એક કથા પ્રવરત

મરીના માદખ સંધ્યાત્રીએ વધીજ આજી  
કરવાથી અને ગુરના આગથી તેણે અ  
બીજી વખતનું જન કયુ હતું આ બીજી  
વિવાહથી તેને નીરમ સિનાપ બીજી અતા  
મયુ ન હતું કન્યા જનમ્યાપણી યોગ્ય રિવ  
અર્માં તેની પત્ની મરણ પામી પત્નીના વિ  
યોગપણી દયાનદની પ્રવ-સ્મૃતિ વાન-  
વિરહિત મુકોમગલાવે મનમાં ઉપમ યમ  
સુધીલાતરફ તેણે કેવો અભાગ્ય કયો હતો  
તે તે કમજી કહ્યો પોતાનો અપરાધ રવી  
કારી તે મથુરે કરેનું અપમાન વિમરી  
ગયો ત્યારે તેને સુધીતાને મળવાની છં  
યમ પરવું ત્યારે તે શુ મુખ બંધને મળવા  
નપ? તેનો ત્યાગી બીજો વિવાહ પદ  
કયો છે તોપણી હવે તેને કેવીરીતે મળાયા  
આ વખતે નીરમને મામિતીનાયતે પેરખા  
સાથે જઈ કલકતાની કાનપુર જતાં જતાં  
જાદમાં મોટો મેઝાવગે બરાચેનો દાવાયો  
તે જોવાને યોગ્ય દિવસ અઢાઢબાદમાં રત  
હતો પરવું છરજા હતી છતાં કોઈપણ  
વસ તે સુતીલાસાથે મેળાપ કરી કહ્યો  
નહિ

સુધીતાનું ધર વેણી ધાટથી બહુ દૂર ન  
ટોણું નીરમ સંધ્યાકાગે મનાકાઠે કરતી કરતી  
સુધીતાના ધરની પાસે આવી પહોંચતી  
કે નીકવાર તેના જગીઆ પાસેજ મેસતી હતી  
કેટલી વાર કહે કહે કરતી ધરના દીવાતરફ  
જેની જેની પાડી કરતી હતી કોણુ જણે  
ચાથી તે નિરમ મ્મ રાત્રિમાં તે સ્વેત નિરત કે  
અનુભવતરફ જોષ તે મુગ જતી જતી હતી

(અપૂર્ણ)



# કમ દામ!

# કમ દામ!!

કેવળ એક જ માસ માટે



અમારુ યુ મોડીની કુત્ર જો કે  
સાચુનની લાકડીનું બનેલ ધણુજ, સુદર  
અને મજબુત હોવાથી સર્વે દેશીની  
રાગણી અને આમોદવા સારુ અતુકજ  
છે ગેર દી તથુ વરસ મૂ. ૫ સીમલ  
રીડ ૫ ૧૦ દમણા ૨૫-૩૦ કપ્પન  
રીડ ૮ ૮૦, દમણા ૪, ૫ હાયને  
પગથી વગાડવાનું કપલ રીડ ફેલ્ડીંગ  
રયાલી ૧મ ૬૫ ૯૦, ૧૨૫ આરકર  
સાથે ફે ડીમત અગાઉથી મોઢલવી અને  
પાસેના રટેસનનું નામ સાદ લખવુ  
પતો—પરશીયન ક પની પોસ્ટ બોક્સ  
414 (J J) કલકત્તા

કમ દામ!

કમ દામ!

કેવળ એક જ માસ માટે



અમારે ત્યાંના સર્વ  
તરફના ધડિયાલ ધણુ  
સુદર અને મજબુત બ  
બાર કરતાં ધણુ સરતા  
અપીએ છીએ પદિસા  
કરવા સુકવુ નાહ નિકલ  
સિલ્વર વેચ કિમત  
શાશ્વ રહેવે રેગુલેટર

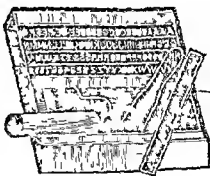
૨૩ ૧ નીમ્સલોમની ૧૮ વેચ ૧૨ આ  
લીનુ હાનો સામજના વેચ ૮૧૧ ગો ૩ ગિ  
૯૮ આપિન ફેસ વેચ ૧ ૮૮૧૧ ગો ૩  
ગિ ૩ ૧૧, નિટલ ૧૨૨ વેચ આમકાર ૮,  
આલીનુ ૧૨૨ વેચ ૧૮ આલીનુ વેચ ૧૫  
દરેકાધ ધડિયાલ સાથ ૧ સામી સાથે લે  
નારને એક ધડિયાલ મફત આપીએ છીએ

CENTURY WATCH AGENCY

Post Box No 2313

CALCUTTA

પોકેટ પ્રેસ



બેર બેર પોતાનો લેટર કાગળ ખિત વગેરે  
તખવા છાપવાને જોઈએ તો અમારા પોકેટ  
પ્રેસ અગ્રેજીમા છે તે મગાનવુ જોઈએ છા  
પવાનું સમાન સાથે કી ૪૧૧ ૪૪

પતો—સેચુરી વેચ એજન્સી

પોસ્ટ બોક્સ ન ૨૩૩૩

૨૫ મદનમિત લેન (A)—કલકત્તા

# Arya Chemical Works Limited

Homoeopathic Chemist Druggists, Publishers & Manufacturer  
 Estd 1606 Incorporated 1907  
 9 Wellesley Street CALCUTTA

Ordinary dilutions annas 4 to 12 per dram. Mother Tinctures annas 4 to 12 per dram. Family Boxes and nice country made medicine bags of various sizes and all other accessories and Books always kept in stock. Catalogue sent on request. That well known High Potency Homoeopath of Calcutta Dr R C Ghose M.B. the Editor of the world-renowned monthly the *Homoeopathic Director* specialist in chronic ailments and diseases of women and children who treats thousands and thousands of patients every month with great credit attends regularly in the Pharmacy. He also treats chronic and gives up cases in the most skillful through correspondence. Special concessions to all charitable Institutions throughout India and the Company's shareholders (Shares still available at par — Prospectus on request)

## HOMOEOPATHIC DIRECTOR

The only high class English monthly of its kind in the East conducted by the best Physicians of the world. Language very plain and simple. Not only the Doctors but also the laity should reap the benefits through the medium of this grand Journal. Subscribe it just now and help towards your getting *Full Responsible Government from the Homoeopathic point of view*. Annual Subscription Rs 3 — ordinary Rs 5/- Royal postage annas -/6/ only  
 Office—9 WELLESLEY ST CALCUTTA

### તાનીએ અને મત્રો

તમામ આફોમાથી ૨૨ રહી ફોલ્ડ મેળવવી હોય તો વાચો —

પસો તથા વિદ્યા મેળવના માટે—	શ ૭-૮-	આજમા લાજ મેળવવા માટે—	શ ૧ - -
શારીરિક તકુરસ્તી માટે—	શ ૭-૮-	ગેમીંગ Gimming માટે માટે ૨૨૫ - -	
આપણુની જાડા મેળવના માટે—	શ ૭-૮-	દરેક કામમાં ફોલ્ડ માટે ૨ પીસોલોમનનું	
કોઇપણ સાદસમાં ફોલ્ડ મેળવના માટે - -		ખાસ તાવીજ—	શ ૧૫- -૦
શિકારની રમતોમાં ફોલ્ડ માટે—	શ ૭-૮-	દરેક ફોલ્ડમાં ૬ ફોલ્ડ પહેરે તાવીજ—	
વેપાર ઉદ્યોગમાં ફોલ્ડ માટે—	શ ૧ - -	પહેલો ન	શ ૩ - -
પુરોનો સ્ત્રીઓ ઉપર પ્રેમ માટે—	" ૧ - -	ખીજો ન	શ ૨૧- -
એતીવાનીમાં સ્પર્શ પાક માટે—	શ ૭-૮-	આખી અદગીનું લખિય—	શ ૧૫- -

નોંધ—વી પી થી મોકલાશે નહિ માટે પુરી રકમનો મનીઓડર કરવો લખો

D A Pam Duth Astrologer  
 No ૦૦ A Chsna Street COLOMBO (Ceylon)

हिन्दी रिअल्ट હાય તો—

ગુજ્ ૨

હિન્દી ભાષામાં નવીન પુસ્તક  
રાષ્ટ્રીય ભાષા પ્રચારમાં એક  
સાહિત્ય રત્ન

ગુજરાતી હિંદી ગ્રામકોષ

દેશની બીજી બધી જરૂરીયાતોમાં એકમોની જરૂરીયાત હિંદી રાષ્ટ્રી ભાષા દોષ અને પ્રત્યેક દિવસ વતની તેને જતાં જોવા સમજ અને લખી શકે એ ખાસ જરૂરી છે મહાત્મા ગાંધીએ પણ પ્રત્યેક દિવસની જિંદગી સિખવણ જરૂરનું બતાવ્યું છે કોઈ પણ ભાષાનું સારું જ્ઞાન મેળવવા સારું તે ભાષાનો શબ્દકોષ અપૂર્વ સ્વચ્છતા અને કામ આપે છે શબ્દકોષ સાહિત્યનું એક મોટું અંગ છે એ ૧૧ વર્ષ સાહિત્ય પુરસ્કારી શકતું નથી હિંદી ભાષામાં બીજી બધા કોષો છે પણ ગુજરાતી હિંદી ગ્રામકોષ ની એક મોટી ખાસિયત તે છે કે દરેક વર્ષે પૃષ્ઠ ૩૨ પ્રથમ ભાગની કિંમત રૂ. ૩) પણ છે ૮ ખ સાથે ૫૦) મોકલવાથી પુસ્તક ઘેર પોહોચાડવામાં આવે છે

જયદેવ બ્રદર્સ—વડોદરા

Advertising is an investment  
Before advertising you should  
refer to experts in the line Don't  
waste your money in adds that  
don't pay Let us guide you, where  
and how to Advertise your line

J. I. DEV Bros Baroda

Hindi Publishers to The Educational  
Dept of  
H H THE CAKAWAD  
ADVERTISER

હિન્દી, ગુજરાતી, મરાઠી, English માં

વિજ્ઞાપક—ગાંધીજીના આપનારાઓમાં  
આ પત્ર વાંચી ઉત્તમ સાધન છે કેમકે  
આ પત્રના વાચનારાઓ દિલ્લિસ્તાન આદિ  
તેમજ યુરોપ-અમેરિકામાં છે

શું તમે તમારી વસ્તુઓને ન માર આપો છો?  
શું તમે તમારી આવક વધારવા આપો છો?  
શું તમે તમારો વ્યાપાર ફેલાવવા આપો છો?

— તો —

તમારે જરૂરી જ પોતાની જાતનું એક જ  
માસિક—

વિજ્ઞાપક the Advertiser

મા ગાંધીજીના આપની જો એ જ ખ ના  
અવધી સુધી છે નમુના વિગેરે  
એ આનાની દીકરી મોકલી મળે

ક્યા આપ હિંદી ભાષામાં પ્રેમી છો?  
અગર આપને હિંદી ભાષાની ઉત્તમોત્તમ  
પુસ્તકોની આવશ્યકતા હો તો આપ હમે  
નિષ્ણ હમ વડોદરા રાજ્યમાં નિષે હિંદી  
પુસ્તકો ખપે છે

હમારી અ યમાલાયે વહ હ—

૧. શ્રી સયાજી સાહિત્યમાલા
૨. શ્રી સયાજી શાસ્ત્રમાલા
૩. વૈજ્ઞાનિક વિજ્ઞાન પ્રયમાલા
૪. આરોગ્ય પ્રયમાલા વિગેરે ૮

સા. ૧૩૪૩ની પુસ્તકો મિલનેકા પત્ર —

જયદેવ બ્રદર્સ—વડોદરા

# શ્રી કૃષ્ણનો સંદેશો

અને

## ગુજરાતની કસોટી



મોક્ષવારી પરતવ્રતા દાઝવારી નિર્ધનતા અને વિષતિના પળમાં  
જકડાઈ ગભરાઈ અહીં નહીં નહાસતા ભારત બાળકો અને સ્ત્રી પુરુષોને એક  
ગેયી અવાજ

નભાત્રો નહીં હુ ખદલનનો સરળ ઉપાય એકજ છે કે તમે તમારા  
ભાગ્યોને જનચક્ષુ પાનન કરાવી પાંચે નતિક આધ્યાત્મિક સામાજિક અને  
આ ભૌતિક શિક્ષણ આપો

### ગુજરાતમાં સૌથી પહેલું સાહસ

નમદા નાના પરિવ્રાજક નારાઈપર મૃદુપર નિરિનિવાસ જમીનાનો  
જરૂર ઉપયોગી આશ્રમ

સાકળ જાણવાનીએ રહેવાની વીસ ઝાંઝાળીએ જ્ઞાનમની મખમલો  
કુવે, સકપર પશુઓને પાણી પીવામાટે એ । અને મનુષ્યોમાટે નળ  
તથા ઝોરીસ જામના નાંધકામના નાનો મોખામ ગવાહે હથેરે તમને સમિત  
આપી દા । તો જ્યાં સોનેરી તક તમે કદીપણ ગુમાવશો નહીં

પત્ર નિત્ય રહેત નથી સેથી નેનો સદુપદેશ કરી નીનેના જ રનાં  
સાધનોમાથી આપ કમુ કામ પરમાય દૃષ્ટિથી કરી સકરો એનો વિચાર  
કરી સત્વર પીને ટેકાનો પત્ર મલદાર રમી

મુખમાયાન ભવન

ઉપાય ૫ ભવન ( ભે )

પાપામયાગા

સગીતસાગા

સરસ્વતી મંદિર

કોઠારી ભવન

સાદિત્ય ભવન

પાકયાળા

બોજનસાગા

દુલ્હન

કોઠાર

કુવાનું ભોરીય

ઉપર મુજબના સાધનોની જરૂર છે જાણ છે કે ગુજરાત રાજ્ય  
પોતાનો ઉાર દાય જાણતી આ સરકારે મજબૂત બનાવશે

મત્રી, 'ભૃગુપુર નિરિનિવાસ

ભવન

# લોકપ્રિય વૈદ્યક પુસ્તકો

	કિ મત.
ઘરવૈદ્ય-Family Medicine (જૂઠી આદતિ)...	૧-૦-૦
સારી સ-વતિ-How to beget Healthy Children	૨-૦-૦
ધાનીગિક્ષા-Midwifery (ખીજી આદતિ)	૨-૦-૦
રોગી પરિચર્યા-A Book on Nursing	૨-૦-૦
ગરીબોના વૈદ્ય-Simple Remedies for the Poor	૨-૪-૦
ઝીઝોના વૈદ્ય	૧-૧૨-૦
બાળકોના વૈદ્ય	૨-૦-૦
વાગ્ભટ્ટ સૂત્રસ્થાન-Vagbhats rules of Hygiene	૦-૧૨-૦
નિબળતા-A Treatise on General Debility	૦-૮-૦
મવાવરોધ-કબજચત-Constipation	૦-૧-૦
વાલકર કલ્પતરુ-Manhood and Womanhood (ત્રીજી આદતિ)	૦-૧-૦
આરોગ્ય રહેવાના ઉપાય-A way to health	—૨—
અસ્તયર્થ-(ત્રીજી આદતિ) Continence	—૩—
આરોગ્ય અને આચારોની એકવાક્યતા	૦-૧-૦
સાસરે જતી પુત્રીને માની રીખામણ	—૧—૬
આરોગ્યગળધી સામાન્ય જ્ઞાન, મહાત્મા ગાધીજીનું લખેલું	૦-૮-૦
ખાનપાન- તે ભાગ ભેગા	—૨—
જવરચિન્તિસા	૨—
અભિનવ વૈદ્યશાસ્ત્ર	૩— ૦

મળવાનું ક્રમાંક —શુજરાત આયુર્વેદિક ફાર્મસી નં ૭૪ રીચીરોડ અમદાવાદ

## આરોગ્યતા અને તદ્દુરસ્તીનું જ્ઞાન આપનાર વૈદ્યકલ્પતરુ.

હરે કલ્યાણ વચ્ચે શરીર મરક્ષણ એજ પ્રથમ ધર્મ આરોગ્યતા એજ ખરી અગ્નિ. જીવતું શામાટે અને કેવી રીતે તેનું જાનવેળ આયુ જ્ઞાન એ ધર્મ, એ અગ્નિના નામ એ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિમાટેજ 'વૈદ્યકલ્પતરુ' માગિ મળાવે. વાપિક લલાજમ રૂ ૩-૦-૦ 'જવર ચિન્તિસા' નામનું પુસ્તક ભેટતરીકે આપવામા આવેછે નમુનાની નકલના ચાર આના ખીજા અનેક બિનજરૂરી ખર્ચો બચાવી દર વર્ષે માત્ર રૂ ૩ ત્રણ ખર્ચા તદ્દુરસ્તી મેળવે.

ક્રમાંક —મેનેજર વૈદ્યકલ્પતરુ, —નં ૭૪, રીચીરોડ, અમદાવાદ.

# પુરાખબર!



અમારે ત્યાં દાવાના જાણુ અગરજતી ખુશખોદાર તેલો, કાલનવાનર સેટ તરફ  
સવડરવાનર સુધવાની નાસ નાં વિગેરે સુધધી માલ બનાવવામાટે લગતા દરેક જાતના  
કાચા તથા પાકા મશાલા (Synthetic) એસે સ કેમિકલો વિગેરે માલ જથાખ તથા  
ખુબક કીકાપત ભાવે મલેછે વધુ વિગતમાટે પ્રાપ્તકિર મગાવો

વારનું મરનામું —  
DHADADI Bombay

ડી જી ગોર,  
પરદ્યુમરી મરચ ટ  
સાપ્તાનિડિંગ લુદાર માલ મુબક

દીપ — સુધધી માલ તથા મેડીસીનની દરેક જાતની ખાલી બાટલીઓ તેને  
લગના ખુબ કેપસુલ રિપ્રકલર કવર વિગેરે માલ બગર ભાવે સંસ્કાષ્ટ કરવામા આવશે

ગુજરાતી બાપામા બાવકોમાટે ખાસ સચિત્ર

નિયમિત  
માસિક } બાલ જીવન { વાષિ & લગજમ  
માત્ર રૂ ૩

સરતામા સરતુ જતા સવધી સુદર, બાલકો વિદ્યાર્થીઓ તરફ નવજવાનો  
નાની-મોની બાલિ ાઓ બાલકોની માતાઓ શિક્ષકો સવની બદર બેદ લોકપ્રિય  
નિવડેનુ —

વડોદરા રાજ્યનાં પુસ્તકાલયો પ્રાથમિક શાળાઓ

આજ્ઞા { કરાચી અને મુબદની મુનીસીપાલ શાળાઓ વિ માં } મગાવો  
હમ ગથી તે આદરસતકાર પામેનુ છે

ખુબ નકલ છ આના — પરદેશ માટે રૂ ૪

બાલજીવન કાર્યાલય, જેકબખીહીંગ,

સાંજી રીટ ભાખલા

મુબક ના ૮

વડોદરા સ્ટેટ લા બેંકની કચેરી સાહેબે કોઈ પણ આર્થિક  
 હુસ્તકાલિયને કમ્પીર ખરીદવા લવામણ કરી મળતી આપી છે  
 મત્વર માહુ ધાઓ! અવશ્ય પ્રસત થાશે! આજેજ મળાવી હોય!

**સેટ**

- સેટ મળે છે! દાખલ પ્રેમનો પાક લાણુવો હોય તો દુપતી મોક્ષ  
 મહિરો લાભ સાસરે મુખાવો છે!

પ્રત્યેક લાયબ્રેરીમા, સ્વદેશ પ્રેમી નર-નારીના હૃદયમહિરમા,  
 વ્યાપારી બધાદારીની પેઢીમા

વાર્ષિક લવામ  
 ની ખી ખર્ચસાથે  
 રકમ રૂ ૩-૨-૦

મનીઓર્ડર કરનારે  
 રૂ ૨-૧૪-૦  
 મોકલી આપવા

# કમ્પીર

માસિકપત્રને સ્થાન મળવુંજ એકદમ હૃદયને ખગલજાવી મૂકે એવા જુસ્સાદાર  
 સ્વદેશ-પ્રેમથી ઉત્તરાર્તા કાઢ્યો આત્મા પ્રસન્ન થાય એવા ભારતીય વ્યાપાર-દિગ્ગમ  
 અને આત્મ-જ્ઞાન સમૃદ્ધિ ઉત્તમ લેખો આ માસિકમા નિયમિત પ્રકટ થાય છે. કમ્પીરની  
 મળના તમાના હૃદયને જરૂર મહેલાવશે પ્રતિષ્ઠિત પત્રો વિદ્વાનો અને માહકોએ તેની  
 યોગ્ય કદર-નસા કરી છે. વિભાવતી નામક સચિવરસમરી ચાલુ વાર્તા શરૂ  
 થઈ ચૂકો છે! શરૂવાતથીજ લાભ લેતા યશ મળે!

તક ક - ગાદક થવા દાલ તૂર્ત પત્ર પરહાર કરો -

માહક કરી શકે એવા હિસાબી એજન્ટની તાકીદે જરૂર છે	}	ગણુછોડલાલ હરિલાલ ભટ્ટ વ્યવસ્થાપક - કમ્પીર - અમદાવાદ
---	---	--

## ઓલિયા પારદાશ્રમ કારખાનુ

આખા હિંદુસ્તાનમા સાલુ અને વેધ, હરીમ કિમીયાગર એમો પારાને અગ્નિમા મૂકીને  
 યોગ્ય બનાવવાને આનુભે દના થયો અને વનસ્પતિવેરે સાધનોથી રસ કારખાના રસદારો રસ  
 કાઢેજ સ્વામ્યનારા અને સામખાલુ કાચા દેનારા વૈજ્ઞાનિક કાર્યથીમણુ તનીજર પારે પણુ બધાનો નથી  
 તેમ તેની ભસ્મ થતી નથી પણુ તેઓનો અદ્ધાર છૂટો નથી ગુણુ જાણુનો નથી અને પારો  
 અગ્નિમા રહેતો નથી આદું કારણુ એજ છે કે આ ત્રિવિધાનો શરૂ તેઓને હોતો નથી

આ પારદાશ્રમમા ઓલિયાની દયાથી અગ્નિજ્વલ પાર નિઝ પારદગુહિમા પારદભસ્મ જો  
 રંગે માયા સો રંગે કાયા એ પ્રમળો જ્ઞાન-નવાણ નીમત અને મરીબ લોહામાટે-રોગ હરનાર  
 વાગ્ધવજી તારા રસાયન પ તરણુવરચાના રાસાવિક મુખે મોળ દેનાર થાયછે

ઓલિયા પારદાશ્રમ કારખાનું એ અમલકાર બતાવી ખાત્રી કરનાર સ્વાર્થ સાથે પરમાય સાધી  
 નેનાર અને આખા હિંદુસ્તાનમા લખકાદાર છતાં મોટા કારખાનાઓનો એવ હરનારી એક સાચી સરચાછે  
 જે આનાની દીકર મોકલી સચિવરસમા માહિતીનુ કેટલોય મળાવી ખાત્રી રો પત્રવ્યવહાર મરાડી  
 છએજ હિંદી, કે ગુજરાતીના સ્પષ્ટ અક્ષરે કરે

વ્યવસ્થાપક - 'ઓલિયા પારદાશ્રમ'  
 સગમનેર ૭ અદમદનગર-દણિણુ

અજ્ઞાપી લઈ કામ !

સમા મુખમા હેરત પમાદનાર

મરદ મિત્ર લેપ

એકજ દીવસમાં મરદામનો મદાર્ન ચમકાર

દિમિત શીરી ૧ ના રૂા ૧૦) અ ધી શીરી ૧ ૫) મેમ્પન રૂા ૧)

વિય વિહારનાં તમામ દરેક નાશુદ કરી સ્તબ્ધતાની ખરી લેહજત સાથે મ મરતે

અનાવનાર

મરદ મિત્ર યાદુતિ

માનુની મોહન ચવાને કામમની અશુદ્ધ રમિયાટે એકવખત જ ર વાપરે

દિમિત શીરી ૧ ના રૂા ૧૦) અ ધી શીરીના ૫ ૫) મેમ્પનનો ૧ ૧)

ગુરતજ મજાવી ખાતી કરે

નાડી વૈદ્ય નગ્નેગમ ગામલ

દમ દરસ મસા અને ગરમીના રોગોના ખાસ રપેશિયાસિદ્ધ

મરદ મીત્ર આપધાવય

હેઁ એશીસ-હોમરદના મુગબાઈ ગલીને નામે "સુકાગી તમેવાની સામે"

આવ મોરીસ-૧૧માર્ચી પોન્ પાસે

મુબઈ નં-૨,

શામાટે દિસ્તીરિયાથી ડરવું ?



તેનાં લક્ષણો કાને બચાર રોય પજુ તે બધા પર રજ કલા માં અસર ઉપજવનાર ર ન ૧૬૬-૧૪ વાગી દવા વાયુમકનાજ ડે બેનો ફાયરો કાયમનોડે ની રા ૧) પો જુદુ બાગદામાટે કી ર) પો જુદુ તજીવુ દાન બ ધાવા ગજારામજુ ફાયરગવગી જવા ચકરી પેટનો ફુખાવો પક્ષાધાત ધનુર ચિત્રમન વોદાન મટેછે, ધાવજા બચ્ચાની આચકી તે ક નામ માટે છે દેશી નામુ યિખવાનુ ઉત્તમ પુ ત ટેકસ છુ કી જા પો જુ.

જગનલાલ કલ્લુભાઈ દેશીનામાવાળા,

પેતેસરોડ-વડોદરા

નાની ડબીપરથી

લાઈફ સાવજીસુધીના

એનનાર્જમેન્ટો

[ સિપિયા-કામાઈ ]

અમારે ત્યાં મુ ર તથા વ્યાજબી ભે અને વારંદેસર જનાવી આપવામાં આવેછે

મતો નકાલક મામને વાસ્તે ખાસ મોદદ અચે મુદ્દીચે બધાવે ન છે,

રથાપના ૧૮૧૨

૧૬ વિગત માટે લખો

જોશી એ ક વડરા

જામનગર ફોટો કમ્પની

જામનગર



ભયર મુદાનના પોલાણ ચર્ચતુ ,

નિહને આગમ આપણ મસ્તાન નિ ૫ પ્રેમીઓમા ગજતુ —

બહાર પડી ચુક્યુ છે “મસ્તાન” ૩૧ વા લ રૂ ૩-૫-૦  
 સુ ખેડાથે ભેટનું પો જુદું

સાહિત્ય મધુએ બહેનો = ૦ ૧ ન ગૃહસ્થો —

રૂગને ગદાર દેઓમા અતિ તકરીફ વેદોદ્ધે

નથી કિતુ કરી શકતા કઈ તમ રેશને માટે

‘મસ્તાન’ તમારા દુ ખની પારસત જૂમનાન્તમુદમાં ફેરી આવશે એકેક દરમ  
 આર આનદ અર્પા પવિત્ર મનાવશે

નવા સાર થતા આદક મધુએને અમ ય નીતિમય જ્ઞાનસાથે ગમ્મત દારમ  
 જિજ્ઞેસે સારિતો-અનુક્રમ નજગવાળો આખો આઠ પિકચર સમ ભેટ મોકલાવાયછે

લખો — હરિકૃષ્ણની પડયા,

જુ ન આના આઠ

મસ્તાન ઠારાલિપ

મહાલિ, વાયા નરિયા

## અભરીયા સિરીઝના ખેતીવાડીના પુસ્તકો

૧ ફળગા વાવવાની રીતનું મગીઆનું પુસ્તક (પા. પુ.)	૧ ૨— —
૨ પાણીની સોષ તથા તેના ઉપયોગી સાધન ,	૩૧ ૧—૮—
૩ દ્વિદુગ્ધાનમા થતા વાવેતર કરવાની રીત	૩૧ ૧—૪—૦
૪ ખેતર મે તથા તેના દ્વિચાર અંગર વિગેરે	૨૧ ૧—૪—
૫ ખેતીવાડીના ધધામાથો પૈસા કમાવાની કુચી (તમામ જાતના ખાતરની દબીકત સાથે)	૨૧ ૧—૮—
૬ ગાય પેસ મળદ બેડા ઉછેરવા ઠી તથા ઘી દુધ વધારવાની રીત	૩૧ ૧—૮—
૭ રેશમનાકીડા ઉછેરવાની રીત તથા ફેતખીનું વાવેતર કરી રેશા બતાવવાની રીત	૦—૬—
૮ કુવામા પાણી વધારવા માટે ભેરીંગ કરવાની દબીકતનો ખાસ અક	૩૧ ૦—૪—
૯ છેલ્લીવાડી વિનાન માસિક-વારિક નડાજમ	૩૧ ૨—૮—
ભાષ્યગ્રેરી માટે ખાસ ઓછુ ભાજમ	૩૧ ૧—૮—૦

દુલેરાય સી અભરીયા, ધરમપુર—૭ શુરત

નવુ માહિત્ય

દયામી મચિત્ર મામિક

ચૌદમી સદી

બદાન પદ્યુ કે

વાપિક લવાજમ અગાઉથી લિદના શા શા

લિદ બાદના શા પ

નમુનો આપ આનાની પોસ્ટેજ સ્ટેમ્પ મોટલી મ લાવો

ભારતીય આપવામાટે મજબૂર માહિત્ય ઉત્તમ અને  
મજબૂર માધ્યમ કે

મતલબ ચૌદમી સદી

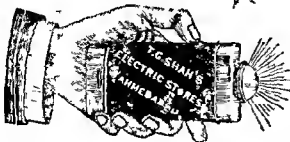
૭ મીન નામ હામ કેન

મુબરક

૧૭ બેરગી રોશની આપે તેરા

# વિજળીના દીવા

—જે આજીવન હશે



નાના મજબૂતા  
રાખી શકાય છે

અમિની વિશ્વકુળ મારતી નથી

એક ચાંપ દાવતાજ સફેદ  
જાળાકાર રોશની થાય છે  
મીઠા આપ દમારતાજ  
જેવી લાગ અને ત્રીજા આપ  
દમારતાજ સુરે લીની રોશ  
થાય છે

ફિ — રા ૩૩ નથા પ પોરટેજ ૮ આ ૧૧  
પોરે મેટરી (જમન નનાવન) રા ૩-૦-૦ પોરટેજ - ૪-

— દી જ શાહજી, ઇલેક્ટ્રિક સ્ટોસ

નાર / શીરનામું — "T.G. SHAH Bombay

દે ઓરીસ—ગેળખીમ મુબઈ ન ૪

૫ ય ઓરીસ—આર રસતા-પાય કુરા—અમદાવાદ

વાપિઃ પવાજમ હિદ માટે રૂ ૨-૮-૦

" " રશાવર માટે રૂ ૩-૦-૦ પોરટેજ અહિલ

જામનગર—કારીઆવાડ

## કમતાકાતનો કટ્ટો શત્રુ

શક્તિ સ્વચ્છિની સુરિયા

ફિ — ગેળા ૩ ના ૩ા ર

— અને —

શક્તિ સ્વચ્છ ક વેષ

ફિ — તોના ૨ ના ૩ા ર

ઉપર લ મલી અને દા અંગો સાથે ઉપયોગ કરવાથી અને ને કારણને લઇને ઉત્પન્ન થોવી કમળરી કુક મુલતમાં નજી થતા પામે છે અને કાચમની શક્તિ આતા નવીન જીવન સ પ્રાપ્ત થાય છે આ દવાઓમા રોગ અજા. ચમત્કાર કરેને. તેવી આના ગેઠ વખત નાપરી જોનાથી અછ સ રો

ધુ વિશ્વતમારે અમારી તરફ એક આવાની મિત્ર મીટી નામચલકર ક વેા મોવાના કામપણુ નરહની કારિતર દર કા લખી મોકલનારને સતે કારકરીતે મોગર અલાદ આપવામા આવે છે

વેદ કાલિાસ વિ પોપાલ મુ શ ઓ

આરોગ્ય આરખાના

જામનગર—કારીઆવાડ

# મુસાદરોને અગત્યનું

સીચીલીસ મુદ્રાગા, જર્જના, લામુ હામા રિમનામ,  
મોસાગીમ, મરા, ફનેગાઆને ને રાન મમ । નેદમરા મ ।  
અમાસ, આલેમન, મુમાર મરમ, મુના ર, અ ન માગીગી  
અસ, મર આગીકા, સા આગીકા મને પ ગીઅન । બ ડન  
લપાન અથવા મેપક મ ર નુના પાસાજેન પાસપા અને  
પેસેજની પાવળ મને અ પી ના । રાર—

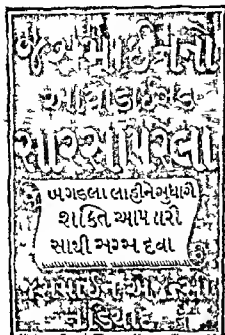
## પામીજર એન્ટ

- ૧ મુસાદરોને ધણીજ મી બો પુ મા નાસરે સામો અને  
મીગી ક ની નાંકી આપા ।
- ૨ બા મામી આરના મુસાદરો મ ર મા રેસા પી સાર કરી આપા
- ૩ આ મા પી તાર અથવા મા । આરે રીમર અરના રેનુરેપર  
ઉતરવા આપીશુ અ મા મીમા હારે મુસાદરોની સાવ પી મી ।
- ૪ મુસાદરો મરાર મકન આ પી । આદરના અને કાગવરી ખુનામો ।
- ૫ મુસા । પમારી મુનાકાન મી તરા નેએને સની સનાદ  
મીગો અને રસા તથા વખતે નયાર અને  
એક ખન । મ પાડી અથવા મે હાર કરીને ખા પી રા
- ૬ અમાર સરનામુ તમારી પાઈટ । હા રાડી રાખશે

ખોજ સારા તાર મપડીઆ

પાન રા તમા પામી જર એન્ટ

પા પી મોના ર ના નુઆ

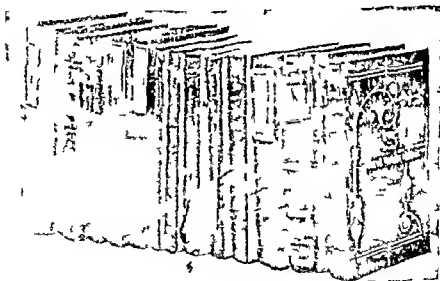


સન્ધ અને નિરાશા લોહી એજ  
મનુષ્યની જીવનદોરી છે

પ્રભેદ આવી નિરોધક ખસ ખસવા  
મડ્યુમક સધીના દમાગ કમગો લ ના  
જીવો ત્રીગો તાર દમની કમન આસી  
દમ અને જનીતા દરદો તમા દાગા ના  
ખધા દોર્મા આ સમાજનો કાગસા રેવા  
અજમી ના છે

શ્રિમત—૩૧ ૧૧ ની પી થી ૩૧ ૧૧ -  
૩ રીલી પી ની થી ૩૧ ૫૦  
૬ થી પી ની થી ૩૧ ૧૦ -

લ ૧—જમમાધન એજ મી  
નડિયા , (ગુજરાત)



# આતંકનિગ્રહ ઔષધાલયનાં અમૃતતુલ્ય ઔષધો

૧. અહરુપુટી અભ્રકાસમ—સુચરેવા બધ કર' વ્યાપિને મટાકવામાં આ 'ખોષધની' હોદ સાથે અને અનુભવ એ બને પ્રમાણેથી સિદ્ધ થયેલ છે ઉષરસ, કમ, જ્વરક્રિત વગેરેને તો તે તરત મારી દઢાવે છે કિમત તોલા ૧ ના રૂપિયા ૫ પચ્ચાસ
૨. હાથી કિમતનો હાથા મુરમો—આખની ન મટે તેવાં દહીયાં દરદાને પશુ દહાવીને આખિને રોગરહિત અને તેજસ્વી કરે છે કિમત તોલા ૧ ના રૂ. ૨૪ ચોવીસ
૩. લોહકાસમ—લોહીને સુધારે છે, લોહીને વધારે છે અને શરીરને લોહાળુ મજબુત બનાવે છે શરીરને પક્ષાઘાત પુરત અટકાવી, મિતલદાર બનાવે છે કિમત તોલા ૧ ના રૂપિયા ૫ પચ્ચાસ
૪. આરો ૪ અવલેહ—શરીરમાં તાકાત અને રક્તિ આપે છે આયત્નક્રિતને સુધારે છે, બુદ્ધિમત્તા અને પથરીને મગડે છે દૂજતર દરસને ક્ષાત કરે છે અને કષ્મતવગર ધોળા વાળ ધર્મ જવા તેને અટકાવે છે કિમત તોલા ૨૦ વીસક ૩ ના ૧ ના રૂ. ૨-૬-૦
૫. હરીતકી અવલેહ—શરીરમાં ક્ષયરોગનાં બીજરૂપ અણાતી ઉષરસ આ-અવલેહના સેવનથી નાણુક થાય છે તેનાથી દસ્ત બાક આવે છે કફનો પ્રકોપ મટે છે અને અખ ક આરોગ્ય તથા નળ દખી રહે છે કિમત તોલા ૨ ના ૩ ના ૧ ના રૂ. ૨ બે
૬. અમૃતાણુવ અવલેહ—પિત્તપ્રકોપથી સંતપ્ત થયેલ લોહી નથા પીવેને સુધારી શરીરને ક્રિયાશાળુ તથા તેજસ્વી બનાવે છે, વાદરુમિતને જતોજ કરે છે સ્ત્રાવ્યોનેવાં દુષ્ટ દર દોનો તાક કરે છે અને ધંડપણને દૂર રાખે છે કિમત તોલા ૨૦ ના ૩ ના ૧ ના રૂ. ૨ બે
૭. વાણુરેક તેલ—કર્મપુરણે મગડવામાંડે બિદારથી બચાવવાના મલાજરૂપે આ તેલ અદિતીય-અષ્ટકારિક છે કિમત તોલા ૧ ની નાદલી ૧ ના રૂ. ૫ પચ્ચાસ
૮. આશમિત્ર—ખાજકોને તદુરત તેજસ્વી તથા તાકાતવાળો બનાવવાને આ ગોળાઓનું સેવન કરાવવું જોઈએ કિમત લગભગ ૬ ૦ ગોળાની ૩ ની ૧ નો રૂ. ૧ એક
૯. આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ—શક્તિની તમામ દવાઓમાં અબળ સત્તા ધરાવનારતરીકે પ્રથમપદ બેખવતી આ ગોળીઓ અપૂરે પાયાં આપનારી અત્યંતકારિક ગોળીઓ છે કિમત ગોળી ૪૨ ની ૪ થી ૧ નો રૂ. ૧ એક

રધારે દવાઓની વિગત જાણવાને અમારૂં પ્રાથસલિસ્થ મગાવો

વૈવશાસી મણિશંકર ગોવિંદજી

જામનગર-ઠાઠીઆવાડ

## AKADEMI

Is the organ of the 'Academ of Aryan Sciences' published monthly containing articles in art science Literature Industry and news etc in the three language of Tamil English and Sanskrit Annual subscription 1 R 6/ for India and 2 Dollars for America 8 shillings for England and Rs 7-12-0 for Penang South Africa etc

Best medium for advertising!

## ACADEMY OF ARYAN SCIENCES

It teaches by correspondence method both modern and ancient science and other technical subjects such as Book-keeping Correspondence Banking Accountancy Ayurvedic Medicine Yogaism Messneri etc., to make the recipient self-reliant and lead an independent life.

## MEDICINE

Ayurvedic medicines prepared as per Shastric recipes (modifying to suit present day condition wherever necessary and as stated in the same Shastras) with a number of articles can be had for cost price in the medical department of the Academy. Free treatment for members for the ailments affecting during the year can also be had —

For detail apply to—

THE MANAGER OF

The Acid ring of Iron Sulfate to the Divalent  
concerned (See also Acidic and Medical Dept.)

with one anna per taga st m<sup>g</sup> for reply,

Firuvend puram South Arc t District  
South India

હાલના આ કળ કદરના સમયમાં  
નિરાપાઝ શમેતા



જાને આ મદારે ન્હાનમ્હે સાધ

પૈસેજ શ્રીમત નદિ

પણ

વિના એ શ્રીમતના

ખરી

દલાવની મેઝના પૈસાએ

કરેના લાનધીજ

ગયા છીએ

કેવજ

ધનનાજ શ્રીમત નદિ

એ

દિવના ખરા શીનતો

જર

દિનની સાચી શ્રીમતાઈ

નવાની

અમારા જેવા અનેક અનાથોને

ચલાવો

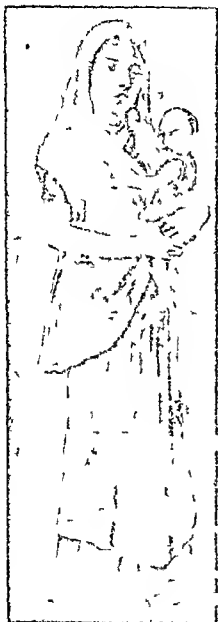
રાજની જાનમા દમને

ખૂનતા ના

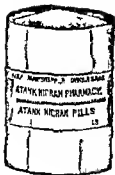
તેમારે તર તથો—

મત્રી-હિદુ અનાયામમ,

નદી-આ







# ATANK NIGRAH PILLS

@ Re 1

VAIDYA SHASTRI

Jamnagar

અગ્નિનો ધાસ્તી વગરના, ગજવામાં રાખવાના



## વિજળીના દીવા

### ELECTRIC POCKET LAMPS

તેન કે નીચાસળીની જરૂર વગર રૂકત એક ચાપ ખસેડ  
તાજ રોશની થાયછે 1ક વ - 31 11, 11 1/2, 1/4, 1/8, 1/16,  
3 અને ૮ પોર્ટ જે ૮ આના, સ્પેર્સ બેટરીનો રૂ ૧

કમ્પાઈ-સી ગોવિંદ એન્ડ કંપની અમદાવાદ

### સ્વર્ગીય આશિર્વાદ

દરમની બગતલા દૂબતા વાર દૂબતા દ મ લેહી પડતુ ન ખમી શકાય તેવી  
ચેગ અને વેદના તેમજ દરસને લગતા તમામ રોગ માવા માટે અમારો—

હરસના મયમ

— તથા —

ખાનાની દવા

કિમત ૧૩ મીના ૮-

-૮-

વાપરો કિપરતા તમામ દરદો માટે બને દવાઓ સ્વર્ગીય આશિર્વાદ સમાન છે એક વખત  
અજમાવી ખાતરી કરો તે બિને સત્તા આખી નરત આરામ આપે છે

લખો—દી' જે દુવે—વ 11 મી—અમનગર



### To advertise in the "ANKUSH"



Mean s mo e t u n s & profits f 3 u Ankush y 1 ou ad ertis ers &  
you will be convinced

Rates R 48 per pag pe 3 nd propo tion 1 ly

Manager— ANKUSH Jamnagar (India)

— જાહેરાતના ભાવ —

વાર્ષિક—એક પેજના રૂ ૪૮ અરધા પેજના રૂ ૪

મેનેજ —“ અંકુશ ” અમન 1૨ (ક હી ખાતાક )

વડોદરા સ્ટેટ લાયબ્રેરીઝના ક્યુરેટ સાહેબે કોઇ પણ સાર્વજનિક  
પુસ્તકાલયને કર્મવીર ખરીદવા લગામણ કરી મળૂરી આપી છે  
સાવર માહુક થાઓ! અવશ્ય પ્રસન્ન થાઓ! આજેજ મળાવી દેશે!

**બેટ -** બેટ મળે છે! દાખલ થેમનો પાઠ લખુવો દોષ તો દુષ્ટતી મોઢક  
મંદિરનો લાભ શાસક ગુમાવે છે!

પ્રત્યેક લાયબ્રેરીમા, સ્વદેશ પ્રેમી નર-નાગીના પ્રદુભ દિરમા,  
વ્યાપારી ધવાદારીની પેઢીમા

વાર્ષિક લાભિગ  
ની પી ખર્ચસાથે  
ફક્ત રૂ ૩-૨-૦

**કર્મવીર**

મનીઓફર કરનાર  
રૂ ૨-૧૪-૦  
મોકની આપવા

માસિકપત્રને સ્થાન મળવુજ એકએ હૃદયને ખળભળાવી મૂકે એવા જુરસાદાર  
સ્વદેશ-પ્રમથી લલગતા કાવ્યો આત્મા પ્રસન્ન થાય એવા ભારતીય વ્યાપાર-પ્રલોભ  
અને કાવ્ય-જ્ઞાન સમૃદ્ધિ ઉત્તમ લેખો આ માસિકમાં નિયમિત પ્રકટ થાય છે કર્મવીરની  
મજાના તમારા હૃદયને જરૂર જહેલાવશે પ્રતિષ્ઠિત પત્રો વિદ્વાનો અને માહકાએ તેની  
ચોખ્ખ કર-પ્રશ્ન કરી છે વિલાવતી નામક સચિત્રરસભરી આહુ વાર્તા સદ્  
અથ યુકી છે! શરવાતથીજ લાભ લેતા થઇ જાઓ!

તા. ૬ - માહક થવા દાલ તુર્ક પા. ૧૫૬૭ કરો -

માહક કરી શકે એવા } રણુઓડલાલ હરિલાલ ભટ્ટ  
ઉત્સાહી એજ પોતી તાકીદ જરૂર છે } વ્યવસ્થાપક - કર્મવીર - અમદાવાદ.

## ઓલિયા પારદાશ્રમ કારખાનુ.

આખા દિગ્ગતમા સાલુ અને રેલ દ્વારા જિમીયાગર એવો પાશને અગ્નિમા નહીને  
જોતું બનાવવાને આયુને દના થયો અને વનસ્પતિવોરે સત્તમથી રસ કારખાના રસશાલા રસ  
કોઢેજ સ્થાપનામાં અને કામખાણુ ઉપાય દેનારા પેશના હાથથીપણ રનીબર પાશે પણ બધાતો નથી  
તેમ તેની ભરમ થતી નથી પણ તેએને અહ કાર જુદોજ નથી શુભ જણાવો નથી અને પાંચ  
અગ્નિમાં રહેતો નથી. આજુ કારણ એજ છે કે પા નિષિધાનો શુર તેઓને હોતો નથી

આ પારદાશ્રમમા મોલિયાની દમથી અગ્નિબદ્ધ પારદલિગ પારદશુદ્ધિ પારદભરમ ' જો  
રંગે માયા સો રંગ કાયા એ પ્રમાણે રાજ-નવાજ શ્રીમત અને મરીજ લોકેઆટે-રંગ હરનાદ  
વાલકરણ તમા રસાયનરૂપ ત છાવરયાના તાસારિક સુખો મોખ દેનાર થાય છે

ઓલિયા પારદાશ્રમ મારખાનું એ અમ કારખાની ખાની કરનાર સવાથ સાથે પરમાથ સાધી  
દેનાર અને આખા દિગ્ગતમા બપમાદાર આ મોખ કારખાનાઓને અવ દ નારી એક રા. ડી સ. ૨૫૭  
એ આનાની ટીકેટ મો લી સવિસ્તાર માહિતી કુટલોગ નગાની ખાની રો પત્રવ્યવહાર મરાઠી  
રહેજ દિગ્ગત, કે સુજ્ઞાનીમા સ્પષ્ટ અર્થ કરો

વ્યવસ્થાપક- ઓલિયા પારદાશ્રમ

રા. ગમ્બેજ - અદ્વનદનગર-દિ

# ધંધાને ખીલવવો હોય તો વાચો

- કારણકે — જામે તરી જાહેર ખર્ચા લેખનું જ્ઞાન એ એ તેવી જનારી આપીએ છીએ
- કારણકે — આવી જાતની જાહેર ખર્ચાને જામે જમારા ડમમાં આ વિષય રીતે જાપી પણ આપીએ છીએ
- કારણકે — આ જાહેર ખર્ચાને જમારા માસિકમાં પ્રગટ કરાવવાથી ઇ જાનુસાર કુ નો સખધ મેળવી આપીએ છીએ
- કારણકે — દરીયાને કેમ દહાવવા તથા કયા પગલા લેવાથી ઇધે વધે તે પણ જાતા વીએ છીએ
- કારણકે — હે ડખીનો તથા વોજીયસ પણ વહેવાની આપીએ છીએ

વિજય માટે લખો — **ધી ઇન્ડિયા એડવર્ટાઇઝિંગ એજન્સી**  
૧૯૬ સદાશિવ પેઠ—પુના, ઇ ડિવા

The India Advertising Agency  
199 Sadashiv Peth POONA

## ધી વર્લ્ડ એડવર્ટાઇઝર

સામાજિક ધાર્મિક વેપારજગત વિગેરે વિગેરે વિષયો અચ્ચત્તુ ઇંગ્લીશ તથા મરાઠી જાપામાં પ્રગટ થતુ માસિક સ્વદેશી ઓએનો પરદેશમાં ડમ કરવો તે માટે તથા જાહારના દેશી માસ મગાવનારાઓના લાભમાટે દરેક માસની પદરથી તારીએ ડાઢ માય છે વાર્ષિક લરાજમ ડા ૩-૦-૦ પરદેશ માટે રા ૪-૮-૦ જાહેરાત આપવાનું આ હિતમ માસિક છે

### ધી સરવીસ ઓરો

જાહેરખર્ચ આપવાવાળા તથા કાઢે માટે — જર્મે વે ઓજ જમે તેને મ ગાવવી દેવા તે કઇ પણ ચાજ લીધા વિના કામ કરી આપે છે

વિજય માટે પુછો — મેનેજર વર્લ્ડ એડવર્ટાઇઝર ઓફીસ—પુના  
The World Advertiser' Office—POONA (India)



મધુ ખાંસી, કમ કોલેરા, સમકલ્પી, અતિસાર વગેરેની ૨૮ વર્ષ યુવાં પરીક્ષાતીલુ  
ચલેલી દવા મિમત-શીશી ૧ ના આના આ દવાલખર્ચ ૧ થી ૨ શીશી સુધી નહીં આના

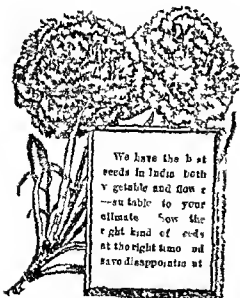


નાદરની દવા

બળતરા કે વેદના વગરજ દાઝને બચાવના ન રા પમાનારી  
મિમત-શીશી ૧ ના આના આ દવાલખર્ચ ૧ થી ૨ શીશી સુધી નહીં આના



કુખળાં અને નળળા બચાવોને કદાવર પુષ્ટ અને બળવાન કરનારી ખીરી દવા  
મિમત શીશી ૧ ના આના આ દવાલખર્ચ ૭ આના વિશેષ વિગત જાણવાને  
અમાર મોહોદુ પ્રાઇસલિસ્ટ મંગાવો મુખ્યચારક દ પત્રી—મથુરા



## GOOD SEEDS

AS GOOD AS CAN BE GROWN  
BEST SEEDS FOR INDIAN CLIMATE

Large descriptive catalogue  
with numerous illustrations free  
on application. Mention the  
paper when writing.

PELTONJEL P POCHA

& Sons

Seed Merchants,

POOHA

પાડી વણકામાટે ખી

અમે તરફથી સોં જ અને તાજ તર ૧  
કારી તથા પ્રવચાના ખી ૮ મલી ચમો

ચેતનજી ખી ચોદયા એ ૭ સમ  
ના ૬ નેપીયર રોડ પુન

રાજા મહારાજાઓ,

નવાળો મામદાર સરકારનું ધારાસભ્યના આનંદેનય મેમ્બરો સેક્રેટરી જનરલ  
કનલો મેમ્બર ડેપુટી નામદાર વૉલન્ટરીઓ આંતરરી એ ઠી સી લેફ્ટેનન્ટ  
પોલીટીકલ એજન્ટ સરકારી સીવીલીયન ઓફીસર યુરોપીયન સીવીલ સર્વિસ એમ  
ઠી ની ડીપી ધરાવનારા મોટા ડાક્ટરો તથા દેશી અને યુરોપીયન અમલદારો અને  
ટ્રસ્ટીઓમાં આદર્શાહી યાકુતી નામની જગજગદેર દવા બદ્ધ વપરાય છે એજ તેની  
ઉપયોગિતાની નિશાની છે—અવન મેટ લેબોરેટરીમાં આ રજવાની દવા એનાલાઇઝ કરેલ છે

## આદર્શાહી યાકુતી

અમે તે કારણની ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે પુરુષોત્તમ કાયમ રાખે છે  
આ રાજ્યથી યાકુતી વીર્યનિકારના તમામ બ્યાધિ મટાડે છે અને વીર્ય ધૃત બનાવી  
અ પુરુષોત્તમ આપે છે ખરી મદદિ આપનાર અને નબલા માણુઓને પણ જીવાનની  
માર જોરાવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ બલાગણુ છે આ  
દવાના રવામાં કોઈ પણ જાતની પ્રેરણની જરૂર નથી ૪ ગોળાની ડબી એકના ૩પીયા દર

## આદર્શાહી યુનાની લેપ

જમદા દવાગોમાંથી આ લેપ બનાવેલ છે ખરૂ પુરુષોત્તમ લાવવા માટે આ લેપ  
કોન્ટ્રેમ ડ લાજ છે આઉસ એકની ડબીના ૩પીયા આઠ  
દા ૨૨ કાલીદાસ મોતીરામ-રાજકોટ-કાઠીરાવાડ

हिन्दीमें नई चीज,

## → महिला-दर्पण ←

कवर सियोंद्वारा सम्पादित और सचाहित विविध विषय विमृषित

निराला सामाजिक मासिक पत्र

गिता वय नवीनता पूर्ण, भावमय लेखों, कवितायां, सम्पादकीय टिप्पणियों  
विज्ञान मन्त्राचार आदिसे युक्त ।

मूल्य—२॥०) सार्पिक ।

जमी दो पी ३ दिने मिले —

कर्म—सम्पादिका,

महिला-दर्पण—छपरा

ગુજરાતને શ્રીચરણે નૂતન માસિક પત્ર

નવશકિત

અને

# સરસ્વતી

જેની અંદર દરમાસે શ્રીપુરુષ ઉપયોગી શુશિક્ષિત તેજકાળી લેખીતીથી લખાયેલાં લેખો કાળો દુકી વાર્તા દારૂ વિનાશ લેખો અને ચાનુ વાર્તાથી લાયકાના દીક્ષને જ્ઞાન સાથે મમતક્રમભરી શિક્ષણશાસ્ત્રીઓના શિક્ષણ વિષય પરત્વેના અનુભવો પ્રકટ થશે જેથી જ્ઞાનશ્રીમાં રમેલેતા મહેતાજી સાહેબોને તેમજ નેના હાય નીચે તાનીમ મેળવતા વિદ્યાર્થીઓને આ માસિક જર્નલ ઉપયોગી થઇ પડશે

ગુજરાતના આગણે અને બાળીએ છીએ કે સારા મામિકાની તેમજ સ્વતંત્ર લેખકાની બધી ખામી છે અને જનતા પ્રયાસે તેની પૂર્તિ કરવાનો અને ધમકો ગળીએ છીએ તે સાથે નિયમીતતા આપાંકે મુદર ચિત્રો, ઉત્તમ લેખોની વ્યાખ્યા મોટે ન કહેનાં કરી જતાવવું એ અમારો મુદ્દાનો છે અને વિશેષે કરી એ વાચકો તમામ આધાર સાહિત્યના નવ વાંચકો પર રહેશે છે

આદ્ય થનારને દર વર્ષે ચાળીશ ફોર્મ એટલે લગભગ ૧૫ પાનાનું ઉત્તમ અને શ્રી ૪૨૫ સહેલાઈથી સમજી શકે તેવાં પુસ્તકો ભેટનીરીકે આપવામાં આવશે

૧ પ્રથમ આદ્યકતરીકે પોતાનું નામ ભરી મોકલનારને પ્રથમ અંક સાથે દેવસ્વરૂપ સાહસી પરમાનંદની વ્યાપવીતી માને કાળાપાણીની કારવાસ મ્દાગી કે જે સાધ્યે નવ જાખની દવા સાતથી તે આ રમાનની કાળાપાણીની જે નુકીતો કંઠ્યાજનક હેરાલ પોતાના દાયેજ લખેનો છે તેની કિમત છુટક ૨ એક રાખવામાં આવેલી છે તે પુસ્તક વી પી કરી લવાજમ વસુલ કરવામાં આવશે

૨ અને આખર વર્ષે મુવી બીજા પણુ આવજા પુસ્તકો ભેટ આપવામાં આવશે જેથી અમને આશા છે કે ગુજરાતના સાહિત્ય રસિકો અમારા આ કાર્યમાં સદમ દ થશે

માસિક—રોજલ આઠ પેજ ચાર પાંચ મર્મથી જરૂર નખાણતું કદ ઉત્તમ કાગળ સચિત્ર પ્રહુ અને જનતા પ્રયાસે ચિત્રો પણુ આપવામાં આવશે વાર્ષિક લવાજમ નાત્ર કે ૩-૫-૦ (પો સાથે) ભેટનાં પુસ્તકોનું પોસ્ટે / મર્મ આદ્યકને આપવું પડશે

સમતા —૨ા બીખાભાઈ પુરૂષોત્તમ વ્યામ દસ્તક આલતુ 'નવશકિત' માસિક પત્ર અમારા આ મગ્ગની સાથે જોડી દેવામાં આ પુ છે જેથી તે સજ પી સધળો વ્યવહાર અમારી સાથે રાખવો નવરસિલતા ચાનુ આદ્યકને આ માસિક નિયમીત મળશે

લખો —વ્યવસ્થાપક નવશકિત અને સરસ્વતી

લુકમેલર નારણલાલ મોતીલાલ,

રીયોરા—અમદાવાદ

# — વિધયાનુક્રમ —



વિષય	પૃષ્ઠ
(૧) ૫૩ ના ત્રેમીએ જૂ. ૧ (કવિતા)	૩૬૧
(૨) તત્ત્વમર્તુ રદસ્થ	૩૬૨
(૩) દ્વિમતે મરદા મદદે ખુદા (કવિતા)	૩૬૪
(૪) રિય વાન વિ કલ	૩૬૫
(૫) માનસિક બાધિએ	૩૭૩
(૬) ભગવાન શ્રીકૃષ્ણનું દાનરત્ન (કવિતા)	૩૭
(૭) બ્ય કુશભાટે અભિનાય	૩૮
(૮) કેળવણીવિરુદ્ધ નજરનામની સોસાયટી	૩૮૧
(૯) કવિ	૩૮૮
(૧૦) સભિનાય રતીકાર	૩૮ - ૩૯૬
(૧૧) મે ૥ મનોહર ન મેધવિના જળાય (કવિતા)	૩૯૧
(૧૨) પુરાણ ધમ પ્રનધ	૩૯૩
(૧૩) જ્ઞાણવાન્મેશ	૩૯૫
(૧૪) પ્રાચીન કવિઓના ઉદ્દેશ	૩૯૭
(૧૫) ગુદામેતી કળી નાનુ (વાર્તા)	૭૬ થી ૮

આદ્યેને વિનંતિ કે વામા આવેછે કે તેઓએ થગત લલાજમ તુરત  
મોકલી આપવા મેલેખાની મરવી કે જેથી મરી આવેનો અ  
વી થી થી મોકલવો ન પડે

મેલેજ—‘અ કુશ’ જામનગર

જી સ વ ત ૧૮૭૮ ની માલની જી

## રોજનિશી

જે જે સામગ્રી મશાનનારને સારા લાભ આપવામાં આવે છે તેજ નકલ આપી છે  
ગાહ ગોરધનદામ વાવળ, જોદ્ર રોડ—જામનગર

# અંકુશ.

ANKUSH

પુસ્તક પાંચમું

આવૃત્તિ, ૧૯૭૮

અંક ૧૦ મો

## “પડે ના પ્રેમીઓ જૂદા”

(ગગ-૧૪૧)

ભલેને ઝેરના પ્યાલા, પીવાના જો લલાટે છે,  
 થવા દો ખાખમા ખુરદા પડે ના પ્રેમીઓ જૂદા ૧  
 લગી લગની પ્રભુશુ જો, પછી પરવા નથી જગની,  
 અભાગે એક તે ખુદા, પડે ના પ્રેમીઓ જૂદા ૨  
 હવે બમ મીન પાણીમા, પ્રીતિ એ પ્રમની જાણો,  
 અલગ ઘડીએકમા જાણો, પડે ના પ્રેમીઓ જૂદા ૩  
 અમે બમ પ્રમનો પ્યાલો, પ્રભુના નામનો પીધો,  
 નથી પરવા નથી પડદા, પડે ના પ્રેમીઓ જૂદા ૪  
 ધમ ની શીખ ઉર ધગ્ગો, પ્રભુના નામને સ્મરજો,  
 ખરે શિગમાટ છે મોદા, પડે ના પ્રેમીઓ જૂદા ૫

ધર્મ

ગદ્યભાષ્ય



# તત્ત્વમનુ રહસ્ય

લેખક—શ્રીયુત “નવિનીકાત”

આધ્યાત્મિક સત્ય એક સનાતન વસ્તુ છે એનું જ નહિ પણ એ ધર્મની સદેશ છે ધર્મની સ્વયં પ્રેરણા વગર એ તત્ત્વ કોઈ જાણી શકેયુ નથી ધર્મની વિભૂતિથી વિભૂષિત વિરલ આત્માઓ જ એ સત્યને પામી શક્યા છે એ પવિત્ર ધર્મના સ્વરૂપને જાતના અખંડ રાખવા માટે તત્ત્વના પુરો સનત ચિંતાવુર રહે છે પરંતુ સનાતન સત્ય કે સ્વરૂપમાં વિભો પાસે હોવાની આસા રાખીએ તે તો આ કે પણ નથી સનાતન તત્ત્વ રહ્યા કાંઈ આધુનિક વિદ્વાનો અપાવ સિદ્ધ થાય છે

તત્ત્વમનુ પણ અનેક સનાતન વસ્તુઓથી રચાયે છે તાત્ત્વિક તત્ત્વ વસ્તુને પામી શક્યા છે એ ધર્મ મિથ્યા નથી દબા નથી પરંતુ હું જે પામી કે મનુષ્યોના દુરાચારથી જાતના ધર્મ અધર્મ મનાય છે ત્રિપર્ણી ઓમાં વજોવાય છે તત્ત્વ યોગ રચે આજા કરી છે કે તત્ત્વ ધર્મનો ઉપદેશ અધિકારી જનને જ આપે

પ્રત્યેક ધર્મને એ સ્વરૂપ અપાઈ છે એક સદેશ અને શીળુ માવહારિક દિ દુ

ધર્મમાં તત્ત્વમનુ અત્યંત મહત્ત્વ છે આ રહસ્યી અત્યંત તાત્ત્વિકામય છે સિદ્ધાંતની અપેક્ષાએ કમને એ ધર્મમાં અધિક મદદર અપાય છે ક્રિયાદ્વારા તત્ત્વ ધર્મના સત્ય તત્ત્વનું જ્ઞાન થઈ શકે છે તત્ત્વ ધર્મનો મિદ્ધાતિક ભાવ કેવળ અધ્યયન અને વિચારને માટે છે પરંતુ એથી અધિક મદદર પણ સાધકને માટે ક્રિયા ભાગ છે આ લોક કમ કરે છે અને તેનું જ્ઞાન ભોમવે છે લોકો કેવળ તાત્ત્વિક અધ્યયનથી સંતુષ્ટ રહે છે એ વસ્તુ માન છે ક્રિયાથી સ્વયં પુરુષાય અનુભવ કરવાની પહેલી જરૂર છે નહિ નો ચંદનના ભારનું વફન કરનાર મધેડાની રિયલિટી સમજવી સત્ય તત્ત્વ ધર્મની સફળતા એની સાધનામાં છે સિદ્ધાંતના અધ્યયનમાં નહિ તાત્ત્વિક સાધન પરમ કલિન વસ્તુ છે એટલે તત્ત્વ ધર્મ હિંસર આ પ્રકારના આદેશ કરનારો આવે છે કે— તત્ત્વ ધર્મનું પાન કરનાર ધર્મ માર્ગ છે અથવા તો તત્ત્વ ધર્મનું શરૂ પાલન થઈ શકે નથી આ આ સ્વ સરથા મિથ્યા છે વાસ્તવિક વાત એમ છે કે અત્યંત સાદમપૂણ પુરુષાય કેવા પછીજ કોઈ સાધક સાચા તાત્ત્વિક પદને

પ્રાપ્ત કરી શકે છે તત્ત્વ ધર્મનું સાધન જે  
હવે કષ્ટપૂર્ણ છે તેનું જ બચકર પદ્ધતિ  
છે જે સાધક વિધિપૂર્વક દીક્ષા ગ્રહણ કર્યા  
બાદ 'તત્ત્વમાધનામાટે તત્ત્વ' થાય છે તે  
ધણે ભાગે પાગલ બની જાય છે અથવા તે  
કેંદ્ર અસાધ્ય શારીરિક વ્યાધિને ભોગ થઈ  
પડે છે

તત્ત્વ ધર્મનો સિદ્ધાંતિક ભાગ વિદ્યાર્થી  
પોતાના ગુરુદ્વારા શીખે છે તાત્ત્વિક બાદબોલો  
આ રહસ્યમય ઉપદેશ સામાન્ય જનોનાં  
કરે છે તાત્ત્વિક ક્રિયાને સિદ્ધ કરવામાટે શિ  
ષ્યને ભોજન સયમ અને પાનમાં કઠોર  
નિયમોનું પાલન કરવું પડે છે તત્ત્વમાધના  
સમય જગતમાં તત્ત્વ ધર્મની અવહેલના થતી  
થતી દેખાય છે તેનું મુખ્ય કારણ એજ છે કે  
તત્ત્વ સિદ્ધાંતો મરત દેશ અને મરત જગતી  
ઓના મનુષ્યોને અનુકૂળ નથી

તત્ત્વ ધર્મના અનુયાયીઓને પ્રારભણ  
મુખ્ય ત્રણ સિદ્ધાંતોનું બરાબર પાલન કરવું  
પડે છે એ ત્રણ સિદ્ધાંતો એ ધર્મનું રહસ્ય  
છે જેની શાખા ત્રીયેના ત્રણ સૂત્રોમાં કરી  
ગયા છે

- ૧ શ્રીમુખારવિ દત્તાત્
- ૨ સામ્યોત્તરતાત્
- ૩ અવ્યાસરોગમત્

એ સૂત્રોનો ભાવાર્થ આ પ્રમાણે છે —

- ૧ તત્ત્વની સાધના જે અત્યંત આવશ્યક  
કાર્ય અને ગુણ છે તે ગુરુના શ્રી  
મુખથી શીખવી જોઈએ

૨ ગુરુના આદેશો તથા તત્ત્વ મંથની આ  
દાઓનું વિધિવત્ અનુશીલન કરવું  
૩ એ ધર્મનું જ્ઞાન મળ્યા પછી દર જગત  
પૂર્વક સાધકે પોતાના અનુકૂળતામાટે  
વિરક્ત થઈ જવું જોઈએ

આટલી વાત તત્ત્વમાધકે નિરંતર રમ  
રમ્મમાં રાખવી કે—લોભ મોહ ઇર્ષ્યા, અ  
દકાર દભ, આનંદ અને લજ્જા આ  
વસ્તુઓ તત્ત્વમાધકની મિત્ર શત્રુ છે

તત્ત્વ ધર્મમાં ગુરુને પણ એ અધિકાર  
નથી કે—પોતાની કમળા પ્રમાણે ગમે તેને  
ઉપદેશ આપી શકે તાત્ત્વિક સિદ્ધાંતોનું રહસ્ય  
કોને બતાવવું એ વિષયપર તત્ત્વમાધ બહુ  
અચ્છ રખાટીકરણ કરે છે

ગુરુ પૂર્ણ વિદ્વાન સાથે તાત્ત્વિક સત્ય  
નિષ્ઠ કરત વતનમાં શુદ્ધ નિર્ભય નિરુદ્ધ  
સાસારિક વિષય વાસનાઓથી વિરક્ત અ  
ખવસ્થાથી વીર નિર્ભય મલિષ્ઠ અને ક્રિયા  
શીત પડિત હોવો જોઈએ

પોતાના શિષ્યને તત્ત્વધર્મનું વ્યાવહારિક  
શિક્ષણ આપ્યા પછી અને વિધિવત્ દીક્ષા  
આપ્યા પછી જ મળ રમણન આદિ દુષ્ટ મ  
અને બચકર રથાનોમાં લઈ જવામાં સમય  
રોગ એટલું જ નહિ પણ શિષ્યસમક્ષ તાત્ત્વિક  
ધર્મન પ્રયોગો બતાવી આપવાનું પણ સા  
મર્થ્ય હોય શિષ્યને ગાંધના કરતી વખતે  
મુશ્કેલીઓ—અનેજનોના ખમ્મ થાય એ વખતે  
એ સવની રહામે થઈ તેને મુશ્કેલીઓથી  
મુક્ત કરવો એ ગુરુનું કાર્ય છે

સ્વરોદયમાં લખ્યું છે કે—અથ અથો  
વેદ્યાની સમાન છે જે દરેકની રહામે કાષ  
પ્રકારની લગ્ન વગર ઉપરિશિત રહે છે  
ત્યારે તત્ત્વ અથ કુલીન દિદુ ગૃહિણી વૃત્ત્ય  
છે જે પોતાના ધરથી બહાર નથી જતી કે  
નથી કાઢતે મુખ બતાવતી એવું તત્ત્વ અ  
થોનું રહસ્ય ગુરુ અનેક પ્રકારે સુરક્ષિત અને  
શુદ્ધ રાખેછે

જે શિષ્યને નિયમપૂર્વક તત્ત્વધર્મનું શિ  
ક્ષણ મળે છે અને જે સાધનામાં સક્ષમ  
રહે છે એ શુદ્ધ કરેવાય છે જ્યારે  
શિષ્ય પોતાના ઉપદિષ્ટ મતનું અનુધ્યાન  
કરી ચૂકે છે ત્યારે સાધકમાં બદ્ધુત થ  
કિતનો વિકાસ થાયછે એ શક્તિના બળથી  
તે બહુ છુર કરવા શક્તિ ધરાવે છે એ  
સામર્થ્ય તત્ત્વસાધકોમાં અત્યારે પશુ છે  
તોપણ ગુરુને સાધકના આ પ્રકારના સામર્થ્ય

ઉપર દિષ્ટિ રાખવી પડેછે કે રખે એ  
વિદ્યાનો—એ સાધનાનો જગતમાં દુરપયોગ ન  
કરે જેમ જેમ સાધકમાં શક્તિનો વિકાસ  
થાય તેમ તેમ તેઓએ પોતાની સાધના બ  
ધિક રીતિથી કરવી જોઈએ જ્યારે એ સા  
ધનાનું અભીષ્ટ ફળ પ્રાપ્ત થાય ત્યારે જગત  
સમક્ષ પોતાની શક્તિનું પ્રદર્શન કરવાની  
ભાવનાસરખીએ ન થવી જોઈએ

સામાય રીતે શિષ્યની શક્તિ વધવાસા  
થેજ અનેક પ્રકારની યુરોલીઓ ઉત્તરોત્તર  
વધતી જાયછે પરંતુ જે સાધક બળ અને  
ધૈર્યપૂર્વક પ્રસાદમાં આગળ વધેછે, તેજ  
અવસ્થા અભીષ્ટ પ્રાપ્ત કરી શકે છે બન્ય  
નહિ જે સાધકો કાઢતે પોતાના ગુરુ સ્વી  
કાર્થ વગર તાત્ત્વિક પ્રયોગ કરવા તત્ત્વર થાય  
છે એ લેખો તત્ત્વરહસ્ય પરખવું તો દુર રહ્યું  
પરંતુ પોતેજ પરમ કે હિંમુ કરે છે \*

## હિમ્મતે મરદા, મદદે પ્રુદા

(હરિગીત)

જહેનત ન જોખમ ખેડનાર સદૃશ ચારે કષ વિધિ !  
કદો કાપસિકિ બાપબળ વિષ્ણુ જગતમાં કાણે લીધી ?  
ના જતમહેનત દાખવો તત્ત્વદીર કરી દગરો નહિ  
દિગ્મત ધર જો, મદ તો મદદે પ્રુદા આવે સદી

કાગકા

ચ દક્ષા ત મ બળ એકા

# રિપ વાન વિકલ

(એક અદ્ભુત અમેરિકન વાર્તા)

અનુવાદક — મંગલસાવ ભગવાનભાઈ ભોગી,

આસિસ્ટન્ટ માસ્ટર હાઈસ્કૂલ ભેડિયા

જેઓએ હું સન નદીના મૂળ તરફ નોકા પાન કરેલું હોય તેઓ કેટલકિલ પર્વતોથી પરિચિત હશે તે પર્વતો મદાન એવેલેથી અને ગિરિવરની છુગી પડેલી શાખા છે પ્રતિભાવાન ઉચ્ચાઈએ ઉદ્ભવેલા અને પરિવર્તી પ્રદેશ પર સત્તા ચલાવતા હોય એવા તે નદીની પશ્ચિમ દિશામાં દૂરથી દેખાય છે ઝડપનો દરેક દેશદાર દવાનો રેક દેશદાર અને ખરેખરે હોતા વિસનો દરેક કલાક આ પર્વતોના જાદુન રંગ અને આકૃતિઓમાં કંઈક કંઈક દેશદાર ઉત્પન્ન કરે છે એટલે આલુચાલુ સહજેની બની ગઈથીઓ તેમને સપૂણુ વા યુમાપકપત્ત તરીકે ગણે છે જ્યારે દવા આ ધારણ અને ગિરિ હોય છે પારે તે પર્વત આસમાની અને જાણુડા રંગનું પરિધાન કરે છે અને સુખ્યાસમયે ખુબ નમનડળમાં તેની ચોખ્ખી મર્જાદારતા પડી રહે છે, પવન કદાચિત્ જ્યારે આકીને નમે નજરગાદ વા હળાવતરનો હોય પારે તેમનાં શિખરોની આસપાસ સ્વેત નરાગનુ આગ્નિહન એકત્ર થાય છે અને સુખાગ્નના અનિમ અશુભોમાં

તે શિખરો કીર્તિરૂપી ફિરીટની પેઠે દેદીપ્ત માન અને ઉજ્જવન દેખાય છે

આ અદ્ભુત પર્વતની તળાટીમાં, જ્યાં હિમ્યપ્રદેશના આસમાની રંગો સિમીપવતી વિગ્નત ગમ્ભીરતા ચાલતા શીલારંગમાં એ કુત્ર થઈ જાય છે ત્યાં આલેખા વૃક્ષોમાંથી જેના પાટીઆનાં જનાવેલાં છાપરાં પ્રકાશિત જણાય છે તે મામ જિપર જોટગોટ વળવેલાં આછો ધુમાડો નોકાઉદયેવાં માણસો દૂરથી નિહાળી શકે છે તે ધણા પ્રાચીન સમયનું નાનું ગામકુ છ અને પ્રાતના પ્રથમઃસમયમાં કેટલાક ક્ય રચાનિકાએ બહા રાજ પીગ રટુવેસન્ટ (પ્રભુ તેના આત્માને શાંતિ આપે) ના અમલની શુચ્ચાનમાજ પચાવેલું દત્ત અને હોનેન્ડમાંથી આણેલી નાની પીગી છ ટોના બાધેલાં કરામાં બારણાવાળાં અને મથાળે વાલુગતિદશક કુકુગાકૃતિઓવાળાં કેટલાક પર થોડા નરસ ઉપર દરનીમા આ વેલા દર્શા

તેજ ગામમાં બાવીજ જાવના એક ન રમા (જે થ ખડ મનાં માગરમ ના

સપાગમાં આવી ગયેનું અને દવારી થ  
સાએનું હવે ) ધણા વડે ઉપર ન્યારે તે  
હજી એ સિગ્નના તાનાનો માત હવે ત્યારે  
રિપ વાન વિકલ નામનો એક ભોગો અને  
જના સ્વભાવનો માણસ રહેતો હતો પીર  
રતુવેસ દના વીરતાના દિવસોમાં વાન વિકલ  
નામક જે પૂર્વજોએ ધણી જદાદુરી બતાવી  
હતી અને ક્રિસ્ટનાના કિલ્લાના ઘેરા વખતે  
તેની સાથે મથા હતા તેમનો એ વચ્ચે  
હતો છતાં તેના પૂવ જોના લશ્ચક ગુણનો  
ભાગ્યેજ થોડો પણ વારમો તેનામાં ઉતરેલો  
હતો તે માયાળુ પાડોશી અને આર્થિકત  
આવડ પતિ હતો ખરેખર તેનું બી  
વચ્ચે તેની આવી અપાર લોકરિષતા  
કરાવનારા તેના નમ્ર સ્વભાવને આભારી  
હવે કાળજી કે જે માણસો ઘેર કક શા આ  
જોડી સતા નીચે હોય છે તે માણસો વિશેષે  
કરીને જદાર મેદ મળતાવડા અને પ્રીતિ  
પાત્ર થાય છે તેમનો સ્વભાવ બેચ કાન્નિયક  
કકાસરૂડી અગ્નિની જડીમાં રમ થઈ નીપાઈ  
જાય છે અને ધવ તથા સદનગીલનાના જ  
દુણી શીખવવામાં આવે પનિને આપેલા  
ઉપદેશ દુનીઆની અદરના સધર્માં રાખ્યા  
નેના ડેટોલ મૂલ્યવાન છે તેથી કહીઆ  
ખાર ન્વી પણ અમુક રીતે મધ્યમ કલ્યાણ  
મળી શકાય અને તેમ હોય તો પડી રિપ  
વાન વિકલ તજ રીને સુખી હતો

અહીં છે કે ને ગામની સધળી બતી ડિ  
ધીઓનો ઘણોજ માનીતો થઈ પાંચે હતો  
અને બકી જાગતિની સામાન્ય રીત મુજબ  
તે સવ કુટુંબકર્મમાં જાગ લેતો અને

ન્યારે ન્યારે સાગે મપાટા મારતી વખતે  
તે વિપવની ચર્ચા ચાલતી ત્યારે ત્યારે તે  
ખોતાની આ ઉપર સધળા દોષનું આરોપણ  
કર્ષાવતર રહેતો નદિ ગામનાં જાળકો પણ  
ન્યારે ન્યારે તે નજીક આવે ત્યારે ત્યારે  
દર્શની છુમો પડતા તે તેમની રમનોમા મ  
દા કરતો તેમને રમકડાં જનારી આપતે  
પનમ ઉડાડતાં અને લખોદા કે કતા શીખવે  
અને જૂત કાજી અને રાતા મેદાના અમે  
રિ ન વતનીઓ વિરે લખી જાખી વાતાને  
કહેનો ન્યારે ન્યારે તે ગામમાં ટેલવા ની  
કળતો પારે તેની આસપાસ છોડાનું સર  
થસ નીકળતું કોઈ તેના છુમકાના છે । પ  
કરીને લટકતાં તો કોઈ તેની પીર ઉપર  
ચની બેસતાં અને તેની હળર રીતે મજારી  
કતા હતાં તોપણ તેમને તેના તરફથી કમી  
સિક્ષા ચની નહોતી અને તે સવ જ એટલો  
જમો પરિચિત થઈ મરો હતો કે આસપા  
સના પ્રયેશન એક કૂદકે પણ તેને જામનું  
નદિ

રિપની માનસિક રચનાની મોટી ખામી  
એ હતી કે સવ નતની લાભદાયક મદેનજ  
તરફ તેને અનિચ્છય અજુમો હતો તેનામાં  
ઉદ્વાગ અને ઉત્સાહનો અભાવ હતો એમ  
ન હવે કારણ કે તાતાર જાતા ગેવો લા રો  
અને આરે દડ લખતે બેજવાગી ખડ ઉપર  
બેસીને ખાવાને એક કુકો પણ ન મળ  
તોપણ જડગાદ કર્યાવતર આમે દિવસ  
મરથતિ લા કર્યા કરતા ખમા ઉપર નાની  
જડુકે લખને ખીસોલી કે જાતી કથુનર  
મારવામારે બી કથુનગી જમાપા અને ખા

કાંઠેકરામાં કલાકોના કલાક ભટક્યા કરતો કોઇ પાડોશીને કંઈકમાં કંઈક કામમાં મદદ કરવાની તે ના પાડતો તદ્દિ અને અશક્તના દાણા છુટા પાડવાના બગર પત્થરની જાતે બાંધવાના કામ જેવા સર્વે આગ્રહ વિરુદ્ધ કાર્યમાં જામ લેવાર તેને નજર સાથી પદે સોજ હોય મામની સ્ત્રીઓ પણ તેમના સ દેશ પહોંચ્યા વાનાં તેમજ એવા નાનાં મોટા કામ જે તેમના અગ્રપકારી પતિ તેમને કરી આપે નહિ તેવા કામે તેને સગાડતી મનલય કે, રિપ પોતાના જ કામ ક્ષિવાય બીજા જ પાના કામ બળવવાને હમેશા તયાર હતો પણ પોતાની કૌટુંબિક દુરજ બળવવી અને પોતાના ખેતરને સુવ્યવસ્થિત રાખવું એ તે નાથી બની શકતું નહિ

અત્યંત તે ખુશી રીતે કહેતો કે મારા ખેતરમાં કામ કરવું નિરધક છે મારા ખેતરની કટખી આ આખા પ્રદેશમાં માથી કમ્પારક છે હું મને તેમનું કાં તોપણ તેમાં બધું અવગુજ પડ્યું છે અને પડે છે મારી કેટલી વાક વખતો વખત બાગીને છુટા થઇ જાય છે કા તો મારી માથ આડીઅવળા ખુની બગાડે ને કા તો કેનીજમાં ધુસી જાય બીજી કોઇ જગા કરતા મારા ખેતરમાં નિદ્ય મોક્ષ અપાટન ધ ઉત્તરાનુ માર મદારનું કાંઈ કામકાજ હોય કે વરસાદ તો ઝુકયોજ પડ્યોજ છે એટલે જો કે તેના બાપ ઠાની જગીર તેની દેખરેખ નીચે એકર પડી એકર એકી થતી ગઇ હતી અને છે વટ મગાઇ અને બગાડનું એક નાનું પાદ ગુ બાકી રહ્યું હતું તેપણ આજુ યુના

સૌ ખેતર કરતાં ખરાબમાં ખરાબ દાસતમાં હતું

તેની છોકરાં પણ એવા ચીંથરેલા અને જગતીજેવાં હતા કે જાણે તે બનાથ હોયની તેની આમેદુબ મતિ રૂપ પેદા થએલી તેમજ, ભૂત જેવાં છોકરાં તેના -લઘરીયા બા પની ટેવનો વારસો લેવાની આગાવી આપતો હતો તેના બાપનો ઉતરેતો ચોરણો થયીને તે તેની માની પૂઠે વછેરાની માફક દોડતો ધણીવાર જેવામાં આવતો હતો અને જેમ વરસાદની નાતુમાં કોઇ અમીનની સ્ત્રી પોતાના અજાણના છેડા ઉંચા ઉપાગિને ચામે છે, તેવી ગતે તે ચોરણને એક દાંધે ઉંચે પકડી રાખવાની તેને ધણી મહેનત પડતી

તોપણ જે મૂખ અને સરળ સ્વભાવના મુત્યુવચ માનવી સહારને સુગમ માને છે એવામાં એકી ચિતા અને ઉપાધિથી જે હુબો હુકો રોટનો મગે તે ખાઇ લે છે અને રીપીઆનું કામ નહિ કરતાં એક પાઇ સાથે જૂને મરે છે તંવી જાનનો માથુસ રિપ વાન વિકલ હતો જો તેને તેની મુનસીરી ઉપર મુજી દેવામાં આ થો દોત તો તેણે પોતાના જીવનના આમ સપૂણ સતોમાં પુરા કર્યા દોત પણ તેની કાય વિમુખતા બેપરવાહ અને એ ગીતે પોતાના કુટુંબ ઉપર તે જે દાનિ લાવતો હતો તે વિરે તેની સ્ત્રી નિરતર તેના કાન ધુક્યા કરતી સવારે બપોરે અને રાત્રે તેણીની જીભ અખતિનપણે માથાજ કરતી હતી અને તે (રિપ) કાંઈ બોલ કે કરે નો અવગુજ નેના પ મ થા નાદ

દુઃખ પામતો એવી જાતનાં સંધર્માં જાણી જોતા જવાન આપવાની રિપની એકજ રીત હતી અને તે રીત દમેશના ઉપયોગથી ટેર ટેરી થઈ મધ હતી તે ખલા ઉચા ચલાવતો માથુ દલાવતો આખો નીચી દાળી જતો પણ એકે અક્ષર બોલતો નહિ અધુરામાં પુર આથી તો તેની સ્તીતરૂથી વિશેષ વાગ્યાથી છુગતા તેની તે ખુશીથી પોતાની દાર કબુલ કરતો અને ધગતી બદાર ચાલો જતો-ખરે ખર જીવશ-બાપવા પતિનો આ એકજ રમ્તો છે

રિપનો એકનો એક જાથુ સેવક તેનો પુત્ર નામતો કુતરો હતો અને તે પણ તેના ધાગીના જેવોજ બાપનો હતો કારણ કે વાન વિકલની સ્ત્રી બાગસના સમયમાં પોતાના ધાગીને વારવાર રખડાવનારતરી તરફ તરફ પણ કરતી નજરથી જોતી ખરે છે કે એક માનવતા કુતરાને જાજતા જુ સાની સમગી બાપતોમાં તે અરણ્યમાં વિચરનારા પ્રાણીઓના જેવો દિ મતવાન હતો

દમેશ ચા થા કરતી અને ત ન મુ

જવી નાખતી સ્ત્રીની ઝલમાંથી છુ તા ગાજ દાયક શબ્દો આગળ કેની દિ મન દહી રહેત મો વીનુ કરીને પુછતી જમીન ઉપર ન આવતે એ પગ વ ન મ નીને તરફ ધરમાં દાખલ થતો કે તરત તે વાન વિકલની આ તરફ ધણીવાર આડી નજરે જોતા જોતો ૭મ હામીથી દુર નાસે તેમ છુપાઈ જતો અને સાવરણી કે કડગી સદજ ઉગમવાથી તે કાઢિ કાઢિ કરતો એકદમ બારણા નરફ નામી જતો

જેમ ૭મ સગન પછીનાં વર્ષો વહી ચાલ્યા તેમ તેમ રિપ વાન વિકલના વિશેષ વધારે અને વધારે દુઃખદાયક નવતા ચલા જલ અભાવ વધના વધવાથી પણ કદી મીઠો થતો નથી અને તીક્ષ્ણ ઝમ એ એકજ એકુ દથીઆર છે કે જે દમેશના ઉપયોગથી વધારે અણીદાર જાનવુ જાય છે, ધણી વખત સુધી તો ચારે તેને ધરમાંથી દાળ કાઢવામાં આવે ચારે તે જતો તાન્યવેતાઓ અને ગામના એવા બીજા આજસુ મદા પુર પાની એ જાતની કાયમની મઠગીમાં ચાર ચાર જમને દિનાસો મેળવતો નામદાર ત્રીજા નેજની લાવીવાળી છમીથી નિમિત્ત કરેલી એક નાની વીસી આગળ મૂકેલી પાટ ઉપર આ સમાની એક મળતી જહી ઠી મઠા નીચે ખેસીતે તેઓ અજ્ઞાન ગામજ પાટા દાકના અને નકામી પારવરની આ પુતાઇ વાતો ઊલટા કામજ સાવરના લાખા ઉનાગાના દિવસ વીનાડતા પણ ન દલાયે જ્યાર કોષ તે રસ્તે થઈ પસાર થતા મુસાફરપામેથી કોષ જૂનું વન માનવત તે મના દાયમાં આવવું ત્યારે ૭ મજીર વા દરિયાદ કોષ પુવાર ચાલતો તે સાબળવા માગે જો કોષ રાજ્યપ્રક હી પુરવ પેમા ખરગીને ચા ગયા દોમ તો તના નાજી વસુન થમ જમ નિચામીમારતર ડેરિક વાન જમેન જે એક માગીઓ પણ ચાનાક માજસ હતો અને ચા કોરમાંના મદાલામાં મદાલા ચા થી ગમરાવ એવો નહોતો તે જ્યારે રામગે મા દીને વામતો ત્યારે તે સબ્યો જવી મજીર તાથી નેની રિગત પદાનપૂવક સાબળતા

અને જે જાહેર નર્નાવો બની ગયેલા હોય તે પછી કેટલેક મંદિરો તે ઉપર ફરી પડે તાદ્દશી પ્રખત વિચાર ચલાવતા ।

આ મડળીના નિષ્ક્રમ ઉદારામાનને કુખી અને વીશીનો માને નિઃશ્વસ વેડર સપૂર્ણ સત્તા ધરાવતો હતો તે વીશીનાં આરજીમાં સવરથી સાજ સુધી આસન કરી ખેસતો અને સૂચના તાપથી દૂર રહેવા અને એક મોટા વૃક્ષની ઝાંવામાં રહેના પુસ્તોજ તે અસંગે હતો તેથી શકુચત્રની પેઠે તેની હીલ ચાલ ઉપરથી કેટલા વાગ્યા છે, તે તેના પાડોલીઓ કહી ચકતા ખરેખર તે કવચિ તજ ખેલતો સમજાતો અને સતત ચુગી પુકયા કરતો તેમ છતાં તેની પાસે જાથુ રહેનારા લોકો (કારણકે દરેક મોટા માપ સની પામે જાથુ રહેના । લોકો હોય છે) તેના મનના ભાવ સપૂર્ણ સમજ ચકતા હતા અને તે ઉપરથી તેના નિષ્ક્રમ પારખી ચકતા હતા નધારે કાંઈ વચિતુ કે વર્જવેતુ તેને નોપસદ પડતુ ત્યારે તે નેસમધ સુગી પુકતો અને વારવાર તિરસ્કારપૂર્ણ વમાડના મોટા કાનને દેખાતો પણ જ્યારે આનંદમાં આવે ત્યારે તે ધીમેથી અને શાંતિથી ધૂમ પાન કરતો અને આજા તથા અવ્યમ મોટામા ધુમાડો બહાર કાઢતો અને કાંઈ વખતે મોંમાંથી નુગી બહાર કાઢીને નાકની આસપાસ ખુશબો ન વરાગના ગ્રચળા વગવા દેખે સપૂર્ણ અનુમતિના ચિહ્ન તરીકે નીરપ્પો મથુ દલાવતો

આ આજમરયાનમાંથી પણ કમનશીન રિપને આખરે તેની કજીઆખેર બી નસાડી મૂકતી અને સજાની શાંતિમા ભગ પાડીને સખોને સાંવ કોડીના મૂનના કરી મૂકતી મહાપુરુષ શ્રીમાન નિકોલસ વેડર પણ આ કામ કરે કંઈ જાની નિડર જીભમાંથી ઊરતી પ્રુવાંજલિથી પમિત્ર થયા વગર ગહેનો નહિ અને તેણી પોતાના ધણીને નિરુચી દેવમા ઉત્તેજન આપ્યાનું તેના ઉપર પ્રુવેપ્રુવડ તહોમત મૂકતી

જાતે મિચોરો રિપ લગભગ હતાક પણ ગયો અને હાથમાં બહુક મધને જગલમા ભટકવા નીકળી પડતુ એ ખેતરની મજુરી તેમજ બીના કજીાદથી બચી જવાનો માત્ર તેને એકજ રસ્તો ન્યા હતો લાં કોઇવાર તે એકાદ દક્ષતળે ખેસતો, અને એળામાંથી ખાવાનું કાઢીને થોડુ વુદ્ધને આપીને પોતે ખાતો, કારણ કે તે હેરાનમતિના વખતમા દુખના જાગીદારતરીકે તેના ઉપર સદા નુમૂતિ રાખતો તે કહેતો અરે બિચારા વુદ્ધ તારી શેકાણી તારુ એવનર એક દમકા રૂતરા જેતુ કરેછે, પણ કાંઈ ફિકર નહિ, બચ્યા બપાસથી હું જીવુજી ત્યાસથી તારી પાસે દુખમા જીમે રહેવામા તારે કાંઈ મિચની જરૂર પડતો નહિ વુદ્ધ પોતાની પ્રુછની દલાવતો, બિચારુ બનીને પોતાના શેકના મોં સાથુ જોતો અને જે કુનરાઓમા દયાની લાગણી ઉત્પન્ન થઇ ચકતી હોય તેા હું ખમ્મસ ધારુ છુ કે તે ખરાં જીમરથી દ નાટિની અરસપરસ આપને કતો દને



ચરદ-મુદ્રા એક સુદર દિવસે આવી જા  
તની એક લાંબી સહેલ કરતાં કરતાં રિપ  
અનુપણે કંઠસકલ પવ તોના એક ઉચ્ચ  
તમ વિભાગ ઉપર આવી ચઢ્યો તે પો  
તાના વઢાલા ખિસકોનીના ચિકાર પછવાડે  
પડ્યો હતો અરણ્યનાં શાંતિમય સ્થાનો  
તેની બુદ્ધિના ક્રાંતિકારી ખનિત અને પ્રતિ  
ખનિત થઈ હતા નમતે પહોરે શ્વાસ ચ  
હવાથી અને થાકી જવાથી ઉભી ટેકરીના  
કાલ પ્રદેશને શોભાવતી પાવતીય વનસ્પતિથી  
જવાએની એક દરિયાગી ટેકરીપર તે લાગે  
થઈને પડ્યો વૃક્ષોની વચ્ચેના ખુ ના બા  
ગમાથી ફળદાન અરણ્યભૂમિનો નીચેનો આખો  
પ્રદેશ ધણી કાસ સુધી જોઈ શકાતો હતો  
કેટલેક અંતરે પોતાથી થયે થયે દૂર નીચે  
આવેલી અને જાણુડા રમના એકાદ વા  
દળાથી કે સરિતાના વક્ષ સ્થળ ઉપર છ  
તરતત ઝાંકા ખાતી અને અતે નીલવજ્ર  
ઉચ્ચ પ્રદેશમાં અદશ્ય થઈ જતી મદગતિથી  
આનતી નૌકાના સદૃશી પ્રતિનિધિત યતા  
શાંત પશુ પ્રાં પ્રવાહથી ચાલતી વિશાળ નદી  
તેણે જોઈ

ખીજી બાલુએ એક વેરાન એકાંતિક  
વિકટ અને ઝુઝમી રહેતા શિખરોમાંથી પ  
ડેલી શિનાઓથી અપૂરત લલચાળ અને  
અરત પામતા સૂચના કિરણથી ભાગ્યેજ  
નકાશિત થતી હોય પવ તની ખીજુમાં તેણે  
નજર કરી થોડાં વખત સુધી તો રિપ આ  
દશ્ય ઉપર વિચાર કરતો પડી રહ્યા સ  
ધ્યાનો ધીમે ધીમે સચાર થવા લાગ્યો

પવ ત પોતાની સ્થામ જાયા ખીજો ઉપર  
થઈને પ્રસારવા લાગ્યા તેને લાગ્યું કે દ  
મામમાં પહોંચ્યું તે પહેલાંજ અ ધારૂં થઈ  
જશે અને પોતાની સ્ત્રીના ત્રાસની સામે  
ટકી શકવાનો વિચાર આવતાંજ તેણે હોડો  
નિશ્વાસ મૂક્યો

તે ઉતરવાની તયારી કરતો હતો તેવામાં  
તેણે દૂરથી અવાજ સાંભળ્યો રિપ વાન  
વિકલ રિપ વાન વિકલ તોણે ચોતરફ  
જોયું તો પવ ન ઉપર થઈને એક છ ના કા  
મઠા સિવાય તે કશું જોઈ શક્યો નહિ તેણે  
ધારૂં કે મારી કદપનાએ મને જૂલાવામાં  
નાખ્યો દરો અને દૂરીથી નીચે ઉતરવામાટે  
પાછો ફર્યો તેવામાં તેણે શાંત સંસ્થાના  
સગીરમાંથી આજી રહેતી બૂમ સાંભળી

રિપ વાન વિકલ રિપ વાન વિકલ  
તેજ સમયે પુલકે પોતાની પીઠકપરના વાળ  
ઉભા કર્યા અને ધીમા અગાળે ગુરકીને  
ખીજી તરફ કાપજીતપણે નજર કરીને પો  
તાના મેઠની બાજુમાં જરાઈ ગયો પોતાને  
જોગી પ્રાંતિ થતી હોય એમ હવે રિપતે જ  
જાયુ તેણે ચિતાવર રીતે તેજ દિશા તરફ  
નિહા યુ તો ધીમે રી ખડક ઉપર ચઢતી અને  
પીઠ ઉપર કંઈક ઉપાડેલું હતું તેના કારણે  
નમેડી એક વિચિત્ર યકિત જોઈ આ એ  
કાંત નિજ ન સ્થાનમાં અનુભવ પ્રાપ્તિને જો  
ઈને તે બુદ્ધ આશ્ચર્ય પામ્યો પરંતુ બાલુ  
બાલુના કાંઈ જણને મારી મદદ જોઈતી  
હશે એમ ધારીને તે તેતે જઢાય કરવા જ  
લડીથી નીચે ઉતર્યો

જ્યારે તે વધારે નજીક ગયો ત્યારે આ અજાતપુરુષની વિલક્ષણતાથી વધારે આશ્ચર્ય ચક્રિત થયો તે જારાઉં 'અરુઝદાર વાળ અને પોળાચ પતી દાનીવાળો ઠીંગણો, ચોરસ ખાધાનો છુદો હતો તેનો પોશાક જુની ડચ દબાનો હતો-એક કંચરે કસેલી સુતરાઉ બડી હતી અને ઉપરાઉપરિ કેટલાક ચોરસાઓ હતા અને ઉપરનો ચોરસો મોટા વિસ્તારનો અને નાજુઓ ઉપર મોરીઆની દારથી અને છુટણુ ઉપર મુખખાથી શણગારેનો હતો તેણે એક અજાણત નાની પીપ ખબે ઉપાડી હતી તે રૂપી ભરેરી જણાતી હતી તેણે રિપને નજીક આવીને જાર ઉઠાવવામાં પોતાને મદદ કરવાની ઇસારત કરી આ નવા ઓળખીતાથી જરા શરમાળ અને વહેમી બનેલો રિપ પોતાની હમેશાની ઉલટથી તેની સથે સમત થયો અને પરસ્પર જારમુકન કરતાં કરતાં એક સાઠકુ નાજુ જે દેખીતી રીતે પર્વતના ઝરણાંનું સૂકું લળાણુ હતું તેમાં ચઢીને તેઓ ઉપર ચઢ્યા ચડતા ચઢતા તે ઓનો વિક્રમ રસ્તો જે તરફ જતો હતો તે તરફના ઉંચા ખડકો વચ્ચે આવેલી એક છોડી ખાણુ કે કોતરમાંથી દરતી મજાનાતી પટેલાના સમય સુધી ચાલતા મઝગાટ કરતા કાજા નીકળી આવતા હોય એમ જણાયું તે સંજાર અટક્યો પછી પર્વતની ઉમાઈએ ધણીવાર જે સ્થિતિ મેઘનાડવાળા માવઠા માથે છે તેવાં એકાદ માવડાનો મદ અવાજ આ દેશે એમ માનીને તે આગળ ચાલ્યો તે કોતરમાંથી પસાર થઈને તેઓ એક નાની સાંકળારી જેની ચુડા પાસે આવી પહોંચ્યા

તે ચુડા કરાડ ટેકરાઓથી ઘેરાયેલી હતી, અને તે ટેકરાઓની કોર ઉપર નમી રહેલાં પૃથ્વીની શાખાઓ વિસ્તરેલી હતી એટલે આસમાની આકાશ અને સામ કાળનાં પ્રકાશિત વાદળાંની સંદર્ભ જાંખી થઇ ચક્રતી હતી આ બધાં વખત રિપ અને તેનો સોજતી રમ વેડીને માનપણે ચાલ્યા આવ્યા હતા કારણકે આ નિર્જન પથ ત ઉપર ઘસતું પીપ લઇ જવાનો શો હેતુ હોઇ શકે તે વિષે રિપને બહુજ નવાઇ લાગી તોપણ આ અજાત પુરુષમાં કંઈક એવી વિચિત્રતા અને મૂંઝાટ હતી કે તે પ્રતિજ્ઞાનુ સચ્ચન કરતી હતી અને મિત્રભાવને કુશિત કરતી હતી

તે સાંકળારીમાં પ્રવેશ કરતાં નવા અમત્કાર તેની આગળ ખડા થયા મધ્યમા ગતિ સપાટ મેદાન ઉપર નવદડા રમતા વિચિત્ર દેખાવના મહાન પુરપોતું, મડળ હાથ નેઓનો પહેરવેશ તદન વિદેશી દર્શનો હતો કેટલાકે કુકો બદન અને કેટલાકે બડી પહેરેલી હતી, કમરપટામાં લાંબા છરા ખેસેલા હતા અને ધણીખરાને પેના મોમિ આના જેવી દર્શના અનેક ચોરસાઓ હતા તેઓની મુખમુદ્રાઓ પણ કંઈક વિલક્ષણ પ્રકારની હતી એકને મોઢી દાદી પહોણું મુખ અને નાની કુઝર જેવી આખ હતી તો બીજાને ચહેરા માત્ર નાસિકાથી વ્યારત થયેલો હોય એવો દેખાતો હતો અને માથે એટ આડના પાઉ જેવી અને કુકડાની રાતી પુછડીના પીછાની કલગીવાળી ટોપી તેણે ધારણુ કરેલી હતી તેઓ સર્વે તરેહવાર

આકાર અને રંગની દાનીઓ હતી તેઓમાં  
મેક જળ્યે એવો હતો કે તે તેમનો સરદાર  
જણાતો હતો તે મુજબૂત બાધાનો જુદા જુદા  
દરજા હતો અને તેનો ચહેરો દવાના ધ  
સાથી જાખો થયેતો હતો તેણે કારણથી  
બડી અને દુખી પહોળા નલવાર સદિન  
પહોળો કમરપટો લેવા શિરપેચવાળી અને  
માનસૂચક પીઠાવાળી ટોચી રાતા મોખ  
અને કૃત્રિમ મુલામથી સુશોભિત લંબી એ  
ફીના ને। પહેરેલા હતા આ આખું મ  
ડગ રિપને ગામના ધમ ડર કેમિનિ વાન  
મેકના વિવાનખાનામાં એક જુનું ડય મિ  
નપટ હતું અને જે સરવાનના સમવર્માં  
હોત ડમાથી લાવવામાં આ પુ હતું તેની  
અંદરની આકૃતિઓની પાદી આપટુ હતું

રિપને આસ નવાસ જેવું તો એ લાગ્યું  
કે તેઓ ખુબી રીને ગમત કરતા હતા  
જના તેઓએ અતિ ગંભીર મુખપ્રા. અને ૧  
દનમ માન જાગવી રાખ્યું હતું અને આ  
વિનોદી મડગ અંદરથી કોઈ દહાડો ન જોયું  
હોય એવું ઉદાસી હતું પારે જપારે કડા  
ઉછાગવ મા આવતા ત્યારે ૧૨નાના મડ  
મડાટ કરતા કડાકાની પેટે પવ તોમા તેમના  
ચતા પ્રતિધ્વનિ સિવાય કશાથી આ દરની  
શાંતિનો ભા. થતો નહોતો

જપાર રિપ અને તેનો સોજની તેમની  
પાસે મથા ત્યારે તેઓ એકાએક રમતા  
અથ પડયા અને રિપ સામું પ્રતજાનીપેટે  
એકી સે અને વિચિત્ર એકાજ અને  
તેજવિહીન મુખ કરીને નિદા પુ કે તેના

તો દાખ મગડી મથા અને ધુમ્મસ એક  
ખીજ સાથે અફળાવા લાગ્યા હવે તેના  
સોજનીએ તે પીપ એક મોડી સિરોધમાં  
ખાની કપુ અને મડગને પરિસવાનું કામ  
કરવામાટે રિપને પ્રકારત કરી ભવ અને ક  
પારીની તેણે આતા માથે ચાવી એટલે  
તેઓ મંબીર માન ધારણ કરીને દાર મટ  
મ ચાવી જઈ પાછા રમનમાં સામેલ થયા

ધીમે ધીમે રિપનો દાખ અને ત્રાસ શમી  
થયો જપારે કોઈની જુજર તેના તરફ ન  
હતી ત્યારે તે શરામનો આસ્વાદ લેવાની  
પણ તેણે દિ મત ચલાવી, અને તેથી તેને  
માનમ પડ્યું કે તેની ખુશમો લણીખરી સ  
વૈત્કુટ હોસે ડના આસવોના જેવીજ હતી  
તે અભાવે તૃપાવર જીવ હતો એટલે તરનજ  
બોજો ધુટડો લેવાનો લોભ લાગેો એક  
સ્વાદે બી નને જાગૃતિ આપી અને ચિરોષ  
પાસે એની બધીવાર મમન પુનઃ મન કયું  
કે અતે તેની શુદ્ધિ વિવશ બની મધ તેની  
આંખો ઉંડી તરવાલ મધ તેનું માથું ધીમે  
ધીમે લપડવા લાગ્યું અને તે અગાધ નિદાને  
વશ થયો

જાગીને જોયું તો તેણે કોનરમાં પેજા  
જુગને જપારી જોયો હતો તે દરિયાળી ટે  
કરી ઉપર એને પડેતો જણાતો તેણે આંખો  
એજા—તેવું તો પ્રકાશિત તડકાનાળી સ  
વાર મધ હતી પક્ષોએ છોડવાઓમાં નાચી  
ફૂદી કિનકિલા કરી રહ્યા હતા અને મ  
રડ પીઓ ઉચે ચક્રર મારતા હતા અને  
પવિત્ર પવનની દ્વેશને ભે તા હતા

# માનસિક વ્યાધિઓ

તિહાન, ચિકિત્સા તથા ઉપચારમહિત

લેખક — શ્રીગુત રમચલી ન્હીનચલી નાનજયાણી બી એ — કેમ — ૨૨૭.

(અનુસધાન પૃષ્ઠ ૩૬ ચાં)

ગીઝર. 'એ તો તમારા માં નાં  
તથા રિયા ન્યામારિક રીતે શુદ્ધતા મદ્ય  
કરશે વળી એ હુગ્ગતુ આગળ વળી સગ  
નદાર નિતિ રગ્ગી નીતિ જોડો જેમ કયાંથી  
ધીમે ધીમે અજ્ઞાનિતમનો પ્રમાણ તુમા  
અત કરણ ॥ નકેટ થશે અને તે ન્યારે અ  
નુભવશે તમા માં સદા ગમ રહેશે અને  
કાં રીત ॥ ૧૦ રહેશે નહિ પણ પ્રથમ  
વિચારો લયા નન ॥ શુદ્ધ પ્રવા જોઈએ  
કેટલીકનું જેમ મન છે કે જેનો દેખીતી  
રીતે ધાતમીપદ વાપરતા હોય તેમનાં સ  
ર્ગવદાના તથા નાંધર્મા આનનાર ધીમ  
લોઝા સારીરે ને માખત જળજતા હોય પણ  
જુલમ પ્રવા ન તેનું જ્ઞાન હોય નથી

વળી મીનાઓ કહેતાં કરે એમ પણ મદ્ય  
વાર બને છે માના મરીતે કહીએ તો પો  
તાની ખામીઓ ૨૫૧ શકે એવા નેમો બહુ  
યોગ છે ખામીઓ ૬૨ કયાં નિના વિચાર  
તથા વતનગુદિ પ્રાપ્ત થઈ ગઈ નહિ આનં  
માટે જાણીનાં જુનાની રીવજદ જાણીનજે  
(શિલ્પ) રામનાથ ઉપાય મતા પો જે  
એક જુદીરાણી ત ॥ નીતિવાત મિત નૂતી  
માં પડી ગને ॥ ગગર જાગે એમ જ  
ખાપ તમ તેો છે — આમદપૂરક કહે —  
રે વિનતિપૂર્વક કહે નને મારી ખામીઓ  
બનાવે એમ સ્પષ્ટ જણાવી દેતું કે હું હો  
અમાર માફ લાડીય નહિ એમનું જ નહિ  
પણ સાથ રચેને ગમે એટલા નાં હજે

Oh beware ! brother  
Man believe in Him  
Although thy mind in doubt is  
Show thee in whom  
Pray Pray to him  
Ye man with piety pure  
The path dear soul  
Right path for thee be sure.

૧૧ હું જાણી રહ્યો છું ૧૩ મા પરમેશ્વર નામના ગામમાં જ ॥ પો હવે તેણે પેલાની જેમ  
નક્ષી સિમરણ કરે અને શિક્ષક હરીઆમા સીધી હતી ૭ ને તે હું — મને તમે પુ ૭૫ પ્રવાસ નો  
હવે તેનાં નિર્ણયો કરાવેલાં અને તેણે હૃદયોગી મધ્યે રચ્યા છે

તો ભૂ આચકાર આવીશ અને સારો આ  
ભારી યદ્યથ ખોડખાપણું જાન યજુ એટલે  
તેનો ઉચ્છેદ કરવા લક્ષ પરાવણુ એ કાપ  
સિદ્ધ પછી મરણુનો કર તને રહેશે નહિ  
જેની પ્રાથના પ્રેમથી તુ રાત-દહાગે કરેછે  
તેને અતરાવવિના દુઃખદુઃખ ભેગા તને  
હોસ યશે એસખધે મૌલાના રૂમી પોતાની  
મસનવી નામક કિતાબમાં કહેછે કે ખાજ  
માનોવા બીપરદે અવમ એ લે નુ મારા  
મિત્ર (ખુદા) ના મૌ ને અતરાવવિના  
જનમવા

ઉપર પ્રમાણે જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થવા પછી  
આત્મભાવ ઉદ્ભવશે અને લોકોનું જનું કરવા  
તરફ તમારું હૃદય ખેંચાશે તથા જે જ્ઞાની ઉ  
જ્ઞાના કામ નમારે હાથે પ્રકાશમાં આવશે

પરિણામે તમારું મન શુદ્ધ થવાથી પ  
રમેશ્વરને પ્રસન્ન રવા તરફ તમારું મન ખે  
ચાશે પરમેશ્વર શાંતી પ્રસન્ન થાય

હવા દાન ને દીનતા ધનમત્સર્ગી છે રતન  
પરવરને એ પ્રિય છે રાખો કરી જતન

હવા મનમાં ઉદ્ભવનાથી દાન આપવામાં  
આવેછે લોકોને દેખાડવા અથવા દાન કરવું  
એમાં કંઈ પણ પુણ્ય રાખી દાન આપ પ્ર  
કારનું છે અજ્ઞદાન ધનદાન વસ્ત્રદાન અને  
અને વિદ્યાદાન એમાં સૌથી જડ વિદ્યાદાન  
છે કેમકે તે અવિનાશી અને તેમાંથી નિ  
પજ્ઞતા પરિણામ ટકા છે

દાન કરવામાં દાન લેનાર નાને પાત્ર  
છે કે નહિ તેનો વિચાર કરવો આવશ્યક છે  
અર્થાત્ આગસ તથા દત્તાત્રેયોરીને ઉત્તમન  
આપવું નહિ

પરાર્થ તથા પરમાય એક વ્યક્તિનું નમે  
જનું કરે તે પરાય અને અનેક વ્યક્તિઓનું  
તમે કરવાથી તમે તે પરમાય

પરમાય ક્યાં પછી અજ્ઞાન કિસમનો પ્ર  
કાશ તમારા દિલમાં પ્રકટ થશે અને તે  
પારે અનુભવશે ત્યારે મન મગ્ન રહેશે  
અને અત કરણના ઉજામાંથી અનાર આ  
વશે કે સામાન્ય નેક કામ કયુ

વિવેક પૂર્વક દાન કર કર રાજી હું રક  
દુખીઓને સુખીઓ કરે સુખપામે તુ નિશ  
ઓદોને પોરે દી સમજ નહિ તે પુ થ  
દેવતક દરબારમાં સરવાળો છે શ્રદ્ધ  
દુખી દીનનીઈ કામની જી રહે તિનાર  
રહમાં જેને રીઝશે તેનો એજ પાર  
રાઈ જાનદ ઉપજે તને હૈયુ ગુજ મમકથ  
અવ ન અતર ઓચરે કીડુ તે શુભ ૧૫  
ધન્ય મ થ ગુજને કહે ભલી ક્યાં ત બેઠા  
ધન આપુ પરમેશ્વરે ખૂબ ક્યાં ઉપો ૧

પરમાય માન મીમતો કરી શકે એમ  
ન સમજવું દુનિયામાં ધનાઢ્ય માણસો  
થો દોષક લોકોનો મોટો સમુદાય મર્ગીય  
કે મધ્યમ સ્થિતિમાં હોયછે ધન ખરચવાની  
જેમનામાં શક્તિ નથી તેઓ અનેક રીતે પો-

તાના તન-મનથી શ્રમ લઇ પરોપકાર કરી  
સહે છે મથો રચી લેખિને કલ્યાણકારી  
ચોધ કરવો, સુતીચીનીનીજી કુદ રકુવક  
ચીંગીના મેમર થવું કુસપ હોય ત્યા સપ  
કરાવવો પુત્રાદિ કામોમા ધન વાપરવાની  
અગત્ય નથી પરોપકાર સમજવાની શક્તિ  
અને પરોપકાર કરવા તરફ મનનું વશનું જે  
અનામા હોય તેઓને ચોડે પૈસે કે વગર પૈસે  
વોકાતું કલ્યાણ કરવાના પ્રયત્ન માર્ગો છે  
અને એના માણસો દેશમા વધો ત્યારે દે  
અની ચગી થશે અને લોકો વધારે સુખી થશે



### પ્રમાદ અથવા આળસ



સવારના મોઝા ઉઠવું વળી નિમ્ન થયા  
પછી પણ પચારીમાં પયા પયા લેવા દ  
રવું કામમાથી છટકી જના પ્રવાન કરવો,  
સોપેતું કામ કરવામા જેમ અને તેમ વધારે  
વખત લગાડવો નકામા મેસી રહેવું મમ  
અસી અનેક બદાના કાદવા આવા પ્રકારનું  
આચરણ પ્રમાદના પ્રકરણમાં આવેછે વિરોધ  
અદાણ નીચેની બાજે કવિનામાથી વિનો  
સહિત મળી શકે—

Is the voice of the sluggard  
I heard him complain  
You have waked me too soon  
I must slumber again  
As the door on its hinges  
so he on his bed  
Turns his sides & his heavy head

A little more sleep &  
a little more slumber  
Thus he wasted half his days  
& his hours without number

મે એ એદી માણસને આ પ્રમાણે મ  
અ તે સંજોયો તે મને બહુ જલગી ઉ  
કાચો મારે દરીયા સુવું જોઈએ જેવીરીતે  
આત્મ મિત્રમરાઉપર ક્યાં કરે છે તેમ તે  
એક મમથી ખીજી ગમ પડ્યાં દેરવા કરે  
છે ઉપ ઉપ મારે વધારે નિદ્રા લેવી નો  
છએ આવી રીતે પોતાના અર્ધ દિવસ ગુમાવે  
છે અને કલકા ગુમાવે છે તેની નો મણ  
ચીજ શક શકે નહિ

### આપાદ

અચેત થુ ઉથે છે માર,  
તુજ સુસ્તીનો છ કંઈ પાર?  
સૂઈ તપ્યો ને યમા બપોર  
ઉઠમનો છે શોરબકાર  
નાચો થઇ પડ્યો બેભાન  
સોજ વિત્યાં પણ નાવી જ્ઞાન  
ખાન તજ કર યા? ખુદા  
ધધાને પછી નણુ મુધા  
(દિ ૧) પ્રતુ પ્રેમ તું પીતે ચોખા  
મિગ બમ સમ પિકા ધોખા

કામજ તારી આખમા સુસ્તીનું કારણ  
દમ અ ધોષ નાખની પ્રાટે જેથી નર  
(કરમકા ૧)

દુસ્તીનો શોરવો એવા પ્રકારનો છ કે  
જેમ જેમ વધારે પીતા બધાએ તેમ તેમ  
નેની તરસ વધારે લાગે



કરશે તે ભોગવશે (As you sow  
so shall you reap)

ચિડીઆપણુ

૬ ૬ ૬

ઝાંઝાખી રાખવા થોડું છે તેડું વાવશે  
તેડું લણશે

બચરી કરતી, ભરતી ભરતી

આજ કીયા કન પાવેશ

થોડા દેશ ૧૫રોડા તો

પ્રુદ્ધી વોડા આવેશ

કુછ દેશ નહિ અધેર નહિ છ સાફ અદ્ધ  
પરતી દ્ય

હસ હાય કરે હસ હાય મિલે વહા સવ્વા  
દરત ભદતી દ્ય (૧૭૨)

કયા ખય સન ૧ નહ હય હસ હાય દે હસ  
હાય લે

સારસ કે પાક પર નરિયાર છ સાફને આ  
દનાર છે તેથી તે પડેજ બહુતો આવેછે  
સ્વારે આપણે નકામી વેંદ શાસાર કરવી ?

વેર રાખનારને 'વાજખી-જે વજખીનો  
ખ્યાલ રહેતો નથી એ અપત્તર્ક તે બહુષા  
સુનેહશર અનેછે જેને તે પોતાને શત્રુ સ  
મજે છે તેને તુકસાન પહોંચાડવામા તે પાછુ  
વાળા ભોતો નથી, તેથી દેખાતી રીતે અધર્મી  
અનેછે

જો સખસ જરાગરામાં ચિરામ બાથ છે તેને  
કેટલું સકલ વેડું પડેછે તેનો પૂણી રીતે  
ખ્યાલ આવવો કઠિન છે તેના મગજમાં  
બાથ એક છોડો ભરાધ મેઠા હોય અને તે  
સ્વર્ણા ધીમે ધીમે કરવાની ક્રિયા આનુજ  
રાજે છે અથવા બીજી રીતે કહીએ તો એ  
દર્દી સખત મજુરીમદિન કેદ ભોગવેછે  
તે હમેશા હાસ રેટે છે અને જોયો તેના  
સમાગમમા હોયછે તેમને ઉદાસ કરેછે આ  
નદી સીમત તેને રચતી નથી એને ભગદ  
અંગેજ કથન કલક અતિશયોક્તિવાળુ એ  
છે કે Sad souls are always in merry  
company

વિનાદી સમત તેમને કલકખાનાસમાન  
લાગેછે, તે પોતાના પડખર નત જુલમ  
અનરે છે નાહક પોતાના ઉપર સકલ બોરી  
લેછે ખુશી કે આરામ તેને દરામ થઇ પ  
ડેછે જેના મેજામા કોડો સદા નગવળ કરે  
તેને એન હાય પણ કયાથી ર દવે એ કોડો  
કેમ નીકળે ? કેમલાક કહેછે કે એ તો એનો  
સ્વભાવ થઇ ગયો અને તેનું જોસડ કયાથી  
હોય ? એ ખૂલશરેલો વિચાર છે અને એ  
વિચાર ખરો હોય તો તમામ ઉપદેશ નમામા  
થઇ જાય કોઇ નજરનુ મગ્ય શુભેચ્છુ જની  
એ દર્દીનો દોષ ક્ષમિતથી ત્યાંથી કમે કમે  
કાઢેલી કો



— જનસમુદયમાં પ્રશમીનજથી વતવુ એ આપણી એક ફરજ છે એજ અર્થદેશક અંગ્રેજી સૂત્ર એ છે કે cheerfulness is a clear duty we owe to others

વિનોદી વાર્તાઓ એવાઓ માટે બહુ યજ્ઞકારી છે દારૂમાથી દુધ ઉત્પન્ન થાયછે અને તે બળતરણને બાળી મૂકેછે

Laugh & grow stout  
દસો અને શરીર પુષ્ટ કરે

દા।મા એક-બે વાર સારીપટે રસો પેટ ભરીને દસો

Mirth is the true medicine  
for happy life

મુખી જીવનમાટે સાચુ ઔષધ વિનોદ છે અરૂ પૂછો તો મુખ એ કંઈજ નહિ પણ આનંદનો એક સમુદાય છે

પૂરે હૃદય રી મદ ન દર દાનમે ખુશ દય  
ખાનડો મિલા કમતો ઉત્તી કમમે રહે ખુશ

સતારના પાંચ વાતા પહેલાં ઉઠો દરતે મોઢે ઉઠો ખુદની બદગી કરો અને તેવીજ રીતે તાતના દય વા વાની જ દર આનંદ સંદિત માર્થના કરી સમ્પન્ન થાઓ



ઇનામી સવાલ



પાય વિના ઉભી રહી મે દોડી એ નાર  
નાર માર આંખે અંતિ બહુ બહુ કરે પોકાર

સાથી પહેને ખરા જવાન લખી મોકલ નરને ૩ ૨) ની કિ મતનાં પુત્રકો આપ વાર્મા આપરી

મુદત ચાર દહાડા

નીચે દર્શાવેલાં પુસ્તકોમાંથી ચૂંટણી કરવી

હીરા છી ( ૬૪ કાપનાર ) કિ મત ૩ ૧  
શોભિતુ પૃ ૩ ૧૧

નથુ દ કે લેન ( વખખાવી નવન કથા )  
૩ ૧૧

તથુ ભાતનો ભોમિયો-૩ ૧૧ શોભિતુ  
પૃ ૩ ૧૧

નિમ્મલ કરમાળા સમુદાય ૧ ૨ ૨-૩ ૧  
૩ ૧ ૨ ૧

Algebraical Problems with  
Solutions-૩ ૧૧

ગુજરાતના ઇતિહાસની વાર્તાઓ ૩ ૧  
કરમકીબ ૩ ૧ કમળી સુકેશી-૩ ૧

ચાર ભાષાની કહેવતોનો ( અંગ્રેજી ગુજ  
રાતી મારતી તથા ઉર્દુ ) ૩ ૧૧

હીરાકળી ધરી હાથમાં લઈ રહને વાંચ  
જગ વાળા નડશે નહીં લેશ ન આવે આય

જવાન નીચે દર્શાવેલ ઠેકાણે લખવો

ક મઅલી રહીમખાઈ નાનણઆણી  
બી એ

જનુમગે કમ્પેન્ડેરા

# ભગવાન શ્રીકૃષ્ણનું હાલરહું



માતા જસોદા હુલાવે પુન પારણે—એરાહ

અયો યો લો હાનો રાતો વાર વીરને પારણે  
હારા મન મોહન નદ નામર નદકુમાર—

અયો લો

આજે પુણ્યતિથી શુભ આવણ કૃષ્ણા અષ્ટમી  
ગણુતા ગણુતા વીત્યા વર્ષો પાંચ હજાર  
વદાલા વિયોમના આસુડાં ઢાળે ભારતી  
પાછુ વળી ન જોયુ દીન જનના આધાર—

અનો યો

જે ભૂમી તમ ચરણરજે વેકુઠ જતી હતી  
તેના આજ બા છે અરર દેવા હાલ  
વશન કરતા વદાલા શુભ જરા આને નહિ  
હુ ખના કુગર દુઃસ્થાનુ નરકાગાર—

અયો નો

જે ભૂમીમા વેણુ વાતા ધેનુ ચારતા  
ધીર વીર કૃષ્ણ મળી બધુ મનતા ગોપાલ  
એ ધેનુની આજે દાનત દોટે દેખતા  
જેના માંસ શિરથી અસુરો ભરતા ચળ—

અનો ને

માવા! માખણ દહીં ને પચનો પાર હતો નહિ  
આજે દશ દિશમા ડેરીએ વળ્યો દાટ  
ધતમા ગાયોની ચરણી તેપણ ખાતી પડે !  
આવો અલખેશા ? ધેનુની કરવા બદાર—

અનો નો

આપે અશ્વનને ગીતામા તો એવુ કહ્યું  
“ બદારો જન્મ ચશે જ્યાં વધશે જુગી ભાર  
ધમ તણો લય યાતા દુષ્ટોને સદારવા,  
ભારત ભમ્ય જુગીમાં ધારીય હુ અવતાર —

અયો લો

એ વાતોને હે! વનમાત્રી શુ વિસરી ગયા?  
 શુ બાકી છે વહાના વધવા જૂની ભાર?  
 દિન દિન રીન દયામા જે જન્ય છે કન્યો  
 વસતી વેળા વિઠલ કપારે કરશે દાર?— અનો ભો

કોપ કરી જોકુગપર ધંદ નતલ્ય આદર્શો  
 વરસના મૂશળધારે બાર મેઘ સગામ  
 નગ ને નખપર ધારી જ મ જૂમીને જનમવી  
 પથમાં સ્વયં પતિનો સૂઈ કર્યો અદકાર— અનો ભો

એવી અમ દીનજનપર દુ ખની મૂશળધાર છે  
 આરો એક ન દીરો અરજીવનો નહિ પાર  
 દીનબધુ અજવાળો થ દિવ બારત દેશની  
 દરના કદ અમારા આજ ધરે અવતાર— અનો ભો

છગનપાલ દ્વિ મતરામ ગવલ Cનાડે ૦ હાલ કલકત્તા-

## અ કુશભાઈ અભિપ્રાય

( નવરોજ-કલકત્તા—૧૦-૧-૨૨ )

અ કુશ નો માસ નાવજનો અક  
 વિવ વિધ પ્રકારમા વિવિધ તથા રસિતી ક  
 વિતાઓથી રામેતા મુજ ૧ બારપૂર છે સી  
 જાતિનું છે એ પદ જે લેખ તેના લેખકન  
 સાબાશી અપાવે એવો લખાયો છે સસા  
 રમાં સ્ત્રીઓની નવતા લેખકે ઘણી બાહોશી  
 અને સરળતાથી સમ નવી છે દુ ખ રૂપી  
 બાધિવ અને તેનું તાજ વાળો લેખ વિદ્  
 તાભરી રીતે લખાયેલો મનન કરવા જોઈ છે

દુ ખને કેવી રીતે આવકારદાયક લેખનું  
 તેમજ દુ ખ પડે તે વખતે દેવા પ્રકારના  
 મુખદાયક વિચારો કરી ધીરજ પકડવી તે  
 તેમાં અચ્છી અને અસરકારક રીતે સમ  
 જન યુ છે એ લેખમાં સમજાવા મુજબ

જો દરેક જણ વિચારે અને અમન કરે તે  
 બેચક આખી સહિ દમતી અને આન દમ  
 બની જન દુ કમા આના સારા લેખો લે  
 નહિ તો ચોડ દર જે પછુ વાંચના ના કિ  
 ચારોને કેળવી થકે કવિતામા ભાષ સાન્નિ  
 કરની ૧ જોકુ કરે તે સુખી કેમ થાય ૨  
 રસીલી અને મોઘદાયક છે

રોપલ કપારો સામજીના મોટા કદનાં અ  
 વિધ વિધ લેખોથી ભરપૂર અ કુશ નું  
 વાધિક લવાજમ માત્ર શ ૨-૮- જે  
 આગુ સસતું અને સાથે વળી ધણુ અ  
 દિવ બદાર પા વાનો ભાષવધ અ કુશ  
 નો સાદસ પખાણુવા જોય છે

# કેળવણીવિરૂદ્ધ વગરનામની સોસાયટી

લેખક—શ્રીયુત “એલ્ફોન્સ” ધુલીઆ—ખાનગી

અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૩૫૨ થી

આવી સ્થિતિમાં મારે એ કૃત્તવ્ય છે કે હું મારા કૃત્ત વત્તુ પાલન કરી મારા પવિત્ર જીવન-મતની, પવિત્રતાઉપર અદ્વિતીય દષ્ટિ રાખી શકું. અન્યમાં તે સરકાર પશુ વત્તુ માન સમયના મિથ્યા વાદવિવાદમાં પડીને તૃથા પોતાની શક્તિને ઝોળી કરશે અગર તો આ રીતથી તેઓને પરાપકારી સદુપદેશ થયું મૃતપ્રાપ્ત બની જશે જેથી કરીને એ ઝોળે ભારતવર્ષની અસખ્ય મોળી વ્યક્તિઓ બચાવવું સાધન માનેતું છે એક ખાનતનો નિષેધ કરી શકાય તેમ નથી કે શિક્ષણ-પ્રચારના સાધ્યદારોએ જે એક ખાનતમાં થોડીઘણી પણ સફળતા પ્રાપ્ત કરેલી છે તે લોકોએ આજથી વીસ વર્ષ અગાઉથી એક સતત રીતે નયત્નશીલ બનીને ચાર દિશામાં જાગૃતિ પેદા કરીને આ દેશના મહાન મહાન વિદ્વાનોનું લલ પોતાની તરફ આકર્ષિત કરી લીધું છે જ્યારે તેઓની જન-મતામાં આ રીતે ફેરકવા લાગી છે ત્યારથી તેઓની મદદમાં અ ય કેટલીક સ્વયં-સેવક વ્યક્તિઓ લાગવા લાગી છે

આવી સ્થિતિમાં આપણે જો સુખમી પ કહીશું અને જેવો પ્રનાહ અર્વાચીનમાં વહે છે તેવો વહેવા દઇશું તો તમે યા રાખજો કે શિક્ષણ-પ્રચારની ઉત્તિ આપણી સ મુખ્ય અનુલક્ષ્યનીય મુશીનતો ઉપસ્થિત કરી મૂકશે યદિ આપણે આ સમયે સુખમી-માન પ્ર દ્વંશ્ય કરીશું તો આપણા પ્યારા ભરતખંડ અનિવાર્ય પ્રારમ્ભિક શિક્ષણના મહાન હિંડા ખાંડામાં પડી જશે

અર્વાચીન વત્ત માત્ર પત્રો થી આજે જગજાહેર યના પામ્યું છે કે, યદ્યપિ તે અમડો, જેનાથી આપણી ઉપર્યુકત સહયોગિની સરકારએ શિક્ષણ-પ્રચારકેતા આક્રમણની સામે કમર કસીને ઉભા રહેવાની તૈયારીએ કરેલી છે, પોતાના લિન્ન લિન્ન ગ્વરૂપથી તે મહા જખરદસ્ત છે તેમજ તેની સફળતા ચર્ચા ત્યારેજ સંભવે છે કે જ્યારે જન-સાધારણ સમાજના સાતિ-પ્રવલ ન તેઓના સરક્ષક ખરા દિલથી ખનવા જોઇએ આ તો સર્વ છેજ પરંતુ ગ્વય જ્ઞાનતાઓની કોઈ તેમજ માત્રક મોધા-ખસ વી પોતાનો

પ્રભાવ પ્રગટ કરવાથી પણ નથી ઝગતી જ  
દાન શ શિક્ષણ-પ્રચારકોએ સતત પ્રયાસથી  
અધિરના કાન પોતાનાં વ્યાખ્યાનોથી ઉધાડ  
કરીને શિક્ષણ-પ્રચારના અનેક સદાયભૂતો  
બનાવી દીધેલા છે શિક્ષણના સખેમાં  
ધોધાટ મચાવનારાઓએ લોડ દાર્ડિંગ તથા  
લોડ એક્સક્રીસરીયા આદ્ય બૂન વેાઇસરા  
યોને પણ વિવાદના કાદવમાં લારી મૂક્યા છે  
તેઓની કાવપ્રણાલી અહિં સુધી આવીનેજ અ  
ટકતી તો તે વાતની કંઈ વધુ ચિંતા કરવા જેવી  
નહોતી પરંતુ જાને તો સમાજના સ મુખ્ય તે  
વાત સિદ્ધ થઇ ચૂકેલી છે કે તે મહાનુભાવોને  
પણ તેઓની વાત કબુત કરવી પડેલી છે આ  
બનાવ એવો છે કે પ્રત્યેક જુદીસાગી ય  
કિતને સોનેરી અક્ષરે પોતાના હાથમાં કોતરી  
રાખવા લાયક છે-તેઓનું કત ય છે મારજુકે  
તે વાત હજી કાંઈ પણ રીતે દાનિદારક નથી  
પણ તે બામતથી તો અવિધ્યતમા તો મહાન  
આપ જો હિત ન થાની આચકાઓ  
છે મદિ સામાયિક આપણી પ્રતિક સરકાર  
પ્રાર્થામિક-શિક્ષણ-ગીલ વિરૂદ્ધ વીરતા  
પૂવક આડે ન આવી હોત તો એ વાત જની  
બનાવી હતી કે દિ દુસ્તાનની સરકાર નાડ  
દાર્ડિંગના દબાણમાં પડીને સને ૧૯૧૨ માં  
સ્વર્ગીય મહાત્મા ગોખલેદારા તે ગીલની  
અમલગળવણી પણ થઇ ગઇ હોત તેમજ  
વ્યવસ્થાપક સભા ઉપરોક્ત બીજાને કામદાનું  
સ્વરૂપ આપી દેત

પ્રિયમહાશયો! આ બાબત બોલના અવ  
સ્ય મને મામિક વેદના સોશવવી પડે છે કે  
આપણા આ હાલનેદાની સામી બાબુમા

અતિ લાયકર અત્યંત દુર તેમજ મહા  
વિરોધી મહાત્મા ગોખલે હતા આ  
બાબુમા કેટલાક સમયથી તેઓનાથીજ આપણાં  
આ હોલનોને સમાજસ મુખ ઉધાડે યતુ  
પકડુ હતું હું મહાત્મા ગોખલેનો એમો  
આહક છુ કે દિ દુસ્તાનની કાંઈ પણ ચકિત  
મહાત્મા ગોખલેને માન દેતી હોય તેના કરના  
કંઈ અરો બરાબરીમાં ઉતરી શકુ તેટલી  
મારી તે મહાત્માતરફ પૂજ્ય જુદિ છે પ  
રંતુ મહાત્મા ગોખલેનાં શિક્ષણસળધી કાર્યો  
ના ઉદ્દેશનો પ્રયત્ન કો કદાપિ મે યર  
માતી બાપમાં કાર્યો તો હુ આ આપણી  
આ બૃહત સમાજનો વિશ્વાસવાતક બની  
જઇશ એ બાબતમાં યતિ ચિત્ત પણ સદાય  
નથી કે સ્વર્ગીય મહાત્મા ગોખલે દિ મા  
તાના સામા સેવક હતા તેમજ એક મહાન  
પુરુષ હતા આ ઉપરથી એમ ન માની  
તેવુ કે મહા પુરોથી કાંઈપણ વખત ખૂલ  
થવા પામતીજ નથી તેમજ તેઓનું સર્વ  
સાધારણ કાપ-સેવ હરનિય નિર્દોષ હોવુ  
જોઇએ હુ આ જગાએ એક વાન સ્પષ્ટ  
રીતે જણાવુ છુ કે મહાત્મા ગોખલેના કાર્યો  
નો ૭ ને ઉદ્દેશ આ સોસાયટીની દષ્ટિથી  
કરવામાં આવે તે ઉપરથી કાંઈપણ યકિતએ  
મારાપાટે એમ ન માની તેવુ કે મહાત્મા  
ગોખલેના ઉપર મારી પૂજ્ય જુદિ નથી અ  
ર્થાત્ હુ તેઓનો સાચો મકત છુ મહારી ચિંતિ  
બીવમ્મ દદ તેમ સ્પષ્ટ હોવાથી આ સો  
સાયટીનરથી હું હાલે તથા હાથી મુકુ  
કે શિક્ષણ-પ્રચારમાં અડચણો ઉપરિચય થવા  
પામે તેવા કાવની વિરૂદ્ધ સ્વર્ગીય મહાત્મા

ગોખલેની બરાબરી કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા  
 સુધી તે નથી થઈ—અર્થાત્ “શિક્ષણ”  
 માટે મહામતિ ગોખલેનેટલ કાર્ય કોઈપણ  
 અધિકારીને ઉપાદેશ નથી જો કદાચ મહાત્મા  
 ગોખલેએ દિ દુસ્તાનની નિરક્ષરતા તોડી પા  
 ડવામાટે પોતાના હાથમા લાકડી ના લીધી  
 હોત, તેમજ તેઓએ અનિવાર્ય પ્રાર્થિક  
 શિક્ષણના પ્રશ્ની આગતમાં મહાત્મા ગોખલેએ  
 માથું ન માર્યું હોત અથવા ઉપરોક્ત જાનતોમાં  
 કંઈ નહિ તો ફક્ત તેઓ જો કદાચ તટસ્થ  
 રવા હોત તો તમે સાધુઓની સોસાયટીનું  
 કાર્ય આજ નિ સ દેદ અતિ સુખતાબરેલુ  
 થઈ પડ્યું હોત, તેમજ આજ આપણી સો  
 સાયટીના ઉદ્દેશને અમલમાં લાવવાની જે અ  
 યત્નો ઉપરિથત માત્રા પડે છે તે અડચણોનું  
 અગ્નિતત્વ પણ હોત નહિ અર્થાત્ જો મિ  
 તિનો વિચાર કરતાં આજ આ સોસાયટીના  
 સન્મુખ એજ કંઈકના ઉપરિથત થયેલી મા  
 ત્રા પડે છે કે જન-સમાજમાં ‘શિક્ષણ-  
 પ્રચાર’ નું મહત્વ આજ સમયના સુક્રા  
 છે અને તેના ફાલ-લાભ ઉદાવવા-લેવા  
 જનમજાજ આજ એક પત્રે તલપાકડ  
 ની ગયેલ છે જન-સમાજમાં આ રીતની  
 જે લાવના ઉદ્દેશથી છે તે લાવનાને ર  
 કતાવવી તે શુ હાની સુની વાત છે? આ  
 અમારો આ સોસાયટીની આદા નિરાચારમાં  
 ફેરવાડ જાય છે શુ આ વાતનો વિચાર  
 કરીશ કે, સ્વર્ગાધિ મહાત્મા ગોખલે શિ  
 ક્ષણ-પ્રચારના કાર્યમાં પ્રધાન વ્યક્તિતરીકે  
 હતા અને તેઓએ “દિન્દી-પ્રધાનની—જ  
 રણપદ-સભામાં અનિવાર્ય પ્રાર્થિક

શિક્ષણનો કાર્યો પસાર કરવામાં થયેલી ખરી  
 રીતે સફળતા મેળવી સુધ્યા હતા પરંતુ  
 આ સોસાયટીના સોસાયવસ પ્રધાનોનો સર્વ  
 વડો મેતા મહાત્મા ગોખલેની વિરૂદ્ધ પડવામાં  
 બીરતાપૂર્વક તેઓની સામે આવી ઉભો  
 અને તેથીજ આપણી આ સોસાયટીની માજ  
 રહી મધ આપણી સમાજના ઉદ્દેશના રક્ષક  
 તરીકે (ગોખલે પ્રાર્થિક શિક્ષણ બીલની  
 વિરૂદ્ધ વ્યક્તિ) કેવળ આ સોસાયટીનાજ  
 ધન્યવાદને પાત્ર નહિ હિન્દુ મહાત્મા ગો  
 ખલેના શિક્ષણ-પ્રચારમાટેના ‘પ્રાયમિક-શિ  
 ક્ષણ-બીલ’ નો પોતાના પંચિવપૂર્ણ વિ  
 શેષ દર્શાવવામાટે અને એવો દાનિકર્તા  
 અડચણોને સમૂગી આ ભરતખડમાથી ના  
 છુદ કરવામાટે આ સોસાયટીના મહાન પુ  
 રોની વચમાં જે ઉચારો ઉચ્ચ મહાન મા  
 નનીય પદ હોય તે મેળવવાલાયક મહા  
 તેમાં પરિચિત પણ સદેહનેટલ નથી, અત  
 એન હુ નમતાપૂર્વક એવો ઉચાર મંદિષ્ટ  
 કે મહામતિ મહાત્મા ગોખલેના બીલથી,  
 આ સોસાયટીના ઉદ્દેશની જતી આપરને  
 યજ્ઞાવી રાખનાર તે મહાન વ્યક્તિને આ  
 સભાના સરખતરીકે માનવામાં આવવી  
 નેધએ જેના પ્રતાપે આ સોસાયટી પોતાના  
 ઉદ્દેશની સરદા કરનામાં, તેમજ નાયકત્વમાં  
 અનિચય ફગાવક નીવડે.” (આ સમયે  
 પાખ્યાન યાડીવારને માટે યોજાવી તે માન  
 નીય પુરુષ-પુજવને આ સોસાયટીના અરક્ષક  
 તરીકે, સુદવાની દરખાસ્ત સોસાયટીના સ  
 આપતિદારાએ કરનામાં આવી અને તે સ  
 વોનુમતે તુર્ત નીકારવામાં આવી ત્યારબાદ

વ્યાખ્યાનકારે પોતાનું વ્યાખ્યાન આગળ ચલાવ્યું )

મહાશયો! આ સ્તાબ્દીમાં અમારી સ નાજનેક કણુ ધારણી આ નયન અવતાર થના પામ્યો છે અમારા સમાદત સરક્ષકના દિગ્મામમાં કેવી ટંચ કાઢીતી ચોગ્યતા રંગેરંગે બારાયેલી છે તેમજ બારિકાણથી વિચાર કરો કે તેનો કેવો સદ્ વ્યય થાય છે તેનો ઉપયોગ અમારી ભૂલી—ભટકી તેમજ નિરીદ્ય જાતિમાં કરવામાં આવે છે કે તે સત્ય ધર આવી ભય શું ? આ સોનાયદીમાં પધારેલા સજાસરોને આશુમ થાય છે કે તે મહાશયે કંઈ ચોગ્યતાથી આ સોનાયદીના ત્રિપક્ષીની દલીલાનું ખણ્ણન કયુ હતું ?—નહિજ તો હું મહાતા અરેષ્ટ કમળેર શબ્દોમાં તે તક નજીનીનું મથાતર્ય દિગ્દશન આપ મહાશયોને કરાવુ છું જુઓ આપણે તે તક—અજીનીનું હપ પૂવક રક્ષારવાદન કરીએ તે પ્રરપ્તગમે સ્વર્ગીય મહાત્મા જોખલેના નામમિક શિક્ષણ અચાર ખીત નો પૂત તાણુ વિરોધ કર્યો હતો અને તેઓની દલીલોનું ખણ્ણન કરવામાં અણુકત યજ તેમજ તેઓને નિરૂપર બનાવી એક એક દલીલની કેવી કળેતી ઉઝડી હતી.

આપણા વીરવર વચનસરક્ષકે મહાન ધીરજથી દહતાપૂવક પોતાના પદનું સમયન કરતા તેમજ તે હાનિકારક ખીરના અન્ધા ય દોરોનું ઉદ્ધાટન કરતા એવી યોગ્યતા કરી હતી કે જો કદાપિ મહાત્મા જો અપેનું ખીત કાગદાતરીકે ખાસ યજ નરો

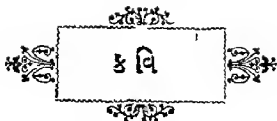
તો સત્યમાની લેજો કે કલ્પ લૂ બામુ એ સર્વજ્ઞો સુશિક્ષિત બની અને ભરતખડમાં એક સાધારણુમાં રણુ કાપ માટે, મજુર મળવો કલ્પ થયો—એથી જરા આગળ વધીને કહુ વાજુર મળવો અસંભવિત છે જોતાં તો તક, નિયકુચ, સાધારણુ સાંગે છે સત્ય પૂજાવોતો આ સાધારણુતકમાં તો પુરીનું શુદ્ધિ—કૌશલ સમાયેતુ જેને શેધી કાઢવાનું પ્રતેક પકિતનું નથી અહીં મતે કહેવામાં યતિકમિત્ત બાજ કે શરમ નથી કે કેવળ એ જ ઉપર મુગ્ધ બની જાને, થવ માપક લખા માનનીય સરપોએ વધુ મતના જોરથી જખરે તે અમાગી બીવને કાની નાખી રમદીધુ આ પ્રમાણે મહાત્મા જોખલેના બનો પરાભવ યવાથી અમારી સોનાયદી એક એવું નવું બગ નાખેત થવા પાડુ આ સોનાયદીનું નાવ સત્યતામાં આગળ વધે છે આ સિવાય આખા જગનમાં એ વાત ખાનખટ થવા પામી ગઈ કે ભરતખડ સાવ જોમિક સ્વાધર્મ સાધનોથી કાપિ પણ પાની પાની કરી ચકતો નથી અને ભરિધત્તમાં પુનઃજન્મવિત યવાના લમણુ અર્ચાત્રીનમાં વિશ્રમન, છે સ્વર્ગીય મહાત્મા જોખલેની ચોગ્યતા રાખનાર સજુ પણ ? શિક્ષાપ્રચારનો દહ પક્ષપાલી હતો, છતાં દમેશતે માતે સત્યતાને દખાવી અરો નહિ ઉપરકર શબ્દો એક વખત જોરથી વ્યાખ્યાનકાર સજામકપમાં જોની તો દીધા વળી તેઓ ગુજરાતી ભાષા જોલવામાં જરા કમળે

હોવાથી ચોતા ની ચાબોની પૂરતી કચ્ચા માટે  
જોરદાર લાખાદિ દીમાં ખો યા કે —“અગાનતા  
કે બકાસો ૨૨ જાદા દીલએ ધસ અવરા  
બજક પ્રાર્થનાકા કેવલ યદી અર્થ હો  
ચકતા હ કિ દમ લોજોકા અગાનતાથી બ  
દુત અધિક આવશ્યકતા હે જોર યદી એક  
એસા ઉપાય હે જિસસે દમાકા ભારતશિક્ષા  
પ્રચારણી દેખકે અગ્રમને પડનેસે બચ  
ચકતા હે”

મદાશયો! ઉપરોક્ત પ્રમનો ઘીટાપોદ કે  
વળ એકઅસા પુરતોજ મે કથો છે દવે  
હુ તેની અડચણોની બાબતમાં કહક કહેવા  
કચ્ચા રાખુ છું કે જે અવતર જાતિની  
સામિતરિયતિ—પણ કરીને બા દેશમાં—અ  
ધમ દશાને અ તે મદોચેલી છે જુઓ તો  
અરા, જેવી વિષમતાનુ જીલતસ દરમ આપણી  
સ મુખ દેખાય છે હુ તો જોઈ રહ્યા છું  
કે સાધારણ—સમાજનો એક મોગે ભાગ  
તે બાબતમાં, જેઓને તે જાતની કોટીમાં  
જણવામાં આવે છે અને તે બાબતની પ્ર  
ચારણી કરી રહેલા છે અને તેઓ તે સા  
ધારણ—સમાજને જે અગાન કોટીમાં—સ  
મજે છે તે લોકોની તક—પ્રજાવીનો એક  
નમુનો હુ આપ સજ્જનોની સ મુખ રજુ  
કરના ચાહુ છું શિક્ષણ—પ્રચારના દિમાવતી  
ઓ કહેછે, શિક્ષણ અર્થાત્ જ્ઞાન એક  
ઉપમ। વસ્તુ છે અને તે શિક્ષણથી પ્રાપ્ત  
ચાપક અતએન શિક્ષણ પછુ એક ઉપમ  
વસ્તુ છે મદાશયો! જુઓ તો અરા જેવો  
અને ૧૨ તક છે! બાવી દશમાં મારેમાટે  
કોઈ નવા પ્રકારના તકની જાણાણા કે

રવાની આવશ્યકતા રહેતી નથી? મારી તો  
એની કચ્ચા છે કે હુ આપ લોકોના લા  
ભના ખાતર એ શિક્ષણથી રાતાનના એક  
એક અવધવને અલગ અલગ કરી નાંખુ  
હુ બાવી રીતે કરવા એટલાજમાટે ચાહુ છું  
કે, જે બાબતમાં આપ સર્વ લાખએને  
પૂર્વે વિચાસ મેસી જાય કે, આપણી એ  
સાપનીની કાર્યપ્રણાલી કેટલી પવિત્ર છે  
યદિ તમે લાખએના સતોપ—વિધાનાય  
એ વાત પ્રમાણિત કરવામાં આવે કે, જ્ઞાન  
મને તેવું હોય તોપણ તે સમારમાં ચિર  
આધિની અડચણના દારૂપે છે અને સાત  
તથા બોગ બ તે પ્રકારના નૈતિક વિચારોનો  
તે વિનાશ કરે છે તો આ વાત માનનામાં  
આપ લાખએને યદિ ચિત્ પછુ થકા ઉ  
ત્પન્ન થવા ની નથી કે, જે વિધિથી તે પ્રાપ્ત  
કરવામાં આવે છે—અર્થાત્ શિક્ષણ અને  
પ્રાપ્ત કરવાનું સાધન છે તે જોડીતે મ  
નુન જાતિને માટે હાનિકારક છે, અને વ  
સ્તુત નષ્ટ કરી નાખવા લાયક વસ્તુ છે  
આ પ્રમાણિત કરવાની અવેશથી જ્ઞાન હોય  
છે કોઈ અ વ બાબત એટલી સહેલી નથી  
સામનો જ્ઞાન ચકિત છે તે એક સુરવિ  
ગે છે અખિત રિધ એ સુત્રી સત્યતરીકે  
માનેછે ચકિત ચાહનો અર્થ હુ એટલેજ  
કરીશ કે જેમાં જળનો સમાવેશ થાય છે  
અર્થાત્ ચકિત અને બગ તે એકજ વસ્તુ  
છે કારણ જળ તે પછુ ત્વ વ છે તે વાત  
આપ સજ્જનોને વિદિત છે આ ઉપરથી  
એવો જાન પ્રચાર થાય છે કે જ્ઞાનજ વ  
જળ એ બાબત નિવિત કરેછે કે અવ





લેખક—શ્રીયુત હોદાવાલ મહિશકર દ્વાધી—જામનગર

કુદરતી કવિઓ આકાશી સંગીત સસા  
રમાં નીચે ઉતારછે અને જનસમુદાયને હ  
નેસા તરણ અને રસિક બનાવી તાબે છે પુ  
રુષ અને સ્ત્રીઓમાંથી તારાના સુખખાઓ  
માંથી વનસ્પતિમાંથી સમુદ્રમાંથી મિત્રમાંથી  
પદાર્થ અને ખીલોમાંથી અને કુકામાં  
કુદરતના ફરેક દેખાવોમાંથી તેઓ પોતે  
નવું જોઈ શકે છે નવું જાણી શકે છે અને  
કુદરતના છાનામાં છાના રહસ્યો નિખાને  
બતાવી શકે છે રસિક કવિઓએ રસિક વા  
તાઓ અને રસિક નમુનાઓનું યાન મેળ  
વેતું હોય છે સુદર વસ્તુઓ સુદર વાર્તા  
લાપો અને સુદર દૃશ્ય તોપર તેમને રૂચિ  
હોય છે બધા કવિઓ પોતે સુદર અને પ  
વિત આત્મા હોતા નથી આત્માકૃપર આ  
કારનું અવલગન છે વેદાંતીઓપાસે વ  
હાણ વાદળી કે પુલની વેલનું વર્ણન કરવા  
જેમીને તો તેમને રૂચિર લાગશે નહિ  
પરંતુ એ વિષયપર બારીક વિચાર ચલાવીએ  
તો તે વેદાન્તવિષયથી લિજ નથી એક  
વસ્તુના અનેક અર્થો શોધવામાં કવિઓનાં  
ન અતરશે અનુકર્તા નથી જે નિ

કવિમાંથી કાગની નદી અને નદો તથા પ્ર  
ખીઓ વહે છે તે બધા સૌ પથી બરપૂર હો  
ય છે આવા સૌંદર્યો કવિઓની તમેનસમ  
ભર્યા પાયા હોય છે કવિ એ એક દૃષ્ટા નો  
જરેત મનુષ્ય છે અમુક વસ્તુમાંથી સામા  
ન્ય મનુષ્ય કે કંઈ મદ્ય કરી શકે છે તેના  
કર્તા કવિ કંઈ નવું અને વિશેષ પ્રદ્ય  
કરી શકે છે કુદરતને જેવી નજરથી જોવામાં  
આવે છે તેવી રખાય છે પ્રેમીઓને કુદરત  
બહુ સુર લાગે છે મનુષ્ય પોતે અર્ધજાત  
છે બીજો અર્ધો તેની વર્ણનશક્તિ છે  
મનુષ્યમાં મોટો ભાગ સમજી શકે તેવો છે  
પરંતુ તેઓને વર્ણનશક્તિ હોતી નથી તેથી  
તેઓને ફરવાત મુગા રહેતું પડે છે મદારા  
વિદ્યાચુર અને જામનગર રોટના કેળવણી  
ખાતાના મુખ્ય વિદ્યાધિકારી નખડુજી  
શ્રીજી દેસાઈના સંબોમાં કુ કેટું તો અ  
બ્યાસ કરીને તપાસ ચએલા કવિઓ એક  
સચ્ચાતી માફક કવિતા લખી કાઢે તેના કરતાં  
સમાધાન યાનવાળો અને જેના ઉપર કુદરતે  
મીઠી રૂપા કરી હોય તેવો કુદરતી કવિ જે  
કંઈ લખે છે આને એ છે વર્ણવે છે ન

મહુ સુદર, રસિક અને કુવરતા રહસ્યોથી  
 સરપૂર હોય છે આવા કવિના નાલુક પરતુ  
 આકાશનેવ । વિશાળ અત કરણુપર કુદર  
 ની છાં આમેહુન પડેની હોય છે પોતે  
 ને કહ જોયું છે પોતાને ને કહ પીલ્યું છે  
 પોતે સુમધી બગીચાઓમાં ફરીને ને ને  
 ચારોનો પ્રદ્યુ ક્યો છે તે સર્વે અસપર અને  
 આમેહુન પશુવી શકે એવો કરીગર તો એક  
 અન્નેલો કવિજ છે કા વ વચાયુ કે શરી  
 રમા રોમાંય થઈ દરેક રજકણુ નાચી રહેતુ  
 જોઈએ એવા કવિઓ પ્રતિન ધવિનાના હો  
 વ છે સામાય મનુષ્યને ને પરીએની બૂ  
 મિના અપ્ના આવે છે તે શૂમિ કવિઓએ  
 કેમ જોઈ નરે જોઈ હોય નહિ । એક અ  
 એ કવિએ ચત્રિકાને પરીએની બૂમિનું ક  
 વિને રવન આવે તેવી રમણીય અને આ  
 દ્વાદશતરીકે ઉપમા આપીને વર્ણવી છે ।  
 કુદરતી કવિઓનાં અપ્નાં મજુ મેત યમરે  
 યાં હોય છે તેઓ અન્નામા કાંઈ વેળા સમુ  
 દ્રના પ્રવાએ નીકળી પડે છે કાઈ વેળા રવ  
 નામાં પૃથ્વીના ગોળાની પ્રદક્ષિણા કરે છે  
 કવિ કાલ અચની પેરે નવા ખડો શોધસ  
 નીકળી પડે છે મનુષ્યમાટે નવો જોરાક તોપી  
 કાન્યા મથા કરે છે ધમિમા એક ખડથી  
 શીખ ખડમા મનને ધવનવેગે ડોડવે છે  
 કરોળીયાની પેઠે પોતાના આંતરમામાંથી કાચ  
 મળ ચુકી કાટે છે વસ્તુરૂપી ગાગી ગોધી  
 કાટે છે અને તેમાંથી વિચારોની ઈટે ધમિને  
 ચર બાંધાનો પાયો નાખે છે એમને તો  
 ધર્મશાળા અગણ્યાં હાવરાવતાના ધરો  
 અને ન્દાનાં ઉત્તજ્જ ગામડાંમાંથી પશુ નવો

રસ આપવા અને અખાડનાં બલું મળી આવે છે  
 એમની કઈપના શક્તિ પશુ કહ બીજા  
 હોય છે આકળના એક મિ દુર્મા આપુ બક્ષાક  
 પ્રતિનિધિત કરે છે કમળના પાંડાની છાયા  
 પશુ નિરર્થક નથી વગર તે છાયા પશુ એ સર્વ  
 પીમળતા નિપાઓને તાપમાંથી બચાવી લે છે

અખોડીસ નદિ કમળની છાયા,

પ્રાણી તુ કદાપિ રે

પીમળતા ઓસના બિદુ

મચાવે તાપમાંથી રે

છાયાલાલ

સદ્ગમ સદ્ગમ વગ્નથી માંડીને મોટામાં  
 મોટી વસ્તુઓસુધી પ્રભુને તેઓ સપૂર્ણ  
 અનવરોધિત જોઈ શકે છે અને મનુષ્યને  
 પ્રભુનરે વિશ્વાસ અને શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન કરા  
 વ છે પાગરતી વેન અને સેવાળના પડમાં  
 પશુ તે પ્રભુને સપૂર્ણ રીતે જોઈ શકે છે  
 કવિ શુશુકે છે કવિતા શુભ્ય છે અને એ  
 થતાં દુનિયાં શુશાકારનો કોયે બની અપ છે  
 આ વાત અખી રહેત છે સમજવી । મુશકેન  
 છે ઝાંખે અગાઉ નદિ કહેતુ તેવા નવા  
 ખખર આપનાર કવિ છે દરેક જમાનો નવા  
 કવિની સદ જુએ છે કવિ એ એક નવું  
 વર્તમાન થન છે વક્તા છે અને વગ્નઓના  
 નામ આપનારા છે સા વ્યનો અવતાર છે  
 અને પોતાનો હક જોખવતો રવત થ રાખ  
 છે—રાખનો પપુ રાખ છે મવેપરિ શ્વેન  
 શાદ છે દરેક વગ્નના કેન્દ્ર-રથાને કવિ  
 ઉભી શરે છે બાહ્યત કહેતે કે નિવાની  
 શરઆત પહેલાં પરન પોતે સન્નીન દતો ।

મેળે કે નિદાણી મન વચ્ચાવપે તણાય  
મેળો મનોહર ન મેઘવિના જણાય—૧

બાધેલ આંતરીયરે દિયકાથી કાઠ  
ભારે દિસે દિયકતો ખુલ્લારી બોધ  
તે પેખવા પણ અનેક જણે જવાય  
મેળો મનોહર ન મેઘવિના જણાય—૭

પાસે જતી નિરખી નામમતી નદીને  
વૃષ્ટિવિના જગ નિદાણી મતીનદીને  
કપાથી કહેા મનની તા પરી પડાય  
મેળો મનોહર ન મેઘવિના જણાય—૮

રાત્રિવિના નીકળતી નદીએ સવારી  
તેથી ન દા નિરખાય મણુ / બારી  
શુ ધ કોપિત થયો પણ તેથી દાખ  
મેળો મનોહર ન મેઘવિના જણાય—૬

કપાયેક નમકગ, કાકીઓ પોલી  
દાડિમ ખારક અકાઠ મદા મેળેરી  
અપરેક પિન્નરવિરે ચડી દિયકાપ  
મેળો મનોહર ન મેઘવિના જણાય—૧

ધી રપામ-પુન કવિ કેળાવતી કહેલી  
રેવાદિ અકર મુતે રડી તે પુગેથી  
વૃષ્ટિ યસ પ્રલુપ્તે ઠવિતા મકાપ  
મેળો મનોહર ન મેઘવિના જણાય—૧૧

इति शिवम्

સાં ૧૯૭૬ ની આવૃત્તિ વધિ છે }  
જામનગર

હી

કવિ સાચી કેશવલાલ જેવાશકર



# પુરાણ ધર્મ પ્રખ્યાત

લેખક—શ્રીયુત શાસ્ત્રી કેશવલાલ દેવારાકર—જામનગર

(અનુસંધાન ૧૯ ૩૫૦ થી)

જેમ શીતોષ્ણ દવાના મળવાથી પાણી ખેલ છે તેમ પ્રકાશ આકાશની દવાના સ યોગથી પૃથ્વી બની છે તે તે મહાશૂતોનાં વધધપણાની પચીકરણની રીતિથી અનેક જીવો થયા છે તે સમસ્ત પ્રકૃતિ પુરુષ ને દેશકાલરૂપ તથા તેઓથી લિ ન એવા સુધ' ચંદ્ર વગેરે મટોના નિયમેને તજવા તલવાર પશુ સમય' નથી જેમ મહાના નિયમેને જમીન પાણી ને જીવો અનુસરે છે તેમ સસાર છે ત્યાસુવી તેઓનાં જ્ઞાનકર્મેને મહો પણ અનુસરે છે ને એક શબ્દમા કહીએ તો સધળું પરબ્રહ્મ (પરમેશ્વર) ને વચ છે જે જાહેરમાં વિશેષ હોય છે તે છુપા નિયમે નાં હલ' હોય છે અને છુપો વિશેષ છે તે જાહેરમાં જોઈ હોય છે જે એવડા નિયમે ખાળે છે તે મધ્ય માનને પાત્ર બને છે તેથી તેનું સુખદુઃખ પણ મધ્ય કોટિનું રહે છે જે રીતે ચાલતા જીવોમા જાડી નજરથી આ પછે સુખદુઃખને જાણી સમજે છીએ તે રીતે નદિ નાનાતા જાડ વગેરેમા તે વિશેષ દહીએ તો જમીન, પાણી ને મહો વગેરેમાં પણ

સુખદુઃખોનો જુ' પ્રકાર ન ૧૫ હોવાથી મહા ભાઓએ સુધ'—ચંદ્રનામ દશમા દુઃખ ધતુ માનેલ છે જે અર્થને જાણવામા સમય' છે તે શબ્દની સમજણમા ઓછો હોય છે અને જે શબ્દિક હોય છે તે આર્થિક હોતો નથી જે વીય'સત્તા વિરોધ ધારે છે તે શારીરસત્તા કમતી ધારે છે અને જે શરીરતા બળને વધારે ધારે છે તે વીય'ની વિશેષતાને ધારતો નથી આની રચના કીઓમા છે એટલુ જ નહિ પણ સરળા પ્રાણિઓમા હોવાથી સર્વ'ને સુખ દુઃખ અને માનાપમાન થયા કરે છે

શાસ્ત્રોને કરનારા કહે છે કે જેને મન, વાણી અને શરીર વગેરે નથી પહોંચતા તેનું કારણ ૫ થી વગેરે પાચ દેવોમા દેખાય છે પાચ જુ' તોને જાડા ન કહેવાય તેમ જીણા ન કહ વાય તે છતાં વિષયનાં સખધને લીધે મૂલ ને સુદમ છે એમ પણ કહેવાય આ પ્રાણી જીવને ધધર ૥ સખધમાં સમજી લે કેટલાક કાર્યો કારણના જેવા હોય છે ને કેટલાક જુદી જાત (દેશન) ના હોય છે, તેનું કારણ પણ અનેક આધારેનિ ઉત્પન્ન કરનારી

વસ્તુશક્તિને લીધેજ છે જેથી રીતે જ  
મલ જલને પહોંચાડનારો જલચરૂપ ધર્મ  
છે તેવોજ બિનરૂપે ચન્દ્રજલને પમાડનારો  
જ્ઞાનધર્મ છે આથી ધર્મ ધર્મિનો વા  
સ્તવ અવિનાશ અને કલ્પિતપણે નાશ  
માની સકાય. જ્યારે 'વસ્તુજ વચનીય અને  
અચચનીય હોય ત્યારે તેના ધર્મે પણ એના  
હોય તેમાં આ રથ નહિ આથીજ રામાનુજ  
મતવાળાઓએ કયાજી હજીવાળા પરમેશ્વર  
માનેલા છે તેમાં અકયાજી ગુણો કયાંથી  
આયા છે એ સવાન થતાં વધધટપણરૂપ  
અનેક શક્તિવાળા પ્રભુ છે તેથી એણે કદાજી  
અને એ વધર્તા કદ્યાજીરૂપ અનેકે આમ  
સમાધાન ચાપે છે

ધારે પુણ્ય પાપ તથા ચોર-સાંકુકારનો  
અત નથી તેના નહનો રાત્રિ-દિવસની પેરે  
આમળપાછળ મનેઠે એમ પૂછી પછે જ  
મોડ અને સદાચરણ એવડુ જેમ સખ  
પોત જડ પડેરે હજીવાળા ચદ્રમાં પ્રકાશ  
ગુણ સુખ માંથી આવેલ છે તમ તેજ નર  
(નકાર) ઉચ્છ્રુતા વરે હજીવાળા સુખ મા  
ગતિ (કમ) રૂપ ગુણ ચદ્રમાંથી મળેતો  
છે આ ગુણો સાકાર નિરાકાર વસ્તુ  
એએ બેઠે ત્યારે પ્રભય થાય છે સુખ દેવમાં  
મગેલપણાનુ અભિમાન હોવાથી મ્ય સાત ને  
અસાત પણ કહેવાય છે તે રીતે ચદ્ર  
મિનિતપણાના અભિમાની હોવાથી તાપવાન  
અને નહિ તાપવાન કહેવાય છે આ રીતે  
શિવ ને વિષ્ણુ પણ સુખ તથા દુખ બનેને  
દેનાર મનાય છે

એ રૂપવાળા અથવા નિરૂપ જલરૂપે  
જેઓને જ્ઞાનમાં વિશેષ કર્યા છે તેઓને ક  
મ માં એણા મનાવ્યા છે અને જેઓને ક્રોધમાં  
વિશેષ કર્યા છે તેઓને રાનોમાં દલકા રા  
ખ્યા છે આથી સવને વધવડ સુખદુ ખો થયા  
કરેછે' ધણુ કરી જે કદ્યા દુખ દેનાર તે  
કમથી સુખ દેનાર ને ૭ કમથી દુખ દે છે  
તે સખદથી સુખ દે છે સવયા સુખ દેનાર ૨  
દુખ દેનાર કોણ હોતુ નથી મારે સુખદુખ  
મિશ્ર પણ મનાય છે જે દષ્ટ સર્વ રૂપની  
બનેલ છે એમ માને તો દષ્ટ પેદાશ અને  
૪ નાચરૂપ સર્વ માનવુ પડે અને જો અદષ્ટ  
(સુન) સરરૂપે થએલ છે એમ માને તો અદષ્ટ  
પેદાશ ને નાચરૂપ સવળુ માનવુ પડે મારે પેદાશ  
પોતાના રૂપમાં જ ને પૂછુ ને બીજાની અપેક્ષાએ  
અપૂછુ છે આ વાત સવના અનુભવમાં  
ોસતી છે ને આ હેતુથીજ વ્યાપ્તિ અને અમર  
કિ કાવકારોએ મદામ્તોને અનત કહેલ  
છે જે રીતે મીઠા પાણીવાળી નદીએ ખાસ  
પાણીના મોટા સમૂદ્રવાળા સમુદ્રમાં મળે છે  
તે રીતે ખારી જમીન મોટા જમવાઈ  
મીઠી જમીનસાથે મળેલ છે જેમાં અધિક  
છે તે ઇશ્વર અને જેમાં એછાપણ છે  
જીવ આ હેતુથી જીવ ઇશ્વરને લગે છે  
નજને જુદા ગુણવાળા માનીએ તો પોતા  
અવધારે લગે એમ માનવુ

જેમ જામ ડોરે રચાવરને તથા માલ  
જીવોને ખાનાર છે તેમ રચાવર જમ  
ખાનાર વ ને જણાય છે પણ રચાવર જીવો  
મારવા-જાણવાની જુદી (જાની) રીતે

એમ જાણવું જેવી રીતે અનેક જાતનાં વિષ  
છે તેવી રીતે અનેક જાતનાં અમૃતો જાણવા  
છે જે મન શબ્દની શક્તિ છે તેને વાણીરૂપ  
પદાર્થ મનતા વિશેષ દીધાવે છે, તેમજ જે  
રૂપની મૂલ મોહિની (મોહકતા) છે તેને સ  
ખંડ વધારે ખીલાવે છે તે છતાં મિમિતપ  
શ્યાની વિશેષતા સત્ય નથી કહેવાતી, એમજ  
અનેનો મેત મૂલથી વિશેષ યતાં સત્ય નથી  
કહેવાતો ને એકની જુદી મહેતાને સત્યતા  
અનાય છે

૧૨માત્રમાં શ્રીકૃષ્ણ પણ આવાજ લાવથી  
ગીતામાં જોવાની પેદાશ નથી ને, સાચાનો  
નાશ નથી આ એ જોરા સાચાનો નિશ્ચય તત્વ  
નર્શ દેહધારીઓએ ભેગેનો છે એમ જ  
જાણવું છે જે પ્રમાણે રાત્રિના સમયમાં દિન  
માન દૂર દેશમાં રહે છે ને દિવસના વખતમાં  
રાત્રિમાન દૂર ખસે છે તે પ્રમાણે દાનની  
સુખ્યતામાં ક્ષણરૂપ ગૌણ ગણાય છે અને  
અક્ષયરૂપની વિશેષતામાં જાતી મદદા અ

તાતી નથી શાસ્ત્રમાં કહેલાં પ્રાયશ્ચિત્તામાં  
આ એ પ્રાયશ્ચિત્તા પણ મુખ્ય મનાય છે  
દષ્ટ, અદષ્ટ અનેક દોષથી પુણ્ય, પાપો અનેક,  
તેઓના પહેલાં પણ અનેક છે આવા  
કારણોથીજ આપણે કાલજી તથા કસાખને  
સુખી યતા તથા દુઃખી યતા પણ દેખીએ  
છીએ કાષ્ટ મહેરોના ભેદથી દુઃખો યાવે  
તો કાષ્ટ વખતોની જુદાઇઓથી સુખી થા  
ય છે આથી પ્રવૃત્તિ-નિવૃત્તિ ધર્મો ધમધોકાર  
માત્રા કરે છે અ નેનું અનતપણુ દોષથી  
વેદોમાં ને પુરાણોમાં રચનાથી સક્ષમ ને સ  
ક્ષમથી રચ્ય થયેન છે, આમ બતાવેલ છે  
જેમ મદાસાગર અદિતીય કહેવાય છે, તેમ  
નિરાકાર અદિતીય છે ને જેમ મદા પર્વત  
એક ગણાય છે તેમ સાકાર અદિતીય છે જેવો  
શબ્દોનો કાઠ છે એવોજ અર્થોનો પણ કાઠ  
રેલો છે તેથી પ્રલયસુધી સ્પર્ધાના અત  
આવતો નથી આ પણ વસ્તુધર્મ છે

(અપૂર્ણ)

## જાણવાનોગ

ઇનદ્રિયુએ આ નામનું દરદ જો કે ધણી  
રીતે આપણા દેશમાં ચોલુ રહેતા સજેખમના  
દર ને મળવું આવે છે પણ ખરી રીતે તે  
સજેખમકરતાં ધણુ લય કર છે સજેખમ  
ન્યારે ઉડતું દરદ નથી સારે મંદ્રિયુએ આ  
એક ઉડતું દર છે અને સજેખમનું દરદ  
અણે ભાગે એ-ચાર કે પાંચ-સાત દિવસમાંજ  
કાંત યમ જાય છે સારે મંદ્રિયુએ આ તેથી

વિશેષ દિવસો ચાલુ રહે છે અને તેનાથી  
શરીરમાં ચયેલી નખળામ મહિનાઓસુધી પખ  
ચાલુ રહે છે અને સજેખમના પરિજ્ઞામનરી  
મરણ થતું નથી પણ મંદ્રિયુએજાના પરિ  
જ્ઞામના ધણા મરણો યતા બેવામાં આવે છે  
મંદ્રિયુએજા ધણે બારે આ દેશની છત્વતિ  
નથી પણ તે ઇન્ત કતરદથી ધસકાઈ આવતું  
દરદ છે

શુભામા આવેલાં છે । જેવાં કે—આદિકવિ  
વાદમીઠિ, મહર્ષિ ભમવાનુ વેદ વાસ ભારવિ  
કવિ, માધ કવિ મીઢવ કવિ કાલિદાસ  
કવિ । મણુધર કવિ, અણુપ કવિ ગોવિંદ  
રાજ કવિ, જનનાથ કવિ, જયદેવ કવિ,  
કદી કવિ, જયેતિગીશ કવિ દાણુ કવિ,  
મનદ કવિ નરદરિ કવિ રવરમેન કવિ  
વ્યાલુ કવિ વિદલુ કવિ ભદ્રાર દરિયદ્ર કવિ  
કવચમૂતિ કવિ ભાસ કવિ મયુર કવિ, આ  
તમ દિવાકર કવિ મુરારિ કવિ રત્નમે  
દીશિન કવિ રાજશેખર કવિ શાક ત મરવ  
કવિ સ્વાત્પાદન કવિ, સુદસન કવિ સુગપુ  
કવિ ભામદ કવિ મહિમમદ કવિ વિશ્વનાથ  
કવિરાજ મુખમદ કવિ

ઉપરના કવિઓએ રચેલાં અ વ કાવ્યોમા  
કૃત્તાએક પ્રાચીન વખતથી હલુસધી પચ  
કા પ કે જેઓ સુવચ દિરાત માપ નવપ  
અને મેવદન ખડા વ એ નામની પ્રસદ  
કે તેઓના પંતપાનના અપાસ વિ  
દ્યાપી વનમા વિશેષ ભાગે ચાતુ છે તેમજ  
કસ્યક કા ચામા અભિચાન શાકુતલ વિ  
મેવશી વેણુસદાર અને ઉત્તરરામચરિત્ર  
વગેરે નાટક અથવા વિશેષ પ્રચલિત છે

સરકૃત વિદ્યાઓ વેદ વ્યાકરણ વાપ  
ન ન્યોતિય આયુવેદ કાલ્પસાહસ અને  
તેવી બીજી અનેક પ્રકારની છે તેઓમા  
કૃત્તાએક વિદ્યાઓ પ્રથમ જૈદ્યૌકિક કા  
ચોમાં ઉપયોગી થઇ પરંપરાથી પારલૌકિક  
ત્રિપ સાધનમાં ઉપયોગી થાય છે અને કેટલી  
એક વેદાંતાદિ વિદ્યાઓ જ્ઞાતાત્ ૧૬નિથી

પારલૌકિક અપ સાધનમા ઉપયોગી થાય છે  
સરકૃત વ્યાકરણસાથે સરકૃત ભાસની શબ્દ  
શુદ્ધિમા ઉપયોગી છે । વચશાબ્દ નવક  
પ્રમા । અનુમાનપ્રમાણ ઉપમાનપ્રમાણ અને  
શબ્દપ્રમાણ એઓની સવિરતર સ્પષ્ટીકૃત  
રથી જ્ઞાનના વધાય પશુનો તથા અવધાય  
પશુનો નિયુવ કરવામાટે ધણું સચોટ અકા  
સમાજન કરે છે જેમ સાર સરકૃત ભાષા  
તેના વ્યાકરણપ્રમાણ નિયમેથી બાંધે  
કાય છે જેમ વાચકાઓના પ્રમાણુકાદ પ્રત્યેક  
શાસ્ત્રોમાં લેવા ન ધારેના કોષ તોપણ તે તે  
પ્રસંગોને લઇને ચાલે રેવેજા પડે છે એવો  
ઉપાસગી છે આયુવેદનુ સાધન તો આ  
પણ પ્રત્યેક રીતિથી જ ભણી શકા છીએ  
સવ પુરુષાર્થોના મૂલમૂલ જીવન અને તેના  
આમર જૂન યરીતા સરમણમારે નિરૂપ  
ઉપયોગી છે કાવ્ય સાહિત્ય મનુષ્યોએ આ  
સહારમા પોતાના જીવનને સુખી રાખવા  
માટે કેવા પ્રકારથી અતરંગ તથા અદિ  
રમ રવદાર કરવો એ વિવરને ધણી  
મગ્ગરસાથે સમજવે છે જેમ બીજા કેટલા  
એક સામ્ય પ્રમાણુકૃત શાસ્ત્રોના ઉપદેશોમાં  
કેવળ મદ્યાથી પ્રવૃત્તિ કરી પડે તેમ કા  
વ્યોના ઉપદેશોના સમજમાં કરવુ પડુ નથી  
પણ તેના સમજમાં તો અકા સમાધાન વ  
નરજ તેઓના ઉપદેશ રાચપણથી કેટલાએક  
દૃષ્ટિ ઉપરથી કેટલાએક લૌકિક તથા આ  
સ્ત્રી જવદારોના અનુકાદ ઉપરથી અને કે  
ટલાને પ્રથમથી નહિ પણ સાબળા  
પરીજ જ્ઞાનપા બાપી અનુમતમાં ચાર  
નારા ઉપમા જનકારોના વણુનો ઉપરથી  
તામ બેચણ કે વાદવિવાદ વચરજ લોકેલા  
અતારકણમાં ધણી સરલતામિ । મધુર  
તાથી રચાને મેળવે છે

— ઘેર ઘેર વિજય પામેલ —

## અમીરી અગરમત્તી તથા અમીરી દશામ ધૂપ

શુદ્ધચુએન્ડા અને પ્લેગના—જુ તુ નસાડના માટે છેતામાં છે ના સાય દીરીઠે પ્રદોષથી બચાવેલ— અમીરી દશામ ધૂપ

ધૂપદાનીમા દેવતા લઈ જી માગ માણસને સુવાસાથી તરા તેના ખીજાના અને વપાડાની સર્વ વગુની આસપાસ ધૂપવાની ફરવાથી એવી જુ રહેવા પામના નથી તથા દદમાં તાત્કાલિક ફેવીમદદર્વ કામ સોરેછે

દેવ મદી મા પરિવતા બળવવામા પવિત્ર જાપ જપવામાં તથા દેવતા દેવીઓનાં આ ક્ષા શંન મેળવવા આ 'ધૂપ' એક અત્યુત્તમ સાધન છે

કિમત-રતલના રૂ. ૧૦ તથા ૩ મફત—૬૪ વર્ગનું સુદર કેત-૨ મગાવો ?

મેસર્સ ધીરજ અગરમત્તી વર્ડ્સ-બામનગર

અમીરી અગરમત્તી—૮ રતલના રૂ. ૫ રા. ૧૥

## LOOK AHEAD!

Science is making new discoveries every day and old methods of Drug healing are being consigned to oblivion

Medical treatments of all sorts have ever proved a complete failure in the cure of Night Pollution or Nocturnal Seminal Discharges. All the world knows it. Patients spend hundreds of rupees in vain on doctoring but their infernal trouble is ever on the increase

Our FOLLUTION RING a recent German discovery widely used in the continent of Europe is the surest and safest check against this trouble and stops the Emissions effectually from the very first day of use. Price with full directions of use R. 5/- only plus p. & p. charges

Correspondence invited in English alone. Send in your orders to—

R B S BHANDARI M.A. P.O. BATALA (Ank India)

એક નવો સુર્ય ઉદય થયો

## શ્રી ગીરીરાજ કાર્મસી

અમારી કામદીમાં ગીરીરાજની શુદ્ધ વનસ્પતિઓમાંની દાઓ બતાવવામાં આવેછે એટલે ક્ષાત્લોગ મગાવો મફત મોકલીશુ

વિનુત પ્રમા યાને વીર્યનો ઝરો

આ દવાથી ધાતુખીજના તમામ દરેક તેમજ દુર્લાભર આસી દમ ઉપરમ આસ પ્રમેદ મુતકૂચ વીરેર તમામ દરેકને નાશુ કરી વીજળાક જડાની માફક ધાતુને તેજ બનાવેછે તેમજ આંખોનાં ચુગા/કામના તમામ દરેકને નાશુ કરી સતતી આપવામાં મફત રહે

દીમત ગોળી કર ના ફક્ત રૂ. ૫ ) પોરજ જુદુ એમપવાના રૂ. ૧-૪-૦

વી પી માધવાણી બીલખા-કાપિવાડ

## શાહીની ટીકડીઓ

દે સી મીનની કમીમા પેઠ કરેલ શાહીની ટીકડીઓ જેના દર બધુ મોક, અખબી તથા લીની દરેક ૧૪૪ ના આના પદર તથા લાલ દરેક ૧૪૪ ના રૂ. ૧-૬-૦ નો મોહોળો ફેવાવો કરવા એજ ટો એડએ છીએ કરેનો તથા અચારા મીલ માનની વધુ વિમતમાટે થયો — માથેકલાલ જવણલાલ એક્સપોરટર્સ અને ઇમપોરટર્સ સુતાર ચાલ મુખ્યાલ



ભયરે સુધારાના યોવાબ ચાલે ,

દીક્ષાને આગમ આપત મ નાન દિન શ્રેયોભાગ મળત —

અહાર પરી સુક્ય છે “ મસ્તાન ” તા. ૧૯. ૩. ૩-૧-૦  
મુ. ૧૦૨૨૨ બેંગલુરુ બેંગલુરુ

સાહિત્ય બધુએ કરેને મદદ આપે —

દુરીને અહાર ગોખા અતિ નાલીક વેણે

નથી કિત્તુ કરી શકતા કર્મ તમ રેશને મારે

મસ્તાન તમારે દુ મનાં પારસજ બુદ્ધિ અમુદ્ધા કેમી આરશે એકેક દરે  
આર આનંદ આપી પવિત્ર બનાવશે

નવા વરે ચતા પ્રાદે બધુએને અમ પ નીતિમય જ્ઞાનસાથે ગમન દારવ  
વિગેરે દર્શાવેને અનુક્રમ નબરવાળો આમે આ પિકમર સટ બેટ મોકવાવાયે

લખો — હરિદ્રુપા બી પદ્યા

મુ. ન આના આઠ

મસ્તાન કારીબન

૬૯૫૫ તા. નવિયા

## અજ્ઞાતીયા સિરીજના ખેતીચાડીના પુસ્તકો

- |   |        |
|---|--------|
| ૧ કૃષ્ણાક વાવવાની રીતનું મગી (નુ પુસ્તક (પાક પૃષ્ઠ)                         | ૧ ૨—   |
| ૨ પાણીના રોધ નથા તેના ઉદોષી સાધન  | ૨ ૧—   |
| ૩ હિંદુસ્થાનમાં વાવવાવેતર કરવાની રીત  | ૨ ૧—   |
| ૪ ખેતર ખેડ તથા તેના દર્શીઆર જોખર વિગેરે                                     | ૧ ૧—૪— |
| ૫ ખેતીચાડીના ધધામાથી પેસા કરમાવાની કુચી (તમામ જાતનાં ખાતરની<br>દર્શકત મારી) | ૨ ૧—૮  |
| ૬ આપ બેસ મળે યોડા ઉછેરવાની તથા રી દધ વધારવાની રીત                           | ૨ ૧—૮— |
| ૭ રેસમનાકીડા ઉછેરવાની રીત તથા કૃષ્ણાક વાવેતર કરી રેસા બનાવવાની રીત          | —૬—    |
| ૮ કુવામાં પાણી વધારવા માટે બોરીંગ કરવાની દર્શકતનો ખાસ અંક                   | ૨ ૦—૪— |
| ૯ ખેતીચાડી વિજ્ઞાન માસિક-વાર્ષિક લવાજમ                                      | ૨ ૨—૮— |
| સાથજોડી માટે ખાસ જોડા લવાજમ   | ૧ ૧—૮— |

હુલેરાય સી અજ્ઞાતીયા, ધરમપુ - ૨૭ સુરત

❀ નવુ સાહિત્ય ❀

ધરસામી મચિવ માનિક

# ચૌદમી સદી

બહાર પડ્યું છે

વાર્ષિક લવાજમ અગાઉથી હિદના રૂા ૪૫

હિદ બાકારના રૂા ૫

નમુનો આકે આતાની પાચ્છેજ સ્ટેમ્પ મોકલી મગાવો

બહારના આપવામાટે મજકુર સાહિત્ય ઉત્તમ અને  
મસ્તુ સાધન છે

મનેજ—ચૌદમી સદી,

૭ રાન તાડ પ્રેમ વેન

મુબર, ૩

# Special Notice

Dr S K Burmans Renowned patent Medicine

Name of medicines	Rs	as	Name of Medicines	Rs	as
Camphor	—	0 6	Plague Prev Pills (S)	—	0 10
Asthma Cure	—	1 8	Purgative Pills	—	0 9
Ague Cure (L)	1	0	Oil Peppermint	—	1 0
Ague Cure (S)	0	10	Perseemint Flower	—	0 12
Sarsaparilla	0	8	Fruit of Podina	—	0 12
Saline	1	8	Chlorodyne	—	0 8
Chr Conorrhoea Mixt	0	0	Do 1 <sup>st</sup> Phials	5	8
Anti Syphilitic Mixt	2	0	Sample Box	—	0 0
Kola Tonic	1	4	Skincure	—	0 10
Goitre Liquid	0	6	Pink Syrup	—	1 0
Goitre Mixt	1	0	Female Cure	—	1 8
Goitre Ointment	0	10	Toothache Cure	—	0 8
Pain Killer	1	4	For Croup Oil	—	0 10
Cough Cure (L)	1	4	Oil Scent	—	0 14
Cough Cure (S)	0	10	Oil Ajwan	—	0 8
Ear Drops	0	6	Oil Ginger	—	0 1
Kingworm Oint	0	6	Oil Alkali	—	0 6
All Hair Oint	0	8	Oil Cinnamon	—	0 12
Watking Tablet	0	2	Oil Cloves	—	0 8
Tonic Pills	1	4	Oil Lemon	—	0 6
Anti Malaria Pill	0	10	Oil Lavender	—	0 14
Anti Dysentery Tablet	1	8	Oil Clove	—	0 10
Quinine Tablet	0	14	English Throat	—	3 0
Antalgic Tablet	0	10	Urdu Throat	—	3 0
Plague Prev Pills (L)	1	2	Habit Throat	—	3 0

D S K. BURMAN Post Box No 654 CALCUTTA

## तमाम दरदो उपर जर्मनीनी जीत

जर्मनी काय सर्वा हेतु आता वधेतु हे जे आले जेक नातु होकर  
 लु लगे हे थे। वधत उपर तेहे लुवन रसायन विधानी जेनी शोध करी  
 ०३ थी होषपक्ष मनुष्य होषपक्ष रोमने हाकेटर के जवनी म न विना पातनी  
 मेले मटाडी शके हे बायो मनुष्योने आ विद्याथी लाभ धरो हे आ लणधमा  
 जीवनरमादनिया अवका प्रवेक मनुष्य स्वत द्य जे नामना जवानी म नी  
 १५ हीदी (मूल्य १११ - ) तन मन्त्रेण (मूल्य १२ - - ) पु तरो जे  
 पदार पाडेवा हे वैद्य जने हाकेटरने लु आ शोध धणी होषोगी हे पुतक  
 वसदन पडे तो थीने विसे पाछु होकरना पैसा पाछा अपीने छीजे  
 लुवन रसायन (Bio chemistry) ना लणधमा तमारे न कछ जोहजे ते  
 क्य अभावे लपिआ मणी य ते

लुवन रसायन दवाओ—तमाम पावरनी पु क तथा लवधानध जमारे  
 लपिआ मणी शके हे जेकरोने फारे कमीशन मगे हे

०२ थी पडित जेन्यु डु—वडेहरा

# ચુંદાચેલી કળી

લેખક—શ્રીયુત પ્રસાદ મગજી દિવેદી

અનુસંધાન ૫૮ ૭૨ થી

મગજમદ તરફ જોઈ કલ્પનાનાં મૂલે વૈરા  
નિકા જેમ તેમાના અવેસાથે વાતચિત  
કરવાની ઇચ્છા કરે છે તેમ આ પશુ તે  
વાજ ભાવથી તે અટલિકાતરફ આંખો  
રાખી તેની અંદર રહેતા અનુભવ પ્રાણીનો  
પરિચય પામવાને નુનદગી થઈ કેમકે ક  
લ્પના કરતી હતી

દરરોજની માફક તે વરસ વાળી રાત્રિને  
દિવસે પશુ નીગમ નદીતીરે ફરતી હતી  
વરસા આવતો હતો પરંતુ, નીરમ તે વન  
વાના હતી, શિલ્પિને તેને લમ નહોતો જ્યારે  
અધાર થતા લાગ્યું વીળી ચમ વા લાગી,  
ત્યારે તેનું હૃદય આન થી ભરાઈ ગયું ની  
રમ્મનો અભાવ એના હૃદય નથી ઘડાવતો  
હતો કે એવની ગમનાથી તેનું હૃદય નાચી  
છેલું વિજળા ચમમતા તે તેને પકળી રેવાની  
આવાથી દોડતી વરસાદના વખતમા તે ઘણી  
વખતે પોતાનો સુનલિત દેહ અને નિમિત્ત  
કેસપાશ્વ લીંઝવી સંન્યાસીના તિરસ્કારને ધાર  
અતી

તે વિત્ત તે એવી ઠણિની રૂપગભીર રો  
ભામાં આત્મેચ્છિન્ન થઈ ખૂંટી ગઈ કે આ  
પરિચિત અરણ્ય નથી આતો અપરિચિત છે કે  
પોતે જ્ઞાન જૂલી છે તાલિકો આવા વખતે  
મદિરના દોવાનો પ્રકાર વદ્યમા રાખી અન્યાસ  
મુજબ ગારન ખાતી ગાતી દિવાલમા એ બારી  
હોતી રહી જૂનકાગની સ્મૃતિમા તેનું હૃદય  
ફૂપતું હતું વેતમા કાગ તેના હૃદયમારી  
નીકળી ગયો હતો તેનાજ ગાયથી તે દિ  
વસે કનક અને સુલીના મુગ્ધ બની ગયાં હતાં

આ તરફ સંન્યાસી તેર આવ્યો અને ધ  
રમા નીરમને ન જોતા નદીતીરે નીરમને  
જોણવા નાગો ગાયનના અવાજપરથી તે પશુ  
વિચારપાસે આ પો 'તેજ' સમયે વિજુનના  
પ્રસંગથી શુ નીમાગીમાં મુશીનાની સાથે એ  
જાપ થયો એકવાર જોઈ તેની ખીજે દિવસે  
પશુ તેને જવાની ત્રજળ ઇચ્છા થઈ, પરંતુ  
આટલા દિવસ પછી કયા મહાને તે પો  
તાની પત્નીને મોહુ બતાવે? તેજ વિસથી  
તેના હૃદયમાં એ ખીટ છૂંડતો સચાર

થયો નીરજને પ્રમોદની આથે પરણાવી સુ  
શીલાનો પિતૃવદ અને પોતાનો વદ એક  
કરવાની તેને અત્યંત ઇચ્છા થઈ પરંતુ તેણે  
એણે કે આ ઇચ્છા પણ પૂર્ણ થયે નહિ,  
મામિનીનાથે નીરજનો બચાવ મ્યો છે યા  
મિત્રીને વચન અપાઈ ગયું છે હવે તે બીજા  
કોઈ ઇચ્છા કરવાથી અન્યાય થાય તેમ છે  
બીજે દિવસે દયાનંદ ક યારે લઈ કાનપુર  
આવ્યો ગયો ત્યાં અપા પછી પણ તેને જ  
જાણુ કે અદિ રહી સુચીનાને જોવાની ઇચ્છા  
દખાવની એ દુઃસાધ્ય છે યોગ વિદ્યા પછી  
જ્યારે પમિત્રીએ કાનપુર જઈ નીરજનો  
વિવાહ પ્રમોદનાથે કરવાનો પ્રસ્તાવ ર્યો  
ત્યારે દયાનંદ, મહાઆનંદથી તે પ્રસ્તાવ રચી  
કાર્યો અને બધી લજ્જા તથા સન્માન ઊગી  
આ બદલે સુશીલાનાથે મેળાપ કરવા તૈયાર  
થયો તેણે કાનપુર ઊડતું અલાદાના ચાં  
સુશીલાના ધરમા જે બનાવ બ થો તે નેણે  
અથમથી જાણ્યો હોત તો ને કદાચ આવન  
નહિ

## પદવિશ પદ્મિચે

### આઠથી છૂટી થઈથી વેલ

સુશીલાના મૃત્યુથી કનકને ધજોળા આ  
વાલ લાગ્યો તેને પોતે આ વિકટ સ  
સારસમુ માં એકાકિની છે એમ લાગવા  
લાગ્યું બાળપણમાજ માતા મરી જવાથી  
તે સુશીલાને મા અમજતી હતી તેમ સ  
ગીલા પણ કનકપર માતા ગેવોન રનેહ રા

બતી હતી મનકે વિચાર્યું હવે તેનું કોઈ  
નથી આજથી તેનાપર કોઈ એટલો રનેહ  
રાખશે નહિ અપરાધ થતા તેના સ્વભાવ  
સુધારવાને સજા કરતી પણ છેવટે તેને કે તુ  
લાગી આવતું કનકપર મમે તે કો કોઈ દોષ  
મમે તેટલી તેનાથી કાનર થઈ ગઈ હોય પણ  
છેવટે કનકને જોને તાણી લેતી હતી નાન  
પણથીજ કનક બધાપર રનેહ રાખતી હતી  
પરંતુ ને રનેહનો બદલો સુશીલાનાથે  
ખીજા કોઈપણ માણ્યું આપ્યો નહોતો પિ  
તાનું તો તેને ધણ મરણ હતું નહિ પરંતુ  
જેટલું રમરણ હતું તેટલાથી તેને જણ્યું  
હતું કે મારાકરતા મારા પિતા પ્રમોદનેજ  
નવારે ચાહે પ્રમો ને મારે તે પિતા માતા  
પામે કેરીએ વખત કપકો પામી છે પરંતુ  
ત્યારે પણ તે મારે તેને આવુ મર્મા નરિક  
દુઃખ થતું નહિ કનક પ્રમોદને એટલો બધો  
આહતી હતી કે તેનું અપમાન ભાઈના આ  
નાનમા બી જતું ઉજડું તેને સુખ થતું  
કનક પ્રમો ની પાસે ઉપેક્ષા પામી તેના દુઃખની  
મીમા રહેતી નહિ સુશીલાના નેહથી પ્રમો  
ના પ્રેમને અભાવ પણ તે જૂલો મઈ હતી  
સુશીલાના નેહજ તેને બચાવી હતી આજ  
કનકે ને રનેહમથી માતાને ગુમાવી આજ  
તેનું સવ વ દરાઈ ગયું હવે તેની શી દયા  
થશે? આપિ ન તે મૃત્યુશય્યાપરજ મ  
હિત થઈ પડી

\* \* \* \*

સમ્પાદકની વીતી મ્યો છે સુશીલાના  
આતીરે ચિંતાશય્યામાં સુતી છે મૃત્યુશય્યામાં

જ્યારે તેના સખના વેપ સમગ્રવેળા છે શરીરે  
લાલવજ, મરતકે સિદ્ધર મળામા ફૂલની  
સાળા હાથમાં લાલ શુદ્ધ અને જ ને ચરણો  
જળતાથી રંગેત છે, ચારેતરફ ૧૫-દાસીઓ  
ચોયા કરે છે, ખાલજી અને પાડોલીઓ દરિ  
નામનું કીર્તન કરે છે સ્વામિ દયાન, સો  
કરતમ્મ મૂર્તિથી સ મુખે હોયે હોયે પત્નીની  
મૃત્યુપ્રશાંત રમણીય મૂર્તિનું નિરીક્ષણ કરે  
છે નિરીક્ષણ કરતા કરતા પોતાના અપરાધ  
આટે મનમા મનમા ક્ષમાની ભિક્ષા માગે છે

એક માહાત્મ્ય પુરોહિતે એક પ્રબલિત  
કાળકાળ કાળી મન્ત્રોચારણપૂર્વક તેના હા  
થમાં આપ્યું તેણે પ્રથમની માફક સ્તબ્ધ  
ચતીર લાગે તે પ્રદક્ષ કરી મન્ત્રોચારણપૂ  
ર્વક મૃતપત્નીના મુખને સળગાવ્યું અચેતન  
જોષાધર પણ જાણે એકાએક ચેતન હાસ્યથી  
કમ્પવા લાગ્યા અતિમ શ્રધ્ધા જાણે કુલ  
જ્ઞાની રમૃતિ રચાઇ મધ રયાનદ પત્નીના  
જ્ઞાન પ્રકાશ મુખથી પરિપૂર્ણ ક્ષમોનો અનુ  
ભવ કરવા લાગ્યો

મુખાગ્નિ પછી ધતસયોગથી ચિતાકાળ  
જ્યારે વૃધ્ કરી સળગી ઉઠ્યા, સળગતી  
આગે પારે મુશીબાને પોતાના હૃદયમાં છુ  
પાવી દીધી ત્યારે દયાનંદના વિદીર્ષ્ય ૬૫  
આપી એકવાર મનિત થયું — હા ચાતિ  
જાનિત ચાતિ હરિ હા — ત્યારપછી ન  
જોમકિત રખલિત નક્ષત્રની માફક દુતપદે તે  
આ પો મગે એકવાર પાછું વાળી જોડું પણ  
નહિ

કનક કળ ઉપાડનારાની સાથે આવી અ  
શુદ્ધિન ચક્રવૃત્ત પ્રસ્તર મૂર્તિની માફક ચિત્તાની  
પાસેજ હોયે હતી, અમિસયોગપૂર્વે તે  
આગે ફરીને તેની માતાના પ્રશ્ન-ત મુખને  
જોતી હતી પારે સર્વમાસી અમિએ તેનો  
માસ કરવાનું આરભ કહ્યું ત્યારે તે દેખાવ  
કનક જોષ શકી નહિ આમલીનાર સુધી તેના  
આંસુ ધણજ કહ્યું રત કિત મધ ગયો હતા  
તે એકાએક ઉ મતની માફક ચિત્કાર કરી  
રોતી રોતી ત્યાંથી ચાવી બધ એક દાસીએ  
કનકને મૃદતરફ જતી જોષ તેની પાસે આવી  
કહ્યું આ લગ્ન પહેરી ઘેર જવાય નહિ  
ચાલો મગામા નાદી આવીએ, પછી ઘેર જ  
છએ ૧૫મીની વાતથી કનક બોધ્યાચાલ્યા  
ચિના તેની સાથે નહીતીરે મધ

શનિ જ્ઞાત જલીર અને અધકારમય  
હતી, તે અધકાર-જન રાત્રિએ મગાના ઉંડા  
જળ પાસે બેઠોએ આવી અધકારના બીજુ  
કમ્પ દેખાવ નહેવ કકત ઉંચે આકાશ અને  
નીચે પાણી આપ્યું હતું ચરણપાસેજ પા  
ણીનો પ્રવાહ ખળખળ કરતો ઉદાસ પિત  
માતોગાતો કસ્તોલ કરતો ચાલ્યો જતો હતો  
અને હિપર તારાઓથી લરાઇ રહેતું આકાશ  
સ્થિતને સીમાબદ કરીને જસીમ રૂપે પ્રસરી  
રહ્યું છે નહીના ગર્ભમાં અનાદુષિત ત્યાર  
ત્યા આકાશ દેખાવા કરે છે, આકાશનાં  
તેજ સિવાય મગામાં દર એક નાકા ઉભેલી  
જજ્જાય છે તેપરનો દીવો આખમિ ચામણી  
કર્તા કરે છે કનક તે દીવાના પ્રકાશતરફ  
જોતી જોતી પાણીમાં હિતરી, જોતજોતામા તે

પ્રમાય તેની દૃષ્ટિથી શુભ થઈ ગયો તે અ  
ધિકારમ્મ પાણીમાં તે એક દીવો હતો તેપણ  
હોલાઈ ગયો કનકના સંપારસમુ મા પણ  
મુશીબારૂપી એક દીવો હતો તેપણ હોલાઈ  
ગયો છે કનક હવે કેના સ્નેહથી બચ્યો ?  
કનક આ માતનાથી મનમા મનમા કષ્ટરતું  
રમરણ કરવા લાગી રમરણ કરતી કરતી  
બાકુળતાથી હંચુ બેના લાગી તેને બેધ કે  
તે અનત આકાશ કેવુ મૈન છે કેવુ મંબીર  
છે કેવુ સોભામય છે તેના મનમા બહુવા  
લાગ્યું કે તેના દુ ખથી આકાશમાના તાગ્યો  
હાર્ય કરે છે એકાએક તે અનત તારા  
ઓભાધી એક તારા ખર્ચો કનકને મનમા  
થયું કે આ અનત તારાઓમાથી આ એક  
તારા ખર્ચો તેમા આ બધાઓને શુ બાજે  
બળગે ? એક બોલો થયો છે એમ તેઓ  
માનો કોઈ બધી રાકશે ? અહિ-આ પૃથ્વી  
પર હું કોણ ? હું એક અડધી પણ અધમ  
હું હું ખરી જતાં કોને શોક થાય તેમ છે ?  
મારામાટે એક બિંદુ અનુ પા નાર કોઈ  
નથી વળી કનક વિચારતી વિચારતી એક  
થઈ એક થઈયા ઉતરવા લાગી ધીમેધીમે  
પથથીઆ પૂરા થવા આ માં તેનું કનકને  
લાન હું નહિ હેવળના પાથીઆપર ઉતરી  
જેવી તે તેની નીચે પથ મૂક્યા બધે છે તેનીજ  
તે આ અગાધ જળમાં હુની બેનબેતામા  
તે મજાનાં કાળાં ચરી મા કોણ બણે ક્યા  
જતી રહી એક પરપો । સિનામ કનકનો અ  
સ્તિત્વનું કષ્ટ અચિ હરતું નહિ એપણ કાણ  
વારમાં જળમાં વિલીન થઈ ગયા હા તિ ચિતા  
કરતી કરતી મજાનાં પથનીમાં થવા લાગી

## સંતવિ શ પરિચ્છેદ,

### અકુર-વિનાસ

પ્રાત કાળના મદમદ પવનથી કમ્પતું ક-  
મ્પતુ એક મુદરપ વદાણ મગાની છાતીપર  
નાચતુ નાચતુ આ મુ બધું હતું વદાણપર  
બે ઓરડા હતા એક ઓરડામાં ઉંચા ખા-  
લાપર એક પીઠિત રમણી સૂતી છે ખાસે  
બે પુરવો બે પુરણીપર બેઠા હતા અને પાસે  
એક કાસી બેગી હતી આ પુરવોમાંના એક  
યુવાન પુરવ મોઢ પુરવને પૂછ્યું આ કેમ  
જણાય છે ? આશા લાગે ? ઉત્તર મ થે  
કે ' મયા બે નિસોકરતા અજ સાર છે  
તોપણ હજી બે ચાર વિસપહેના બંદર  
કડી રાક્યા નહિ

વિચાર જવા શાગલા યુવક હમેશા રમ  
ખીની પાસે / રહેતો હતો આવશ્યકતા ન  
દોષ તોપણ વાર વાર તેની નાડી બેતો હતો-  
વખતોવખત કપાગપર હાથ મૂકતો હતો અને  
મુદરિ કેમ છે ? એમ પૂછી પૂછી વધતે  
વિરકત કરી મૂકતો હતો જ્યાં બીજી કંઈ  
પણ કામ ન દોષ લારે તે તે યુવતીના  
મોઢાસામે બેઠો બેઠો રહેતો હતો બેન  
અધ નિર્મોહિત પદ-જેરી આબેતરફ બેઠ  
રહેતો હતો પલલીન સ્થિર દિલી ખિન્ન  
લાલે બેઠો હતો તેથી તેને શી તૃપ્તિ થતી  
હશે તે તો તેજ બણે

તે યુવક તે ખીને કોઈ નહિ પરંતુ અ  
પણા પૂવ પરિચિત હિરણ્યકુમારજ છે

દિરણકુમાર કેટનાક દિવસથપા પશ્ચિમ તરફ જાકાતની તપાસનું કામ કરતો હતો આથી તેને કેટનીકનાર પશ્ચિમતરફ દાણ નોરી પચ્છનાનું કામ પણ કરતું પણ હવે દાન તેજ ઉદ્દેશથી તે જળમોરો કરતો હતો સુરીવા મરણ પામી તે દિરસે દવ વશાત્ તે પણ અનાદ્યાદમા હતો સધા કાળે લાનું સરકારી કામકાજ પૂર કરી રાતે સુથી તે મળવા જતાંજ તેને લેના મત્સ્યથી ખમર મળ્યા આથી તે જિદાસ દિને પોતાના મુકામતરફ પાછો ફર્યો ફરતી વખત તેણે કનકને મજામિનારે જોય તેની નાકમાં તેનો એક સદાકારી હતો, તેને મૂળથીજ વેલ કનેા મોખ હતો તેથી તેણે તે વિદ્યામા કેટનીક પ્રવીણતા મેળવી હતી તેણે તપાસ કરી જોયું કે ખાનિકા મરી ગઇ નથી પણ જ્ઞાપિતાન સુધી લઇ જતા કાચ પ્રાણ જતા રહે માટે તેને જનદી ઉપાય કરવાની જરૂર છે આ તરફ તેને કામકાજની અધિકતા હોવાથી ધરિપનાને જવાનું યોગ્ય ન ધારી તેણે ખાલિકાને વદાણુપર ઉપાધી લીધી તેમણે મનમા વિચાર્યું કે ખાનિકાને ધાન-સચ્ચર થયે તેનો પરિચય પ્રાપ્ત કરી વચાગ્યાન મોકલી દેવાશે

તથા ચાર દિવસ જતા રહ્યા રમણીની પીઠા ધીમે ધીમે ઓગી ચવા લાગી બીજા ચાર દિવસમા તે તેનામા શક્તિ પણ આ વવા લાગી તે માણસને ઓળખવા લાગી તે પોતાને અપરિચિત રથાને આવેલી જોય આશ્ચર્ય પામી પરંતુ ધીમે ધીમે બધી જાત યાદ આવવા લાગી, તેણે મનમા

ધાર્યું કે આ લોકોએ મને બચાવી હોવી જોઇએ કનક વિચારવા લાગી 'આ કોણુ હશે ? તેણે અને શામાટે બચાવી ? હું મરણ પામી હોત તો બધાં દુખ પૂર્ણ થઇ જત પરંતુ હવે પણ દુખ ભોગવવાને તેને શામાટે બચાવી ? વિચારતા વિચારતા દિરણકુમારની માથાનું દષ્ટિ સામે કનકની નજર પડી તે વીજ કનકની આંખો મિચાસ ગઇ તેનું પાનુવર્ણું સુખ જરા ઉજ્જવળ બની ગયું દિરણે ધીમે ધીમે પૂછ્યું 'આજ આપને ડી- છે કે ? વધ ત્યારે બીજા તરફ હતો તે જોઇએક જલ્દ ચાની આ પેા વધારે વાત કરશે નહિ તેનામા હવે શક્તિ આવી નથી પરંતુ દિરણકુમારની તે સકલથ સોલસુક જિજ્ઞાસાથી કનકના મિચાવર્ણા ચમુ ઉવચા તેણે વિરમિત અને તદ્દિધ ચિત્ત દિરણસામે જોયું કનકમાટે સુરીવાસિવાય બીનું કાંઈ આમ પૂટે તેમ નહોતું આજ આ અપરિચિત યુવક તેને માટે આટલી બધી કાશ-સાજે છે તે બહુ કનકને સ્વપ્ન જેવું લાગવા લાગ્યું

ધીમે ધીમે એક મહિનામા ખાનિકા સ પૂર્ણ થઇ ગઇ સદાકારી કામ સમય બીજે ગયે આ થો ગયેા દિરણકુમારે ખાલિકાની ઓળખાણ મેળવી વદાણુને અનાદ્યાદ લઇ જવાની અનુમતિ મેળવી અનાદ્યાદ પહોંચતા લગભગ એક માસ થયો આ એક માસમાં ધીમે ધીમે ખાનિકા દિરણની સાથે ઓળખાતી થઇ ગઇ ધીમે ધીમે તેની જ નરવા લાગી પ્રથમતો સામા વ વાત કહેતા પણ તેને લાજ આવતી હતી પરંતુ ધીમે



ધીમે તે જાત કરવા લાગી એકનાર લાજ  
ધુની એટલે, બાલિકા ધીમે ધીમે દિરણુક્રમા  
રતે, વાતો કહેવા લાગી, દિરણુક્રમાર પશુ  
તેની સાથે સગાવડાલાની પેઠે વતવા લાગે  
એક દિવસ કનકની પથારીપાસે મેસી  
દિરણુક્રમાર એક વાતમા શકા કાની બાનિ  
કાની જાત સંભળતો હતો વાત કરતા કરતા  
દિરણુ વાન પૂરી થતાપહેલાંજ પૂજ્ય

વાર જ્યારે તમારા પિતાજી મરણ  
વા લાગે તમારી ઉમર કેટલી હતી ?  
ત્યારની વાત તમને ધાંધરે છે

કનક- મોતી થોડી થોડી સાકરે છે નારી  
ત્યારે કેટલી ઉમર હતી ? લગભગ ચાર-પાંચ  
વર્ષની હતી

યુવક- અહા ! શું તમને એટલી નાની  
ઉમરની વાતો યાદ છે ? આ તો નવાઈ

કનક- મા ! દુખની નાતો મને વણીજ  
યાદ છે-મા બાપને માન આપતી મને એવી  
ષ ઝા મતી કે-

દિરણુક્રમારની આબોમાં પછી આ વા  
તે મનમાં મનમાં વિચારવા લાગે-

આ હૃદયમાં ન્યાંસુધી રૂધિર વહેશે ત્યાં  
સુધી મેં કરે શું જાણે મા-આપનું માન,  
પાન હું મને આપી જાણે નકે પ્રેની  
ઉદાસીનતાથી આવય પામી, કનકનાં  
બાળપણનાં દુખથી યુવક આટલો બધો  
દુખી થાય છે. નકનાં દુખથી બીજું કાંઈ  
રોતું નથી કનક વિરમયપૂણું ઊઠી પુ  
વકતું નિરીક્ષણ કરવા લાગી યુવક તો આ  
સંદેહનો બાવ, સમજી મનમાં મનમાં દુખી

થવા લાગ્યો પરંતુ યુવકતરફ જોઈ કનકે  
વારે તેની રસેવપૂણું સુખની કાંતિ જોઈ  
અવિશ્વાસ કર્યો કે એમ જાણ્યું ત્યારે તેની તે  
મમતામય, આબોમાંનો નીરવ છતાં કરણ તિ  
રરકાર જોઈ કાંઈ ત્યારે નકને વિસ્વાસ  
ઉત્પન્ન થયો કે ખરેખર, આ મારે દુખે  
દુખી થાય છે

દિરણુક્રમાર યાકુળબાને અબો 'ગુ'ની  
મેલ્યો તમને દુખની વતો સાલજે છે  
સુખની નાતોની એક પછી યાદ નથી ?

નક- એમ હોય ? નાનપણમાં મેં દિવસ  
એક અજાણ્યા માણસે મને, માન, આપ્યું,  
હવે તે મને હજી સાકરે છે તે માન યાદ  
આવતા મને અત્યારે પણ આનંદ થાય છે

યુવ બોલ્યો- માણસ કયો ? જોનાં મન  
નવાનથી તમને આનંદ બહુ સુખ થાય છે  
તે બાળપણની માણસ કયો ?

કનકે ત્યારે નાનપણની તે વાત કરી દિ  
રણુએ જોયું કે પોતેજ તે વાતોનો નાયક છે તેજે  
ધણી વિસપહેલા નકતરફ દયા પેખાડી  
પ્રમે તે અપમાન આપ્યું હવે તે નેદમય  
નાની ધના બાલિકાના હૃદયમાં હજી ય  
યાદ રહી છે ને જોઈ તેને જ્યારે નરમ લાગી

તેણે વાન બધ કરી કહ્યું કનક તમે  
તમારા બાપને કામગી લખજો ? કાળ પ  
હોયે જમોને કાણ નાણું કેટલોએ આનંદ  
યસે ?

કનક એક દીવ નિશ્વાસ નાખી બોની  
તેથી, શું ?

દિ — 'હા' શા માટે કનક તમને આ  
દેલો ખોલો કારણવિનાનો સરેલો ઉત્પન્ન  
શાયરો?

આ તિસ્સારના વાક્યથી કનકનું મુખ લાલ  
અથવા ગુણ દિરશુકુમાર બોલે 'કનક યેર'  
અશી ત્યારે તમને કેટલો આનંદ થશે તે  
કહી શકશે?

કનક જતા અટકીને મોલી હા આનંદ  
નો ખોલો

દિ — તે રમેલના સમયમા જ્યાં તમને કંઈ  
જાણે આ અપરિચિત પારકા મનુષ્યની વાત  
અનમા આવશે કે!

કનકે આ રાત્રીનો કંઈ ઉત્તર આપે  
નહિ પણ બાનપૂર્ણ જિંદગી તે દિરશુકુમાર  
જાણે જોઈ નહીં, પરંતુ આ વાત પૂછતાં  
દિરશુકુમારની આંખો અશ્રુથી ભરાઈ આવી  
તેથી તે છુપાવવાને તે વહાણના ખુલ્લા  
આગમા જતો રહ્યો

## અષ્ટાવિશ પરિચ્છેદ

### ઉપનગી ગાનુ

આ પ્રમાણે વહાણમા વિસેા જવા લાગ્યા  
આવિહાની શરમ ધીમે ધીમે જાણી થવા  
માની દિરશુકુમારપાસે ધીમે ધીમે તે બો  
નાના યવનની કેટલીએ વાતો મરતી કેટલીએ  
અચલીન પણ અનમન્યવાતો કરતી કનકે  
જોતાનાં ઇવનમા આવી વાતો કાંઈની પાસે  
કહી નહોતી, તેમ કહેતી તો આવા આન  
નથી કાંઈ સાંજળતુ નહિ નાનપણમાં આ  
જાતો મનક જોતાના બાહ્યને સહનિવાતી તો

તે દુરતજ વિરક્તિ દર્શાવતા 'કામ છે' કહી,  
હી જતો પરંતુ આ વખતે તે બધી વાતો  
દિરશુકુમારને કહી પરમાનંદમાં કુળી જતી  
હતી દિરશુકુમારને પણ બાલિકાની તે બધી  
અસહ્ય હોઈરવાઈમરેલી છતાં મનથી  
ગુલાબની વાતો જાણે પ્રીતિપૂર્ણ અર્થમય  
સાર વચન હોય તેમ જણાતુ આજ સુધીમા  
કાંઈપણ દર્શન કે વિજ્ઞાનમા કે મુનિ વચનમાં  
નેહુ આવી આનંદમય વાતો સાંભળી ન  
હોતી તે કેટલા ઉત્સાહથી કનકના મોંમાંથી  
નીકળતી વાતો સાંભળતો તે કહી શકાય તેમ  
નથી તેની જિંદગીમાં તેને આના જેવું ક  
મન મીઠું લાગ્યું નહોતું કનકને જોઈ તેને  
જેવી અતુષ્ટિમય તુષ્ટિ જન્મી હતી તેવી તુષ્ટિ  
તેના યવનમા કંઈ જ મી નહોતી વાત  
કરતાં મરતા મર્થવરાત દિરશુકુમાર કનક  
પાસેથી હી જતો તો કાંઈના હૃદયમાં એક  
હિચકપાય મચી રહેતી તેનો અર્થ ઉત્સાહ  
ભાગી પડતો, તે ક્યારે પાછો આવશે  
ક્યારે તે જોતાની વાત પૂરી કરશે, એ વિ  
ચારમાજ તે અસ્થિર થઈ જતી તે જ રાત્રે  
પાછો આવતો ત્યારે તે આરામનો નિશ્વાસ  
રૂકતી તે ફરી આવતો કે દુરત તે બધૂરી  
મૂંઠી વાત કહેવા મંજી નહિ પરંતુ તે  
જોતાના નીરરનમનથી તેનો થોડીવાર સ્થવી  
નિસ્સાર કરતાં મનમા મનમાં કહેતી કે  
તમને જોઈ હું જેટલી ખુશી ચાઉં છું, તે  
ટલા ખુશી તમે મારી વાત સાંભળી થતા  
નથી' દિરશુકુમાર પણ તે બધું અમોઘ  
જતો અને ખ ચાતો ખ ચાતો આદર્શ દાસ્ય  
દસી કહેતો કે લાંબું જામ હતું માટે ગયો

હતો પરતુ તમે જુઓતો ખરા કામ અ  
મરૂં રાખી કેટલી જલદીથી હુ આ થો આ થો  
હુ આ સાંભળતાજ આનંદ અધુ જૂલી  
જતી પાછી વાત ચર કરી દેતી પરતુ એ  
વાતપણ પૂરી થતી નહિ એક વાતપણ  
જાણે તેનાથી સારીરીતે કહી શકાતી નહિ

પરતુ તેઓનું તે મુખ પૂર થવા આ યુ  
છેવટે તેઓ અતાહામાદ પહોંચ્યા તેના આ  
ગમનની વાત સાંભળી પ્રમોદ મદા ઉલ્લાસથી  
તેમને તેડવા ઘાટપર આ થો કેટલાય દિ  
વસ થયાં કનકસાથે મેળાપ થયો ન હોતો  
તેમ તે મેળાપ થવાની આશા પણ હતી નહિ  
તેથી તે મનમાં મનમાં કનકના રક્ષકને  
આશીર્વાદ આપતો આપતો નહીતીરે આવી  
પહોંચ્યો દિરજુકુમારે પ્રમોદને જે અમેઝમાં  
મિટી લખી હતી તેમાં તેણે પોતાનું પૂર  
નામ લખ્યું ન હોતું અને— વિનાજ મુ  
જન ફક્ત પદવીની પહેલા પોતાનું એકાદારી  
નામ જણાવ્યું હતું તેથી ન પ્રમો કનકને  
રક્ષક કોણ છે તે જાણી શક્યો નહોતો  
આત્મા દિરજુકુમારને હસનાં મોઝે પોતાની  
સામે ઉભેલો જોઈ તે ચમકી ગયો એકાએક  
તેનો ચહેરો જલ્લી ગયો પ્રમોદે જાણ્યું કે  
તે જે આતરિક નિરસ્કાર આપે છે તે જોને  
શન માને છે તેજ દિરજુકુમાર કનકનો ઉ  
દ્ધારકર્તા છે કેવું નસીબ! દિરજુકુમારની  
પાસેથી પ્રમોદને આજે આવો હિપકાર મહણ  
કરવો પડ્યો? આ કે તો તે કનકનું મહુજ  
સાંકે હતું!

દિરજુકુમાર પ્રમોદના આવાન્ટરને જોઈ  
નહો દતો તેથી તે કંઈક વિરિમત મયો

હતો પરતુ તેનું કંઈપણ કારણ જાણી શક્યો  
નહિ મનોવેગ કંઈક સાત યતાં પ્રમો  
વિચાર્યું નિરજુકુમાર તેનો મને તેવો શ  
ઈતો તેણે કનકના પ્રાપ્ત થયા વા છે — જે  
નિચારથી મનનો અસતોન દમાવી ધણજ કે  
દૃષ્ટી દિરજુકુમારનો આભાર માની કનકને  
પેર લઈ આ થો પ્રમોદના પવહારથી દિરજુ  
કુમાર સતુષ્ઠ થયો નહિ

પ્રમોદને જોઈ કનક આનંદિત થઈ રહી  
લગભગ ૫ માસ પછી પેર આવી ને  
જોનેક ફેરફાર જોયા તેના બાઇને વિવાદ થ  
ગયો છે તેને એની સમિતી મળી ગઈ છે  
સુશીનાના મરણ પછી પ્રમો સમ  
પ્રેમવનો અધિપતિ થઈ નવી વહુની સાથે  
આત્મારે આ દાનાદર્શન રહ્યા છે! પ્રમો દવે  
કલકત્તામાં બાજુવા જતો નથી એ અને  
વિદ્યા એ અને રત્નોતો આદર એ સાથે  
કરી શકતો નથી તેની પ્રમોદનું બાજુન  
તરતજ પૂર ચર્ચ ગયું હતું સુશીનાના મ  
રણ પછી થોડ જ દિવસોમાં પ્રમોદના વિવાદ  
થવા દતા સુશીવાનું મરણ અને નકની  
જળશાળ્યાનો સવા નારથી પહોંચતાજ ન  
મોદ ઘેર આ થો દતો ધણી શોધમોગ કરી  
છતાં કનકના મનદના પડ પતા મ થે  
નહિ આ તરફ સુશીનાના મરણ પછી એક  
માસે દવાન દે પાવી પ્રમોદસાથે પોતાની  
કે શાનો વિવાદ કરી દીધો કનકના મરણની  
ખજ સાંભળી પામિનીનાથ અત્યંત હુ ધ  
થયો જે લોભથી તેણે નીર નને છોડી હતી  
તેનો તે લોભ પણ થય થયો

# કમ દામ!

# કમ દામ!!

કેવળ એક જ માસ માટે



અમારું ન્યુ મોડીની ફલુટ ને કે સાચુનની લાકડીનું બનેલ ધણ જ સુંદર અને મજબુત હોવાથી સર્વે રોગીની રાગણી અને આમોદવા સારુ અનુકૂળ છે ગેર ટી ત્રણ વરસ મૂલ્ય સૌંત્રલ રીડ ૧૦, ૧૦ હમણું ૨૫-૩૦ ડબલ રીડ ૮ ૯, હમણું ૪૦, ૫૦, હાથને પગથી વગાડવાનું ડબલ રીડ ફેલ્ડીમ રવાતી દામ ૬૪ ૮ ૧૨૫ બ્યારડર સાથે ફે ફીમત, અગાઉથી મોકલવી અને પાસેના રહેણાનું નામ સાફ લખવું પત્રો—પરશીયન - પની પોસ્ટ બેકસ ૬૧૬ (૭ ૭) કલકત્તા

કમ દામ!

કમ દામ!

કેવળ એક જ માસ માટે



અમારે ત્યાંના સર્વ તરફના ધડિયાલ ધણી સુંદર અને મજબુત બ નાર કરતાં ધણી સરતા આપીએ છીએ પરિણા કરવા ચુકવું નહિ નિશ્ચ સિલ્વર વેચ કિ મત યાજ્ઞ, ૨ વે રેગુલેટર

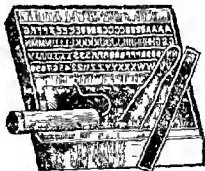
૨ ૧૦, નીકલ્સોનની ટાઇ વોચ ૧૨ આ ઠાનું ન્હાના સામ્રાજના વોચ ૮૧૧ ગો - ગિ ૯૮ બોપિન ફેસ વોચ ૧ ૬ ટીમ ગો ૬ ગિલ ૧૧, નિટલ રિસ્ટ વોચ આમડાર ૯, ચાંદીનું રિસ્ટ વોચ ૧૮ અધોરણ વોચ ૧૫ ધરીષ ધડિયાલ સાથે ૧ સાકડી સાથે સે નારને એક ધડિયાલ મફત આપીએ છીએ

CENTURY WATCH AGENCY,

Post Box No 2383,

CALCUTTA

પોકેટ પ્રેસ



થેર બેઠે પોતાના સેટર કાગળ બિલ વગેરે લખવા છાપવાને બોધ્યે તો અમારા પોકેટ પ્રેસ બ્ય પ્રેસમા છે તે મ ગાવતુ બોધ્યે બ પવાનું સમાન સાથે ફી ૩૧ ૪૧

પત્રો—સેચુરી વોચ એવન્સી

પોસ્ટ બેકસ નં. ૨૩૮૩

, ૨૫ મહનમિત લેન (A)—કલકત્તા.

हिन्दी राजपु टाय तो—

गुजराती

हिन्दी भाषामा नवीन पुस्तक  
राष्ट्रीय भाषा प्रचारमा એક  
साहित्य रत्न

गुजराती हिंदी गजटडोग

देशी भाषा नवीन अक्षरोंमा એકમેની  
अक्षरोंमा (हिन्दी) भाषा होय અને  
नयेक दिना वतनी तेने जराजर એવી  
समझ અને सभी शब्दों के भास अक्षरी छे  
महाभाषा भाषीने पक्ष नयेक दिनास्थानीने  
दिदी सिभवतु अक्षरनु जत पु छे कोछ  
पक्ष भाषानु साक्ष जत मेजवरा साक्ष ते  
भाषाने वाछ होय अपुन स्वयंशिक्षण  
काम आपे छे श होय साक्षि वनु એ  
मेहु अक्षर छेनेना वमर साक्षि वनु छी  
समाप्त नयी दिदी भाषामा भील मया

छे पक्ष गुजराती हिंदी भाषा  
એક મોની ખોટ હતી તે હવે દૂર થઇ છે  
મ કર પ્રથમ ભાગની કિંમત રૂ ૦) વજુ  
૮ મ સાથે ૧) મોકનવાળી પુસ્તક યેર  
પહેલાં ભાગમાં આવે છે

જયપ્રદ બ્રદર્સ—વડોદરા

Advertising is an investment  
Before advertising you should  
refer to experts in the line Don't  
waste your money in ads that  
don't pay Let us guide you, where  
and how to Advertise your line

JAIDEV Bros Baroda

Hindi Publishers to The Educational  
Dpt of  
H H THE CAEKWAG  
ADVERTISER

हिन्दी गुजराती, मराठी English म  
विज्ञापक—जोहोरम १२ आपन/राज्योभादे  
आ पत्र वक्ष ज उत्तम सावन छे रेमे  
आ पत्रना वक्षिनाराओ दिनुतान अदिना  
तेमज सुवेष—अमेरिकामा छे

शु तमे तमादी वस्तुओंको प्रचार बाहोछो  
शु तमे तमादी व्यापक वधारवा बाहोछो  
शु तमे तमादा व्यापार देवावा भाहोछो

— तो —

तमादे अक्षरीज पोलानी जतनु એકજ  
भाभि—

विज्ञापक the Advertiser

भां जोहोरमज आपनी जेतजे न प ना  
भाष या सुधी छे नमुना विगेर  
એક આનાની દીકી મોકની મગાવો

કા આપ હિંદી ભાષાકે પ્રેમી ને  
અમર આપો દિની ભાષાની ઉત્તમોત્તમ  
પુસ્તકોંકી આવરવકતા હો તે આપ હમે  
લિખે હમ વડોદરા પદે લિખે દિદી  
વસ્તકે જપતે હે

દમારી ન થમાલાયે વદ હ—

- ૧ મી સયાજી શાહિલમજા
- ૨ ની સયાજી વાળજનમજા
- ૩ વલિફ વિગલ જામજા
- ૪ જારોવ પ્રવમાન વિગેરે હે

૩ સમ પ્રમારકી પુસ્તકે મિલનેકા પતા—

જયદવ બ્રદર્સ—વડોદરા

# શ્રી કૃષ્ણનો સંદેશો

અને

## ગુજરાતની કસોટી

૦૭૦૭૦૭૦

મોક્ષારી પરત પતા, દહમતી નિર્ધનતા અને વિપત્તિના પાળમાં  
જકડાય શમરાન નથી નહીં ન્હાસના બારત બાળકો અને બી પુરપોને એ  
ગેમી અવાજ,

મમરાઓ નહીં કૃષ્ણનનો સત્ત્વ ઉપાય એમ છે કે તમે તમારા  
બાળકોને અભિયન પાલન મારી ધારક નૈતિક આધ્યાત્મિક સામાજિક અને  
આધ્યાત્મિક શિક્ષણ આપો

### ગુજરાતમા સૌથી પહેલું સાહસ

તમ નદીના પરિવ્રજ મિત્રારાજે પર 'જૂડપુર નિવાસિવાસ' જમાનાને  
જડનું ઉપયોગી આનમ

- સાક મનથીએને રહેવાની વીસ ઓરગેઓ આશમની મધ્યમાં  
કુવો, સકપર પશુઓને પાણી પીવામાટે એરો અને મનુષ્યોમાટે નજ  
તથા આશીમ ભામના અધમમના નાનો નેધામ ગવાહે છુપરે તમને શક્તિ  
આપી હોત તો આ એનેરી તક તમે કદીપણ ગુમાવશો નહી

ધન નિત્ય રટેવ નથી તેથી તેનો સુદુપોગ કરી નીચેના જરૂરનાં  
સાધનોમાથી આપ યુ મામ પરમ થ દષ્ટિથી કરી શમગો એનો વિચાર  
કરી સત્તર નીચેને ઠેગો પત્ર મવહાર મરોજી

મુખ્યાચાર્ય ભવન

ઉપાચાર્ય ભવન (એ)

વ્યાયામશાળા

સંગીતશાળા

સરસ્વતી મંદિર

કોહારી ભવન

સાહિત્ય ભવન

પામગાળા

બોજનશાળા

કુતશુદ્ધ

કોહાર

કુશાલ મોડમ

ઉપર મુજબના સાધનોની જરૂર છે આશા છે કે ગુજરે ધનિકો  
પેનાનો હિંદર દાય લખાતી આ તસ્થાને સજ્જન બનાવશે

મત્રી, 'જૂડપુર નિવાસિવાસ

ભરૂચ

# લોકપ્રિય વૈદ્યક પુસ્તકો

	કિંમત
ઘરવૈદ્ય-Family Medicine (જીજી આદિતિ)..	૬-૦-
સારી સંતતિ-How to beget Healthy Children	૨-૦-
ધારીશિક્ષા-Midwifery (જીજી આદિતિ)	૨-૦-૦
રોગી પરિચર્યા-A Book on Nursing	૨-૦-૦
ગરીબોનો વૈદ્ય-Simple Remedies for the Poor	૨-૪-
સ્ત્રીઓનો વૈદ્ય	૧-૧૨-૦
બાળકોનો વૈદ્ય .. ..	૨-૦-
વાગ્ધાતુ સૂત્રસ્થાન-Vagbhat's rules of Hygiene	૦-૧૨-૦
નિર્બળતા-A Treatise on General Debility ..	૦-૮-
મલાવરોધ-અટ્ટપત-Constipation	૫-
વાણર કલ્પતરૂ-Manhood and Womenhood (ત્રીજી આદિતિ)	૦-૬-
આરોગ્ય નુકવાના ઉપાય-A way to health	૨-
અહમ્મય-(ત્રીજી આદિતિ) Continence	૦-૩-
આરોગ્ય અને આચારોની એકવાક્યતા ..	૧-૦
સાસર જતી પુત્રીને માની શીખામણ .. ..	૧-૬
આરોગ્યસબધી સામાન્ય જ્ઞાન, મહાત્મા ગાંધીજીનું લખેલું	૮-
ખાનખાન-અને ભાગ ભેગા .. ..	૨- -
જવરચિકિત્સા .. ..	૨- -
અલિનવ વૈદ્યશાસ્ત્ર	૩- -

મળવાનું ઠેકાણું —ગુજરાત આયુર્વેદિક કાર્મસી નં ૭૪ રીચીરોડ અમદાવાદ

આરોગ્યતા અને તદ્દુરસ્તીનું જ્ઞાન આપનાર

## વૈદ્યકલ્પતરૂ.

દરેક ઘરમાં વસાવુ જોઈએ શરીર સ્વચ્છ એજ પ્રથમ ધર્મ, આરોગ્યતા એજ ખરેખર ખાનગી જીવન સામાજિક અને કેવા રીતે તેનું જાનવેળ સાચું જાન એ ધર્મ, એ ખાનગી તથા ને જાનની પ્રાપ્તિમાટેજ વૈદ્યકલ્પતરૂ માસિક મળેલા વાર્ષિક લવાજમ રૂ ૩-૦-૦ ૧૦ વર ચિકિત્સા નામનું પુસ્તક બેટતરીકે આપવામાં આવેલું નમુનાની નકલના ચાર આના બીજા અનેક બિનજરૂરી ખર્ચો જવાબી કર વર્ષે માત્ર રૂ ૩ મળુ ખર્ચો તદ્દુરસ્તી એજશે

લખો —મેનેજર વૈદ્યકલ્પતરૂ, —નં ૭૪, રીચીરોડ, અમદાવાદ

— મધર સુગધથી ભરેલી —

## પવિત્ર અગરબત્તી

અગરબત્તી કસ્ટુનીની ગત ૧ ના રૂ ૪-૦-૦

સુનાબ ૨-૮-૦

૨૫ ૨૫ ૨-૮-૦

ઉત્તમનામોટા ચાદ તથા સુગંધિયો મગેના છે, વધારે વિગતમાટે અરધા આનાની ટીકીટ મોઘી પ્રાપ્તસર્વિગ્ન મળાવો

શાહ પોપટલાલ કસ્ટુરચંદ જેન

જામનગર—કાપિયાવાડ

## ઉદ્ધ્રાન્ત પ્રેમ

ન માલી સાહિત્યના અભ્યાસી ધીયુત બાધનાય નરબેશ કરે ઉદ્ધ્રાન્તપ્રેમ એ

ન માલી અનુપમ પ્રયત્નો માલી સરલ અને મધુર ભાષામાં કરેલ અનુવાદ

પ્રથમકર્તા અને પ્રમુદ્ધની ખાસ પરવાનગીથી છપાઇ તેવાર થયેલ છે

ક્રિ મન ૦-૧૨-૦

સ મો

અમુશ એડીશન—જામનગર

તાવની રામબાણ દવા

## રૂ ૧૦૦ ઇનામવાળી.

ફાયદો ના થાય તો પૈસા પાછા

ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા ફર્યા વો એકાતરી મો એડીશન ઉમેરે ટાપીઓ તેમજ સાલના જમાનાના નવી નવી અતના હિતા લાવો છ મુએ જા અને પેગના નાવો અમારી દવાથી ઉતરે જે અને રોગીને આરામ થાય છે અમારી વાધી તાવ નથી ઉતરતો એવું સાબીત કરના ને લીધેના પૈસા પાછા આપી નેમજ અમારી દવાથી ચોથીઓ તાવ નથી ઉતરતો એવું સાબીત કરનારને રૂ ૧ મો ઇનામ આપીશુ કથી ૧ ની મત રૂ ૧- -

લખા કરદોનો-વાઢીદે નારા-કરનાર--

શક્તિ-મરુવન યાત વીર્યનો ઝગે

ધાતુને લગતા તમામ રોગો દોરો અને જિંદગીનો નાવ કરી સરીરમા સમિત અને નીવતો વધારો કરી કરીરના તમામ અવધવાને પુષ્ટિ આપી અજીવિત મનાવે છે

ક્રિ મન કથી ૧ ના ૨-૮-૦

— ધાતુવિકાર

ધાતુને લગતા રોગોથી જવાબવા માટે આપુ તમ અસુખ્ય છે હતા એક પોસ્ટકાર્ડ અથી મ જાવનારને મફતજ મોકલાય છે ટપાવ, અર્થ થય લેવાતુ નથી લખો—

દેવશાસ્ત્રી ગિરવગ્જાલ કહાનજી,

સુ ધોળકા—જામનગર



સત્તાન થવાની આ દવાએ પહેલે નબર મેળાપો છે

— गर्भलवण —

ગભજીવનથી ત્રદર લોહીના 'અનિષ્ઠાત રૂપ' હુ ખાવો દિરંગીર્યા છાડ, સોમો  
પેસાળ બળતરા મગી ગભ રહે છે કિમ્બુ-૩૧ ૩

અર્ક રક્ષકથી રતના સુવારોમ કમુવાવડો થતી જાય હી પુરા માસે દુ ખવર  
લાખા આયુષ્યવાળો જાણકે જ મે છે કિમન—રૂા ૪ નીમ વરમના જનુલાવની આગળની  
જાપુવ શોષની દવાથી આસા મુરેલી મોળી ઉમરની દજરો સીઆના ઘેર ઘોડીઆ જાયા છે

કાઠી ફીટો—હા તુલનારામ સુ ખાડવાલા એલ એમ એ ડ એલ તમારી દવાઓ  
અકસીર છે હા હી ખી પડ્યા એલ એમ એ ડ એલ નવસારી ગભાજન એ  
એક અતિ ઉત્તમ આપધી છે આજુદા ૧૫ દવે બી એ એલ એલ બી રાખડો  
દવા વાપરી સંતોર થયો છે મધુલાલ નજીભાઈ બી એ નડીઆદ દવાઓ ધણી સારી  
છે માણેલાલ બા યજુરાઈતા તમારી દવાથી મી નો જ મ થયો પૃથ્વીસીંહજી  
સદાસજી તમારી દવાથી કુવર જનમ્યા હા સા વાગામ કુવર જ મ્યા કુમ્મકર  
બી દાષકો મુખાઈ જાહેરખજ થી દુઝાએલાએ તમારી દવાનો અનુભવ લેવો જોઈએ  
પાસીનઆમાં બી એ ઠ સોલ તમારી દવાથી ઊઠરી જ મી છે જાવાનીશકર કે એ  
હ સા જમન ર તમારી દવા દસ માણસને અપી તેમાં અકે દેસ નિરક્ષણ થયો નથી  
દોરાળ ૭ હા મુખાઈ એક પુત્રા હીરહીરીઆ લાહીવા ને પ્રદરના ત્રણ દરદી રહ લાકર્મા  
સાજ થયા કોલ વિદ્યારાકર પાટણ—અજીવન દવામાં માઈ પી કક્તિ જણાય છે  
શઠ અખદુલકુસેન—કરોય બધ પડેલુ રજ પદર દિવસમાં સાડ થયુ પહેન પોરોળ ન સુ  
કોટન મેલ અમદાવાદ મેઘ અડવામાં પડેલો નખર ધરાવે છે પહેલેજ મહિને દસ રતલ  
વજન ધટયુ આવા ધણી સદિ રૂઝિદો છે

गंगा नदी प्रायः कवे, हे भी निकटोरीमा रुत भु। भाषसा-युवदात

૬૬ કેમ ખૂબસુરત દેખાઉં છું ?

આ સલાહનો પ્રતિ-ઉત્તર આપતાં પ્રથમ તો કુ સ માઇ રજુ છેવટે કમ્પતા કમ્પતા મે પ્રત્યુત્તર આપ્યો કે અમે સ્ત્રીઓને શુ જોઇએ? પતિ એજ અમારો દિરાનો દાર અને સ્ત્રીઓનો આર અને તેમની કુશળતા સુચનાર સાબાગ તિન ને અમે સ્ત્રીઓને શાળ-સામગ્રીકી મુખ્ય શાગાર છે તે તરતજ મારા પ્રાણુ-પતિએ જામનનરમાં જોન્દરાઃ ઉપર આવેલી મજસ ધીરજ અગ બત્રી વસંતમાથી મનદર સુવાસીત ગુદીક કંકની ડાબી લાવી આપી નેને નિયમિત ઉપયોગ કરવાથી મારો ચહેરો શુભાગ જેવો સદર દેખાયછે ત્વાગપછી મારી ફેટલીક સહીશરોએ તેનો ઉપયોગ કર્યો અને આ ૭૬જારો કુડોમાં તેનો ઉપયોગ થઇ ગયો છે તેજ માલની આ ૧ છે

અપૂર્વ-અમલકાર ? લાના ગામી ધુચ એન્ડ એકઝીમા

## અર્થનિર્દેશ

આ ઝોણ ટમે ૬ ગમે તેવી દુસાઈ બસ તથા ૬૨ અને સીધાં યા તુઠા ખરખવાને  
કેવળ ૩૬ કલાકમા નાણુદ કરી જો છે એ ક્યો તેવો ચમત્કાર નજ કહેવાય  
કિમત ૬૦૧ી ૧ ના રૂા ૧-૧૧-૦ ખાત્રી માટે લખો —

તા. ૬-વધારે વિગતમાં કેવળ એક આનાથી ટીકા જીવનાથી દિવાલે ટાંખવાનું ચાલુ સાલવું મુંદર કેલે ૩૨ છુક કેલે ૨ તથા તદુરસ્તીનો ૭૨ પૂજનો ખમનો તદ્દન મંદિત મોઢીથી

વૈધ ધ્યા ગાધી કર્મસી જામનગર—કાઠિયાવાડ

# પુરાબ્બર!



અમારે ત્યાં ન્હાવાના કાશુ અગરમત્તી પુરામોદાર તેનો, કોનનવોમર સેટ તથા લવડરવોટર સુધવાની નાસ જાં વિગેરે સુગંધી માલ બનાવવામાટે લગતા દરેક જાતના ઝાયા તથા પાકા મચાવા (Synthetic) એસે સ, કેમિકનો વિગેરે માલ જથામણ તથા છુટક કીડાખત ભાવે મલેછે વધુ વિગતમાટે પ્રાઈસનિસ્ટ મળાવો.

તારતુ સરનામુ —  
DHADADI' Bombay

ડી જી ગોરે,  
પંચકુમરી મન્ય ઠ  
સાપ્તામિત્રમ, હુદાર ચાલ મુબમ

ટીપ — સુગંધી માલ તથા મેડીસીનની દરેક જાતની ખાની માગીઓ તેને લગતા કુચ કેપસુલ કિપ્રકલર કલર વિગેરે માલ બજાર ભાવે સપ્નાવ કરનામા આવશે

## ગુજરાતી ભાષામા બાલકોમાટે ખાત્ર મચિત્ર

નિયક્ષિત માસિક } બાલજીવન { વાર્ષિક લવાજમ માત્ર રૂા ૩

સરતામા સરહુ જતા સર્વથી સુદર, બાવમે, વિદ્યાર્થીઓ, તરશુ નવજવાનો નાની-મોળી બાલિકાઓ બાલકોની માતાઓ શિક્ષકો સર્વની અદર બેદર નોકપ્રિય મિતરેયુ—

વડોદરા રાજ્યનાં પુસ્તકાલયો પ્રાપ્તિ ક્ષણાઓ

આજેજ { કરાચી અને મુબઈની મ્યુનીસીપાલ શાળાઓ વિ માં } મળાવો { હિમ મચી તે આદરસદ્કાર પામેયુ છે }

છુટક નકલ છ આના — પરદેશ માટે રૂા ૪

બાલજીવન કાર્યાલય, જેકબ બીન્ડીંગ,

સાંકળી રફીટ ભાવખવા

મુબઈ ના ૮

અળાપી લાલું મમ!!

સસાર સુખમા હેરત પમાડનાર  
મરદ મિત્ર લેપ

એકજ દીવસમા મરદાઇનો મદાન ચમકાર  
મિત્ર શીશી ૧ ના રૂા ૧૦) અડધી શીશી રૂા ૫) સેમ્પલ રૂા ૧)

વિચારના તમામ દરો નાશુક કરી સ્વભાવની ખરી લેહેજત સાથે મ મસ્ત  
બનાવનાર

મરદ મિત્ર યાત્રિ

માતુની મોહક યવને કાયમની અપુટ શક્તિમાટે એકવખન જરૂર વાપરો  
મિત્ર શીશી ૧ ના રૂા ૧૦) અડધી શીશીના રૂા ૫) સેમ્પલનો રૂા ૧)  
દુરતજ મગાવી ખાતી કરે

નાડી વૈદ્ય નરભેરામ રામભ

દમ દરસ મસા અને ગરમીના રોગોના ખાસ પેશિયાલિટ

મરદ મિત્ર આપધાવય

દેડ ઓશીસ-ઠાકો કવાર મુગલાઈ ગક્ષીને નાકે "સરમરી તબેવાની મામે"  
આંચ ઓશીસ-માનખાવી પોગટ પાસે

મુબઈ ૧૦-૨,

ચામોટે હિસ્ટીરિયાથી ડરવું ?



તેનાં લાગો બને બચકર હોય પજુ તે  
મર્યા પર રજ કતાકર્મા અસ લેપળવનાર  
૨ ન ૧૬-૧૪ વાળી દવા વાલુમકનાજ ૬  
તેનો ફાયદો કાયમનો છે મી રૂા ૫) પો લુદ  
બાળકોમાટે રૂા ૨) પો લુદ તથાનુ દાન બ  
ધાવા મભરામણુ દાવપગબળી જવા ચકરી પેટનો  
કુખાવા પદાપાત ધનુર ચિત્રામનુ તેજાન  
મટે છે ધાનજી અગ્નિની અગ્નિ રૂા ૬ કતાકર્મા  
અ કે છે દેશી નમુ સિખવાનુ નતમ પુરુષક  
ટેકસ છુક મી રૂા પો લુદ

કગનલાલ લલિતભાઈ દેશીનામારાળા,  
પેનેસરા-વડોદરા

નાની છબીપરથી  
વાતક સાંતળસુધીના  
એન નાર્જમેન્ટો

[ સિપિઆ-મામાઈક ]

અમારે લાંબુદર તથા વ્યાજખી દામે  
અને વાયદેસર બનારી આપવામાં  
આવે છે

સતોપમારક કામને વાસ્તે ખાસ  
માફા અથે રહેલીયો બધાવે ન છે,  
સ્થાપના ૧૯૧૨

વધુ વિગત માટે લખો

લેશી એ ૬ વારા

જામનગર દોરો કમ્પની

જામનગર

# મહાત્મા ગાંધીજીનો છુટકારો

મહાત્મા ગાંધીજી યેરા ની જેલમાં છે ત્યાંથી આપણે કેવી રીતે છાડવી ઇચ્છીએ ? અહિંનાત્મી સિદ્ધાંતને વળગી રહી ગુણ સ્વદેશી ખાદી વાપરીએ અને સ્વરાજ મળના પડેલા અપુષ્પ છ કરોડ અલગ જંદુઓને સમાનતાતા દેકે આપી સપર્મા વૃદ્ધિ દરીએ તો મહાત્મા જીનો છુટકારો જેજ ખાદી માટે તો, યથા રક્તિ દરીએ છીએ પરંતુ —

અત્યજના ઉદ્ધાર માટે શું ?

પણએ નેતા એ શું કે — અલગ ઉદ્ધારનું કામ સર છે આપણે સંભળ્યું અને વિચાર્યું સમામાં અત્યજોદ્ધાર માટે સારા સારા ઉદ્ધાર પણ કાપ્યા પરંતુ અમલમાં શું ? હવે તો અમલની, સમજે અને જરવા માગે જેવી ખાદી પ્રિય છે તેરા અમને પણ પ્રિય બનાવો

મહાત્માજી કહે છે કે --

અલગોના ઉદ્ધાર વિવાદ સ્વરાજ નહીં સારતની ટાંગીયા અલગ બાણ્યોજ તો એમની અદર જમ એમની દશા જુઓ તેનના હૃદય તપાસો અને ધરીકવાર વિચાર કરો કે એમની દશામાં દોષએ તો અમારા શા દાન યાવ ? તેથી

ઘડો ન્યાય

મેળવો બીજને ધારસીય બનવાનું કહેતાં પોતેજ ન્યાયસીય બનવું એજ ઇષ્ટ છે । માટેજ

“અત્યજોદ્ધારક” માસિકનો

જ મ યથો છે સારતના અલગરૂપ સુશાસન ટાંગીયામાં જગ લાવવા માટે અયવા સારતને કમ બુમિમાં ઉત્તુ રાખવા માટે કમ પદતિએ કમ દશામાં આપણે જવું જોઇએ ? એજ કલ્પ બના વિચારો કરવામાં આવે છે સામાન્ય વર્ગમાં એની જરૂર હોવાથી ચાલુ અત્યજોદ્ધારક માસિકની વાર્ષિક કિંમત પોષ્ટ સાથે રૂ. ૨૦૦ એ રૂપીયા રાજવામાં આવી છે આ દેશ દિનના કાર્યમાં આદક મધ વતકિયિત સદાય કરે એવી આશા તો રાખી સકાયજ વગી ધધાધારી વગેરે આ માસિક પત્રમાં જાહેર ખબર આપીને પણ સદાય કરી યકે માટે કૃપા કરી લખો

અત્યજોદ્ધારક કાર્યાલય,

લીમગી રોક—મરૂથ

(અજનાન)

સુરત તથા મુજબની મ્યુનિસિપલ સ્કૂલો પોરબંદર તથા વડોદરા સ્ટેટના ડેળવણી  
ખાતાઓ તથા લાવણરીઓમાં મળુર યથેશ  
સામાજિક પ્રજાની સ્વતંત્ર ચર્ચા કરનાર મુખ્ય મહાકામાં એકતુ રમવતુ  
અને સરતારમાં સરતુ માસિક

## સમાજ જીવન,

પાંચ વર્ષ થયાં નિષ્ક્રિયપણે પ્રમદ થાય છે

તમારા સસારમાં રસજરણુ વદાવવા હોય મોંઘા માનવજીવનને સારણ કરવું હોય,  
સામાજિક રાજકીય આગતોનું જ્ઞાન મેળવવું હોય સસારમાં સ્વચ્છ ઉતારવું હોય બીજો  
નત્યા બાળકોને સુશિક્ષિત કરવા હોય તો જલદીથી માફક થઇ જાઓ

આતુ વર્ષે લોહીના વેપાર ની એક વાર્તાજી તમને આર રૂપિયાનો ખર્ચ વાળી આપશે.  
વાષિક લવાજમ રૂ. ૪- ૦- ૦ વી પી પી થી ૪-૪-

જીવનના સાચા મિત્રો અને ટુલ્લું છુલ્લું સારામાં સારો પુસ્તકો છે

તમારે એવા સાચા મિત્રોએકતા હોય તો અમારા સેના સમિતિ પુસ્તકાલય તર  
ફથી હમણાજ નવ' જદાર પડેલાં નીચેનાં સામાજિક પુસ્તકો સત્તર મ માવી લો

જીવનના મદન બેઠો જીજ્ઞાસી વિદ્યુદ્ધ પ્રેમથી જલગાળી દ્વિદુલસા ના એન્જ લમના

પ્રમપર લખાવણી, અપૂર' સ્વતંત્ર નવલ કથા

### અધિકારપર પ્રકાશ

આર આર નવન રજ ચિત્રો પાકુ પુકુ સોનેરીનામ કિમત રૂ ૨-૮-૦

સુદરી સધની દશાજનકે દશાનું તાદસ ચિત્ર રજુ કરી દ્વિ દુલસાજની અમાનુષિ કુરતાનું  
કમકમાટ ઉપજે તે રીતે ખ્યાન કરતી ૧૬ હાથ બેદક સપૂજ વારતાઓ

### અખજાની આત્મકથાઓ

આર સુદર ચિત્રો સહિત પાકુ પુકુ સોનેરીનામ કિમત રૂ ૨-૮-૦

શ્રીમતોના સસારની ઝાંખી કરાવી વિલાસપ્રિય વિધવાની ચંચળદગિ બતાવનારી પ્રેમ  
રસથી હલરાજી જતી આર ચિત્રો સથે પછાં પુઠા કપર રૂપેરી નામવાળી નવલકથા

### વિશ્વલીલા

આ નવલ વાંચવાથી સસારની કાળી ધોળી જગ બાલુનું જ્ઞાન થાય છે કિ, રૂ ૨ ૦ ૦

તમારા બાળકોને મહાપુરુષ જનાવવા હોય તો

### આદર્શ ચરિત્રાવલિ

તમારા પુસ્તકાલયમાં અવરુષ રાખો ૧૬ આદર્શ ચરિત્રો સાકુ પુકુ કિમત રૂ ૧-૦-૦

આ ઉપરાંત બીજા સર્વ જાતનાં પુસ્તકો અમારે ત્યાંથી મળી શકે છે જાઓ —

બવરચાપક સેવા સમિતિ પુસ્તકાલય

૧૫૭/૫૬, શુભાસવાડી મુબઈ ૪

# ઉન્નતિનું કારણ શું?



## યુરોપ અમેરીકન અને જાપાન

દેશોની ઉન્નતિનું કારણ ત્યાંની ફક્ત વ્યાપાર છે અને વ્યાપારનો બાર માત્ર જાહેર ખર્ચોના ઉપરજ છે માટે જો તમારે તમારા વ્યાપારને ઉન્નતિના ચિખર ઉપર ચળવવું હોય તો—

# “શિલ્પ શિક્ષા”

મા જાહેર ખર્ચો આ કામમાં પૈસા નકામી નથી જવાના દિ દી અગ્રેજ, ઉર્દુ અને શુભગતી અને તે કાપામાં પોતાની જાહેર ખર્ચો કદાવી શકશે છપાવવાના નિયમ પણ બહુ આસાન છે અને રેટ પણ બહુ ઓછા છે

## જાહેરખર્ચ મફત

જ્યાંસુધી તમે આ “શિલ્પ શિક્ષા”ના આદક રહેશો ત્યાંસુધી તમારું નામ અને સરનામું અને જો જો ચીજોનો તમે વ્યાપાર કરોછો તે પણ ના મફત છપાવું રહેશે

આ શિલ્પ શિક્ષા માસિક પત્રમાં ૪ કોલમ છે ૧ વિકાસ ૨ આ વસ્થકત (આમણી), ૩ પ્રત્યોત્તર, ૪ વ્યાપારીઓના નામ-સરનામું આ ચાર કોલમ ફક્ત ધરાયોનાજ માટે રાખવામાં આવેલ છે આ ચારે કોલમોમાં ધરાયોની જાહેર ખર્ચો મફત છપાવવામાં આવેછે

શિલ્પ શિક્ષા નું ૧ વર્ષની કીમત ફક્ત રૂ. ૨) રાખવામાં આવેલું તે પણ પહેલાં જેવામાં આવશે નમુનો મફત મળી જાય છે

મેનેજર

“શિલ્પ શિક્ષા” આફીસ,

દિલ્હી, Delhi

# The Danger of Ignorance

THE great conspiracy of silence on sex matters has at last been tolerated too long. We in our day see the danger of ignorance and the result of the false crude knowledge gathered from undignified sources is apparent in every phase of modern life. The time has come when we must stem the whirlwind tide of life which flows in the wrong direction. You must realise the necessity of understanding sex for your own guidance and happiness and for the sake of those who look to you for help on the complex problems of sex and Nature. The books listed below are pure, clean and wholesome yet they remove the veil from Nature and lay bare the wonderful secrets of life and sex. There is a charity which is a direct expression of experience which opens up the world of understanding in all its most beautiful aspects.

- 1 **MATRIMONY** Its obligations and Privileges By M. S. B. H. A. rem k bl  
e l t h t h e r e 3-
  - 2 **MANHOOD** The Facts of Life Presented in Plain English By B. C. PIERCE THOMAS 3
  - 3 **MANHOOD** By M. B. B. P. ed. D. M. S. H. lib the tru be  
t l m l g t m h d p l d 3/
  - 4 **YOUTH AND MAJORITY** or sex knowledge for Young People A new book by  
WALTER M. C. C. M. d l g y m p t b t ally with th d f l l t y ng  
m d w m 3
  - 5 **ORIGIN AND NATURE OF SEX** By L. P. B. B. P. ed. by D. C. d L y  
E l m t h 3
  - 6 **HOW TO LOVE** The Art of Courtship and Marriage By WALTER M. GALLICAN Th  
w i t b p d w t d g Th b o k e v i h t u d s t d i n g 3
  - 7 **LETTERS TO A YOUNG MAN ON LOVE & HEALTH** By WALTER M. GALLICAN 3
- ALL PUBLISHED BY H. K. M. S. L. d P. R. S. P. F. E. S.  
AP 1 - WANDERER (H. K. U. L.) P. B. 10 MADRAS

મોન કપીલા ચારમા કેટલા લાભો

## દીલે-આરામ

પુરા પાડ છે

જાર માસ ધરવેઈ નૈપા ધુ

પગી-~ લ અક રેક માહકને ફી અને હ પુસ્તકમાથી મન પસદ  
કાષમી એક પુસ્તક નવા યત્રારી માહ ૧ લે મને છે

ઉપલા માસિકમાં ચાનુ વારતાઓ, દુષી વારતાઓ નીમધો રસીક  
રમુજ ફ રા રમુજ કોનમ આડો પીછી ઉપગન વાર વાર પઞ્ચત્રાસઓ  
અને બીજા અસખ્ય વાંચ્યોના લાઝર સમાવવામાં આવે છે

આજેના એક કાડ લખી ગદ્ય ચાઓ

લખો-એને ૨૨

દીને આરામ

કાફક મારકેટ

પેર ફા ન ૧-સુખર્ષ

રમ બેરબી રોગની આપે તેના

# વિજળીના દીવા



નાના ગજનામા

રાખી સકાય છે

અમિની જિનકુન ધાગતી નથી

એક આપ જગતના સર્વ  
બબપમાર રોગની થાય છે

ખીજી ચાલ દયાવતામ મ  
જેની લાવ અને તોજી આપ  
દયાતામ મુદર લીની રોગ  
થાય છે

કિ — રા. આ તથા ૫ પોરોજ ૮ આના  
રોગે મેરગી (જ મન મનાવ) રા. ૧- -૦ પોરોજ -૪-

દી જી શાહજી, મેક્ટિ- સ્ટોર્સ

તાગ ૩ (રિનામ) — "TIC ISIAH" Pambay

હે આરીમ—ગ્રામીણ મુખર્ધ ન ૪

મ અ અ પ્રીમ—ચાગ ૨૨૧ - ૧૧૫ કુરા—અમદાવાદ

અમદાવાદ મુખર્ધ

માટે ઉત્તમ સજાર

## શ્રી ગુજરાત હિન્દુ લોજ

મન્દી આ ૨ મનર એનલ ગાયેજ

માને તી જાતી કે રોગ—ખાતા તથા દનાતી સતતમ સમવ

ચાગ ૩ દરેક વાને અનુકૂળ આન તેના

માલેક—ઉમીયાન કે મુખર્ધસા અમદાવાદ

## કમતાકાતનો કડો શત્રુ

રાખિસ નદિ તી ગુરિમ

કિ — ગેળા ૩ ૧ ૩ ૨

- અને -

ગાખિસ વર્ધક દિપ

કિ — તેના ૨ ના ૩ ૨

ઉત્તર લાગેતી ૧ ને દસગોળા સારે કારોજ ક તાથી ગમે ને મારખને લાગે ઉત્તર  
થોરી કમજોગી દુક મુદતમા તાણુ થયા પામેછે અને કામખતી રાખિ આનની નવી  
જીવન સમ્રાન થાયે આ દવાઓમા કેવો અત્ય ગમતમ કેવો ૨ તેની ખાતી એક  
વખત રાખી જેવાથી થક સકો

નુ ગિતમ ૨ અમારી નરુ એક આના ૧૧ મિટિ ૧૧૧ નવવર ૨ કરવો પોતાના  
કામખતી દરની રિતર નીકેન લખી મેક્ટના ને મતે મારખીતે ગોગ મવદ આપવામા  
આવે છે

રથ મવિરામ નિ પોપખા ૩ શાગ

અરોગક આપના

અમનમર-માળીવા ૧૩



# અંકુશ.



અધિપતિ—શાહરહમદ અલિશાહર ૧૬૬૭, બી એ — જોમન ।  
વટાદશ ૧૧૫૬૦૦૦૦ ૧૨ કુળવળીખાનાએ મજુર કરેલુ માસિક ૫૫



[ આ ક ૨૨ મે. ]

શ્રી વાલ્મીકી, ૧૬૭૦, દિગ

પુસ્તક પાલક ]

બાળ-ગ્રન્થ-નિબંધ

સેવક એ ગાર.

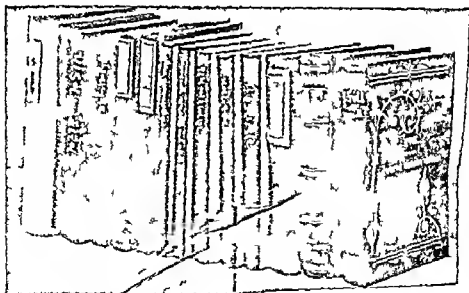
જસમાઈનજી  
જાયાદાઈવડ  
શારસાપરલા  
બગડલા લોટીનેમુધારી  
શક્તિઆપનારો  
સોથીસરસ દવા  
જસમાઈનજીજસમાઈનજી  
જાડિયાદ

સ્વચ્છ અને નિરોગી લોહી છે  
મનુષ્યની જીવનદોરી છે

પ્રમેદ ચાહી વિસ્ફોટક ખસ  
મનુષ્ય સધીવા કદમાળ કમળો લ  
લુનો ઝીંગ તાર દરની કળગત માં  
મ અને ખાનીના દરો તથા નનગા  
ખધા દ દાર્માં આ જસમાઈનનો શારસાપ  
અ ખેવી દવા છે

કિમત—રૂ. ૧૧ વી પી થી રૂ. ૧૧૧  
૩ શીશી વી પી થી રૂ. ૫૦  
૧ શીશી વી પી થી રૂ. ૬૦

લખો—જસમાઈન જોજ સી  
નકિયા, (ચુ રાત)



## AKADEMI

Is the organ of the 'Academy of Aryan Sciences' published monthly containing articles in art, science, literature, industry and novels etc in the three Languages of Tamil, English and Sanskrit Annual subscription is Rs 6/- for India 2 Dollars for America 8 Shillings for England and Rs 7-12-0 for Penang, South Africa etc

Best medium for advertisers

## ACADEMY OF ARYAN SCIENCES

It teaches by correspondence method both modern and ancient science and other technical subjects such as Book-keeping, Correspondence Banking, Accountancy, Ayurvedic Medicines, Yogism, Mesmerism etc to make the recipient earn and lead an independent life

## MEDICINE

Ayurvedic medicines prepared as per Shastric recipes (modifying to suit present day conditions wherever necessary and so stated in the same Shastras) with genuine articles can be had for cost price in the medical department of the Academy Free treatment for members for the ailments affecting during the year can also be had

For details apply to—

THE MANAGER OF

*The Academy of Aryan Science to the Department  
concerned (Journal Academy or Medicine Dept)*

with one anna postage stamp for reply,  
Tiruvendiparam South Arcot District  
South India



# ATANK NIGRAH PILLS

@ Re' 1

VAIDYA SHASTRI

Jamnagar

અગ્નિના ધાત્વી વગરના, ગજવામાં રાખવાના



## વિજળીના દીવા ELECTRIC POCKET LAMPS

તેના ૨ દીવાસળીની જરૂરવાગર ફક્ત એક ચાપ ખસેડે  
તાજ રાંસાની થાયછે કિત-- ૩૧, ૧૧, ૩૧, ૪, ૫, ૬,  
૭ અને ૮ પોર્ટેજ આના, સ્પેર બેરીનો રૂ. ૧  
કેમલ-સી ગોવિંદ એન્ડ કંપની-અમદાવાદ

## સ્વર્ગીય આશિર્વાદ

હરસની બળતરા દુનિતા કે વચર દુનિતા દસ લોટી પડતુ ન ખમી શકાય તેવી  
ચેળ અને વેદના તેમ જ હરસને વગતા તમામ રોગ મટાડવા માટે અમારા—

હરમનો મનમ

— તથા —

ખાવાની દવા

કિંમત ૧ રૂબીના ૮-

૮-

વાપરે ઉપરના તમામ રોગ માટે બંને દવાઓ સ્વર્ગીય આશીર્વાદ સમાન છે એકે વખત  
અજમાવી ખાતરી કરો તે બિને સતિત આપી તરત આરામ આપે છે

વખો—મી જે દવે—૧ રૂબીના—અમનગર



## To advertise in the "ANKUSH"



Means more business & profits for you. Ask any of our advertisers &  
you will be convinced

Rates Rs 45 per page per year and proportionately

Manager— ANKUSH Jamnagar (India)

— કાહેરાતના લાવ —

વાપરે—એક પેજના રૂ. ૪૫ અરવા પેજના રૂ. ૨૪

મેનેજર—“અંકુશ” જામનગર (કાલિઆવાડ)

વડોદરા સ્ટેટ લાઇબ્રેરીના કચેરેમાં સાહેબે કેઇ પણ સાર્વજનિક  
પુસ્તકાલયને કર્મવીર ખરીદવા સલામત કરી મળુગી આપી છે

સત્વર માલક વાઓ! અવશ્ય પ્રયત્ન થાઓ! આજે જ મંગાવી લ્યો!

**મેરુ**

દર્શન કરનાર આત્મા તુલ્ય થાય એવા બાગત માનાતો મોલક ચિત્રપટ  
- લેટ મળે છે! દાખલ થેમનો પાઠ સમુદાય હોય તો દુપતી મોલક  
મંદિરનો લીંબ શાસાડ ગુમાવોછો?

પ્રત્યેક લાઇબ્રેરીમા, સ્વદેશ તેમજ નર-નારીના પ્રદુર્ભક્તિમા,  
વ્યાપારી, ધંધાધારીની પેઢીમા

વાર્ષિક લવાબમ  
વી પી ખર્ચ સાથે  
ફક્ત રૂ ૩-૨-૦

**કર્મવીર**

મનીઓડર કરનારે  
રૂ ૨-૧૪-૦  
મોકલી આપવા

માસિકપત્રને રચાત મળવુજ નેહએ હુલવને ખગલવાતી મુઠે એવાં લુસ્સાદાર  
સ્વદેશ-પ્રમથી ફલરતાં જાઓ આત્મા પ્રસન્ન થાય તેવા બારતીય વ્યાપાર-વિદ્યાગ્રા  
અને કવચ-ગાન સમ થી વિત્તમ દેખો આ માસિકમાં નિયમિત પ્રક્ટ થાય છે કર્મવીરની!  
મળ ના તમારા હૃદયને જરૂર મહેતાવશે પ્રનિર્મિત પત્રો વિદ્વાનો અને માલકોએ તેની  
ચોખ્ખ કર-પ્રશ્નના મગી છે વિભાવતી નામક સચિત્રસમરી ત્રાપુ વાત્તાં શરૂ  
મા બૂકી છે! શરૂવાતથીજ લાભ લેતા થઇ જાઓ!

તાં કે - માલક થયા હાલ તાર પત્ર બહાર કરો -

માલક કરી શકે એવા  
ફરસાહી એલગની તારીફ જરૂર છે

રજીસ્ટ્રેડલાલ હરિલાલ ભટ્ટ  
વ્યવસ્થાપક - 'કર્મવીર' - અમદાવાદ

## ઓલિયા પારદાશ્રમ 'કારખાનુ

આખા હિંદુસ્તાનમાં માધુ અને વેદ, હળીમ કિમીયાનર એમો પારાને અગ્નિમા મૂળીને  
ગોનું જનાવવાને આધુવેદના અથો અને વનસ્પતિવોરે સાધનોથી રસ કારખાના રસચાક્ષા રસ  
પેશિલ રચાવનારા અને રામમાધુ ઉપાર તેનારા વૈદ્યાના દાર્શનિક સ્તીભર પાત્રો પણ બધાંતો નથી  
તેમ તેની ભરત્રમ થતી નથી પણ તેઓને અદકાર છુટતો નથી શુભ ન્હાતો નથી અને પારો  
અગ્નિમા રહેતો નથી આપું કારણ એજ છે કે આ જન્મિવિવાનો ગુરુ તેઓને હોતો નથી

આ પારદાશ્રમમાં ઓલિયાની દવાથી અગ્નિદ્વ ખારવિ જ પારદશુદિ! પરદશરમ તે  
રો માયા સો રો કાયા એ ગળાને રાન-નવાળ ગીમત અને ગરીબ લોકોમા-રાજ હરનાર  
વાઝરહુ વધા રસાયનપ વરજાવરવાના આસાદિક નુખો મેલક દેનાર થાયછે

ઓલિયા પારદાશ્રમ કારખાનું એ અમદાવાદમાંથી ખાત્રી કરનાર સ્વાય સાચે પરમાર્થ સાચી  
દવાર અને આખા હિંદુસ્તાનમાં લેખકદાર હતા મોટા કારખાનાઓને ગર્વ હરનારી એક સાચી સરચાછે

બે આનાની ટીકક મોડલી સચિત્રસાર માહિતીનું કેલેબ્રમ મંગાવી ખાત્રી કરો પત્રબહાર મરાહી  
છોછ હિંદી, કે ગુજરાતીમાં રપદ અ રે કરો

વ્યવસ્થાપક - "ઓલિયા પારદાશ્રમ"

સગમનેર ૭ અદમદનર - દરિહુ

# Arya Chemical Works Limited

Homoeopathic Chemists Druggists, Publishers & Manufacturers  
Este 1906 Incorporated 1909

Main Office 42-10 Doctor Lane CALCUTTA

Ordinary dilutions annas 4 to 12 per dram. Mother Tinctures annas 1 to 12 per dram. Family Boxes and nice country made medicine bags of various sizes and all other accessories and Books &c. always kept in stock. Catalogue sent on request. That well known High Potency Homoeopath of Calcutta Dr R C Ghose M. B. B. the Editor of the world renowned monthly the *Homoeopathic Director* specialist in chronic ailments and diseases of women and children who treats thousands and thousands of patients every month with great credit personally supervises the works. He also treats chronic and given up cases in the most successful through correspondence. Special concessions to all charitable Institutions throughout India and the Company's shareholders.

## HOMOEOPATHIC DIRECTOR

The only high class English monthly of its kind in the East conducted by the best Physicians of the world. Language very plain and simple. Not only the Doctors but also the laity should reap the benefits through the medium of this grand Journal. Subscribe it just now and help towards your getting Full Responsible Government from the Homoeopathic point of view. Annual Subscription Rs 3/- ordinary Rs 5/- Royal postage annas -/6/- only

### તાવીને અને મત્રો

તમામ વ્યાજોમાથી દર રહી ફતેહ મેળવવી હોય તો વાચો —

પૈસો તથા વિદ્યા મેળવવા માટે—	રૂ ૭-૮-	આજુર્મા લાભ મેળવવા માટે—	રૂ ૧ - -
કારીરિક તકુસ્તી માટે—	રૂ ૭-૮-	ગેમીંગ (Gaming) માં ફતેહ માટે	રૂ ૨૨૫- -
આજુર્માની છટા મેળવવા માટે—	રૂ ૭-૮-	દરેક કામમાં ફતેહ માટે રેખીસીલોમાનું	
કામપણ સાહસમાં ફતેહ મેળવવામાટે	૧ - - -	આજ તાવીજ—	રૂ ૧૫- -
શિકારની રમતોમાં ફતેહ માટે—	રૂ ૭-૮-	દરેક ફતેહમાં દેખાએ પહેરેલું તાવીજ—	
વેપાર ઉદ્યાનમાં ફતેહ માટે—	રૂ ૧૦- -	પહેલો નં	રૂ ૩ - -
પુરુષોનો સ્ત્રીઓ ઉપર પ્રેમમાર્ટ—	૧ - -	બીજો નં	રૂ ૨૧- -
મેતીવાડીમાં પારા પાકમાટે—	રૂ ૭ ૮-	આખી જીંદગીનું ભવિષ્ય—	રૂ ૧૫- -

નોંધ—વી પી થી મોકલારો નહિ માટે પુરી રકમનો મનીઓડર કરવો લખો.

D A Ram Duth Astrologer

No. 30 A Chaku Street COLOMBO (Ceylon)

સુરત, તથા મુબમ્બઈ મ્યુનિસિપલ સ્કુલો ધોરણ દર તથા વડોદરા સ્ટેટના કેળવણી  
ખાતાઓ તથા લાયબ્રેરીઓમાં મળુર થયેલ  
સામાજિક પ્રતોની સ્વતંત્ર ચર્ચા કરનાર મુખ્ય નલાકામાં એકનું સ્વયં  
અને સસ્તામાં સરળ માસિક

## સમાજ જીવન,

પાંચ વર્ષ ચર્ચા નિમિત્તપણે પ્રગટ થાય છે

તમારા સંસારમાં સસગરણ વહાવવા હોય મોલા માનવજીવનને સફળ કરવું હોય  
સામાજિક રાજકીય આમતોનું જ્ઞાન મેળવવું હોય, સંસારમાં સ્વર્ગ ઉતારવું હોય, સ્ત્રીઓ  
તથા બાળકોને સુશિક્ષિત કરવા હોય તો જલદીથી જાહેર થઈ જાઓ.

આનું વર્ષે ૧ લોહીના વેપાર ની એક વાર્ષિક તમને ચાર રૂપિયાનો ખર્ચ વાગી આવશે  
વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪-૦-૦ વી પી પી ધી ૪-૪-૦

જીવનના સાચા મિત્રો અને શુદ્ધ બુદ્ધિ સારમાં સારા પુસ્તકો છે  
તમારે જોવા સાચા મિત્રોને હતા હોય તે અમારા સેના સમિતિ પુસ્તકાલય તર  
ફથી હમણાજ નવું જહાજ પહેલાં નીચેનાં સામાજિક પુસ્તકો સતત મળી જો

જીવનના ગહન ભેરો ઉઠેલતી વિશદ પ્રેમથી જીવમતી દિલુસ સા ના એક જ લક્ષન  
પ્રશ્નપર લખાયેલી, અપૂર્વ સ્વતંત્ર નવલ કથા

### અધિકારપર પ્રકાશ

ચાર ચાર નવન ૨૦૪ ચિત્રો પાકુ પુકુ મોનેરીનામ કિમત રૂ. ૨-૮-૦

સુદરી સહની દરાજનનું પ્રશ્ન તાદ્ય ચિત્ર ૨૭૭ કરી, દિલુસમાજની અમાનુષિ દુરતાન  
કમકમાટ ઉપજો તે રીતે ખ્યાન કરતી ૧૬ હાથ ભેદક સૂચી વારતાઓ

### અખાણની આત્મકથાઓ

ચાર સદર ચિત્રો સહિત પાકુ પુકુ મોનેરીનામ કિમત રૂ. ૨-૮-૦

ગ્રીમ જોના સત્કારની આખી કરાચી, વિલાસમિય વિધવાની અચળાઈ અતાવનારી, પ્રેમ  
રસથી હલરાઈ જતી ચાર ચિત્રો મથે પહેલા પુઠા હપર કેપેરી નામવાળી નવલકથા

### વિશ્વલીલા

આ નવન વાંચવાથી સંસારની કાળો વેળો અને ખાલુનું જ્ઞાન થાય છે કિ રૂ. ૨-૦-૦

તમારા બાળકોને મદાપુર બનાવવા હોય તો

### આદર્શ ચરિત્રાવલિ

તમારા પુસ્તકાલયમાં અવસ્થ રાખો ૧૬ આદર્શ ચરિત્રો સાદુ પુકુ કિમત રૂ. ૧-૦-૦

આ હિપરાત ખીજ સર્વ જાતનાં પુસ્તકો અમારે ત્યાંથી મળી શકે છે બધો —

અવસ્થાપક સેવા સમિતિ પુસ્તકાલય

૧૪૭/૫૬, શુભા નગરી, મુબમ્બઈ ૪

# મહાત્મા ગાંધીજીનો છુટકારો

મહાત્મા ગાંધીજી ચેરાડાની જેલમાં છે. લાંબી આપણે કેવી રીતે ઊઘાડી શકીએ ? અહિંસાત્મક સિદ્ધાંતને વળગી રહી શુદ્ધ સ્વદેશી ખાદી વાપરીએ અને સ્વરાજ મળતા પહેલાં આપણા છ કરોડ અલબ્ધ બહુઓને સમાનતાના હક આપી સપમા રૂઢિ કરીએ તો મહાત્મા શ્રીનો છુટકારો છેજ ખાદી માટે તો વધા સક્રિય કરીએ છીએ પરંતુ —

અત્યજ્ઞતા ઉદ્ધાર માટે શું ?

લજાએ નેતા એ કહ્યું કે — અલબ્ધ ઉદ્ધારનું કામ સારું છે. આપણે સાંભળ્યું મન વિચાર્યું સમામાં અત્યજ્ઞેદાર માટે સારા સારા ઉદ્યોગ પશુ કા વા પરંતુ અમલમાં શું ? હવે તો અમલની સમજો અને કરવા માંડો. જેવી ખાદી પ્રિય છે તેવા અમને પણ પ્રિય બનાવો.

મહાત્માજી કહે છે કે —

અલબ્ધોના ઉદ્ધાર સિવાય સ્વરાજ નથી. ભારતના ટાંગિયા અલબ્ધ ભાઈઓજ તો એમની બહાર જઈ એમની દયા જુઓ. તેમનાં હૃદય તપાસો અને ધડીકવાર વિચાર કરો કે એમની દયામાં હોયએ તો અમારા શા હાલ થાય ? તેથી

ધરનો ન્યાય

મેળવો. બીજાને પાવતીલ બનવાનું કહેતાં પોતેજ પાવતીલ બનવું એજ કહ્યું છે માટેજ

“અત્યજ્ઞેદધારક” માસિકનો

જ મ ચર્ચે છે. ભારતના અલબ્ધરૂપ સુકાયના ટાંગિયામાં પણ લાવવા માટે અથવા ભારતને કમજૂરિમાં ઉત્તર રાખવા માટે કમ પદ્ધતિએ કમ દસમાં આપણે જવું જોઈએ. જેજ કરત મના વિચારો કરવામાં આવે છે. સામાન્ય વર્ગમાં એની જરૂર હોવાથી ચાલ ‘અત્યજ્ઞેદધારક’ માસિકની વાણિક કિંમત પોષ્ટ સાથે ફક્ત રૂ. ૨ ૦૦ જે રૂપિયા રાખવામાં આવી છે. આ દેશ દિવસના કાલમાં આહક મધ્ય મત્કિયિત સહાય કરે એવી આશા તો રાખી શકાયજ. વળી ધણધારી જોરે આ માસિક પત્રમાં બહાર બનર આપીને મધ્ય સહાય કરી શકે માટે કૃપા કરી બખો.

અત્યજ્ઞેદધારક કાર્યાલય

ભીમડી ચોક—અમૃત

(ગુજરાત)



દાનના આ કાળા કહેરના સમયમાં  
નિરાધાર થએલાં



મને આ મ્હારો ન્દાનકડો વાઘ

ચૈસેજ શ્રીમત નહિ

પણ

દિવના એ શ્રીમતના

ખરી

હલાયની રાજના પૈસાએ

કરેલા દાનધીજ

ઉગરો છીએ

કેવળ

વનનાજ શ્રીમત નહિ

પણ

દિવના ખરા શ્રીમતો

જરૂર

નિની માલી શ્રીમતાજ

મનાવી

અમાગ જેવાં અન્યે અનાથોને

મથાવો

રોજની જાલમા હમને

મૂલતા ના

તેનાજ વરસ લખો—

મત્રી-હિંદુ અનાયાશ્રમ,

નડીઆદ



કદ ખાસી દમ કોસેરા સમદણી અતિસાર વગેરેની ૨૮ વર્ષ યથા પરીક્ષાતાં  
કિમત-શીશી ૧ ના આના આઠ ટપાલખન ૧ થી ૨ શીશી સુધી વગુ આના



૧૬૨ની દવા

બળતરા કે વેદના વગરબ દાહરે બામળયા નાથ પમાડતારી  
કિમત-શીશી ૧ ના આના ચાર ટપાલખન ૧ થી ૨ શીશી મધી વગુ આના



દુખળા અને નખળા બચ્ચાઓને કે ૧૦૦ પુલ અને બળવાન કરતારી મીઠી દવા  
કિમત શીશી ૧ ના આના ૭૨ ટપાલખન ૭ આના ગિરો ૧ વિગત જાણવાને  
અમાર મોહોડુ પ્રાઇસલિસ્ટ મંગાવો મુખ્યચારક કૃ પની—મથુરા



## GOOD SEEDS

AS GOOD AS CAN BE GROWN  
BEST SEEDS FOR INDIAN CLIMATE

Large descriptive catalogue  
with numerous illustrations free  
on application Mention the  
paper when writing

PESTONJEE P. POCHIA  
& SON

Seed Merchants

POONA

વાડી વણખમરે ખી

અમે તરફથી સોજાબ અને તાબ તર  
કરી તથા પુલગાડના ખીબ મરી કકરો  
વેદતનજી થી પાહચા એક અ  
ના ૬ મેપીયર રોડ પુના

# પુરા ખખર !



અમારે ત્યાં ન્હાવાના શાણુ, અગરનથી પુશખોદાર તેલો, ધેનનવોટર, સેટ તથા લવડરવોટર સુધવાની નાસ, જ્યાં વિગેર સુધધી માલ બનાવવામાટે લગતા દરેક જાતના કાચા તથા પાકા મશાલા (Synthetic) એસે સ કૃત્રિકનો વિગેરે માલ જયાનધ તથા હુદ્દત કીશાયત લાવે મલેછે વધુ વિગતમાટે પ્રાધ્ધનિરૂપે મગાવો.

તારતુ સરનામુ —  
DHADADI' Bombay

ડી જી ગોરે,  
પરદ્યુમરી મરચ ટ  
સાધનામિલિટિંગ બ્રુહાર માલ સુખમ

દીપ — સુધધી માલ તથા મેડીસીનની દ્રવ્ય જાતની બાધી બાધીઓ તેને ભગતા કુચ કેપસુલ રિપ્રકલર કલર વિગેરે માન બખર લાવે સખનાઈ કરનામા આવશે

ગુજરાતી ભાષામા બાલકોમાટે ખાસ સચિત્ર

નિયમિત માસિક } બાલ જીવન { વાર્ષિક લવાજમ માત્ર રૂ. ૩

સખતામા સરતુ છતા સરથી સુદર, બાલકો વિદ્યાલયો, તરણ નવજવાનો નાની-મોની બાલિકાઓ બાલકોની માતાઓ શિક્ષકો સર્વની અદર મેદ લોકપ્રિય નિવડેડુ —

વડોદરા રાજ્યના પુસ્તકમલયો પ્રાધ્ધનિ સજાઓ

આજેજ { કરાચી અને મુબાની મુનીસીપાલ શાળાઓ વિ મા } મગાવો  
હિન મથી તે બાદરસતદાર પામેડુ છે

હુદ્દત નકલ છ આના — પરદેશ માટે રૂ. ૮

બાલજીવન કાર્યાલય, જેકબખીલીંગ,

સાંકળી સ્ટ્રીટ, ભાવનલા

સુખમ ના ૮

# — વિપયાનુક્રમ —



વિષય	પૃષ્ઠ
(૧) દિત શીમા (કવિના)	૪૧
(૨) રૂપીય નું અમૃત	૪૨
) નું પેડાખી	૪૩
(૪) રૂપીયના કાગળ	૪૧૬
(૫) રૂપ વાન વિહાર	૪૧૭
(૬) રૂપ કરનાં મિત્રોની ગચ્છુ મુદ્રોન કે	૪૨૫
(૭) બી મણેલ રતનન (કવિના)	૪૨૬
(૮) નાની કવિઓના ઉપદેશ	૪૨૭
પ્રથમ બી અશાધ માણ	૪૩
) મામ ગિમળની ૪૩૨	૪૩૫
) રૂપીય વધાર	૪૪
(૯) રૂપીય કરી ગાનુ (વાર્તા)	૮૧-૮૮

નામ માન વિનંતિ વામા આવેછ કે તેઓએ ચ ત લવાજમ હુગ  
મામથી આપના મેરે માની રની જેથી મી આવતો અક  
ની ગી ૧ મ રવે ન ખડે

મેમનરે—અગુગા લમનગર

૨૩ મ વલ ૨ ૭૮ ની માલની રૂક

## રોજ નિશી

તેવાર છે મામની મગવનારને સારો લાભ આપવામાં આવે છે હુગ ન લ જાડી છે  
શાહ ગોરધનદામ વાલછ, રાજે રોડ—જામનગર

# અંકુશ

ANKUSH

પુસ્તક પાંચમું

ભાગ ૫૦, ૧૯૭૮

અંક ૧૧ મો.

## “હિત, શીક્ષા”



(ગાદ્દલવિકીરિત વૃત)

બાળા બોન અબોલ વરં દશની, બાપે બળાપો કરી,  
લીલા દામ હુનર બાગ બમણા, પૂતિ પતિને વરી,  
પરાપો દુનો અને વૃદ્ધ વળી, બીનો બહુ બીડથી,  
એના જીવતણી ગતિ કંઈ થયે, તે ના શકે કો કથી  
સોયા બાળ અબોલ રિલ દૂરીને, બાપે, ધની ધીરતા,  
દુઝી, વા દ્રવ્ય બોધ કરતા, બાળો અતિ રીખતા,  
સોપેના સ જાગતોતણી ગતિ, ભુરી થતી આ થકી,  
એવા જીવ તણી ગતી કંઈ થયે, તે ના શકે કો કથી  
વર્ગોની ધગી હુસરી જર વિચે, આરંધ યોગે થયા,  
ઉપરતો કરી રાજ લોક કગતા, પાપી પ્રમાદે ચડયા,  
ધુતો સ્થાન ધર્તી ના કરી વળી, દેતો ફો નેકધી,  
એવા જીવતણી ગતિ કંઈ થયે, તે ના શકે કો કથી

યોગક

— ધર્મ —

સ્થાપત્રસ્થ

એમાં પિત્તની સાથે મલીને, જડરાગની પાકા  
જઈ તેમાંથી ને અમુક અથ દ્વીરાનદ  
શિરાઓમાં જાય છે તે દૂધ કહેવાય છે. પુરૂષ  
અંતિમાં દ્વીરાવદ નાડીઓના કુદરતથી જ આ  
બાર હોવાને લીધે તથા પરિભ્રમ થતો નથી  
તેમ અંતિમિ છતાં પણ વધ્યાઓ તથા  
કુમારીઓ એઓમાં દૂધને વહન કરનારી  
શિરાઓ છતાં પણ દૂધની ઉત્પત્તિ થતી નથી  
કારણ પિત્તદ્વાર પાંચે રુધિર પોતાના આ  
મુક ભાગમાં રાતા રગને છોડી દૂધ પો  
તા રગને પકળી લે છે. ખારી એઓમાં  
ધાતુસભ્યથી બધા ધાતુ એણે હોય છે તેથી  
દૂધ યમ શિરાઓમાં જઈ યકૃત નથી તથા  
મેગ્ન ઉમ્મર પહેલાં તે દ્વીરાનદ નાડીઓ  
બધજ હોય છે અને વધ્યા એઓની દ્વીરા  
વદ નાડીઓમાં વાયુ બરાબ મળેલો હોય છે  
તેથી તેમાં દૂધ જઈ યકૃત નથી તેના તે  
સભ્યથી વધેલા રુધિરના બામાથી વધ્યા  
એઓને ધીજી એઓ કરતા રન્નેદસન  
વિશેષ પ્રમાણમાં થાય છે એ પ્રમાણે અમુક  
અમુક પ્રાણીની અંતિમિમાં જ યકૃત દૂધ સા  
મન્ય રીતથી ધણી સરી અસર કરે છે  
તેથી દારીતના ૫૩ કહે છે કે, અમૃત સર્વે  
મૂલાનાં જીવન ચલક્રમનમ્ દૂધ સર્વ જા  
ણીઓને માટે અમૃત છે જીવનતત્વને પો  
લણ દેનાર છે અને સોમ તથા અમિ તત્વ  
વાળું હોવાથી ધર્મિસદિત શરીરને પોતાના  
કર્તા ય કાર્મમાં સમાધ્ય દેનાર છે સર્વ  
પ્રકારના દુષ્ટિમાં ગાયનું દૂધ બહુ ઉત્તમ ગુ  
ણવાળું કહેવામાં આવ્યું છે. ગાયના દૂધમાં  
રાજ્યતત્વને ટકાવી રાખનારા ગુણો બધા આ

ગુણ પુરતર યાકત અને ચરમધાતુને ર્તા  
કરનારા ગુણો તથા શુદ્ધિને સુધારના  
તથા વધરનારા ગુણો રહેલા છે. તેમ રક્ત  
પિત્તજ ય રામને તથા વાયુ સભ્યથી વિ  
કારિને અથુ દર કરનારાં તત્વો રમેવા છે  
અને વિસાધનરૂપ છે તથા યાકમા મધુર છે  
દેવે કેવી ગયતું દૂધ ઉત્તમ છે. અને  
કેવી ગાયનું દૂધ ઉત્તમ નથી એ પ્રશ્ન  
ના સમાધાનમાં બ્રાહ્મણે ધાતુસારી અનુભવ  
સારનામનો પ્રથમ કહે છે કે ગાય રમે  
કાળી હોય તેનું દૂધ પીનાથી પિત્ત વિકારને  
દૂર કરે છે અને વાયુસભ્યથી અક્યથુને દ  
શિવે છે ધોળા ગાયનું દૂધ પીનાથી કષ્ટદિ  
દારા શરીરને પુષ્ટી કરે છે રાત્રી ગાયનું દૂધ  
પીનાથી ચરત્વગુણને લીધે ધાર્ત્વદિદારા શ  
રીરમાં વજન વધારે છે અને અનેક રમ  
વાળી-ગળગચિત્રી ગાયનું દૂધ પીનાથી વિશે  
ષતાથી વાયુની વિકૃતિને દૂરે છે સ્વ પ્રકારની  
ગાય કે જેનું વાજુ દુરતમાં નષ્ટ થઈ ગયું  
હોય તેનું દૂધ ઉત્તમ ગુણવત્તુ નથી તેમ  
જેનું વાજુ બહુ નાની ઉમ્મરનું હોય તેનું  
દૂધ પણ હાયદો કરતું નથી એવો આત્રેય  
મુનિનો મત છે લ ર એવા વાજાવાળા અને  
એવો ગાય જોઈએ કે જે વાજુ પોતાના  
આધાને માતાના રતન સાથે અપઝાવનાર  
હોય રતનમાંથી પ્રરતન થતા દૂધને મધ્યમ  
વેળથી પીનાર હોય એકાદ પમને વાજાવાળા  
જઈ તથા પુછે જરા ઉચ્ચ કરી દલાવનાર  
હોય અને પેણા પ્રમને લીધે હુકાર ચપ્પો કરતી  
ગાય જેને ઈ દ્વારા અવનેદન કરતી હોય  
તેવી માનું દૂધ ધણે હાયદો કરનાર ગાય છે

નિષ્કટ રત્નાકર તથા જ્ઞાનપ્રદાયી કર્તેતુ છે કે બ્રહ્મચર્યી ગાય કે જેને આર્થિક પારકે માથ કપીએ છીએ તેનું દૂધ વાત પિત્ત અને કફ સમૃદ્ધી તમામ રોગોને ર કરનાર છે અને દેનાર છે અને તૃપ્તિ કરે છે તે દૂધ કષ્ટક જાડુ હોય છે તેથી મ જઠરાગ્નિના જાએ તેનો વિશેષ ઉપયોગ કરતા વિચાર કે રવો તે તે જગોમા ચરનાર ગાયોના દૂધના ગુણો વિશેષ અનુભવસારમાં લખ્યું છે કે-જે ગાય જગતમાં એટલે સપાટ પૃથ્વીવાળા પ્ર દેશમાં ચરતી હોય તેનું દૂધ દલકુ હોય છે તેનાથી જે ગાય આનંદ પ્રદેશ એવેને ધણા જલવાળો પ્રદેશ અથવા ચરના પ્રદેશમાં ચરતી હોય તેનું દૂધ કષ્ટક ભારે હોય છે તેના કરતાં પર્વત ઉપર ચરતી હોય તેનું દૂધ વધારે ભારે હોય છે ગાયના ખોરાક ઉપરથી દૂધના ગુણો વિશેષ-જે ગાય ખોજ ખાતી હોય તેનું દૂધ કષ્ટક કફકારી હોય છે, જરા ભારે હોય છે, જલ દેનાર અને વાજકરણ હોય છે જે ગાય પલાલ-કાળ-કાળનું જાડુ તથા ધા સને ખાઈને રહેતી હોય તેનું દૂધ દલકુ તથા રોગોને ધણે દૂધ દેનાર માથ છે જે ગાય કપાલીયા અથવા ડાણા ધણા ખાતી હોય તેનું દૂધ ભારે તથા ધાડુ હોય છે અને જલ તથા પુષ્ટિ આપે છે તે પ્રદિશ જઠરાગ્નિના જાને તથા નીરોગીને સાક છે ગાયની ઉમ્મર ઉપરથી ગાયના દૂધના ગુણો વિશેષ જે ગાય તરૂણી એટલે યુવાવસ્થાવાળી હોય તેનું દૂધ વિશેષ મધુરતાવાળું અને રસાસ્વદની પેઠે બલ તથા આયુષને વધારે છે અને તરૂણે રોગોમાં જે કઈ નિકૃતિ થઈ હોય તેને પશુ

દૂર કરે છે જે ગાય ચરતી થઈ મધ હોય અથવા તે રોગિણી હોય કે ખોરાક વગેરે ન મલવાથી જાડુ દુષ્ણી થઈ મધ હોય તેનું દૂધ દૂધકારી થઈ શકતું નથી જે ગાય માજાણી હોય તેનું મધ રહ્યા પછી ત્રણ મહિના સુધી દૂધ ઉપયોગમાં લેવું પણ ત્રણ માસ ઉપરની અર્ધિણી ગાયનું દૂધ ઉપયોગમાં લેવું નહિ કારણકે તે દૂધ રવાબમાં જરા ખારા સવાળું થઈ જાય છે પિત્તને કોપાનનાર થાય છે અને રોગકારક થાય છે પહેલવેના પ્ર સૂતા-વીધાણેની ગાયનું દૂધ નિરોગ સારવાળું નથી હોતું તેમ જોડતા ગુણોને પણ ઇષ્ટ થઈ નથી તેમ ખીજવારથી આરબીને પ્રસૂતા-વીધાણેની માથ પણ નર્પાસુધી સુવાચડી કહેવાય છે ત્યાંસુધી તેનું દૂધ પણ સાર નથી કારણકે તે રક્ત દાઢ કરનાર રક્તિમાં રોગોને ઉત્પન્ન કરનાર અને પિત્તને કોપાનનાર હોય છે લૌકિક વ્યવહારમાં ગાયને નસવ થયા પછી દસ દિવસો સુધી તેનું દૂધ ખિત્ત કુલ ઉપયોગમાં લેવામાં આવતું નથી પ્રસવ થયા પછી એક માસ સુધી અથવા ગેઢ માસ સુધી ગાયનું દૂધ સૂતાચડી ગાયનું દૂધ કહેવાય છે તે દૂધ પણ ઉપયોગમાં ન લેવાય તે સાર છે ગાયને સવારે દોવાથી નીકળેતું દૂધ કષ્ટક વધારે ભારે હોય છે તથા વધારે ટાડુ હોય છે કારણકે રક્તિમાં ગાયને કશે પરિશ્રમ પડતો નથી તેથી દૂધમાં ભારે પાણુ હોય છે અને સાવ કાંસે દોવામાં આવેતું ગાયનું દૂધ દલકુ કષ્ટક ઉષ્ણ વાતને-પિત્તને અમને દુષ્ણનાર અને નેત્રોને ધણુ દિતકારી હોય છે કારણકે ગાય આખો દિવસ ખુરી

દવામાં ફરે છે સુખનો તાપ તેના ઉપર રહે છે અને આમતેમ જવા આવવા રંગે પરિભ્રમ કરે છે

દિવસના પહેલા ભાગમાં ઉપયોગમાં લીધેલું દ્રવ્ય વાજકરણ છે પુષ્ટિ પ્રદ છે અને જટરાશિને દીપાવનાર છે મધ્યાહ્ન સમયમાં ઉપયોગમાં લીધેલું દ્રવ્ય નવ આપે છે કફનો પિત્તનો દોષ મગડ છે દીપન છે દહ માણસને પણ શક્તિ આપે છે બાળકને પુષ્ટિ આપે છે ક્ષયરોગીના ક્ષયરોગને દૂરે છે કેટલાએક આચાર્યો તે આમ / કહે છે કે રાત્રિએ ૭ દૂધનો ઉદરોગ કરે તો તે બેઝલા દૂધનો / કરે તો પણ તે દૂધની સાથે બાળ વગર કરી બીજી વસ્તુ ખાવી નહિ સુર્યોદયથી આ બી રાત્રિએ શયન સુખીમાં જે જે અતિ તીવ્રજ્વ / થોડા પદાર્થો વિશેષ ક્ષારવાળા પદાર્થો વિદારી પદાર્થો બળતર કરનારા પદાર્થો અને ગુજર પદાર્થો ખાનામાં આ રા દોષ તોપણ રાત્રિએ શયન વખતે જે દૂધ લીધામાં આવે તો તે સર્વ પદાર્થો કશી પણ વિમ્બિ કર્ષાવગર પચી જાય છે દૂધનો ઉપયોગ કરતી વખતે દૂધની માથે અથવા દૂધ ખાધા પછી તુરંતજ કે પહેલા ખાટા પદાર્થો તથા ખારા પદાર્થો ખાના નહિ અને જે ખાનામાં આવે તો તેમાંથી કે ની ઉત્પત્તિ થવાનો / ભવ થાય છે દૂધ દોહનના સમય પછી વજ્ર મહત્ત્વ છે પટિલા એટલે સવા પે કલાક અને નવ મિનિટ સુધી બાજુ નથી અને ત્યારપછી દૂધને ૪ મ કર્ષા સિવાય ઉપયોગમાં લેવું નહિ કેટલાએક કહે છે કે ખરી રીતે તો ગરમ નહિ કરે, દૂધ

માર કનાક સુધી બજાવું નથી અને સારી રીતેથી ગરમ કરેલું દૂધ બે કનાક સુધી બજાવું નથી ઉત્તમ ૫મ તો આવૈજ છે કે આપના રતનમાંથી પરગાર મુખમાંજ જે દૂધ આવે તે ખરેખર ધારોજી દૂધ કહેવાય છે તે સર્વ કરતાં ઉત્તમ ક્ષાયદો કરનાર છે તારાછી પાત્રમાં દોહક્રિયાથી આવેલું શીજીવાળું અને તુરંતમાંજ પીવામાં આવેલું દૂધ પણ ક્ષાયદો કરનાર થાય છે અને ત્યાર પછી કાણે કાણે એવા ગુણવાળું થવું જાય છે મારે ઠંડુ પડી ગયા પછી ઉપર દેના સમયની અદરજ ગરમ કરવાથી તે પાલુ સારા ગુણવાળું થાય છે તેમાં સદા / રવા ભાવિક ઉખ્ખતા વિશેષ ક્ષાયદો રનાર છે અને અતિના સયોગથી થતી ઉખ્ખતા પણ ક્ષાયદો કરનાર છે કેટલાએક માણસોને જ કોમ્બિની વિઠ્ઠિથી દ્રવ્ય પચી શકેલું ન હોય તેણે દૂધમાં અથ્થ સામનું રવ ૭ અને મીઠું પાણીનાખી તેમાં અમુક માત્રાથી હલ તથા પિપ્પ નાખી ઉકાનવાથી પાણી નળી જાય ત્યારે ઉતારી લઈ પીવાથી પચી જાય છે કેટલાએક વિદ્વાનોનો ખાવો મન છે કે સવારે ગાયનું દૂધ અને રાત્રિએ જે સવું દૂધ ઉપયોગમાં લેવાની રીતને ધણે ક્ષાયદો કરે છે ગરમ થને રવ ૫ માત્રાથી શક નો યોગ આપવાથી માર પરિણામ આવે છે નવા તાવમાં દૂધના ઉપયોગથી પ્રાચીન મનુષ્યમાં જે નમર પરિણામ આવે છે અને હાલના ૧૬ રોના મત પ્રમાણે જોનાં તેમાં સવ જાતના તાવમાં દૂધની મનાઈ કરતા નથી તે પુનિત-આખી તાતનાસી રહેલું દૂધ ઉપ



યોગમાં લેવાલાયક રહેતુ તથી કારણકે દિ  
વચ્ચ કરતા રાત્રિના સમયમાં દૂધમાં ઘણો ફેર  
રાર થઇ જાયછે કદાચ સાપ કાલે અત્યંત  
ગરમ કરીને રાખ્યુ હોય તોપણ પાણી સ  
નિચ્છે તેનો સાક્ષાત્ ઉપયોગ કરવાથી સાર  
પરિણામ આવતુ નથી મનુષ્ય સ્ત્રીનું દૂધ કે  
ને ગાતકના મુખમાં પાડ્યાજ નહીં તેના  
ઉદરમાં જાયછે તેથી બાળકને ફાવે  
કરેછે પણ તે દૂધ એ વાતમાં લેવામાં  
આવે અને ત્યારપછી ગાતકના ઉપયોગમાં  
આવે તો તે ફાવે કદાચ તથી તેન તેને પા  
ત્રમાં ઘણું જાય કરીને બાળકને પાવામાં  
આવે તો ફાવે અને બાળકને ગરમ કરીને  
કરેછે તે પ તો ધારોજી હોય તોજ મુખ  
કારી થાયછે ગાય વગેરેનું દૂધ ગોળસાથે  
મૂળાસાથે કે મગસાથે ખાવાથી ઘડીરમાં ખ  
રજ, દાદર વગેરે રોગ થાય છે માટે તેઓ  
સાથે કદી પણ ખાતુ નહિ દૂધનું પાન કર્યા  
પછી તુરત તથા દૂધપાક વગેરે દૂધના પ્રવાહી  
પ થીને ખાધાપછી તુરત નાગરવેજનું પાન  
ખાતુ નહિ અમુક વખત ગયા પછી જરૂર  
રહે તો પાન ખાતુ દૂધ ઉપર એટલી ખા  
વાથી ફાવેલા થાય છે

ગાયનું દૂધ જેમ ધારોજી હોય તો વધારે  
મુખકારી થાયછે તેમ બેમનું દૂધ ગેવાપછી  
તેની ઉષ્ણતા શીત થા ત્યારે પીવાથી વધારે  
મુખકારી થાયછે એમ પારોળા શસ્ત્રવે  
ચંચ ધારાશીત કુ માહિપમ્ એ વચનથી  
બાવમકાશ કહેહે ગા રતું પ ઉનું કરી સ  
જન થાય તેનું ઉષ્ણ રાખીને પીવાથી વધારે  
ફાવેલા કરેછે કારણકે તે કદ તથા વાતની

વિકૃતિને નષ્ટ કરેછે અને બકરીનું દૂધ ગરમ  
કર્યાપછી કારીને પીવાથી સારો ફાવેલા કરેછે  
કારણકે તે પિત્તની વિકૃતિને નષ્ટ કરેછે .

દૂધમાં અર્ધભાગનું પાણી નાખી અગ્નિના  
સયોગથી પાણી બળી ગયા પછી જે દૂધ  
અવશેષ રહે તે દૂધ પીવાથી ધારોજી દૂધ  
જેવો ફાવેલા કરે છે એકનું દૂધ અગ્નિના  
સયોગથી જેમ જેમ ઘાટુ થએનું હોયછે તેમ  
તેમ પાચનમાં ભારે થાય છે અન્યથા થાયછે  
અને જે જરૂરમિના બળથી વચી જાય તો ઘણી  
પ્રુષ્ટિ આવનાર થાય છે ખાંધથી મિશ્રિત  
રેલુ દૂધ કદને વધારે છે અને વાધુને દરેક  
ઉચા નબરની સાકરથી મિશ્રિત કરેનું દૂધ  
વીંધ તે વધારે છે અને નજી દોયોનું સમન  
કરેછે જેટલાએક વિદ્વાનો કહેછ કે ગામ  
વાળુ દૂધ મૂતકૃતને મગડે છે પણ પિત્ત  
તથાકદને વધારે છે

મનુષ્યોના ઉપયોગમાં ઘાટુ રી ગાયનું,  
બેસનું બકરીનું અને ગા રતું પ આવે છે  
તેમાં મધુ ગાયનું તથા બેસનું દૂધ ત્રિતોષ  
ઉપયોગમાં આવે છે તે કરતાં એછે ભાગે  
બકરીનું પ અને તે કરતાં પણ એછે ભાગે  
ગાયનું દૂધ ઉપયોગમાં આવે છે હાથથીનું  
ધોડીનું, મધેગીનું ઉઝીડીનું અને તેની ખીજ  
ખાતિનું દૂધ મનુષ્યના પીવા પ રિ ઉપયોગ  
માં આવતુ નથી માટે તે દૂધના શુષ્કિતનું  
વ્યાખ્યાન ડાઘી નીતુ તેઓમાં ગાયના  
દૂધ વિષે તથા જેન ગાતકનાજ ઉપયોગમાં  
આવના સ્ત્રીના દૂધ વિષે પણ સ લેપથી શુષ્ક  
વ્યાખ્યાન થયુ હવે મદિધી-બેસના દૂધના

પ્રેમો વિષે જોનાં જોસનું દૂધ ગાયના દૂધ કરતાં સ્વચ્છ છે સુદ છે મીઠું છે શીત વીર્ય છે નિદ્રા લાવનાર છે વાજકરણ છે ગદાગિને દરનાર છે મલ દેનાર છે, પુષ્ટિ આપનાર છે શરીરના વર્ણને સુધારનાર છે વીન શક્તિને વધારનાર છે રક્ષામાં તથા ખાકમાં મધુર છે કસરત કરીને મમિત થયેલા માણસને શ્રમ દૂર કરી તેના શરીરના પ્રત્યેક તત્વોને મજબૂત કરનાર છે શુદ્ધ માણસને પણ શરીરમાં તાકાત આપી તેનાર બનાવી દે છે અને મદામિવાળા માણસે બહુ વિચાર કરી ઉપયોગમાં લેવાનું છે એ બધા જઠરામિવાળા માણસે મોઢાં મને પીવાનું છે જોસના દૂધના સબધમાં બીજી સવ પ્રકારની વ્યવસ્થા ઉપર લખાઈ મળેલી છે, તે પ્રમાણે સમજવી

બકરીનું દૂધ—જરા ટુરા રવાદને બગડુ હોય છે મધુર સવાળું પણ હોય છે શીત વીર્ય છે આહી-દરતને રોકનાર છે પચવામાં દલકુ છે પિત્તના વિકારને તથા ક્ષયને દરનાર છે

કાસ—ખાસીના રોગમાં જવરમાં રૂધિ વાળા અતિસારમાં દિતકારી છે ત્રણે દોષોની વિરુદ્ધિ દૂર કરનાર છે જઠરાગ્નિના જલને વધારનાર છે આસ-દમના દરદીને સાફ છે કાદ-પેટમાં બળતરવાવાને દાદ મટાડનાર છે અને રક્તપિત્ત દોષને નષ્ટ કરનાર છે બકરી અથવા શરીરવાળી હોય છે ઘણું કરીને કડવા રસવાળા તથા તીખા રસવાળા પદાર્થો વગેરેનું લક્ષણ કરનાર છે વિશેષ પાણી પીતી નથી

અને જગલ વગેરેમાં ફરના વગેરે પરિશ્રમ કરનાર હોય છે તેથી તેનું દૂધ સર્વ રોગોને મટાડનાર છે એમ પ્રાચીન વિદ્વાનો કહે છે એમ લેવામાં આયુ છે કે દર્પરોગીએ બકરીનું દૂધ તથા ઘી સેવન રવાનું છે અને બકરીઓના રોગમાં ગદેવાનું છે તેથી તેને રોગ મટે છે

ગાડરનું દૂધ—જરા ખારા રસની અસરવાળું હોય છે મધુર હોનાથી સ્વાદવાળું છે મહે કષ્ટક, ચીકાસવાળું હોય છે ગરમ છે પથરીના રોગને દાળનાર છે ઉપયોગ રતી વખતે અશુભો ઉપજાવનાર છે તૃપ્તિ કરનાર છે માથાના વાળને વધારનાર છે વીર્યની શુદ્ધિ કરનાર છે પિત્તને તથા ક્રોધને વધારનાર છે પચનામાં ભારે પડે તેનું છે વાયુથી થયેલી ખાસીને મટાડનાર છે

આ દૂધ ગરમીના દરદવાગાને સાફ નથી કેવળ વાયુના દરદીને સાફ છે રક્તપિત્તના રોગીને સાફ નથી દૂધને છાસની માફ મનદડથી મચવા મરિ તેા તેમાંથી માખણ નીકળે છે અને જોમાંથી એ પ્રમાણે માખણ નીકળ્યું હોય તે દૂધ ઘણું દલકુ યથા જ્યારે તાવના રોગીને તે દૂધ દેવાથી ભારે પડતું નથી દૂધને વસોવર્તી થતા શીશુ જો માવના દૂધનાં હોય અથવા તેા બકરીનાં દૂધનાં હોય તેા તેને પી જવાથી અ નઉપર રૂચિ ન હોય તેા ચાપ છે ત્રણે દોષોને દાળે છે અને બનને વધારે છે તેમજ ગાયને દેહ કરતાં જે દૂધઉપર શીશુ ચાપે છે તે પણ ગરમ હોય છે તે શીશુ પણ ઉપયોગમાં લેવાય

ફાયદો કરે છે હમેશા દૂધનો ઉપયોગ થાય છે. એકથી વગેરે સુગંધી પદાર્થો નાખે છે તેથી તે ધણી લીજતદાર તથા સ્વાદિષ્ટ લાગે છે, તે પણ પ્રદિપ્ત જઠરાગ્નિવાળાને માટે સારો ફાયદો આપનાર યાવ છે. વીર્ય વધારનાર છે, યુષ્ઠિ દેનાર છે જરા કફ કર્તા છે અને નિદ્રા ન આવતી હોય તો નિદ્રાને લાવનાર છે.

દૂધમાંથી માવો ખાસુદી, રેડ, પેડા બ રથી યુગ્મ જાણુ ચકરી સાદા, યુષ્ઠિયાં અને તેના બીજા અનેક પદાર્થો બનાવવામાં આ વે છે તેઓ પણ દીપ્ત જઠરાગ્નિવાળા માણસને ફાયદો કરે છે યુષ્ઠિપ્રદ છે વીર્યવદ્ધ છે બાર છે, અને સ્વાદિષ્ટ છે તથામા એલાયથી તથા કેસર વગેરે ઉત્તમક પદાર્થોના યોગ કરવાથી પાચનમાં અનુદૂળ યાવ છે એ પદાર્થો કફના રોગીને, દમના રોગીને તથા જવર અતિસાર વગેરેથી ઘેરાયેલા માણસને માટે સારા નથી.

ગાયને પ્રસવ થયા પછી તુરંતજ તેના ન્તનમાંથી જે દૂધ દેવામાં આવે છે તેને સસ્કૃતમાં ચેદુષ કહે છે અને ગુજરાતીમાં ખીર કહે છે એ ઘણુ ચીકણુ છે ઘણુ ભારે છે, પચે તો યુષ્ઠિકારક છે તે જેનો અતિ પ્રદીપ્ત જઠરાગ્નિ હોય તેણે ગદુજ ચોડી માત્રાથી ઉપયોગમાં લેવાતુ છે કેટલાએક અતિ પ્રદીપ્ત અગ્નિવાળા કેસરતી યુ વકા એક એવ સુધી દોડાદોડ કરી તુરંતજ એ ખીરાને પી જાય છે તેથી શરીરમાં ધણી તાકાત આવે છે એમ કેટલાએકનુ માનતુ છે એ ખીરાને અગ્નિઉપર પાત્રમાં રાખી જમા વવાથી જે પાક યાવ છે તે બરી કહેવાય છે, તેને બનાવતી વખતે તેમાં સાકર, કેસર તથા

દૂધમાંથી માવો ખાસુદી, રેડ, પેડા બ રથી યુગ્મ જાણુ ચકરી સાદા, યુષ્ઠિયાં અને તેના બીજા અનેક પદાર્થો બનાવવામાં આ વે છે તેઓ પણ દીપ્ત જઠરાગ્નિવાળા માણસને ફાયદો કરે છે યુષ્ઠિપ્રદ છે વીર્યવદ્ધ છે બાર છે, અને સ્વાદિષ્ટ છે તથામા એલાયથી તથા કેસર વગેરે ઉત્તમક પદાર્થોના યોગ કરવાથી પાચનમાં અનુદૂળ યાવ છે એ પદાર્થો કફના રોગીને, દમના રોગીને તથા જવર અતિસાર વગેરેથી ઘેરાયેલા માણસને માટે સારા નથી.

એ પ્રમાણે જેમ કાશ્મીર પદ્ધતિથી તથા આયુર્વેદની પદ્ધતિથી દૂધ છે તે પૃથ્વીપરતુ, અમૃત છે એમ સિદ્ધ થાય છે તે પ્રમાણે વેદ કે જે શ્રુતિ કહેવાય છે તેના વચનોથી પણ વિચાર કર્યા પૃથ્વીનું અમૃત દૂધ છે એમ, સિદ્ધ થાય છે ચતુર્વેદની માધ્યમિની કાખાના, ચતુર્ધાખાવના સત્તરમાં મંત્રના તથા મહી ૧ ધરાયારો કરેલા વેદદીવ લાખમાં ઘમાજ, જમ વૈવલ્લ દિગ્વ્ય જામય હામિરેતઘમ' એ શ્રુતિ લખેલી છે તેના દૂધ તથા સો ૧ નું એ ન તે પદાર્થો અમિતુ વીર્ય છે, એટલે એ ન તે અમિતત્વમાંથી ઉત્પન્ન થયેલાં છે તેથી જેનું ક્ષવણું છે તેનું દૂધ છે (અપૂર્ણ)

# શુદ્ધ જોડણી

નોંધ—૧ બકવાલ દેવાશેક ધોળકીઆ—કરાચી

શુદ્ધ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ	અશુદ્ધ
૧ શાળાપયોગી		અવયવ (ગણિતમાં)	શરીરનો ભાગ
શુર	શૂર	લઘુતમ	લઘુતમ
વાપિ કે	વાર્ષિક વારસી	દુઃખાજક	દુઃખાજ [ પૂન
પરીક્ષા	પરિક્ષા	અપૂર્ણ	અપૂર્ણ અપૂર્ણ અ
પરિણામ	પરીણામ	વધના	વધના
અનિયમિત	અ યમિત	ત્રિશક્તિ	ત્રિશક્તી ત્રીશક્તી
વિધવ	વિશ્વ વિષ્વ	મુદ્દલ	મુદ્દલ
મણિત	મણીત	પુનરાવૃત્ત	પુનરાવૃત્ત
મતિદાતા	મતીદાતા	દયાશી	દયાશી કે દયાંત
જુગોળ	જુગોળ	અ રા	એક
જુમિતિ	જુમીતિ	વિપુલવૃત્ત	વિપુલવૃત્ત
ડિક્ટેશન	ડિક્ટેશન ડિક્ટેશન	ચીતકટિબદ્ધ	ચીતકટિબદ્ધ
કવિતા	કવીતા	ઝડપ	રૂઢ
અતુરવાર	અતુરવાર	પુનરાવૃત્ત ન	પુનરાવૃત્ત ન
નિરોધ	વીરોધ વીરોધ	અ પ	અન
ક્રિયાપ	ક્રિયાપદ	દશ	દસ
વત માન	વત માન	પિરતાળીક	પુરતાળી
ઉપવાન્વધી	ઉપવાન્વી	સિતેર	શિતાર સિ તેર
અ યય (વ્યાકરણમાં)		સદસ	સદસ
		આકૃતિ	આકૃતી

શુદ્ધ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ	અશુદ્ધ
ત્રિઠાણ	ત્રીઠાણ	તુકસાન	તુકસાન
સમદ્વિજ્ઞાન	સમદ્વીજ્ઞાન		
ત્રિભુવા	ત્રીભુઆ	ભૂતી	ભૂતી
નૈઋત્ય નૈઋત્ય	નૈરત્ય	ભૂદી ભૂદી	ભૂદી ભૂદી
હોશિયાર	હોશિયાર હુશીઆર	ખરા	ખુરા
ચાલવિદ્યોદિત	ચાલુવવિદ્યોદિત	માનુષ	માનુષ, માનુષ
બહુવીદિ	બહુવિદિ	મહામ	મરહુમ
પ્રથક્કરણ	પ્રથક્કરણ [યુક્ત]	(ક) ઉચ્ચાર અનુસાર ભેદકાતા વ્યવર્તવાળા	
શીખવવુ (પ્રાકૃત)	શિખવવુ (નવુ, પથુ જ)	અમત	ગમત
મુળતત્વ	મુળતત્વ	મદત	મલ
આરુતિ	આરુતિ	મુરખી	મુરખી
પૃથ	પૃથ	જાત	જાતજાત
પરિશિષ્ટ	પરીશીષ્ટ	મીલુખતી	મીલુખતી
ચૂચીપત્ર	સૂચિપત્ર	ચિદ્રી	ચીદ્રી
નરણુ, સચિદા		હરપન	હરપન
કરાની (યુજરાતી ઉચ્ચાર) કરાની (અ પ્રેશમા)		(ક) બલે રૂપે સાથે	
અનુનિસિપાતિદિ	અનુનીસીપાતીની	સરકૃત	પ્રાકૃત
૨. સામાન્ય વ્યવહાર.		જારાહરી	જારાખરી
અ સાધારણ—યુજરાતી		વાચન	વાચન
હિરણ્ય	હરણ્ય	વાર્તા (કે વાર્તા)	વારતા
હિરણી	હરણી	નરખા	નરખા
આદિતી	માહીતી	ગૌરી	ખવરી
હકીકત	હકિકત, હકિમત	ઝાણ	ઝાણડ
		વધ	વરજ
વિષે	વીસે	વતિ	અતિ
શિવાય	શિવાય, શીવાય	અમ	મુગ
		દિવેદી	દવે
સુદિ	શુદિ	નિવેદી	નવાડી
સુદ	શુદ	ઓખડ	શિખડ

શુદ્ધ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ	અશુદ્ધ
ક્ષીર	ખીર	જિઘાસા	જીઘાસા
ભાતુંદરિ	ભરથરી	બિભત્સ	બીભત્સ
સમદ	સધરૈ		
		પ્રતિનિધિ	પ્રતીનીધી
વિકલ્પ	બ ને રૂપ ખરા	અધિપતિ	અધીપતી
કાઠિયાવાડ	કાઠીઆવા	અનિધિ	અતિધી
નડિયાદ	નડીઆદ	અઘાપિ	અઘાધી
ધડિયાળ	ધડીઆળ		
રળિયામણુ	રળીઆમણુ	સતતિ	સતતી
રૂપિયા	રૂપીઆ	ઉત્પતિ	ઉત્પતી
નારાયણુ (કે કાસ)	નારણુ	વ્યક્તિ	વ્યક્તી
નદિ	નદી	સ્થિતિ	સ્થીતી
		નીતિ	નિતી
અણિચકર (પુરુષનું નામ) મણીકુવર (સ્ત્રી)			
આન્તિ (હોકરૌ)	આન્તી (હોકરી)	શાધિ	શાધી
		ગ્તાનિ	ગ્તાની
		હાનિ	હાની
૩ સ સંકૃત શબ્દો.		સહિત	સહીત
આરીરિક	આરિરિક શરીરિક		
આનસિક	આનસીક મનસીક	ધથર	ધથર
ધામિક	ધારમીક	કપીથર	કવિથર
આધિક	આરથીક	રવી દ્રનાથ	રવિન્દ્રનાથ
કલ્પિત	કલ્પીત	ઉપવીત	ઉપવિત
આઘાઘિત	આઘાઘીત	પ્રાચીન	પ્રાચિન
નિયમિત	નીયમીત નિયમીત	અર્વાચીન	અર્વાચિન
સુવિદિત	સુવિદીત	આધીન (અધીન)	આધિન
પરિચિત	પરીચિત પરીચીત	સ્નેહાધીન	સ્નેહાધિન
પરિચય	પરીચય	વાયાધીશ	વાયાધિક
		રમણીય	રમણીય

શુદ્ધ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ	અશુદ્ધ
વરણ રમણિક		વૃતાન્ત	વૃતાત મતાત
		ઉત્તરવળ	ઉત્તળ
નીરસ	નિરસ		
નીરવ	નિગ્વ	આસોત્રવાસ	આસોઆસ
		હૃદયુદ	રૃદયુદ
પતી	પતિ	હૃદય	
સ્ત્રી	સ્ત્રિ	વિદ્વાન	વીધવાન વિદ્વાન
તદ્ગતી	તદ્ગિત	રાજમાન	રાજમાન
		શ્રીયુત	શ્રીયુત
ઉત્પત્ત	ઉત્પત્તન ઉત્પત્ત, ત્પત્ત		ૐ ૐ ૐ
રચિ	રચી		૪ અગ્રેણ શાબ્દો
પુરુષ	પુરુષ	પસિત	પેનલીલ
		પોરટકાડ	પોષ્ટકયા (ક મ્યાટ ' )
અથળ	અથુળ	ટિકીટ	ટિકટ
અદ્ભ	સદ્ભ	ઓક્સિસ	ઓશીસ હાશીસ
સમૂહ	સમુદ	ઝિન્કીટ	હીરકીકટ
મૂનતા	સૂચતા	સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ	સુપ્રી ટેન્ડેન્ટ
ન્યુનતા	ન્યુનતા	ગ્રિન્સિપાન	ગ્રી સીપાન [ પાલ
અનુકૂળ	અનુકુળ	મ્યુનિસિપાન	મ્યુનીસીપાલ મ્યુનિનિ
પ્રતિકૂળ	પ્રતિકુળ	સ્કૂલ	રકુલ
મૂળ	મુળ	કમિની	કમીની, કમેટી
અમૂળ્ય	અમુલ્ય	મિનિટ	મીનીન મિનિન
મુક્ત	મુક્ત મુક્ત મન	આસિન્ટટ	આમીન્ટટ
મુખ	મુખ સુરખ	સર્ટિફિકેટ	સર્ટિફિકેટ
		જા મુખારી	જાનેવારી
વરવ	વતવ	ફેબ્રુઆરી	ફેબરવારી
સરવ	સતવ	જુલાઈ	જુન
સપા	સતા	અક્ટોબર	અક્ટો વર
અહરવ	અહરવ		

શુદ્ધ	અશુદ્ધ	ચરિત-ગ્રવન	ચારિત-સહ વાત
બુદ્ધિ (દર્શન)	બુદ્ધી	શાસ્ત્ર-શાકેષાન્ત	શાખ-આખર,
અસિદ્ધ	અસીદ્ધ	સદ્વાચ-અ દ કરનાર	સાદ્વાચ-મદદ
સિદ્ધાન્ત	સિધ્ધાન્ત	માણુમ	
પદ્ધતિ	પદ્ધતિ, પદ્ધતી		



જોડણી દેરથી થતા અર્થ બે

દિન-દિવસ	ગત ગરીબ	પમદ ૧૩૩૫	પણ	પ્રસન્ન થવું
બદ-રોક્ષા	મદ-નિદાન	(મનમા) સહી	અને	સહ આપવું
મત-મેલ	અ ન-કસરતમાજ	આપવું		(સાગર થ પો)
મત-ઉપવાસાદિ	રત વતુગી નેત્ર			
નિયમ [૧૮૮]				
આવક સામળનાર	આવક-અમુ ૭૬-૨૧૨			
દહ-ધર	અદ-તારા નહાવ			
વિનતિ-અવર	વિસાસિ-અવર રવી તે			



અનુભવના ઉદ્ગારો



સ્વાધી દેખાતા વચનોનો ઉચ્ચાર કરનારનો હૃદયમાં નેટલો  
સ્વાધ નહિ હોય નેટલો સ્વાધ નિસ્વાધી દેખાતાજ વચનોમાં દેખાશે  
કારણકે—સ્વાધીએને / અ\_અ નિસ્વાધીવાળા વાક્યો ખાસ મોહીને  
મોહના પડે કે ચારે કે નિસ્વાધીએને તેવા ડોળ-ની કષ્ટ જરૂર  
ગહેતી નથી



# રિપ વાન વિકલ

(એક અદ્ભુત અમેરીકન વાર્તા)

અનુવાદક — મગનનાથ ભગવાનજી ભોશી,  
આસિસ્ટન્ટ માસ્ટર હાઇસ્કૂલ જોડિયા



(અનુસંધાન ૪૫ ૩૭૨ થી)

રિપે વિચાર કર્યો ‘ખરેખર તું જાહી  
આખી રાત ઉઘેા નથી’ તે નિર્ધાન  
થયો હતો તે પહેલાંના બનાવોને તેણે યાદ  
કર્તા હાડના પીપવાળો પેનો અજાત પ્રશ્ન  
પવતની ખીણ જામની ટેકરાઓમાં તેમનું  
અતિમમન—પેલું નવદડા રમતું શોકનિ  
મગન મડળ—પેલી સિરોઇ—અદા! પેલી  
સિરોઇ! પેલી કુષ્ટ સિરોઇ! રિપને ત્રિ  
ચાર થયો—મારી સ્ત્રીને હું ૨ બદાનું  
બતાવીશ!

મહુકન માટે તેણે ફરીને જોયું તો સાફ,  
લીસા ટૂંકી, બહુકને બદલે મટા યર  
જામેલી નળીવાળી, નીકળી પડેલા આપવાળી  
અને ઉધધથી ખવાએના કુદાનાળી છુની  
બહુક પામે પેડેની જોઈ હવે તેને સ્પર્શ  
થયો કે પવત ઉપરના પેવા ગભીર લોધ  
લીઆએએ અને જો દીધો છે અને મને  
દાદ પાછને મારી બહુમ્ જુટવી ગવા છે  
વુદ્ધ પશુ દેખાયો નહિ પણ તેણે ધાર્યું  
કે ખીસકોલી કે તીવર પછવાડે રખ તો હશે

તેને બોલાવવાને તેણે સીસોની કરી અને  
નામ દબને ભુમ મારી પણ સધળું વ્યર્થ  
પ્રતિધ્વનિએ પણ ફરીથી તેની મીસોની અને  
ભુમનો અવાજ કર્યો પણ કુતરો નો દેખા  
યોજ નહિ

આગતી સાજની મતના અખાગતી ફરી  
મુલાકાત લેવાનો અને ત્યાં જો પેરી ટા-  
ળીમાનો ડાઠ જણ મળી આવે તો તેની  
પાસેથી બહુક અને કુતરાની માગણી કર  
વાનો તેણે નિશ્ચય કર્યો ચાનરા માટે ઉભો  
થયો ત્યાં તેના સાથે જકાઈ ગયેલા  
જણાયા ઓ પોતે પણ હમેશની ચપળતા  
વગરનો થયેનો જણાયો રિપે વિચાર કર્યો  
કે આ પવતો ઉપર સુતુ મને માફક આ  
વતુ નથી અને જો આ જગતી વિદારથી  
મને સવિરાલો ઝપાટો લાગ્યું પડી નાથ તે  
મને મારી સ્ત્રી સારો થોડા સુખના હા  
શુખરવાનું મળે થોડીવણી મુશ્કેલીથી તે  
ખીણમાં ઉતર્યો જે નાળામાં યમને તે અને  
તેનો સોજતી આગતી સાજે ચલ્યા હતા

તે નાજી તેજે જોયું પરંતુ ત્યાં તો રીજી વળતું એક ખડક ઉપરથી ખીલે, ખડક ઉપર ધોધાશ્રવ ઉતરી આવતું અને ખડખડાટ કરતા અવાજથી ખીજીને વ્યભેત કરતું પર્વતનું ઝરણુ વહેતું હતું તે જોઈને તેને મધ્ય આશ્રય થયું તોપણ એક રથગેથી ખીજે ગયો ફરી ફરીને માલુએ ચમવાની યોજના કરીને બચ મેસાફેસ વિચરેજત વગેરે જગતી વૃક્ષોની ઘમ્મથી અને કાષ્ઠદાર તો એક વૃક્ષની મીન વૃક્ષ સુધી ગુચાએણા ગુચળા અને કુપગીઆથી રસ્તામાં એક નતની પથરાએલી જળમંદાના જગતી દાક્ષિણાઓમાં તેને ઠોકર લાગતી હતી અથવા તો ગુચવાઈ જતો હતો એવો વિચાર મગ તેણે વઢા યો

એમ કરતા તે આખરે ને ટેકરીઓમાં થઈને જ્યાં તે ખીજી પેની સાદમ્ભારીના પ્રવેશદ્વારે આમળ પુરા થતી હતી ત્યાં આવી પહોંચ્યો પરંતુ એ દારનું આંધળતે કાંઈ નામ નિશાન રહ્યું ન હતું તે ખડકોની એક ઉચ્ચી અભેદ વિાવ મધ્ય રહેલી હતી અને તે ઉપરથી તે ઝરણુ નરખલમાન વેગથી પીંછાની પેઠે ઉડતાં શીજીની ચાદરના આઠારમાં નીચે ઉતરીને આજુમાલુના જાલના અપકારથી સ્થામ જણાતા વિશાળ ઉંચા પટમાં પડતું હતું હવે અહીં બિચારો રિપ અટકી પડ્યો શિખર ઉપર આવી રહેતા વૃક્ષની આસપાસ આનહથી કરામાં ઉંચે ઉડતા નિરૂપી કાળાના ટોળાનાં કાકા અવાજથીજ તેને જવામ મળ્યો અને તે કાળડા બંને પોતાની કંઈક રિષિતિથી નિભાવે કોઈને આ કુખી

મનુષ્યની મુશ્કેલીની અવગણના અને દાંસી કરતા તેમ એમ જણાતું હતું શું કરવું સવાર ના વીતી જતી હતી અને રિપની પામે નાસ્તો નહિ હોવાથી જૂખ પણ બહુ લાગી હતી કુનરો અને બહુક ગ્રમ થવાની તેને અસહ્ય કુખ થતું હતું પોતાની જાને મગવાના વિચારથી તેને તાસ છુતો દગા પણ પવતોમા રહી જુએ મરતું કેમ ચાને માયુ દલાઈને તેણે કટાએલી બહુક ખબે ચૂસી અને કુખ અને ચિતાથી ભરપૂર હશે ખરતર પાછા પગલા કર્યા

જ્યારે તે ગામની નજીક આ યો પારે તેને સખ્યાશ્રવ માલુસો મળ્યાં પણ તેમાંનાં કોઈને તે ઓગળી શક્યો નહિ આથી તે વિરિમન થયો કેમકે આશ્વાસના પ્રદેશમાં ફરેકની સાથે તેને પીંછાન હતી ને પહેરવેશથી તે પ્રાદિલગાર હતો તે કરતાં આ પેઠાને પહેરવેશ કષ્ટક ઝોર ઢગનો હતો તેઓ સહ સમાન આશ્રયના દેખારથી તેના સામુ જોઈ રહ્યા અને જ્યારે જ્યારે તેઓ તેના તરફ નજર કરતા ત્યારે આશ્રય અશિત થઈને તેઓ એક સરખી રીતે પોતાની દાનીને અપસ કરતા આ અમયેજાનાં નિશ્ચિત પુનરાવતનની રિપ પણ તમજ કરવાને પ્રસારો જેથી આંધળ સાથે તેને માલમ પડતું કે પોતાની દાદી એક કુટુંબ સાંભરી વધી મઈ હતી !

હવે તે ગામની દમાં આવી પહોંચ્યો અજાણ્યા ઊંઠરાનું યોગ્ય તેની પાછળ દુડી ઓડતું અને તેની ધોળી દાદી તરફ આ

મળી કરી બતાવતુ તેની પુઠે પ યુ જે કું  
નરાગાથી એકને, પણ તે જુના ઝોળખીતા  
નરીકે પારખી શક્યો નહિ તે કુનરા પચ  
તેને પસાર થતો જોઈને બસવા લાગ્યા ગા  
મજ બદલાઇ ગયુ તે, વધારે મોટુ અને વ  
સ્તીવાળુ યમ ગયુ હતુ કદી નહિ જોયેલા  
એવા વર હારમધ આવેલા દર્તા અને જે  
તેનાં જાણીતા રહેઠાણુ હતા ને તો દેખાતા  
ન દર્તા બારણાએ ઉપર અજાણ્યા નામ બ  
એલા દર્તા-નારીઓમાંથી પચ અજાણ્યા રહે  
નાતા દેખાતા દર્તા-ખંધુ અજાણ્યુ જ હતુ હવે  
તેના મનમાં તે શકારીલ બનવા લાગે  
તેને સન્નિશ થયો કે આ તે મારા ઉપર તે  
મજ મારી આસપાસની દુનિયાઉપર કાંઈ જા  
નુષ્ઠ બસર યમ હશે કે શુ ? ખરેખર આ  
માફ ગામ જોને મે ગમ કાને ઊડયુ હતુ  
તેમ છે એ રહ્યા પેતા કેટલાકિલ પવંતો,  
એ રહી પેની દૂર વહેલી રૂપેરી હડસન નહી,  
એ રહ્યા પહેલા જવાને તેવાજ ખાડા ટેકરા!  
રિપ અતિશય મહારાથો તેને વિચાર થયો કે  
અમ્મ રાતની પેલી સિરોમ્મએ મારા અબાળીઆ  
અગળને દુ ખદામક રીતે બગાડી દીધુ છે!

કેટલીક મુસીબીથી તેને પોતાના ધરના ૨  
જોતો જડ્યો અને પોતાની સ્ત્રીને કંઈક સ્વર  
સાંભળવાની હાથે હાથે રાહ જોતો તે મ  
ઘીર માન ધારણ કરીને ધર આગળ આ યો  
તેણે ધર તો નારા પામેયુ જોયુ-છાપર અ  
દર પડી પ્રયેયુ બારીઓ તૂટી ગયેલી અને  
કમાડ ખડી પડેલા દર્તા એક જૂએ બધ  
જૂએ ધએલો કુતરો જે પુદ્ધ જેવો દે  
આતો હતો તે બહી તહી સતાતો ફરતો

હતો રિપે તેને નામ દહને મોલાગ્યો પછું  
તે નીચ પ્રાણી તો હતુ ધુરકી હાથ અને  
હાત બનાવીને ચાલતુ થયુ ખરેખર? તેને  
આથી કારી લા લાગ્યો બિચારો રિપ નિ આ  
સ નાખી બોલ્યો મારો, પોતાનોજ કુતરો  
મને બૂલી ગયો છે!

જે ધર તેની સ્ત્રી હમેશ સાદુસદુ રાખતી  
તેમાં તેણે પ્રવેશ કર્યો તે ખાલી નિર્જન  
અને તજ દેવાએલુ હતુ આ નિર્જનતાએ  
તેના માદસ્થ બપ ઉપર પરિબળ મલા યુ  
—તેણે પોતાના બામડી છાંરને મોઢે બાંધે  
બોલાવ્યા-એકાંત આવાસ તેના બુવાબથી  
હાથબર માણ રહ્યા અને પાછી શાંતિ  
સ્લાઇ

હવે તે એન્દમ ચાલીને કપાટાખંધ પો  
તાના જુના આશ્રય-સ્થાન, —આમની વીંથી  
આગળ આ યો, તો તે પચ ત્યાં ન હોતી  
તેની જ યાએ જેમાંની કેટલીક બારીઓ લા  
ઝેલી હતી અને જુની ટોપી અને ચણીઆથી  
ઠીકઠીક કરેલી હતી તેવી મોટી પુલ્લેખુલી  
બારીઓવાળુ એક મોટુ સત્તર સાંધાવાળુ  
લાકડાનું મકાન ઉજુ કરેલ હતુ અને તેના  
દર ઉપર— સયુક્ત બોજનચૂદ, માલેક  
જોનાથન કુલિટલ —એમ ૨૨થી બપેલુ  
હતુ અસની રાત નાની ડચ વીંથીઉપર  
જે મોટા જૂસની છાંધા પથરતી તે જૂસને જા  
હલે આ વખતે તો એક ઉચો સારેસાદો યા  
બલો હોયો કતવામા આવેલો હતો તેને  
મથાળે રાતી ટોપીના જેવુ કપક હતુ, તે  
માથા એક વાવટો ફરકતો હતો અને તેનો

આજસુ અને ખરેખર અવેળ ઓધેદાહ હતો હવે તો આ બિચારે પુરેપુરો અભરાયો તેને પોતાના અદ્વૈત વિષે એટલે આ હુ તે હુ પોતેજ કે કોઈ બીજો તે રિપે આ હા હા ઉપ ન થઈ તે આ અભરા મા પડ્યો હતો તેવામાં કુકડા ગે ડીવાગા પુરે પૂડ્યુ 'બોલ, હુ કોણ અને તાર નામ શું'

તેણે લાંબલા > મોટેથી કહ્યું બમરાન બહો દુ પોતે દુ નથી—હુ તો કોઈ બીજો હુ—પેનો સામે ઉભો તે હું—અરે ના—મારા પમરખામા આ બીજુન કે હાજલ થઈ ગયું છે ગઈ રાત્રે હું તે હું પોતજ હતો પણ પવતઉપર ઉંચામાં પડ્યો અને તેઓએ મારી બહુ બહાવી લીધી એટલે બહુ ફરીજ ગયું અને હું પણ ફરી ગયો અને હું કોણ હુ તથા માર નામ શું છે તે હું કહી શકતો નથી

પરે ઉમેલાએ હવે એકનીત્વના મેહો સામુ જોવા મારા દલાવા અને સૂર રીને કટાક્ષ કે વા લાગ્યા આ કેસની બહુ પણ હુટી લાઇન તેન તોફાન કરતો અ દાવવાની માહા ઠાકે ધીમી વાન ચાવવા લાગી અને આ વાતની સમના મનાજ કુકા ટોપી બે પેનો માનવ તો પુરુષ કમક ત્વરાથી પા દહો આ અણીને વખતે એક નવપોવના સુદરી આ ઘેળી દાનીવળા માણસની ડાખી કરવા ટોળામાંથી જોર કે રીને નીકળી આવી તેના દાવમા એક દેખાવડું ટોળમટોળ બાળક હતું તે આનો દેખાવ જોઈને બીધું અને રડવા લાગ્યું તે

બીજો મોટેથી બાગાને હતું યુષ રિપે યુષ માડીઆ! આ છુટો તને મારશે નહિ છોડરાનું નામ તેની માતાનો દેખાવ તેના બોલવાનો સ્વર એ સવ થી તેના મનમાં અનેક સ્મૃતિઓની પર પરા ભગ્ન થઈ પડી તેણે પૂછ્યું બતી બાઈ તમાર નામ

‘લુધિ માડનીઅર જન્માબ મદો

અને તમારા પિતાનું નામ! આશા જનક પ્રધુતાર મગતા દિમ્ભતવાન બનીને રિપે પૂછ્યું

અરે બિચારા! એનું નામ રિપ વાન રિક્ષ હતું પણ તે બહુ હજને ઘેરથી ચાલ્યા ગયા તેને આજે વીસ વરસ થઈ ગયા અને ત્યારની તેમનો પતા નથી—તેમનો કુતરો તેના વમર ઘેર આવ્યો રણા હતો પણ તેમણે બહુકથી આપલાત કર્યો કે તેને અમેરિકન છડીબન લોકો ઉપાડી ગયા તેની કોપને ખતર નથી તે વખતે હું નાની બાગા હતી —રિતના નામનું રમણ થતો શેનપૂણ હદો દરેકત નિવેદન કરતાં તે સુદરી યોડી

હવે રિપને માત્ર એકજ વધારે પ્રશ્ન પૂછવનો રહ્યો પણ તેણે અચકાતા અવા > રણ કર્યા તમારી માકાં છે

અરે! થોડા સમય પહેલાં તે પણ ગુજરી ગઈ અમેરિકાના કોઈ ફરીઆ તરફ થઈ કાપના આવેલમાં તણે ઘેરી નજ કાપી નાખી હતી

! આ સમાચારમાં તેને આશ્વાસનનું બિંદુ બહુ આ શુદ્ધ હૃદયના માણસથી હવે વ

ધારે વર હેવાયુ નદિ તેણી પોતાની પુત્રી  
અને તેનાં બાળકને બાથમા બીડારી તે પોથી  
હિયો / હુ તારો બાપ છુ ! એકવાર જે  
જીવાન રિપ વાન વિકલ હતો-તે દવે જી  
દીઓ ગિપ વાન વિકલ થયો છે શુ કોઈ  
આ દત્તાગી રિપ વાન / વિકલને ઝોળખ  
વાનથી ?

સા આશ્ચર્યચકિત થઈને ઉભા એલામાં  
એક ડોરી ડોળામાંથી લઈડીઆ ખાતી આવી  
અને ભયર ઉપર હાથ મૂકીને તેના નીચેથી  
એક હાણુનાર તેનું મ્હોં ધારી ધારીને જળ  
પ્રાંતી પોથી, સાવ સાચુ ! આ તો રિપ વાન  
વિકલ-હા એ તો એજ ! જુના પડોળાં  
કીક પાછો ઘેર આવ્યો સે લાભ ! અરે !  
આટલા વીંચ વરસ સુધી ક્યા ગયો હતો !

પછી તરતજ રિપે પોતાની વિતક વર્તા  
કહી સંભળાવી કારણકે આ વીંચ વરસ  
તો તેને એક રાત જેવા હાગ ! દતાં આ  
વાત સાંભળીને તેના પડોળાંએ તેના સામુ  
એક રલા, કેટલાં એકબીજા ત ક કટાલે  
ક તા અને હિ ! વિચરમા પડી જતા દેખા  
તા દતા અને જ્યારે ભય દૂર થઇ ગયો  
ન્ય રે કુકડાટોપીવાળો પેતો મનનતો પુરુષ  
પાછો ઝોળાનમાં આવ્યો અને દોઢ પીસીને  
માથુ દલા યુ—જેના ઉપરથી આખી સ  
જામા સામન્ય શિરમૂનન મથુ તોપણ,  
વૃદ્ધ પીટર ને ડરડો ક જે સમિથી રાં  
તપણે આસ્યો આવતો હતો તેને આ  
આખતમાં મત લેવનું સૈએ નહીં ક્યું  
એજ નામના જે ઇતિહાસકારે આ પ્રાંતના

આદિકાળના અહેવાલ લખેલા હતા તેના તે  
વચજ હતો પીટર આ મામતો જુનામા  
જુનો વતની હતો અને આસપાસના સર્વ  
ચમત્કૃતિજરેમા બનાવો અને દત્તકથાએ મા  
પારગત થયેલો હતો તેણે તરતજ 'રિપને  
ઝોળખી લીધો અને બહુજ સ્તોષકારક રીતે  
તેની વાતને પ્રાંતિઆપી તેણે સર્વ જમા  
જનોને ખાત્રી આપી કે મારા ઇતિહાસકાર  
પૂર્વજતરથી ઉતરી આવેલી એ સચ વાત  
છે કે કેન્સકલ પર્વતોમાં વિચિત્ર પ્રાણી  
એનો વાસો છે અને એમ નહીં કરવામાં  
આવેલું હતું કે મદાન દે-નીક દાખન જે  
તે નદી અને પ્રાંતનો પ્રથમ શોધનાર હતો,  
તે પોતાની અધ-નદ નામક નોકાના મા  
વિકાને સાથે લઇને દર વીંચ વર્ષે એક વ  
ખત લઈ એક જાતનું જાંઘરણુ કરેછે અને  
આ પ્રવાણે પોતાનાં અદ્ભુત સાદસકર્મોનાં  
સ્થાનોમા પુનઃમન કરવાની અને તેના ના  
મ ઉપરથી ઝોળખાતી નદી અને મોઠાં સ  
દેર ઉપર દિગ્પાવ તરીકે તપાસ રાખવાની  
તેને દૈવી અનુચા મળે છે વળી તેણે કહ્યું  
કે મારા બાપે પશુ એકવાર તેઓને જુના  
અથ પાસા મા પર્વતનાં કોતરમાં નવદડા  
રમવા જોવા દતા અને મે પે ને એક ગ્રી  
ધના અધા દ સમયે વિજળીની દુ ની અર્જ  
નાના કડાકા જેવા તેમના કડાના અવાજ  
સાંભળ્ય હતા

દવે વાત નદિ સંભાવતા એટલુજ કહેલું  
જલ થયે કે તે સમા વિષે જ મધ અને  
મદાસલાની વણીનાં વખારે અજત્યનાં કામ  
કાજ માટે નિયત રચણે ખાજા મના રિપની

દી રી તેને પોતાન થેર લલ મહ અને નેન  
ત્યાં પોતાને થેર નાખ્યો, તેણીનું ધર સારી  
સમજણવાળું અને સર વસ્ત્રથી સજ્જ  
હવે તેનો ધણી એક આનદી, એકુન હતો  
અને જે તેણીનાં છોકરા અગ્રાહ પોતાની  
પીઠ ઉપર ચડી જતા તેઓ મહિના એક  
તરીકે રિપે તેને ઓળખ્યા રિપના પુત્ર અને  
વાસ્તના સખધમા જે પેતા પુત્રને અગ્રીને  
ઉમેતો જોતો હતો તેજ અમેદુઅ તેના પિ  
તાના જેવોજ હતો તેને ખેનરમાં મરે લ  
ગણવામાં આવ્યો પણ પોતાના કામ સિ  
વાય ખીનું ગમે તે કરવાને તત્તાર રહેવની  
વાસ્તનામાં મળેલી મનોરૂતિને ખાતો આપતો  
હતો

રિપે હવે પોતાના જુના પ્રદેશ અને પ્ર  
કૃતિનો પુનરુદ્ધાર કર્યા થોડા વખતમાં તેને  
આગ્રાના ધણી એક દિનાજન દોરત મળ્યા  
ખાતે પણ તઓ બધા । યકના ધરતથી  
જા । ખાતે અવરમાં આવી પડેના હતા  
તેની તેમના કરતાં ઉગતી પ્રગમમાં મિત્ર  
આવી કરવાનું તેણે ત્યારે પશ કહ્યું અને ટુક  
સમયમાં તેમનો બાર મા પિતો યથ પકા

ધર આમજ કશુ કામ નહિ હોવાથી  
તેમજ જા રે માણસ નિરકુદરણે નિજલ  
જીવન ગાળી શકે એવી સુખી વયે પહોંચેતો  
હોવાથી હવે તે પાછો વાંચીના દ્વાર આજ  
પડેના બાક ઉપર રેસ । લાગ્યો અને ગા  
મના મુખી તથા રિમલ પહેનાના જુનાં  
વખતની, તવારીખરૂપ મણસ તરીકે તેને  
આન મળવા લાગ્યું કે લોક સમય ચર્ચિત  
અથા મહી ગપાટા મરનાના નિર્વામિત ચીલે

તે રી શક્યા અને ઉદ્ધારકારક વિપ્રલ  
કેમ થવા પાડ્યો રેશે જુના ઇગ્નાની સ-  
જ્જધુરા કેમ ફેળી દીધી-અને નામ રે ત  
તીય જેજ નો પ્રમજન હોવાને ખલે પોતે  
હવે સધુકલ સરગનોનો સ્વતન શહેરી કેઈ  
રીને થયો હતો વગેરે જે ખીનાઓ તેની  
મા નિનાના સમયમાં બનેલી હતી ને મહા  
મુરકીથી તેને સમ નરી શકાતી હતી ખરેખર  
રિપ કાંઈ રા વપકરણી રૂર ન હતો સ  
સ્થના આ સામ વના રક્ષારથી તેના  
ઉપર કાંઈ અસર થઈ શકે તેમ ન હતું તોપણ  
એક જાનની જુદી સલા સામે લામે સમય  
થવા બખાડા કાળ્યા હતા અને તે સલા-  
ધાધરીયુ રાજ હતું સદ્ગામે તેનો તો  
અત આ પો સસા મુધારામાંથી પણ તે  
જુગે થયો હતો અને તેની ખીના જીવમની  
માક વગર મથેરક વિદાર કરી શકતો હતો  
છનાં જ્યારે જ્યારે તેણીના નામનો ઉચ્ચાર  
મનો ત્યારે ત્યારે તે માથુ હલાવતો ખસા  
ઉંચા ચડારતો અને ઉંચી નજર કરી ટકક  
નેસા કરતો - જે ઉપરથી કાંતો ઇચ્છાધીન  
તાનો અને કાનો તેના થયેના છુટ રાત્રી  
થતા આનંદની નિશાનીનો અવ નીકળ  
શકતો હતો

શીર્ષુલ કુચિમળના ભોજનમુદમાં જે અ  
જપ્ત્યા અતિથિઓ આવતા તે દરેકને તે  
પેતાની કચાકલીસભગાવતો દરેક વખતે કે  
લાએક મુદાઓમાં તે ફરી જતોજણતો હતો  
પણ તેનું કારણ એકક એ હતું કે તે હ-  
તાગેતરમાં જાગૃત થયેલો હતો ઉપર તે  
કથા જે વજુવી તે પ્રમાણે ર ચોક્ષ થઈ

સગંધમા વિચાર-તર્કાવતક કરી શકે છે એટલામાટે પ્રથમ આયુર્વેદના ઉપદેશનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવે છે. આયુર્વેદ કહે છે કે 'કોડક્' દિત્તમુદિત મુગશાક મુક્' ૬ મેશા રોગવગરનો ડોશ રહી શકે છે? એ પ્રશ્નના ઉત્તરમાં કહે છે કે, જે મનુષ્ય દિત્ત કારી ભોજન કરે છે, એટલે પેલાની પ્રકૃતિને નિષ્કૃત ન કરે એવા પદાર્થોના તથા ૬ મેશા નિષ્કૃત સમગ્ર આહાર કરે છે તથા તેની સારે જે પદાર્થો દિત્તકારી હોય ત્યાં તેઓની માત્રા-પ્રમાણ વધી જાય તો દિત્તકારી પદાર્થો પણ માત્રાધિક્ય હોયને સહ્ય અદિત્તકારી થઈ જાય છે એટલામાટે જે ભોજન કરવું તે પ્રમાણસર કરવું તથા ભોજનમાં શાક જેમ અને તેમાંથી ખાવું એ પ્રમાણે મુખ્ય ત્રણ ઉપદેશોનું યથાર્થ રીતે પાલન કરનાર મનુષ્ય શારીર વિકૃતિજન્ય રોગોના સપામમાં આવતો નથી અને તેમ યથાર્થ ત્રણ ભાગે તે મનુષ્યનું ચિત્ત પણ તે સંબંધી વિકલ્પ નામા આની પડતું નથી તથા આ આયુર્વેદનો અતિ હુકમ ઉપદેશ પણ હજારો મોડોના ઉપદેશોની ગરજ સારતો હોવાથી ચિત્તામણિ રાન જેવો છે તેને લીધે સર્વ આ રોગ્ય અભિલાષી મનુષ્યવર્ગે હૃદયમાં આ અકારણે ધારણ કરી રાખવાનો છે

## ૨ આરોગ્યઘાતક આળસ્ય છોડવું

આયુર્વેદને અનુસરીને મહા કવિ કાલી કાસ ઉપદેશ આપે છે કે— સ્વાદુમિત્તુ વિયૈદ્દતસ્તત્ત્વા હુ ચર્મિત્રિયગ્ણા નિવામતે જ

માણસ પોતાના શરીરના તથા મનના પારિશ્રામિક સંખ્યા વિચારને બાહ્ય પર મૂકી દઈ છે હા 'વેગેરે' ધર્મોને રોચતા આહારવિહારની આપાત્તને અમલી ન જાનમા પ્રથમ દુસાઈ જાય છે, તે પરિણામમાં જ્યારે તે અયોગ્ય લાલસાથી પેલા પ્રયત્ન દુર્ભાગ્ય ભોગવતા માટે દુર્નિર્ણયથી થાનક હારે તે અયોગ્ય લાલસામાંથી પાછો ફરવા માટે ધન્ય યત્નો કરતા માંડે પણ તકાર્પમાં તે કાલ દિવસ રોગદમક થઈ શકતો નથી એ કારણથી જેમ ઘર સળગ્યા પડી જાય ત્યાં આહી તેના પાણીથી તે સળગતા વરને જીવનનાનો ચલ દેખાતો જાય છે તેમ ત્રયમયી અયોગ્ય આહારવિહારમાં પડી ગયેલો જન પાછળના તેમની હુગે પડવા માટેના યત્નમાં પણ નિષ્ફળ નીનડે છે તેથી પ્રથમથીજ સાનયેત રહી રોગ્ય છે

કાલિદાસ કરિ ધીર જગેએ આ નિરવ-વરનેજ પ્રુષ્ઠિ આપના કહે છે કે— સ્વાધીન ગુણલ સિદ્ધિવત જે પુરુષો સિદ્ધિવાળા હોય છે એટલે પોતાના શરીરની આહારવિહાર વગેરે પ્રવૃત્તિઓને તથા મનની સંકલ્પવિકલ્પા પ્રવૃત્તિઓને અયોગ્ય કાર્યોમાં ન જવા દેતા યોગ્ય કાપાગ્રાજ જમાવી નાખી શકે એવી અસંધારણ સમિતરૂપ સિદ્ધિવાળા હોય છે, તેઓ પોતાના કુશળને એટલે શરીર-આરોગ્યને તથા માનસિક પ્રસાદ નામથી જાળખાતી પ્રવ્રજનાને પોતાના રવાધીનમાં નાખી શકે છે

કાં કે-આ શ્લોકો મૂલ્યમય કર્તાના રચેલા નથી પણ પાછલથી કોઈએ દાખલ કરેલા; દોવાથી ક્ષેપકરૂપ છે આ સદ્ગુણિષ્ઠક કલિકાલના કુલકાનિક સરકારોથી બ્રહ્મ હૃદયવાળા પડિતમાની પુરોએ પોતાને બળીદ કપોલકલ્પિત મિથ્યા વિરૂપને સિદ્ધ કરવા માટે તથા પોતાને બળીદ ન હોય, તેવા અન્ય વિષયને પણ લેવાથી દેરા માટે આપણા વ્યાસમગવાને રચેલા પુરાણ પ્રયોગો તથા મહાભારતાદિ ઇતિહાસ પ્રયોગો નવા શ્લોકો દાખલ કરવારૂપ અસાધારણ વિચારસંધાતક અસાધના સખધમા વિદ્યમ સવત ૧૬૨૨ ની સાલમા વિષમાન સકાર્યાય ૫૬૨૫ સ્વામી સાતદગિરીજી કે જેઓ મહા સમય પડિત હતા તેઓએ સદસાદા નામના પોતાના પ્રયમા લખેલું છે કે મૂળ સકારનાર્યના સખધમા ને—

માયાવાદ મસચ્છાસ પ્રચ્છન વૈદ્ય મુચ્યતે ।  
મયૈવ કમિત્ત દેવિ જહૌ વ્રાહ્મણરૂપિણા ॥

એ શ્લોક છે તે પદ્યપુરાણનો છે એમ તેનું પ્રમાણ બહુલી અસદૈશ્યુપ શ્લોકો મૂળ સકાર્યાયના મતને વખોડે છે, તે શ્લોક અસલ પદ્યપુરાણનો છેજ નહિ પણ પાછળથી કોઈ દુરામલી કાપર્ય નતના પ્રરૂપના દાવથી ખાસ નિદાના ઉદ્દેશથીજ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે અને તે જાણતને તે સ્વામીજીએ બીજા શાસ્ત્રોના પ્રમાણોથી ખરેખર સિદ્ધ કરેલી છે કારણકે તે સ્વામીજી વાદી થઈને આવેલા પડિત સામે નવદિન રચેલા શ્લોકોથી કાઠાઈ કરતા હતા, તેથી

અમુક મથની નામુક કવિના અસલ પદ્યોની છે અને જુમુક કવિતા અસલ પદ્યોની નથી પણ પ્રશિષ્ટ છે એ જાણતની યથાર્થ પરીમા કરવામા દિવ્ય સામયવાળા હતા એ કવરની જાનત આસરે પચાસ વર્ષ પહેલાંની છે

ઉપરોક્ત શ્લોકોએ તથા ત્રાતા શ્લોકોએ તેને કાવ્ય વગેરે શાસ્ત્રીય વિષયોના સખધમ મૂળ તત્વનું અવલબન ખરી પ્રવૃત્તિ કરવી મોગ્ય છે હવે કવિ મહાત્મજીએ જગતના કસાણુમાટે કોઈ રચનામાં અગીરૂપથી તથા કોઈ રચનામાં અનરૂપથી જે જે સાનુભવ ઉપરેલો લેખારૂ કરી ભવિષ્યકાલની રૂઝને જૂતકાળની નીતિ નૃપા સખધરૂતિતા કાલ કરાવવા માટે જે અસાધારણ રચનો કરેલા છે તેઓમાથી અસલ સક્ષેપરૂપે ઉપદેશો અહીં લેવામાં આવે છે

## ૧ શરીર સરક્ષણ

સર્વ ઉપદેશો દેવામાં અને લેવામાં સાર્થક પ્રથમ શરીરનું અને મનનું સ્વાસ્થ્ય અવસ્થા અવેક્ષિત છે વિદ્વાનો કહે છે કે— શરીર માય સહ, ધમધાધનમ્ તથા સ્વસ્થ ચિત્તે કુદ્ય ધમવતિ ધમ અર્થે કામ્ય અને મોક્ષ એ પુરુષાય યુગ્મ્યમની સિદ્ધિ સરીર આરોગ્યવાત હોય તોજ મેલવી સ્વકામ છે અને શરીરમાં રોગ વગેરે કારણોને આધાત ન હોય તોજ અત્યંત સારી સ્થિતિમાં રહી પોતાની શક્તિતા પ્રમાણમાં એદિક તથા પાનાકિક કામ ય વિષયોના



સળધમાં વિચાર-તર્કાવતર્ક કરી ચક્ર છે  
એટલામાટે નયમ આણવેદના ઉપદેશનો ઉ  
લ્લેખ કરવામાં આવે છે આણવેદ કહે છે કે  
કોડકુ<sup>૧</sup> હિત્તુમિત મુગશાક મુદ્ધ ૬  
મેશા રોગવગરનો કોણ રહી શકે છે એ  
નયના ઉત્તરમાં કહે છે કે, જે મનુષ્ય દિત  
કારી ભોજન કરે છે એટલે પોતાની પ્રકૃ  
તિનો રિક્ત ન કરે એવા પાણીના તથા દ  
મેશા નિયત સમયે આહાર કરે છે તથા  
તેની સાથે જે પદાર્થો દિતકારી હોય તો  
તેઓની માત્રા-પ્રમાણ વધી જાય તો દિ  
તકારી પદાર્થો પણ માત્રાધિક્ય દોરને લઈ અ  
દિતકારી થઈ જાય છે એટલામાટે જે ભોજન  
કરવું તે પ્રમાણસર કરવું તથા ભોજનમાં શાક  
જેમ અને તેમાંથી ખાવું એ પ્રમાણે મુખ્ય  
નજી ઉપદેશોનું યથાચ રીતે પાલન કરનાર મનુ  
ષ્ય શારીર વિકૃતિજન્ય રોગોના મપાઈમાં  
આવતો નથી અને તેમ મરણથી ત્રણે ભાગે  
તે મનુષ્યનું જિવન પણ તે સળધી વિગળ  
નામા આવી પડતું નથી તથા આ આણ  
વેદનો અર્થ ટૂંક ઉપદેશ પણ હજારો શ્લોકો  
કોના ઉપદેશોની મરજ સારનો હોવાથી ચિ  
ત્તામણિ રાત જેવો છે તેને લીધે સર્વ આ  
રોગ અભિનાયી મનુષ્યવરો હૃદયમાં જ  
જ કારણે ખાતલ કરી રાખવાનો છે

## ૨ આરોગ્યઘાતક આળસ્ય છોડવું

આણવેદને અનુસરીને મહા કવિ કાલી  
દામ ઉપદેશ આપે છે કે— સ્વાદુમિત્રુ નિ  
યંદતસ્તથા દુસ્તમિદ્રિયાળા નિવામતે<sup>૨</sup> જ

આણસ પોતાના શરીરના તથા મનના પારિ  
શ્રામિક સુખના વિચારને આણસર મૂકી લઈ  
છે હા વગેરે ધર્મોને રાચતા આહારવિહાર  
ની આપાતનો રમણીર જનનમાં પ્રથમ દસાઈ  
જાવે, તે પરિણામમાં જ્યારે તે અયોગ્ય  
લાલસાથી પંદા થયેના દુખોના ભોગવતા  
માટે દુર્માર્ગચાળી થાનજ વારે તે અરોગ્ય  
લાલસાથી પાછો ફરવા માટે ધણા યત્નો  
કરવા માડે છે પણ તે કાર્યમાં તે કોઈ દિવસ  
ફેલેમદ થઈ શકતો નથી એ કારણથી જેમ  
ધર સગવળ પડી રૂવે પાછો તેના પાણીથી  
તે સગવળ નરને સુખાનનનો યત્ન ફોડી  
નયે તેમ પ્રથમથી અયોગ્ય આહારવિહાર  
માં પડી ગયેનો જન પાછમની તેમાંથી  
ધુમે પવા માટેના યત્નમાં પણ નિષ્ફળ  
નાવડે તેવી નયમથીજ સાવચેત રહેવું  
ચોગ છે

કાલિદાસ કરિ ખીછ જગેએ આ વિષય  
પરનેજ પ્રકૃતિ આપતા કહે છે કે— સ્વાધીન  
રજા સિદ્ધિવત જે પુરો સિદ્ધિવાળા  
હેવે એટલ પોતાના શરીરની આહારવિહાર  
નગેર પ્રવૃત્તિઓને તથા મનની મક પવિક  
લ્પાદિ પ્રવૃત્તિઓને અયોગ્ય કાર્યોમાં ન જવા  
દેતા ચોગ કાળમાજ જમાવી રાખી શકે  
એવી અસાધારણ શક્તિરૂપ સિદ્ધિવાળા હોય  
છે, તેઓ પોતાના કુસગને એટલે શરીર-  
આરોગ્યને તથા માનસિક પ્રસાદ નામથી  
ઓળખાતી નસતતાને પોતાના સ્વાધીનમાં  
રાખી શકે

# ઈશ્વરની અગાધ માયા.

લેખક—વી પી માધવાણી—બીજાખા (કારીઆવાડ)

કનક નમરીમા કનકસેન રાજ રા ય ક  
 ગ્ના દતા રાજ બહુ નુદિશાળી અને  
 હિર વૃત્તિના દતા તેમના વિદ્યાગુરુ પૂજ્ય  
 જોશી પાસેના તેણે સરકુનનું ધણુજ સાથે  
 જ્ઞાન મેળુ યુ હતુ તેમના શુર પંથ તે ન  
 મરીમા નીવાસ મરના દતા અન મોટુ માન  
 વરાવના દતા—પૂજ્ય જોશીને હકત એક  
 પુત્રી સિવાય બીજી કાષ્ઠપંથ સત્તાન ન હતુ  
 જેથી બચપંથથી નમને શાસ્ત્રનુ બહુજ અરૂ  
 જ્ઞાન અપાયેલ હતુ અને વિદ્યાગારી એ-મ  
 ગમવામાં આ યુ હતુ નજીકના વિદ્યાગારી  
 ત્રણ દાજન જાણવા સમય નવડી હતી તેમની  
 બર વરસની હિ મરે ચક્રનગરીના મહાન  
 શાસ્ત્રી પડિત પ્રેમાશ ર સાથે લગ્ન કર  
 વા । આજ્ઞા દતા વિદ્યાગારી અન પડિત  
 પ્રેમાશ કર એ જ નુ જોકુ દેવસમાન  
 હતુ કુદરતની બલીદારી છે દિવાંગૈરીને  
 પાંચ માસના મન લા બાદ પડિત પ્રમા  
 રા રતું ભવિષ્ય બ પું આ । ૧૫ થયેજ  
 ખેદજનક થયો પ્રજુ છત્તા વિદ્યારીના  
 પિતા હી જોશીન આવા માઠા સમા  
 માર સંભળી બધી ન દીલગીરી થઇ પોતે  
 જ્ઞાની હોવાથી મથર છત્તા માની વિદ્યા

ગૈરીને પેતાને ઘેર કનક નમરી તેડી લાગ્યા  
 કનકસેન રાજ સગીત ગામા બહુજ  
 સોખીન દતા તેમણે સીતનું માટે બે  
 વારામનામે રાખેલી હતી કનકસેન રાજ  
 સાતના પાંચ વાગે કચેરી બરી સર્વ જણા  
 (કચેરી) સહિત લાભ લેના દના એક દિ  
 વમે બરોબર કચેરીને ટાકમે વિદ્યાગૈરી નદી  
 કિપર સનાન કરવા જતી હતી નદીકિપર  
 જવા માટેનો રસ્તો કચેરીની નીચે થઇને  
 જતો હતો કચેરીને બારીમારણા વિગેરે ધ  
 થુજ દતા જેથી નાચ-રમ વિગેરે દાર  
 જનાર માણુમે જોઇ ચકે તમ હતુ  
 વિદ્યાગારીની દષ્ટિ કચેરી અને રા તત્કાલ પડી  
 અને જતા દમી તે વખતે રાજની બધુ વિદ્યા  
 ગારીપતે દષ્ટિ પડી અને દસતાંદીવી પોતાના  
 શુરની પુત્રી બહુ ન જ્ઞાની છે તેમ તે સારી  
 રીતે સમજતો હતો જેથી તાતાના મનમાં  
 એમ થયુ કે વિદ્યાગારી ઢસી તેનું મંદ  
 સનય કારણ હોયુ જોઇએ એમ ધારી રા  
 જ્યે કચેરી બરખાસત કરાવી અને વિદ્યા  
 ગૈરીની પછવાડે નદી તરફ ગા મે નદીકિપર  
 જઇ જ ને દાય જોડી વિદ્યાગૈરી તથા કે  
 હેવા સાચો કે બેન વિદ્યાગૈરી નુ બરોબર

નની છે મારી શકાનું સમાધાન કરવા  
આપની પાસે આવ્યો છું તો ખુલાસેથી  
જવાબ આપવા કૃપાવત થશે વિદ્યાગૌરીએ  
કહ્યું કે રાગ આપની તી શક્તિ છે તે ખુ  
ચીથી સત્વર કહો રાગએ કહ્યું કે મારી  
કચેરીની અદર નાચ રગ ચાતતો હતો તે  
વખતે આપ કચેરી નીચે જતાં આપને માના  
ગત્યે જોઇ કેમ દસવું આવ્યું ?

વિદ્યાગૌરીએ કહ્યું રાગ હું હસી નેની ખરી  
હકીકત આપને ગાણુના જરૂર નથી છતાં  
નમો મહુજ આમદથી કહોહો તો સાંભળો  
રાત ધણીજ લાગી છે એટલે મને વધારે  
ટાકમ નથી તોપણ થેણું જણાવવું કે મહુ  
અદરી રનાન કરી ધર તરફ વળતાં એકમા  
જતા તમારો મોટો પાડો છે તે મો મધુ  
મારશે અને તેથી કરી મને સાત માધો  
જઈ છે તે પગી જશે તેમા પુત્ર હિત ન છે  
જાતે મારા પિતાને લા તે પુત્રને મો વાની  
ડેએ અને ત્યારબાદ મને દહનક્રિયા કરવો

હવે હું કેમ હસી/તે વાત તો તમારે  
અણુની માફી રહેશે મારો સમજી પકાનો  
અવતાર થશે શેવાના દિગ્મે તમે સમ  
જીપૂજન કરના જાઓ તે વખતે હું સમજી  
રૂને આપને બધી હકીકત કહી.

રાગ આ હકીકત સાંભળી દીગમ્બર નની  
અથો વિચાર કર્યો કે એકમા જઈ પોતીએને  
હુકમ કર, એટલે પાડને બાંધી લેશે એટલે  
જઈ બાંધતી વાત બોલી પડશે

રાગ એકમા બાંધી પાડને બાંધવા પો  
લીએને હુકમ કર્યો પોતીસો પાડને પકડવા

જતાં પાડે બાંધયો પોતીસો પકડ કે દોડ્યા,  
આમનેમ દોડમદોડ કરી મૂકી વિદ્યાગૌરી  
રનાન કરી એકમા બાંધી કે તુરત પાડે  
અથડાયો પૂઝાનો જઈ પડી ગયો, રાગ તે  
વખતે હાજર હતો તેથી તે પડલા ગર્ભમાં  
પુત્ર હોઈ તેને ધણીજ સલાખથી લઈ તેના  
ગ્રહ પૂજ્ય જોશીને સોંપવામા આવ્યો બાંધને  
દહનક્રિયા કરી

વિદ્યાગૌરીના અશ્વરેઅશ્વર સાચા ધીરમા  
રાગને પિયાસ બધાણો અને વાત સાંભ  
ળીને ધણીજ ઉત્કેહા થઈ ક્યારે ફરીરા  
આવે એ રાદ રાગ જોવા લાગ્યો દિવસને  
જતા વાર લાગતી નથી ફરીરા આવી  
રનારી બાની સમજીપૂજન માટે તળાવ ઉપર  
ગયા, ત્યાં સમજીપૂજન કરી રહ્યા બાદ રાગ  
પોતે એકલોજ જા દુર આવ્યો તો વિદ્યાગૌરી  
સમજી પકડીરૂપે ત્યાં બેઠેલી જોઈ રાગએ  
પૂજ્ય આ વિદ્યાગૌરી છે તેમ હું ધાડછું  
તો આપ કેમ દરયાં દતા તે વાત કહો વિ  
દ્યાગૌરી સમજીરૂપે બોલી, રાગ મે તમેને  
વારદો આપેન તે પુરો થયો પરંતુ મારા  
જન્મા હજી જૂખવા છે તેમજ છ માસ પછી  
મારો આ સમજીનો મેહ તાક થઈ દરબીનો  
અવતાર થશે એટલે ફરીથી આવતા હશે  
રાગે હું હાજર રહી વાત કરીશ બોલો  
રાગ મારો પુત્ર મળમા છેને તેને તમારા  
પુત્ર કરતાં અધિક ગામળે એમ કહી સમજી  
રૂપે વિદ્યાગૌરી ઉઠી ગઈ—રાગ સ્વારી લઈ  
ઘેર આવ્યા અને વિદ્યાગૌરીના પુત્રની સારી  
રીતે સલામ કરવા લાગ્યા

ફરીને દેશીની રાહ જોવાઈ દેશી આતી,  
સ્વારી કાઢી તળાવ ઉપર સમળીપૂજન  
માટે ગયા

સમળીપૂજન કરી પ્રથમની મહત્ત્વ રાજ  
જરા દૂર ગયો તો ત્યાં દરણીરૂપે વિદ્યાગારી  
હાજર હતી રાજ્યે કહ્યું બેન વિદ્યાગારી  
આપનો પુત્ર બે વરસનો થયો બહુજ આન  
દર્માં છે પરંતુ હવે મને હસવાનું કારણ  
જતાવો

દરણીરૂપે વિદ્યાગારી બોલી રાજ વાત  
ઘણી લાબી છે અત્યારે મને તેટલો દાષમ  
નથી મારા બચ્ચાં બૂખ્યાં છે તેમજ ત્રણ  
માસ પછી મારા આ દેહનો નાશ થશે  
અને સ્થળ નગરીમાં ગવરીશ કર જેવીને  
ત્યાં મારો જ મ થશે મારું નામ દુર્ગા  
પાડવામાં આવશે અને મારી બાર વસની  
વયે એ વાત તમેને ખુનામથી કહીશ રાજ  
તમેને બે વખતનો વાધો આવેલ છતાં હું  
હસવાનું કારણ જતાવી શકી નહિ તો  
હું ઘણીજ ટકરીશ ત્યાં પછી આ વખતે  
સત્યથી કહીશ કુદરતે તમારું મનનું થશે આમ  
દરણીરૂપે વિદ્યાગારી ચાલી ગઇ

હાના વરસની મુદત પગી રાજ્યે  
પોતાની ખીસાણકમાં એ ગામ-નામ સંવે  
નોધી લીધું ત્યારે આ સવારી લઈ ઘેર  
આયા

રાજ અને તેમના યુવ પૂજ્ય જોશી અને  
વિદ્યાગારીના પુત્રનું પાડુજ દણ કરવા  
હાજી પાંચ વરસની ઉંમરે લખવા બેસાડ્યો

આઈ-નવ વરસની બહાર ઘણોજ સારો જ  
બ્યાસ કર્યો તેમનું નામ પ્રજુદાસ રાખવામાં  
આવેલું હતું

પ્રજુદાસની હવે સળધ કરવા લાયક ઉ-  
મર થઈ પૂજ્ય જોશીએ રાજને કહ્યું કે, આ  
જેજ પ્રજુદાસના સળધને માટે હવે પ્રયાસ  
કરીએ તો કેમ? રાજ્યે ધાડુજ અનુમોદન  
આપ્યું અને પૂજ્ય જોશી પોતાની જાતે  
જઈ સળધ કરવા નક્કી થય

પરોત્તરે ઉડી પૂજ્ય જોશી રનાનસખ્ય  
કરી જાતું બાપી ખે ખડીઓ નાખી રવાના  
થયા પૂર્વ જોશી ગામોમાં તપાસ કરતા  
કરતા સ્થાનગરી બાપો ચડ્યા સળ પછી  
પડી જવા બાપી ઉતારો કયા રેવાઈ મળે કયા  
જવું? રિતોર વિચાર કરતા ગામના દરવાજાપાસે  
આવી બહાર જનાર માણસોને પૂછ્યું લાઈ  
આ ગામનું નામ શું છે? તેમજ આ ગામમાં  
ઉતરવા લાયક સાત બાલિયનું દેકાડું જ  
તાવો જવાનમાં જણાવ્યું કે આ ગામનું નામ  
સ્થાનગરી છે આ ગામમાં પ્રખ્યાત જોશી  
ગવરીશ કર સાર માન ધરાવી રહ્યા છે.. પૂજ્ય  
જોશી—ગવરીશ કર જોશીનું ઘર પૂજતા પૂજતા  
આ બા મેમાન આવેલા જણી ગવરીશ કર  
જોશીને પોતાની મોટાછના પ્રમાણમાં પૂજ્ય  
જોશીને બહુ સાર માન આપ્યું નામ  
ગામ દામ વારે કુશળ સમાચાર પૂછ્યા.  
રાને જમી રહ્યા બાદ પાન-સોપારી ખાઈ  
જ ને જોશી વાતો કરવા ઉમડી પડ્યા મ  
વરીશ કર જોશીએ પૂર્વ જોશીને પૂછ્યું કે  
આપનું શું નીકળ્યું થયેલું છે? ક્યાંસુધી

જવાનું છે? જવાનમાં પશુ જેવીએ કહ્યું કે મારી દીકરી વિદ્યાગૌરીનું લવિષ્ય મનુ છે અને તેનો દીકરો પ્રભુદાસ ગારી પાસે ઉછરી મોટો થયો છે મારે ખીજ કાંઈપણ સતી નથી ફક્ત પ્રભુદાસ સુધી મારી નજર પડે છે, તેમજ પ્રભુદાસના પિતા પણ તેના જન્મ પહેલાં દેવલોક થયા છે એટલે પ્રભુદાસનો સર્વ રીતે હું દ્વિતર હું અને તેનો સબધ કરનામાટે નીકળ્યો છું ઉમર ૬૪ વર્ષની છે વિદ્યાદાન પણ સારું મેળુ થયું છે આમ પશુ જેવીના કહેવાથી ગવરીશ કર જોડી મોલ્યા કે ત્યારે દહે આપજો કાંઈ કર્યાન જવાની જરૂર નથી મારે ત્યાં પણ એકની એક બાર વર્ષની દુર્ગા નામની કે યા છે ૮ પણ સબધ માટે તપાસ કરું છું પણ સારું કેમકા મલતુ નથી નમુએ આપને ઠીક મેળુ યા દહે સગરમાં સારું મુદ્દત જોઈ ચાલે છે રીએ અને આપના ધમ શાસ્ત્ર પ્રમાણે બાર વરસની વયે લગન કરનાં જોઈએ તો લગન પણ નમી કરીશું સગર થયું દહે તો જ ને વેવાઈઓ થયા એવે દરખતો પાર ન રહ્યા જ ને જોશી મિત્રાન હતા એટલે મુદ્દત જો વરાવના બીજા બાલકને તરની અપવી પડે તેમ ન હર્લુ દુરતમાં પચાસ અને સીપણને તરની બાપી અને સાદ ચેકડીડુ જોઈ ચાલના થયા ખાડ વેચાણી ગીત ગરાજી ત્યારબાદ લગનનો વિસ મુકરર કર્યો સારી રીતે લાક્ષરિનો સવાદ પૂર્ણ જોડીને ચખાડ્યો ત્યારના પૂર્ણ જોશી ધરત ૬ રવાના થયા કનક નમરીમાં બાવી પહોંચ્યા દુરત રાજ

પાસે જઈ વદામણી આપી કે ચ પાનમરીમાં ગવરીશ કર જોડીને ત્યાં દુર્ગા નામની કન્યા-વેદે પ્રભુદાસનો સબધ કર્યો છે અને લગનું પણ વસતપ ચમીનું મુકરર કરેલું છે માટે દહે ચોડા દિવસ બાપી છે તો જનની તમામ તૈયારી કરવી પડશે અને આપને જનમા આવવું પડશે

પૂર્ણ જોશીના શાષ્ટો સાબળતાજ રાજા વિમારમાં પડી ગયા અને દરમીરે વિદ્યાગૌરીએ કહેની લાંગા વરસની વાત યા બાપી પોતાની ખીસાજી કાઢી નામ વાંચતા નરમર મરી અબુ પણ રાજાએ આ વાત બીજા કાંઈને જણાવી નહિ અને પૂર્ણ જેવીને કહ્યું કે ધણીજ પુણીથી જનમાં આવીશ અને મારી જોડની સદાપતાની જરૂર પડે તેટલી મારી લેરી રાજા મે અથ રથ પા લખા, મ્યાના મારીએ મોડે વિગેરે સ્વારી તપાર કરાવી સાથે બે કાળાં રી પણ દુકાળી વીધી વાજતેજાજતે લગનને દિવસે ચ પાનમરી પહોંચી ગયા ચ પાનમરીના પા રમાં પાવ નમાવી દીધો ત્યારના સામવાં થયા ઉતારા અગાધ જમણુવાર થયા વરોડો ચડ્યો, પોખણ થયું વરક યાને મ પ વચ્ચે દરતમેગાપ માટે રેસાયા માડવા અને જન તરફના જૈરાઓએ ગીતનો મજ નાદ કરી મૂક્યો વાજતો નાદ ચાલુ હતો, જ નેતરફના મીજાઓના દ પોરતા મપાટા ચળાવી રહ્યા હતા માડવાની બાલુમાં રાજા કનકસેવનો પતંગ ખીજા થો હતો

હરીને દશેતની રાહ જોનાઇ દશેરા આવી  
સ્વારી કાની તળાવ ઉપર સમળીપૂજન  
માટે ગયા

સમળીપૂજન કરી પ્રથમની મહક રાજ  
જરા દૂર ગયો તો ત્યાં દરણીરૂપે વિદ્યાગારી  
હાજર હતી રાજાએ કહ્યું બેન વિદ્યાગારી  
આપનો પુત્ર બે વરસનો થયો બહુજ આન  
કર્મા છે પરંતુ હવે મને હસવાનું કારણ  
બતાવો

દરણીરૂપે વિદ્યાગારી બોલી રાજ વાત  
ધણી લાખી છે આપારે અને તેટલો ઠાઠમ  
નથી મારા બચ્ચાં બૂખ્યા છે તેમજ ત્રણ  
માસ પછી મારા આ દેહનો નાશ થશે  
અને ચપા નગરીમાં ગવરીશ કર જોશીને  
ત્યાં મારો જ મ થશે મારૂ નામ દુર્ગા  
પાડવામાં આવશે અને મારી બાર વસની  
વયે એ વાત તમેને પ્રુનામેથી કહીશ રાજ  
તમેને બે વખતનો વાયરો આપેલ છેતાં હું  
હસવાનું કારણ બતાવી શકા નહિ તો  
હું ધણીજ સરમીદ થાઉં છું પછુ આ વખતે  
સત્યથી કહીશ કુદરતે તમારૂં મગધુ થશે આમ  
કહી દરણીરૂપે વિદ્યાગારી ચાલી ગઇ

લાગા વરસની મુદત પગી રાજાએ  
પોતાની ખીસાશુકર્મા એ ગામ-નામ સર્વે  
નોધી લીધું ત્યાર બા સવારી સહ ઘેર  
આ પા

રાજ અને તેમના યુર પૂજુ જોશી બને  
વિદ્યાગરીના પુત્રનું ધણુજ કાણ કરવા  
લાગ્યા પાંચ વરસની ઉંમર બહુવા બેસાડવે

આદ-નેવ વરસની અંદર ધણીજ સારો બ  
બ્યાસ કર્યો તેમનું નામ પ્રભુદાસ રાખવામાં  
આવેલું હતું

પ્રભુદાસની હવે સબંધ કરવા લાયક ઉ-  
મર થઇ પૂજુ જોશીએ રાજાને કહ્યું કે, બા-  
બેજ પ્રભુદાસના સબંધને માટે હવે પ્રસ  
કરીએ તો કેમ? રાજાએ ધણુજ અનુમોદન  
આપ્યું અને પૂજુ જોશી પોતાની જાતે  
જઇ સબંધ કરવા નક્કી કર્યું

પરાંતે ઉડી પૂજુ જોશી રનાનસખ્યા  
કરી આતુ બાધી ખબે ખડીએ નાખી રવાના  
થયા પૂર્વ જોશી ગામેગામ તપાસ કરતા  
કરતા ચપાનગરી આવી ચડ્યા સાજ પછુ  
પડી જવા આવી ઉતારો કયા મરેવો કાલે કર્યા  
જવુ? રિરે વિચાર કરતા ગામના દરવાજાપાસે  
આવી બદાર જનાર માણસોને પૂછ્યું જાહ  
આ ગામનું નામ શું છે? તેમજ આ ગામમાં  
ઉતરવા લાયક સારા બ્રાહ્મણનું ઠેકાણું જ  
તાવે. જવાબમાં જણાવ્યું કે આ ગામનું નામ  
ચપાનગરી છે આ ગામમાં પ્રખ્યાત જોશી  
ગવરીશ કર સાહે માન ધરાવી લા છે પૂજુ  
જોશી—ગવરીશ કર જોશીનું ઘર પૂજતા પૂજતા  
આ બા મેમાન આવેલા જાણી ગવરીશ કર  
જોશીને પોતાની મોટાછના પ્રમાણમાં પૂજુ  
જોશીને બહુજ સારૂ માન આપ્યું નામ  
ગામ દામ વગરે કુશળ સમાચાર પૂછ્યા  
રાત્રે જાગી લા બાદ પાન સોપારી ખાઇ  
જ ને જોશી વાતો કરવા ઉખડી પડ્યા જ  
વરીશ કર જોશીએ પૂજુ જોશીને પૂછ્યું કે  
આપનું શું નીકળતું થયેલું છે? કર્માસધી

# ધાર્મિક શિક્ષણની જરૂર

લેખક— લીખાભાઈ ડુ વ્યાસ—ગાધરા

( હિ હીના અનુના )

ન માત્ર યુગમાં ધર્મ તરફ જે ઊંઘાસી  
તા જોવામાં આવે છે તે જોના અનિ  
બ યાવ તેમ છે આપણા દેશનાં નરનારી  
ધર્મના ધર્મ અને મહત્વ જાણતાં નથી  
માત્ર કે સબ ધીથી જાણુ કે ધર્મ અ  
દેવતામાં છે એટલું જ તેમનું પ્રાર્થના બાદ  
જેમ માટે ધર્મ તરફ ધુબ સરખું પણ  
હું નથી

પણ તેમાં તેમનો શો દાવ ? આધુનિક  
શિક્ષણ પદ્ધતિ અ પ્રકૃતિ છે કે સદગ કે  
વળી પામ્યા કે પતિમાં ગણાનાગી જાણે  
શેષે પણ ધર્મનું તો જ્ઞાન સરખું હોતું  
થી પ્રાચીન સમયમાં યુરુગોમાં પ્રથમ  
ધાર્મિક શિક્ષણ દેવાનું બાદ રાસોય સિ  
તાની સાથે ધાર્મિક શિક્ષણ જોગી કેવામાં  
વારનું અત્યારે પણ ખીજા ધર્મોમાં જા  
કેને માટે ધાર્મિક શિક્ષણની પ્રથમ સત્ર  
રી આપવામાં આવે છે પણ આપણે સ  
શનનીએ પોતાના સનાતનની ચક્રરમાં એવા  
શે પડી જઈએ છીએ કે, ધર્મની કંઈ દર  
દરજ રહેતી નથી આપણે એમજ માની  
મેગીએ છીએ કે, ધર્મનું જ્ઞાન તો નાગરને

એમજ યથ જરો અને તેમ માની ધાર્મિક  
શિક્ષણ આપવા વિના સાગા, પાકાળામાં  
બાળકને શિક્ષણથી મોકલીએ છીએ જ્યા  
ધાર્મિક શિક્ષણ પર જરા પણ ધ્યાન આ  
પવામાં આવતું નથી પરિણામ એ આવે છે  
કે બાળકો અન્ય ધર્મો ગમે તેવી વાતો  
ગાની બેસી પોતાના ધર્મ ને દુષ્ટ સમજેછે  
અને આખરે પોતાના ધર્મ ત્યે સભ્ય એ  
દરબર રહેછે

તેમની સમજમાં નથી આવતું કે ધાર્મિક  
શિક્ષણ આત્મવિકાસને માટે કેટલું જરૂરનું છે  
જેમ માનસ વિકાસને માટે શિક્ષણ અને  
અરત જરૂરના છે તેમ રાષ્ટ્રની ઉન્નતિ  
અને પતનમાં પણ ધાર્મિક શિક્ષણનો પ્ર  
થમ દાયક જીતિદાય જોતાં જણાય છે  
કે જે દેશમાં ધાર્મિક શિક્ષણનો નેટકો  
વિશેષ પ્રમથ થાય છે તેટલો તે દેશ ઉ  
ન્નતિ માને છે અને સમૃદ્ધિવાન થાય છે  
આખરે નિરૂપત વિવેચન ન કરતા આસ  
મુળ તપાસી તેની આલોચના કરીશું ' ધા  
ર્મિક શિક્ષણ આપણે માટે સદાય જરૂરી છે  
અને તે વિના નથી રાષ્ટ્રીય વિકાસ યતો કે

નથી આત્માની ઉ નતિ થતી એના માટે ધાર્મિક શિક્ષણની ઉપયોગીતા ત્રણ પ્રકારથી વહેંચી શકી અર્થાત્ પ્રત્યેક રાષ્ટ્રને માટે ધાર્મિક શિક્ષણ ત્રણ પ્રકારે જ રતી છે

(૧) સદાચાર માટે (૨) કળાકાન્ધ વની ઉ નતિ માટે (૩) માનિક સાહિત્યની વૃદ્ધિ માટે

મનુષ્ય જ મધી સત્યચારી મા દુરાચારી નથી હોતો તે આ જગતમાં આવી સર્વ કાંઈ શીખે છે બાળક સમજમાં આવતાં સ્વાચાર્યની શુભધર્મા મરત યવા લાગે છે પોતાનોજ સ્વાચ-લાભ તેના મગજમાં સૈધી પહેનો સ્થાન પામે છે તેને સદાચારી કેવી રીતે બનાવી શકાય તેને કેવી રીતે સમજવાન કે પોતાના લાભ માટે ખીજનું ડુંગસાન ન કરવું તેમજ અને જો ખીજતા લાભ માટે પોતાને સહ ન ડુંગસાન થવું હોય તો તે યવા દેવું જોઈએ શુ તે કહેવાની રવી કારી લેશે ? શુ તે કોઈ પશુ તાજ ઉત્તજન-સિવાય તેમ યવા દેશે ? નેને માટે તો કોઈ ઉચ્ચ આદ્યની આવશ્યકતા છે કે જેને તે આધાર માની તે હો લાગ કરવાને તપાર આપ છે

આની વિરુદ્ધ કેટલાકનું કહેવું એ છે કે જે અનર્તાગની સંભવે છે મનુષ્યના અતરા માને મધર પ્રેરણા કરે છે તેની એમાં શક્તિ છે એ દ્વારા માણસ સારનારનું ઓળખી કાઢે છે તેના આદેશાનુસાર કામ કરે છે એ કીક છે યરુદ્ધ વ્યક્તિ વ્યક્તિના અત નતમામા બેદ છે જોતિ જાતિના અતરા

મામાં બેદ છે કોઈ કોઈ વખત એનાથી બચકર અન્યાચારો યમ યવા છે ઉદરશુ તરીકે મધ્યયુગમાં યુરોપનું ધાર્મિક આદેશન વિચારો તે સમયમાં પ્રચલિત ધર્મને સુધારવાને મથન કરતા સુધારકોને કેવા પેદ બોલવા પડ્યા ? લોકોને જાના બા બ્યા શામાટે ? કેમકે એ લોકોની અતરા તમા તે કષુધ કરનો ન હતો ખીજે દાખલે પૃથ્વી અને સૂયના ફરવા સજધીતો છે લોકો એમજ માનતા હતા કે પૃથ્વી સ્થિર છે નના જ્યોતિષી કોપનિ કસે ગણના ન સિદ્ધ ક્યુ કે પૃથ્વી ફરે છે અને સૂય સ્થિર છે જે કે એ સિદ્ધાંત બાજબી હતો પણ તેમના આત્માએ તે કષુધ ન કર્યું અને એવા મહાન વિદ્વાનને શૂળાપર નગાવવામાં આ યો હમામસિદ્ધને તેમના બમ્બોએ શૂળા પર કેમ ચડા રો ? તેમના અતરા માએ તેમની શિક્ષાનો સ્વીકાર ન કર્યો

એ સિદ્ધ છે કે અતરાતમાની પ્રેરણા દ મેદાં સારા માટેજ હોની નથી સાથે સાથે એનો આધાર માનસિક વિકાસ ઉપર છે જેનો માનસિક વિકાસ ટેલો ઉભત દરો તેનો અતરાતમા તેલો ન અવિ દરો માનસિક વિકાસ સમ્બતાપર નિભર છે અને સમ્બતા સદાચારપર એથી સિદ્ધ થયુ છે કે સદાચારનો આધાર અતરાતમાની પ્રેરણા પર નથી

અ ય પ રવાળાઓ ઉપયોગીતાના સિદ્ધાંતને સદાચારના આધાર અતાવે છે એમનું કહેવું છે કે જ્યોતિ અધિકાધિકને લાભ થાય તેમનું



અનુકરણ થાય છે એના અનુભવ પ્રતક્ષ  
 દર્શનથી થાય છે એથી એનું અનુસરણ અ  
 રીત કરેલું નથી, એથી એ સમજાય છે કે છે  
 વન જુરાઈથી દુખ અને હસાઈથી સુખ  
 મળે છે પણ આ સિદ્ધાંતમાં મોની ઉણપ  
 એ છે કે એનું કૃષ્ણ એનું તો દુર છે કે કો  
 સકળ એની પ્રતિક્ષા કરી શકશે એનું  
 તાર્કિક કૃષ્ણ એવું કબજારક યશો કે લોકો  
 ચાલસ છોડી દેશે ભારી સતતિના લાભની  
 શુભાકાંક્ષા એની પ્રત્યક્ષ નથી દેતી કે  
 તેમણે એવા બેદર ત્યાગ માટે તૈયાર થાય  
 કેટલાકો એવું પણ કહેનારા પડ્યા છે કે ભવી  
 સતતિના કોઈ પણ ઉપકારની અમને આશા  
 નથી પણી અમે તેમને માટે એટલી બધી  
 ચિંતા શામાટે કરીએ? એથી સિદ્ધ થાય છે  
 કે ઉપયોગીતાના મિદાત પણ વ્યાજના નથી  
 આનુ તપાસ્યા પછી ધર્મને સમજે, ધાર્મિક  
 વિકાસનો પ્રતિદાસ તપાસે તો જ  
 જુઓ કે સર્વ યુગમાં સર્વ દેશમાં, સર્વ  
 સમયે ધર્મસ્થાપકોએ દેશકાન અનુસાર પરિ  
 રિચાતનો પૂર્ણ અનુભવ એણી ધર્મની  
 અવરણ કરી છે એની આગળ સર્વ ન  
 વર્તિતરો શિર હુકમવા આપ્યા છે મુસલ  
 માન મદમદની, ખ્રીસ્તીઓ કાપરટની અને  
 હિંદુ મનુ રહેરે ધર્મ મ્યાપકો વેદાના ગ્ય  
 નારા સર્વસ નરિઓની આશાઓ અને  
 આદેશોને પૂર્ણપણે માને છે અને તે અનુ  
 સાર, સદાચાર અને ચરિત્ર રાખના પડે છે  
 ધ્યેયકાર્મિક મનુષ્યને વિદ્યાસ છે કે એ  
 નિયમોના ઉત્પાતક સ્વય પરમાત્મા છે અને  
 પોતે અવતાર ધારણ કરી તે નિરમાને

માનવસમાજમાં રહ્યું કરે છે, તે એજ ભાવે  
 કે આપણે ઇશ્વરના અશ છીએ અને પોતા  
 ના કર્મ પ્રમાણે છેવટમાં તેમા સમાઈ જશું  
 મનુષ્યને રેક અગિત કર્મથી બચાવે છે  
 અને તેજ હિંદુધર્મનો ઉત્કર્ષ છે એ જાન  
 વડે આપણ એમાકાર બની જઈએ છીએ  
 જ્યારે આપણે બીજાને પીડા કરીએ છીએ  
 સારે પોતાનાજ આત્માને પીડા અપીએ  
 છીએ જ્યારે આપણે અમને માળ આ  
 પીએ છીએ સારે તે આપણ પેતાનેજ  
 મળ મળે અને તે એજ ભાવ બનાવે છે  
 કે માણસ જુરાઈ અટકે છે અને સદાચારી  
 બને છે તે બાનથી મનુષ્ય સદાચારી બની  
 રાખે છે

મનુષ્યને સદાચારી બનાવવા માટે ધાર્મિક  
 શિક્ષણની અત્યંત જરૂરીયાત બતાવતાં એ  
 જ જગ્યાએ કે કળાની ઉત્પત્તિને માટે પણ  
 ધાર્મિક શિક્ષણની ખાસ આવશ્યકતા છે  
 કલાકાર ૧ સિવાય કોઈ પણ રાષ્ટ્ર સર્વા  
 મુદ્દર નહીં બનતું કલાગ્રાસ્યની ઉત્પત્તિ  
 પરથી રાષ્ટ્ર ઉત્પત્તિનો સૈદ્ધ વિકાસ જો  
 સકાય છે પ્રકૃતિના સૈદ્ધને કયા રાષ્ટ્રે હ  
 વમા કેવું વસાવું ખાલાયુ એનું પ્ર  
 માણ એકજ કળા દૈશ્ય વ છે

ઉદાહરણ તરીકે હિંદુસ્તાનને લ્યો ધર્મ  
 એ આ દેશનો પ્રાણ છે સમાજના દરે  
 રીતારવાજ ધર્મને અનુસરીને / છે કોઈ  
 એવું કાંઈ નથી કે જેમાં ધર્મનો અગ્ર ન હોય  
 આપણામાં સાન્ય ભાવ અધિક હોય ધર /  
 આના સાધારણ માટી / વાસણને જોશે કેવ

સુદર હોયછો એમાં પશુ કેવી કુદરતી કા  
રીમરી જણાય છે સુનારના માગીનાં વાસણ  
છનિદાસમાં પ્રખ્યાત છે આપણા દેવ-દેવિ  
એની મૂર્તિ જોઇ મન મુગ્ધ થઇ જાય છે  
મંદિરો જુએ મોટા મોટા કળાધરોને પણ  
એના હસ્ત કૌશલ્ય જોઇ વિચાર કરવો પડે છે  
મંદુરની ગુફા છનિદાસમાં પ્રસિદ્ધ છે પણ  
ધમની અવગણનારી કળામૈસલ્યની પણ અ  
ધોગનિ થઇ રહી છે આજ એવું પુણ્ય કામ ન  
થી જણાવું કે જેને જોનાથી મન દર્પન પામે!  
ખરવું જાણ્યારે તે મોકોગ લાગે છે શાથી?  
ધમ તરફની બેદરકારીથી એ માગીનાં સુદર  
વારણાનું રથન દીન એટલુમીનમ જમન  
સી વરે લીધું અને ચિનાઇ માગીનાં વાસણો  
ધુસ્મ એ બધા રાષ્ટ્રીયતાના હારણના ચિહ્ન  
છે પાદત્થીમો પણ એ વાન સમ  
જવા ઠાગા છે અને ઉલ્લસ કરે છે કે  
પુન પ્રાચીનનની રાખના ચાવ

ધમ સારે કળાના ચાવ ધણું નિકટ સ  
બધ છે એનો આધાર એજ કે પ્રત્યેક ધા  
ર્મિ આગેવનની સાથે તવા નવા ઠળાકો  
સલ્કવની રગપના થઇ છે ખીરતાઓએ જો  
ધિ દિલ્લનો પ્રચાર કયો છરયાળીઓએ  
નવો પ્રકાર શોધ્યો જેનો નમુનો તાજમહાલ  
છે બાજ ધમની સિંચ ઠળા તો છનિદાસમાં  
મથકુર છે

એજ રીતે ધમના શિશુ સિવાય સા  
દિલ્લનો પણ પૂર્ણ વિકાસ નથી થતો ધમ  
સિવાય કોઇ પણ ઉપમ ગ્રંથ બધી સકાયો  
નથી

આપણે આપણા આદિત્ય તપાસીશું  
જે યુગમાં ધાર્મિક વાતાવરણ પ્રચલિત છે તે  
યુગમાં ઉત્તમોત્તમ ગ્રંથ લખાશે છે વેદ  
ઉર્વાનકદ્દ પુરાણ, નામાવણ મહાભારત સ  
માન મહાન ગ્રંથો ધાર્મિક યુગમાં લખા  
તા છે સારપણીનો યુગ તપાસો જેમ  
જેમ ધમ તરફ બેરવાઈ થઇ તેમ તેમ  
ગ્રંથોની મહત્તા પણ કમી થવા લાગી છેવટ  
નોકો નીકા બને કિતાબી સતોત માનવા  
લાવા એ સમય પણ વોની ગયો હજી  
અનુવાદ થયે છે તેમાં પણ સવયા સુદરતા  
જવ નેજા પડે

આ વાત સાર દેશાન નાથ પડે છે બજાર  
અને જગતી આરમોએ સાદિલ્લ ઘાન કપાથી  
મેળ પુરુ છરન મ ધમ પ્રચારે તેને સદિલ્લનું  
માન આપ્યું ઇંગ્લાંડમાં રાષ્ટ્રી છનીકામેવતા  
સમયમાં સસ સાદિલ્લ તપાર થયું એજ  
અહીંનો ધાર્મિક વિકાસ યુગ હતો કોઇ  
પણ દેશનો છતિદાસ તપાસીશું તો જણાશે  
કે ધાર્મિક ઉત્થાન વિના સાદિલ્લ વિકાસ  
મતોજ નથી

આથી રપખટ જણાશે કે ધાર્મિક શિક્ષણની  
જાત્યત આવરણતા છે એનો આરમ આ  
વ્યવસ્થાનીજ થવો જોઇએ ધાર્મિક શિક્ષણ  
મોટે તેના કરતાં કોઇ બીજો સમય ઉચિત  
નથી પિયરોમાં જરૂર ધાર્મિક શિક્ષણ  
આપવી જોઇએ કેમકે બાળ પોતેજ પારીને  
એ ગૂં વિચરને નહિ વાગી સમજી શકે  
અને પાઠ્ય પુસ્તકો મૂકી બીજા વિષયમાં તેને જ  
શિક્ષણે નહિ થાય જે સમર્થતર તેને એ

અ તિરસ્કાર નથી થતો, પણ તે જાણનાર છે પરિણામ એ આવે છે કે ધાર્મિક શિક્ષણથી વચિત જાની તે રાષ્ટ્ર નિર્માણ કાર્યમાં અપુણ્ય ભાગ નથી આપી શકતો તેથીજ શિવાલયોમાં ધાર્મિક શિક્ષણ ખાસ ફરજિયાત અપાવુ જોઈએ

પ્રાચીન યુગની મદદતા એવાજ સાર દત્તી કે જેટલા મદદાનુ પુરો થઈ ગયા તે નધા ધાર્મિક મદદાત્માઓ દ્વારા જે કંઈ લોકોએ કર્ય તે ધર્મ સમજી કરું અકબર શિયાળ મદદાત્મા પ્રતાપ સર્વ ધર્મના નામ પર કરી ગયા અને પોતાની ઉત્તર કાળે અમર કરી ગયા અત્યારે પણ મદદાત્મા ગાંધીજીની આદેશ પ્રમાણ શક્તિ કેમ છે? આજ સારી ફનીઆ તેમના ચરણમાં ચિર નુમનના કેમ

તાર છે? કેમકે તે ધાર્મિક પુરુષ છે મ નસા, વાચા અને કમથી તે ધર્મના પોષક છે તેમના પ્રયેક કાર્ય ધર્મ પર અવલંબે છે

ભાગતના ઉદ્ધારનું આ એકજ રસ્તો છે ધાર્મિક શિક્ષણ સિવાય એમનાં કાવ પેદા નથી થયે અને એમના સિવાય રાષ્ટ્રનો ઉત્થાન પણ થતો નથી રાષ્ટ્રીયતાનો ભાવ પેદા થવા સિવાય રાષ્ટ્રોદ્ધારની કોઈ પ્રકૃતિ ચાલતી નથી

આપરથી નત્યજ મમજો કે ધાર્મિક શિક્ષણ કેવું ઉપયોગી અને જરૂરી છે પોતાની પ્રતિ ધર્મથી વિમુખ રાખી નિરાવરણી કરી આ અગાધ મસામાન્યમાં મૂકી દેવો એ કેટલું ભારે પાપ છે!

## અભિજ્ઞાત સિરીલના ખેતીવાડીના પુસ્તકો

૧ કળાકાલ વાવવાની રીતનું બગીચાનું પુસ્તક (પાક પુટું)	રૂ. ૦-૦-૦
૨ પાણીની ગોધ તથા તેના ઉપયોગી સાધન	રૂ. ૧-૮-૦
૩ હિંદુસ્થાનમાં થતા વાવેતર માટેની રીત	રૂ. ૧-૪-૦
૪ ખેતર ખેડ તથા તેના દરમિયાન આગર વિગેરે	રૂ. ૧-૪-૦
૫ ખેતીવાડીના ધધામાંથી પૈસા કમાવાની કુચી (તમામ જાતના ખાતરની દર્શક સાથે)	રૂ. ૧-૮-૦
૬ ગાય એ સ જાણે થોડા ઉછેરવાની તથા ઘી દુધ વધારવાની રીત.	રૂ. ૧-૮-૦
૭ રેસમના કાપા ઉછેરવાની રીત તથા કેટલાંક વાવેતર કરી રેસા બનાવવાની રીત.	—૬-૦
૮ કુવામાં પાણી વધારવા માટે ખોરીય કરવાની દર્શક સાથે	રૂ. ૦-૪-૦
૯ 'એસીવાઈ વિજ્ઞાન' માસિક-માસિક લઘુલેખ	રૂ. ૨-૮-૦
૧૦ વાવેતરી માટે ખાસ આજુ લવાજમ	રૂ. ૧-૮-૦

## રમુજ ટુચકા

૧૫૮૨—તમને લાગે છે કે ઉપચારથી તમારી યાદશક્તિ સુધારા ઉપર હોય  
હી—હાજી એટલું તો ચોક્કસ યાદ રહે છે કે ૨ કામક બૂલી જતું હું

૭ ૭ ૭

તે—ચમ્પો કહે તે કરતાં હું તને વધારે માનું

તેણી—અર વદાલા! સારે શબ્દે જોનામાં વખત સુમાવશેમાં

૭ ૭ ૭

એક બાઈ—તમારા લાઠને ગાંધારી કંઈ ટીકો આવડે છે કે ?

બીજી બાઈ—ગઈ શને ૮ અઝારમી લાલી ટીક વાપરી દુકાનદારની તબીબ  
ચૂકાતી ગઈમે ખીસામાં સરમી દીધો

૭ ૭ ૭

સવર—તારે જાણે માગમાં એવું શું જોયું કે બાપજી મેરેકળતી મના  
કરે છે

ગવ—કામ નહિ તેજ કારણથી ના કહે છે

૭ ૭ ૭

ધાબી—સાહેબ! બાપ કહેશે કે માંડે દિસામ કમારે ચોક્કસ કરશે

વડીલ—માફ કર લાઈ વળીન હું અનિચ્છવેતા નથી

૭ ૭ ૭

(સવારે નાથના સમયે એક છોકરો મોટા માટે કહેતાં તો કે)—

છોકરો—હે પ્રભુ મને એક સાફકન એક ધોરો ખન મેક—

મેટો લાઈ—અરે માંડા પ્રભુ કામ જહેરો નથી કે તું રાગ પાડે છે

છાંદા—પરંતુ પામેના ઝોર ખા બેરન દાંધમાં તો છે ને

૭ ૭ ૭

મી—શું તમે મને એમ પારો છે કે હું નમ હું ?

નિત્ર—નાહિજ પણ વખતે વખતે મને જુદા થઈ પાડે છે

—મધ્ય મુગ વધી સરેલી—  
**પવિત્ર અગરબત્તી**

અગરબત્તી કસ્તુરીની રતય ૧ ના રૂ. ૪-૦-૦

ધુપ, શુભાખ્ય, દશામ, ૨-૮-૦

ઉત્તમતામાટે ચાંદ તથા સર્દીશીકેટો મંગેલા છે, વધારે વિગતમાટે અરધા  
 આનાની ટીકીટ મોકલી પ્રાપ્તસલીરુદ્ધ મંગાવો.

**શાહ પોપટલાલ કસ્તુરચંદ જેન  
 જામનગર—ગઢિયાવાડ.**

**ઉદ્ધ્રાન્ત પ્રેમ**

જગતી સાહિત્યતા અવ્યાસી શીલુત ભાષ્યાય નરભેદ કરે 'ઉદ્ધ્રાન્ત પ્રેમ' એ  
 જગતી અનુપમ પ્રયત્નો સાદી સરલ અને મધુર ભાષામાં કરેલ અનુવાદ

મથકર્તા અને પ્રમશકની ખાસ પરવાનગીથી છપાઈ તેવાર થયેલ છે

કિંમત ૦-૧૨-૦

લખો

અરુણ ઓફીસ—જામનગર

તાવની રામબાણુ દવા

**રૂ ૧૦૦ ઇનામવાળી.**

**ફાયરો ના થાય તો પૈસા પાછા**

ફાયરો ન થાય તો પૈસા પાછા દહાડવો એમતરીએ ચોધીએ હિનો, રાનીએ  
 તેમજ આજતા જમાનાના નવી નવી જાતના ઉ તા તાવો ઇ કુતુએ આ અને પેમના તાવો  
 અમારી દવાથી ઉતરે છે અને રોગીને આરામ આવે છે અમારી દવાથી તાવ નથી ઉતરતો  
 એવું સાબીત કરનારને લીધેના પૈસા પાછા આપીશું તેમજ અમારી દવાથી ચોધીએ  
 તાવ નથી ઉતરતો એવું સાબીત કરનારને રૂ ૧૦૦ સો ઇનામ આપીશું કબી ૧ ની  
 કિંમત રૂ ૧- -

ઘણા દરદોને તાઠીદે નાશ કરનાર—

**શકિત-સજીવન યાને વીર્યનો ઝરો**

ધાતુને લગતા તમામ રોગો દોષ અને વિકારોનો નાશ કરી શરીરમાં શક્તિ અને  
 વીર્યનો વધારો કરી શરીરના તમામ અવયવોને પુષ્ટિ આપી મજબુત બનાવે છે

કિંમત કબી ૧ ના રૂ ૨-૮-૦

**ધાતુવિકાર**

ધાતુને લગતા રોગોથી બચાવવા માટે આ પુસ્તક અમૂલ્ય છે, છતાં એક પોરટકામાં  
 કબી મંગાવનારને મફત મોકલાય છે ટપાલ અર્થે પણ લેવાતું નથી લખો—

**વૈદ્યશાસ્ત્રી ગિરધરલાલ કહાનજી,**

સુ ધોળકા—જામનગર

हिन्दी शिष्य होय तो—

गुज २

हिन्दी भाषाभा नवीन पुस्तक  
राष्ट्रीय भाषा प्रचारभा એક  
साहित्य रत्न

गुजराती हिंदी शब्दकोश -

इसकी भीषी नवीन जरीभातोभा એકમोની  
जरीभात हिंदी राष्ट्रीय भाषा होय अने  
प्रत्येक हिंदी वननी तेने अरापर ओवी  
समज अने सभी थके ये भास जरी छे  
महाराभा गार्धीये पक्ष प्रत्येक हिंदीयानीने  
हिंदी शिष्यवतु जररतु पताव्यु छे गार्ध  
पक्ष भाषानु गार्ध गान मेजववा सार्ध ते  
भाषानो शब्दकोष अपुन स्वयं शिक्षकनु  
काम आये छे शब्दकोष साहित्यनु એક  
मोडु अज छे येना वगर साहित्य पुर कही  
शब्द नथी हिन्दी भाषाभा भीषी नवीन  
कोश छे पक्ष गुजराती हिंदी शब्दकोष  
नी એક मोनी मोट दती ते हवे दुरयर्ध छे  
१ स ३२ प्रथम भागनी भित १ ३) नक्ष  
छे ८ न साथे ३०) मोकसवाथी पुस्तक घेर  
पोहोयावामा आवे छे

जयदेव प्रथम — २३०६१

Advertising is an investment  
Before advertising you should  
refer to experts in the line Don't  
waste your money in adds that  
don't pay Let us guide you where  
and how to Advertise your line

JAIDEV Bro Baroda

हिन्दी गुजराती, मराठी English में

विज्ञापक—महाराष्ट्र आचारभातो  
आ पत्र धल्लु उत्तम साधन छे केमके  
आ धर्तना वयिनाराओ हिंदुस्तान आफ्रिका  
तेमज युरोप—अमेरिकाभा छे

शु तमे तमारी वस्तुओनो प्रचार बाहोछो  
शु तमे तमारी आवक वधारवा बाहोछो  
शु तमे तमारी व्यापार नया भगिछो

— तो —

तमारे जरधीन पोतानी जतनु એક  
भासि—

विनापक the Advertiser

भा महाराष्ट्र आचारी जेतमे ज प ना  
लाय थी सुधी छे नमुना विनेरे  
એક आनानी टीका मोकही भगवे

क्या आप हिंदी भाषाके प्रमी ह  
अनर आपोहि हिन्दी भाषा उत्तमातम  
पुस्तकोहि आवश्यकता हो तो आप हमे  
विषे हम वडोदा राजपके विषे हिंदी  
पुस्तके छपते ह

हमारी प्रथमातमे यह है—

- १ श्री सदाजी साहित्यमाला
- २ श्री सदाजी बालज्ञानमाला
- ३ बालिक विज्ञान प्रथमाला
- ४ आरोग्य प्रथमाला विदेश है

सभी प्रकारकी पुस्तके निधनेका पता —

जयदेव ब्रदर्स—वडोदरा

# શ્રી કૃષ્ણનો સંદેશો

અને

## ગુજરાતની કસોટી

૦૦૦૦૦૦

મોક્ષવારી પરત નતા હાડમારી નિર્ધનતા અને વિપત્તિના પગમા  
જકડાઈ ગભરાઈ અહીં નહીં ન્હાસના ભારત બાળકો અને સ્ત્રી પુરુષોને એક  
ગેશી અવાજ

ગભરાઓ નહીં દુઃખદલનનો સરળ ઉપાય એકજ છે કે તમે તમારા  
બાળકોને અભ્યર્થના કરાવી ધાર્મિક, નૈતિક વ્યાખ્યાત્મિક, સામાજિક અને  
ઔદ્યોગિક શિક્ષણ આપો

### ગુજરાતમા સૌથી પહેલું સાહમ

નમ હા નદીના પરિઠા ખિનારાકર ' ભૃગુપુર નિવિનિવાસ જમાનાને  
જરૂરેનું ઉપયોગી આશ્રમ

સાફ ભક્ષ્યારીઓને રહેવાની વીસ ઓરડીઓ આનમતી મધ્યમા  
કુવો, સડકપર પથુઓને પાણી પીવામાટે એરો અને મનુષ્યોમાટે નજ  
તથા ઓરીસ ભાગના બાધકામના નામે મોધાઈ ગયાછે ઇશ્વરે તમને શક્તિ  
આપી દોષ તો આ સોનેરી તક તમે કઠીપણુ ગુમાવશો નહીં

ધન નિત્ય રહેવું નથી તેથી તેનો સદુપયોગ ખરી નીચેના જરૂરના  
સાધનોમાથી આપ કયુ કામ પરમાય દ્રષ્ટિથી કરી શકશો એનો વિચાર  
કરી સત્તર નીચેને ઠેકાણે પત્ર વ્યવહાર કરોજ

મુખમાયાયે' ભવન

ઉપમાયાય ભવન ( બે )

વ્યાયામશાળા

સંગીતશાળા

સરસ્વતી મંદિર

ઠેકારી ભવન

સાહિત્ય ભવન

પાકશાળા

ભોજનશાળા

કુતશ્ય

ઠેકાર

કુવાનું બોરીંગ

ઉપર મુજબના સાધનોની જરૂર છે આશા છે કે ગુજર મનિકો  
પોતાનો ઉદાર હાથ લખાવી આ સરવાળે મજબૂત બનાવશે

મ ની, ' ભૃગુપુર નિવિનિવાસ '

ભરૂચ

બાપ રાખોને હવે તમારા કામનો તો  
ખતજ આવતો નથી રાત, પગી ગમ્મ । ક  
નક તેનું ડોલનું મરતક જરણ રાખતી બોલી

ભાભી ક્યારનાં દલાદલ કરે છે તેથી  
સેથો સરખો આવતો નથી, નદિ તો કયા  
રનું કામ પૂરેય યધ ગયું હોત જુઓને કે  
ટલીયવાર બાંધી છોડ્યું પડ્યું ભાભી ! તમે  
તો વનમાં રહી વનના દરણુ જેવાં ચચળ  
મધ ગયા લાગે છે

નીરજ—અહા વનના દરણુ યવુ એ કેટલું  
સુખ છે તે બાપ તમે કેવીરીતે જાણી રહ્યા  
ના બાપ—વનનાં છુટા દરણુ યવા કરતા  
તો પાણેનું દરણુ યવામા સુખ છે

કનક—તમે તે માટેજ જાણી જોઇને  
શિકારીના હાથમાં આ પા લાગો છો

નીરજ—ના બાપ હું જાણી જોઇને પક-  
કાઈ નથી

કનક—મારા બાપ તો પ પાના શિકાર  
માટે ગયા હતા ત્યાં તમે કેવીરીતે પકડાઈ ગયાં

નીરજ—તે બાપ શુ હું જાણી જોઇને  
પકડાઈ એમ માનો છો ? બાપ ! જવા દો એ  
વાત તમારે પો પડુ છું બહેન ! હવે તો  
માથુ બાંધી આપો જાને વાંકું આવે તો  
વાંકું

કનક—શામાટે આટલામાંજ દહી મળી  
ત્યારે બાંધતી વખતે કેમ એવાં દર્તા કે  
તે દિવસની બાંધણીની તેઓ પ્રશ્નતા ક  
રતા હતા માટે તેવીરીતે બાંધી આપો

નીરજ—‘બાપ ત્યારે હવે કરવું શુ કે  
માર્ગ માથુ હવે તો દુખવા આ પુ છે હવે  
સદન કરી શકતી નથી તમે અત્યરમુધી  
બાંધી ન શક્યાં તેમાં મારો શો વાક ?

કનક એમને એમ અબોડો બાંધી જગ  
અભિમાનથી કહ્યું — ત્યારે આ રહ્યું હું  
નદિ ગાવી આપુ મારી મરજમાફક બાંધ્યા  
આપશે તો બાંધી ઇશ હવે જેવી તમારી  
પ્રવચ્છા હોય તેમ તમારી મેજે બાંધો

નીરજ—શુરસે યવાં કે વાર બાપુ હવે  
હું કપજ નદિ કહું આજતો તમને ગમે  
તેટલી વાર લગાડો, કાલે જરા વહેલી માથુ  
દોળાવવા બેસીય !

ક — હવે એટલેથી પતે તેમ નથી ત  
મારી આ એક વાતથીજ શુ હું રાજ યજ્ઞ  
કે બાજ તો તમને મારી મરજમુજબ  
નમાવીજ તમે વાતવાતમા શુરસે યધ માશ  
બાંધને નમાવો છો તેથી હું શુરસે નથી  
ચતી એમ તમે માનો છો કે ? હું આજ  
તેનો બદલો લઉં

ની — વાર તેમ કરો બહેન પરતુ બહેન !  
મનુષ્યને પ્રસન્ન કરવામાટે તો ગાયન ગાવાની  
જરૂર છે એક પ્રસન્ન કરવાનું ગાયન તમે  
ચને શીખવોને બહેન ! અમે વનનાં માણસ  
માટે તેવાં ગાયનો અમને તો ન આવડે

કનક—આ વાતથી મરકરી છોડી બોલી  
મારા નસીબમાં કદી શુરસો મનામણુ લ  
ખ્યુ નથી ચિરકાલ હું શુરસે યધ મનમાં  
ને મનમાં કપટ સદતી આવી છું મને કોઈ



એ મનાવી નથી તેથી દુ ખના ગાયનસિ  
વાય હું તેક કહજ શીખી નથી કે તમને  
શીખવું ?

કનક આમ બોલી કમક દિલગીર થઇ  
મઠ, પૂર્વનો આન દનો ભાવ તણ દધ પો  
તાના મનમા કમક ચુખચુખ કરતી ગાવા લાગી  
નીરજએ કનકના સુખસામે જોયું તેવું  
‘વિષાદપૂર્ણ’ સુખ જોઇ બોલી ‘બહેન, જ  
ત્યારમુઠી તમારે મોહુ કેવું આનદી દવું ?  
આમાટે ગાયનની વાત ઊપાડી તમારો આવે  
અહેરો જોઇ અને બહુજ ખીક લાગે છે, ક  
સમ તમારો આજો દિવસ ચિતામાજ લશે

ક૦—જપ તોય શું ? તેમા કોઇનું કંઈ  
આવે જપ તેમ છે ?

ની — એકને । શું મારીસાથેઆખા દિ  
વસમાં વાતચીત નહિ કરો ? હું તો મુઠી  
મુઠી બેઠી મરી જઈશ

ક૦—ભાભી તમારી સાથે હવે હું વાત  
નહિ કર, પરંતુ તમે બેઠા બેઠા મારા ભા  
સેની વાત કર્યા કરશો તો હું સંજોગ

ની૦—‘મુઠા બેઠા બેઠા સંજોગે શું  
લેવી મળ આવે ?

ક — ત્યારે શું મળેછો ?

ની૦—નહિ તો તમે દક્ષતા જણાવો  
તે અત્યારે આમ કેમ ?

ક૦—‘તમારા દેખતાં તો હું દસુધુ’  
કારણકે તમારી સુખની વાતમાં શું અને  
પ્રાનદ નહિ આવતો હોય ?

ની૦—‘વાર, અમારા સુખમાં તમને આ-  
નદ આવે છે, પરંતુ તમે વાર વાર દિલગીર  
આમાટે થઇ જાઓ છો ?’

ક — આમાટે, તે હું કહી શકતી નથી ?

ની૦— પોતાના મનની વાત પોતેજ ન  
‘કરી શકે । ત્યારે ‘શું એ વાત તમારા  
ભાષને પૂછુ ?’

ક૦—‘તો તેમ કરજો । વાર તમેજ  
કહેને કે તે દિવસ તમે કેમ રોમાં હતો ?’

ની૦—‘સાચુ બોલુ ? તમારા ભાષપર  
મને યસ્સો આવ્યો હતો

ક૦—‘કેમ ?’

નીરજ જરા દસી બોલી ‘બહેન એ  
વાત પૂછશે નહિ યસ્સાનું કારણ કંઈ ન  
હોવું તોપણ કહેત અમરજીવ ?

ક૦—ત્યારે ભાભી ! મારે થયું કંઈકારણ  
નથી, તો તમને કેવીરીતે કહું ?

ની — જાણ તમે જહુજ પકાં લાગોછો,  
સંજોગવાવિના છોડો તેમ નથી તે ગાઝાનનાં  
વાત કહેતાં લાજ આવે છે પરંતુ શું તમે  
જહુ સંજોગશો ?

ક — જો કહેશે તો

નીરજ—જુઓને બહેન હું તમારી પાસેથી  
નવીન પ્રકારે પાન ખનાવતાં શીખી મારી  
મેલે એ પાન ખનાવી તેને બેઠકમાં મોકલ્યું  
રાતે તેમને પૂછ્યું કે તે ખાતું કે નહિ ? તે  
બોલ્યા કે ‘તમા એક મુદરચ આવ્યા હતા  
તેથી તેતે આપી દેવું પડ્યું, આવીજ બહેન,  
મને થયુંજ બેઠું લાગ્યું

નીરજા જરા ઘરમાંથી શરમાંથી બેની-  
મે તો જામને બધું કહ્યું-હવે તમે કહેલો ?

ક — કેમ જાણી તમને તો આવી ન  
જીવી જાણતમાં ખોટું લાગે છે ત્યારે મને  
મારો, કાષ્ઠ આટલો વડાલો જતા જ્યારે  
નિચાર છું કે તેઓ મારાપર પ્રસન્ન નથી  
ત્યારે શું ખોટું ન લાગે ?

આ વાત સાંભળી નીરજાને અતિશય આ  
નંદ થયો. પ્રમેદને કાષ્ઠપણ નાહો છે તે  
વાત સાંભળતાજ નીરજાને આનંદ આવતો  
એ કાષ્ઠપણ વ્યક્તિ નીરજાનું નીરિપાત્ર થ  
વાની ઇચ્છા કરે તો તેણે પ્રમેદની પ્રસન્નતા  
કરવી તે તેની અબીષ્ટ સિદ્ધિનો એક સદજ  
અને કાંપી ન યકાવ તેવો ઉપાય હતો.

નીરજા — કનકની વાતથી આનંદ થાથી  
બોલી વાર જોઈને તમે ખરેખર તમારું જા  
મને આહો છો ? તમારા કાષ્ઠ પછી તમને  
પ્રુખ આહો છે હવે દિલગીર ચર્ચાનું કારણ  
રહેશે નહિ ખર ?

ક — તમારે મને શિખામણ આપવી  
પ નહિ

ની — વાર હું શિખામણ આપતી નથી  
પરંતુ કહો ભણ્યે તમે તમારા કાષ્ઠને  
પ્રુખ આહો છો ?

ક — કેમ ? તેથી તમને ખોટું લાગશે  
તો ? તે માટેજ હું મારા કાષ્ઠપર ખોટું  
લગાડી બેસતી નથી, હા પ્રુખ આહો છું  
તમારા કરતાં પછી વધુ

આ વાતથી અતિશય આનંદ  
રજા બેલી મીઠી વરદુર બધું  
છે જેટલું મને છેતરતાં તો જોઈ

ક — ના, જાણી તમને ક  
હવે છોડી દો મુ જીજી કમ  
નથી ?

ની — જોત આજામને કમ  
લાગતું નથી હવે તમને મીઠી  
ગમશે તે તો હું જાણતી નથી  
મારા કાષ્ઠના બેવીજ મફરી

એમ કહી નીરજા કનકના  
જોડ તેની હડપટ્ટી ખાલી ગાયન ગા  
અને કહેવા લાગી કે આ ગાયન  
કાષ્ઠપાસેની ચીખી છું

કનક નીરજાતરફ નીરવતાથી જોડ  
તેણે ગાયે રાનો અર્થ સમજવા  
મૂઠી બેલી મારા કાષ્ઠની પાસેથી  
છેલ જાડ સાર કહ્યું પરંતુ તમે તો  
તરફ મોડું કરી માર કામ વધાવ  
તે શું કહું ? જાણી આજ તમે માથું ન  
ખાંધવા દો તેમ લાગે છે

નીરજા જરા ઘરમાંથી બેની જોઈને  
મારા કાષ્ઠની વાત આવતા મને આનંદ  
નથી લો જોઈને હવે તેમ નહિ કર માથું  
ખાંધી આવો

નીરજાની અસાધવાનતાથી અર્ધાં શુચા  
પેશો અબોડો કનકના હાથમાંથી છટખી ગયેલ  
હતો તે પાછો હાથમાં લેતી લેતી કનક  
બોલી જાણી ગાયન તો જાડ સાર છે

તો મને લાગે છે કે મારા ભાઈ આ ગાયન  
ગાતા હશે પરંતુ ભાભી તમે એટલો બધો  
ગુસ્સો શામટો કરો છો ?

નીં— તમે પણ વાત વાતમાં મોઢું  
કેમ ચલાવો છો ?

ક — ભાભી ! તમે મારાંજીનું દુઃખ ક્યા  
બોલવો છો ?

ની — તમને એટલું મધુ દુઃખ કાણ  
આપે છે ? છિ છિ બહેન પોતાના ભાઈ ઉ  
પર આટલું બધું ખોટું ન લગાડતું જોઈએ,  
તેનો શુભ તો વનકના હાથમાં જ છે

કનક — વાત વાતમાં તમને કેટલું ખોટું  
લાગે છે કનકના હાથમાં શુભ હોય તો શુ  
તમે ખોટું લગાડ્યા વિના રહો !

નીં — તો નહીં તમારું મને શુ ખોટું  
લાગે ?

કનક — અત્યારે ભાઈ મારા પર સ્નેહ રાખ  
ખતા નથી નહિ તો બહુત કે સ્નેહ રા  
ખામાં તમે કેટલી જ ચણો નાખો છો

નીરજ મોરી — મારા બહાલા બહેન મનક  
તમને મેળવી દુઃખાચ્છાણી થઈ છું, ત  
મારા ભાઈ તમને આજે તેમાં દુઃખમાં થાઉં  
મારા ભાગ્ય જોરાવર કે તમે પાખીમાં કુળી  
ન ગયા, નહિ તો આવીરીતે કાલી સાથે  
વાતચીત કરત ? વારું બહેન તમને ત્યારે  
કાંઈપર જોઈ દિ જુકમાર મોટપર લઈ  
અથા ત્યારે શુ તમને લાગ નહોતું ?

કનક — વળી તે કુમવાની વાત માંડી કે ?  
કેટલીકવાર એ વાન કરો ? ભો ભાભી  
માલુ તો શુ યાચ રહ્યું

ત્યારે છુટો મેળવી મનકની તર મોટું  
કરી જોસી નીરજ મોરી 'તે શુ ન પૂછાય ?  
એ વાત શુ એ વખત ન કરાય કે ? વારું  
બહેન ! ધરના માણસોએ તો તમને ક્યાંય ન  
જોયા ? આરીગીને સોધ-ખોળ કરી હોત તો  
શુ તમે ન મળત ?

કનક — આ ધરમાં તે વખતે કાણ હતું કે  
ગાયે ! ફક્ત આકરા દતા તે પણ માની કે  
દન કિવા કરના સમસાનમાં સંકાયના દતા,  
તે પછી તેઓએ આ કાઠે તપાસ કરી હશે  
પરંતુ તેવામાં હું દિરશ્યકુમારની દૃષ્ટિએ  
પગી અને તેણે મને મોટામાં ઉચ્છી લીધી

નીરજ બોલી એનું સાક થતું કે દિરશ્ય  
કુમારે તમને જોયા

કનકે તેનો જવાબ આપ્યો નહિ આજ  
કુમવાની વાત સાંભળી ઉતરી તે નિગીર  
થઈ ગઈ તે જોઈ નીરજ બોલી —

વાતચીતમાં તમારું મોટું કિનગીરીમાં  
મરકાત થઈ ગય છે આમ કેમ થાય છે  
તે હો જોઈએ ? તમે બહેન નથી એમદ  
હુપી વાત મારી પાસે ઉઠાગી કરતાં જ  
અમઓ છો તમે મને તમારા દુઃખનું જો કા  
રહ્યું કશું તે સિવાય એક બીજું પશુ નહીં  
તમારા મનમાં છે

કનક આ વાત સાંભળી વડુ નખન પો  
તામાં ઘોરને રાખી રાખી નહિ, તેની આ

ખોમથી એક આંધુનાં દીપાં નીકળી પૃથ્વી  
પર પડ્યાં નીરમ સમજ છે તેનું અનુમાન  
કંઈ ખોટું નથી તે વ્યથિત હૃદયે એલી  
ખોનોને ખેન તમે મારી પાસે શી વાત  
છુપાવે છે? કનક તો તમારી પાસે  
કંઈજ છુપાવતી નથી

નીરમના રોદરામ્યથી કનકનાં આંસુ  
વધારે હઠરાયા નીરમને હવે જરાપણ સ  
હે રવા નહિ કનકના હૃદયમાં એક વાત  
કુપાએથી છે અને તે વાત મદા રોક આરે  
તેની છે એવો તેણે નિશ્ચય કર્યો તે  
વિચારવા લાગી કનકની વતમા વિશ્વાસ  
રાખ્યો તો તેનું કંઈજ કારણ નથી શું  
તેમ હોય ખરું? કનકનો ત્રમ કેલપર  
થયો હશે? ન પણ જ્યારે પ્રમોદને  
આદતી હતી ત્યારે પ્રમોદનું નામ સાંભ  
ળતાજ કે પ્રમોદની વાત મનમાં આવતાજ  
એટલું / નહિ પણ તેની સાથે કે કનક એણે હવે  
તે કુલને જોતા / મરૂ મન ચક્રોળે ચાલુ પો  
તાની મેળેજ મારી આંખમાં આસુ આવતાં શું  
આ વાત પણ તેનીજ નહિ હોય? પરંતુ  
કનક કેને આદશે? તેવા પ્રશ્નપાત્ર મણુ  
નીરમનાના મનમાં આંખ્યુ કે ધણાં દિ  
વસ કનક દિરણ મારસાયે રહી છે દિરણ  
કુમારેજ તેને બચાવી છે તો તે શું દિરણ  
કુમારને તો નહિ આદતી હોય? નકકી તે  
મજ હોય એમજ નીરમએ કનકનો હાથ પ  
કડીને રોદથી પૂછ્યું કનક ખેન તમે શું  
કેલપને આદો છો? ખોનોને ખેન? તમે શું  
દિરણકુમારને આદો છો?

દિરણકુમારનું નામ સાંભળતાજ કનકનું  
મોહુ જરા લાજ થયું ધીમે ધીમે તેનું મુખ  
લાન મગી શીકું થતું ગયું કનકના હોઠ-  
પાસે જાણે જરા સરમના દારવની રેખા પડી  
તેને નિરંતર અને આવા આવવાળી જોઈ  
નીરમ સમજ છે કનક નકકી દિરણકુમા  
રને આદો છે નીરમને આ વાતનો નિ  
શ્ચય થયો પણ તે મનમાં મુઠાવાલાગી મારણ  
દિરણકુમારને તો તે પોતાના રવામીનો શત્રુ  
અને તદ્દન ખરાબ માણસ જાણતી હતી  
જે તેનો શત્રુ છે ખરાબ માણસારીકે  
જોતી મણના થઈ છે પોતાનો રવામી જોના  
તરફ તિરસ્કાર રાખે છે તેને કનક આદો છે  
તેને હીકે લાગ્યું નહિ જો કેલપણ મીને કે  
નકના મનમાંથી આ રોદ બૂસી નાખવામાં  
આવે તો સારું તેમ મારી તેવો અપલન કે  
રવા તે જોવી

કેમ ખેન શું તેને તમે આદો છો? તે  
તો જલુજ ખરાબ માણસ છે તે તો ત  
મારા બાપનું ખુન કરવા આ યો હતો તેતે  
શું તમે આદશે? તેને આદવાથી શું તમે  
સુખી થશો?

નીરમ બાનિકા હતી તે જાણતી નહેતી  
કે પ્રમનુ મૂળ કાપવા જતાં તો હેનદુ વ  
ધારે દહ થયું જાય છે નીરમની વતથી  
કનકનું શીકું મોહુ સળગી ઉઠ્યું આંધુ શું  
કાંઈ ગયાં કનક ધીર-ગભીર સ્વરે મોલી

‘દિરણકુમાર ખરાબ માણસ નથી દિ  
રણકુમાર કદી ખુન કરવા ગયા નથી આ

વાન જોણે તમને કહી છે તે જૂઠું છે, તેને  
જોળખ્યાંસિવાય કેમ દોષારોપ કરો છો ?  
તેની સાથે મારે કષ્ટપણ સબંધ નથી હતા  
એક સત્યવાદી માણસની નિંદા તું કરી  
આલસળીશ નહિ ?

આ સાંભળી નીરમ કંઈક ધણા-બજક  
પરે-બોલી-દ આપણુ બધુ ?

આ વખતેજ તેની વાતચીત મધ્ય મધ્ય  
બનેના મનનો હાવ બને સમજી નિસ્તમ્બ  
ચમ ગયા કનક વિચાર્યું હતું કે એક  
વિષમ પોતાના મનની વાત નીરમને કહી  
તે પોતાનું કુખ ઝોણું કરશે પરંતુ આજે  
તે સમજી કે તે બાકા નકામી છે

## ત્રિશ પરિચોદ

### હૃદયનું ખુલ્લું

પરોનીઆમા મગને કાઢે પગથીઆપર  
એસી કનક ગણગણ કરી ગાયન ગાતી હતી,  
ગાયન ગાવાની કનકને ટેવજ હતી તે હ  
એસા પોતાના મનમાં ખીમેખીમે ગાયા કરતી  
હતી તે ગાતી હતી

અન્મતલ સુખ હાય ! સખી હિંદી મધુ  
તોષણ હૃદય દુરાશા દમતી હાલજો  
બાલુ છુ મુજ અજાગણીના જાનમા,  
નથી સુખ દોષ કાળે નિરમ્બ નાયજો,  
તોષણ તૃપા હિપાવાની નકકી નથી  
એમ જવાણા હોલવતા વધતી જવજો

ગણગણ કરતી બાલિકા ચબી તેના હૃદયમાં  
તે પાણીમાં કુખી હતી તે વખતનો ચિતાર

ખડો થયો બાજ કુખે તો તેને બચા  
વનાર કોઈ નહોતું બાજ તેને બચાવવાને  
હિરણ્યકુમાર આવશે નહિ બાલિકા વિચા  
રતા વિચારતા આંસુવાળી આંખોએ મગની  
સપાટીપરની, પ્રાત કાળતા વાણી થતા નાના  
નાના તરંગો જોવા લાગી જોતજોતમાં તે  
તરંગોને ભાવિતી એક નોકા કાઢે આવી કે  
નક વિરમ્ય પામી, તેનાં મુખનેત્રની સા  
મેજ ખરેખર હિરણ્યકુમાર નોકામાથી ઉતરી  
ઉગો રહ્યા

થોડીવાર મુખી કોષના મુખમાથી કષ્ટપણ  
વાત બહાર નીકળી નહિ બને જાણે મનમુગ્ધ  
ચમ ગયા બને જાણે ચિરપરિચિત હતા  
ચિર અપરિચિત જણાતા હતા બનેના હ  
દય પૂર્ણ હતા હતાં મુખમાથી વાત બહાર  
પડતી નહોતી થોડીનાર પછી હિરણ્યકુમાર  
બોલ્યો 'હુ હાલમાં નોકાપર બહિષ્ક  
આર વિવચ મુખી હુ તે કામપર રહીશ  
કનક, તમારા બાજસાથે શુ હમણું મેળાપ  
યશે ?

કનક- કાલ તો બહિ નથી કલકતા મ  
યા છે ?

હિં—' ક્યારે આવશે ?

ક — આજ રાત્રેજ આવશે—નહિ તો  
કાલ તો નક્કી

વળી તે બને થોડીવાર મુખ-ચાપ હમાં  
રહ્યા ત્યારબાદ એકાએક હિરણ્યકુમાર મોલવા  
નાયજો

કનક, બહિ સ્નેહનાં રાંજનમાં તું સુખી  
છે, પરંતુ હુ તદ્દન કુખી છુ તારાથી છુટો  
પડ્યો ત્યારથી કોણ જાણે શાથી મારું સુખ

હુત થઇ ગયું છે મે શાંતિ શુભાવી છે  
મને વારવાર જળાધા કરે છે કે આ પૃ  
થ્વીમાં મારૂં ખીજુ કોઇ નથી શયનમંદિરમાં  
નિદ્રાગિન થતાં રવપ્રભાં તારી કનકપ્રતિમા  
સિવાય હું કંઈ જોતો નથી—કનક તે મને  
મારો બનાવી દીધો છે—

દિરજુકુમાર મનના આવેગથી એકાએક  
ઉપલીવાત બોલી ગયો ત્યાર પછી થયો  
આવ્યનીવાત તો એ કે દિરજુકુમારની હુબ  
ઉધાને સાક્ષી પરદુ ખાતર કનક દુખી ન  
થતા મનમાં આનંદ પામી દિરજુના થ  
બદોએ તેના હૃદયમાં આહવાની લદરી દેવાવી  
દીધી દિરજુકુમાર પાછા બોલ્યો— નક  
આ અજ્ઞાત મનને ક્યાંય શાંતિ ન મળ  
વાથી તારી પાસે આ પો હું મારી એક  
વાતનો જવાબ આપ તારી એકવાતપરજ  
મારા જીવનનો આધાર છે કાક મારા આ  
ઉમત પ્રેમનો કુંડ હું બદો મેળવી સ  
હીદા ?

કનક મનમાં મનમાં વિચારવાલાગી — જો  
છાતી ચીરી દેખાડી પકાત તો દખાડત કે  
કોનો પ્રેમ વધારે ઉમત છે ? પરંતુ તેના  
નનની વાત મનમાં રહી સુખમાં અવી  
નાં દિરજુકુમાર તેની માનતાથી આગ  
થઇ વળી બેઠો— કનક હે કહે હવે  
સદેહની વ્યાકુળતા રાખ નહિ તું પોતે અ  
ડચણ ન આણે તો પછી મારા સુખમાં દરકત  
કરનાર ખીજુ કોણ છે ? હું પોતેજ પ્રમેદ  
પાસે તારા હાથની માગણી કરીશ પ્રમેદને  
તેમા ના પાડવાનું કહજ કારણ નથી મે  
તારી જીવન-રક્ષા કરી છે તેથી વધારે તો

નહિ પણ હું તારી કૃતજ્ઞતાને પાત્ર હું પ  
રંતુ હું તારી પાને કૃતજ્ઞતા આદનો નથી  
પ્રેમનો ઉત્તર રેખ નક હું તારો  
રનેદ મેળવી શકીશ ?

કનકે કહજ જવાબ ન આપ્યો તે વિ  
ચારતી હતી કે ખરખર શું પ્રમેદ દિરજુ  
કુમારની વાત માનતો ? બનેને વાતવિત થતો  
જ ને વ બેતુ મનોમાલિય નીકળી જશે  
અને દિરજુકુમારના મદરવધી સાહુતાથી તે  
અવસ્થ મુગ્ધ થશે !

આ તારૂં જોતજોતામાં પૂર જગનમાં ઉ  
ત્તતા રસરી મઇ ઘાટપર નાદાના આવર્ત  
રીઓની માહોમાહેની વાતની નથી મગાનું  
તજ બહુ અચળ થઇ ગયું કનકનો મોદ  
ભાગ્યો એક અપરિચિતપુરુષસાથ આવ  
નિર્જન કિનારાપર જોને વાત કરતી જોઇ  
ખીજુ શું વિચારશે ? પ્રમેદ પણ શું આ  
વાત સામળી સમુદ્ર ધરે ? દિરજુકુમાર તર  
ફનો તેનો દુષ્કિનદો વહુ અવનિત ધરે  
નહિ ? આ વાત વિચારતા તેની મુખપ્રાન્તિ  
મંદિર યત મઇ કનકે ધણો પ્રાન કર્યો  
પરંતુ તે દિ જુકુમારને પ્રમેદના તેની તરફના  
હૃદયની વાત કરી શકી નહિ દિરજુકુમારને  
પણ જ્ઞાન આપુ ને જો વિચારું ? પ્રમેદ  
અહિ નથી તેથી વચ વખત રોજાવામાં કંઈ  
માન નથી કનક પણ તે જો વાત કહેવા  
છેલ્લી હતી પરંતુ તે કહે તે પહેલાં દિરજુ  
કુમાર બોલ્યો કનક હવે મારે જવું પડશે  
હવે વહુ વખત નથી તું મારી વાતનો  
વાળ આપ કહે તું મને આહે છે ?

( અપ્રજુ )

# ધંધાને ખીલવવો હોય તો વાંચો

- કારણકે --અમે નવી જાહેર ખબરો લોકોનું ધ્યાન ખેંચે તેવી જાનારી આપીએ છીએ
- કારણકે --આવી જાતની જાહેર ખબરોને અમે અમારા પ્રેસમાં આકર્ષક રીતે છાપી પછુ આપીએ છીએ
- કારણકે --આ જાહેર ખબરોને અમારા માસિકમાં અગ્ર કરાવવાથી ઇચ્છાનુસાર કુ નો સખ ધ મેળવી આપીએ છીએ
- કારણકે --દુરિયને કેમ દહારવા તથા કયા પગના લેવાથી ધધો વધે તે પછુ ખતા વીએ છીએ
- કારણકે --દે-ડખીલો તથા વોપશીનસ પછુ વહેવાની આપીએ છીએ

વિગત માટે લખો — ધી ઇ ડીયા એડવર્ટાઇઝીંગ એજન્સી,  
૧૮૯ સદાશીવ પેઠ—પુના, ઇ ડીયા

The India Advertising Agency  
199, Sadashiv Peth POONA

## ધી વર્લ્ડ એડવર્ટાઇઝર

સામાજિક ધાર્મિક વેપારકલ્યાણ વિગેરે વિગેરે વિષયો અર્થાત્ ઇંગ્લીશ તથા મરાઠી ભાષામાં પ્રગટ થતુ માસિક સ્પેશી ઓફિસો પરદેશમાં અચાર કેમ કરવો તે માટે તથા અમારના દેશીયો માત્ર મ ગાવનારાઓના લાભમાટે દરેક માસની પદરથી તારીખે પ્રગટ આવે છે વાર્ષિક લગતમ રૂા ૩-૦-૦ પરદેશ માટે રૂા ૪-૮-૦ જાહેરાત આપવાનું આ હિતમ માસિક છે

## ધી સરવીસ ખરો

જાહેરખબર આપવાવાળા તથા આદકો માટે —અમે તે સીજ અમે તેને મ ગાવવી હોય તો કમ મળુ ચાજી લીધા વિના કામ કરી આપે છે

વિગત માટે પુછો —મેનેજર વર્લ્ડ એડવર્ટાઇઝર ઓફિસ—પુના.  
“The World Advertiser” Office—POONA, (India)

## રાજા મહારાજાઓ,

નવાબો નામદાર સરકારના ધારાસભાના ઓનરેબલ મેમ્બરો સેશન્સ જ જે કન લો મેજર કેપ્ટન નામ ૧૨ મોર્ષસદાયના ઓનરરી એ ડી સી લેફ્ટેનન્ટ પોલીનીકલ એજન્ટ સરકારી મીવીલીયન ઓરીસર યુરોપીયન સીવીલ સરજન એમ ડી ની ડીમી ધરાવનારા મોગ કાકટરો તથા દેશી અને યુરોપીયન અમલદારો અને ગૃહસેવામાં આદેશાહી યાકુતી નામની જગમહેર દવા અદુ વપરાય છે એજ તેની ઉપયોગિતાની નિશાની છે—ગવન મે ટ લેમોરેટરીમાં આ રજવાડી દવા એનાલાઇઝ થયેલ ?

## આદેશાહી યાકુતી

ગમે તે કારણથી યુનાવેલી તા ૧૦ પાછી લાવે છે પુ રાતન કાયમ રાખે છે આ રાજવશી યાકુતી વીરવિ રાનો તમામ બાંધિ મટાડે છે અને વીર્ય થતે બનાવી ખર્ચે પુરુષાતન આપે છે ખરી મદાઈ આપનાર અને નમવા માહુસને પણ જુવાનની માફક જોરાવર બનાવનાર આ વાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ બહામણ છે આ દવા વાપરવામાં કોઈ પણ જાતની પરેઝની જરૂર નથી ૪ ગોળાની કમી એ ના રૂપીયા દસ

## આદેશાહી યુનાની લેપ

ઉમદા દવાઓમાંથી આ લેપ બનાવેલ છે ખરૂ પુરુષાતન લાવવા માટે આ લેપ ફેલેમ દ હલાજ છે આઉર એ ની કપીના કીયા આ  
હાકુર કાલી સ આતીગમ-રાજકોટ-કાઠીયાવાડ

## હિન્દીમાં નई चीज,

## → महिला-दर्पण ←

केवळ सियोंद्वारा सम्पादित और सचाहित विविध विषय विमूचित

निराला सामाजिक-मासिक पत्र

शिक्षा वय नवीनता पूर्ण, आवश्यक केलों कविताओं, सम्पादकीय टिप्पणियों  
विज्ञान समाचार आदिसे युक्त ।

मूल्य—२॥०) वार्षिक ।

अभी वी पी के हिये लिखिये —

कार्य—सम्पादिका

महिला-दर्पण—छपरा



ગુજરાતને શ્રીચરણે નૂતન માસિક પત્ર

નવશક્તિ

અને

સરસ્વતી

૧૪-૫-૨૦ આ રમાસે શ્રીપુરુષ હૃષિકેશી નિશ્ચિન લેખકોની પેખીનીથી લખાયેના લેખો, કા પો દુકા વાર્તા દાસ્ય ચિત્રાદી લેખો અને ચાતુ વાર્તાની નીચકોના દીવો ચાન સાથે જમત મળશે શિયાળુશાસ્ત્રીઓના સિમશ્વ વિષય પરત્વેના અનુભવો નક થશે જેથી કેળવણીમાં રસોતેતા મહેતાજી સાહેબોને તેમજ તેના દાય નીચ તારીમ મેળવતા વિદ્યાર્થીઓને આ માસિક જરૂર હૃષિકેશી થઇ પડશે

ગુજરાતના આગણે અને જાણીએ છીએ કે સાગ માસિકોની તેમજ રમત લેખકોની ધણી આગી છે અને જનના પ્રવાસે તેની પૂર્ન કરવાનો અમે છાને જાણીએ છીએ તે સાથે નિયમીતતા આપી સુદર ચિત્રો ઉત્તમ લેખોની આપન મો ન કરેલાં કરી જતાવવું એ અમારો મુલેખ છે અને વિચેરે કરી એ આપનો તમામ આપાર સાદિ પના સુદ વાંચકોપર રહેયો છે

ગ્રાહક થારને દર વર્ષે ચાગીસ રામ એન્ડે લગભગ ૬૫ પાનાનું કેતમ અને શ્રી પુરુષ સહેલાઈથી સમજ શકે તેના પુસ્તકો ભેટતરીકે આપનામા આવશે

૧ પ્રથમ ગ્રાહકતરીકે પોતાનું નામ ભરી મોકલનારને પ્રથમ અપ સાથે દેવરદરુષ લાઘવી પરમાનંદની જ્ઞાપત્રી થાને કાળાપાણીની મારાપાસ કદાળી કે જે લાઘવે નવ લખાની દનાનાવથી તે આ હમાનની કાળાપાણીની જેવ સુધીનો પ્રજ્ઞાજનક હેવાન પોતાના દાથેજ લખેનો છે તેની કિમત છુટક ૨ એક રાખવામા આવેલી છે તે પુસ્તક વી પી કરી લવાજમ વસૂલ કરવામા આવશે

૨ અને આપ્તર વર્ષ સુધી ખીજા પછુ આપાંજ પુસ્તકો ભેટ આપવામા આવશે જેથી અમને જાણ છે કે ગુજરાતના સાહિત્ય રસિકો અમારા આ પર્મા સુખમદ થશે

માસિક—રોષલ આઈ પેટ્ર ચા/ પાસ ફોર્મથી ભરપુર લખાણનું કે ઉત્તમ કાગળ સચિત્ર પુસ્તક અને જનતા પ્રવાસે ચિત્રો ૧૫ આપવામા આવશે વાષિક લવાજમ માત્ર રૂ. ૩-૫-૦ (પો સાથે) ભેટનાં પુસ્તકોનું પેરટજ ખર્ચ ગ્રાહકોએ આપવું પડશે

સૂચના —રા લીખાભાઈ પુરુષોત્તમ વ્યાસ દરતક ચાનતું 'નવશક્તિ' માસિક પત્ર અમારા આ 'સરસ્વતી' સાથે જોડી જામા આ મુ છે જેથી તે સજ ધી સરળો વ્યવહાર અમારી સાથે રાખવો નવશક્તિના ચાનુ ગ્રાહકોને આ માસિક નિયમીત મળે

લખો —વ્યવસ્થાપક નવશક્તિ અને સરસ્વતી

બુકસેલર નારણલાલ મોતીલાલ,

રીંગરોડ—અમદાવાદ

# ઉન્નતિનું કારણ શું?



## યુરોપ અમેરીકન અને જાપાન

દેશોની ઉન્નતિનું કારણ ત્યાંનો ફક્ત વાપાર છે અને વ્યાપારનો કાર માત્ર નહેર ખજીરાના ઉપર / છે માટે જો તમારે તમારા વ્યાપારને ઉન્નતિના ક્ષિપર ઉપર ચલાવવું હોય તો--

# “શિલ્પ શિક્ષા”

મા જાહેર ખર્ચ આપો આ કામમાં પસા નકામી નથી જવાના દિન્દી અત્રેજ ઉદ્યુ અને શુજરાતી જેમે તે કાર્યમાં પોતાની જાહેર ખર્ચ દાવી શકશે છપાવવાના નિયમ પણ બહુ આસાન છે અને રેટ પણ બહુ ઓછા છે

## જાહેરખર્ચ મફત

જ્યાંસુધી તમે આ શિલ્પ શિક્ષા ના પ્રાદ્ય રહેશે ત્યાંસુધી તમાર નામ અને સરનામું અને જે જે ચીજોનો તમે વ્યાપાર કરોછો તે પણ બધ મફત છપાવું રહેશે

આ શિલ્પ શિક્ષા માસિક પત્રમાં ૪ કોલમ છે ૧ વિકાસ ૨ આ વરચકત (મંત્રણી) ૩ પ્રત્યોત્તર ૪ વાપારીઓના નામ-સરનામું આ ચાર કોલમ ફક્ત ધરાકોનાજ માટે રાખવામાં આવેલ છે આ ચારે કોલ મોમાં ધરાકોની જાહેર ખર્ચ મફત છપાવામાં આવેછે

શિલ્પ શિક્ષા તુ ૧ વરસની કીમત રૂ ૩ રૂ ૨) રાખવામાં આવેછે તે પણ પહેલાં સેવામાં આવશે નમુનો મફત મળતી લાગે

એનેજર

“શિલ્પ શિક્ષા” ઓફીસ,

દિલ્હી Delhi

# કમ દામ! કમ દામ!!

કેવળ એક જ મારા માટે



અમારું મુ ગોલીની કાલુ જો કે  
સાચીની લાકડીનું બનેલ ધણુજ સુંદર  
અને મજબુત હોવાથી સર્વે દેશોની  
રામણી અને આયોદ્યવા સાર અનુકૂળ  
છે ગેર ટી ત્રણ વરસ મુદ્દા સીમલ  
ડીડ ૫ ૧ ત્રમણી રૂપ-૩૦ ડાનન  
રીડ ૮ ૯ દમણી ૪૦, ૫૦ દાયને  
પગથી વગાડવાનું ડાન રીડ ફેલિંગ  
રયાતી દામ ૬૫ ૮૦ ૧૨૫ આરડર  
સાથે ફુ કીમત, અગાધિયા મોદલથી અને  
પાસેના રહેશનનું નામ સાફ લખવું  
પતો—પરશીયન ક પની પોસ્ટ મોકલ  
414 (J J) કલકત્તા

કમ દામ!

કમ દામ!

કેવળ એ-૪ મારા માટે



અમારે લાના સર્વે  
તારકના લડિયાન ધણુ  
મુ ૨ અને મ જુત બ  
ભર કગર્તા વણી સરતા  
આપીએ છીએ પદિશા  
કરતા નુકવ નાદિ નિકલ  
મિલવર વેચ કિમત  
શાલુ રહેવે રેખુસેટર

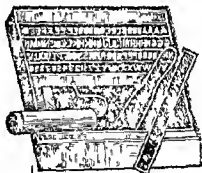
૩ ૧ ની વડાકની ૧૮ વોલ ૧૨ આ  
દાનું ન્દાના સામજના વોલ ૮૦ ગો નિ  
ન્ટો ઓપિન ફેસ વોલ ૧ ૬ મીંગ ગો ૬  
ગિ ૬ ૧૧, નિટવ નિસ્ટ વોલ આમકાર ૬,  
આદીનુ ૧ ૨૮ વોલ ૧૮ અકરોણ વોલ ૧૫  
દરમોલ વડિયાત સાથે ૧ મા કી સાથે લે  
નારને એક વડિયાલ મફત આપીએ છીએ

CENTURY WATCH AGENCY

Post Box No 2813

CALCUTTA

પોકેટ પ્રેમ



વેર બેઠે પોતાના લેટર કાગળ ખિલ વગેરે  
લખવા છાપવાને જોમએ તો અમારા પોકેટ  
નસ અગ્રેજીમા છે તે મગાવવું જોમએ જા  
પવાનું સમાન સાથે કો મા જા

પતા—સેચુરી વોલ એન્ડ સી

પોસ્ટ બોક્સ ન ૨૩૩૩,

૨૫ મદનમિત લેન (A)—કલકત્તા

પ્રથમ તો દરેકની આખ સલામત જોઈએ.

[૧]

એક અદ્વિતીય અને  
મહાન નોધ  
કયાટરાકટાઇન  
(૨૭૨૬૬ ૮૬ માઈ)



વાદ કાપ કપા વગર અને  
આખમાં દવા નાખ્યા વગર  
કાનોની આજુમાજુ અને  
ટાળુ કપર દરેક થોડી પાં  
ચોળવાથી લગભગ ત્રણ  
માસમાં આખમાંના કાચા  
મોલિયો મટી જાય છે  
વડ દક્ષીણત નીચેના ટેકાએ  
મળીને ૩ લખાને મેળવે  
જે ઔસની શીશીની  
દિમત ૩ ૨

માટે

૧, ૨, ૩  
(નજરખ ધી  
નથી ખરેખર  
ચમત્કાર છે)  
આજુખાજુ  
અને નીચે  
ધ્યાનથી  
વાચો



દીપા દપકાવવાની  
ટોટીની ડી ૦૦૦

[૨]

કયાટરાકટાઇનની મદદનાર  
કયાટરાકટાઇન  
કમ્પાઉન્ડ  
(૨૭૨૫૬ ૮૬ માઈ)



ખીજ ખાતુ ટેલી કયાટ  
રાકટાઇન નામની એકથી દવા  
મેળવારી પણ મેળિયો મળી  
નય છે તે આ રાખવા ૧૫  
રાત આ કયા કમ્પાઉન્ડ  
નામની દવાનું એકેક ટીપુ  
દરેક ૧ આખમાં નાખતુ હોય  
તો વધાર જડની આશામ ધાય  
છે સીવાય આખમાંના કાચા  
ખીજ કે કુકડાને ૧ ની  
નાખે છે  
અનુદા ઔસની  
શીશીનો ૩ ૧

[૩]

લખનાર વાંચનાર ક પોલીટર અને અખોથી સજાત કામ લેનાર ઉભગરા કરનાર  
તથા તકકારી કરનારાઓ માટે આખોને હમેશ રાહત આપનાર પન આઈ ૧૨૫  
આખમાંની રતાશ ગરમી અને કુખાવો મટાડે છે આખોને હક આપી તેજમાં  
વધારો કરે છે કીંમત ૩ ૧

ચેતવણી

લક્ષમાં રાખતુ જોઈએ કે મજકુર વાચો કામ ઉદ વધાતું પરિણામ  
નથી પણ વડાદરા રાખ્યના માછ ચીક મેંકન આદીસર ખા  
ખા ૧ શમસુદીન સાહેબની મદાન શોધ છે  
દવાઓ મળવાતુ ટેકાણુ—

મુદમેલ ડેવો,

૧ ૬૮ અનુલ રહેમાન રહીદ  
રગરી મોહલ્યાની મરજીદ પાસે,

મુબઈ ૩

— ઘર ઘર વિતરણ પામેલ —

## અમીરી અગરખતી તથા અમીરી દશામ ધૂપ

અનુદયુએન્ટા અને પેલેગના—જુ તુ નસા વા મોરે છેલવામાં છેલના સાય ડીરીટ મોરેથી બનાવેલ— અમીરી દગાગ ધૂપ

ધૂપદાનીમા દેવતા લઈ છટી માંડા માણસને સુધાકરાથી તથા તેના બીજાના અને વપરાશની સર્વ વતુના આસપાસ વૂપદાની ફેરવવાથી એરી જુ તુ રહેવા પામતા નથી તથા દઈમાં તારકાલિક દૈવીમદદનું કામ સારેછે

દેવ મદીરમા પવિત્રતા જાળવવામા પવિત્ર અપ જપવામા તથા દેવતા દેવીઓનાં સા' કારદર્શન મેળવવા આ 'ધૂપ' એક અત્યુત્તમ સાધન છે

કિમત-રતલના રૂા ૧૦ તથા ૩ મફત—૬૩ વર્ષનું સુ ર કેનડર મગાવો ?

એસર્સ ઈરીજ અગરખતી વર્કમ-જામનગર

અમીરી અગરખતી—કિ-રતલના રૂા ૫, 11 ૧11

## LOOK AHEAD!

Science is making new discoveries every day and old methods of Drug healing are being consigned to oblivion

Medical treatments of all sorts have ever proved a complete failure in the cure of Night Pollutions or Nocturnal Seminal Discharges. All the world knows it. Patients spend hundreds of rupees in vain on doctoring, but this infernal trouble is ever on the increase.

Our POLLUTION RING a recent German discovery widely used in the continent of Europe is the surest and safest check against this trouble and stops these Emissions effectively from the very first day of use. Price with full directions of use Rs 5/- only plus p & v p charges

Correspondence invited in English alone. Send in your orders to—

R B S BHANDARI M & P O BATALA (Ank India)

એક નવો સુર્ય ઉદય થયો

## શ્રી ગોરીરાજ ફાર્મસી

અમારી ફાર્મસીમા ગીરીરાજની શુદ્ધ વનસ્પતિઓમાની નવો બનાવવામા આવેછે મોટા કમાટલોજ મગાવો મફત મે કહીશુ

વિદ્યુત પ્રભા યાને વીર્યનો ઝરો

આ દવાથી ધાતુક્ષીબુના તમામ દરદો તેમ જ જીણ જવર આમી હમ ઉધરસ આસ ત્રમેદ મુનકુન્ઝ તીગેરે તમામ દરદોને નાશુદ કરી વીજગ્રાહક ગ્રુપની માફક ધાતુને તેજ બનાવેછે તેમજ આંખોના શુષ્ક બાગનાતમામ દરદોને નાશુદ કરી સતતની આપવામાં મસદુરછે

હીમન ગાળી કર ના ફક્ત રૂા ૫ ) પોસ્ટેજ જુદુ સેમ્પલના રૂા ૨-૪-૦

વી પી માધવાણી બીલખા-મહિવાના

## શાહીની ટીકડાઓ

ફેન્સી ટીનની ડબ્બીમા પેક કરેલ શાહીની ટીકડીઓ જેના દર બ્લુ બ્લેક જા નખી તથા લીલી દરેક ૧૪૪ ના આના ૫૬૨ તથા લાલ દરેક ૧૪૪ ના રૂ ૨-૬-૦ નો બોહોળો ફેલાવો કરવા એજરો જેમુએ છીએ શરતો તથા અમારા ખીજ માણની વડુ વિગતમાટે અમે — માથેકલાલ શવજુલાવ, એક્સપોરટર્સ અને ઇમપોરટર્સ સુતાર ચાન, મુબ્યાહ

# Special Notices

Dr S K Burman's Renowned patent Medicines

Name of medicines	Rs	as	Name of Medicines	Rs.	as.
Camphor	—	0 6	Plague Prev Pills (S)	—	0 12
Asthma Cure	—	1 8	Purgative Pills	—	0 9
Ague Cure (L)	1	0	Oil Peppermint	—	1 2
Ague Cure (S)	0	10	Peppermint Flower	—	0 1
Sarsaparilla	2	8	Ess of Podina	—	0 12
Sambino	1	8	Chlorodyne	—	0 8
Chr Gonorrhoea Mixt	2	0	Do	10 Phials	5 6
Anti Syphilitic Mixt	—	0 0	Sample Box	—	2 0
Kola Tonic	1	4	Skin Care	—	0 12
Goutre Liquid	0	6	Pink Strip	—	1 0
Goutre Mixt	1	0	Feml Cure	—	1 8
Goutre Ointment	0	10	Toothache Cure	—	0 8
Pain Haler	1	4	Pain Excor Oil	—	0 12
Cough Cure (L)	1	4	Oil Sial	—	0 14
Cough Cure (S)	0	10	Oil Apran	—	0 8
Ear Drops	0	6	Oil Guner	—	0 12
Ring worm Oint	0	6	Oil Anti	—	0 6
All B al Oint	0	8	Oil Cinnamon	—	0 12
Washing Tablet	0	—	Oil Cloves	—	0 8
Tonic Pills	1	4	Oil Lemon	—	0 1
Anti Malarious Pills	0	10	Oil Lavender	—	0 12
Anti Dyspeptic Tablet	1	8	Oil Cypress	—	0 12
Quinine Tablet	0	14	English Ther	—	3 0
Antalgic Tablet	0	12	Urdu Ther	—	3 0
Plague Prev Pills (L)	1	2	Hindi Ther	—	3 0

Dr S K BURMAN Post Box No 654 CALCUTTA

## તમામ દરદો ઉપર જર્મનીની જીત

જર્મનીના સારા સમાજ કેટલું આગળ વધેલું છે એ જાણે એક નાનું છોકરું પણ જાણે છે. થોડા વખત ઉપર તેણે જીવન રસાયન વિજ્ઞાની એવી શોધ કરી છે કે જેથી કેટલેક મનુષ્ય કેટલેક રાગને દાદર કે રવડી મરજ વિના પોતાની મેં મટાડી શકે છે. લાખો મનુષ્યોને આ વિદ્યાથી લાભ થયો છે. આ જળમય જીવનસાધનવિદ્યા અથવા પ્રત્યેક મનુષ્ય સ્વતંત્ર થઈ એ નામના યુગરત્ની મરાની તથા હીદી (મૃત્યુ ૧૧- -) તથા અચેજ (મૃત્યુ ૨ ૨- -) પુસ્તકો જાણે બહાર પાડ્યા છે. જેથી અને દાદર, રવડી જેવા આ રોગ વધી ઉપરોક્ત છે પુસ્તક પસંદ ન પડે તે બીજાં વિવિધ પાત્રો મોલરનાં પેસા ખાજ આપીએ છીએ. જીવન રસાયન (Bio chemistry) ના સંબંધમાં તમારે જે કંઈ જોઈએ તે સારા અમારે લખીએ મળી શકશે.

જીવન રસાયન વિજ્ઞાની—તમામ પાસેની પુસ્તક તથા જળમય અગ્રે લખી મળી શકે છે એજરોને જાણ કરીએ મને છે.

જે પી, પડિત એન્ડ કું.—વડોદરા

—छवन तत्वो नो वीकास करनार—

अमुष्य रत्नो

भायनसक्ति, बोधी तथा वीर्यो सुवारी  
वधारी-गयेनी ताकात अने पुरधातन भाज  
सावनार—

महनाभृत.

अजोने ६१ जनारी-का ती ज्यो १७  
छवन लागे छे

दि०—३२मी १ ना = १०

अजानपक्षानी कुटेवो अयवा गये ते अर  
खुपी बीनी परेकी नसेने तेज करनार—

पुष्पा युध लेप

छ १०००० अजान मय अने अउ ० अर  
सुध भोगववा लायक जनावनार लेप

दि — ३७मी १ ना ३ १०-०-०

अजाननार

वैद्यमान्त्री

छुडीलास लक्ष्मीग कर,

आवादी सुअर्थ न० ८



छवन प्रकारके प्रमद बहुत पैमान, गठिया नवा  
दीव, कुछ मृगी, श्वास रक्तविकार, मुनन कफ  
विकार खाती हयादि रोगों उपर द्रवका सेवन  
किया जाता है

मूल्य— ५ तो २॥ बा व्य ॥

१ तो २॥ ' ॥

१० तो ६॥ ॥

४ तो १५॥ " ॥



यह प्राचीन स्वरका मधुर करती है तस  
रणनिको बनाती है पाड पवाहीर खाती वि  
पमजवरको नष्ट करती है सुदिका दीम करती है  
विद्यार्थीको उपयोगी है

मूल्य— १ दर्दीका ६ १॥ बा व्य ॥

१ दर्दा लेनेसे बा 'य माक



छवन प्रकारके मुनाकको इस दवाके खात दिन  
सेवन करनेसे आराम होजाता है दा पुराका दा  
खावेही पैसाचकी तन कटक और पीली रंगत  
जाती रहती है

मूल्य— विक ३॥ बा 'य ॥

मिलनका पता —

हिमालय हिपो-मुरादाबाद-यू पी,

શુભાની સાધનામાં સાઈ ગીરીક વેદિક, નૈતિક, ઐતિહાસિક ધાર્મિક, સંસારિક,  
સામાજિક નિ વિષયો અર્થાત્, વત્તમાન સમયની સાઈ ગીરીક શોધઓળાથી  
કરતામની સલતા સિદ્ધ કરતું આજના કહેવાતા વિદ્વાનો જે જે  
ગકાઓ ધરલામ ઉપર કરે છે તેઓના દુર્મજાઓનું તેઓનાજ  
ગાનોથી ખ ન કરતું મોઝલજાને જાદુનો ખેન સમજના  
રાઓની માન્યતાનું સમજતાપૂર્વે ખડન કરતું અને  
આમ મુસનીમોની દિશાવત માટે દર દુર્મજા  
નાની ૧ લી તારીખે ગમ થતું—

## આ ખી ઈ સલા મી દુ નિ યા મા

કે વળા 'એ ૮૪

ઈસલામી મંચિત્ર માનિકે

તામે

## યો દમી સદી

બહાર પડે છે સંસારિ બોધદાય વાર્તાઓ ઉપરાંત દારવજનક નોવેનો તમા રમુછ  
દુશ્કાઓ પણ પીરસવામાં આવે છે

નાપિઃ લવાજમ—હિંદના ૩૧ જા યોરટેજ સહિત અગાઉની  
હિંદ મદારના ૫)

કુટુંબ નકલ ૬ આના.

નહે ખમરો માટે મજકુર માસિ કરતું અને સાર સાધન છે

મેને ૧૨—યોદમી સદી

૭ બેનવાડ ફોસ લેન—મુબ ૩



તમને આગળ વધવાની બહુ બહુ ઇચ્છા છતાં એક કમનુ પશુ આગળ વધી સક્યા  
નથી આ સિદ્ધિમાથી હુમા માગતા હો અને છવનના સાચા સદરબને બાણુ હોય તે

## વિશ્વજ્યોતિ

પતના આગેજ આહક યાએ કલ્પવૃક્ષની માત્રક તમારી જલગી ઇચ્છાએ પૂર્ણ કરવાના  
સરળ અને અનુભવ સિદ્ધ વિનયો તમે ધર બેઠા જ આચારમા મૂળી કહે તેવા તેમાં ચર્ચા છે  
શ્રીપુરુષ બાળક સર્વને વપયોગી રમુજ અને હુકા લેખો પણ તેમાં આવે છે અને તેવા નિરુસારી  
અનુભવી રંગરંગમાં ચિત્ર ય પ્રેરે છે હુકમાં ધર્મ અર્થ કામ અને મોક્ષ એ ચારે પુરુષાર્થની સિદ્ધિ  
કરાવી તમે માગો છો તે સુખ તમને અપાવવાના સ્તા દર્શાવશે મદિનામાં બે વખત પ્રકટ થાય  
છે છતાં વાર્ષિક લવાજમ રૂપત ત્રણ રૂા આગેજ નયો નમુનાના અટક મુદત

વિશ્વજ્યોતિ ત્રિપાલિય પ્રગતિ મંદિર અડાબજ—સુરત.

## મનકામના પૂર્ણ કરવાનો માર્ગ

મુજરાતી ભાષામાં નવીન શૈલીથી લખાએનું આ એક અદ્ભુત નુસ્તક છે કલ્પવૃક્ષની  
ખીએ મેસી આપણે જે વસ્તુની પ્રતિષ્ઠા કરીએ જીએ તે નરત આવી મળે છે તેમ આ પુસ્તકનું  
નાચન અને તેનો અભ્યાસ મનુષ્યને જોમતા સુખને અપાવે છે પાંચ ને પાંચનો સરવાળો જેમ દર  
જ્યા વગર રહેતો નથી તેમ આ પુસ્તકના નિયમેને આચારમાં મુખ્યત્વે પોતાની મનકામના  
પૂર્ણ કર્યા વિના રહેતોજ નથી નિયમો તમા ાથી ન જાતી કહે તેવા નહિ પણ શ્રી પુરુષ, બાળક  
પુરાન કે વૃક્ષ સર્વ તેને ધર બેઠાજ સ્ત્રી શકે તેવા સરળ છે અને તેવા દુ ખી છવનવાળા મનુષ્યને  
ને સાચા સુખનો રસ્તો બતાવે છે તમે તેની એક નકન તમારા ધરમાં રાખશો તો જરૂર  
જ તેણે પામશો મુખ્ય સ પતિ યાન આરામ જે પ્રાપ્તિના વિષય તમે માગશો તે તમને તેમાં  
મળશે પુસ્તકનું મૂલ રૂકેત રૂા જે રાખવામાં આવ્યું છે

અવગ્યાપક વિશ્વજ્યોતિ અડાબજ—સુરત.

## ખેતીવાડીના નવા અચિન પુસ્તક

ફળકાકની કનમો કરવાનું અચિન પુસ્તક પ્રિમત રૂા ૧-૮-૦૦

એશીઆપડતો ફળકાકનો ગભ છપાય છે પ્રિમત ૨-૦-૦૦ પોરટેજ જુદું બજે  
સ્તકના લેખક રા રા હી સી અમીન એફ આર પ્રેમ એસ, લખન, મુ મકરપુરા  
ડોહરા એબોના હસ્તે લખાયેલા છે

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણ તેના લેખક પાસે,

અથવા —સનાસાઈ રામજી મકરપુરા—વડોદરા.